CÂINELE
PRIN APĂ
VOLUMUL III
V A L E R I U C I U C U L I N
CÂINELE
PRIN APĂ
ROMAN
VOLUMUL III
E M P I D E X
Ostrovul Mare 1986 – Slatina 2008
Tehnoredactare computerizată, corectură, paginaţie, tipărire, legătorie
Valeriu CIUCULIN

Orice asemănare cu persoane, fapte, întâmplări, locuri reale nu este întâmplătoare, dar numai cititorul este de vină.

PARTEA ÎNTÂI

SECETĂ

1.

Vara fusese caldă şi secetoasă. Lumea se uita pe cer, tot o vedea vreun nor rătăcit, dar norii apăreau undeva deasupra dealurilor şi până seara dispăreau. Era semn bun pentru planorişti, ei foloseau curenţii de aer care se ridicau pe lângă dealurile Bucovăţului, dincolo de Jiu, pentru a se înălţa şi ei cu cele două libelule cu aripi uriaşe.

Aviaţia atrăgea numeroşi tineri, pentru toate categoriile, cu motor, planorism şi – elita – paraşutism. Toată lumea se îndrăgostise de sporturile acelea care implicau o mare doză de curaj şi chiar un pic de inconştienţă. Şcoala de la Balta Verde scotea anual trei promoţii de piloţi brevetaţi şi de paraşutişti. Se organizau mitinguri aviatice la fiecare două duminici, fără să se ţină seama de enormul consum de combustibil superior.

Alături de aviaţie, motociclismul declanşase o adevărată nebunie printre spectatorii de toate vârstele. Duminică de duminică se organizau concursuri de motociclete, de toate clasele, cele mai apreciate fiind cele cu echipaj dublu, cu ataş, unde omul de rezervă se lăsa în afară periculos, la toate curbele, luate **într-**o viteză fantastică. Nimeni nu se uita că premianţii, mereu cam aceiaşi, primeau aceleaşi cupe şi aceleaşi coroane de învingători, pe podiumul instalat în faţa

statuii lui Cuza, domnitorul dintâi al României, acolo unde se construiau tribunele pentru cele două mari defilări. La aceste concursuri participau şi concurenţi din ţările prietene, lor revenindu-le mai rar premiile, aşa cum şi la ei acasă nouă ne dădeau mult mai puţine.

Ca un făcut, de 1 Mai era o vreme schimbătoare, dimineaţa era întotdeauna foarte frig şi chiar ploua, doar după amiaza se însenina şi soarele încălzea bine lumea, dornică de petrecere. Anul acela nu făcuse excepţie de la regulă. După ce timp de două săptămâni nu căzuse o picătură de ploaie, lăsându-i pe manifestanţi să-şi pregătească în linişte defilarea, repetând trecerea prin faţa unor tribune goale, care abia atunci se construiau, de câte două ori pe zi, luându-i pe elevi de la cursuri, pe muncitori din fabrici, pe soldaţi din cazărmi, în dimineaţa primei zile de mai ploua mărunt, mai oprindu-se, mai întărindu-se. Dar oamenii erau dornici să defileze şi nu luau în seamă vremea câinoasă, se strângeau începând de la ora cinci în locurile stabilite pentru adunare, grupuri-grupuri, aşteptând să-şi preia locurile în coloana de defilare, care se organiza de lângă Palatul Justiţiei, unde nişte oameni cu liste în mâini şi fluiere în gură dirijau atotştiutori fabricarea coloanei. Unele grupuri, care ajungeau mai devreme la punctul de pornire, erau trimise pe străzile alăturate, nu le venise rândul, pe listele dirijorilor acelora figurau alte grupuri, nu conta că oamenii oricum urmau să defileze, ce importanţă avea o ordine de intrare în scenă stabilită oricum după criterii complet arbitrare de cine ştie ce regizor cu experienţă, ei erau obligaţi să aştepte până se ajungea cu bifatul listelor la numele întreprinderilor lor şi abia atunci, plouaţi şi înfriguraţi, porneau şi ei, flancaţi de doi, trei tovarăşi care dădeau tonul la urale şi la lozinci.

Manole Măgură nu defila în anul acela, pentru simplul motiv că nu era pionier şi nu avea cravată. Încercase să le tragă clapa organizatorilor, se ţinuse după Victor până la locul unde fusese el convocat, cam în dreptul şcolii lor, dar n-avusese noroc, fusese depistat imediat de o profesoară cam mustăcioasă, care-l făcuse golan şi se arătase foarte indignată de cutezanţa lui de a se infiltra în rândurile pionierilor ei. Manole stătuse pe trotuar, neîncrezător că nu reuşise, tot sperând să intre totuşi şi el între pionierii aceia îmbrăcaţi numai în cămăşi albe, ude din cauza ploii, pe care o înfruntau cu stoicism, alături de profesoare, care nici ele nu aveau umbrele şi stăteau în ploaie, gata

să intervină la cel mai mic semn că grupurile de pionieri **s-**ar fi putut amesteca unele cu altele.

Manolică renunţase până la urmă la ideea de a defila şi el. Vedea bine că nu are nicio şansă. Se întorsese acasă, ud fleaşcă, se schimbase de haine sub privirea îngrijorată a mamei, ea cu gândul numai la Victor, şi plecase spre centru, să vadă măcar toată defilarea. La colţul Palatului de Justiţie fusese oprit de un cordon de militari. De acolo înainte nu se mai putea trece. Coloanele de manifestanţi treceau cale de un kilometru prin**tr-**un loc gol, unde strigau lozinci şi lansau urale doar pentru cei câţiva fericiţi locatari ai imobilelor de pe traseu, în balcoanele cărora se instalaseră din zorii zilei vajnicii apărători ai ordinii, cu telefoane de campanie prin care comunicau mereu, despre mişcările de grupuri ale manifestanţilor.

Stan Măgură se aflase şi el în tribuna a doua, din dreptul statuii lui Cuza, tribuna principală fiind cea construită în faţa sediului ARLUS. Ei aveau voie să poarte umbrele deschise, pentru a se apăra împotriva ploii. Se uitase cu milă la mulţimea de copii uzi şi îngheţaţi care strigau un „ura" dârdâit, la care cei din tribune aplaudau şi se uitau mulţumiţi unii la alţii. Fusese nevoit să aştepte sfârşitul defilării, care parcă înadins nu se mai termina, şi nu prea**-**i plăcuse, lumea trecea prea repede prin faţa tribunelor, mulţi nu ştiau către care era bine să se uite, cea din stânga sau cea din dreapta, steguleţele de hârtie prinse cu două piuneze pe un băţ se muiaseră de ploaie şi deveniseră zdrenţe, dar cei din tribune făceau semne cu mâna, aşa, tovarăşi, să le arătăm noi banditilor ălora de capitalişti ce înseamnă forţa clasei muncitoare **într-**un stat liber şi independent.

Zevedeanu stătea lângă el, sobru, plin de importanţă, cu o pălărie neagră pe cap, Stan avea o şapcă, era mai devotat cauzei cu şapca aceea, se simţea mai aproape de problemele maselor, el n**-**ar fi îndrăznit niciodată să poarte pălărie, şi aceea neagră, ca Zevedeanu. „Păi, ce, mă, vrei să iau una roşie, să fiu în ton?!" se mirase mentorul lui când îl întrebase dacă mergea la vreo înmormântare, ceva. „Am vrut să**-**mi iau una verde, de vânător, dar ştii, mulţi pot interpreta gestul şi n**-**am chef să răspund la întrebări". Se uita la rândurile acelea dese de muncitori, unii veniseră de la Calafat, de la Vâlcea, de la Gorj, cu care alegorice transportate cu trenuri speciale, spectacolul era frumos, dar ploaia, care bătuse mai ales spre Calafat, umezise pânzele pictate cu vopsele de apă şi culorile curseseră, mai încercaseră să retuşeze câte

ceva noaptea, mobilizaseră toţi pictorii autorizaţi din oraş, oameni care făcuseră şcoli înalte, îi scoseseră de la naftalină şi pe cei cărora le fusese interzisă activitatea artistică şi totul părea ca nou, numai un ochi avizat mai desluşea scursurile de culori. Oricum, toate pânzele acelea pentru care se munciseră trei, patru săptămâni, urmau să fie scoase de pe maşini de îndată ce treceau de cinematograful Timpuri Noi, sub privirile autorilor lor, care stăteau în cabinele autocamioanelor, lângă şoferi, să le dirijeze manevrele. Stan Măgură îşi amintea cum încă din luna martie se prezentaseră la regiune cu machetele pentru carele alegorice, făcute la scară unu pe zece, la tovarăşul Haţegan, care se ocupa de organizarea artistic-politică a manifestaţiei, şi Haţegan nu înţelegea de ce machetele sunt aşa de mici, cum să vină ei la defilare cu cărucioarele acelea de niciun metru lungime, şi cum vor sta tovarăşele textiliste şi tovarăşii muncitori din port (adică haidamacii de docheri, pe care avea de gând să-i expună cu orice preţ, erau neamuri de-ale lui Gogea Mitu, de la care rămăsese vorba „cogeamite” când vrei să spui despre ceva care e mare) pe rondelele acelea ce numai a ceva torturi de cofetărie puteau fi. Oamenii îi explicaseră, care cum se pricepea, ce însemna scara de reducere, dar până nu au făcut un model în mărime naturală, **într-**o sală de la subsolul sediului, Haţegan nu înţelesese cum venea chestia. Şi, dacă tot înţelesese şi oamenii erau fericiţi, le-a stricat bucuria, că nu aveau idei constructive, tot cu vechituri veneau la el, ne trebuie altceva, tovarăşi, ceva mai... ceva mai cu forţă, să arătăm cine suntem, că cine am fost ştie o lume întreagă. Acum este momentul să arătăm forţa proletariatului nostru! Şi scoseseră toţi muncitorii din fabrici, împă**nându-**i cu grupuri numeroase de ţărani colectivişti, să nu creadă lumea că noi n-am avea proletariat suficient.

Tovarăşul Zevedeanu părea încântat de ceea ce vedea, saluta cu mâna câte un cunoscut din coloana de manifestanţi, mai striga şi un „ura” discret când îi auzea pe cei din jur făcând astfel, semn că cineva dăduse tonul acolo, mai spre marginea tribunei, şi Stan Măgură era convins că participă cu tot sufletul la demonstraţie. **Într-**un târziu îl auzise înjurând printre dinţi, uşor, să nu fie auzit, apoi:

— Bă, ce-aş bea o ţuică fiartă! M-a-ngheţat ploaia asta!

Mai făcuse câteva semne spre cei din coloană, apoi îi dăduse un cot lui Stan, să-i atragă atenţia în jos, la picioarele lui. O mână înmănuşată ieşise din spatele tribunei, de dedesubt, unde ştiau că sunt

agenţii de pază, şi se odihneau pe scândura pe care şedeau ei în picioare. Zevedeanu mişcase uşor piciorul şi călcase degetele înmănuşate cu călcâiul pantofului, lăsându-se greu. De sub tribună se auzise un urlet, dar lumea nu pricepuse ce e, mai ales că Zevedeanu începuse să strige „ura” şi agita mâinile către coloană, fără să cunoască pe nimeni acolo, şi vecinii se uitaseră urât la el, căci nu se dăduse tonul, ce naiba, tovarăşe, să strigăm în ordine, nu aşa, când ne vine nouă!

Când se terminase defilarea şi ultimul grup organizat – al oamenilor de ordine – se oprise între tribune şi cântase *Internaţionala*, Zevedeanu cântase şi el, dar n-avea pic de voce şi nici cuvintele nu le ştia prea bine, lui îi trecuse vremea de revoluţie, cu cântec, înainte, marş. Apoi aşteptaseră până se eliberase tribuna principală, ocupanţii ei dispărând în maşinile trase imediat din dosul *inglişparcului*, unde adăstaseră la adăpost de privirile indiscrete.

— Stănică, tată, acuma putem să mâncăm şi noi nişte mititei şi să bem o bere! hotărâse Zevedeanu, fără să-i dea dreptul la replică.

Coborâseră pe bulevardul V.I. Lenin, cum se numea acum calea Unirii (uitată în timp „calea” şi devenită, simplu, „Unirii”) de până prin 1950 şi la colţul cu Lipscani dăduseră de cinci grătare unde se prăjeau mititei, mâncarea devenită tradiţională de la un timp pentru mase, erau ceva nou şi consideraţi mai înainte mâncare de oameni săraci.

— Armindeni, zicea Zevedeanu, visător. Aşa ziceau bătrânii la prima zi de mai.

— Vine din religie? întrebase Stan Măgură, curios.

— Dintr-o religie păgână. Poporul ăsta al nostru a avut parte de tot felul de religii, niciodată n-a ştiut să se hotărască la una, cea mai bună. Dacii noştri, de la care nu-l cunoaştem decât pe Decebal, un oarecare şef de trib, aveau şi ei o credinţă, într-unul, Zalmoxe, sau Zamolxe, cine mai ştie cum îi ziceau ei cu adevărat... Au fost slabi, de-aia au putut romanii lui Traian să vină peste ei. Noroc cu slavii, că au venit şi ei, împinşi de cine ştie ce alte popoare, de ne-au adus agricultura şi creşterea vitelor, altfel rămâneam naiba nişte vânători amărâţi şi culegători de fructe. Ştii, mă gândesc ce-or fi zis slavii ăia, când au văzut ei imensitatea Bărăganului, cu pădurile lui de nepătruns. Unde-or fi acum pădurile? Le-au păpat tot ai noştri, să dea lemne ca să-şi petreacă vieţile pe la Paris şi Viena, din banii luaţi. S-a ales praful de pădurile noastre. Uită-te la greci, şi-au tăiat toţi cedrii aceia seculari, i-am văzut şi eu într-o fotografie, de au rămas acum cu stâncile goale,

numai albeaţă vezi pe-acolo, că de-abia mai găsesc caprele câte un fir de iarbă să-l înfulece… Ce zici, mergem şi noi pe la parc?

— De ce? E ceva acolo?

— N-ai fost niciodată? E frumos, toată lumea se duce de sărbători acolo. Mici, bere, vin, îngheţată, bărci pe lac. Şi e singura ocazie când poţi să te aşezi pe iarbă fără să te tragă de mânecă vreun paznic, că nu e voie. Dacă te duci poimâine, să vezi ce de hârtii şi câtă mizerie lasă lumea acolo, în parc, unde au muncit arhitecţi, grădinari, specialişti aduşi pe bani grei din străinătate… Păi, nu-i zice Parcul Poporului? Atunci să fie al poporului! Să ne lăfăim şi noi în gazonul englezesc, să ne simţim şi noi egali cu boierii. Ce zici, mergem?

— Eu aş fi stat în oraş, aş avea ceva de citit…

— Lasă, mă, ce să stai aici? Să vezi numai dansuri populare, care nici măcar nu seamănă cu cele pe care le ştim noi de-acasă? Mai bine mergem în parc, acolo e şi bere mai multă şi nici nu riscăm să ne întâlnim cu careva dintre colegi, azi n-am niciun chef să-i văd.

Se duseseră la parc. Cerul se înseninase şi era cald, uitaseră de ploaia care-i udase intermitent toată dimineaţa.

— Mă, Stane, eu dacă aş fi şef în oraşul ăsta, aş face, mă, o altă organizare, unde să se ducă lumea de sărbători să se distreze. Uite, aş lua lunca, oricum stă degeaba, şi i-aş rade câţiva copaci de-acolo, din faţă, să facem un restaurant, ceva, un loc de joacă pentru copii, aş pune bănci, aş face şi un ştrand şi aş organiza acolo un nloc de petrecere, mai retras, să nu mai vină toată lumea în parc. Uită-te şi tu ce fac oamenii din gazonul pentru care s-au luat premii internaţionale! îl calcă în picioare, îşi fac nevoile peste tot, îşi lasă semnele trecerii. Ia du-te la ei şi spune-le că aici au muncit nişte oameni, care au gândit şi ei ceva, şi-au pus mintea la contribuţie, să vezi cum te iau la întrebări, că acum parcul e al lor şi pot să-l folosească cum vor ei. De parcă ăla de l-a făcut îl făcuse numai pentru el… Ai văzut grădina zoologică? Ţi-a plăcut. Ursul acela din groapă a întinerit şi el, că doar mai moare şi ursul, dar lumea îl ştie tot de Biju, de unde să ştie ei că se pronunţă *Bijú*, ca în franceză, unde înseamnă bijuterie? aruncă cu pâine şi cu pietre în el, fără să se gândească şi ei că e un suflet şi poate suferă, un suflet chinuit.

După ce mai mâncaseră din mititei lângă castelul din vecinătatea podului suspendat, o luaseră agale spre debarcader, cu gând să se întoarcă în oraş. Lângă groapa lui Biju era lume multă şi toţi

se uitau în jos şi se simţea că era agitaţie. Se duseseră şi ei să vadă ce era acolo. Doi bărbaţi intraseră în groapă, prin tunelul de acces, şi ursul îi fugărise, ridicându-i pe stânca din centrul gropii, construită din pietre betonate, de unde beţivii urlau şi încercau să se apere de ghearele tăioase ale animalului. Ursul parcă mai mult se juca cu ei, nu dădea cu gheara decât atât cât să le rupă cracii pantalonilor. Lumea părea că se distra pe seama lor, unii se arătau speriaţi, noroc că cineva alertase un îngrijitor şi acela venise cu o furcă, intrase prin tunel şi gonise ursul în una dintre cuştile de pe margine, după care îi scosese pe beţivani afară, bine şifonaţi.

Zevedeanu filosofase încă un pic, nu se putuse abţine:

— Vezi, Stănică, cine sunt masele cu care ne lăudăm noi şi pentru care încercăm să facem ceva bun? Dă-le să bea un pic şi-ţi vor arăta cine sunt cu adevărat... N-au nici pic de respect pentru nimic. Şi când spun „nimic”, înseamnă că nici pentru cei care se îngrijesc să le asigure un trai mai bun, adică şi noi intrăm aici.

După defilarea aceea, Victor făcuse o aprindere de plămâni puternică, cu febră mare, zicea că e zăpadă şi el merge cu picioarele goale pe ea şi-i e frig. Gica apelase tot la doctorul Mogoş, îi administrase penicilină în doză de şoc şi pericolul trecuse, dar băiatul rămăsese cu o slăbiciune pe care numai în vară, la bunici, o mai îndreptase, cu aer curat, cu soare mult şi produse lactate, aduse de Ion Fi'ncă de la oi.

Mihai Zevedeanu îl căra pe Stan la toate şedinţele posibile, el ştia să organizeze o şedinţă şi când nu era cazul, aduna toţi membrii de partid din întreprinderea unde se ducea şi le cerea să-şi spună păsurile, problemele de producţie, să vină cu propuneri, cum să facă ei să meargă treaba mai bine.

— Stănică tată, aşa e cel mai corect, îi spunea el, convins că adoptase el cea mai bună metodă de lucru. Dacă oamenii văd că eşti interesat de problemele lor, îşi mai pun şi ei capul la contribuţie. Că probleme sunt cu nemiluita, niciodată nu le poţi rezolva pe toate. Dacă le ţii atenţia trează permanent, mai găsesc şi ei rezolvări, fără să mai fie nevoie de ajutor din altă parte. Pune-i să se ciondănească între ei, lasă-i să se acuze reciproc, de aici vei înţelege adevăratul sens al problemei şi apoi n-ai decât să trasezi sarcina de a o rezolva uneia din părţi. Oamenii încă n-au conştiinţa suficient de elevată, ca să-şi rezolve problemele singuri. Trebuie să le dai un impuls, să le acorzi o

responsabilitate. Pune-i să răspundă şi să vezi cum îşi rezolvă problema.

Lui Stan Măgură nu prea-i plăcea stilul acesta de muncă, Zevedeanu excela în căutarea problemelor chiar acolo unde acestea nu existau, el era convins că fie şi măcar o problemă tot există, oriunde.

Profitase **într**-o zi de o delegaţie care-l răpise pe Mihai Zevedeanu pentru două zile şi stătuse la biroul lui de la sediul regionalei. În prima zi citise cu atenţie un teanc de hârtii pe care trebuia să le citească titularul biroului, urmărind cu coada ochiului vânzoleala diverşilor indivizi care-şi făceau de lucru pe acolo, cu probleme sau fără. Remarcase că mulţi îşi căutau un motiv pentru a intra în încăpere numai ca **s**-o privească pe o dactilografă tânără şi frumoasă, Doina Olteanu, care stătea la o masă, lângă fereastră şi nu prea avea de lucru, dar îi refuza pe toţi cei care veneau la ea să le bată ceva la maşină, plângâ**ndu**-se că are foarte mult de lucru, şi drept dovadă le arăta un teanc de hârtii, dar Stan aflase de la un bătrânel că acelea erau nişte hârtii vechi, care nu mai făceau trebuinţă nimănui.

— O vezi? îl întrebase moşulică, **într**-un moment când fata lipsea din birou şi nici celălalt individ nu era acolo. Toată ziua se vopseşte şi se parfumează, de te crezi **într**-o drogherie când treci pe lângă ea. Numai că nu e voie să te legi de ea, are atâtea relaţii pe sus, că nu e bine. Eu numai bună ziua îi zic, să nu am treabă cu ea. Cine vrea, n-are decât să-i vorbească.

A doua zi, o curieră adusese un alt teanc de hârtii pentru Mihai Zevedeanu, se mirase că el nu venise, îl rugase să i le dea el. Stan le citise conştiincios, erau nişte cereri de raportări din care nu înţelegea mai nimic, se speriase, de ce nu înţelegea el ce se cerea în hârtiile acelea. Îl scosese din gânduri un tip care intrase fără să bată, de altfel nici n-avea în ce, uşile erau capitonate în piele, individul, slab, osos, înalt, negricios, nu ştia cui să se adreseze, se dăduse aproape de moşulică şi acela îl arătase cu degetul pe Stan. Slăbănogul venise spre el şi se prezentase, simplu:

— Găitan, de la pompe.

Stan Măgură îi întinsese mâna, se prezentase şi el şi-i făcuse semn să tragă aproape un scaun.

— Îl căutam pe tovarăşul Zevedeanu, intrase omul în subiect. Dumneavoastră îi ţineţi locul? E bine, atunci să vă spun cum stă chestia.

El ar fi vrut să-i spună că nu-i ţine chiar locul titularului, dar balaoacheşul avea un debit verbal de nu-l lăsa să zică nimic.

— Uitaţi, noi, la pompe, ne-am gândit să creştem rentabilitatea. Să folosim materiale mai ieftine, mai uşoare. Dar oamenii nu vor, că la ei dacă lemnul nu este solid, mare şi greu, cum îl ştiu ei că trebuie să fie, fac gălăgie, că sunt traşi pe sfoară şi îi jupuim de bani. Ce ziceţi?

— Păi, ce să zic?

— Să le facem sau nu mai uşoare?

— Bineînţeles! E normal să mai facem şi noi economii, nu?

— Desigur, desigur… Dar oamenii nu vor, căci ei sunt obişnuiţi cu lucruri care să ţină o veşnicie.

— Şi nu ţin?

— Nu prea ţin. Dar ce trebuie să ţină? Doar în pământ tot putrezesc odată şi odată.

Stan rămăsese ca la dentist. I se părea lui, sau slăbănogul greşise undeva?

— Păi cum să putrezească?

— Aşa… Dumneavoastră n-aţi văzut că şi lemnul putrezeşte în pământ?

— Despre ce produse e vorba?

— Despre sicrie, nu vă spusei?

— Ce sicrie, tovarăşe? îi sărise ţandăra lui Stan.

— Sicrie de băgat morţii în ele.

— Păi nu ziseşi că eşti de la fabrica de pompe?

— Nu, tovarăşe! se apărase oacheşul. Eu sunt de la pompe funebre, noi ne ocupăm de toate alea când moare omul, sicriu, ras, tuns, spălat, toate serviciile, avem şi fanfară, tobă, trombon, două trompete, saxofon, tot tacâmul!

— Şi de ce vii dumneata la tovarăşul Zevedeanu?

— N-a mai trecut de mult pe la noi şi m-am gândit că o hotărâre să n-o luăm chiar de capul nostru, să ne dea avizul şi dumnealui. Activul a fost de acord cu propunerea, ştiţi, eu sunt secretarul organizaţiei şi mi-e teamă să nu greşim, de-aia ziceam că tovarăşul Zevedeanu…

— Pe tovarăşul Zevedeanu îl găseşti dumneata mâine, la prima oră, eu nu pot să hotărăsc în locul dumnealui, îl întrerupse Stan, scurt.

Slăbănogul scosese din buzunar o agendă micuţă, o răsfoise şi se oprise la o pagină.

— Mâine am trei înmormântări și o livrare, aha, e bine... Vin mâine la prima oră, tot mai aveam eu o treabă, să ne mai dea cotă de fân, că noi tot la cai am rămas, am luat și o mașină, dar lumea nu e obișnuită, ce știu oltenii noștri de modernizare? Atunci, pe mâine. Vă salut!

În ziua următoare, când se întâlnise cu Zevedeanu, îi povestise de vizita cioclului.

— Și ce te miri? îl întrebase râzând. Nu te-ai gândit niciodată, ce se întâmplă cu morții din oraș, că doar trebuie să se ocupe cineva și de ei? Există o întreprindere care are în sarcină problema aceasta și au și ei probleme, trebuie să trăiască pe propriile picioare, statul are alte probleme, nu mai are bani și pentru îngrijirea morților. Luând-o așa, mai grosolan, sunt colegi cu gunoierii, numai obiectul muncii este altul. Trebuie să-i ajutăm și pe ei, sunt ai noștri și nu putem renunța cu niciun chip la aceste servicii!

2.

Când dăduseră căldurile verii, Stan Măgură primise un ordin de deplasare, pe care cineva scrisese cu o caligrafie elegantă, la scopul deplasării, „control asupra activității organizației de partid”, după care urmau cinci nume de localități, toate din partea de sud-vest a regiunii.

Înarmat cu toate documentele, luase trenul până la Calafat, apoi, cu o mașină de ocazie, ajunsese la Cujmir, de aici urmând s-o ia pe jos către Vlădaia, unde se afla prima GAS unde hotărâse să se oprească. Ajunsese pe seară în sat, se interesase la un sătean unde era sediul gheaseului, omul îi arătase într-o parte, dăduse până la urmă de sediu, dar acolo era numai un paznic, însă un paznic deștept, îl băgase într-o cămăruță și el ieșise la drum, să găsească pe cineva să trimită vorbă la director, să vină, că are musafiri.

Stătuse o săptămână acolo, se simțise foarte bine, oamenii erau primitori, nu excelau în lingușiri și chefuri, cum auzise el că s-ar proceda prin alte părți, controlase ce avea de controlat, încheiase un proces verbal, din care reieșea că totul era în regulă, apoi plecase la alt GAS, cu o mașină pusă la dispoziție de cei pe care îi vizitase.

La Izimcea avusese parte de o primire foarte bună, dar constatase câteva nereguli încă din prima zi și gazdele încercaseră să-l facă să le uite, organizând seara un chiolhan cu batal fript la foc mic, în țepușă, și cu vin păstrat la ghețărie. El mâncase și băuse, nu se dăduse înapoi, dar a doua zi își reluase controlul de unde-l lăsase. Seara, iarăși

chef, nu prea băuse, simţise el că ăia voiau să-l facă praf, în ziua următoare dăduse telefon la regiune şi raportase toate neregulile pe care le constatase. Gazdele mai că nu l-au luat la bătaie. Şi-a strâns hârtiile în servieta pe care o cumpărase special pentru acea misiune şi-o luase din loc repede.

Drumul trecea peste două dealuri. Se înfunda într-o pădure de salcâmi, apoi dăduse în alt drum, la intersecţie nu era niciun indicator, nu ştia încotro s-o ia, s-a aşezat pe marginea şanţului, sperând că poate trece careva, să întrebe care e direcţia bună spre Cercaşi. Abia într-un târziu, când soarele se ridicase în creştet şi simţea că-i fierb creierii în cap, pe drumul pe care-l întâlnise a apărut un om.

— Mă, naşă, îi povestea el Gicăi mai târziu, când se întorsese din misiune, şi m-am bucurat că întâlnesc în sfârşit un om care să mă îndrume. M-am dus repede înaintea lui şi, după ce i-am dat eu bună ziua, că aşa e frumos, l-am întrebat dacă ştie încotro trebuie s-o iau spre Cercaşi. El s-a uitat lung la mine, nu-mi răspunsese nici la salut, şi odată-l aud, mă, nu eşti tu ăla care ai venit să faci colectivă la noi, dumnezeii mamii tale, şi-l văd că se uită în lături, să găsească vreun lemn, ceva, tot înjurând. Ce să mai stau acolo? Am luat-o la fugă ca scăpat din puşcă şi mă mai uitam înapoi, să văd, nu se ia ăla după mine? Dar el stătea tot acolo, în intersecţie, şi mă înjura şi mă spurca cu tot neamul, cum îi venea la gură. Tot într-o goană am ţinut-o până am ajuns într-un sat, m-am dus direct la postul de miliţie, să mă ajute ei să ajung unde aveam treabă, miliţianul m-a întrebat de ce eram aşa transpirat, că ieşise apa din mine ca dintr-o rufă udă, i-am spus eu aşa, aşa, cum m-am întâlnit cu nebunul ăla, ai face miliţianul, ăla e cutare, îl ştiu eu, am mai avut probleme cu el, face propagandă şi nici copiii nu şi-i lasă la şcoală, dumnezeii lui, hai să-l săltăm! S-a dus, a făcut rost de o căruţă cu cai, mai venise cu doi oameni, m-a luat pe sus şi hai înapoi, să punem mâna pe bandit. Acu, eu ce m-am gândit, mă, ce-mi făcu ăla? mă înjură, o fi avut el motivele lui, mai ales că ştiam eu ce făcuseră ăia în zona ailaltă, cum îi chinuiseră pe bieţii ţărani cu insistenţa lor, şi omul m-o fi ţinut minte, dă-l încolo, are şi el copii, că-l auzisem pe miliţian că avea o ciurdă, dacă-l bagă la puşcărie, îi rămân copiii pe drumuri, n-o fi el tocmai nebun, dă-l dracului, dac-o mai fi acolo, la răscruci, mă fac şi eu că nu-l cunosc, că tot speram că el nu mai e acolo. Dar omul stătea tot acolo, în răscruci, aştepta o cursă de RATA, oprim noi căruţa în dreptul lui şi ne dăm jos. Miliţianul, cu puşca, să i-o pună

în piept ăluia. Ce, ăsta e? Mă uit eu la ăla, şi dintr-o parte, şi din ailaltă, ăla era, ce mai, nu e ăsta, zic. Cum nu e ăsta? se miră miliţianul. Nu e ăla, zic, ăla de mă-njură era mai înalt şi parcă mai negricios. Hai, tovarăşe, zice miliţianul, uită-te la el mai bine! Mă, îi zice ăluia, tu-l înjuraşi pe tovarăşul când te întrebă de drum? De ce-l înjuraşi mă, duşmanule, că te fac acu' să spui şi ce-ai supt de la mă-ta, hai? Lasă-l, tovarăşe, zic eu, că nu e el, dacă-ţi spun eu că era şi altfel îmbrăcat, nu ca omul ăsta. Dacă a văzut el că eu nu vreau deloc să-l recunosc pe ăla ca autorul înjurăturilor, l-a lăsat în pace, dar tot l-a mai ameninţat, că-l bagă la zdup dacă-l mai prinde că face agitaţie. Şi m-au dus pe mine unde aveam treabă şi l-am lăsat pe omul acela în răscruci, să-şi rumege amarul singur, şi eu mă simţeam mulţumit, ce duşman putea să fie acela?

Îşi continuase activitatea pentru care fusese trimis în partea aceea de ţară, mergând din sat în sat, cu unii înţelegându-se uşor, cu alţii deloc, la unii găsind toate lucrurile în regulă, la alţii numai falsuri şi neregularităţi. La unii descoperise că şedinţele nu se ţineau, procesele verbale existau însă, că s-ar fi ţinut, convocase el o şedinţă, nimeni însă nu vrusese să recunoască faptul că nu se mai ţinuseră alte şedinţe, se uitau toţi la secretar şi ziceau că nu-şi mai aduceau aminte ce se discutase, că ei au probleme cu lucrările de vară şi cu seceta care se prelungea prea mult. Pusese pe hârtie raportul şi-l expediase prin poştă, recomandat, să fie sigur că nu se pierde.

Cei mai mulţi încercau să-l facă să treacă mai uşor peste neregulile pe care le depista el, organizând mici petreceri tovărăşeşti, care se prelungeau până a doua zi, el nu refuza să participe, s-ar fi găsit vreunul care să-l toarne că nu vrea să participe la activitatea cultural-distractivă, că este un infatuat, că se ţine de-o parte. Nu mai risca să raporteze telefonic, descoperise că toate centralistele erau legate prin rudenie sau prin interese de cei pe care-i controla el, şi nu mai voia să aibă parte de un accident aranjat, să dea vreo maşină peste el sau să cadă în vreo fântână, pentru a deveni erou postmortem, i se ascultau convorbirile, ba, într-un sat, dăduse peste o centralistă care susţinea că nu ştiu ce nu mergea şi numai prin intermediul ei putea transmite mesajul, el dicta şi ea repeta pentru cel de la capătul firului, încet, să-i dea aceluia timp să scrie nota telefonică, dar mai târziu văzuse o notă scrisă cu exact ceea ce spusese el în mâna unui secretar de la GAS şi noaptea se trezise cu nişte haidamaci peste el, când ieşise

și el ca omul pe lângă o claie de fân și ăia îi arătaseră o bardă, vezi bă? cu asta te tăiem dacă nu-ţi bagi minţile în izmene! Reclamase el şefului de post, dar acela începuse să se îndoiască pe faţă de integritatea facultăţilor sale mintale, cum o să fie aşa, poate ai visat, tovarăşe, şi dumneata ai crezut că ai văzut cu adevărat pe-ăia trei cu barda, păi ce, dumneata crezi în vise? ce educaţie partinică ai primit? ia să întrebăm noi la regiune, nu cumva delegaţia dumitale e falsă şi cine ştie cine te-o fi trimis aici, să ne acuzi pe noi că nu vrem să credem ceea ce dumneata ai visat doar. Își grăbise plecarea de acolo și pe la ultima unitate trecuse mai mult în grabă, îl cuprinsese frica și dorea să se întoarcă la regiune, să se lămurească și el dacă nu cumva chiar exagera și găsea greșeli chiar acolo unde nu existau.

Primul om la care mersese să se spovedească fusese Mihai Zevedeanu. Era singurul cu care putea discuta mai deschis.

— Şi ce te aşteptai, Stănică tată, să găseşti? îl întrebase bătrânul activist. Ţi-am mai spus doar, este imposibil să meargă totul perfect. Perfecţiunea nu poate fi atinsă, asta ar însemna ca universul să nu mai existe. Căci, dacă am obţine perfecţiunea, noi ce-am mai face? Ei bine, ai găsit nişte deficienţe, mai mari sau mai mici. Şi cu asta ce-ai realizat? Crezi că o să le schimbi mentalitatea ălora? Or să mai schimbe doi, trei dintre ei, n-avem suficiente cadre să avem de unde alege. Tu altceva ar fi trebuit să faci, să încerci să găseşti motivaţiile ascunse, de ce nu merge treaba acolo aşa cum trebuie. Poate sunt condiţii obiective, nu oamenii sunt vinovaţi. Tu crezi că nouă ne convine să avem prea multe greşeli? Nimănui nu-i convine. Greşeli au fost şi vor mai fi. Depinde cât de grave sunt, prin prisma liniei generale. Ele devin periculoase numai când atacă însăşi esenţa revoluţiei. Dacă e vorba numai de câţiva oameni, nu-i bai, îi sancţionăm, îi înlăturăm şi gata, se rezolvă. Dar ar fi trebuit să duci şi tu un pic de muncă de lămurire, să le deschizi ochii, să nu fii aşa pornit. Nu te acuz, dar eşti cam dogmatic. Politica noastră trebuie să fie mai elastică, ori tu nu cunoşti decât litera liniei, nu te poţi abate un pic, să mergi pe cărarea de lângă drum. Oamenii aceia au realizări în producţie, chiar dacă în viaţa de organizaţie nu se manifestă la fel. Înţeleg de la tine că planul şi-l îndeplinesc, ba unii au şi depăşiri, atunci ce le împuţi? Neîndeplinirea unor formalităţi? Au fost nişte proşti, puteau să fie mai şmecheri, să nu-i afli tu. Politica momentului e clară: cine-şi face planul, e bun. Rămâne pe mai târziu să le cerem să fie cât mai aproape de perfecţiune. Dacă-şi fac planul, avem

ce mânca, ori acum asta e principal, să nu ne lipsească hrana. Să ştii şi tu, vorba aia veche, că dragostea, politica şi filosofia trec prin stomac, are un sâmbure de adevăr.

— Bine, dar au vrut să mă omoare! încercase Stan să se apere.

— Dar nu te-au omorât.

— Nu. M-au ameninţat, dar, oricum…

— Şi? câţi n-au murit? Puteai să fii şi tu un erou, dacă nu cumva o întorceau ăia şi te declarau duşman.

— Dar ce drept aveau ei să-mi hotărască soarta?

— Dreptul celor mulţi! Mă, noi tot cu oamenii ăştia vom lucra, poate încă mulţi ani. Unii vin de jos, au fost ridicaţi numai pe motive politice, n-am avut de unde lua alţii. Dintre aceştia, unii s-au mai şcolit, că le-am acordat posibilităţi, alţii n-au putut, sau n-au vrut să înveţe. A fost rău? A fost bine? Noi zicem că a fost bine. De unde să scoatem, mă oamenii de încredere de care aveam nevoie? I-am luat şi noi de unde am putut. Şi tu eşti la fel, numai că eşti tânăr şi mai ai timp să înveţi. Alţii au fost deja bătrâni când au fost ridicaţi în munca politică, n-au mai putut să mai înveţe. Dar toţi am făcut şcoala vieţii. Politica am învăţat-o din mers, ştiam de toate, numai o chestie nu ştiam: ştiinţa conducerii. Am învăţat-o şi pe-asta, că nu e mare lucru. Numai că în procesul de învăţare am mai comis şi noi erori, orice societate nou instalată schimbă ceva şi mai greşeşte, iar revoluţia noastră a rupt din rădăcini tot ce exista mai înainte, e cea mai teribilă revoluţie. S-au schimbat prea multe, era normal să se întâmple aşa, numai că oamenii nu s-au schimbat tot atât de repede. Dacă pe tine, tânăr cum eşti, noua societate a reuşit să te modeleze conform cerinţelor ei, având tu şi un fond psihic pregătit pentru această schimbare, la alţii a fost mai greu. Unii, chiar dacă în adâncul conştiinţei lor erau devotaţi cauzei, n-au înţeles esenţa cerinţelor, s-au limitat la aspecte de suprafaţă. Alţii au profitat de aventura în care puteau să se arunce, ăştia sunt mai mult revoluţionari de profesie. Iar alţii, şi sunt destui, s-au adaptat imediat mediului, precum cameleonul, intrând în revoluţie, dar cu mentalitatea veche. Cine ştie să citească în suflete? Nimeni! Nimeni nu poate garanta pentru nimeni. Uite, şi eu, nu sunt sigur că tu nu te duci acum să mă povesteşti, şi vorbele mele ar putea fi interpretate, căci mai sunt suficiente capete pătrate, care nu văd decât duşmani de clasă peste tot. Te sperie neregulile pe care le-ai depistat? La alţii este şi mai rău! Du-te, spune, raportează, şi vei vedea ce se va rezolva. Fereşte-te însă

măcar să oferi soluţii. În primul rând, s-ar putea să nu fie cele mai bune. Apoi, să fie interpretate. Sau, mai ştii? să fii pus să le aduci la îndeplinire.

După ce-şi prezentase raportul, pe optsprezece pagini, şi-l înmânase spre lectură şefului organizatoricului, primise trei zile libere şi plecase acasă.

— Bă! îl luase Gheorghe Măgură de cum ajunsese acasă. Tu ce gânduri ai? M-ai făcut să intru în colectiv, ca să mă laşi tot pe mine să muncesc? Eu am mai îmbătrânit, nu prea mai am putere. Mă-ta s-a cam muiat şi ea. Cine vrei să facă normele? Că la toamnă parcă văd că ne dau ăştia praful de pe tobă.

— Tată, în loc să te bucuri că am ajuns şi eu om mare, tu mă iei cu munca. Păi ce, eu, acolo, nu muncesc?

— Lasă, bă, că ştiu eu cum munceşti! Să dai cu gura e uşor. Tu nu te gândeşti că ai şi tu nevastă, părinţi, care or avea şi ei nevoie de o mână de ajutor?

— Tată, am un salariu bun, v-am adus bani acum, vă mai aduc şi peste o lună. Stai şi tu, să văd şi eu cum e, în câteva luni mă lămuresc şi om hotărî împreună ce să facem.

— Ce să te lămureşti, bă? Ce să te lămureşti? Că eu sunt lămurit. Ţi s-a urcat la cap, aia e! Ţi s-a urcat la cap şi vrei să ajungi şi mai mare. Sigur, e uşor să dai din gură, să-i înveţi pe alţii, cred şi eu că-ţi place. Dar casa asta, uite, ar mai trebui şi ea refăcută, că a îmbătrânit odată cu mine.

— O refacem, tată. Am bani, cumpărăm materiale, tocmim maistori…

— Bă, tu să te hotărăşti mai repede! Mie nu-mi convine aşa, tu la mama dracu' şi noi aici! Rămânem fără un ajutor tocmai acum, la bătrâneţe.

Matilda nu era pornită, dar şi ea îl întrebase ce gând avea. Nu voia să vină şi ea la oraş, nu se simţea bine acolo şi nici singură nu prea-i convenea să stea acasă, cu cei doi bătrâni care începuseră s-o bănuiască de răutate sufletească.

El adusese de la oraş o damigeană cu ulei de floarea soarelui şi zahăr, la cooperativa din sat ştia că nu se prea găseau, şi fusese neplăcut surprins când găsise de mâncare numai scoici umplute. Nu că nu i-ar fi plăcut, dar după cum văzuse că se mânca prin alte părţi, i se părea că scoicile erau un fel de mâncare numai pentru săraci.

Revenise la Craiova cu speranţe noi, pregătit de o nouă delegaţie prin cine ştie ce sate uitate de Dumnezeu, dar aflase că va rămâne în oraş, trecând la organizatoricul urban. Ceruse explicaţii, dar nu i se dăduseră. Tot Mihai Zevedeanu îi dăduse desluşiri.

— Era de aşteptat, Stănică tată. Prea ai răscolit apele, omul nu trăieşte singur, dai **într-**unul, te trezeşti că loveşti cine ştie în cine. Oamenii noştri se cunosc, se ajută reciproc, ţi-am spus că nimeni nu-i perfect, zgândărind pe unul, ai băgat teama și în alţii. Ai fost prea intransigent, da' numai cu ei, nu și cu tine. Cine te-a pus să mergi cu ei la petreceri? Te-au turnat, că le-ai cerut marea cu sarea, că ai mâncat şi-ai băut pe socoteala lor şi că ai cam încondeiat rapoartele, că n-au putut ei să-ţi satisfacă toate cererile.

— Vai, dar cum se poate? Chiar aşa?

— Chiar aşa!

— Mă voi apăra!

— Împotriva cui?

— A lor, a tuturor!

— Eşti copil? Tu pe cine ai crede dacă unul zice că e neagră şi cinci susţin că e albă? Stai liniștit. Deocamdată se face o nouă verificare, au trimis o comisie întreagă pe urmele tale, depinde de ei, ce concluzii vo trage. Deocamdată te-au tras pe linie moartă, nu se ştie ce să se facă cu tine. N-ai grijă, dacă n-ai fost rău intenţionat, o să ieşi cu faţa curată. Eşti tânăr, Stănică băiete! Copoii ăștia bătrâni te mănâncă cu fulgi cu tot, mă! mai bine te lăsau să te ocupi de tineret, cu ei te-ai fi descurcat mai uşor. Încă nu e momentul pentru a întineri cadrele şi bătrânii se simt jigniţi când văd un tinerel că vine să-i controleze. Întotdeauna cei care au fost controlaţi nu i-au agreat pe controlori.

Îl lăsaseră în biroul lui Zevedeanu, el era oricum plecat toată ziua pe teren. Îi dăduseră spre completare nişte formulare, de care se ocupase mai înainte bătrânul, cu o mulţime de rubrici, pe care le completa după fiţuicile întocmite de zece activişti, câte unităţi controlaseră, câte şedinţe lunare, câte probleme fuseseră ridicate, câte fuseseră rezolvate pe loc, câte mai târziu, câte, câte, câte… Dimineaţa trecea prin birourile respectivilor, găsea pe mese ciornele cu cifrele respective, în ordinea coloanelor de pe formulare, el le cumula, le punea pe fiecare la locul ei, le mai aranja dacă nu corespundeau totalurile, apoi formularul îl înainta şefului serviciului, care întotdeauna era nemulţumit: prea multe probleme ridicate, prea

puţine rezolvate.

Mihai Zevedeanu îi mai pasa şi alte lucrări de-ale lui, el avea oroare de hârţogăraie, îl îndemna să citească toate materialele care îi erau repartizate lui şi să încerce ori să le rezolve, ori să-i facă un rezumat al celor ce se cereau. Se plângea mereu că nu are timp să citească tot şi că textele aveau prea multe cuvinte în plus, ideea era simplă, dar împopoţonată cu prea multe artificii. Stan Măgură se descurcase de minune, îi făcea hârtiile de referate asupra materialelor că după câteva zile Zevedeanu nici nu le mai citea, doar le semna, pentru a fi date la dactilografiat. Pentru materialele pe care trebuia doar să le citească, pentru informare, nu folosea decât rezumatele asigurate de Stan.

— Stănică tată, tu erai bun de conţopist! descoperise el vesel **într-**o zi. Mă, tu să nu-mi iei locul **într-**o zi!

„Stănică tată" descoperise că exista şi o gospodărie de partid, de unde se puteau cumpăra diferite produse, mai ales alimentare, care pe piaţă ori nu se găseau, ori aveau preţuri mari. Tot plimbâ**ndu-**se prin birouri, cunoscuse mulţi oameni, unii îi plăcuseră, îl plăcuseră şi ei, îi vânduseră ponturi, profitase şi el ca să cumpere câte ceva, mai ieftin, pentru copiii lui Oprea.

Şeful de secţie remarcase acurateţea materialelor întocmite în ultima vreme de Mihai Zevedeanu şi-l întrebase de unde provenea schimbarea aceea. Omul recunoscuse că primea o mână de ajutor din partea lui Stan Măgură şi acesta primise ca sarcină rezolvarea şi a altor materiale.

— Tovarăşe Măgură, îi explicase şeful, când îl chemase să-i transmită noua sarcină, să nu crezi cumva că – asta înseamnă o decădere pentru situaţia dumitale. În munca noastră avem încă nevoie de hârtii, de o adevărată birocraţie, nu în sensul rău, de împiedicare a realei activităţi, de aceea consider că este o misiune onorantă pentru dumneata. Dacă luăm din sarcina unor tovarăşi hârtiile astea, ajutăm în două feluri: una, că tovarăşii vor avea mai mult timp, să se ocupe de activitatea lor efectivă, alta, că vom asigura nişte materiale clare, concise, eficiente, aşa cum am observat că ştii dumneata să le întocmeşti. Am toată încrederea că vei răspunde din ce în ce mai bine acestei sarcini.

3.

Raportul comisiei de anchetă trimisă pe urmele lui întârzia. Cu

toate că aştepta verdictul cu sufletul la gură, nu-şi mai făcea gânduri negre. Mihai Zevedeanu îi şoptise că el aflase de la cineva, nu spunea de la cine, că în conducerea regionalei se manifesta un curent favorabil lui. Materialele întocmite de el erau lăudate şi date ca exemplu oricui şi oriunde.

— Stănică băiete, te-ai ajuns! îl lua cam în zeflemea Zevedeanu. Eşti bun pentru conţopist şi gata. Să vezi tu că acum nu mă mai tem că mi-ai lua locul, ci că ajungi mai sus decât mine!

— Nu ajung eu, tovarăşe Zevedeanu, se apăra Stan, speriat sincer că ar fi putut avea dreptate. Eu nu visez la altceva, mai sus.

— Mă, să nu zici de două ori. Cum să nu aspiri să te ridici?

— Dar nu prin lupta cu hârtiile o să mă ridic eu.

— De unde ştii? Crezi că asta nu-i o muncă importantă?

— Ba da, dar munca adevărată este asta, de-o faceţi dumneavoastră. Cine vede rezultatele muncii mele? Învârt hârtiile toată ziua.

— Mă, rezultatele se văd, altfel nu ţi s-ar fi dat misiunea asta. Ascultă-mă tu pe mine, o să ajungi mai departe decât crezi tu însuţi!

Stan râdea, era sigur că sfătuitorul său îşi bătea joc de el. Lumea nu iubea hârtiile, mulţi nici nu le înţelegeau rostul, alţii se descurcau greu când era vorba să întocmească un material, hârtologia era privită ca ceva rău, necesar numai ca să încurce lumea. Şi el avusese aceeaşi părere, dar sarcinile şi le îndeplinea conştiincios, dacă era sarcină, cu plăcere, vorba ceea, chiar dacă despre unele materiale avea convingerea că nu servesc la nimic, el la toate dădea răspuns şi găsea soluţiile cele mai bune.

Câţiva colegi, de la alte secţii, îl rugară de câteva ori să le dea o mână de ajutor şi el le-o oferi cu plăcere, considerându-se onorat de cererile lor. Apoi, în numai două săptămâni, observase cum nivelul la care se situau materialele pe care le primea spre studiu se ridicase, lucra din ce în ce mai des direct cu şeful de secţie, făcea rezumate, i le prezenta, omul îi dădea doar nişte indicaţii generale, rămânând în sarcina lui să dea răspunsul, care era întotdeauna clar, concis şi la obiect. Şeful de secţie parcurgea rapid materialele şi le semna fără comentarii, doar ici, colo mai întreba, de ce aşa şi nu altcumva, nu e oare prea curajos, nu e prea dogmatic? Stan Măgură îi explica în câteva vorbe ce argumente avea pentru întocmirea materialului astfel şi nu în alt mod şi şeful secţiei se declara mulţumit.

După un timp, aflase că apăruse raportul comisiei de anchetă, tot Zevedeanu îi adusese vestea, chiar se mirase de unde era el aşa informat, toată ziua era plecat pe teren şi totuşi ştia cam tot ce se întâmpla în secţia lor, ba chiar şi în celelalte secţii.

— Vezi că te-au încondeiat ăia rău de tot, îi zisese el **într-**o dimineaţă, ferindu-se să fie auzit de moşulică de la masa din colţ. Au şi găsit pe cine să pună şef la comisie, pe Vasile Porcescu.

Stan nu-l cunoscuse pe tovarăşul Porcescu. Auzise că lucra la secţia de verificări, reţinuse numele omului ca fiind ceva deosebit, dar habar n-avea de ce se arătase Mihai Zevedeanu atât de pornit împotriva aceluia.

Fusese chemat la secţia de verificări, în faţa unui tovarăş care îl frecase o după amiază întreagă cu tot felul de întrebări, referitoare la activitatea lui din timpul delegaţiei din luna precedentă. Omul avea întrebările scrise pe două pagini de coală albă, şi dorea răspunsuri cât mai complete, poate şi din dorinţa de a nu-l mai chema şi a doua oară, pentru clarificări. Nu comentase răspunsurile, îl ajuta doar să le formuleze, când le scria pe hârtia în capul căreia pusese un titlu mare, „Declaraţie”. Avuseseră câteva divergenţe asupra unor formulări de fraze şi a unor completări pe care Stan ţinea să le adauge, pentru a nu lăsa ambiguitatea unor fraze să persiste.

A doua zi nu se întâmplase nimic, el se aştepta la noi verificări, pe seară apăruse Zevedeanu şi-i adusese vestea cea mare:

— Mă băiete, ai scăpat! **S-**a terminat cu ancheta asupra ta. Ţi-am spus eu că te ajungi? Ai devenit indispensabil unor tovarăşi şi ancheta a murit. Hai să bem o bere pe chestia asta, merită!

Abia peste câteva zile aflase, tot de la Zevedeanu, că scăpase ca prin urechile acului de o anchetă internă mai dură, tovarăşul Porcescu relevase în raportul comisiei toate ilegalităţile comise de Stan Măgură în timpul controlului, se proba cu martori că sugerase (nu ceruse) să se organizeze mese tovărăşeşti şi că fusese exagerat de conştiincios, interpretând greşit anumite rezultate ale controlului.

— Şi după ce te-a făcut aproape duşman de clasă, a-ntors-o, că eşti tânăr, că ai aplicat dogmatic linia, că n-ai experienţă „că nu te-a**i** dezbărat încă de tarele burgheze, că ai văzut just anumite probleme, uite-a**ş**a, numai ca să pună lumea pe gânduri, ba eşti bun, ba nu eşti bun. Ăsta aşa a făcut mereu, e viclean, dar şi fricos, intransigent până-n pânzele albe, apropiat de om, le întoarce de nici nu mai ştii ce să crezi.

Acum, după ce s-a întors, am aflat că şi-a modificat raportul pe care-l întocmise încă din timpul deplasării, a auzit şi el probabil că între timp te-ai ridicat şi tu şi i-a fost frică să nu supere pe careva. Ce vrei, ăştia sunt oamenii! Noroc că ai scăpat aşa uşor, chiar dacă ţi se mai pune o hârtie la dosar, neagră, ai suficiente albe ca să nu-l întunece de tot.

Evenimentul îl umpluse de amărăciune. Nu era supărat pe Vasile Porcescu, omul îşi făcuse doar datoria şi, chiar dacă accentuase mai mult laturile negative ale aventurii, fusese destul de obiectiv, nu-şi depăşise atribuţiile şi nu adusese acuzaţii nefondate. Era supărat mai mult pe el, că se lăsase prins în jocul celor controlaţi de el, fără să se gândească la urmări. Îi era necaz şi că nu-i venise în gând să ceară un coleg, să fie doi, să nu se poată spune că făcuse numai el ceva şi să nu aibă martori. Altă dată va cere cu siguranţă să fie însoţit de un cineva. Dacă va mai exista altă dată.

Între timp, nimic nu părea să se fi schimbat. El tot materiale informative întocmea, primea documente ale informării interne, le schiţa răspunsurile, aici nu mai era ca la formularele acelea de început, erau necesare şi vorbe mai elevate, se consulta cu şeful de secţie asupra fiecărei fraze, i se recomandase să consulte şi expertul filolog, aflase cu uimire că exista şi aşa ceva, era un profesor de limba română, tânăr, fusese detaşat de la un liceu de prin Gorj, Tiberiu Aliman îl chema, un băiat vesel, entuziast, binevoitor şi visător.

— Nu trebuie să te miri de prezenţa unui lingvist la regionala de partid, îi spusese Aliman la începutul cunoştinţei lor. Oamenii se uită şi cum le vorbeşti, şi cum ştii să scrii, ori noi, conducătorii, trebuie să le dăm exemplul cel mai corect, să nu-şi dea coate, ia uite şi la ăsta, nu ştie nici să scrie ca lumea şi vine să ne înveţe pe noi. Nu vezi? Toate ziarele sunt controlate şi de un specialist de limbă română, să nu se strecoare vreo eroare pe undeva, măcar în ziare să nu avem greşeli. La fel, trebuie să fim perfecţi în materialele scrise, în discursuri. Degeaba te chinui să-i explici cuiva ceva, când nu-ţi găseşti vorbele şi le mai foloseşti şi prost. Lumea s-a deşteptat, nu ne mai adresăm unei mase de analfabeţi, unii mai ştiu carte, şi încă destul de bine, şi râd de noi dacă ne prind cu greşeli de limbă.

Înţelesese unde bătea profesorul. Omul acela era încântat de viziunea lui asupra viitorului, când fiecare om va şti carte suficientă ca să folosească cele mai frumoase cuvinte în vorbire şi în scris. Era un visător, nu ştia să prezinte viitorul decât în imagini roze, pentru el nu

existau greutăţi insurmontabile. Cultura devenise bun al întregului popor, oricine avea acces la ea, prin urmare oamenii deveneau de la sine mai cultivaţi, îşi îmbogăţeau mereu vocabularul, aveau o altă viziune asupra istoriei şi a lumii.

Câţiva activişti din secţie îl rugaseră să le întocmească nişte mici discursuri pe temă dată şi le plăcuse felul în care Stan Măgură lega vorbele. În afară de textul efectiv pe care îl compunea, în paranteze le adăuga un fel de indicaţii de regie, aici se face o pauză, aici se poate bea un pahar de apă, sala va comenta câteva momente, dincoace trebuie accentuată fraza, eventual se va da un exemplu local, şi tot aşa, că vorbitorii nu aveau altceva de făcut decât să urmărească întocmai indicaţiile lui şi aveau un succes deosebit în faţa auditoriului.

Curând, vestea despre priceperea lui de a alcătui discursuri pe orice temă ajunsese şi la urechile şefului de secţie şi acela îl pusese la încercare de câteva ori. Chiar dacă n-o fi fost mulţumit complet de materialul pregătit de Stan Măgură, folosise ideile lui, într-o legătură de o logică de nezdruncinat şi avusese priză la ascultători. Într-o zi îi atrăsese atenţia lui Stan Măgură să nu mai scrie materialele şi pentru alţii, rezervându-i capacitatea creativă numai pentru el şi secţia lui, nu din invidie sau egoism, ci pentru că împrăştierea spirituală, în atâtea teme, ar fi dus la o împrăştiere de idei, la subţierea fondului acestora. Stan înţelesese bine motivele interdicţiei şi refuzase de atunci să mai scrie materialele pentru cei din alte secţii, indicându-le doar câteva idei, pe care să le urmărească şi aprofundeze în discursurile lor.

Doina Olteanu, dactilografa din biroul lor, începuse să-i acorde o oarecare atenţie, prevăzând probabil că va avea o ascensiune de necrezut în viitor. Aproape că-i făcea curte, la care el nu răspundea deloc, nu că nu-i plăcea femeia, dar credinţa lui despre rolul familiei era adânc înrădăcinată şi, a se lega de femeia aceea ce purta un nume care la el în sat se dădea de obicei la căţele, i se părea a reprezenta o abdicare de la principiile de viaţă în spiritul cărora fusese educat. Pe de altă parte, simţea instinctiv că legătura cu acea femeie nu i-ar fi adus nicio bucurie. Nu era o femeie în care să te bazezi, nu avea nici spiritul atât de elevat cât ar fi dorit el. Pentru ea, marile probleme ale vieţii erau în fond foarte simple: cât eşti tânăr, să trăieşti din plin. El era de acord cu acest principiu, dar îl extrapola pentru perioada întregii vieţi, nu se rezuma numai la tinereţe, iar trăirea din plin a vieţii la el însemna mai mult îmbogăţirea pe plan psihic, implicarea în

problemele majore ale vieţii.

Moşulică din colţ, de lângă uşă, remarcase avansurile pe care i le făcea dactilografa şi-i atrăsese din nou atenţia asupra periculozităţii unei legături cu ea.

— Tovarăşe Măgură, zicea el, dumneata eşti tânăr şi ai toată viaţa înainte, dar nu merită să ţi-o strici pentru o gâsculiţă care n-are mai nimic în cap. Continuă-ţi ascensiunea prin propriile-ţi mijloace, nu spera să te ridici prin intermediul ei. E adevărat că ea ar putea să-ţi pună o vorbă bună unde trebuie, dar tot atât de bine poate să te doboare, vorba ceea, femeia te ridică, femeia te coboară, femeia îţi dă viaţă, femeia te omoară! Ascultă-mă pe mine şi n-ai să dai greş. Sunt hârşit de toate prin care am trecut în viaţa asta.

Se apărase, speriat că cineva se putuse gândi că el ar avea ceva cu dactilografa. Apoi hotărâse să-i dea cu flit, ca la muşte. Şi se purtase câteva zile foarte distant cu femeia, prefăcându-se că are atâta de lucru încât nu mai poate conversa cu ea. Doina Olteanu observase schimbarea şi renunţase să-l mai bage în seamă. După două săptămâni se trezise mutat la secţia de propagandă, mulţumită probabil măiestriei de care dădea dovadă în mânuirea şi interpretarea operelor directoare ale marilor gânditori marxişti. Îl mutaseră în alt birou, cu numai trei ocupanţi. Munca nu se schimbase prea mult, el tot de materiale scrise se ocupa, doar fondul lor era altul. A fost nevoit să-şi schimbe şi stilul, să mai citească şi alte materiale, de bază în noua secţie, dar se pusese la punct destul de repede şi materialele lui erau din nou căutate şi lăudate.

Chiar dacă ieşise din secţia în care lucra Mihai Zevedeanu, cu el nu rupsese legăturile. Se întâlneau mai în fiecare zi, îşi mai povesteau necazurile, după program treceau să bea o bere şi să mănânce mititei pe la cantina partidului. Bătrânul – aşa-i zicea el în gând, cu toate că nu era prea bătrân – vorbea foarte frumos, lui îi plăcea să-l asculte, se interesa de toate problemele, avea şi un vocabular interesant, o minte ascuţită, nimic nu îi scăpa.

Într-o zi, imediat după mutarea la propagandă, Zevedeanu îi spusese:

— Vezi, Stănică tată, că am avut dreptate? Te-ai ridicat mai sus decât mine. Eu tot activist am rămas, pe când tu ai şanse să ajungi adjunct de şef de secţie. Am auzit eu că s-a făcut propunerea asta.

— Chiar aşa? se mirase Stan.

— Da, mă, de ce nu mă crezi? Păi tu nu vezi ce curs au întâmplările? Că le zicem noi întâmplări, dar nu-s deloc întâmplări, totul are o legătură, nimic nu se face după regula hazardului. Tu ești maestru în hârtii, de ce să te ţină la organizatoric, când îţi pot folosi mintea la propagandă, care este mult mai importantă? Treapta pe care ai ajuns este mult mai sus decât ai crede. Şi dacă te numesc adjunct, ești un om făcut. Vezi că pe noi, ăștia bătrânii, ne cam trag pe dreapta. Acum este timpul tineretului, nouă ne-a cam trecut vremea. Mă, tu de ce nu-ţi completezi studiile? Că ai putea să mai faci și tu liceul, **într-**un an e gata. Ce zici?

— M-am gândit și eu, dar nu prea e timp. Nu vedeţi ce de treabă am?

— Mă, lasă naibii, că nu trebuie să te faci popă! mai vorbim și noi cu cine trebuie, **într-**un an îţi dai toate examenele și ai patalamaua la mână.

— A, păi nu vreau așa! se oţărâse Stan. De ce să fac liceul numai ca să am diploma? Eu trebuie să și învăţ, să mi se deschidă mintea.

— Păi n-ai învăţat suficient?

— Eu mă refeream la cultura generală. Ştiu pe de rost operele lui Marx și Lenin, dar nu știu să rezolv o ecuaţie de gradul doi sau o funcţie. Nu merge nici așa…

— Hai, mă, că faci liceul și după aceea, dacă mai ai chef să înveţi, poţi să înveţi de unul singur cât vrei. Ce ești fraier? Alţii au făcut o facultate **într-**un an, **s-**au ajuns ingineri, de au uitat de unde au plecat, și tu îţi faci probleme de conștiinţă pentru un biet liceu?

— Ce-am eu cu alţii? Ăia au fost niște șmecheri, au profitat de lipsa cadrelor tehnice de specialitate și **s-**au ajuns ingineri pe cheltuiala statului. Acum ziceţi că au uitat de unde au plecat. E și normal! Când i-au pus șefi, directori sau alte cadre de conducere, **s-**au trezit și ei cu puterea de decizie în mâini și n-au prea știut ce să facă cu ea. Dacă ne mulţumim cu forma, fără fond, la asta ajungem, să avem puterea și să nu știm **s-**o folosim. Eu nu vreau să fac ca ei. Cultura generală este necesară și mi-o voi însuși în anii de studiu, anul să fie an, să nu dau toate examenele o dată. Vorba dumneavoastră, tineretul e chemat acum să facă treabă, nu se mai poate admite să conducem masele cu numai patru clase la bază.

— Dacă te-ar auzi Haţegan, praf te-ar face!

— Dă-l încolo! Așa cum e el, tot a făcut treabă. Mai rău îmi pare

că limitele lui nu au fost lărgite, ar fi avut timp şi capacitate, am auzit că toate şcolile de partid le-a făcut fără să pună mâna pe creion.

— Aşa e, mă. Ai văzut ce minte poate să aibă?

— Da, are minte, dar nu ştie să şi-o folosească. În locul lui, m-aş fi pus cu burta pe carte, dar lui trebuie să i se spună mereu ce să înveţe, nu e în stare să înveţe singur. Om fără idei, minte multă, dar nefolosită. N-o să mai stea mult în postul pe care îl ocupă, de şef de secţie. O să vină curând altul, mai citit, mai stilat, cu idei novatoare, şi-o să-i ia locul, e imposibil să nu se întâmple aşa. Şi acela nu va fi un oarecine, ci un om de cultură, numai aşa se poate schimba ceva şi în partea artistică a vieţii.

— Dar cu liceul tău, tot nu mă lămurişi.

— Îl fac, tovarăşe Zevedeanu, îl fac. Dar la timpul lui, nu acum. Prea sunt multe problemele pe care trebuie să le rezolv. E timp şi mai târziu.

4.

La şcoala de ofiţeri, Oprea Măgură întâlnise un mediu nou, care îl făcea să nu se simtă la largul lui. Oameni mulţi, de vârste diferite, veniţi din toate colţurile ţării, fiecare cu istoria lui, cu gândurile şi grijile lui. Unii se mai cunoşteau şi dinainte, el nu cunoştea pe nimeni.

Fuseseră cazaţi **într-**un cămin, fost de studenţi, atunci îl preluase şcoala militară, nu departe de edificiul Şcolii de Război, pe pereţii căreia admiraseră cu toţii urmele lăsate de gloanţe şi proiectile de calibru mic, de când se luptaseră pe acolo ai noştri în ’44, să-i scoată pe nemţi din şcoală.

De la început fuseseră împărţiţi în două plutoane şi fiecare primise drept comandant câte un locotenent, atunci ieşiţi din şcoală. Ei stăteau permanent cu plutoanele din subordine, ziua şi noaptea, pentru a fi gata să acţioneze în caz de alarmă.

Începutul fusese cam greu, mai ales pentru cei trecuţi de treizeci de ani. Avuseseră un program foarte încărcat, instrucţie de front, instrucţia focului, marşuri lungi, cu tot echipamentul de campanie pe ei. Odată cu scurtarea zilei, când frunzele stăteau să pice, o mai răriseră cu instrucţia, trecuseră la sală, de trei ore pe săptămână aveau cursuri, alte trei zile fiind rezervate instrucţiei fizice.

Lui Măgură îi plăcea cel mai mult la şedinţele de trageri, exerciţiile făcute cu *specialii* lui dădeau rezultate, de fiecare dată lua maximum de puncte, indiferent de arma cu care trăgea. Era mândria

plutonului, când se organiza câte un concurs, între ei, câştiga detaşat, avea mâna sigură şi rapiditate. Comandantul plutonului îl avea în vedere pentru concursurile care urmau să se organizeze în viitor şi-l înlesnea antrenamentele **într-**o biută din curtea interioară a şcolii, unde Măgură se ducea mai cu drag decât la cursurile acelea de la care nu reţinea mare lucru.

Exerciţiile fizice erau completate cu lupte libere, la care se puteau folosi orice metode pentru a captura şi imobiliza adversarul. Aveau instructori pentru ju-jitsu, pentru lupta cu arme albe de orice tip, pentru box. Doi tineri îşi descoperiseră talente de boxeri şi fuseseră luaţi şi ei la antrenamente speciale.

Pentru lupta cu armele albe aveau instructor o huidumă de om, conştient de forţa lui, cam ţigănos, vesel de felul său. La prima şedinţă le împărţise nişte căşti de protecţie din piele, căptuşite cu buret, ca să şi le pună pe cap. El nu folosea cască, le spusese că se considera suficient de stăpân pe arta luptei ca să nu ducă grija că va fi lovit în cap. Îi învăţase cum să se apere de atacul cu boxul metalic şi cu cuţitul, din toate poziţiile, îi punea pe elevi să-l atace fără reţineri, se aruncau asupra lui, convinşi că-l vor lovi, dar matahala reuşea întotdeauna să reziste atacurilor şi-i dezarma sau imobiliza foarte uşor.

— Măi, tovarăşi, niciodată n-o să mă vedeţi voi lovit, cât timp n-o să fiu luat prin surprindere! se lăuda el, şi nu degeaba.

Spre iarnă organiza bătăi cu mai mulţi elevi, el fiind înarmat doar cu bastonul de lemn, dar se apăra foarte bine şi ţinea piept la câte patru, cinci deodată.

— Tovarăşe Pamfil, mai întreba câte unul, dar dacă sunt mai mulţi, ce faceţi?

— Dau dosul, ce să fac! răspundea vesel instructorul. Să nu vă băgaţi unde sunt prea mulţi, lumea nu se mai sperie de uniformă, şi-a mai pierdut respectul, de când sunt alte legi. Să nu vă fie ruşine să părăsiţi o luptă complet inegală. Nu e nevoie de eroi post mortem.

Când adusese prima dată un par lung, se cam miraseră toţi.

— Ce faceţi cu băţul ăsta, tovarăşe Pamfil?

— Vă bat până învăţaţi să vă apăraţi de el.

Cu parul o luase încet, le arătase câteva figuri cu randament sigur, apoi începuse să facă practică cu ei, pe rând. Le urmărea mişcările, atent să nu se lovească singuri de parul lui, le cunoştea slăbiciunile şi profita de ele, lovi**ndu-**i cu grijă, atrăgâ**ndu-**le apoi

atenţia asupra greşelii pe care o săvârşiseră, punându-i să repete figurile eronate, ca să înveţe să le execute corect.

Oprea Măgură îşi amintise că mai învăţase o dată lupta cu parul, dar nu arătase de la început. Nu dorea să-şi atragă eventuala duşmănie a instructorului. Niciodată nu ştia dacă Pamfil vorbea serios când îi punea să-l atace fără reţineri. La un antrenament însă instructorul îl lovise cam tare în cap, noroc cu casca de protecţie, care mai atenuase şocul, totuşi simţise că ceva se rupsese în el. Se enervase, mai ales că instructorul râdea de el, cu îngrijorare însă, nu-l lovise totuşi prea tare?

— Stai pe margine câteva momente, să te linişteşti, îl îndemnase el. Apoi vii şi mai încercăm o dată.

De pe margine îl urmărise atent, să vadă cum face el de nu e atins niciodată. Se liniştise şi durerea parcă îl mai lăsase. Intrase din nou pe saltea, la invitaţia instructorului.

— Măi, Măgură, trage, mă, cât poţi, dar fii atent să nu te pocnesc iar, îl îndemnase Pamfil. Loviturile vin pe neaşteptate şi niciuna nu e interzisă. Ai grijă cum te aperi.

Ştia el cum să se apere. Cu bâta în ambele mâini, atacase ca la baionetă. Pamfil rotise parul lui, dându-i-l pe-al său în sus, apoi, în continuarea mişcării, îl lovise din nou în creştet, uşor.

— Vezi? Iar te-am punctat. Acum eşti mort, n-am ce-ţi face.

Măgură se repezise din nou, îi ridicase parul, cu riscul că mai primea o lovitură în cap, instructorul abia terminase de vorbit şi fusese cam nepregătit, parase lovitura la cap, dar el îl lovise cu celălalt capăt al parului între picioare. Pamfil căscase gura, umblând după aer. În clipa următoare, Măgură îi repezise capătul de sus al băţului în frunte, ferindu-se de parul instructorului, care pornise în jos, spre creştetul lui. Pamfil făcuse ochii mari şi se prăbuşise pe saltea, încovrigat, gemând.

Câteva clipe rămăseseră stană cu toţii. Surpriza de a-l vedea pe instructor căzut pe jos era prea mare pentru a fi şi crezută.

— Hai, bă! Puneţi mâna! s-a trezit unul, mai cu prezenţă de spirit. Haideţi să-l scoatem afară, nu vedeţi că nu mai are aer!

L-au scos afară. Măgură a rămas în sală, speriat că a făcut mai mult rău decât ar fi vrut. Un ardelean de vreo patruzeci de ani s-a apropiat de el şi l-a bătut pe umăr:

— Bravo, măi! L-ai gătat. Că numa' ce ne-a prăduit pe noi. Ghine

i-ai făcut, iştenu' cui l-o făcut!

Istructorul îşi revenise cam greu, ambele lovituri fuseseră cam tari, mai ales pe cea din frunte o simţise cum trebuie.

— Bă, Măgură, se răstise el vesel, când revenise în sală, ce dracu' dai aşa, ca eu barosul? Nu mă aşteptam să foloseşti figura asta, intenţionat o lăsasem pentru la sfârşit, ca să nu vă loviţi prea tare, să vă pierdeţi naiba bărbăţia. Ia uite, mă, am ajuns să fie învăţat profesorul de către elev!

— Tovarăşe Pamfil, aţi spus că orice lovitură este permisă, se apărase Măgură. Eu n-am făcut decât să pun în practică teoria.

— Bravo, mă! Bravo! Apreciez! Nu mai dai examen cu mine, nu vreau **s-**o mai păţesc. Ai calificativul foarte bine de acum. Aţi văzut, tovarăşilor, cum trebuie să loviţi? Aşa, să nu aibă timp duşmanul nici să gândească. Pe neaşteptate şi cu efectul maxim!

Instructorul nu-i ţinuse ranchiună. Apreciase ştiinţa lui Măgură şi-l notase foarte bine la examenul de final al cursului.

Mai greu era însă la teorie, nu se prea descurca şi pierdea multe ore pentru studiu individual. Dorea să aibă calificative bune la toate materiile şi, dacă la cele practice se descurca de minune, la celelalte se simţea neputincios.

În zilele libere, ceilalţi se duceau în oraş, el nu ieşea. Nu avea nici bani şi nici nu înţelegea să se plimbe de nebun prin oraş, să vadă blocuri înalte şi bulevarde largi, de care se minunau cei care nu mai văzuseră vreun oraş mare la viaţa lor. El, dacă ar fi ieşit în oraş, ar fi căutat o cârciumă, să bea un vin sau o bere, aşa cum făceau cei mai mulţi. Lipsa banilor îl oprea însă, tentaţia ar fi fost mare, dacă ieşea în oraş nu **s-**ar fi putut opri să nu intre **într-**un local.

Când ieşise prima dată, se luase după câţiva colegi care se lăudau că ştiu să câştige aproape gratuit o sticlă de şampanie. Se îmbrăcaseră civil, aveau indicaţii să nu iasă în oraş în uniforme şi luaseră un tramvai, care-i lăsase la marginea unui fel de bâlci, în Obor. Colegii lui contaseră pe el ca să le câştige cu siguranţă sticla de şampanie. L-au condus la o căsuţă cu o firmă: „Tir sportiv”.

— Uite colo afişul, îi şoptise un coleg. Dacă dobori chibriturile acelea înfipte în măr, câştigi sticla de şampanie.

I se păruse o jucărie, de la trei, patru metri să loveşti nişte beţe de chibrit. Alesese o puşcă, stăpânul stabilimentului i-o încărcase cu cu o alică de plumb şi trăsese. După locul în care tresărise pânza din

spate, lovită de alică, observase că arma avea o mică bătaie spre stânga. Încărcase din nou şi trăsese şase alice, doborând toate cele şase chibrituri înfipte **într-**un măr. Mandatarul se uitase urât la el, dar scosese sticla de şampanie şi i-o dăduse.

— Mai pune chibrituri, îl îndemnase Măgură, încântat că putea să-şi arate măiestria.

Omul mai pusese şase beţe de chibrit în măr şi-i dăduse cele şase alice. Măgură zburase chibriturile uşor şi întinsese mâna după a doua sticlă de şampanie.

— Nene, îi şoptise mandatarul, du-te matale şi în altă parte, că mă sărăceşti!

— De ce? se mirase Măgură. Am dreptul să trag cât vreau.

— Da, dar nu la mine. Gata! Ai luat două sticle, ce mai vrei? Să-mi iei şi taraba?

— Pune, dom'ne beţele alea la loc şi lasă-mă să mai încerc!

Lumea se adunase în spatele lor, minu**nându-**se de precizia cu care trăsese. Se bucurau că ţigănosul era, în sfârşit, înşelat şi el o dată de cineva.

Mandatarul se întorsese, făcuse semn cuiva, apoi revenise în faţa lui Măgură.

— Du-te, nene, când îţi spun! mai du-te şi la alţii, sunt atâtea locuri în care să vezi ceva. Ce te uiţi ca broscoiul la mine? Du-te colea, la circ, să vezi femeia cu gât de şarpe, femeia de cauciuc…

— Pune beţele şi lasă gălăgia! se răstise Măgură, simţind că lumea îi ţine partea. Se auzeau câteva îndemnuri anemice, să pună beţele, să mai încerce.

— Nene, eu te rog cu frumosul, du-te în altă parte şi vezi-ţi de treabă! insista mandatarul, urmărind cu privirea pe cineva, care nu mai venea odată.

Măgură simţise o mişcare în spate. Se întorsese încet, mai mult cu capul, să vadă. Trei ţigani îşi făceau loc hotărâţi prin mulţime. Când au ajuns lângă el, l-au luat, câte unul de o mână, al treilea în spatele lui şi l-au tras de lângă tarabă.

— Ce, mă? **s-**a răstit la ei. Nu vă e bine?

— Hai, uşcheala! i-a şoptit cel din dreapta, strângâ**ndu-**i mâna ca **într-**un cleşte.

— Ce-aveţi, mă? Lăsaţi-mă în pace!

— Hai, mă, nu face pe nebunul cu noi!

Odată s-a supărat Măgură şi-a dat să le facă vânt, să se ducă de pe el. Ţiganii se aşteptaseră însă la aşa ceva şi nu l-au scăpat.

— Ce-aveţi, mă, cu el? a intervenit un coleg, din coasta lor, vesel nevoie mare. Ce, n-are voie omul să tragă cât vrea?

— Lasă, băi, gălăgia! s-a stropşit la el cel care stătea în spatele lui Măgură.

Cu coada ochiului, el îi văzuse pe-ai lui cum îi înconjuraseră pe cei trei ţigani. La început îi fusese cam frică, să nu-l lase singur, dar acum ştia că n-are de ce se mai teme.

— Luaţi, mă, mâinile de pe mine! le strigase el ţiganilor care-l ţineau de mâini. Ce vă făcui eu, mă? Ce vă făcui?

— Mucles, barosane!

— Mă, fiţi-ar mucii-ai dracu', dă jos laba de pe mine! N-auzi să mă laşi în pace?

Lumea se depărtase de ei, făcând loc. Se aşteptau la bătaie.

— Măgură, vezi mă că nu se bagă nimeni? strigase unul dintre colegi, văzând că lumea nu intervenise, cu toate că se vedea clar că nu el începuse cearta. Hai, băieţi! Pe ei!

Într-o clipă i-au înhăţat pe cei trei ţigani, lipindu-i cu burţile de tejghea şi ţinându-i cu mâinile răsucite la spate.

— Auliu, maică care mă făcuşi! urlase unul. Stai mai uşor, mânca-ţi-aş că-mi rupi cazmaua!

— Ce să stau, mă? striga vesel cel din spatele lui, ridicându-i mai mult mâna spre ceafă, ameninţând să i-o rupă. Când te-ai legat de omul ăsta, nu ziceai tot aşa. Acum te doare, ai?

Mandatarul tirului stătea ca prostit. Nu înţelegea cum de haidamacii lui erau cu burţile pe tejghea.

— Ia pune, mă, cioară, beţele alea în măr! i-a ordonat unul dintre locotenenţii în devenire. Pune-le, altfel le rupem ăstora mâinile!

Pusese chibriturile în măr, ce să facă, dar încercase să-i tragă pe sfoară, schimbând arma. Măgură însă văzuse mişcarea şi-i făcuse semn cu degetul să i-o dea înapoi pe cea cu care trăsese mai înainte.

— Mă, noi suntem şase oameni, zisese Măgură. Am luat două sticle până acum, vreau să le iau şi pe celelalte patru, să avem fiecare câte una. Uite, ţi le câştig cinstit, nu te trag pe sfoară.

Şi pac, pac, chibriturile cădeau unul după altul. Mandatarul le punea la loc, pierdut. Scotea sticlele pe rând, avea o ladă sub tejghea, ofta şi le întindea trăgătorului, fără o vorbă. Când a terminat, Măgură a

pus arma jos, a salutat cu două degete şi le-a zis colegilor:

— Hai, mă! Gata, ne-ajunge!

I-au lăsat liberi pe cei trei ţigani şi au plecat, uitându-se înapoi să-i vadă cum îşi frecau umerii, care probabil îi dureau, nu glumă.

Sticlele le-au desfăcut între nişte boscheţi, foşti verzi în vară, acum numai crengile erau de ei. Au băut de-a-mpicioarele, n-aveau unde să se aşeze, unii nu mai băuseră şampanie în viaţa lor, s-au cam mirat de gustul ciudat al băuturii, dar nu s-au lăsat până n-au golit sticlele, ca pe oricare alta de vin. Beţia i-a cuprins pe rând, mai târziu, fiecare după cum era mai rezistent. Doi dintre ei abia se mai ţineau pe picioare când au ajuns la cămin, ofiţerul de la intrare le-a cerut legitimaţiile, ei erau cam porniţi şi s-au luat în gură, a doua zi comandantul de pluton a scos untul din ei cu un marş de patruzeci de kilometri, din care s-au întors noaptea târziu.

Peste două săptămâni au ieşit din nou în oraş şi s-au dus direct în Obor, să facă rost de băutură. Când i-a văzut ţiganul de la tir că vin din nou, s-a albit pe sub pielea negricioasă şi a întrebat de la început câte sticle doresc. Erau cinci de data asta, omul a scos sticlele şi le-a dat, fără să mai fie nevoie să tragă vreo alică. Le-au băut iarăşi în părculeţ, dar mai cu grijă, aflaseră şi ei că şampania era un vin boieresc şi nu se bea ca orice altă poşircă, nu s-au mai îmbătat, doar o ameţeală euforică îi încerca, până au ajuns la cămin şi-au mai revenit şi n-au mai avut necazuri.

În duminica următoare, unul dintre colegi trecuse prin Obor şi le-a adus vestea că toneta aceea de tir dispăruse. Probabil mandatarul se speriase şi-şi căutase alt loc, dacă mai stătea mult pe-acolo, dădea faliment cu adevărat.

Pe-acasă nu trecuse decât după Anul Nou, nu primiseră permisii de sărbători, stătuseră în cămin, într-o semialarmă. Revelionul îl petrecuseră împreună, în sala de mese de lângă cămin, unde primiseră o mâncare de excepţie şi multă băutură, atât raţia oficială, mai împuţinată ea de la magazie până la mese, cât şi ce mai cumpăraseră ei din banii lor. Spre dimineaţă se cam ameţiseră toţi, nu mai ştiau de ei, vorbeau toţi deodată, fără alegere.

Când plecase acasă, cu foaia de drum de la şcoală, se urcase într-un personal, căci la accelerat costa prea mult suplimentul de viteză şi tichetul de loc şi i se urâse de cât drum făcuse, prin Piteşti şi Slatina. Copiii se bucuraseră de revedere, li se păruse puţin schimbat,

ei ar fi fost curioşi să afle cum e pe-acolo, dar nu aflaseră mai nimic, secretomania lui era vestită, nu spunea nimic, chiar dacă era vorba de lucruri de notorietate publică. Le povestise doar de blocul turn de lângă sala palatului – care, ea, era în construcţie atunci – minunându-i cu înălţimea lui şi cu numeroasele etaje pe care le avea. Le mai povestise şi de tramvaie şi de troleibuze, care mergeau pe şine şi pe fire de curent, lucruri care-l uimiseră şi pe el, în Craiova nu văzuseră decât câteva autobuze hodorogite, scăpate probabil din război, care aveau un program de circulaţie aleatoriu, niciodată nu erai sigur de ele, mai bine te duceai pe jos unde aveai treabă, decât să le aştepţi. Când le mai spusese şi de lungimea traseelor, că dintr-un cap în altul al Bucureştiului faci peste o oră şi jumătate, sau chiar două, îi dăduse gata.

5.

Cu Mircea Chelnereş, şeful secţiei de propagandă, Stan Măgură colabora din ce în ce mai des. Şeful i se părea un pic cam superficial, pentru el vorbele contau mai mult, avea grijă să se exprime frumos, îngrijit, estetic, pedant, folosea cât mai multe neologisme din puţinele care pătrunseseră în limbă în ultimii ani, dar ştia să se coboare şi la nivelul celui mai neinstruit ascultător, asta însă o făcea foarte rar, se simţea prea sus pentru a-şi mai permite legături cu oamenii de rând. Chelnereş îi dăduse lui Stan să scrie toate materialele ce urmau să fie prezentate la întruniri de nivel ridicat şi-i cerea să bage în texte de fiecare dată câte o chestie nouă, cu care să-şi uimească auditoriul, şi reuşea întotdeauna s-o facă.

Relaţiile dintre ei evoluau spre o prietenie dezinteresată, şeful era mai în vârstă, trecut de cincizeci de ani, activase în ilegalitate, rămăsese cam în urmă cu timpurile, dar avea bunăvoinţa de a asculta mereu părerile celor tineri. Pe Stan şi-l apropiase repede, uimit de ideile lui pătrunzătoare şi întotdeauna la obiect. Uneori i se destăinuia, nu privitor la problemele lui personale, mai mult criticându-şi colegii de treaptă socială, nemulţumit de câte o observaţie primită de la primul secretar, de obicei întemeiată, dar care pe el îl afecta sufleteşte.

— Ce naiba, Stane, făcea el, chiar să fi îmbătrânit eu într-atât încât să nu mai văd corect rezolvarea problemelor noastre? În ilegalitate parcă era mai simplu, alergam după putere, s-o luăm odată pentru noi, ăştia, cei mulţi. Acum, când avem puterea şi nu mai avem cu cine ne războj, uite, ne facem probleme mai mult din nimicuri! Am

început să ne bănuim unul pe altul, parcă nu ne-am cunoaşte de ani de zile, aici mulţi provin din ilegalitate, sunt verificaţi şi paraverificaţi, şi totuşi se mai fac şi acum verificări.

Era supărat pe atunci, pentru că cineva de la secţia de verificări interne scosese pe tapet dosarul lui, aducând în discuţie evadarea lui din lagărul de la Târgu Jiu. Toată lumea auzise de povestea lui, era aproape incredibilă, dar avea martori pentru evadare, fusese împreună cu alţi şase deţinuţi, trei fuseseră prinşi, ceilalţi scăpaseră.

— Auzi tu, să mă judece pe mine un puţoi ca... (Vrusese să spună „ca tine", dar se oprise la timp, parcă speriat de constatare, că şi Stan Măgură era tot atât de tânăr ca cel care îl verifica pe el, şi la colaboratorul său văzuse destule calităţi). Păi ce ştie el despre ilegalişti? Numai ce-a citit prin cărţi şi prin dosarele noastre. Ştie el de ce nu m-am însurat eu? Că mi-era frică să mai bag în pericol o femeie şi copiii pe care probabil i-am fi avut. Eu toată viaţa mi-am închinat-o partidului şi cauzei, nu mă laud, se vede bine, cine citeşte dosarul meu se lămureşte imediat. Şi-acum, vine un tinerel şi mă ia la întrebări, că de ce aşa, că de ce pe dincolo.

Omul de la verificări nu era tot atât de tânăr ca Stan Măgură, trecuse de treizeci de ani, dar pentru Chelnereş era prea tânăr, mult prea tânăr. Evenimentele, vechi de paisprezece ani, păruseră a fi fost lămurite, dar cineva făcuse o sesizare şi problema fusese scoasă din nou la lumină.

În zilele după evadare, Mircea Chelnereş mersese însoţit de doi tovarăşi, nu vruseseră să se despartă cu niciun chip, unul era de-o vârstă cu el, celălalt n-avea decât douăzeci de ani, fusese prins pe când lipea manifeste pe clădiri. Când fuseseră înconjuraţi de jandarmi, **într-**o şură părăsită, nu mai avuseseră scăpare. Tinerelul descoperise o groapă în mijlocul şurei, un puţ în care nu putea intra decât un singur om. Jandarmii îi ameninţau că vor da foc şurei, aşteptau liniştiţi ca ei să iasă. Tinerelul ştia că Mircea Chelnereş era un om de bază al partidului şi i-a propus să intre în puţ şi să-l acopere ei cu pământ, măcar să scape el, dacă tot nu puteau scăpa toţi. Celălalt tovarăş fusese de acord, Chelnereş refuzase, dar îl băgaseră cu forţa în groapă, îi puseseră câteva paie pe cap şi umeri, apoi îl acoperiseră cu pământ şi ei ieşiseră afară, la jandarmi. Aceia nu-i crezuseră că nu mai era nimeni în şură şi-i dăduseră foc, aşteptând să mai iasă careva. Nu mai ieşise nimeni şi plecaseră după ce şura se mistuise în flăcări, convinşi că nimeni n-ar fi

rezistat înăuntru.

După Eliberare, se aflase că tinerelul acela, care se sacrificase pentru a-l salva pe Chelnereş, fusese condamnat la moarte şi executat. Ceilalţi doi care mai fuseseră prinşi de jandarmi fuseseră şi ei executaţi, puţin înainte de 23 August, astfel că pentru întâmplarea de atunci, din şură, nu rămăsese în viaţă niciun martor, în afară de Chelnereş. Fusese tras pe linie moartă, povestea lui era incredibilă şi după doi ani de inactivitate fusese exclus din partid, ba chiar fusese ameninţat că va fi judecat ca criminal de război, pentru că predase doi tovarăşi forţelor de represiune.

Nu peste mult timp se aflase că totuşi faptele chiar aşa decurseseră, el nu inventase nimic, prinşii vorbiseră cu tovarăşii din lagăr şi povestiseră ce se întâmplase. Tinerelul era mândru că salvase un tovarăş de nădejde şi murise demn, convins că făcuse numai şi numai ce trebuia să facă. Mircea Chelnereş fusese reabilitat, reintegrat în partid şi redevenise acelaşi om de bază care fusese dintotdeauna. În doi ani ajunsese şef de secţie la propagandă şi rămăsese în acest post, departe totuşi de problemele ardente ale noii politici. Se simţea oarecum inutil, propaganda nu i se părea serviciul cel mai bun pentru el, cu toate că era destul de bătrân avea forţă şi poftă de muncă, ar fi făcut altceva, dar de câte ori încercase să treacă la altă secţie i se spusese că are o sarcină şi trebuie **s-**o îndeplinească pe aceea, nu alta.

Un suflu nou bătea peste problemele secţiei. Stan Măgură citea cu interes notele informative care erau repartizate la secţia lor, avea acces la unele dintre cele mai secrete, care nu erau spre ştiinţa tuturor activiştilor. Citea şi extrase din notele săptămânale primite de la securitate şi de la miliţie şi, în câteva săptămâni, îşi formase o părere personală, pe care **într-**o zi **s-**a hotărât **s-**o aştearnă pe hârtie, pentru şeful lui de secţie. Mircea Chelnereş a ţinut raportul lui câteva săptămâni, fără să-i amintească de el, apoi, **într-**o zi, l-a chemat la el şi i-a spus:

— Sunt deziluzionat! Este cel mai slab raport pe care mi l-ai făcut. De unde ai dedus tu că lupta de clasă nu-şi mai are rostul? Că noţiunea de dictatură a proletariatului este depăşită?

— Am scris totul în raport…

— Am văzut! i-o tăiase repede Chelnereş. Dar n-am înţeles mare lucru, recunosc cinstit. Am ţinut materialul atâta timp pentru a-l mai rumega. Am încercat să aflu şi părerile altora, dar m-au privit ca pe un

nebun. Ce-ai gândit? Vrei să mă bagi la apă?

— Nu, tovarăşe Chelnereş! Cum puteţi gândi aşa ceva? Mi-am expus părerea personală doar.

— Bine că măcar nu ai făcut-o oficial. Uite, ai scris că la noi clasele au dispărut şi deci lupta de clasă nu mai are sens. Aşa e?

— Aşa e! Odată cu desfiinţarea burgheziei şi a moşierimii, nu mai avem decât o singură clasă: clasa muncitoare. Atunci, dacă nu mai e decât una singură, cu cine se va mai lupta ea? Cu ea însăşi?

— Dar nu toţi muncesc!

— Nu, dar cine sunt aceia care nu muncesc? Rămăşiţele vechilor clase, exploatatoare. Şi de ce nu muncesc? Pentru că nu vor, sau nu-i lăsăm noi să muncească. E normal, din punctul lor de vedere, că nu vor să muncească, lor le oferim numai locuri de muncă prost plătite, ori printre ei sunt şi oameni instruiţi, trebuie să recunoaştem acest lucru, şi ar însemna o decădere pentru ei acceptarea unui post de măturător de stradă când posedă diplome de studii înalte. Şi câţi sunt aceştia? câţiva, poate nici unu la sută din populaţia aptă de muncă. Cei mai mulţi sunt la canal sau la stuf, îi reeducăm acolo. Vedeţi? Atunci cu ce clasă ne mai luptăm noi? Cu ţăranii? Cu intelectualii? La o ultimă analiză, şi aceştia tot clasă muncitoare sunt, nu trebuie să facem diferenţieri atât de nete între ei după obiectul asupra căruia îşi depun munca. Toţi suntem un popor şi toţi muncim, fiecare în felul său, avem aceleaşi ţeluri, nu mai avem duşmani de clasă. Duşmanii, care mai sunt, nu mai sunt ai clasei, sunt ai întregului popor. Tocmai de-asta ziceam şi de dictatura proletariatului, că este o noţiune cam perimată şi, la o analiză mai atentă, chiar periculoasă. Cum vine aia, dictatură? De acord că proletariatul are rolul conducător în societatea noastră, dar când auzi de dictatură, gândul te duce la tiranie. Dictatorii n-au fost iubiţi în istorie, nicăieri. Şi acum noi folosim acest termen în legătură cu cea mai înaintată pătură a societăţii noastre? Să înţeleagă lumea că muncitorii noştri sunt nişte dictatori, nişte tirani? Personal, consider că este o mare greşeală să mai folosim această formulă care ştirbeşte de-a binelea prestigiul muncitorimii.

Se cam ambalase. Şeful de secţie îl privea gânditor, mirându-se de ce auzea.

— Măi, tovarăşe dragă, tu stai toată ziua în birou şi cloceşti tot felul de idei explozive. Şi ce-ai vrea acum, să mă duc mai sus să prezint punctul acesta de vedere?

— Faceţi cum credeţi că e mai bine. Dacă ar fi după mine, aş pune problema **într-**o şedinţă a activului şi aş cere părerea tuturor. Propunerile bune vin adesea de jos. Dacă nu e nimeni de acord, înseamnă că ori eu am greşit, ori...

— Ori că ei nu sunt pregătiţi să ia o hotărâre? continuase ideea Crenereş, zâmbind.

— Se poate spune şi aşa, admise Stan Măgură. De ce să aşteptăm întotdeauna indicaţii numai de sus? Noi la ce suntem puşi aici? Numai să executăm nişte dispoziţii? Trebuie să avem şi noi iniţiative, să ne asumăm răspunderea! A cam trecut timpul în care totul se rezolva numai pe baza instrucţiunilor de sus. Acum e momentul să mai schimbăm câte ceva în concepţia noastră. Centralism, centralism, dar să nu ne simţim îngrădiţi din cauza lui. Nu acesta este rostul centralismului democratic. Să mai gândim şi cu capetele noastre!

— Eşti tânăr şi entuziast! constatase Mircea Chelnereş. Să zicem că ridic problema oficial. Există mai multe posibilităţi de reacţie. Cea mai periculoasă este aceea că **s-**ar putea să nu fie nimeni de acord cu mine. Ce ne facem atunci?

— Păi... Nu e bună ideea şi gata.

— Aiurea! Nu cunoşti oamenii. Sunt în stare să ne scoată deviatori sau, cine ştie, chiar duşmani.

— Numai nişte oameni închistaţi pot reacţiona astfel!

— Şi? Ce, crezi că noi nu putem fi închistaţi? Ne-am obişnuit cu un anumit tipic şi e greu să-l schimbăm aşa, dintr-odată.

Stan Măgură renunţase la replică. Simţea că mersese prea departe, avusese prea mult curaj şi prea multă încredere în şeful lui. Poate îl supărase, poate îl speriase. Ideea era într-adevăr de-a dreptul revoluţionară şi interpretarea putea fi făcută prost.

Mircea Chelnereş lăsase discuţia în suspensie şi-i dăduse liber. Peste numai câteva zile, era pe la începutul lui martie, Stan se trezise chemat la primul secretar. În birou mai erau trei secretari, preocupaţi, cu priviri alunecoase. Era sigur că-l aştepta ceva rău. Fusese invitat să ia loc şi primul secretar intrase direct în subiect:

— Tovarăşe Măgură, noi am avut încredere în dumneata, te-am susţinut permanent, dar, de când te-am adus aici, la regiune, ne-ai făcut numai necazuri. Ai schimbat două secţii până acum, se vede că eşti dornic de muncă, dar ţi se reproşează un curaj prea mare, interpretat ca o dorinţă de parvenitism. Tovarăşul Chelnereş ne-a

expus punctul dumitale de vedere şi activul de conducere nu a fost de acord cu interpretarea dumitale. Am căzut de acord că asta dovedeşte numai o slăbiciune de moment, mai mult din cauza tinereţii dumitale. Activul de conducere a hotărât să fii transferat la secţia verificări, până când se va găsi altceva să ţi se încredinţeze. Şi, te rog, ideile astea prea îndrăzneţe, mai păstrează-le pentru dumneata. Sunt destui cei care trebuie să gândească. Te prezinţi imediat la tovarăşul Corcoveanu, este înştiinţat că vei lucra în subordinea dumnealui.

Se prezentase la tovarăşul Ioan Corcoveanu, un tip sobru, distant. El îl pasase în grija unui şef de birou, Radu Bărbulescu, care îl şi pusese la treabă, îi pusese pe masă un dosar gros, pe care cineva scrisese cu tuş negru un nume, Constantin Băltăreţu, şi-i spusese să-l studieze, dându-i termen două zile pentru a-i prezenta concluziile. Habar n-avea ce concluzii trebuia să prezinte, dar se pusese la treabă cu drag.

După amiaza îl căutase Mihai Zevedeanu şi-l luase cu el la o bere.

— Mă, Stănică tată, tu ai scos o bombă neexplodată, ce naiba ai făcut de s-au speriat ăştia aşa tare de tine? Umblă vorba că vrei să-i dai jos pe toţi, că sunt nereceptivi la ce-i nou. Ce le-ai făcut?

Îi povestise despre ce era vorba, nu comentaseră mai înainte ideile lui, bătrânul fusese plecat un timp şi nu se întâlniseră.

— Ia te uită! se mirase Zevedeanu. De unde ai mai scos-o, mă, şi pe-asta, că nu mai avem clase?

Stan se apucase să-i explice şi lui cum vedea el problema. Bătrânul îl urmărise încântat şi, la urmă, trăsese o concluzie:

— Mă, Stănică tată, eşti bun, dar nu încerca s-o iei înaintea timpului. Nu e încă momentul. M-am mai gândit şi eu, ca omul, la ce-mi spuseşi tu acum, şi aproape că am ajuns la aceleaşi concluzii. Nu eşti primul şi nici ultimul care gândeşte astfel, însă asta este o idee care nu poate fi acceptată aşa, dintr-odată. E greu să lămureşti oameni care au crezut în ea ani de zile şi s-au integrat în lupta de clasă pe de-a-ntregul că acum nu mai e nevoie de ei, înţelegi? Şi atunci i-am da la o parte, dar cine crezi că va renunţa aşa uşor la ideile cu care a trăit o viaţă întreagă? Sunt de acord că trebuie să ne mai înnoim şi noi, dar noul nu a fost niciodată acceptat uşor. Mai bine vezi-ţi de treabă, acolo unde ai fost pus acum, la verificări. Şi acolo poţi să lucrezi spre binele cauzei.

6.

Pe marginea dosarului acelui Constantin Băltăreţu întocmise un referat, cum se pricepuse el. Colegii de birou nu-l ajutaseră cu sfaturi, îi răspundeau anemic la întrebări, că până la urmă renunţase să-i mai întrebe ceva, aceia ori nu se pricepeau, ori nu voiau să-i dea o mână de ajutor.

Spre surpriza lui, şeful de birou fusese mulţumit de raport, aflase mai târziu că, de fapt, dosarul acela era o piesă de încercare pentru oricare novice din secţie, fusese construit filă cu filă, Băltăreţu acela nici nu existase, i se compusese o biografie şi se adăugaseră la ea tot felul de rapoarte, de la organele competente, de la colegi, de la rude, cunoscuţi, pentru a pune la încercare perspicacicatea verificatorilor. Un singur punct slab avea, ascuns printre alte hârtii, cine-l descoperea, dovedea că avea fler. Stan Măgură îl descoperise.

Imediat i se dăduse un alt dosar, mai subţirel, cu numele caligrafiat frumos pe copertă, Goja Petru. Şeful biroului îi atrăsese atenţia că acel dosar trebuia studiat cu mare atenţie, să nu-i scape ceva, avea încredere în el şi aştepta un referat ca lumea pe marginea dosarului.

Se apucase de lucru cu entuziasm, parcă se mai liniştise după ce văzuse că activitatea lui era apreciată. Citise cu atenţie autobiografia individului, pe care nu-l cunoştea, dar pe care avea să-l cunoască destul de bine, să-i intre în suflet. Se vedea bine că dosarul mai fusese verificat de două ori, cel puţin, pe marginea hârtiilor erau semne de întrebare scrise de două mâini diferite, existau şi câteva cuvinte dene în teles, sublinieri în text. O viaţă normală, de om muncitor, născut lângă Sibiu, intrase la fabrica de aţă la şaisprezece ani, imediat după Eliberare intrase în partid, recomandat călduros de patru oameni, făcuse o şcoală de maiştri fără scoatere din producţie, apoi intrase la CFR, ajunsese la Craiova cu serviciul, fusese recomandat pentru facultatea muncitorească, ajunsese inginer **într-**un an, se ridicase repede, dovedea şi capacitate, acum era şef de secţie la o bază de producţie a CFR-ului.

Verificarea dosarului pornise de la o anonimă, existentă şi ea la dosar, prin care Goja Petru era acuzat că ar fi ascuns descendenţa soţiei sale Gerda, născută Steihof, fiica unor saşi de pe lângă Sibiu, care ar fi avut neamuri nu tocmai „curate”.

Stan cercetase autobiografia individului, o scrisese pe şase pagini, cu caractere măruntele, de om zgârcit, omul nu ascunsese deloc

originea nevestei, părinţii ei erau într-adevăr saşi, nu prea bogaţi, nu li se putea reproşa mai nimic, nu aveau pământ prea mult pentru a fi declaraţi chiaburi, îşi predaseră cotele de fân, carne şi lapte la timp, ba chiar cu mult peste cât li se fixase, la ei nu se făcea colectiv, erau în munte şi se ocupau cu creşterea vitelor. Anonima se referea la un unchi al Gerdei, care plecase în Germania înainte de începerea războiului şi se întorsese înrolat în Wehrmacht, găsindu-şi sfârşitul undeva în stepele ruseşti. Petru Goja nu ascunsese nici acest lucru, cu toate că ruda aceea a lui era prea depărtată pentru a prezenta vreo importanţă pentru calitatea lui politică.

Stan Măgură se minuna de mulţimea informărilor existente la dosar, provenite de la colegii de muncă ai lui Petru Goja, toate începând cu „Notă informativă" şi terminând cu nume insignifiante, de genul „Morcov", „Pescaru", „Bătaie", „Gogoaşă", evident acelea nu erau numele adevărate ale informatorilor, erau numele lor codificate, probabil numai un singur om le cunoştea numele adevărate. „Uite, domnule, cum te încondeiază cine n-ai crede!" se gândise Stan, speriat la gândul că şi cei de pe lângă el ar fi putut să scrie câte o notă informativă chiar despre el însuşi şi despre faptele lui!

Dacă asupra anonimei nu mai avea ce comenta, i s-a părut nelalocul său o notă, luată prin vecinii locuinţei dintr-o vreme a lui Goja, prin care se dădea probabil răspuns la o cerere a organelor de resort, „numitul Goja Petru a locuit în casa lui Praporgescu Ionel, fost comerciant angrosist, timp de optsprezece luni; din cercetări s-a dovedit că legăturile cu fiul comerciantului, în vârstă de patruzeci şi trei de ani, s-au rezumat la lecţiile de limbă franceză pe care acesta i le preda contra cost, trei lei ora, de patru ori pe săptămână". „Cu ce scop luase Goja lecţii de franceză?" se întrebase imediat Stan, şi în raportul întocmit pentru şeful biroului accentuase această întrebare.

— Trebuie lămurită problema, acceptase Bărbulescu. Nu s-a întrebat nimeni până acum. Cred că cine a mai verificat dosarul a fost interesat mai mult de rudele nevesti-sii, aspectul acesta le-a scăpat. Fă-i o invitaţie scrisă şi cercetează problema.

Îi făcuse invitaţia şi un curier o dusese la destinaţie. A doua zi, Petru Goja se înfiinţase, la ora stabilită. Stan îl instalase într-un scaun, în faţa lui şi, emoţionat, începuse ancheta.

— V-am solicitat, tovarăşe Goja, pentru a lămuri câteva probleme… Ştiţi, aşa se procedează… Când e ceva neclar…

— Vă stau la dispoziţie, declarase Goja senin, sesizând încurcătura lui.

— Câte limbi cunoaşteţi? îl luase la fix Stan.

— Limbi? se mirase Goja. Păi, una: româna.

— Străine nu cunoaşteţi?

— MM, să zicem că aş cunoaşte, dar nu cine ştie ce, germana şi franceza. Germana am învăţat-o în sat şi cu soţia, ştiţi, ea e săsoaică, nu se descurcă prea bine în română, nici după zece ani de stat aici, în Oltenia, nu vorbeşte prea bine.

— Şi franceza?

— Asta am învăţat-o din plăcere, din plăcerea mea intelectuală. Sună atât de frumos, am dorit s-o învăţ de când am văzut primul film franţuzesc, înainte de război. Am profitat de ştiinţa unei gazde la care am stat pe la începutul deceniului, îi plăteam orele, nu degeaba. Acum ştiu să scriu şi să citesc, dar de vorbit mai puţin, dacă n-ai cu cine să exersezi, se mai uită.

— V-a folosit vreodată faptul că cunoaşteţi două limbi străine la un anumit nivel?

— Niciodată. Mai bine aş fi învăţat ruseşte, se găsesc destule cărţi tehnice în limba rusă, pe care aş putea şi aş dori să le studiez, dar dacă n-am avut cum să învăţ…

— Altceva decât limba franceză nu v-a împins spre apropierea de Iuliu Praporgescu?

Petru Goja se oprise cu gura căscată. Parcă nu înţelesese întrebarea.

— Adică, ce?

— Aşa, să discutaţi cu el despre trecut, despre prezent, despre situaţia din ţară?

— A-a, nu! Ălui a nu-i scoteai o vorbă din gură. După naţionalizare taică-său cam damblagise, cacă pierduse trei mori şi câteva prăvălii. Au fost vizitaţi şi de… şi s-au liniştit complet. Dacă la început făcuseră scandal, cum să dea ei averea la stat, că era a lor, se liniştiseră şi nu mai îndrăzneau să vorbească nimic cu nimeni. Erau nişte oameni terminaţi. Dovada că nu mai erau periculoşi e şi faptul că n-au fost ridicaţi şi trimişi cine ştie pe unde.

— Ce fel de om era Iuliu Praporgescu?

Petru Goja nu se grăbise să răspundă. Era vădit încurcat.

— Aveţi ceva de ascuns? întrebase Stan repede, simţind că l-a

pus în încurcătură.

— N-nu... Tovarăşe, de ce mă întrebaţi despre Iuliu Praporgescu? Am mai răspuns la o astfel de întrebare, nu văd ce rost ar mai avea...

— Tovarăşe inginer, nu vă supăraţi, este necesar pentru o verificare, ne-a rămas ceva neclarificat...

— Nu-i adevărat, ştiu eu! se repezise cel anchetat. Nici măcar nu vă interesează persoana lui. A mea vă interesează! aproape strigase, făcându-l pe colegul de birou să ridice nasul din hârtiile în care era cufundat.

— Vă rog să nu vă enervaţi! îl pusese la punct Stan Măgură, pe un ton liniştit. Eu sunt dator să vă întreb şi dumneavoastră să-mi răspundeţi, atât vă cerem. Dacă nu vreţi să răspundeţi, daţi de bănuit că chiar aţi avea ceva de ascuns.

— N-am nimic de ascuns, zisese omul, mai liniştit, dar este a treia oară că sunt anchetat. Spuneţi-mi, sunt învinuit de ceva, mă acuză cineva de ceva, măcar să ştiu, să mă apăr.

— Nu vă acuză nimeni de nimic, tovarăşe inginer, e vorba doar de nişte clarificări...

— Atunci de ce vă comportaţi mai rău ca la...

— Dacă am greşit cu ceva, vă rog să mă iertaţi. Sunt nou în secţie şi nu am experienţă. Dacă v-am jignit cumva, numai eu, personal, sunt de vină, sunt prea tânăr şi n-am experienţă. Continuăm?

Petru Goja dăduse din cap, oftând.

— Atunci, povestiţi-mi despre Iuliu Praporgescu.

— Ce să vă spun? Un om terminat, nu ştia să facă nimic... Fost profesor universitar, se înscrisese înainte de război la ţărănişti, apoi ieşise, odată cu venirea lui Antonescu. După Eliberare nu s-a mai înscris în niciun partid, era dezorientat, avea catedra în Bucureşti, a rezistat până în vara lui ’48, apoi s-a trezit scos din învăţământ, pentru totdeauna. S-a întors aici, în Craiova, la taică-său, cu soţia şi cei doi copii. Ştiţi din ce trăiau? Din expediente: împleteau coşuri de răchită, coseau şerveţele cu motive populare, vindeau fructe din pomii pe care îi aveau în curte şi locuiau, cinci oameni, în două camere, pe care li le lăsase statul după naţionalizare. Eu, care aveam numai soţia şi un copil, aveam patru camere în aceeaşi casă, plus dependinţe. Ce puteam eu să fac cu atâtea camere, când mi-era de ajuns una? Am făcut cerere să mai bage pe careva acolo, dintre tovarăşi, erau doar atâtea familii

nevoiaşe… Fostul profesor nu ştia să facă mai nimic, el se ducea doar la piaţă şi la târg, să vândă produsele lor şi fructele acelea. Apoi şi-a amintit că cunoştea trei limbi de circulaţie internaţională şi a început să dea meditaţii celor dornici să înveţe. Ar fi dat meditaţii şi la economie politică, asta îi fusese specialitatea, dar îi era teamă, şi apoi nici amatori nu cred că ar fi găsit. Trei lei ora, atât lua, şi avea muşterii, nimic de zis, lumea începuse să fie interesată şi de partea umanistă a ştiinţelor. Acesta era omul… În vara trecută m-am întâlnit cu el, mi-a povestit repede ce-au făcut feciorii lui, i-a calificat la locul de muncă, strungari amândoi. Acum se mai descurcă şi ei, el **s-**a angajat paznic la o instituţie, stă în poartă şi-i salută pe toţi cei care intră şi ies…

— El v-a sfătuit să învăţaţi franţuzeşte?

— O, nu-u! V-am mai spus, am învăţat din pură plăcere. E bine ca omul să ştie cât mai multe, se descurcă mai uşor în viaţă. El nu-mi vorbea niciodată despre problemele lui, ne vedeam de oră şi atâta tot. Niciodată nu l-am auzit criticând ceva, sau văitâ**ndu-**se că ceva nu merge bine. Un om liniştit, soarta îl lovise şi-şi purta pedeapsa demn, fără să încerce măcar să se apere.

— Observ că vorbiţi cam cu regret de ceea ce i **s-**a întâmplat.

— Cum să nu? Era profesor universitar, fusese pregătit, se investiseră bani buni în el, chiar dacă erau bani burghezi, el nu avea nicio vină. L-au dat la o parte aşa de uşor, renunţâ**ndu-**se la diplomele lui, luate prin străinătăţuri. De ce? Ca să rămânem fără el? Şi pe cine am pus noi în loc? Am mai spus şi o repet, în cazul lui cred că **s-**a făcut o eroare. N-avea nicio vină alta decât a fi fost fiul unui comerciant, căruia noi oricum i-am luat tot.

— Apăraţi cam cu patimă un produs al societăţii burgheze, nu vi se pare?

— Ba da. Mă cam înfierbânt când îmi expun părerile la care ţin, aşa mi se întâmplă şi la serviciu, de zice lumea că sunt cam **într-**o ureche. Îl apăr, pentru că eu l-am cunoscut destul de bine, ca om. Şi să ştiţi, era un om foarte bun, dar numai în meseria lui. N-ar fi trebuit să ne debarasăm aşa uşor de el.

— Aţi avut un unchi, schimbase Stan subiectul.

— Aha, de el era vorba! Păi, ce să-i fac, **s-**a dus, a murit. Bine că a murit, altfel cine ştie ce mai trăgeam de pe urma lui. Nici nu l-am cunoscut, am aflat despre el de la soţia mea, când eram în vorbă să ne căsătorim.

— Îi părea rău după el?

— Nu cred. Unchiul ei fusese cam ţicnit de mic, nu-l iubise mai nimeni din neam. Cel puţin aşa mi-a spus soţia.

— Soţia este membră de partid?

— Nu. Credeam că sunteţi informat… N-a fost timp de politică şi pentru ea. Suficient că m-am băgat eu în vâltoarea revoluţiei. Ea, cu casă, cu copiii. Ce ne trebuie femei? Să sară mereu cu gura, ca acasă, că nu facem bine aia, că nu ailaltă? Şi-apoi, cred că ea n-ar fi avut şanse, la verificări ar fi căzut imediat.

— Sunt informat că în ultimul timp aţi cam slăbit activitatea politică…

— Depinde ce înţelegeţi dumneavoastră prin activitate politică. Eu am ajuns la concluzia că cea mai bună politică e să-ţi vezi de treabă, acolo unde eşti pus. M-a făcut statul inginer, acum e de datoria mea să-i răspund la binele făcut. Sunt şeful bazei de producţie şi-mi fac treaba aşa cum ştiu eu că trebuie făcută. Probabil sunteţi informat că avem rezultate deosebite în muncă, eu am fost şi decorat, nu că mă laud, dar este meritul meu şi al nimănui altuia. Politica mea asta e, să-mi fac treaba. Şi mi-o fac, chiar dacă lumea zice că-s cam al dracului! Că mă opun la ideea ţinerii unor şedinţe interminabile şi cam fără obiect? Asta e adevărat, dar şi aici cred că tot eu am dreptate. Problemele pe care le-am ridica în tot felul de şedinţe şi şedinţioare, mai bine punem mâna şi le rezolvăm direct la locul de muncă.

— Aţi pus să fie date jos toate lozincile din bază.

— Nu-i adevărat. Le-am mutat doar. Păi le puseseră mai la fiecare pas, încurcau locul şi oamenii erau mai atenţi să nu le distrugă fără voie, pierzând foarte mult timp cu ocolirea lor. Le-am pus eu la loc sigur, pe frontoanele barăcilor şi pe panourile de protecţie de la sudură. Cine zice că le-am distrus, e un mincinos şi i le pot arăta oricând.

Stan Măgură încheiase apoi repede discuţia. Nu ieşise nimic, îl bănuise degeaba, omul acela avea răspuns la toate şi îi plăcuse de el, era, sau părea, sincer, cum indicau de altfel şi informările de la dosar.

În referatul pregătit pentru şeful de birou îşi expusese concluziile, favorabile lui Petru Goja. Bărbulescu strâmbase din nas, nemulţumit, cum, nu găsise nimic, nimic, cu care să-l încuie?

— Nu, tovarăşe. N-am găsit. Apreciez că tovarăşul Goja a fost întotdeauna sincer, nu ne-a minţit şi nu ne-a ascuns nimic… Că i se

impută anumite fapte care nu pot fi cuprinse în canoanele noastre, eu o văd ca pe o parte favorabilă pentru el.

Şeful de birou îi dăduse alte dosare şi nu mai comentase niciodată referatul asupra inginerului Petru Goja.

Stan Măgură pornise din nou la treabă, pierzându-se în hachiţele unor dosare din care nu avea ce să scoată pentru a se lega totuşi de ceva. Văzuse ce însemna să facă o verificare a dosarului: trebuie să existe ceva în neregulă cu oricare individ, altfel nu se putea. Dosare curate, mai groase sau mai subţiri, fapte concrete mai puţine, referinţe făcute la modul general. Unul avea probleme cu nevasta, se încurcase cu altă femeie şi dorea să divorţeze, aveau patru copii, încă mici, şi Stan insistase pe lângă om să nu renunţe la nevastă, demonstrându-i că atunci, când cel mai mic copil avea doar opt ani, era mare păcat să-i părăsească, şi încă pentru cine? Că doar la dosar erau referinţe şi despre legătura lui, o femeie fără căpătâi.

— Tovarăşe, eu n-am copii, dar mă gândesc că dacă aş avea, aş pune interesele lor mai presus de ale mele, îi spusese el într-o ultimă întrevedere. Vrei să ajungă nişte vagabonzi, să stea prin puşcării? Nu-ţi mai trebuie nevasta, las-o-n pace, nu-i nimic. Când te-ai angajat să respecţi statutul partidului, implicit te-ai angajat şi la respectarea eticii şi moralei comuniste. Dacă nu pentru aceasta rămâi lângă nevastă, fă-o măcar pentru copii. E greu pentru ei să trăiască fără tată. Eu nu ştiu cum e fără tată, dar ştiu cât de bine a fost că l-am avut alături. Mai fă-ţi o analiză a sufletului, ce naiba, tatăl dumitale tot aşa a făcut?

Altul fusese reclamat că îşi adusese în întreprinderea în care lucra prea multe rude, pe care le plasase în posturi de răspundere şi aceia nu corespundeau cerinţelor producţiei. Se deplasase personal la faţa locului, să verifice realitatea reclamaţiei şi găsise într-adevăr faptele aşa cum erau scrise. Luase câteva declaraţii unor oameni din unitate şi, convins că lucrurile stăteau aşa precum fuseseră sesizate, propusese un control din partea organelor competente, ale întreprinderii, pentru a clarifica ei înşişi lucrurile. Peste două săptămâni primise o informare, precum că totul fusese pus la punct, pe care o ataşase la dosar.

Într-o zi, îl auzise pe colegul de birou care stătea mai mult pe acolo, ceilalţi doi fiind plecaţi mai mereu să studieze arhive, pronunţând numele fostului lui şef de secţie, Mircea Chelnereş. Nu întrebase nimic, dar, când rămăsese singur în birou, pentru câteva

minute, se apropiase de masa colegului şi văzuse pe ea dosarul pe care scria numele şefului de la propagandă. Era un dosar gros de-un lat de palmă. Atunci se lămurise cine era acel tinerel de care se plânsese Chelnereş că venea atunci să-l judece şi să-l verifice pe el.

Pe la sfârşitul lui aprilie **s-**a dus pe acasă. Tata îl luase imediat la întrebări, că iar venea vara şi el iar nu venea odată acasă. Matilda plânsese, seara, când se culcaseră.

— Mă, Stane, râde lumea de noi, că tu stai numai pe la oraş şi ţi-oi fi găsit vreuna pe-acolo şi eu te aştept acasă ca o proastă. Fă şi tu **într-**un fel să vii acasă, nu mai sta pe acolo.

— Nu pot acum, femeie, ce-ai? Mai ai şi tu puţină răbdare. Anul ăsta trebuie să fac cumva. Nici mie nu-mi mai place la oraş, m-au cam plimbat ăia, pe-acolo, acum m-au cam dat de-o parte, nu mai am loc bun. Cred c-o să renunţ, dar ai răbdare, măcar să prind şi eu un loc mai bun şi un salariu ca lumea, să nu mai ducem grija banilor.

— Bine, Stane, dar ai grijă cum faci, să vii mai repede.

A doua zi se cam certase cu Gheorghe şi plecase supărat de acasă.

7.

În iulie, Oprea Măgură primise uniforma de ofiţer şi hârtia care adeverea că absolvise şcoala de un an. Se repezise la gară, fără să mai participe la banchetul organizat de colegi, şi plecase acasă, bucuros că se terminase exilul său de lângă familie.

Copiii îi admiraseră uniforma nouă şi cele două stele de locotenent. Se mai bucurau ei şi de altceva, căci aflaseră că, odată cu înaintarea în grad, tatii îi va creşte şi salariul şi asta le convenea de minune.

Cum avea trei zile libere până când trebuia să se prezinte la serviciu, din nou, se plimbase prin oraş, ajungând **într-**o seară la Marin Grosu. Bătrânul se bucurase sincer că-l vedea. Parcă se mai uscase în ultimul an.

— Mă, băiete, te-ajunseşi şi locotenent! Ce bine-mi pare! A fost greu?

— Mm! Ca la armată!

— Mă bucur, mă, pentru tine! M-am întâlnit cu Găină, mai zilele trecute. Nici nu ştia de tine că te-ai dus la Bucureşti, la şcoală. E mai bine, dar nu prea-şi găseşte locul. Zicea că ar veni din nou la oraş, că acasă nu prea are ce face, la munca pământului tot nu poate să facă

mare brânză. Cred că nu-i bine deloc, cum l-am văzut eu. Să te duci şi tu pe la el. Tot acolo stă, nu **s-**a mutat.

— De Stelian mai aveţi vreo veste?

— Cum să nu? Ieri a fost pe la mine. E bine, e la o şcoală de maiştri, are mână şi ochi bun. Are un copil, Suzana e gravidă iar, trebuie să nască în toamnă. Soacră-sa a plecat în Israel de aproape un an, i-a lăsat singuri, ce dracu' o fi găsit-o, nu ştiu. Mai vino pe la mine, joia de obicei ne întâlnim aici, la mine. O să cunoşti lume multă dacă mai treci pe aici. Ai tăi ce fac? Nu i-am mai văzut, eu ies rar, doar până la piaţă, nu mă interesează ce se petrece în oraş, îmi văd de-ale mele. M-au mai lăsat puterile, de bătrâneţea! Barem când e nor, mă junghie încheieturile de nu mai pot. Ce-ai să faci acum, ca ofiţer?

— Ce să fac? Ce mi-or da de lucru. Tot la judiciar mă duc, pentru asta am fost pregătit.

— Tot la hoţi şi pungaşi? Îţi place, ai?

— Ce să-mi placă? Nu-mi place, dar e o pâine de mâncat şi-acolo.

— Aşa e. Ţine-te de treabă şi încearcă şi tu să avansezi, să ajungi măcar până la maior, căci, oricum, mai departe n-ai cum să ajungi.

Îl întâlnise şi pe Stelian Pârvănescu, peste două săptămâni, tot la fostul poliţist acasă. Erau numai ei doi acolo, plouase şi nu mai îndrăzniseră să iasă afară.

— M-am ajuns, Măgură! zisese vesel Pârvănescu. Mai am puţin şi termin şcoala de maiştri. Se aude că se face o fabrică de locomotive electrice, mă bag şi eu acolo, că e bine şi mi-ar plăcea. Ai mei sunt bine, vino **s-**o vezi pe Suzana, are o burtă imensă, să-mi vezi şi băiatul, a făcut anul, merge şi el pe picioare. Ai tăi? Bine? Mă bucur. Te-ai ajuns şi tu, sper că acum n-o să ne ocoleşti, nu? Am scăpat şi de soacră-mea, ne scrie la două săptămâni, încă nu regretă că a plecat, dar nici bine nu-i e acolo. Ne-a scris că a făcut zece zile până în Israel, a luat-o prin Italia, cu trenul, apoi un vapor. A pierdut jumătate din bagaje, că n-a plecat cu mâna goală, biata de ea. Cine ştie ce-o mai păţi şi ea pe-acolo…

Oprea Măgură fusese instalat tot la judiciar, **într-**un birou cu două mese şi tot atâtea dulapuri. Majoritatea timpului o petrecea la birou, anchetând diverşi delincvenţi aduşi de agenţi şi sectorişti, unii din beciurile miliţiei, priponiţi acolo pentru tot felul de găinării.

Într-un fel, era bucuros că se ocupă numai de fapte minore, era o dovadă că marii bandiţi de după război fuseseră potoliţi sau puşi cu botul pe labe, se curăţase ţara de ei, nu-i mai era frică omului că va fi

prădat la drumul mare. Se mai terminase şi cu ridicarea, în toiul nopţii, a celor care nu corespundeau, sau reprezentau un pericol potenţial pentru noua societate. Apele se mai limpeziseră.

Cu toate acestea, bănuia că se vor produce schimbări în atitudinea şi metodele pungaşilor, cei bătrâni fuseseră terminaţi, acum apărea noua generaţie, tânără, de hoţi şi escroci, veneau cu mai multă ştiinţă de carte şi, mai ales, cu mai multă libertate. Codul penal fusese schimbat şi el, pedepsele erau mai uşoare, noul stat avea o nouă viziune asupra aplicării pedepselor privative de libertate, închisoarea nu mai reprezenta un mijloc de separare a infractorilor de restul populaţiei, devenise un mijloc de reeducare.

Imediat după revenirea de la şcoală, Stan trecuse pe la ei. Se bucuraseră amândoi de succesele celuilalt, comentaseră situaţiile în care se găseau, Stan se arătase nemulţumit de cea în care se afla el, povestise de unde i se trăgea schimbarea de la secţia de propagandă, Oprea nu-l prea înţelesese, de unde-i venise lui ideea că nu mai sunt clase la noi?

— Mă, finule, păi tu nu vezi că la şcoli încă se mai pune problema originii sociale, deci a clasei din care provine copilul? Uite, la anul Victor trebuie să dea examen la liceu. M-am interesat, să văd şi eu cum se mai intră, tot ca înainte, întâi copiii de muncitori şi colectivişti, abia apoi cei care provin de la funcţionari şi intelectuali. Şi am auzit că seria asta, din toamnă, este ultima cu zece clase, de la anul se fac unsprezece. Mă, nu zic nu, să-i şcolim şi pe copiii muncitorilor şi colectiviştilor, dar cu ăilalţi de ce să facem atâta diferenţiere? Ce, eu nu sunt tot al statului ăsta? Ori eu trăiesc în alt stat?

— Stai, naşule, că nu este chiar aşa! N-ai văzut că până acum se şcoleau toţi ăia care nu aveau posibilităţi? N-o să mai fie mult timp aşa. Lumea a înţeles că nu se poate face treabă cu oameni instruiţi **într-**un an cât alţii în patru. În prima etapă am avut şi noi nevoie de oameni cu o brumă de cultură. Unii **s-**au descurcat, au avut ambiţie şi au învăţat din mers, e greu să fii director la o întreprindere şi să nu te pricepi decât la lozinci. Ăia care au învăţat, rămân buni învăţaţi. Cine n-a învăţat, că n-a vrut, că n-a putut, n-o să mai stea în funcţie. Între timp **s-**au ridicat alţii, şcoliţi bine, îi punem pe ei, numai să mai capete şi ei un pic de experienţă şi-i punem la conducere. De acum încolo nu mai e grabă. Avem timp să ne instruim oamenii, tineretul, schimbul de mâine. Ce vrei, după ce am dat la o parte aproape toţi intelectualii,

trebuia să-i înlocuim cu cineva. N-am avut suficienţi oameni culţi, am pus şi unii mai slabi, dar pregătiţi politic. Şi uită-te în jur, se vede că **s**-au descurcat, aşa neştiutori cum au fost. Bate un vânt nou, ne-a mai venit şi nouă mintea la cap, să nu mai rămânem o ţară eminamente agrară, să ne facem şi industrie. Au venit unii să ne păcălească, să rămânem în continuare o ţară agrară, dar nu le-a mers. Forţa de muncă de la sate o să devină disponibilă în curând, mecanizarea îi va face să nu-şi mai găsească rostul, şi-atunci ce faci cu atâtea milioane de ţărani? Trebuie să-i băgăm în şcoli, să-i pregătim pentru industria pe care – şi pe ea – o pregătim de acum încolo. Nu vezi, chiar aici, în Craiova, **s**-a dat drumul la două mari platforme industriale, de est şi de vest. Se construieşte încă încet, nu avem suficiente fonduri, dar în zece, cincisprezece ani n-o să mai recunoşti oraşul. Şi-atunci mă acuzi cu ideea despre clase? Păi, când **s**-a spus că existau clase, era vorba implicit de antagonismul lor, erau opuse una alteia. Dar acum, cine cu cine e opus? Muncitorul cu ţăranul? Nu, ei sunt totuna la o adică. Vei vedea că diferenţierile dintre oraş şi sat vor dispărea în două, trei decenii. Ţăranul va deveni şi el muncitor, dacă nu în industrie, în agricultură. Şi atunci?

— Mă, dar noi, funcţionarii de stat, în ce categorie o să intrăm?

— Naşule, în fond şi funcţionarii provin tot din ţărani sau muncitori, e numai o diferenţă de optică şi de denumire. Şi funcţionarii produc ceva, nu se poate altfel. Şi, dacă statul îi ţine în funcţie, înseamnă că e nevoie de ei. Şi, cum constituţia asigură drepturi egale tuturor cetăţenilor, indiferent de vârstă, rasă, religie, naţionalitate, sex, şi funcţionarii au aceleaşi drepturi cu muncitorii şi ţăranii, nu poate fi altfel. Stai cuminte, încă e neclară situaţia, se va schimba optica destul de repede.

— Ai un dar de a întoarce discuţia, ce n-am văzut! Mă, tu ai învăţat ceva pe acolo, pe la regiune. Dar văd că nu te-ai hotărât ce-o să faci. Rămâi aici, sau te întorci acasă?

— Naşule, nu prea-mi vine să mă mai întorc acasă, acum, după ce-am dat de bine. Aş lua-o şi pe Matilda aici, la oraş, dar ea nu prea vrea.

— Şi pe tata? Cui îl laşi?

— Aia e, că m-am încurcat şi cu ei… Dacă aşa e obiceiul, eu să rămân în casă, fiind cel mai mic! Că nu mai scăpăm odată de obiceiurile astea!

— Hai să le facem şi lor un rost aici.

— Ce vorbeşti? Dacă-l aduci pe tata aici, **într**-un an moare. El e obişnuit cu ale lui, cu casă, cu grădina. Cum îl rupi de-ale lui, moare. Şi nici nu cred că ar accepta el să vină la oraş. Nu, asta nu-i o soluţie! Cred că până la urmă tot eu mă voi sacrifica, la mine un sacrificiu va fi dacă mă întorc în sat. Îţi dai seama, am şanse să mă ajung şi eu aici, la regiune, şi să renunţ numai pentru că altfel nu se poate, că n-am ce face cu părinţii!

— Măcar ridică-te şi tu mai repede, ce naiba te tot plimbi de la o secţie la alta? Şi mai lasă şi tu ideile astea, că văd că numai de la ele ţi se trage. Vorba ăluia, sunt destui oameni puşi să gândească pentru noi, ce te-apuci tu acum să le dai idei?

— Nu aşa, naşule! Oamenii noştri au cam îmbătrânit, şi fizic, dar şi mintal. Ei cred că tot cu metodele vechi se poate conduce societatea. Nu mai e ce-a fost acum zece ani. La vremuri noi, trebuie oameni şi idei noi!

— Şi tu te crezi un om nou?

— De ce nu? Eu simt altfel mersul societăţii, sunt mai aproape de ea, sunt produsul ei şi e normal să fie aşa. Oricum, viitorul este al tineretului, bătrânii trebuie să ne cedeze locul.

— Şi crezi că o să vi-l dea aşa uşor?

— Nu, sunt convins că nu! Din mai multe motive, în primul rând pentru că ei nu înţeleg rostul schimbării. Şi apoi. de ce nu? **s**-au instalat în nişte locuri călduţe şi le e greu să mai renunţe la ele. Euforia primilor ani de revoluţie a trecut, entuziasmul a mai scăzut, a intervenit obişnuinţa, platitudinea. Mulţi cred că revoluţia **s**-a terminat, gata! dacă am luat puterea, ce ne mai trebuie? Uită însă că puterea n-am luat-o numai ca **s**-o avem, ci ca **s**-o folosim pentru binele poporului, să-l ridicăm, să-i asigurăm o viaţă îndestulată, să-i ajungem şi noi din urmă pe englezi, pe francezi, pe americani. De-ai şti ce de lucruri sunt încă de făcut! Niciodată nu se vor termina.

— Mă, finule, vorbeşti ca din carte.

— Păi din cărţi am învăţat şi eu.

— Şi de ce nu faci şi tu un liceu? Dacă tot îţi place să înceţi…

— E mai greu. Acum parcă-mi pare rău că n-am ascultat sfatul unuia, să-l fac cum l-au făcut şi alţii. De acum nu se mai poate, decât dacă mă pun efectiv cu burta pe carte.

— Ai fost prost! De ce nu l-ai ascultat? Uită-te la mine, l-am

făcut, aşa cum l-am făcut, dar vorba e că am liceul la bază, diploma nu mi-o mai ia nimeni, ce mă interesează pe mine că am trecut clasele cum am putut, ba cu un buletin, ba cu un spaţiu, ba cu una, ba cu alta? Fă ceva, fă-ţi studiile, nu mai sta!

— De, naşule. Oi vedea eu. Să mai aşteptăm, să vedem, poate seschimb ă ceva.

8.

Toamna venise brusc, **într-**o zi se răcise şi începuse să plouă. Stan Măgură îşi cumpărase un balonzaid, era la modă, dăduse banii pe el cam cu strângere de inimă, dar nu avea cu ce să se apere de ploaie, paltonul nu îl putea încă îmbrăca, îl luase şi gata. I se părea că se uită lumea la el, ţăranul din el se vedea de la o poştă, sau cel puţin aşa avea el impresia. Încercase câteva zile o senzaţie de nemulţumire, care trecuse până la urmă.

Primise spre studiu un dosar ciudat, al unui şef de secţie de la fabrica de locomotive, care încă nu exista decât pe hârtie, atunci se construia, dar cadrele erau pregătite din timp, participau la ridicarea obiectivului, pentru a-l cunoaşte la perfecţie când vor trece la exploatarea lui.

Savel Coconoiu, aşa se numea omul, avea o biografie curată, nu tu rude în străinătate, nu tu activitate politică înainte de ’44, intrase în partid pe când era student, în ’48, provenea din**tr-**o familie de ţărani mijlocaşi de la Risipiţi, olteni buni de gură, taică-său fusese pus primar în ’46, nu rezistase decât doi ani, dar aşa fuseseră timpurile, între timp apăruseră cadre mai elevate. Savel Coconoiu se angajase la început la ţesătorie, apoi activase un an la sindicate, nu-i plăcuse, se simţea inutil, rupt de producţie, se dusese la fabrica de transformatoare şi de acolo fusese ales pentru viitoarea fabrică de locomotive. Căsătorit cu o doctoriţă, aveau doi copii şi totul părea în regulă. Referinţele de la dosar erau bune, toată lumea îl aprecia ca un element bun, capabil, cu iniţiativă. Singura hibă, pe care o descoperise cu greu, din întâmplare, era că, la primirea în partid primise recomandări numai de la doi tovarăşi, dintre care un fost ilegalist, celălalt coleg de facultate cu el. „De unde îl cunoscuse atât de bine ilegalistul?” se întrebase Stan Măgură şi hotărâse să caute date despre acesta din urmă. Numele îi era oarecum cunoscut, dar nu ştia de unde să-l ia: Frangopol Demetriade.

Întocmise referatul şi-l prezentase şefului de birou. Radu Bărbulescu se mirase, de unde până unde probleme cu recomandarea

ilegalistului? Dacă a fost ilegalist, e bun, ce mai vrea? Doar scrie negru pe alb că Frangopol îl ţinuse în gazdă doi ani pe Savel Coconoiu, pe-acolo, pe la Bucureşti.

— Tovarăşe, numele acesta, Frangopol Demetriade, mi-e cunoscut de undeva, zisese Stan, încurcat că nu-şi amintea de unde îl ştia.

— Lasă, tovarăşe! Asta s-a întâmplat acum zece ani, ce treabă-i aia, să mai scormonim lucrurile?

— Păi, tovarăşe Bărbulescu, dacă e să verificăm, eu ziceam că să verificăm, nu să ne aflăm în treabă. De ce să nu verificăm?

Şeful de birou se uitase lung la el.

— Dar activitatea din ultimul timp, cum e?

— Bună, tovarăşe. Bună, chiar excelentă! Toate referinţele sunt cu laude, nu găsesc nimic să-i imput.

— Bine. Să-ţi fac hatârul acesta. Voi cere să se facă cercetări asupra lui Frangopol.

Până venea răspunsul, dosarul lui Frangopol cine ştie pe uned mai era, Stan Măgură ceruse de la organizaţia din care făcea parte Coconoiu alte referinţe, proaspete. În acelaşi timp, solicitase şefului de birou să adreseze organelor de securitate cererea de a se face investigaţii discrete asupra aceleiaşi persoane.

Verificările locale sosiseră mai repede decât dosarul lui Frangopol. Nicio noutate, Coconoiu era cunoscut ca un om de încredere, pe care puteau să se bazeze în orice împrejurare. Stan Măgură era mulţumit. Iată un om pe care nu avea de ce să-l bănuiască!

În loc de dosar, asupra lui Frangopol primiseră numai o informare dactilografiată, de la serviciul arhive de la Bucureşti. Şeful de biroul îl chemase pe Stan la el, îl invitase să stea pe scaun şi-i dăduse hârtiile să le citească.

Atunci se lămurise de unde ştia el numele, de la frate-său, Oprea. Citise cele trei pagini dactilografiate la un rând şi aflase lucruri de necrezut. Demetriade Frangopol fusese demascat – după fuga din ţară – ca fost agent al Siguranţei, strecurat în partid pe la mijlocul războiului, îi păcălise pe toţi, îşi confecţionase o biografie care era în curs de verificare în momentul întoarcerii armelor, după aceea nu mai fusese timp de verificări, omul se adaptase imediat situaţiei noi, se aruncase imediat în revoluţie, se arătase foarte întreprinzător, un bun organizator, îşi îndeplinea sarcinile foarte conştiincios, lumea avea

încredere deplină în el, fusese propus pentru avansare, dar refuzase, invocând motivul că el se simte mai bine ca un activist de rând, nu are veleităţi de conducător important, fusese apoi detaşat la Craiova, i se cam pierduse urma trecutului, arhivele mai dispăruseră în timpul războiului şi după. Culmea era că toate referinţele erau foarte bune, omul se solidarizase cu ideile mişcării şi luptase pentru stabilizarea noii societăţi. Abia când fusese prinh să urma traficului cu obiecte de cult şi el fugise din ţară, se porniseră cercetări şi, de prin arhive, se descoperise adevărul despre trecutul lui.

— Ce părere ai? îl întrebase şeful de birou, când terminase de citit informarea.

— Sunt surprins. Acum îmi amintesc, frate-meu a fost implicat în cazul lui Frangopol, cu odoarele bisericeşti. Ştiţi, el lucrează la miliţie. L-au scăpat printre degete, nu ştiu cum s-a potrivit. Ce să zic acum? Vedeţi, Frangopol a intrat cu un gând în mişcare „apoi s-a dovedit devotat cauzei. Nu ştiu ce să mai cred! Care aspect este cel real? Acela de bandit şi duşman, sau…

— Cum poţi gândi aşa? S-a dovedit până la urmă că era duşman! Altfel, ce rost avea să se ocupe de trafic de valori? Şi a mai şi fugit. Un bandit, ce mai! Problema este alta: ce facem cu Coconoiu?

— Doriţi o părere sinceră?

— Evident!

— Eu zic că nu reprezintă un caz în sine. Referinţele actuale sunt atât de bune, încât ar fi păcat să ne legăm de neşansa de a fi fost recomandat de un om care s-a dovedit a fi până la urmă un duşman. E adevărat, ne putem gândi dacă nu cumva Frangopol i-a dat recomandarea cu un anumit gând, cu o finalitate care mie îmi scapă. Activitatea ulterioară a lui Coconoiu îl recomandă totuşi ca un om de încredere. La dosar există şi recomandarea organizaţiei de tineret, n-avem ce-i face, e omul nostru şi aşa îl cred şi acum, chiar după…

— Nu ştiu. Să mai cercetăm, să vedem… Voi cere cercetări printre colegii de studenţie. Dumneata să iei legătura cu Coconoiu, să stai de vorbă cu el, poate te mai lămureşti. Să nu-i spui de Frangopol, poate nu ştie.

Luase adresa inginerului şi într-o seară se dusese la el acasă, stătea pe lângă spitalul de contagioşi, într-o casă nu prea mare, naţionalizată. Când a bătut în poartă, i-a răspuns un băieţel.

— Îl caut pe tovarăşul Coconoiu.

— Tată! strigase băiatul spre fundul curţii. Te caută cineva!

De după casă apăruse un bărbat înalt, uscăţiv. Se apropiase nedumerit de poartă.

— S-a întâmplat ceva? întrebase el în loc de salut.

— Ce să se întâmple? se mirase Stan.

— Sunt obişnuit să mă mai cheme, de la fabrică.

— Eu nu sunt de la fabrică. Măgură, de la regiunea de partid.

Omul deschisese poarta şi-i întinsese o mână cam murdară.

— Tăiam lemne pentru iarnă, se scuzase el. Intraţi în casă? Poftiţi.

— Vă răpesc timpul… Aş vrea să discut ceva cu dumneavoastră.

— Dar poftiţi! Georgele, spune-i mamei că avem musafiri, să pregătească ceva, se adresase gazda, băiatului.

Intraseră în casă şi se instalaseră într-o încăpere mobilată simplu, dar cu gust. Nu se vedea niciun fir de parf pe puţinele mobile, semn că gospodina era harnică şi atentă.

— Despre ce e vorba? se interesase prevenitor inginerul, parcă puţin prea grăbit.

— Aş vrea să nu fim deranjaţi, dacă se poate…

— Desigur, desigur! Soţia mea are treabă la bucătărie, iar copiii nu intră aici decât dacă îi chem eu. Dar ceva de băut sper că nu refuzaţi.

— Nu vă deranjaţi…

— Nu-i niciun deranj! După ce aduce soţia ceva, putem să vorbim nestingheriţi.

Curând intrase şi soţia lui Savel Coconoiu, o femeie înaltă ca şi el, dar mai plinuţă. Salutase prima, pusese o tăviţă pe masă, cu o sticlă şi două pahare, şi dispăruse, fără altă vorbă.

— E doctoriţa, nu-i aşa? întrebase Stan, mai mult ca să se afle în treabă, doar ştia pe dinafară mai tot ce era în legătură cu gazda.

— Da. Lucrează la spitalul din Valea Vlăicii. Serviţi! E vişinată, făcută în casă. Am doi vişini în curte, facem dulceaţă şi vişinată.

Pusese în pahare. Vişinata era bună, parfumată şi destul de tare.

— Deci, despre ce e vorba? întrebase apoi gazda.

— Despre dumneavoastră. Vă închipuiţi că, odată cu numirea într-un post de conducere, cineva se mai uită prin dosarul personal, e normal să fie aşa, mulţi au dat greş, propunând oameni care nu meritau… Eu mă ocup de dosarul dumneavoastră. Vă cunosc

activitatea, biografia, până şi ceva din viaţa de familie. Să nu vă surprindă acest lucru, aşa e regula la noi şi, odată cu intrarea în partid, aţi acceptat în cunoştinţă de cauză să vă identificaţi viaţa cu aceea de om al partidului. Cu toate că ştiu totul despre dumneavoastră, am dorit să am o convorbire directă, de la om la om. Nu vă uitaţi că sunt tânăr. Am în spate câţiva ani buni de activitate în slujba partidului. De ce aţi intrat în partid?

Întrebarea venea după un preambul cam lung şi-l surprinsese pe Coconoiu.

— Cum, de ce am intrat? se mirase el.

— Da. De ce aţi intrat?

— E greu să vă explic. Aşa am simţit atunci… Totul mă conducea spre partidul comuniştilor. Eram şi la o vârstă destul de coaptă, am înţeles atunci că trebuie să mă angajez şi în lupta politică, era o perioadă nelimpezită, simţeam că pot da şi eu o mână de ajutor… Mai înainte, în sat, nu mă gândisem la politică, ţăranul nostru n-a avut decât o singură politică, pământul, nu mai avea timp şi de altele. Tata intrase în politică, l-a pus satul primar, dar n-a rezistat mult, cum s-a trezit lumea că era mai bine cu un primar de-al nostru, cum au început să-l sape. Nu i-a părut rău când a fost schimbat, în locul lui a venit o învăţătoare, tânără, era de-a noastră… Au omorât-o mai târziu nişte descreieraţi. Eu, când am intrat la facultate – şi nu vă spun cât de greu am intrat! – am văzut imediat că studenţimea reprezintă o forţă, de care trebuie să se ţină seama în orice societate. Am încercat să-mi explic de ce s-a constituit studenţimea într-o pătură socială în stare de multe lucruri. Era simplu: în facultăţi intrau numai oamenii cei mai instruiţi, odată cu cunoştinţele ştiinţifice căpătate în şcoala generală şi în liceu, ei erau cei mai în măsură pentru a trage nişte concluzii asupra sensului vieţii, asupra mersului societăţii. Orice s-ar zice, studenţimea reprezintă încă elita societăţii, tot ce a produs ea mai bun. Şi nu e aşa? Dintre studenţii de azi, mâine se vor ridica toţi profesorii, inginerii, medicii, arhitecţii, toţi aceia care vor pregăti în continuare alte şi alte generaţii. Dacă studenţii de azi sunt educaţi şi convinşi să slujească o anumită cauză, generaţiile următoare vor primi aceeaşi educaţie, vor îmbrăţişa aceleaşi idei. La fel se întâmplau lucrurile şi în urmă cu zece ani. Mi-am dat seama că studenţii erau foarte uniţi, la bine şi la rău mergeau împreună. Ori, tocmai aici era problema, că ei puteau merge şi la rău! M-am uitat şi eu îndreaptă, în stânga, am văzut că celelalte

partide îşi aveau oamenii aduşi gata din facultate, unii trăgeau cam în dreapta, se manifestau în marginea legalităţii, la cursurile unor profesori cu afinităţi **pro**comuniste recunoscute făceau gălăgie, îi împiedicau să-şi ţină discursurile, de-ai dracului ce erau. **Într-**o zi n-am mai răbdat şi am cerut, în plină oră de curs, să fie înlăturaţi din sală acei recalcitranţi. Cu mine **s-**au aliat majoritatea colegilor şi, pur şi simplu, i-am dat afară pe cei care nu ne lăsau în pace. A ieşit cu bătaie, că doar nu **s-**au lăsat ei daţi afară aşa uşor, dar noi eram mulţi şi i-am răzbit. La cursurile următoare, indivizii au revenit, i-am lăsat în pace, nu ne-au mai deranjat. M-a acostat un coleg, mai înaintat în vârstă ca mine, şi m-a întrebat dacă nu vreau să mă înscriu la comunişti. Nu m-am repezit să zic da, nu din alte motive, dar tipul mi-era cam nesuferit, ce vreţi, chestie de afinităţi elective. I-am cerut statutul, mi l-a dat, l-am citit, era pe sufletul meu, am făcut o cerere, m-a recomandat un coleg de an şi gazda la care stăteam, un fost ilegalist, **într-**o şedinţă am fost analizat şi primit în partide. Că n-am greşit, **s-**a văzut mai târziu, am fost ales în birou, mă ocupam cu probleme de ideologie şi propagandă, îmi şi plăcea, am citit foarte mult despre istoria mişcării muncitoreşti, istoria partidelor, până la terminarea facultăţii am întărit organizaţia cu încă vreo patruzeci de membri, toţi **s-**au dovedit mai târziu demni de încrederea noastră. Uite-aşa am intrat eu în partid…

— Văd că vă amintiţi cu nostalgie de vremea studenţiei.

— E şi normal! A fost cea mai frumoasă perioadă a vieţii mele, chiar dacă am avut şi destule greutăţi de întâmpinat. Nu puteţi înţelege ce sentiment îţi dă acel spirit de unitate al atâtor oameni, veniţi din cele mai diferite medii sociale. Atunci mi-am cunoscut şi soţia, la o reuniune tovărăşească… Nu ştiu cum se făcea, aveam timp pentru toate, şi pentru cursuri, şi pentru învăţat, şi pentru activitate politică, mai şi citeam câte ceva, nu numai politică, altele, beletristică. Acum, nu ştiu cum se face, nu mai am timp de nimic. La fabrică sunt ocupat până peste cap, tot timpul trebuie să fiu cu ochii pe constructori şi montori, să nu greşească ceva, că ei pleacă, dar eu rămân să exploatez fabrica şi utilajele, acasă am probleme şi cu copiii şi pe lângă casă, soţia nu mi-e de mare ajutor, face şi ea ce poate, stă cam mult pe la spital, o mai cheamă şi noaptea…

— Sunt informat că la serviciu vă descurcaţi de minune.

— Da? Înseamnă că aşa e. Simt şi eu că m-am înşurubat la

treabă, îmi place ceea ce lucrez, sunt un tip destul de echilibrat şi mai liniştesc spiritele când se încing. Mă mir totuşi că aveţi informaţii bune despre mine, am destui colegi care se uită cam invidioşi la situaţia mea. Probabil de la ei nu aţi cerut informaţii, altfel aţi fi aflat cine ştie ce…

— Ştiţi, informaţiile le cerem şi noi de la oamenii noştri. Nimeni dinafară nu prezintă suficientă încredere pentru a ne putea baza pe părerile lor. Un om politic – căci, în ultimă instanţă, şi dumneavoastră sunteţi un om politic – nu poate fi judecat decât tot de nişte oameni politici, nu-i aşa?

— Da, cred că aveţi dreptate. Ei, hai să mai bem un păhărel.

— Nu, mulţumesc! Eu am să plec. Mi-a făcut plăcere să discut cu dumneavoastră.

Cu toate că Savel Coconoiu încercase să-l oprească şi la masă, plecase. Îl stăpânea un sentiment contradictoriu. Omul îi plăcuse, era deschis, nu se lăuda prea mult, lăsa faptele să vorbească pentru el, explicase cât se poate de corect motivele care-l împinseseră spre partidul comuniştilor, nu avea ce să-i reproşeze.

Peste câteva zile, şeful de birou l-a chemat la el şi i-a prezentat concluziile care fuseseră trase **într**-o şedinţă a activului de conducere a secţiei: Savel Coconoiu urma să fie exclus din partid.

Stan Măgură ceruse o audienţă la şeful de secţie, îşi susţinuse punctul de vedere, că nu i se putea imputa nimic inginerului Coconiu, dar nu avusese succes. Ceruse imediat o audienţă la primul secretar, îi expusese problema în câteva cuvinte şi susţinuse că **s**-ar face o gravă eroare dacă Savel Coconoiu ar fi exclus din partid, pentru nişte motive care nu i se puteau imputa direct. Primul secretar îi spusese că va mai analiza cazul, îi reproşase că se cramponează de un caz oarecare, Stan se apărase, nu era vorba de un caz, era vorba de un om, primul secretar zâmbise şi-i promisese din nou că va mai reflecta.

Peste vreo două săptămâni, Mihai Zevedeanu l-a căutat şi l-a luat cu el la o bere.

— Mă, Stănică tată, tu iar ai făcut una boacănă! Ce nu te mai potoleşti, mă, şi tu?

— Dar ce-am mai făcut?

— Păi, cu inginerul ăla de la locomotive, Cocoană, sau cum naiba-l mai cheamă! Ai trecut peste toţi din secţie şi te-ai dus la tovarăşul prim, să-l susţii. De unde ştii tu ce fel de om e el?

— Am fost şi-am discutat personal cu el. Şi-apoi, dosarul lui e

limpede ca apa de izvor.

— Da, mă, dar să treci aşa, peste părerile tovarăşilor! Te sapă ăia de nu te vezi.

— Dar e vorba aici de un om, nu de un caz! Eu am văzut în dosarul lui omul, nu numai nişte simple hârtii. Omul îşi face datoria, ce mai vor de la el?

— Mă, eşti tânăr! E vorba şi de nişte principii aici.

— Principii? Şi dacă omul nu se încadrează în aceste principii, gata, îl tragem la dos?

— Mă, tu ce vrei să spui?

— E simplu, omul e bun numai când putem să-l încadrăm în litera unui concept. Cum e un pic alături, gata, **s**-a terminat cu el, nu mai e bun!

— Stănică băiete, cred că o să ai mari necazuri dacă continui să te ţii băţos!

Fusese mai târziu o şedinţă, foarte furtunoasă, în care primul secretar îşi impusese punctul de vedere, dâ**ndu**-i dreptate lui Stan Măgură. Lumea rămăsese cu o nedumerire, de ce-o-ntorsese aşa? La câteva zile, primul secretar îl chemase din nou la el pe Stan şi-i spusese:

— Tovarăşe Măgură, ne-am gândit noi că dumneata ai putea să provoci destule necazuri pe aici. Ţi-am mai spus-o, eu te-am susţinut permanent, am crezut în dumneata, dar trebuie să ţin seama şi de părerile colegilor, aşa e democraţia. Şi colegii nu prea te mai înghit. Ce vrei, sunt şi ei oameni! Ne-am gândit să te retragem din activitate pentru un timp. Ţi-ar surâde să mergi la o şcoală politică?

— Am mai făcut una…

— Ştiu, în armată. Dar acum am posibilitate să trimit un om la o şcoală de un an şi m-am gândit la dumneata, eşti tânăr şi reprezinţi, oricum, schimbul nostru de mâine. Ce zici?

— Ce să zic? Sunt surprins că v-aţi gândit tocmai la mine.

— Tovarăşul Zevedeanu a insistat să te trimitem, şi eu am încredere în flerul lui. Eşti de acord?

— Sunt de acord, tovarăşe prim secretar.

— Dar nu ţi-am spus totul. Un an este mult, într-adevăr, iar şcoala se face în URSS!

— În URSS!?

— Da. E vorba de o şcoală a partidelor frăţeşti. Vor fi acolo

lectori români, nu vor fi probleme de limbă, mai vezi şi Uniunea, nu e puţin lucru. Când te întorci, avem planuri mari cu dumneata. Acum îţi iei două săptămâni de concediu, te duci acasă, îţi aranjezi problemele, te pregăteşti şi vei pleca pe la sfârşitul lui noiembrie. E bine?

— Am înţeles, tovarăşe prim secretar.

Îşi făcuse cererea de concediu, primul secretar i-o aprobase personal, apoi plecase direct acasă, la Dăbuleni.

Când aflaseră ai lui că va pleca pentru un an în Uniunea Sovietică, reacţionaseră aşa cum se aşteptase el: se speriaseră.

— Ce să cauţi tu, bă, în Rusia? întrebase Gheorghe Măgură. Te duci să pierzi timpul pe acolo, să-ţi rămână poate oasele la Don, cum le-au rămas şi altora?

— Stai, tată, că nu mă duc la război! Mă duc la şcoală.

— Ce şcoală? Ce-ţi trebuie ţie atâta învăţătură?

Îl lăsase în pace, cu tata se înţelegea greu. Mama era speriată numai la gândul că Rusia aceea era undeva la capătul pământului.

— Stănică maică, dacă ni se întâmplă ceva, tu nici nu ştii pe acolo…

— Lasă, mamă, că nu se întâmplă nimic. Un an trece repede.

Cu Matilda se înţelesese mai uşor. Ea îi pregătise valiza, tot aceea cu care fusese şi la armată, şi numai ea îl condusese la cursă, când plecase la Craiova.

— Să ai grijă, omule. Să ai grijă pe acolo!

9.

Când îl aduseseră pe turcul acela la ei în birou, se miraseră toţi. Nu ştiau ce să facă cu el. Cineva îl invitase să ia loc pe un scaun, dar omul, îmbrăcat **într-**o scurtă de piele îmblănită în interior, se agita permanent şi cerea mereu ceva, tot încercând să se facă înţeles.

— Mai stai mă, locului, odată! se mai răstea căpitanul Manea la el, cu toate că ştia că turcul nu-l înţelegea. Ce ne facem cu ăsta, fraţilor?

Trecea multă lume prin biroul lor, numai aşa, să-l vadă pe străin, să afle şi ei cum arată un turc din aceia cu care ne războisem noi secole de-a rândul. Câte unul îl întreba ceva, ce ştia el că ar fi turceşte, cei mai mulţi tăceau, se uitau la el şi-o luau din loc. Turcul, burtos, fuma… ca un turc, ţigară după ţigară, doar cu atâta rămăsese în buzunare, restul dispăruse, odată cu maşina pe care o conducea. Mai mult prin gesturi, când ceruse ofiţerului de serviciu să-l ducă la un şef, explicase că e şofer şi că-i dispăruse maşina cu tot ce avea în ea. Îl luaseră în toate

limbile pe care le mai cunoşteau şi ei, încercaseră chiar pe ţigăneşte, căci cineva zisese că ar fi ţigan, dar nu se înţeleseseră cu el. Omul zicea mereu *türkceden*, *türkceden*, adică turceşte, era clar că altă limbă nu cunoştea, cum **s-**o fi descurcat el prin Germania, de unde zicea că se întorcea?

Cineva îşi amintise de macedoneanul care vindea sirop şi delicatese orientale, ăla trebuia să ştie turceşte. Trimiseseră o maşină după bătrân, avea o tonetă instalată mai la vale de pompieri. Până avea să vină interpretul, îl plantaseră pe turc la ei în birou, spre disperarea căpitanului Manea, care ar fi avut de anchetat doi ţigani, dar n-o putea face de faţă cu străinul acela.

Era spre ora unsprezece când îl aduseseră pe macedonean, speriat, nu-i crezuse pe miliţienii care-l luaseră pe sus de la chioşc, credea că îl vor acuza de ceva rău şi el se ştia curat. Îl luaseră aşa cum era îmbrăcat, în halat alb, moşul purta halat, cu toate că nu era angajat al statului, era liber profesionist, dar la el în chioşc totul strălucea de curăţenie. Îl instalaseră şi pe el **într-**un scaun şi căpitanul Manea intrase în subiect imediat:

— Nene, avem nevoie de ajutorul matale. Uite, burtosul ăsta e turc, am înţeles că i-au furat maşina, dar mai multe nu. Ştii turceşte, nu-i aşa?

— Mai ştiu ceva, zisese moşul. N-am mai vorbit de aproape patruzeci de ani, dar n-oi fi uitat eu tot.

— Atunci întreabă-l cum se numeşte, de unde vine, unde se ducea, ce i **s-**a întâmplat.

Când auzise primele vorbe ale bătrânului, turcul se ridicase de pe scaun, bucuros şi luminat la faţă. Vorbise ceva, repede, repede, apoi moşul îl liniştise şi-o luaseră metodic.

— Zice că se numeşte Ahmet Fatumi, este turc din Turcia, nu din altă parte, venea din Germania cu maşina firmei la care lucrează, avea nişte lăzi cu aparate în ea, foarte scumpe, dacă nu le găseşte, nu se mai întoarce în ţară, îl bagă la închisoare.

— Lasă poveştile, zisese nerăbdător Manea. Spune numai ce ne interesează pe noi.

— Păi el susţine că şi asta vă interesează, că dacă nu-i găsiţi maşina, trebuie să-i daţi ajutor, să-i daţi bani adică, el nu mai are nimic, banii lui erau în maşină.

— Îi dau pe dracu’! pufnise Manea.

— Ba cică îi daţi, că era asigurat, avem convenţie, plătim totul dacă nu-i găsiţi maşina.

— Ce maşină avea?

— Un camion de şaisprezece tone, numărul AK-14157.

— Oho! Şi cum **s-**a întâmplat?

— Zice că a intrat în oraş dinspre Severin, pe o şosea la care se lucrează, e numai nisip şi piatră pe-acolo. Când să intre în marginea oraşului, drumul i-a fost blocat de un buldozer. A oprit, a aşteptat să se mişte buldozerul, dar nu **s-**a mişcat. **S-**a dat jos din cabină, să vadă ce-i cu buldozerul. **S-**a trezit cu doi oameni care i-au pus cuţitele în coaste şi l-au luat pe sus de acolo. Au ieşit în marginea drumului şi l-au ţinut după nişte tufişuri până ce **s-**a dat buldozerul **într-**o parte. Apoi i-au dat jos pantalonii şi l-au lăsat acolo. Ăia doi au fugit la camion, **s-**au urcat în cabină şi au dispărut spre oraş.

— Şi cel de pe buldozer?

— Nu ştie. N-a mai fost atent, a alergat după maşină, **s-**o prindă.

— I-ar putea descrie pe cei doi care l-au atacat?

— Unul era mai înalt, brunet, cu mustaţă. Pe celălalt nu l-a băgat în seamă.

— Poftim! îl atacă în plină stradă şi el nu e în stare să-i descrie!

Macedoneanul traducea cuvânt cu cuvânt, credea că aşa trebuie. Când a auzit turcul observaţia căpitanului, a început să turuie repede, repede, supărat.

— Zice că dacă eraţi dumneavoastră acolo, tot ca el aţi fi reţinut înfăţişarea bandiţilor.

În clipa aceea intrase un plutonier şi-i anunţase că sunt chemaţi toţi, urgent, la colonelul Buşe, şeful serviciului judiciar. Subofiţerul a rămas în Birou, Manea şi Măgură ducâ**ndu-**se unde erau chemaţi. În biroul şefului era aproape tot activul judiciarului, în picioare, să aibă loc.

— Tovarăşi ofiţeri! Am primit acum o jumătate de oră o informare. A fost furată maşina cu care se transportau salariile muncitorilor de pe platforma combinatului chimic, la şantiere. Nu am crezut că este posibil aşa ceva, am sperat ca maşina să fi întârziat, ştiţi că drumul spre combinat este în construcţie, m-am gândit că o fi fost o blocare a circulaţiei. Am trimis o maşină pe traseu. Dubiţa cu care erau transportaţi banii nu a fost găsită. Singura concluzie este că a dispărut, dar, odată cu maşina şi banii, au dispărut şi oamenii din ea, şoferul,

casiera, însoţitorul şi contabilul care a depus actele în bancă. Deocamdată am dat ordin să se blocheze toate ieşirile din oraş, dacă n-au ieşit încă, îi vom găsi cu siguranţă. V-am chemat pe toţi pentru că în joc e o sumă foarte mare: treizeci şi patru de milioane, fără câteva sute de lei. Maiorul Costăchel se va ocupa de cercetări. Îi staţi la dispoziţie cu toţii. Orice informaţie este preţioasă. Tovarăşe maior, alege-ţi oamenii!

Oprea Măgură nu fusese cooptat în echipa aceea. Aşteptase să iasă toţi afară şi-i raportase colonelului Buşe ce se întâmplase cu maşina turcului.

— Asta ne mai trebuia acum! zisese cu năduf colonelul. Ia şi dumneata doi oameni de la operativ şi fă ceva. Dă-o-ncolo de maşină, nu e o Volgă, **s-**o poţi ascunde **într-**un car cu fân, e ditamai camionul. Dă-o în urmărire la circulaţie.

— Şi cu turcul ce fac? zice că nu are niciun ban la el.

— Doamne, simt că mă ia cu durere de cap! Eu mă gândesc numai unde sunt milioanele alea şi turcul ăsta n-are bani… Uite colea o sută de lei. Trimite-l undeva la un hotel, aranjează dumneata chestia asta. O să plătească cineva, dar după ce i-om găsi maşina. Hai, nu mai sta! Până nu găsim banii, nu mă mai interesează nimic.

Căpitanul Manea fusese luat în echipa maiorului, turcul îi rămăsese lui în spinare. Când **s-**a dus înapoi, în birou, l-a găsit mai nervos decât înainte.

— Nu mai are ţigări, l-a anunţat macedoneanul.

— Să fumeze de-ale noastre!

— Nu-i plac. Zice că sunt slabe.

— Atunci să se lase de fumat. Şi-aşa mă afumă aci de trei ceasuri. Spune-i că-l instalăm la un hotel, am o sută de lei pentru el, să mănânce pe săturate trei, patru zile. Să nu cheltuiască banii aiurea, că alţii nu mai pupă.

— Zice că să-i spuneţi numele dumneavoastră, să ştie de cine întreabă dacă are nevoie de ceva.

— Oprişan. Şi acum, staţi liniştiţi.

Dăduse prin telefon datele camionului dispărut, pentru a fi dat în urmărire în zona oraşului, apoi chemase un agent de la operativ, să-l ducă pe turc la hotel.

— Tovarăşe Hristea, dacă mai avem nevoie de dumneavoastră, vă mai solicităm, îi spusese macedoneanului, dân**du-**i de înţeles că e

liber.

— Nu-mi mai daţi maşină să mă ducă înapoi?

— Nu mai am de unde.

— Aşa? Atunci să nu mă mai căutaţi. Am uitat să vorbesc turceşte!

Despre maşina turcului nu primiseră nicio veste. Camioanele acelea de transport de mare tonaj se înmulţiseră în ultima vreme, nu era simplu să-l depistezi pe-al turcului, chiar dacă era aşa de mare. Serviciul operativ îşi trimisese toţi oamenii în oraş, în căutarea ambelor maşini, şi a camionului, şi a dubiţei de la combinat. Sectoriştii fuseseră înştiinţaţi şi ei, nu se putea să nu iasă la iveală ceva până la urmă.

După amiază se primise o informare despre nişte containere descoperite aproape de Filiaşi, **într-**o margine de pădure. Scria ceva pe nemţeşte pe ele. Se făcuse legătura cu marfa cărată de turc şi colonelul Buşe îi repartizase lui Măgură nota informativă. Oprea Măgură ceruse o maşină şi, cu doi oameni de la operativ, se deplasase la faţa locului. Singurul care văzuse ceva era un bătrânel care nu vedea prea bine, el atâta ştia, că lăzile acelea fuseseră basculate din**tr-**o maşină care intrase pe arătură. Altceva nu văzuse, din maşină nu ieşise nimeni, şi nici încotro o luase când plecase nu ştia.

— Ce vrei, taică? se scuzase el. Păi mătăluţă crezi că eu n-am altă treabă decât să mă uit la maşini? Mă uitai şi eu la aia că aşa-mi veni, să mă uit, că mă şi mirai ce-o căuta ăla pe arătură, da’ altfel crezi că mă uitam? Şi dacă nu ştiu, nu ştiu. Eu sunt bătrân, nu mă mai ţin puterile.

Lăsase un om să se ocupe de încărcarea şi transportul la sediu al containerelor şi el se întorsese în oraş. Spre seară, chiar când se cam pregătea să plece acasă, a primit un telefon de la ofiţerul de serviciu.

— Tovarăşe locotenent, am un mesaj telefonic şi nu ştiu cui să mă adresez, nu mai e nimeni de la judiciar prin sediu.

— Spune despre ce-i vorba. Dacă tot m-ai găsit pe mine…

— A sunat un om şi zice că din**tr-**un camion cu prelată, de mare tonaj, se aud g emete ca de om. Zice că e pe 1 Mai, la vreo două sute de metri de ciupercă.

— De ce n-ai dat ştirea la operativ?

— Am dat-o, dar au zis că tot ce interesează maşinile să fie dat la judiciar.

— Bine. Cere-mi un echipaj. Cobor imediat.

Se instalase în maşină pe locul de lângă şofer şi nu scosese o vorbă până la ciupercă, o fântână arteziană ca o cupă largă, construită în capul bulevardului care ducea spre luncă, lipsită de gust, dar devenită deja un reper pentru craioveni. De acolo cotiseră la stânga, pe lângă stadion. Opriseră la vreo treizeci de metri în spatele unui camion imens, cu prelată. Lângă el mai erau câţiva oameni, retraşi la o distanţă respectabilă, discutând între ei, unii în paltoane de sub care se vedeau pantalonii de pijama, era încă frig, dar probabil erau vecini de prin zonă. Se apropiaseră de grupul cetăţenilor, care tăcuseră la vederea uniformelor.

— Ce-i, tovarăşi? întrebase Oprea Măgură. Cecu dumneavoastră aici?

— Un tip cu pălărie pe cap răspunsese imediat:

— Tovarăşe miliţian, eu am telefonat. Din maşina asta se aud gemete ca de om rănit. Eu am făcut războiul şi ştiu cum e. Sunt sigur că înăuntru se află oameni.

— Or fi ceva animale, cetăţene.

— Nu, tovarăşe! Sunt gemete de om. Animalele nu gem, ele când se manifestă cumva, behăie, mugesc, nechează. Nu, vă spun eu, înăuntru sunt oameni.

— Şi de ce n-aţi intrat înăuntru?

— Păi cum să intrăm, că prelata este sigilată. Dacă nu sunt oameni, şi noi rupeam sigiliile degeaba?

— A văzut cineva când a fost lăsată maşina aici?

— Mai era lumină, răspunse o femeie, parcă ferindu-se să se bage în vorbă. Eu stau aici, alături, şi m-am mirat că o lasă aici, că doar încolo, spre parc, este o parcare unde putea s-o lase fără să înghesuie circulaţia.

— Aţi observat cum arăta şoferul?

— Nu prea bine, eram în curte şi nu m-am uitat la el. Era tânăr, atâta ştiu. A coborât, a încuiat uşa şi a luat-o spre ciupercă.

Un agent cercetase plumbii de sigiliu, la lumina unei lanterne. Se apropie de Măgură şi-i raportă:

— Tovarăşe locotenent, plumbii sunt intacţi, dar nu au nicio cifră pe ei, ceva care să arate ai cui sunt.

— Nimic?

— Doar aşa, nişte dungi…

Se uită şi el la plumbi. Câteva dungi paralele, atâta tot.

— Eu zic că au fost strânşi cu patentul, îşi dădu cu părerea subofiţerul. Numărul maşinii nu corespunde cu cel pe care-l căutăm noi, dar mi se pare cam prea nou. Vedeţi, maşina este cam noroită, dar numărul din spate este curat, ca şi când ar fi fost şters bine, să se vadă. Dar e tot din Turcia, are T şi Q deasupra numărului.

— Ia vedeţi, în cabină se poate intra?

— Am încercat. Uşile sunt încuiate. Înăuntru nu-i nimeni şi nu se vede nicio hârtie. Ce facem?

— Ce să facem? Dracu' ştie! Dacă intrăm înăuntru şi vine stăpânul şi ne găseşte aici?

— Eu zic că n-are ce comenta. A lăsat maşina pe o stradă circulată, încurcă alte maşini.

— Dar nu e nicăieri un indicator de interzicere a parcării.

— Nu e. Dacă n-a fost pus…

— Mai am necazuri cu un turc. Dacă mi-l pun şi pe ăsta în cap, om m-am făcut… Hai să intrăm în cabină. Încercaţi să desfaceţi o uşă, dar să n-o stricaţi rău.

Subofiţerii plecară spre maşina lor, să ia ceva scule.

— Auziţi, tovarăşe miliţian? întrebase omul cu pălărie. Aţi auzit geamătul?

Nu auzise, dar parcă remorca se mişcase abia perceptibil.

— N-auzirăţi? insistă omul cu pălărie. Vă spun eu, înăuntru este cineva, tovarăşe!

Se hotărâse brusc. Fie ce-o fi, va desigila prelata!

— Aprindeţi farurile! strigă la şoferul maşinii lor. Veniţi aici, să desfacem prelata!

Subofiţerii rupseră cu un levier sârmele sigiliilor, traseră curelele din catarame şi, de jos, traseră **într-**o parte şi în alta capetele prelatei. În dosul ei se văzură două lăzi, una lângă alta.

— Sus! comandă Măgură, urcâ**ndu-**se primul, cu pistolul în mână.

Între cele două lăzi şi oblonul din spate nu era loc pentru picioare. Se urcă pe marginea oblonului, aruncă marginea prelatei în sus şi se ridică deasupra lăzii din partea lui, încercând să privească peste ea. Nu se vedea mare lucru, farurile maşinii lor luminau de jos, dar i se păru ceva ciudat că lumina nu se reflecta în plafonul prelatei.

— Aprinde o lanternă! ceru el.

De jos, subofiţerul de lângă el primi o lanternă aprinsă. O

îndreptă spre faţa camionului şi în lumina ei apăru parbrizul unei dubiţe. Dincolo de parbriz se vedea un om, pe locul şoferului, legat la gură, cu o pată de sânge pe obrazul stâng.

— Tovarăşe locotenent, e un om aici! şopti agentul de lângă el.

— Văd. Hai acolo, ţine lumina pe ei!

Se urcară pe cele două lăzi, sesizând că, într-adevăr, prelata nu avea plafon, deasupra era cerul gol. Coborâră dincolo de lăzi, abia reușind să se strecoare între acestea şi botul dubiţei.

— Mai e cineva înăuntru, anunţă subofiţerul, luminând alte trei trupuri în dubiţă, răsturnate pe banchete. Sunt legaţi ca lumea şi au căluşuri în gură…

— Cum naiba intrăm înăuntru? Nu e loc pe margini. Bieţii oameni…

— Tovarăşe locotenent, asta e dubiţa care a fost dată în urmărire, zise agentul, luminând numărul. Aia cu milioanele care a dispărut azi dimineaţă!

— Cred că ai dreptate. Doamne, de nu i-ar fi omorât pe toţi!

Se întoarse spre spate şi strigă pe deasupra lăzilor:

— Hei! Şofer! Cheamă criminalistica! Am găsit dubiţa căutată! Sunt patru oameni înăuntru! Să vină şi salvarea, poate e nevoie! Să vină două! Urgent!

Încercară să se strecoare pe lateralele dubiţei, dar nu era loc. Cerură celor de afară să taie prelata, apoi se chinuiră minute în şir să desfacă un oblon. Când erau pe terminate, se auziră sirenele salvărilor. Traseră aproape de mașină şi doi oameni în halate albe veniră lângă ei. Agentul tocmai constata că nu poate să deschidă nicio uşă de pe partea dreaptă a dubiţei.

— Tovarăşe locotenent, uşile sunt sudate!

— Bagă ranga!

Cu ranga, subofiţerul reuşi să desfacă uşa din faţă. Intră în dubiţă, Măgură după el, călare peste motor.

— Scoate-le căluşele!

El îl trase încet pe cel care stătea ca un sac pe locul şoferului, chinuindu-se mult timp să-l scoată de sub volan. Îl aduse până pe bancheta din dreapta şi de-acolo îl pasă celor de jos.

— Mai trăieşte vreunul? întrebă cineva de jos şi recunoscu vocea colonelului Buşe, apăruse şi el.

— Nu pot să-mi dau seama. Femeia parcă respiră, da, respiră,

dar este inconştientă.

Aproape o jumătate de oră s-au tot chinuit să-i scoată şi pe ceilalţi trei din dubiţă, poziţia era foarte incomodă, iar ei nu-i ajutau cu nimic, nu păreau să mai fie în viaţă. Şi totuşi unul dintre bărbaţi vorbise când îl loviseră, fără să vrea, cu capul în stâlpul uşii.

— Mai uşor…

Era ultimul. După ce căutaseră lada cu bani şi n-o găsiseră nicăieri, Măgură şi subofiţerul coborâseră şi ei. Colonelul Buşe era lângă cel care vorbise şi-l tot întreba ce se întâmplase. Omul deschisese ochii şi vorbea cu greu.

— Au fost cel puţin cinci… Cât am văzut eu, până au pus o prelată pe maşina noastră, erau mascaţi. Nu i-am văzut niciodată, nu ştiu cine sunt… L-au lovit pe şofer. Unul a intrat peste noi şi ne-a ţinut sub ameninţarea unui cuţit. Au luat pistolul însoţitorului… Apoi au pus prelata şi ne-au ridicat cu o macara… Ne-au pus într-o maşină, probabil în camionul acesta. Ne-au purtat vreo oră prin oraş… Auzeam şi alte maşini. Apoi au desfăcut un oblon, au intrat peste noi… Ne-au legat, ne-au pus căluşe, au luat lada şi sacii cu bani… Ne-au mai dus cu maşina încă vreo oră… Am încercat să ne dezlegăm… Auzeam vorbă de oameni pe lângă noi şi nu puteam să facem nimic… Anunţaţi-mi familia că am scăpat, vă rog.

— Dar nu mai era nimeni pe drum?

— Nu ştiu, nu eram atent la drum. Cineva stătea lângă o macara, cu spatele la noi… Şoferul a oprit, că nu se putea trece… Ăla cu spatele s-a tras lângă el, a deschis uşa şi l-a lovit pe şofer. Apoi a intrat celălalt peste noi… Casiera a leşinat când i-a văzut masca. Era urâtă…

— Ce fel de macara era?

— Nu ştiu. Eu sunt contabil, nu mă pricep. O macara… Era lângă nişte tuburi de beton.

— Cam pe unde era locul?

— Când coteşte drumul un pic la dreapta. Până la pod mai era un kilometru şi ceva.

Îl lăsase în pace. Salvările plecaseră cu sirenele în funcţiune. Colonelul trimisese o maşină să-l aducă pe turcul care reclamase furtul camionului, iar el se retrăsese în maşina cu care venise, pentru a da dispoziţii prin radio.

Când venise turcul, bucuros nevoie mare, coborâse din maşina miliţiei şi se dăduse aproape de camion. Bucuria îi dispăruse repede de

pe figură, când văzuse că-i fusese violată prelata, că fusese tăiată, că plafonul îi lipsea complet, lipseau şi din lăzi, în locul lor aflându-se dubiţa. Începuse să se tânguie, ca o femeie, îşi smulgea părul din cap, mai că nu plângea. Abia se înţeleseseră cu el. Da, era maşina lui, chiar dacă nu mai avea aceleaşi numere. Voia să urce în cabină, chei nu avea, a cerut un levier şi a forţat uşa din dreapta. A urcat singur, a cotrobăit după acte, nimic n-a găsit. A început iar să se vaiete, colonelul nu l-a mai ascultat, a lăsat un om de pază lângă maşină, până a doua zi, i-a urcat pe ceilalţi în maşini, inclusiv pe turc, l-au dus la hotel, iar ei au mers la sediu.

10.

A doua zi s-au trezit la sediu cu consulul Turciei. Venise însoţit de un funcţionar de la ministerul de externe şi un translator. Fuseseră primiţi de locţiitorul politic, apoi îi îndrumase la colonelul Buşe, până la urmă ajunseseră la Oprea Măgură. Veniseră special pentru cazul Fatumi. Măgură apreciase în gând rapiditatea cu care acţionase consulul, abia ieri îl chemase probabil turcul la telefon şi uite, cu noaptea în cap, s-a şi prezentat la cererea lui.

Au coborât în curtea interioară, pentru a vedea cum arăta camionul, la lumina zilei. Dubiţa fusese coborâtă de pe platformă, lăzile găsite spre Filiaşi aşteptau pe o rampă, alături.

Consulul cercetase cu atenţie maşina, apreciase că nu poate continua drumul în starea în care se afla şi ceruse să i se asigure o prelată nouă.

— De unde să-i dau eu prelată? întrebase Măgură, luându-l martor pe funcţionarul de la externe.

— Nu vă faceţi probleme, îl liniştise acela. Dacă noi n-am fost în stare să-i asigurăm securitatea pe teritoriul naţional, acum trebuie să-i facem rost de tot ce are nevoie pentru a-şi continua cursa.

Apăruse şi şoferul camionului, care, cum îşi văzuse consulul, se aruncase într-un fluviu de vorbe. Vorbise şi consulul, apoi ceruse să se traducă.

— Pentru toate deteriorările aduse camionului pe teritoriul României vom întocmi un act de constatare, urmând ca plăţile să se efectueze prin canalele obişnuite, diplomatice. Prelata trebuie asigurată cu orice preţ. Pentru marfa din containere propun să înscriem în act că nu s-au deschis, controlul efectuându-se abia la destinaţie. În caz că vor fi găsite defecte majore, vom cere asistenţa

consulului român de la Ankara, urmând ca problema să se rezolve ulterior.

Funcţionarul de la externe fusese de acord, susţinea că e foarte bine aşa, aveam convenţii încheiate în acest sens cu statul turc şi cererile consulului erau îndreptăţite. Notaseră pe un carneţel toate constatările turcilor, inclusiv numerele strâmbe, originale, pe care le găsiseră în cabină şi pe care cineva se oferise să le monteze la loc, dar consulul nu vrusese, el dorea ca totul să fie plătit, voia numere noi, cele îndoite nu mai puteau fi folosite după părerea lui.

Măgură aduse în discuţie suta de lei pe care o împrumutase şoferului, consulul i-o restitui şi consemnă şi acest lucru în procesul verbal pe care-l întocmiră în birou, mai târziu. Funcţionarul de la externe se canonea cu un telefon, să obţină, din pământ, din iarbă verde, prelata necesară, pentru care luase dimensiunile exacte.

Abia după prânz plecaseră, lăsându-l pe şofer să stea tot la hotel, de data asta cu bani de la consul, până când se vor fi făcut reparaţiile la camion şi avea să sosească noua prelată.

Colonelul Buşe îl chemase la raport pe Măgură, curios să afle cum se încheiase vizita înalţilor oaspeţi. De la şef aflase şi Măgură ce mai era nou în ancheta dublă asupra deturnării celor două maşini: cercetările băteau pasul pe loc. Hoţii mizaseră pe o carte mare şi deocamdată erau în avantaj.

Oprea Măgură ştia ce înseamnă o anchetă a cărei miză era atât de importantă, treizeci şi patru de milioane de lei nu era totuşi o sumă oarecare. Pentru cineva dinafară, lucrurile păreau de nedezlegat, el ştia însă ce eforturi se făceau pentru a prinde o urmă cât de mică. Se studiau fişe ale infractorilor care mai lucraseră în bandă, se cereau relaţii de la populaţie, se făceau anchete pe la garaje, la întreprinderea care se ocupa cu construirea drumului spre Işalniţa, acolo era de insistat, până la urmă trebuia să dea de macaraua şi buldozerul care fuseseră implicate în jaf.

Cei patru oameni din dubiţă fuseseră salvaţi, erau în afara oricărui pericol, dar nu puteau da relaţii mai amănunţite despre atacatori. Avuseseră atât de puţin timp la dispoziţie pentru a privi mai atent la ei, iar pe de altă parte surpriza fusese atât de mare, încât nu le rămăsese nimic în minte. Casiera era şocată, semnase pentru banii primiţi de la bancă şi era convinsă că va trebui să-i plătească, dacă nu vor fi găsiţi, se pierduse complet şi vorbea incoerent.

Salariile fuseseră din nou ridicate de la bancă şi oamenii de la şantier primiseră banii, era normal să se procedeze astfel, ei nu aveau nicio vină pentru că le fuseseră furate drepturile.

După amiaza se organizaseră razii în oraş, pe centru, în piaţă, în gară, toate ieşirile din oraş erau blocate şi se organiza un control riguros al tuturor vehiculelor şi oamenilor, dar, în afară de câţiva pierde-vară pe care îi ridicaseră, nu dăduseră de nicio urmă.

Peste două zile fusese adusă prelata pentru camionul turcului. Venise cu un camion, de la Bucureşti, cu doi oameni care o şi montaseră. Turcul se declarase mulţumit, maşina era gata de plecare, dar mai rămânea pe loc, nu primise încă actele de la consulat, pentru persoana lui şi marfa din camion.

Oprea Măgură era foarte încurcat din cauza turcului. El avea în program şi alte treburi, mai personale, să cumpere nişte paturi pentru a le trimite la Dăbuleni, ori nu putea să dispară atunci de la sediu, pentru că oricând putea fi căutat de şofer, ca să-i arate că are actele în regulă şi poate pleca. Pe de altă parte, agitaţia şi tensiunea permanentă nu lăsase la judiciar decât trei ofiţeri, el şi alţi doi, pentru rezolvarea problemelor urgente.

Se aruncase în anchete, preluând şi cazurile colegilor. Furturi, bătăi, escrocherii, orice era bun pentru a-şi umple timpul. Citea rapoartele celor care-i aduseseră pe infractori, îi chema pe rând de la subsol, le lua interogatoriile, le consemna liniştit pe hârtie şi, când considera că dosarele sunt în regulă, făcea raportul pentru înaintarea la judecătorie, îl ducea colonelului Buşe şi trecea la alt caz.

Abia pe la mijlocul săptămânii următoare se prinsese un fir al dispariţiei milioanelor. După ce se descoperise o mare dezordine în activitatea întreprinderii care construia drumul spre Işalniţa, cineva destăinuise că împrumutase macaraua pe care lucra unui cunoscut de la un şantier din vecinătate, care-i dăduse două sute de lei pentru a o folosi o oră la ridicarea unor panouri. Macaragiul fusese foarte mulţumit de câştig, luase banii şi plecase în oraş, să bea ceva. Oricum, nu prea avea de lucru la ora aceea. Spusese numele celui care-i împrumutase macaraua şi acela fusese arestat imediat. De la el se aflaseră şi alte nume şi, în două zile, toată banda fusese prinsă. Din păcate, banii nu erau nicăieri, îi ascunseseră **într-**o grădină la Cernele, dar când a căutat miliţia acolo, locul era gol.

Flerul unui sergent major dusese şi la recuperarea banilor.

Tânărul era la curent cu desfăşurarea cercetărilor şi presupunea că din bandă lipsea un om, creierul. Bănuielile lui se adeveriseră şi, când îi încolţise pe hoţi cu întrebările, unul dintre ei spusese câteva nume, despre care bănuia că ar fi în legătură cu ei. Cercetările duseseră la un singur om, toţi ceilalţi având alibiuri sau fiind în închisoare de mult timp. Pe acel om îl găsiseră chiar în arestul miliţiei. Fusese adus în ziua jafului. Beat fiind, se legase de un agent şi-l lovise, fiind arestat pe loc. După o anchetă rapidă, confruntat cu ceilalţi hoţi, recunoscuse totul şi le spusese unde sunt banii. Nu lipsea nici măcar un leu.

Oprea Măgură scăpase şi de turc. Îi găsiseră actele, fără bani, la unul dintre hoţi acasă, i le returnase cu hârtie în toată regula şi se despărţiseră în termeni prieteneşti, fiecare bucuros că se termina odată afacerea lor.

Scăpat de sub tensiunea întâmplării, trecuse **într-**o zi, pe la prânz, pe la Marin Grosu. Îl găsise singur, la căldurică, în casă, înconjurat de o mulţime de caiete şi hârtii. Îi povestise ce aventură avusese şi bătrânul poliţist se cam mirase de imaginaţia hoţilor.

— Mă, să vezi tu ce metode or să aplice bandiţii ăştia! Daţi dracului, ce mai! De unde or inventa ei atâtea? Cui să-i dea în gând toate astea? Vezi tu ce oameni deştepţi avem? Numai că, în loc să-şi pună creierele la contribuţie pentru bine, şi-l pun pentru rău. Păi e şi normal, se mai uită şi ei la filme, că **s-**a dus naibii cinematografia, nu ne mai ajung filmele ruşilor, cu revoluţia şi marele lor război, am început să luăm şi filmele altora, cu bandiţi, cu hoţi, cu omoruri... Ai văzut „Vagabondul"? Nu l-ai văzut. Păcat! Eu m-am dus să-l văd, să înţeleg de ce e atâta lume care se bate pentru un bilet. O poveste pentru copii, poate nici pentru ei. Nimic serios. Dar în sală, numai ţigani. Era şi normal, e un film din patria lor mumă, îşi simt istoria lor, chiar dacă ei au plecat de sute de ani din India. M-am speriat când am văzut mulţimea ţiganilor care umpleau sala. Majoritatea sunt analfabeţi, dar nici nu au nevoie să citească, ei înţeleg cât de cât vorbirea indienilor. I-am mai văzut şi ulterior, prin oraş. Nu vorbesc decât despre Raj Kapoor, încearcă să se comporte ca şi el, ei nici nu ştiu cât se aseamănă cu el aşa, în mod natural. Au şi scos poezioare cu Raj, a devenit idolul lor. Mai grav este că şi noi, românii neaoşi, ne uităm cu admiraţie la un escroc de actor, invidii**ndu-**i pe ţigani, al căror idol este el. De-acolo au învăţat mulţi de-ai noştri că e mai simplu să fii vagabond şi că vagabondajul poate să-ţi aducă chiar nişte satisfacţii morale. Am

înţeles că starea aceasta, de a nu face nimic, de a trăi de azi pe mâine, este aproape legală, şi voi, organele de ordine, nici măcar nu îndrăzniţi să-i contraziceţi, căci v-a plăcut şi vouă filmul. Nu zic de tine, tu nu l-ai văzut, dar întreabă-ţi copiii, nu se gândesc ei să semene cu Raj şi le e necaz că nu-s şi ei ţigani, să fie ca el?

Oprea Măgură nu văzuse filmul, dar Gica şi copiii îl văzuseră, la „Timpuri Noi”, în faţa căruia se înghesuiseră cu câteva sute de ţigani, să ia bilete, nu se vindeau de pe o zi pe alta, sau măcar pentru toate spectacolele din ziua respectivă, de fiecare dată uşile se închideau după începerea filmului, pentru a se redeschide după o jumătate de oră, când se vindeau bilete pentru spectacolul următor. Victor se strecurase mai în faţă, prin mulţime, când se deschiseseră uşile, şi luase biletele după o jumătate de oră de înghesuială. Era primul film la care vedea o aşa aglomeraţie, lumea oricum era dornică de filme, singura distracţie a momentului în acel oraş de provincie şi poate se plictisise de producţiile sovietice, pline de eroi pozitivi şi negativi, tranşaţi net în cele două categorii.

— Măi, Oprişane, se schimbă vremurile, mă, şi mie mi-e necaz că sunt aşa bătrân. Mă duc, mă, mă duc. Toţi ne ducem **într-**o zi... Şi nu mi-e necaz că mor, toţi o să murim odată şi-odată. Dar tare aş mai fi să ştiu ce-o fi mai târziu... Rău e să fii bătrân. Vine un moment în viaţă, când te uiţi înapoi şi te gândeşti ce-ai făcut, ce urmă ai lăsat prin viaţa asta prin care ai trecut. Şi nu ştiu dacă o fi vreun om care să fie mulţumit pe deplin de ceea ce a făcut. Cred că fiecăruia îi pare rău că nu a făcut mai multe, că a pierdut un timp preţios, cu nimicuri, când ar fi putut să facă mult mai multe, lucruri mai importante. Tu eşti tânăr, ai viaţa înainte, gândurile tale se îndreaptă spre viitor. Eu, numai înapoi mă uit... Ce-am făcut eu o viaţă întreagă? În afară de faptul că, pur şi simplu, am trăit, nu prea văd ce altceva am realizat. Abia acum, la bătrâneţe, mi-am descoperit talentul de scriitor. Poate nu-i bine să-i zic talent, cu toate că prietenul meu, ziaristul, zice că am chiar talent, să-i zicem plăcerea şi uşurinţa de a scrie. Mi-am aşternut amintirile, le-am terminat, mai adaug din când în când câte ceva, ce-mi mai amintesc uneori. Acum, după ce mi-a zis ziaristul că aşa putea scrie şi altceva, mi-a trecut prin minte să scriu ceva mai serios. Am cunoscut atâţia oameni şi am trecut prin atâtea întâmplări, că mi-e foarte uşor să găsesc substanţa povestioarelor... Dar ce-ţi povestesc eu ţie, tu eşti nu necititor convins! Tot aşa, nu citeşti nimic?

— Ei, mai citesc şi eu…

— Citeşti pe dracu'! Parcă nu te-aş cunoaşte. Ce să-i faci? Nu e cartea de tine şi pace! Măcar copiii citesc?

— Ei mai citesc. Mai ales Victor, e şi mai mare, s-a înscris la bibliotecă şi-l văd mereu că se duce să schimbe cărţile.

— Lasă-i să citească, le prinde bine. Din cărţi află şi ei mai multe şi-şi conturează viitorul altfel decât noi, care n-am prea avut nevoie şi parte de cărţi… Pe la Găină te-ai dus?

— Când să mă duc?

— Aha! Acum, că te-ai ajuns mare ofiţer, te-ai făcut al dracului! Mă, mă, mă! De ce-ţi uiţi prietenii? Crezi că n-ai nevoie de ei? Mă, Oprişane, tot omul are nevoie de prieteni, altfel nici nu se poate. Te înstrăinezi, nu-mi place! Dacă te rupi de-ai tăi, te rupi de tine însuţi. Nimeni nu trăieşte singur… Doar de murit, toată lumea moare singură… Du-te, mă, pe la Găină! Ai uitat ce-a făcut el pentru tine? De ce te înstrăinezi?

— Dar n-am timp!

— Fugi, mă! Cum n-ai timp? La mine cum vii? Tot aşa, că n-ai timp? Ori o să încetezi să mai treci şi pe-aci, sub motiv că n-ai timp? Mă, să nu mă ocoleşti. Pe mine n-ai voie să mă ocoleşti. Tu ai nevoie de mine. Da, da, ai nevoie de mine, să-ţi dau răspuns la întrebările la care singur nu le dai de capăt. Te-am simţit eu demult, nu are rost să te ascunzi! Şi-apoi, eu reprezint singura legătură a ta cu lumea veche. Aşa e? Fii sincer.

— Cum adică? Da' ce, eu nu mai am rude?

— Ai, mă, nimeni nu zice că n-ai! Dar te-am simţit eu, te-ai rupt şi de ei, nu mai ţii la ei ca înainte. De când nu te-ai mai dus pe-acasă, pe la părinţi? Vezi? A trecut anul şi mai bine şi nici n-ai dat pe la ei. Păi dacă acum, că se poate, nu mai dai pe la ei, dar mai târziu, când oi intra şi tu în probleme de să nu te mai vezi dintre ele? Taică-tău ce mai face? Tot aşa colţos e?

— Tot aşa. Acum are probleme cu frate-meu, Stan, că l-a băgat în colectiv şi acum el s-a dus în Rusia, la o şcoală, iar la colectiv tot tata şi mama trebuie să muncească.

— Şi frate-tău zici că e la şcoală, în Rusia? Bravo, mă! V-aţi ajuns! Şi ce fel de şcoală e aia?

— Politică, eu ştiu? Şi-ăsta, a plecat de atâta timp şi nu ne-a scris şi el o scrisoare!

— Îmi place, băiete, când aud că v-aţi mai ridicat şi voi. Câţi fraţi ziceai că mai ai, afară de ăsta?

— Mai sunt doi.

— Şi ei? Ce fac?

— Ce să facă? Au rămas ţărani. Se ocupă cu agricultura, altceva oricum n-ar fi în stare să facă.

Îşi amintise de Gicu, fratele mai mic, pe care tata era foarte supărat, Gicu se dovedise a fi un om singuratic, se căsătorise cu Gica ale Drăgan, dar nimeni nu înţelesese de ce dragostea lor durase atât de puţin, căci după naşterea lui Ion, fiul lor, căruia toată lumea îi zicea Nicu, ei doi nu mai avuseseră nimic comun, nu mai dormeau nici împreună, până şi mâncare îşi făceau separat. Ceva intervenise între ei, nu se prea certau, să fi zis că aveau ceva de împărţit, doar stăteau aşa, doi străini într-o casă. Ruptura dintre ei se vedea bine fie şi uitându-te la casa lor, rămasă pe roşu încă de când fusese ridicată, cu ani în urmă. Gicu cam dăduse în patima beţiei, lipsea cu zilele de acasă, lăsând toată gospodăria în sarcina nevestei, a cărei frumuseţe celebră în urmă cu câţiva ani, când se luaseră, începuse să pălească. El învăţase şi dogărie, ucenic la nişte bătrâni care doreau să nu se piardă meseria şi îşi întocmise un atelier într-o încăpere din păier, unde montase o tejghea de tâmplărie şi acolo se retrăgea de câte ori nevasta stătea şi ea pe acasă, rindeluind şi punând la aburi scânduri groase din lemn de dud, pentru doagele butoaielor. Pe Nicu, mai mic cu un an decât Manole, îl dăduse la şcoală la împlinirea vârstei, dar băiatul prefera să stea cu oile sau cu gâştele pe vale decât să meargă la şcoală, unde se ducea numai iarna, când nu-şi găsea rostul pe acasă.

Gicu se certase cu toate rudele, până şi cu Gheorghe Măgură găsise prilej de ceartă, într-o zi, când îşi amintise, prin aburii beţiei, că tata îi promisese la nuntă că-i dă patru salcâmi din grădina lui, ca să-şi facă o coşarc din ei şi tata uitase sau se prefăcuse că uită, cine mai ştia, anii trecuseră şi promisiunea nu fusese îndeplinită, dar Gicu îşi amintise şi, în timp ce se certa cu tata, îl înjurase urât. Gheorghe sărise cu bâta la el, avea una lângă portiţa de la prispa casei, ţinută acolo pentru cazurile când trebuia să iasă noaptea, când bătea careva la poartă, sau lătrau câinii a primejdie, şi Gicu încasase două lovituri până reuşise să iasă pe poartă, neîndrăznind să se încontreze cu el. De atunci nu mai trecuse pe la casa bătrânească şi Gheorghe îl înjura mereu, dar nici el nu-şi călca pe mândrie şi nu se ducea pe la fiu-său, să

vadă ce mai face, cu toate că i-ar fi fost în drum, de câte ori mergea la grădina de pe vale.

Gicu venise în iarna aceea la Craiova, mânat de nevoie. Pe Nicu îl muşcase un câine şi felcerul satului îl trimisese la spital, la oraş, să-i facă injecţii în burtă. Manole se bucurase cel mai mult de venirea vărului meu, dar îi fusese necaz că nu puteau să se joace şi acolo, la oraş, cum se jucau vara la Nicu acasă, unde nu-i ţinea nimeni de rău, şi mâncau pe apucate, ce se găsea prin bucătărie. Manole găsise o altă activitate comună, îl pusese pe Nicu să scrie un text scurt pe o hârtie, Nicu se cam codise, până la urmă acceptase sarcina, mai ales că şi cei doi taţi insistau, şi aşternuse câteva litere aiurea, din care nu se înţelegea nimic. Manole se mirase şi nu înţelegea cum se poate ca un băiat de clasa a doua să nu ştie nici măcar să scrie! Comentase întâmplarea mai târziu cu Victor, când erau singuri, şi el râsese mânzeşte.

— Ce crezi, bă, că toţi sunt deştepţi? zisese el, convins că nu greşeşte. Nu sunt, ascultă-mă pe mine! Să vezi tu cum ne face ăsta neamul de râs!

11.

Spre vară, Oprea Măgură era preocupat de două probleme, absolut personale. Victor trebuia să dea examenele – de absolvire a şapte clase şi de admitere la liceu – iar casa lor de la ţară trebuia puţin îngrijită, semifinisată.

Cu un an înainte se renunţase la sistemul de notare cu cinci note, dintre care numai două erau de trecere, sistem copiat după cel sovietic, un sistem făcut ca să evalueze mai degrabă prostia elevilor în dauna deşteptăciunii. Se adoptase sistemul francez, valabil în mai toată Europa, cu zece note, din care şase erau de trecere. De asemenea, se renunţase la examenul de absolvire a primelor patru clase, deoarece se adoptase învăţământul general de şapte clase. În afară de aceste măsuri, liceul fusese prelungit la patru ani, dovadă că societatea nu mai avea nevoie stringentă de cadre şcolite la repezeală. De aici încolo se punea bază şi pe calitatea învăţăturii.

Victor apucase examenul de după clasa a patra, dăduse examen şi la limba rusă, pe care începuse **s-**o studieze în clasa a patra, **într-**a cincea făcuse şi a doua limbă, franceza, care-i plăcea mai mult decât rusa, la toate materiile se descurca mulţumitor, totuşi Oprea Măgură fusese de părere ca în ultima clasă să-i pună meditator la fizică şi

matematică. Găsise un profesor bătrân, invalid de o mână din război, căruia îi înlesnise efectuarea mutaţiei domiciliului în oraş. În schimbul acelui ajutor, profesorul făcea câte trei ore pe săptămână cu Victor, matematică mai ales, din fizică mai puţin. Băiatul era pătruns de importanţa meditaţiilor şi-şi dădea silinţa să răspundă cât mai bine cerinţelor profesorului. Dacă în general la algebră şi geometrie se descurca bine, la problemele de pus în ecuaţie sau la cele de aritmetică logică nu prea se pricepea. Profesorul văzuse slăbiciunile lui şi-i prezentase modalităţile cadru pentru rezolvarea acelor tipuri de probleme.

Măgură nu înţelegea nimic din cartea pe care o făcea Victor, el era depăşit demult, nici măcar pe Manole nu mai putea să-l ajute, manualele se schimbaseră substanţial de când făcuse el şcoala, prin deceniul al patrulea, înţelegea că e normal să fie aşa, la o societate nouă trebuia şi o învăţătură nouă, dar ce nu înţelegea el era faptul că încă se mai făceau discriminări la intrarea în liceu, după originea socială a părinţilor celor ce candidau. Se interesase la cele două mari licee, cu tradiţie, numărul unu şi numărul doi, şi aflase că intrarea se făcea pe aceleaşi baze ca şi mai înainte: copiii muncitorilor şi ţăranilor colectivişti intrau fără examen, iar locurile care mai rămâneau după înscrierea lor, erau disputate prin examen de restul copiilor, ce proveneau din diverse alte medii sociale: funcţionari, ţărani individuali, meseriaşi, intelectuali.

— Victore, îi spunea el băiatului, pune mâna pe carte, să intri la liceu, că dacă nu intri, te dau la şcoală profesională, să tragi la şaibă! Tu eşti singurul care hotărăşti, viitorul este în mâinile tale. Intri la liceu, te duci mai departe, la facultate, nu intri, te faci muncitor. Gândeşte-te bine ce faci!

Victor era speriat la gândul că **s-**ar fi putut să nu intre la liceu. Nici nu concepea să se ducă la o şcoală profesională. Văzuse şi el că un om cu liceul la bază se putea descurca **într-**un post mai uşurel, să nu se omoare prea mult cu munca. Nu se gândea el chiar la ce va urma după liceu, patru ani i se păreau o veşnicie, dar ambiţia lui era să intre la liceu. Odată intrat, trebuia să-l şi termine!

Spre sfârşitul anului, copiii din cele două clase paralele se vorbiseră între ei, să organizeze un banchet, care să consfinţească terminarea celor şapte clase elementare. Vorbiseră cu părinţii, cu mamele în general, şi ele fuseseră de acord să organizeze banchetul.

Gica era preşedinta comitetului de părinţi, căci era moda ca la fiecare clasă să se organizeze un astfel de comitet şi luase legătura cu alte mame şi cu diriginta clasei. Făcuseră cumpărăturile necesare şi, în seara hotărâtă de copii, organizaseră banchetul, pe holul şcolii, cu mese întinse pentru absolvenţi, părinţi şi, mai ales, profesori. Se ţinuseră toasturi, cuvântări, profesorii le uraseră succes la examenele care îi aşteptau şi se despărţiseră în toiul nopţii, fericiţi că făcuseră banchetul şi cu un sentiment de melancolie şi părere de rău, la gândul că în curând aveau să se despartă, poate definitiv.

Examenul de absolvire a fost foarte uşor, totuşi emoţiile erau mari, mai mult ale părinţilor decât ale elevilor. Manole participase şi el la examenul lui Victor, stând prin curtea şcolii, cu alţi băieţi de vârsta lui şi aşteptân**du-**l pe frate**-**său să iasă de la teze sau de la oral. Victor obţinuse media maximă, îşi luase diploma şi se pregătise de examenul de admitere la liceu.

Liceul fusese ales cam arbitrar: „Fraţii Buzeşti”, căci aşa rămăsese în memoria localnicilor, chiar dacă acum purta un simplu număr, alde Buzescu fiind consideraţi nişte exponenţi ai boierimii retrograde, singurul criteriu fiind că şi Oprea Măgură îşi făcuse liceul tot acolo şi se baza pe oarecare relaţii printre profesori.

La vizita medicală, obligatorie înaintea examenului, Victor făcuse cunoştinţă pentru prima dată cu grija noului regim faţă de sănătatea populaţiei. Fusese uimit de atenţia care i se acordase din partea a cinci cadre medicale, care îl măsuraseră, îl cântăriseră, i se uitaseră în gură, îi ascultaseră plămânii, îl întrebaseră despre bolile avute în copilărie, şi toate constatările fuseseră înscrise **într-**o fişă individuală.

Reuşit la vizita medicală, se prezentase la examen cu o şansă din cinci, erau cinci candidaţi pe fiecare loc rămas după ocuparea celor care intrau fără examen. Şi, cu toate că examenul fusese destul de pretenţios, reuşise printre primii, fiind fericit când se văzuse afişat pe listele mediilor obţinute de toţi cei care dăduseră examen.

Manolică fusese şi mai fericit pentru succesul lui, deoarece în perioada examenelor atmosfera din casă fusese foarte încărcată şi el nu prea înţelesese de ce, doar se ştia că Victor învăţa foarte bine şi era imposibil să nu intre la nenorocitul acela de liceu, care pe el îl speria pur şi simplu.

— Vezi, bă? zicea Victor, privin**du-**l de sus. Eu am intrat la liceu.

Să te văd şi pe tine!

Nu răspunsese nimic, pentru el viitorul examen era prea depărtat în timp. El era fericit doar că aflase că examenul de după clasa a patra fusese desfiinţat.

În vară se duseseră în tabără la mare, aşa cum fuseseră şi în cele două veri anterioare, tot la Vasile Roaită, ca şi dăţile trecute. Şi, ca de obicei, Victor aranjase cu comandantul taberei să-l lase şi pe el în detaşamentul şapte, chiar dacă era mic.

Între timp, Oprea Măgură trimisese lucrurile pe care le mai cumpăraseră pentru casa de la ţară, paturi, mese, scaune, o oglindă mare, un dulap, câteva cratiţi şi oale şi abia aştepta să revină băieţii din tabără, pentru a pleca împreună la Dăbuleni.

Primiseră şi o vedere de la Stan, din Moscova, cu câteva rânduri scrise repede, că e bine şi că-i era dor de ei, bănuiau că trimisese una şi acasă dar, când au ajuns la ai lor, au aflat că Stan nu le scrisese nimic. Le-au spus ei ce ştiau despre el, liniştind-o mai ales pe Leana, care era tare îngrijorată de soarta fiului ei cel mai mic, pe care îl vedea tot copil.

— Hai, mamă, că doar nu mai e un copil mic, să nu se descurce! încerca s-o liniştească Oprea, râzând de grija ei. Are şi el douăzeci şi cinci de ani, a făcut şi armata, ce mai vrei?

— Da, mamă, dar tocmai acolo, în Rusia, şi zicea Rusia cu accentul pe „i”. Parcă ar fi la capătul pământului…

— Nu e, mamă, capătul pământului acolo, râdea iarăşi Oprea. Nici măcar nu e departe. Patru zile de mers cu trenul.

— Bine că s-a dus cu trenul, de nu s-a dus cu avionul, că măcar trenul merge pe pământ, da' cu avionul umbla pe sus.

Îmbătrâniseră amândoi, se vedea bine, şi Oprea Măgură sesizase că în sat, când se vorbea despre părinţii lui, li se spunea *moş Gheorghe* şi *baba Leana*, semn că satul îi trecuse deja în cea de-a treia categorie de oameni, cei care nu mai aveau putere şi de la care nu se mai putea cere prea mult.

În prima zi după ce ajunsese în sat, Oprea Măgură făcuse turul rudelor, pentru a-i convoca la casa lor, unde avea nevoie de ajutoare. Dorea să lipească pereţii exteriori şi să pomostească toate încăperile, iar pentru asta avea nevoie de pământ galben şi de forţă de muncă. Lipsind Stan, fusese nevoit să se ducă personal la Mărin Marcu, preşedintele colectivei, ca să-l roage să-i dea un car şi o pereche de boi pentru a doua zi.

Marin Marcu era cam de-o vârstă cu el, nu mai bătrân. Când îl văzuse, la văcărie, unde îl găsise Măgură după ce colindase tot satul vreo două ore, căci nimeni nu ştia pe unde ar putea fi preşedintele, alţi Marcu se arătase bucuros:

— Băi, Opriţă! Ce faci, mă? Ce, ai mai venit şi tu pe la noi. sau te-or fi dat afară şi pe tine ăia de la oraş?

— Bă, tot al dracu' ai rămas! i-o întorsese Măgură, lezat de bănuiala închipuitului ăluia, că ar fi fost el dat afară din oraş. Ai să trăieşti! Ce faci? Nu te-au mai schimbat ăştia? Proşti sunt, dacă nu te-au schimbat!

— De ce să mă schimbe, mă? De ce să mă schimbe? Păi ştii tu ce-am făcut noi aici, în sat? Numai rezultate bune am avut, mă! Şi omul e judecat acum după rezultatele pe care le are. Ce faci? Ce face Gica? Şi copiii?

— Bine toată lumea. Ai tăi?

— La fel, nu pot să mă plâng. Eu, cu treburile pe aicea, că am făcut văcăria asta, să avem lapte să dăm la stat şi să ne mai rămână şi nouă, să vindem în sat. Te uiţi la vacile astea? Vezi ce frumoase sunt? Le-am adus, bă, tocmai din Bihor, de la unguri. Ne-au costat o groază de bani, dar merită. Şi-apoi, banii i-am luat de la stat, că noi de unde să avem bani? Avem datorii la stat, cu ghiotura, dar să sperăm că în vara asta ne mai achităm de ele. S-au făcut şi grâne, porumbul e frumos, cred că măcar la jumătate tot putem reduce datoria. Mă, am cam ieşit şi noi la lumină! Să-i vezi pe ăia de n-au vrut să intre în colectivă de la început, ce ne mai dau târcoale, să intre şi ei. Face să-i vezi, pe toţi ăia de râdeau de noi, că ne-am strâns sărăciile la un loc, să facem o sărăcie mai mare! Şi-acum, noi nu mai vrem să-i primim, de ce n-au venit de la început. Nici eu nu i-aş mai primi, dar e sarcină, şi am necazuri cu lumea, că ăştia, colectiviştii, când au văzut ei ce bine au început s-o ducă, se cred buricul pământului şi nu mai vor să-i primească.

Un om se apropiase de ei şi alţi Marcu îl luase repede:

— Făcuşi, Ioane, treaba?

— O făcui, nea Mărine. Douăzeci de găleţi.

— Bine, treci la celelalte!

Omul se depărtase, ascultător.

— Mă, Opriţă, cu ăştia trebuie să te porţi ca la armată, se plânsese preşedintele. Parcă n-ar fi avut niciodată vite în bătătură! Ştii cum e? Toţi aşteaptă numai ordine, să le spui mereu ce şi cum să facă,

parcă până acum s-ar fi ocupat de cu totul altceva decât de agricultură. S-au obişnuit aşa, să li se spună mereu ce trebuie să facă. Ce oameni! Fug de răspundere, o lasă pe umerii altora, le e frică să ia o hotărâre de unul singur… Frica! Vezi ce face frica din om? Şi de ce le-o fi frică? Doar averea este a noastră, a tuturor! Oameni fără minte, ce mai! O armată pe care trebuie s-o ţii în mână, tare, fără milă. Ce te uiţi aşa? Află că am dreptate! Uite, le-am spus de datoriile pe care le avem către stat. Ce reacţie crezi că au avut? Ce, cum, mă, avem datorii la stat? Păi statul ăsta al cui e? Nu-i al nostru? Atunci de ce să-i dăm noi din produsele noastre? Apucă-te atunci şi explică-le cum e, că statul ăsta nu e numai al nostru, al ţăranilor, şi că e şi al muncitorilor, ori muncitorii nu au de unde să facă pâine dacă nu le dăm noi făină. Ehei, ce mai probleme am avut! Într-o vreme mă gândeam chiar să-mi cer înlocuirea, eu credeam că preşedintele nu prea munceşte, stă mai mult în birou şi dirijează de acolo, dar nu e deloc aşa, dacă nu eşti cu ochii pe ei, nu fac nimic, sau fac numai atât cât au sarcină trasată. Dacă ar fi fost Stan aici, pe el l-aş fi propus pentru postul de preşedinte. Acum se zvoneşte că ar fi cazul să comasăm cele trei colective, că numai una ar fi suficientă şi mult mai puternică. Mie, să-ţi spun drept, mi-e cam frică de comasare, eu nu cunosc bine decât oamenii din partea asta a satului, pe cei din Ciungu şi Deleni nu-i prea ştiu şi nu cred că m-aş descurca prea bine. Eh, om mai vedea noi! Dar ne-am luat cu vorba şi nu te întrebai ce treabă ai cu mine?

— Vreau să-mi dai un car şi boi pentru mâine, să aduc nişte pământ de la Broasca.

— La ce-ţi trebuie pământ?

— Pentru casă, s-o în colţurez şi s-o pomostesc.

— Aha! Păi… ţi-oi da, mă. Da' de ce ţi-ai făcut tu casă? Te-ai boierit, îţi faci conac la ţară?

— Nu, mă, ce-ţi veni? De unde o scoseşi cu conacul. Ce? Ăsta e conac?

— Lăsă, mă, ce? nu ştii de glumă? zisei şi eu aşa, că am auzit că aşa se obişnuieşte pe la oraş, să ai o casă acolo şi să-ţi mai faci una, sau chiar două, pe la ţară sau prin staţiuni de odihnă. Hai să-ţi vând un pont, că tu nu le ştii pe toate. Ştiai că ai dreptul la un lot personal?

— Păi eu nu sunt colectivist. Eu mi-am dat doar pământul, că alte bunuri nici nu am avut.

— Ştiu, mă. M-am uitat şi eu în hârtiile noastre. Dar dacă ai casă

aici, în sat, şi ţi-ai dat şi pământul la colectiv, este suficient pentru a avea aceleaşi drepturi ca şi noi, cei din colectiv. Hai să-ţi dau înapoi via pe care o avea Gica de la moş Nache, ce zici?

— Păi, dacă se poate, eu sunt de acord.

— Bine, mă. Să faci o cerere în sensul ăsta, să o punem la votare în toamnă, când se culeg viile. Oricum, pe nisipurile alea de la Arnăutu nu **s**-au scos viile, pentru că deocamdată nu sunt fonduri pentru sistemul de irigaţii care se prevede să se facă aici, în zona noastră. Şi până atunci mai e destul şi e păcat să nu profiţi şi tu de un lot personal.

— Bine, o fac. Dar să-mi dai bon pentru car şi boi.

Marin Marcu i-a dat bonul şi a doua zi careva dintre rude **s**-a dus să ia pământ de la Broasca. L-au adus acasă şi **s**-au apucat de tencuiala exterioară.

Oprea Măgură se ocupa de altele, mai avea nevoie de câteva zeci de scânduri pentru gard şi se dusese la unul ale Cimpoieru, care avea banţig, şi trăsese acele scânduri, lăsâ**ndu**-şi tot rudele să se ocupe şi de gard.

Băieţii se învârteau prin curte, mândri că au şi ei casa lor, pe care o urau totuşi, din cauza lipsurilor create de economiile drastice la care fuseseră obligaţi de părinţi. Groapa pe care o săpaseră cu doi ani înainte se astupase, dar pentru ei era o plăcere să sape altă groapă, spre spatele curţii, în dosul căreia se afla Dealul Mare, o movilă de nisip, un loc al nimănui, de unde toată lumea îşi lua nisipul necesar când aveau ceva de construit.

Când se plictiseau de săpat, se retrăgeau la umbră, pe o rogojină, sub salcâmi, unde Victor povestea câte un film sau vreo carte, pentru Manole şi Sandu alţi Costică alţi Văruci, vărul lor care terminase clasa întâi. Povestirile mergeau greu, pentru că era vremea când se cocea floarea soarelui şi ei aveau seminţe şi le tocau mereu şi povestitorul de asemenea, până îi usturau buzele şi făceau băşici în vârful limbii.

12.

Abia revenise din concediu şi Oprea Măgură primise spre studiu un dosar cu câteva file, pe care colonelul Buşe scrisese frumos un nume: Alexandru Christici.

— Tovarăşe locotenent, îi spusese colonelul când îi înmânase dosarul, ai aici un dosar care pune probleme. Te rog să-l citeşti cu atenţie şi să-mi faci un referat. Vreau propuneri constructive, înţelegi? Vei vedea că nu e chiar aşa simplu cum pare la prima vedere. Mâine

aştept referatul!

Se instalase în birou, îi ceruse colegului de birou să nu-l deranjeze cu vreun interogatoriu şi se apucase de citit. Câteva pagini, aşternute cu un scris nervos, dar elegant, îl cuceriseră. Erau scrise chiar de omul care avea numele înscris pe coperta dosarului.

„Subsemnatul Alexandru Christici, născut în Chişinău la 24 mai 1897, fost colonel, comandant de divizie, declar că m-am întors din prizonierat, intrând în ţară la 15 iulie 1959 prin punctul de frontieră Constanţa. Am fost luat prizonier la Odessa, în 1942. Am fost trimis **într-***un lagăr de muncă în Siberia de Nord, unde am lucrta pe o exploatare forestieră. Acolo nu am primit niciodată veşti de acasă, prin intermediul Crucii Roşii Internaţionale. Cred că am tăiat copaci cât să acopere toată regiunea Oltenia. În acel lagăr nu au mai fost aduşi prizonieri români decât până în mai 1944, de la ei aflând cum mai decurge războiul. După această dată nu au mai venit alţi prizonieri de război. Oricum, cred că nici nu mai era loc pentru ei, noi fiind în acel moment aproape cinci mii de oameni. Nu aveam contacte decât cu soldaţii care ne păzeau. Tăiam copacii de pe o parcelă imensă, apoi veneau alţii, probabil ruşi, care îi scoteau la un râu care trecea pe aproape şi-i transportau în plute trase de remorchere.*

Neavând contacte cu altcineva în afara paznicilor noştri, care erau destul de puţini (în jur de cincizeci), nu ştiam absolut nimic din cele ce se întâmplau în lume. Soldaţii se schimbau la o jumătate de an şi aveau consemn să nu vorbească cu noi decât strict în problemele necesare: munca şi aprovizionarea noastră.

La sfârşitul anului 1948 am hotărât să evadez, împreună cu un grup de alţi oameni hotărâţi. Era uşor de ieşit din lagăr, dar ştiam că împrejur nu exista nicio aşezare omenească pe o distanţă de patru sute de kilometri. Ne-am asumat riscul şi am evadat **într-***o dimineaţă, deplasâ***__ndu-__***ne cu ajutorul schiurilor confecţionate de noi înşine. După zece zile, timp în care am pierdut trei oameni, morţi de epuizare fizică, am ajuns* **într-***un sat, de unde am furat provizii. Ne-au prins două zile mai târziu,* **într-***o pădure unde ne rătăcisem. Atunci am aflat că războiul se terminase de trei ani.*

Am fost duşi înapoi în lagăr şi am dus muncă de lămurire cu ofiţerii din lagăr, pentru a cere toţi repatrierea. Am făcut o grevă, neieşind la lucru două zile, cu toată ameninţarea paznicilor, care ne spuneau că au ordin să ne împuşte dacă nu ieşim la muncă. N-au avut

curaj, peste două zile a venit un maior sovietic, care ne-a adus la cunoştinţă oficial că războiul **s-***a terminat, dar, conform condiţiilor armistiţiului cu România, noi suntem obligaţi să muncim, pentru repararea pagubelor aduse de noi în timpul războiului antisovietic. Nu ne-a spus câţi ani trebuia să muncim noi, cu toate că l-am întrebat. A răspuns că pagubele sunt mari şi că noi aveam obligaţia de a munci până la acoperirea lor totală.*

În anul 1951 am fost mutat în alt lagăr de muncă, în răsăritul Asiei, la o mină de diamante. Acolo am constituit un grup de oameni hotărâţi să evadeze. Cu ajutorul lor am reuşit să pregătesc fuga cu o plută pe care am construit-o pe un râu din apropiere. Abia în aprilie 1953 am putut să evadăm, eu împreună cu alţi cinci oameni. Călătoream cu pluta numai în timpul nopţii, în condiţii periculoase, ziua nu se putea, pentru că eram aproape de zona de graniţă şi se vedeau numai patrule militare, pe uscat şi pe apă. Când am ajuns pe Amur, am acostat pe malul drept, în apropierea unui sat. Am trimis doi oameni să cerceteze terenul, dar nu **s-***au mai întors. După două zile de aşteptare, am plecat mai departe cu pluta. Peste alte două zile am pierd***ut-***o* **într-***o cataractă, odată cu încă un om. Noi, cei trei care am rămas, ne aflam pe malul stâng al fluviului. Am dormit* **într-***un copac în noaptea aceea, spre dimineaţă traversând fluviul individual. Am ajuns în China, numai cu cele ce aveam pe noi, hainele şi câteva lucruri fără nicio importanţă.*

Când am ajuns în primul sat, am fost arestaţi de grăniceri, cu care nu ne-am înţeles în nicio limbă pe care o cunoşteam noi. Ne-au trimis sub pază **într-***un orăşel apropiat. Acolo am fost interogaţi de un om care cunoştea puţină germană. Anchetatorii au părut speriaţi şi neîncrezători. După câteva zile am fost transportaţi pe cai* **într-***un alt oraş, mai mare, până la care am mers o săptămână. Nouă ne convenea că eram îndepărtaţi din ce în ce mai mult de graniţă, sperând că nu ne vor mai trimite îndărăt.*

Şi nu ne-au mai trimis înapoi. După o anchetă mai amănunţită, când noi am cerut să ni se creeze posibilitatea de a pleca în ţară, ne-au instalat **într-***o tabără de muncă, pe nişte dealuri, spu***nându-***ni-se că dacă vrem să ajungem acasă, trebuie să ne câştigăm prin muncă costul transportului. Acolo, pe dealurile acelea, am lucrat până la sfârşitul anului 1955 la terasări pentru agricultură, alături de o mulţime de localnici.* **S-***au purtat corect cu noi şi, când au hotărât că avem suficiente câştiguri pentru a ne acoperi costul călătoriei cu vaporul până în*

Europa, ne-au anunţat să ne pregătim. Unul dintre cei doi însoţitori ai mei a cerut atunci aprobarea pentru a rămâne acolo şi de a se căsători cu o localnică. Noi am încercat să-l lămurim că nu face bine ce face, dar el nu a cedat şi a rămas acolo.

Am fost transportaţi la Şanhai şi, în februarie 1956 am fost îmbarcaţi pe bordul unui vapor mixt, de marfă şi pasageri, cu destinaţia Aden, în Arabia. Primisem acte doveditoare ale identităţii noastre şi câteva lire englezeşti, pentru cheltuieli.

*După o lună eram la Aden. Biletul era plătit până la Atena, de acolo urma să ne descurcăm singuri. Din Aden ne-am îmbarcat pe vasul unui grec, care făcea comerţ cu citrice, pe care le ducea în Italia. Ne-a debarcat în portul Tyr, în Liban, de unde mai încărca portocale. N-a vrut să ne ducă în Grecia, dar ne-a ajutat cumva, pu***nându-***ne în legătură cu un armean care avea rude în Moldova.*

Ultimul meu însoţitor **s-***a îmbolnăvit de o boală ciudată, se îngălbenea tot şi nu mai avea putere. L-au băgat* **într-***un spital, dar cu condiţia ca eu să muncesc pentru întreţinerea lui, pe o plantaţie de portocali. Am fost de acord, nu puteam să-l las să moară ca un câine, şi am muncit pentru el şi pentru mine până la începutul anului curent, când el şi-a dat obştescul sfârşit.*

Între timp făcusem demersuri prin intermediul ambasadelor engleză şi franceză din Ankara, pentru întoarcerea mea în ţară. Lucrurile au mers foarte greu, nimeni nu se grăbea, autorităţile libaneze îmi făceau greutăţi, la gândul că aş fi putut pleca şi le-aş fi lăsat pe cap pe însoţitorul meu bolnav. Abia după decesul lui au lăsat lucrurile să se desfăşoare de la sine, fără piedici. În luna mai am primit confirmarea acceptării întoarcerii mele în ţară şi o scrisoare de credit. Cu autobuzul am trecut în Siria, apoi în Turcia, iar de la Istanbul m-am îmbarcat pe un vapor de excursionişti, care făcea turul Mării Negre, petrecând astfel o lună întreagă pe bordul lui, eu neavând dreptul să cobor pe ţărm în porturile sovietice. Când am ajuns la Constanţa, am debarcat şi m-am adresat imediat grănicerilor. Cineva era informat despre cazul meu, m-au dus la Bucureşti, apoi aici, la Craiova, unde am avut toate rudele directe, dar unde n-am mai găsit pe nimeni. Mi **s-***a promis la Bucureşti că voi fi pensionat, nu mi-a venit încă vreo pensie, dar problema pe care vreau* **s-***o ridic este alta, căci sunt sigur că pensia oricum va veni odată şi-odată.*

Eu am avut doi fii, Mircea şi Ştefan, primul născut în 1920, cel

de-al doilea în 1924, septembrie 4. De primul, Mircea, am aflat că s-a înscris voluntar în războiul antihitlerist şi a murit la Budapesta, dar cel de-al doilea, Ştefan, a dispărut de acasă prin 1945, imediat după moartea soţiei mele şi mamei lui.

Pentru Ştefan Christici vin eu cu rugămintea la dumneavoastră, de a-i da de urmă, să ştiu unde este, căci eu sunt un om bătrân şi nu am ajutor de nicăieri, vă rog să faceţi tot posibilul de a afla unde trăieşte (dacă mai trăieşte), pentru a-l mai vedea o dată înainte de moarte.

Cu respect, Alexandru Christici (colonel retragere)”.

Lectura îi lăsase un gust amar şi mai multe semne de întrebare. Cum fusese posibil? Un om de vârsta solicitantului să aibă parte de atâtea aventuri, cât nu poate cuprinde o viaţă de om? Şi de ce nu aşteptase liniştit să fie eliberat din prizonierat? Că doar se mai întorseseră şi alţii, mulţi, nu numai el muncise atâţia ani pentru repararea pagubelor de război. Şi-acum ce vrea? Să-i găsească el băiatul? Păi, când plecase de acasă, avea deja 21 de ani, era bun de armată, cum de n-o făcuse? Sau chiar la armată plecase şi nu se mai întorsese niciodată acasă...

Îşi făcuse referatul pe marginea dosarului, încercând să se detaşeze complet de datele personale ale fostului colonel, rezumându-se numai la problemele care aparţineau de domeniul lui.

Când se prezentase a doua zi la colonelul Buşe, acesta îi citise referatul, mulţumit, apoi se întinsese cu el la vorbă. De când cu maşina turcului, se apropiaseră oarecum.

— Ţi-a plăcut povestea colonelului?

— Interesantă...

— Mai mult decât interesantă! Am întrebat şi la securitate, să ştim şi noi cum ne purtăm cu el, mi-au spus că totul este în regulă, omul trebuie ajutat, acum este un cetăţean oarecare... Mai ales pentru fiul lui cel mare trebuie ajutat. Mi s-a spus că a cerut să fie trimis voluntar, cu adevărat. Şi a fost şi decorat, post mortem. A murit ca un erou, la asaltul gării din Budapesta... Trebuie să-i găsim fiul cel mic, un om nu poate să dispară aşa, fără nicio urmă. Te ocupi de acest caz, laşi la o parte toţi găinarii şi-i cauţi băiatul! Înţelegi, e vorba de şaptesprezece ani, nu mai puţin! Gândeşte-te că şi tu ai fi putut fi în locul lui... Ai mână liberă, cercetează arhivele, vezi ce urme găseşti, întreabă-l pe bătrân, poate mai ştie câte ceva. Fă-o cât mai repede!

Pornise la treabă fără entuziasm, doar că îndeplinea un ordin şi

nimic mai mult. Făcuse câteva adrese oficiale, la serviciul de evidenţă şi la Ministerul Forţelor Armate, apoi plecase la domiciliul bătrânului Alexandru Christici. Acesta locuia lângă Crucea de Piatră, **într-**o curte mare, cu o casă îngrijită la poartă. Intrase, întrebase un copilandru unde-l putea găsi pe cel căutat şi primise un răspuns complet:

— Acolo, în spate, după magazia aia, are o grădiniţă pe care o îngrijeşte de dimineaţa până seara. Aţi venit să-l ridicaţi?

— Nu. De ce? A făcut ceva rău?

— Păi umblă cu reclamaţii peste tot. Mereu e căutat de câte cineva…

Îl lăsase în pace pe flăcăiaş şi înaintase către magazia de care fusese vorba. În spatele ei dăduse peste un tip uscăţiv, înalt, care săpa la rădăcina unor cuiburi de roşii.

— Domnul Christici? încercase el, văzând că bătrânul nu ridica ochii. Când îi ridicase, văzuse că erau albaştri.

— Ce doriţi? întrebase, calm şi aproape indiferent.

— Aţi depus un memoriu pentru depistarea fiului dumneavoastră, Ştefan…

— Ah, da! Pentru asta aţi venit? L-aţi găsit?

— Nu încă. Abia am demarat cercetările. Am putea să stăm de vorbă?

— Desigur… Să vă aduc un scaun.

Acceptase. Bătrânul adusese un taburet şi un scăunel de-o şchioapă. Le instalase la umbra unui cireş din marginea grădinii, pe Măgură îl invitase să stea pe taburet, el aşezâ**ndu-**se pe scăunelul cel mic, luat parcă din**tr-**un joc pentru copii.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebase apoi vioi. Puneţi-mi întrebări şi vă voi răspunde, în măsura în care voi putea.

— În primul rând, aş dori mai multe informaţii despre dispariţia fiului dumneavoastră. Cum aţi aflat că a dispărut? Ce înseamnă că a dispărut?

— Soţia mea a murit imediat după terminarea războiului în Europa. Ştefan a înmormântat-o la cimitirul Ungureni. El era pe atunci angajat la o brutărie, făcea pâine noaptea, iar ziua se odihnea şi studia. Voia să-şi termine liceul, după căderea mea în prizonierat întrerupsese studiile… **Într-**o zi a venit aici, acasă, a dormit, ca de obicei, câteva ceasuri, apoi şi-a făcut un geamantan, ce-o fi pus în el, nu ştiu, i-a zis unei vecine să aibă grijă de casă şi dus a fost. Luaseră chiriaşi, casa era

a noastră, dar mare şi, în lipsă de alte venituri, erau buni şi banii chiriaşilor. Femeia aceea nu mai locuieşte acum aici, în atâţia ani s-au schimbat multe… După naţionalizarea caselor, statul a băgat mai multe familii aici. Lucrurile noastre au fost luate, ba de unii, ba de alţii. Când am venit, acum o lună, n-am mai găsit decât câteva lucruri rămase de la noi. Careva s-a gândit că poate mai vine cineva să întrebe de ele… Cele mai multe au fost aruncate în magazia aceasta, în care locuiesc şi eu acum, căci în casă nu mai am loc, sunt trei familii, cu copii mulţi, nu puteam să-i dau afară… Ştiu ce probleme am ridicat cu întoarcerea mea, de la spaţiul locativ mi-au spus că n-au ce să-mi facă, au vrut să mă ducă la azil, dar am dat peste un om pe care l-am cunoscut pe vremuri, l-am ajutat atunci, şi acum mi-a promis că mă ajută şi el pe mine, la rândul său… De Ştefan n-a mai auzit nimeni, nimic, niciodată. Prin ’52 a fost căutat de cineva, nu se ştie cine o fi fost, nici locatarii nu ştiau de Ştefan, omul a plecat fără să spună de ce-l caută şi dacă mai ştia ceva despre el.

— Aveţi vreo fotografie de-a lui?

— Da, dar e foarte veche, de nouăsprezece ani. Am purtat-o cu mine de-atunci… Singurul lucru pe care-l mai am din cele cu care am plecat atunci… Vă trebuie?

— Doar dacă nu rezolvăm prin metodele obişnuite. O să v-o cer, dacă va fi nevoie. Dar cu locuinţa, aveţi vreo promisiune că se rezolvă? Doar n-o să staţi în magazie şi la iarnă!

— Sper că nu voi sta. Mi s-a promis că vor elibera o cameră din casa mea… adică cea care a fost a mea, o să-i dea familiei respective altă locuinţă… E greu să fii bătrân. De-aia am solicitat să se dea de urma lui Ştefan.

— Dar alte rude nu mai aveţi?

— Ba cred că am, dar nu ştiu nimic de ele. Când am cedat Basarabia, în ’40, părinţii şi fraţii mei nu au vrut să vină încoace, n-au crezut că se va întâmpla… Când am ajuns eu la Nistru, am încercat să stabilesc o legătură cu ei, se refugiaseră într-un sat, pe lângă Bălţi, mi-a scris un frate că aveau necazuri cu autorităţile noastre de atunci, câţiva nepoţi de-ai mei erau înrolaţi în armata sovietică, numai încurcături, ce să vă spun! apoi valurile războiului m-au absorbit cu totul, n-am mai avut timp să mă ocup de ei, mi-era şi cam frică, nişte rude aşa deocheate nu făceau bine unui comandant de divizie… Ce să fac? Asta e, probabil sunt singurul reprezentant al neamului în ţară,

dacă cumva Ştefan a dispărut…

— Ce vreţi să spuneţi? Că ar fi putut părăsi ţara?

— Oh, nici nu vreau să mă gândesc la o astfel de posibilitate! Este posibil, pe atunci erau condiţii pentru orice acţiune.

— Dar după cum îl cunoşteaţi dumneavoastră, îl vedeţi în stare să fi plecat din ţară?

— Nu, asta nu! Cât l-am cunoscut eu, n-ar fi făcut aşa ceva. În trei ani însă putea să se schimbe, eu l-am lăsat acasă copilandru, avea optsprezece ani…

— Bine, domnule Cristi. Eu cam atât am avut nevoie de la dumneavoastră. Sper că în câteva zile vă voi da veşti despre Ştefan. Sper să fie îmbucurătoare…

13.

Cercetările nu mergeau prea repede. La prima verificare, la evidenţa populaţiei, se dovedise că Ştefan Christici nu mai avea fişă pe ultimii cinci ani, semn că nu-şi făcuse viză de reşedinţă sau mutaţie nicăieri în aceşti ani. Era normal să se caute în evidenţele de pe anii precedenţi, în arhivă, pentru că fişele se indexau în fiecare an, trecându-se la arhivă cele mai vechi de cinci ani şi pe care nu se mai stabilea o schimbare de domiciliu a titularului.

Abia peste cinci zile primise o informare de la serviciul arhive. Ştefan Christici avea ultima însemnare în fişa de evidenţă, rămasă prin cine ştie ce întâmplare, din noiembrie 1946, când i se transmiseseră datele de la o unitate militară din Dobrogea, unde îşi satisfăcea stagiul militar. După acea veste, pe fişa personală nu mai era înscris nimic.

Măgură făcuse socoteala că până prin 1949 cel căutat trebuia să-şi termine armata, aşa era pe-atunci, se făceau câte trei ani de armată şi, dacă avusese norocul să facă şi la marină, i se adăuga încă un an. Aştepta cu încredere răspunsul de la MFA, privitor la întreaga perioadă de armată a lui Christici junior şi s-a dus să-l caute pe bătrân, să-i dea măcar vestea că avea o urmă despre fiu-său.

L-a găsit tot în grădină, plouase de dimineaţă şi bătrânul se bucura să i se muiase pământul.

— A, domnul locotenent! făcuse el, bucuros, ridicându-se de pe coada săpăligii. Îmi aduceţi o veste bună?

— Cred că e bună, domnule Christici, zisese Măgură, derutat că bătrânul nu-l salutase, cum era el obişnuit, să fie salutat el mai întâi. N-am primit toate datele de la serviciile de resort, dar o urmă tot am.

Fiul dumneavoastră începuse armata în toamna lui 1946. De atunci nu mai există date în arhiva evidenţei, dovadă că n-a mai venit niciodată în oraş, sau că nu şi-a făcut formele pentru înscrierea domiciliului.

— Ah, tot e bine! Dacă a intrat atunci... în 1949 ar fi trebuit să termine armata. Tot e bine, desigur! M-aţi mai liniştit... La armată aţi întrebat?

— Desigur! răspunse Măgură repezit, mirându-se că bătrânul parcă ar fi vrut să-l înveţe el ce trebuia să facă. Cum primesc informarea de la ministerul de resort, îi dau de urmă.

— Nu vă grăbiţi! De la armată or să vă spună că şi-a servit patria de la până la n-or să vă dea amănunte despre locul în care a plecat... Doamne, ce copil! De ce n-o fi lăsat o adresă, la care să poată fi găsit!...

— Îl găsim noi până la urmă, îl asigurase Oprea Măgură, convins pe jumătate. Dar cu casa n-aţi mai rezolvat-o?

— Încă nu. Zilele astea e vorba să se mute familia de aici. Se mişcă greu lucrurile... Mi se pare atât de ciudată situaţia...

— Nu sunteţi obişnuit.

— E adevărat. După şaptesprezece ani... N-aş fi crezut niciodată că va fi astfel. Când am aflat ce regim politic are acum România, m-am cam speriat.

— Când s-a întâmplat asta?

— În China, acum cinci ani... Am avut o mare surpriză acolo, când au aflat că suntem români, s-au dus la o şcoală şi au adus o hartă a lumii, şi ne-au pus să le arătăm unde vine ţara noastră. He, he, he! Pentru ei, China era totul şi suficient! Poate că aveau şi dreptate. Ce le trebuia lor să cunoască lumea, când marile lor probleme se cereau rezolvate acolo, lângă ei? Vă plictisesc?

— Nu, deloc. Continuaţi!

— Când am pus degetul pe hartă, s-au chiorât ei, erau vreo patru comandanţi, ei nu mai au grade în armată, toată lumea e la fel şi au câte un comandant, atâta titlu are şi el, se bucurau ca nişte copii când au înţeles cam pe unde venea România. „Aha, Europa!” făceau ei, zâmbind atotştiutori. Ce vreţi? Pentru ei Europa era noţiunea suficientă pentru peninsula Asiei, din care ei au cam jumătate. Aşa cum pentru noi Extremul Orient se află la o distanţă incomensurabilă şi de neimaginat, de parcă ar fi pe altă planetă, tot aşa şi pentru ei Europa este undeva foarte departe. Dacă voi avea posibilitatea, mă voi mai duce o dată în China...

Plecase de la bătrân cu un sentiment contradictoriu. Pe de o parte, fostul colonel se plângea că e prea bătrân şi aştepta cu încredere să i se găsească fiul, pentru a se sprijini şi el pe cineva, pe de altă parte încă îşi mai făcea planuri pentru viitor, aproape irealizabile.

În săptămâna următoare se deschisese în Craiova primul magazin alimentar cu autoservire, pe firma căruia scria „Autodeservire", din neştiinţa ortografică a pictorului firmei. Se auzise mai demult despre deschiderea acestui magazin, era un sistem nou, importat din lumea capitalistă, şi lumea se înghesuia să viziteze magazinul, cu coşurile în mână, printre rafturi, minunându-se că pot alege ei înşişi mărfurile ambalate în cantităţi fixe. Prima autoservire din oraş se deschisese în blocul dintre Casa Albă şi Femina, două repere cunoscute în oraş, dar mărfuri nu erau decât cinci, şase sortimente.

Câteva seri mai târziu avuseseră o şedinţă de analiză a activităţii, în care colonelul Buşe îi cam criticase pentru unele rezultate slabe obţinute în lupta împotriva delincvenţei. Oamenii se apăraseră, vorbiseră cam mult, şedinţa spărgându-se abia pe la zece şi jumătate.

Măgură plecase din sediu printre ultimii, urcase în birou să-şi încuie dulapul şi mai pierduse timpul. Toamna îşi intrase în drepturi, era întuneric, din loc în loc câte un bec lumina străzile.

Trecuse pe lângă cinematograful „Maxim Gorki", admirând din fugă fotografiile expuse în avizier, pentru a se lăuda acasă, faţă de copii, că văzuse filmul cutare şi cutare, aşa, numai din poze, apoi trecuse strada pe trotuarul din faţa sediului ARLUS. Câteva panouri mari prezentau realizările din URSS, introducerea săptămânii de lucru reduse în mai toate ramurile de activitate.

Remarcase în colţul Casei Albe doi miliţieni, care opriseră doi civili şi le controlau actele. În afara lor, pe stradă nu se mai vedea nimeni.

Din blocul de vizavi se auzise o voce de femeie:

— Nu-s ei! Hoţul e în alimentară!

Cei doi miliţieni îi lăsaseră în pace pe civili şi grăbiseră pasul pe lângă magazinul de încălţăminte. Măgură îl văzu pe unul dintre ei intrând pe uşa magazinului alimentar şi grăbi pasul. Civilii se întorseseră şi ei, odată cu miliţienii care-i controlaseră şi aşteptau în faţa alimentarei, împreună cu miliţianul care rămăsese de pază.

Din magazin se auzi o voce îngrozită:

— Sări, Ioane, că mă omoară!

Ion era probabil miliţianul de afară, căci intră imediat şi el în magazin. Mai descurcăreţ decât colegul lui, aprinse luminile în magazin şi, când Măgură ajunse şi el în faţa uşii, văzu prin vitrină cum un necunoscut lovea cu un cuţit în cel care intrase ultimul. Un geamăt de durere îi dădu de înţeles că infractorul nu glumea.

— Daţi-vă mai încolo! le şopti el celor doi civili care priveau îngroziţi spectacolul dinăuntru.

Cel care lovise cu cuţitul pornise în goană spre ieşire. Măgură îşi luă cascheta de pe cap şi când banditul apăru în cadrul uşii, îl lovi cu sete peste faţă. Infractorul se feri, pierzându-şi avântul.

— Lasă arma! strigă Măgură. Mâinile sus!

N-avea pistolul la el, nu-l purta decât când era în misiune, dar ştia că ordinul de a ridica mâinile făcea minuni, fiind asociat întotdeauna cu uniforma albastră.

Banditul ezită o clipă, dar numai atât, după care îşi făcu vânt, cu cuţitul ţinut în mâna întinsă mult în faţă, ferm hotărât să lovească sau să-şi facă loc. Măgură fentă şi-i puse piedică. Atentatorul se întinse pe trotuar, pe burtă, cât era de lung, dar şi Măgură alunecă, nici el nu ştia cum, căzând pe o parte. Simţi o durere groaznică în mâna stângă, pe care căzuse şi câteva clipe rămase fără suflare. Ca prin vis auzi strigăte şi deodată văzu deasupra lui chipul rânjit al infractorului, care se lăsa cu tot corpul spre el, cu cuţitul înainte, să-l termine şi pe el. Ridică piciorul drept şi-l lovi pe bandit între picioare, împingându-l într-o parte. Apoi se ridică, cu un efort sensibil, tocmai la timp pentru a preveni un nou atac. Fentă din nou, cu greu, şi criminalul intră în zid. În clipa următoare Măgură îi trase un pumn în ceafă, lipindu-l de perete.

— Nene, ia colea!

Cu coada ochiului văzu un puştan lângă el, în pijama, cu o mătură cu coadă de lemn în mâini. O luă imediat şi, pe când banditul se întorcea spre el, cu căutături de fugă, îl lovi peste mâini. Omul pierdu cuţitul, dădu să fugă, dar nu mai avu timp. Măgură îi mai aplică două lovituri, una în frunte şi alta drept peste gură, făcându-l să-şi acopere faţa cu palmele. De alături, câteva mâini se întinseră spre el, îl doborâră cu faţa pe asfalt şi oamenii începură să-l lovească, cu mâinile, cu picioarele, cu mătura pe care cineva o smulse din mâna lui Măgură, făcându-l să urle de durere şi să se zvârcolească.

Abia acum Oprea Măgură simţi că ceva nu era în regulă cu el. Mâna stângă îi producea dureri insuportabile şi nu înţelegea de ce. Când încercă să o mişte, simţi că-l ia cu leşin şi nu mai insistă. Intră în alimentară, să vadă despre ce e vorba. Afară se strânseseră suficienţi oameni care să-l ţină bine pe bandit.

Înăuntru, cei doi miliţieni care intraseră zăceau **într-**o baltă de sânge. Unul era tăiat la faţă, celălalt avea o tăietură pe piept. Gmeau amândoi, semn că erau încă în viaţă.

Ieşi afară. Oamenii în pijamale, ieşiţi din blocurile vecine, loveau cu nădejde în trupul căzut jos al banditului.

— Hei! Are cineva telefon? întrebă Oprea Măgură, opri**ndu-**i ca la comandă.

— Am eu, ieşi un bătrânel din grămadă. Eu am telefonat la miliţie, când am văzut luminile din magazin.

— Vă rog, telefonaţi din nou la miliţie şi spuneţi să trimită o patrulă şi salvarea. Repede, vă rog!

— Am plecat! anunţă bătrânelul şi porni să traverseze strada.

Se aşeză pe scara de la intrarea în magazin, simţind că nu-l mai ţin picioarele. O femeie se apropie de el, îngrijorată.

— Vă e rău?

— Un pic. Cred că mi-am rupt mâna stângă. Mă doare rău…

— Of, Doamne! Cât rău a făcut hoţul ăsta. Ia să văd!

Cu mâini pricepute, îi desfăcu centura şi îi descheie nasturii mantalei, turuind întruna.

— Tata nu prea mai are somn şi stătea pe balcon. A văzut lumini în alimentară şi a dat telefon la miliţie. Mai să nu-l creadă cine a răspuns acolo, până la urmă a zis că trimite pe cineva… Acum, uşurel, să scoatem vestonul. Şi stăteam pe balcon, aşteptând să vină cineva şi nu mai venea. Când au trecut băieţii aceia doi, am crezut că vor vedea şi ei, dar n-au văzut. Norocul lor, poate îi omora pe ei. Aşa… Vai, aveţi fractură! Şi ce urâtă e! Încercaţi să nu mai mişcaţi mâna. Staţi, să o legăm de bust cu centura. Eu am fost soră medicală, mă mai pricep… Doare, nu-i aşa? Acum terminăm.

— Dacă vă pricepeţi, mergeţi şi înăuntru, ei au mai multă nevoie de ajutor.

Femeia îl lăsă şi intră în magazin. Se întoarse destul de repede.

— E grav?

— Destul de grav, răspunse ea, îngrijorată. Dar cred că scapă.

De-ar veni salvarea mai repede…

Peste câteva minute apăruse patrula chemată telefonic, şi imediat după ea şi maşina salvării. Cei doi tăiaţi şi măgură fuseseră îmbarcaţi şi transportaţi la spital.

Pentru el nu fusese mare problemă fractura, îi puseseră mâna în gips în aceeaşi noapte, dar la nişte analize medicii reacţionaseră ciudat, după vizita de dimineaţă se uitaseră mai mulţi pe hârtiile rezultatelor analizelor şi comentaseră în termeni de neînţeles ce citeau acolo. Unul, mai bătrân, revenise după vizită în salonul în care-l instalaseră şi, şezând pe pat, lângă el, îl întrebase dacă suferă de ameţeli sau dureri de cap.

— Nu. Niciodată n-am avut aşa ceva! răspunsese Măgură, foarte mirat de întrebările doctorului.

— Obişnuieşti să bei?

— Ca omul…

— Nu încerca să mă duci! se ofuscase doctorul. Ce? Crezi că eu nu cunosc omul? Dumneata bei, şi încă fără măsură.

— Beau, dom' doctor, dar…

— Aha! Şi-ţi place mai mul vinul, nu-i aşa?

— Da.

— Ascultă la mine, dacă vrei să nu mori de tânăr şi să-ţi laşi copiii pe drumuri, nu mai bea!

— De ce? Am ceva?

— Nu ştiu precis… Ar trebui să-ţi faci nişte analize complete. Mi se pare că eşti predispus la o embolie.

— Ce-i aia?

— Ţi **s**-a cam îngroșat sângele, face cheaguri, dacă se opreşte un cheag pe creier, ăla eşti, sapa şi lopata! Las-o mai moale cu băutura şi poate ai noroc să scapi. Şi cu mâncarea, să eviţi grăsimile, carnea de porc. Asta numai dacă vrei, nu te pot obliga. Eu nu pot decât să-ţi spun ce să faci, dumneata faci ce vrei.

„Un nebun! Ce poate şti el?" Cum să lase băutura, când era singurul lui viciu, singura plăcere din viaţă? Să nu mai treacă el pe la prietenul Caragiale, din Breasta, mai la două, trei zile, să bea până nu mai poate? Mare păcat ar fi!

Gica aflase despre accidentul lui abia după prânz, când trecuse cineva pe la ei pe-acasă, de la miliţie, şi-i spusese. Nu fusese alarmată că omul ei lipsise de acasă în noaptea precedentă, se mai întâmpla,

când avea vreo acţiune şi nu mai era timp s-o anunţe. Când a auzit însă ce se întâmplase, i se tăiaseră picioarele şi se pierduse complet. Abia avusese putere să ajungă în casă şi să se aşeze pe un pat. Copiii erau amândoi acasă, unul venise, altul se pregătea să plece la şcoală. Ei au simţit că se întâmplase ceva rău şi se uitau la ea, aşteptând să-i lămurească.

— Tata e la spital, le spusese ea, sfârşită şi gânditoare. N-are mare lucru, o fractură la mâna stângă, i-au pus-o în gips… Voi vedeţi-vă de şcoală, eu mă duc la el.

Pătrunsese cu greu la el, n-o lăsau să intre, nu era zi de vizită, dăduse la uşă de o femeie care nu era deloc impresionată de drama ei, îi închisese uşa în nas, dar ea nu plecase de acolo, de lângă uşă şi, când apăruseră doi medici care voiau să intre, îl luase de braţ pe unul dintre ei, fără să ia aminte la mirarea lui, şi intrase odată cu ei, fiind salutată cu respect de femeia de pază. Dacă ar fi fost în altă situaţie, cu siguranţă n-ar fi avut curaj să facă gestul acela, dar teama şi încrâncenarea îi dăduseră avânt şi-şi călcase principiile de fată de la ţară, profitând de umbra gândului pe care-l simţise încolţind în mintea străinului şi intrase în spital. Îl părăsise pe necunoscut fără o vorbă, după câţiva paşi, urcând repede nişte scări din dreapta. Aflase că omul ei este la etajul doi şi urcase acolo, fără teamă.

Îl găsise uşor, el tocmai ieşea pe coridor, când o văzuse, i se luminase sufletul, dar o repezise cu vorba:

— Ce-i cu tine? Ce cauţi aci?

Ea se oprise din avânt, avusese de gând să-l îmbrăţişeze, se oprise lângă el, supusă.

— Am venit să te văd.

— Puteai să mă vezi mâine! Mă lasă acasă, n-am de ce să mai stau în spital. Să-mi aduci haine civile, să mă aştepţi la poartă, mâine pe la zece. Mi-au spus că o să ies după vizita de dimineaţă.

Apoi, observând că ea părea încă speriată, îşi mai încălzise vorba:

— Nu-ţi fie frică, n-am nimic. Fractura se rezolvă singură, sunt tânăr, osul se sudează repede. În trei săptămâni dau jos gipsul.

— Te-a lovit? îndrăznise Gica să afle amănunte.

— Cine? Ăla? Nu, nu m-a lovit. Cum să mă lovească? Am căzut eu pe mână, nu ştiu cum s-a făcut de am căzut aşa prost… Ce să mă lovească ăla? îl tocam! mai rău e că pe ăilalţi i-a tăiat. Săracii! Scapă,

dar unul e tăiat la faţă, nu se mai uită femeile la el… Hai, du-te acasă! Mâine să vii, să nu uiţi.

Gica plecase, supusă, mai liniştită. Era prima oară când *al ei* avea probleme și fusese speriată mai mult la gândul că el ar fi fost nevoit să stea mult timp în spital. Era neobişnuită cu asistenţa medicală, în sat lumea apela la medic numai când leacurile băbeşti nu dădeau rezultate, mai întotdeauna când nu prea mai era mare lucru de făcut. Ea, personal, nu avusese nevoie de spital niciodată, suferea de o migrenă rebelă, care o apuca exact când se aştepta mai puţin, dar nu o băga în seamă, ducea durerea pe picioare, nu îndrăznea să se întindă în pat, să se odihnească, misiunea femeii era să facă treabă în gospodărie, nu să şadă, i-ar fi fost ruşine să fie surprinsă de omul ei că doarme, când avea atâtea treburi de făcut. Obiceiurile, preluate de la mama ei, erau adânc înrădăcinate în sufletul ei şi nu vedea niciun motiv pentru a renunţa la ele. De fapt, Gica Măgură nici nu se gândise vreodată că ar putea să încalce în vreun fel legile nescrise cu care pornise în viaţa alături de bărbatul său. Apucase aşa, şi nu simţea nevoia să schimbe ceva, considerând că legile după care se conducea ea, ca şi mama şi bunica ei, ca şi toate mamele dinaintea lor, erau cele mai bune.

14.

După întâmplarea aceea, Oprea Măgură se schimbase complet în comportamentul faţă de delincvenţii cu care avea de-a face. Schimbarea nu intervenise dintr-odată, ci în timp, dar timpul acela nu fusese prea lung şi, mai ales colegii observaseră destul de repede că el nu mai era cel pe care-l cunoşteau dinainte.

Primise un concediu medical de zece zile, dar nu rezistase acasă decât o săptămână. Nu era obişnuit să stea acasă, programul său de lucru era stabilit după reguli fixe şi orice ieşire din cadrul celor cunoscute îl deranja enorm. Devenise repede nervos, îşi certa copiii din orice, se certa şi cu Gica şi renunţase la concediul medical, prezentându-se la serviciu. Colonelul Buşe acceptase cererea lui de a fi primit mai devreme decât îi permitea certificatul medical, dar îi atrăsese atenţia că îi va da de lucru numai probleme de birou, la care nu avea nevoie să facă eforturi fizice.

În cazul lui Ştefan Christici sosiseră noutăţi, dar veştile nu-l ajutaseră să dea totuşi de urma lui. De la Ministerul Forţelor Armate venise răspunsul la cererea lui, înştiinţând că cel căutat îşi satisfăcuse stagiul militar într-o unitate din Constanţa, în vara anului 1949 fusese

lăsat la vatră cu gradul de sergent, după care nu mai aveau alte date despre el decât că se angajase la CFR, undeva prin Moldova, la Roman sau Paşcani. „Bine măcar că se ştie şi atât!” îşi zisese Măgură şi întocmise o solicitare către Regionala CFR de care aparţineau cele două staţii, întrebând de omul pe care primise ordin să-l caute.

Căpitanul Manea îi pasa problemele de anchetă, era mai convenabil aşa, el se ocupa de cercetări pe teren, iar Măgură făcea anchetele de birou, de rutină. **Într-**o seară, când Manea revenise de pe teren, avusese surpriza să constate că cel care era anchetat de Măgură, un hoţ care intrase noaptea **într-**o casă şi-i ameninţase pe locatari cu toporul, avea faţa tumefiată, ca şi când **s-**ar fi bătut cu cineva mai puternic.

— Ce-i cu ăsta, Măgură? se mirase el.

— **S-**a dat cu capul de pereţi, îi răspunsese Măgură, cam **într-**o dungă.

— Aşa, mă? se întorsese căpitanul spre infractor. Păi ce-ai, mă? Vrei să mori aici? La arest nu poţi să te dai cu capul de pereţi?

Hoţul nu răspunsese nimic, îl privea cu teamă, ca un câine speriat.

Căpitanul îşi văzuse de treaba lui, uitase repede incidentul, dar peste o săptămână dăduse iarăşi de un anchetat bătut măr. Atunci bănuise că Măgură era cel care-l bătuse, se cam mirase, el îl ştia pe locotenent un om destul de blând, nu auzise să lovească pe careva în curcul anchetei, dar de! omul se mai schimbă, i-o fi vorbit şi-ăsta urât, cine ştie. Totuşi, când rămăseseră singuri în birou, îi spusese colegului său:

— Băi, Măgură, vezi să nu dai prea tare, să n-o păţim amândoi! Las-o şi tu mai moale, ce te-a apucat?

Oprea Măgură se prefăcuse că nu înţelege unde bătea căpitanul şi se afundase în studiul unui dosar.

După ce-şi scosese gipsul de la mână, îşi făcuse obicei să treacă zilnic pe la sala de antrenament, unde îi găsea mereu pe cei din grupele de *speciali*. Între timp se mai schimbase componenţa grupelor, apăruseră oameni noi, alţii mai plecaseră, se simţea totuşi bine între ei şi era primit ca un prieten mai vârstnic. Dintre trăgătorii de elită pe care-i instruise el, doi erau componenţi ai lotului naţional de tir, participaseră deja la câteva concursuri internaţionale şi se clasaseră pe locuri fruntaşe, terminând pentru totdeauna cu munca specifică de

miliţie, nefăcând altceva decât să se antreneze toată ziua.

Când îi vedea, Măgură era mândru, şi el avusese ceva pus la rădăcina măiestriei celor doi. Oamenii îi erau recunoscători, îl mai luau cu ei la o bere, dar lui nu-i prea plăcea să se ducă cu ei, căci niciodată nu beau mai mult de o halbă, ori el nu era un om numai de o halbă! La antrenamente se ducea totuşi, voia cu orice chip să-şi pună în regulă mâna stângă, care avea nevoie de numeroase exerciţii, după cele trei săptămâni de inactivitate.

Pe la începutul lui decembrie, după ce dăduse prima zăpadă, destul de bogată, fusese anunţat de colonelul Buşe că va fi decorat de ziua Republicii. Se bucurase, decoraţia era semnul recunoaşterii meritelor sale. Mai văzuse decoraţii pe la câţiva colegi, mai înainte fuseseră date cu zgârcenie, dar de la un timp erau acordate mai uşor.

Imediat după aceea solicitase o razie la domiciliul unui complice al unui arestat, care-i suflase numele şi adresa aceluia şi colonelul aprobase, încredinţându-i comanda misiunii. Primise o dubiţă de la operativ şi, împreună cu patru agenţi, plecase către locuinţa celui căutat. Înconjuraseră casă, lumea se cam strânsese, mai la depărtare, Măgură bătuse la uşa de la intrare şi ceruse să-i fie deschisă. Nu răspunsese nimeni. Cu o lovitură de picior zburase încuietoarea şi intrase singur. Un om rămăsese în spate. Dăduse într-o cameră măricică, din mijlocul căreia un bărbat se repezise asupra lui cu un par, să-i crape capul. Se ferise şi-l lovise pe acela cu patul pistolului după ceafă, doborându-l. Apoi luase parul şi-l pisase pe spinare, lovind cu sete, până intervenise subofiţerul care aşteptase afară şi, intrigat de icnelile care se auzeau dinăuntru intrase şi el şi, speriat, îl oprise blând:

— Tovarăşe locotenent, îl omorâţi…

Se oprise şi-l lăsase să facă percheziţia şi să-l ia pe arestat. Colonentul Buşe îl dojenise pentru bătaia pe care o aplicase, dar el se apărase, dacă banditul sărise la el cu parul, trebuia să se apere, şi la înghesuială poate dăduse mai tare decât ar fi trebuit.

— Tovarăşe colonel, ăştia, care se opun arestării, folosind arme de orice tip, nu merită nicio milă. Aţi văzut şi dumneavoastră ce au păţit subofiţerii aceia, la autoservire, cu pistolul în mână erau gata să moară. Eu nu vreau să stau prin spitale, cum stau ei acuma, cine ştie cât, şi nici să-mi rămână copiii pe drumuri nu vreau. Sunt gata să suport consecinţele, dacă are vreunul curajul să mă reclame. Cine se

opune cu arma, tot cu arma trebuie pedepsit!

Peste vreo două săptămâni participase la o razie mai mare, în Sineasca, unde primiseră informaţii că **s-**ar ascunde câţiva tâlhari care dăduseră un atac cu mână armată, ce scăpaseră de arestare mai multe zile. Înconjuraseră zona şi strângeau cercul, căutând prin toate casele şi curţile. La un moment dat, depistaseră **într-**o magazie doi dintre cei căutaţi, îi somaseră, dar aceia ameninţau că**-**l împuşcă pe primul care intră peste ei.

Oprea Măgură se oferise să**-**i scoată el dinăuntru. Ceruse celorlalţi să se depărteze şi să se adăpostească, iar el se oprise la câţiva paşi de magazie, cu pistolul în mână.

— Măi, tâlharilor! strigase el. Eu sunt locotenentul Măgură, poate mă cunoaşteţi…

— Ce vrei? strigase unul dinăuntru şi Măgură stabilise că acela se găsea în partea dreaptă a magaziei.

— Ieşiţi de acolo cu mâinile sus!

— Nu ieşim! vorbise din nou cel dinăuntru.

— Număr până la trei. Atât! Unu!

— Nicio mişcare.

— Doi!

Iarăşi nicio mişcare. El se trăsese mai la dreapta, ridicase pistolul cu ţeava în sus şi strigase repede:

— Trei! Stai! Stai, că trag!

Mai târziu, colegii care participaseră la razie şi stătuseră ascunşi prin apropiere, povesteau cu teamă şi respect cum, după somaţia prevăzută de regulament, Măgură trăsese primul foc în aer, apoi două gloanţe le trăsese în peretele de scânduri al magaziei, cam în dreptul locului din care se auzise vocea tâlharului mai înainte. Un urlet răspunsese focurilor şi dinăuntru se auzise strigătul îngrozit al celuilalt bandit:

— Nu mai trageţi! Ieşim!

— Bine! zisese Măgură, liniştit. Scoateţi capul afară!

Uşa magaziei se deschisese uşor şi un om ieşise cu spatele, ajutâ**ndu-**l pe celălalt, care sărea **într-**un picior, pe celălalt ţi**nându-**şi**-**l cu mâinile, plin de sânge. Îi înhăţaseră imediat. Numai un glonţ lovise în plin, puţin deasupra genunchiului, suficient ca să bage groaza în cei doi.

Măgură îşi privea captura dispreţuitor. Zâmbise.

— Bă, nenorociţilor! Dacă nu ieşeaţi, vă puneam foc şi ardeaţi ca şoarecii!

Colonelul Buşe nu fusese prea încântat de modul cum acţionase el.

— Tovarăşe colonel, se apărase Măgură, dacă stăteam prea mult pe lângă ei, poate deschideau focul, că nu aveau prea mult de pierdut şi, cine ştie… Aşa, îi avem vii, rana aia se vindecă repede.

— Da, tovarăşe, dar nu aşa, să foloseşti arma…

— De ce? Ei nu aveau arme? De cinci, şase ani nu mai e voie să aibă cineva arme fără autorizaţie! Cu bandiţii trebuie să folosim metode banditeşti!

— Am auzit că te-ai lăudat că le-ai fi pus foc dacă nu ieşeau atunci.

— Aşa le-aş fi făcut, mama lor de criminali! Eu i-aş fi pune la zid, dacă aş avea o putere…

— Nu ţi se pare că eşti prea îndârjit?

— Poate. Dar unul ca ăştia i-a tăiat pe oamenii aceia, de or să sufere o viaţă întreagă, unul că are un maţ mai scurt, celălalt că e crestat pe faţă. Şi alături de ei, şi familiile lor… Ei ce vină au avut? Că au aplicat legea? Dacă aş fi fost eu în misiune în locul lor, îl ciuruiam pe ăla, atunci, în alimentară. Nicio clipă n-aş fi ezitat!

Căpătase reputaţia unui tip deosebit de dur, când era vorba despre infractori înarmaţi. I se dusese vestea şi printre ţigani şi hoţi, toţi începând să se păzească să cadă pe mâinile lui. Colonelul Buşe era singurul care ştia cauza urii acesteia şi, chiar dacă nu prea era de acord cu un comportament mai dur faţă de cei care încălcau legea folosi**ndu**-se de arme, îl lăsa pe Măgură să-şi aplice metodele, căci rezultatele pe care le obţinea acesta erau din cele mai bune. Pe de altă parte, Măgură se arăta foarte corect faţă de cei pe care-i ancheta pentru pricini în care nu se folosise forţa sau arma, lucru pe care îl înţeleseseră curând toţi, şi colegii, şi delincvenţii.

Ancheta asupra lui Ştefan Christici înainta foarte greu, de la CFR primise un rezultat neconcludent, cel căutat lucrase la ei până în 1952, ajunsese maistru, dar după aceea plecase la Bucureşti, la o uzină de motoare electrice, nu se ştia care. Măgură se apucase de telefoane, ceruse lămuriri de la Sfatul Popular al capitalei, aflase că exista o asemenea uzină, de fapt o făbricuţă, obţinuse adresa ei, scrisese cererea pentru cadrele de acolo şi aştepta liniştit rezultatul.

Chiar în ziua de Crăciun apăruse şi Stan, venind din Uniunea Sovietică. Se bucuraseră că-l văd viu şi sănătos, se puseseră pe capul lui cu întrebări, mai ales copiii, Stan le povestise câte ceva, dar nu avusese răbdare să stea prea mult, lăsase o parte din bagaje la ei, apoi plecase acasă cu autobuzul de după masă.

Revenise după trei zile şi se dusese imediat la regiune, să-şi încheie socotelile, avea drept la concediu şi urma să stea acasă până după Sfântul Ion, colegii se bucuraseră la vederea lui, dar avusese surpriza ca pe Mihai Zevedeanu să nu-l mai găsească la postul lui, fusese instalat director la fabrica de lapte. Stan Măgură nu luase în seamă întrebările indiscrete ale unora, nu ne-ai adus şi nouă ceva de pe unde-ai fost? găsise undeva adresa mentorului său şi se dusese imediat la fabrică.

— O-o! Ce lume nouă! îl întâmpinase Mihai Zevedeanu, ridicându-se de la biroul său imens şi venind către el. Ce faci, Stănică băiete? Sănătos, voinic?

Se aşezaseră amândoi la o măsuţă joasă dintr-un colţ, lângă un ficus enorm. O secretară blondă, de care Stan trebuise să se roage cam mult pentru a-l lăsa să pătrundă la director, adusese imediat o cafea, parcă ar fi ştiut că şeful ei va avea un musafir plăcut.

— Mie nu-mi trebuie, se scuzase Zevedeanu. Eu beau una de dimineaţă şi mai beau una pe la patru, când pleacă funcţionarii. Ei, ia spune, cum a fost?

— Bine. A fost bine.

— Cum te-ai înţeles cu ruşii?

— Mai mult prin semne. Noroc că lectorii noştri toţi ştiau româneşte, unii erau chiar români de la noi.

— Ţi-a plăcut acolo?

— Da. Dar... ca între străini. Dar dumneavoastră, cum aţi ajuns director aici?

— Cu mine e o poveste mai lungă... N-ai văzut şi tu că bătrânii trebuie să lase locul celor tineri? De-asta am ajuns şi eu aici. Am înţeles că e timpul să predau ştafeta şi, când s-a ivit postul acesta liber, am tras nişte sfori şi m-am instalat eu aici. Asta e, ce să-i faci! Acum e timpul vostru, al tinerilor. Voi trebuie să faceţi politica. Noi, poate ne-am şi uzat, şi fizic, dar mai ales moral. Nu e numai vina noastră, şi timpurile au fost de aşa natură... S-a lucrat repede, am făcut în paisprezece ani ceea ce voi veţi face probabil în treizeci, dar aşa

trebuia, să lucrăm repede, altfel pierdeam momentele esenţiale, propice…

— Ştiţi că la şcoală, la Moscova, am cam fost criticaţi pentru graba asta, cu care s-a lucrat la noi?

— E şi normal! Vorba aia, graba strică treaba. Dar, repet, numai aşa se putea lucra. O zi dacă am fi pierdut-o, riscam să pierdem totul. De, aruncăm şi noi vina pe timpuri, pe împrejurări, fără să îndrăznim să recunoaştem că, dacă a avut cineva vreo vină, apoi aceia am fost numai noi, oamenii, doar împrejurările nu s-au creat singure, tot oamenii le-au creat.

Tăcuseră un timp, Zevedeanu se pierduse în nişte amintiri care-l întristaseră, apoi îşi revenise, amintindu-şi că avea în cabinet un musafir drag, ce aştepta să fie întreţinut.

— Dar tu, nu-mi povesteşti nimic?

— Ce să vă spun? Parcă n-aţi şti cum e la şcoală! Carte şi iar carte, doar atâta ştiam. Cel mai frumos era când vizitam fabrici şi colhozuri. Acolo aveam ce să vedem. Şi zău dacă nu-mi era necaz când vedeam la ce nivel se ridicaseră ruşii în câţiva ani, pornind aproximativ aceleaşi condiţii ca şi noi. Căci, să ştiţi, înainte de război, ei n-au prea avut timp să pună în practică toate indicaţiile lui Lenin. Abia acum am înţeles grandoarea saltului calitativ pe care l-am făcut noi în cei paisprezece ani, comparându-l cu al lor. Alte condiţii, evident, de unde concluzia că totuşi comunismul trebuie să ţină seama de condiţiile specifice ale fiecărei ţări, nu trebuie copiat ca un model de undeva, trebuie mai degrabă adaptat condiţiilor. Una e să lupţi pentru lămurirea atâtor naţii, pe care să le şi ţii în frâu, să n-o ia razna, alta e să te ocupi de conducerea unei ţări, a unui popor mai unit, cum e al nostru.

— Bravo, măi! Dacă spuneai asta acum şase ani, riscai să sapi o viaţă la sare. Bravo! Şi eu descoperisem chestia asta, de unul singur, poate o mai gândiseră şi alţii, dar niciunul n-am avut curaj s-o afirmăm cu glas deschis. De-asta e bine că vă lasă şi pe voi să vă ridicaţi, voi aveţi poate mai mult curaj.

— Dar de ce ziceţi aşa, noi şi voi? Doar şi unii, şi alţii suntem tot membrii partidului, nu pot exista diferenţe de gândire între noi!

— Lasă, Stănică tată, ştiu eu ce zic. Crezi că divergenţele între generaţii sunt numai în familie? Nu sunt, mă, numai acolo. Sunt peste tot. Aşa a lăsat natura asta, când îţi soseşte schimbul, să şi faci

predarea şi să te tragi de-o parte. Ce, crezi că nu vor fi divergenţe acum, între generaţia mea şi a ta? Ba vor fi, şi încă destule! Ideal este ca voi să treceţi mai uşor peste ele, să nu devină o piedică de netrecut. Eu sunt convins că voi, tinerii, veţi face treabă bună. În unele meserii, tinerii sunt preferaţi întotdeauna celor bătrâni. Gândeşte-te numai la piloţii avioanelor. Acolo sunt căutaţi cei între optsprezece şi douăzeci şi cinci de ani, mai mult spre limita inferioară. De ce? Pentru că ei rezistă mai bine la marile acceleraţii şi la vitezele uriaşe realizate de aparatele lor. Asta e o condiţie fizică, vei zice tu, dar nu e numai atât. Ca să te arunci în vâltoarea luptei îţi mai trebuie şi un pic de inconştienţă. Şi asta n-o ai decât în tinereţe. Cu timpul, intri în nişte obişnuinţe pe care ţi-e greu să le mai laşi de-o parte. Tot aşa e şi în meseria noastră, trebuie să avem curaj, şi noi, bătrânii, l-am cam pierdut, avem alte gânduri…

15.

Cu Alexandru Christici treburile se cam rezolvaseră. După Anul Nou, Oprea Măgură trecuse pe la el, ca să-i spună ce noutăţi primise pe căi oficiale despre fiul său şi-l găsise instalat **într**-o cameră din casa care pe vremuri fusese a lui. Primise şi pensia, refuzase să-i spună cine avusese atâta grijă de el, bănuia însă că era vorba de cineva mare, altfel nu se puteau rezolva toate atât de repede.

— Domnule locotenent, de ce durează totuşi atât de mult? întrebase bătrânul, nedumerit. Un om este totuşi un om, nu poate să dispară aşa, deodată…

— Ce vreţi mai mult? Nu pot să grăbesc lucrurile, cercetările sunt anevoioase, se umblă prin arhive… Acum sper să dăm în sfârşit de Ştefan. Doar dacă n-o fi plecat prea repede şi de la fabrica aceea…

— Cât îmi doresc reîntâlnirea asta! Mă gândesc zi şi noapte la ea. Ce-o să-i spun eu copilului meu, când ne vom vedea? Ce-o să zică el? Căci, desigur, pentru el am murit demult… Dumneata ai copii? Da? Atunci îţi poţi închipui ce simt eu. Numai la ei mi-a stat gândul, nu ştiam că băiatul cel mare… Numai gândul la ei m-a ţinut în viaţă, m-a ajutat să trec peste momentele grele… **S**-o fi însurat şi el? O avea copii? Hm! Eu, şi bunic!

Îl înţelegea pe bătrân, dar îl privea ca pe un străin şi nu era deloc apropiat de el. Dacă n-ar fi avut misiunea aceea, nici n-ar fi vrut să audă de el. Nu prea înţelegea cine avea interes să-l ajute pe Alexandru Christici, care se găsea în aceeaşi situaţie ca mulţi alţii, şi

aceia avuseseră numai necazuri după revenirea din prizonierat. Era adevărat că toţi aceia veniseră cu mulţi ani înainte, când se cam încheiaseră socotelile cu reparaţiile de război.

De ziua Republicii primise decoraţia promisă, cu bareta şi confirmarea scrisă a meritelor lui deosebite în lupta pentru apărarea legilor ţării, semnată de însuşi Gheorghiu-Dej. Fusese foarte mulţumit, primise felicitările colegilor, ale şefilor, simplu, ştiind că i se cuveneau.

Apoi, imediat după ce revenise Stan în oraş, avusese o acţiune din care ieşise cam şifonat. Personal, considera că nu avea ce să-şi impute, el făcuse totul ca să iasă bine, dar avusese neşansa să dea peste un participant la aventură care să nu aprecieze modul cum acţionase.

Într-o dimineaţă primise o informare de la ofiţerul de serviciu că se întâmplase ceva neplăcut la postul de control de lângă aeroport. O maşină nu oprise la semnalul agentului de circulaţie, dăduse chiar peste el, lovi**ndu-**l serios, pătrunzând apoi în oraş. Cineva telefonase la miliţie, barierele fuseseră blocate şi, cu toate că se aşteptau ca *Volga* aceea să nu încerce să mai iasă din oraş, fusese depistată la postul de control de la ieşirea spre Bechet. Nu oprise nici acolo, la semnalul agentului de circulaţie, trecuse mai departe, însă înainte de calea ferată spre Podari era un baraj, doi subofiţeri cu o scândură plină de cuie, în care maşina se poticnise, cu roţile sparte. Un echipaj de la circulaţie plecase la faţa locului, dar se primise o nouă informare, precum că în maşină se aflau doi ostatici, pe care răufăcătorii ameninţau să-i omoare dacă se apropia cineva de ei.

Colonelul Buşe lipsea în momentul acela din sediu, alt şef la judiciar nu mai era, Măgură îşi asumase răspunderea pentru rezolvarea cazului. Ceruse o maşină de la operativ şi pusese în alarmă grupa de „speciali”. Plecaseră imediat la faţa locului.

Cum trecuseră de bifurcaţia drumului, văzuse *Volga* oprită în rampa ce urca spre calea ferată. La o sută de metri mai spre oraş, echipajul de la circulaţie staţiona. Unul dintre ei venise repede la maşina lor şi raportase măsurile luate.

— Câţi sunt? întrebase Măgură.

— Patru, cu şofer cu tot. Au cu ei un bărbat şi o femeie, nu ştiu cum i-au cules de pe drum.

— Au încercat să iasă din maşină?

— Numai şoferul a ieşit, ne-am apropiat de ei şi ne-a strigat că-i omoară dacă venim la maşină. Au cerut o maşină de-a noastră şi cale

liberă.

— Au arme de foc?

— Nu cred. Ar fi făcut uz de ele până acum.

Măgură coborâse, făcuse semn *specialilor* – erau patru – să coboare şi ei, apoi se sfătuise cu ei şi hotărâseră cum să acţioneze. El se îndreptase, singur, spre maşina blocată în scândura plină de cuie. Observase de departe o mişcare în maşină, îl lăsaseră să se apropie la vreo treizeci de metri, apoi şoferul ieşise şi, lipit de maşina lui, îi strigase să se oprească.

— Vin la voi fără armă! strigase şi Măgură.

Scosese pistolul din toc, îl arătase şi-l depusese pe asfalt, la vedere. Înaintase apoi, fără teamă.

— Ce vrei? îl întrebase şoferul.

— Să vorbim.

— Ce să vorbim? Aduceţi o maşină de-a voastră şi lăsaţi-ne să plecăm! Altfel îi omorâm!

Măgură ajunsese aproape de maşină. Cu toate că nu părea **s-**o facă, studia interiorul maşinii, vorbind în acelaşi timp:

— Vă dăm maşină, stai liniştit! Dar până când crezi că o să puteţi fugi?

— Asta nu te priveşte. Ne daţi maşina şi nu ne urmăreşte nimeni.

— Bine, bine! Dar trebuie să dăm de-o parte scândura asta… Mişcă puţin maşina, stă cu roţile din spate pe ea.

Şoferul se aşezase la volan şi mişcase maşina mai în faţă, cu greu. Măgură trăsese scândura buclucaşă în şanţul drumului. Şoferul ieşise din nou din maşină.

— Să nu umblaţi cu şoalda! îi atrăsese el atenţia lui Măgură. Maşina să tragă aici, lângă a noastră, să trecem imediat în ea. Dacă încercaţi ceva, îi omorâm imediat pe ăştia doi!

— Bine! Aşteptaţi aici. Dar cum o să mergeţi şase oameni în broscuţa noastră?

— Ne daţi *Volga* din spate.

Măgură se arătase încurcat:

— Păi aia e cam plină cu materiale…

— Le daţi jos. Hai, mai repede!

Plecase de lângă maşină, îndreptâ**ndu-**se spre cele care aşteptau spre oraş. Îşi culesese pistolul de pe drum şi începuse să împartă

ordine încă de departe:

— Trageţi maşinile de-o parte! **Faceţi**-vă că goliţi ceva din Volga specialilor! Întârziaţi cât mai mult mişcarea, blocaţi vederea cu celelalte maşini!

Un locotenent tânăr, apărut dinspre postul de control, se mirase că vrea să dea maşina bandiţilor.

— Ce vreţi, tovarăşe, să-i omoare pe ostatici?

Specialii aşteptau ordinele. Măgură se dăduse aproape de ei şi le spusese:

— Femeia e în faţă, pe genunchii unuia. Bărbatul e în spate, la picioarele celor doi. Trageţi în umărul drept, imediat cum deschid eu portiera maşinii noastre. Nu întârziaţi nicio clipă, e periculos, ăia stau cu cuţitele la gâtul ostaticilor.

Aşteptase câteva clipe, ca *specialii* să-şi monteze lunetele la arme, apoi întrebase:

— Cine are curaj să conducă maşina?

Se oferise şoferul Volkswagen-ului de la circulaţie. Se instalase la volan în *Volga* şi aşteptase indicaţii.

— Mişcaţi-vă un pic prin faţa maşinii, să nu vadă când intru şi eu! îi rugase Măgură pe ceilalţi miliţieni.

Oamenii se masaseră câteva clipe în faţa *Volgăi*, suficient ca el să intre în maşină. Se culcase pe bancheta din spate, cu pistolul în mână. *Specialii* îşi luaseră deja poziţiile prin preajmă.

— Tovarăşe, conduci încet, pe partea stângă a drumului. Opreşti paralel cu maşina lor, la cel puţin un metru de ea, exact la acelaşi nivel. Să nu o depăşeşti şi nici să nu rămâi în urmă. La milimetru!

— Am înţeles, tovarăşe locotenent! Lăsaţi pe mine! Dar o armă nu am luat şi eu…

— Nu e nevoie. Dumneata să opreşti unde ţi-am zis eu.

Au pornit, uşurel, aşa cum ceruse Măgură. Ştia că se poate baza pe *speciali*, lui îi revenea numai şoferul, ceilalţi erau ca şi scoşi din luptă.

— Să mă anunţi când suntem aproape, îi mai ceru celui de la volan, în timp ce acţiona macaraua geamului, pentru a-l coborî.

Şoferul apreciase distanţa şi începuse să anunţe din cinci în cinci metri:

— Patruzeci… Treizeci şi cinci… Treizeci… Cei din spate se uită la noi… Douăzeci… Cincicprezece… Au deschis uşa din faţă dreapta…

Zece… Ajungem.

În clipa în care maşina lor oprise, Măgură se ridicase în şezut şi întinsese pistolul pe fereastră, spre şoferul celeilalte maşini, fără să deschidă portiera.

— Mâinile sus! urlase el. Sunteţi arestaţi!

Cu coada ochiului observase o mişcare în dreapta, pe bancheta din spate. Atunci deschisese portiera şi se şi grăbise să coboare din maşină. Trei împuşcături de auziseră de departe, geamurile maşinii zburaseră în ţăndări, răcnete, gemete, în clipa următoare el era cu pistolul la tâmpla şoferului.

— Jos! Toată lumea jos!

Restul nu mai fusese decât o joacă de copil. Maşinile se apropiaseră în viteză şi-i arestaseră pe cei patru infractori, dintre care trei erau răniţi, unul destul de grav. Şoferul lor avusese parte de o lovitură cu patul armei, primită în plină faţă de la Măgură, care se scuzase că acela ar fi încercat să-l lovească.

Ostaticii nu păţiseră nimic, acţiunea decursese perfect, atâta doar că bărbatul acela nu apreciase zelul deosebit al lui Măgură şi a doua zi se şi trezise chemat la colonelul Buşe, care-i pusese în vedere că se va face o anchetă şi că, până la noi ordine, el nu se va mai ocupa de niciun caz. Nu înţelesese despre ce era vorba, abia peste două zile fusese anchetat – el, care era obişnuit să pună întrebări, nu să i se pună! – asupra acelei acţiuni. Se apărase, făcuse schiţa locului, explicase în amănunţime cum şi de ce acţionaseră astfel, îl ascultase o comisie întreagă, îi simţea împotriva lui, nu înţelegea deloc de ce, ce-aveau cu el. Şi, după ce o zi întreagă dăduse răspunsuri la o mulţime de întrebări, rămăsese sub ameninţarea bănuită a unei sancţiuni. Încercase să afle de unde i se trăgea necazul, nimeni însă nu părea să ştie prea multe, ancheta fusese cerută de la nivele superioare, nici colonelul Buşe nu putea s-o stingă.

Verdictul întârziase aproape două săptămâni, iar când se dăduse, toată lumea fusese surprinsă: lui Oprea Măgură îi era interzisă pe o perioadă nedefinită participarea la acţiuni pe teren, fiind folosit numai la lucrări de birou.

Umblase năuc câteva zile, îşi pierduse pofta de lucru, lumea îl lăsa în pace, îl înţelegea, până când sosise răspunsul de la uzina de motoare electrice din capitală, asupra lui Ştefan Christici. Da, cel căutat lucra acolo, era şeful unei secţii. I se dădea şi adresa de la domiciliu.

Se dusese într-un suflet la bătrânul Christici, cu hârtia de la fabrică.

— L-am găsit! îl anunţase el de la poartă, unde-l întâmpinase gazda. Uitaţi aici, aveţi şi adresa de acasă. Doriţi să mergeţi la el, sau să-l chemăm noi aici?

— Doamne! În sfârşit! Vă mulţumesc din inimă. Lăsaţi, mă duc eu la el, chiar la noapte plec! Ştiu pe unde e strada Lizeanu, am mai fost prin capitală, mă descurc eu.

După câteva zile îl văzuse pe bătrân chiar la miliţie, unde venise să mulţumească personal celor care se ocupaseră de cazul lui. I se păruse cam supărat şi-l întrebase dacă era numai o impresie, sau era cu adevărat.

— Sunt supărat, domnule locotenent, cum să nu fiu? Ştefan al meu mai că n-a vrut să mă primească în casă!

— Cum aşa?

— Of, nici eu nu înţeleg cum e posibil. Zice că reprezint o piedică pentru el... S-a ajuns acolo, la fabrică, e vorba să-l pună inginer şef... Dosarul de la cadre arată că eu am fost dat dispărut pe front şi dispariţia poate fi interpretată în mai multe feluri. El, inteligent, a susţinut ani de zile că aş fi trecut la ruşi, nu se primise nicio confirmare că aş fi fost luat prizonier sau că aş fi murit. A făcut ce-a făcut şi a convins toată lumea că eu aş fi trecut dincolo. Cine să mai cerceteze faptele după ani de zile? A impus această versiune şi aşa a rămas... Asta l-a ajutat în ascensiunea lui, dosarul arată mai frumos cu un tată trecut la ruşi, într-un moment când abia se întrezărea dezastrul armatei şi al războiului. S-a descurcat de minune, s-a înscris la comunişti, a făcut şi politică – ce politică o fi făcut el, nu prea înţeleg – oricum, acum, când s-a trezit cu mine la uşă, i-am dat peste cap întregul eşafodaj pe care îşi construise el viitorul. Bănuiam că prin venirea mea în ţară voi pune probleme numeroase, dar nu mă aşteptam ca acestea să fie atât de mari şi importante pentru mulţi oameni... Dumitale îţi spun, că te-am simţit apropiat de necazul meu, de câte ori am fost anchetat, mai mult acasă, veneau anumiţi tovarăşi, civili, şi mă luau pe departe, că ei nu prea credeau ce declarasem de atâtea ori înainte, încă de pe când eram în Liban. E şi normal, e greu de crezut, am aflat abia în ţară că alţi prizonieri s-au întors de ani de zile acasă... M-au frecat de mi-a venit acru, cu întrebări repetate de nenumărate ori, le-am dat numele celor pe care îi cunoşteam de acolo,

din lagăr, de unde proveneau, din ce unităţi, am înţeles mai târziu că nu se mai întorsese nimeni de acolo… Şi acum am înţeles de ce stau în calea fiului meu, pentru simplul fapt că m-am întors viu în ţară. Pentru el ar fi fost mai bine ca eu să fi dispărut definitiv prin Siberia, să rămân în dosarul lui ca un erou…

— Dar cum e posibil? Chiar aşa?

— Nici nu-ţi vine să crezi! Când m-a văzut la uşă, stă **într**-o vilă, numai el cu familia lui, primul gând a fost să-mi închidă uşa în nas. „Ştefane, eu sunt” i-am spus. „Ştiu că tu eşti” a zis el, rece, „te-am recunoscut, chiar dacă ai îmbătrânit. Ce vrei?” Şi eu, care mă dusesem la el cu drag… M-a băgat în casă, m-a pus să mă descalţ de bocanci, să nu-i murdăresc covoarele. Apoi m-a dus la bucătărie, nici n-a vrut să mă ducă în vreo cameră, are cinci sau şase, nici nu mai ştiu. Nevastă-sa a venit şi ea, să vadă cu cine se întreţinea el, **s**-a uitat la mine fără atenţie deosebită şi a dispărut, nu înainte de a-i reaminti să nu stea mult la taclale, că trebuia să meargă în nu ştiu ce vizită. Ştefan mi-a explicat în vorbe puţine că nu are nevoie de legături cu mine, mi-a spus şi de ce, arunca vina numai pe dosarul acela de la cadre, de parcă oamenii nu mai există, au fost înlocuiţi de dosare. Am înţeles că nu mai am ce aştepta de la el şi am plecat… Nu a insistat să mai rămân. M-a condus până la uşă, m-a întrebat dacă aveam bani de tren, i-am spus că am, a scos câteva sute şi mi le-a întins… Ca la cerşetori! Doamne, ce monstru am crescut! Înţeleg că acum reprezint o piedică pentru el, dar măcar să-mi fu spus că ne vom mai vedea, că mă va căuta, să ne întâlnim pe ascuns, dar el nu a zis nimic, nici nevastă-sa n-a ştiut că eu sunt tatăl lui. Să arunci vina pe împrejurări e foarte uşor. Dar împrejurările nu se nasc singure, de la sine, tot oamenii sunt cei care le generează. Atunci cui aparţine vina? Nu tot oamenilor? Dacă unii mai pot fi numiţi oameni! Să-ţi fie ruşine de propriul tău tată… Să-l ocoleşti, să-l consideri de-a dreptul un duşman personal… Dacă nu i-aş fi fost tată, aş face orice ca să-i retez ascensiunea, dar aşa… Nu pot, n-am dreptul, trebuie să-l ajut până la capăt! Vezi, de-asta sunt supărat şi trist. Luni de zile dumneata te-ai zbătut să mă ajuţi să-mi regăsesc fiul şi acum, când l-am regăsit, am ajuns la un nonsens, nu mai am nevoie de el! Mare păcat!

16.

Revenit din concediu, Stan Măgură nu-şi mai găsea locul la regiune. Oamenii se mai schimbaseră, vedea peste tot figuri noi, mai

mult tineret, bătrânii cam fuseseră traşi pe linie moartă. La secţia de verificări, şeful biroului în care muncise el mai înainte, Radu Bărbulescu, fusese înlocuit, numai şeful de secţie rămăsese în post, Mircea Chelnereş fusese şi el mazilit, auzise că avusese totuşi necazuri cu rudele lui prin alianţă, şi mulţi alţii dispăruseră. Doina Olteanu însă nu dispăruse, schimbase doar şefii, acum era tot dactilografă, dar la secţia culturală, al cărei şef era tot Pavel Haţegan.

Primul secretar îl plasase pentru un timp chiar la secţia culturală, până aveau să se lămurească mai bine asupra necesităţilor viitoare, aştepta indicaţii de la centru asupra folosirii celor care se întorseseră de la acea şcoală politică.

Pavel Haţegan îl însărcinase cu presa, apăreau în Craiova două ziare, unul cotidian, celălalt lunar, acesta fiind axat pe probleme de cultură. Munca nu era deloc grea, Stan Măgură nu trebuia decât să citească articolele colaboratorilor ziarelor şi să taie ce nu corespundea liniei.

Se aruncase pe muncă cu bucurie, în fiecare dimineaţă citea un teanc de articole şi reportaje, îşi făcea rapoartele de lectură, pe care le înainta şefului de birou, acela îşi făcea şi el datoria, mai umbla pe ici, pe colo, mai schimba o frază, un cuvânt, era un om cu carte, dar cam dogmatic, nu ştia decât linia, cum zicea linia, aşa trebuia să zică toţi.

După vreo lună, Stan avusese un diferend cu şeful de birou, din cauza unui raport favorabil făcut de el asupra unui reportaj pe teme agricole. Se ciondăniseră, autorul reportajului arăta la final că mai existau nişte deficienţe, Stan le lăsase să treacă, accentuase că era bine să fie lăsate în text, ca să se vadă că noua ţărănime are probleme delicate, pe care este în stare să le depăşească prin forţa asigurată de noile condiţii de organizare, dar Mărculescu, şeful de birou, nu fusese de acord.

— Cum, tovarăşe Măgură, dumneata crezi că e bine să arătăm că avem greutăţi?

— De ce nu? Progresul societăţii se realizează prin lupta dintre nou şi vechi, oriunde şi oricând. Dacă ţăranii noştri n-ar mai avea şi ei probleme, nu credeţi că le-ar lipsi motivaţia progresului? Că doar n-o să susţineţi acum că toate problemele au fost rezolvate şi colectiviştii noştri nu mai au ce face?

— Nu sunt de acord, nu pot să fiu! Cum o să spunem noi că ţăranii au greutăţi? Cine le-a făcut? Tot ei!

— Tocmai! Problemele le-au creat ei, să şi le rezolve! Şi chiar ar trebui insistat asupra acestui aspect, că ei sunt în stare să şi le rezolve singuri, urmare a noului nivel de conştiinţă căpătat în anii democraţiei. Ţărănimea română a fost o clasă aparte, cu înclinaţii mic-burgheze, trebuie să recunoaştem lucrul acesta. În cincisprezece ani nu cred că s-a schimbat suficient, chiar dacă am aplicat metodele socialismului în reorganizarea ei. E normal să mai aibă reminiscenţe în gândire, de când singurul ideal era pământul, gândit ca proprietate privată. Eu așa zic, că e bine să lăsăm articolul așa cum l-a scris autorul său.

După comentariul acela avusese numai necazuri, Mărculescu raportase mai sus opiniile lui, se purtaseră discuţii în cercuri mici, închise, Mihai Zevedeanu nu mai era la regiune ca să afle totul și să-i spună și lui că era ameninţat din umbră de şuşotelile unora, care nu-l prea aveau la inimă din cauza şcolii făcute în Uniunea Sovietică. Se trezise într-o zi că este chemat la şeful de secţie, pe care-l cunoştea suficient de bine, omul nu se schimbase, rămăsese acelaşi ins bănuitor și răstălmăcitor al vorbelor, purtaseră o discuţie în contradictoriu, Stan Măgură își apărase punctul de vedere, folosind numai citate din cei trei mari gânditori ai marxism-leninismului, folosise chiar citate din discursurile lui Dej, rostite cu diverse prilejuri, Pavel Haţegan își recunoscuse neputinţa de a-l înfunda, dar nu faţă de el, ci faţă de Biroul Executiv al regiunii, întorsese însă discuţia pe alte laturi, se uitase mobilul de la care se pornise, acel articol de presă, care între timp apăruse și nu fusese băgat în seamă mai de nimeni, căci lumea se plictisise de ziarele în care totul era descris în trandafiriu, când realitatea imediată contrazicea ceea ce se scria în jurnale, acum, din aproape în aproape, Stan Măgură era prezentat ca un om aproape periculos, din cauza ideilor sale, prea multe şi prea îndrăzneţe.

Rezolvarea cazului a găsit-o însuşi Stan Măgură. Mama venise pe la ei, la oraş, trăsese la Oprea, ca de obicei, nu stătuse decât trei zile, avea treabă pe la policlinică, să se mai caute la piciorul ei ce se anchilozase de tot şi o durea din ce în ce mai des şi, când se întâlnise cu Stan, îi spusese că ea nu se mai poate duce la colectiv, că nu se mai poate apleca deloc.

După ce plecase mama, Stan Măgură ceruse o audienţă la primul secretar şi ceruse mutarea în sat la el. Expusese motivele care îl îndemnau să ceară această mutare, le susţinuse, afirmase chiar că poate e mai bine să se afle acolo, în mijlocul problemelor ţărănimii, că

la oraş nu se adaptase mai deloc. Primul secretar îl întrebase dacă nu e păcat totuşi de şansele pe care le-ar fi avut acolo, la regiune.

— Şi tocmai acum, când umblă vorba că te-ar fi chemat în aparatul central?

— Nu, tovarăşe prim! refuzase Stan, hotărât. Eu am fost ţăran şi ţăran voi rămâne şi de-acum încolo. Ce-mi trebuie mie viaţă de oraş? Oraşul nu-mi place. Nu zic, aici am dus-o bine, dar nu-i de mine. La douăzeci şi şase de ani nici copii n-am apucat să fac. Cât o s-o mai duc aşa?

— Îţi aduci soţia aici.

— Nu se poate! Şi cu părinţii ce fac? V-am spus că sunt bătrâni, mama e bolnavă, se mişcă greu…

— Bine, tovarăşe. Pe mine m-ai convins. Fă cererea, eu voi face un referat favorabil şi rămâne să hotărască Biroul.

Câteva zile umblase ca năuc. Era încurcat, nu ştia dacă cererea lui va fi aprobată, el era hotărât să plece în sat, dacă regiunea nu i-ar fi dat aprobarea, urma să se adreseze Comitetului Central, îşi pregătea motivaţiile, argumente personale avea suficiente, găsise şi motive de muncă politică efectivă, era convins că va avea succes.

Îl vizitase şi pe Mihai Zevedeanu, tot la fabrică, şi mentorul său se cam mirase de hotărârea lui.

— Ce naiba, Stănică tată, dai cu piciorul unui viitor strălucit? îi reproşase el. Păi de ce, mă băiete? De ce să nu te faci şi tu băiat de oraş?

— Nu pot, şi gata!

— Mă, dar nu te gândeşti cum ai trăi tu aici, sau la Bucureşti, dacă zici că te-ar lua acolo? Las-o-ncolo de casă, vinde-o şi du-te cu părinţi cu tot unde te cheamă partidul! Alţii se zbat să ajungă ca tine, şi tu renunţi aşa uşor la o viaţă frumoasă…

— De ce spuneţi aşa? Nu-mi pare rău de ce pierd, odată ce nu ştiu ce pierd. Eu nu sunt om de oraş, asta e! Ţăran am fost şi mă voi întoarce printre ţăranii mei, pe care-i cunosc suficient. Numai acolo voi putea eu să mă realizez.

— Spui vorbe mari, Stănică tată…

— Da, dar altele nu-mi găsesc ca să exprim cum simt eu. Eu, când m-am legat de partid, m-am legat din conştiinţă şi pentru totdeauna. N-am căutat niciodată avantaje materiale, sau mai ştiu eu ce. Eu am fost soldatul partidului şi nimic mai mult. Dacă am urcat în

ierarhie, n-am făcut-o eu însumi, n-am căutat-o. Dumneavoastră și alţii aţi fost cei care m-au împins în sus, din diverse motive. La început am crezut că ascensiunea mea are la bază recunoaşterea meritelor pe care le-am dobândit, apoi mi-aţi deschis ochii, că nu e întotdeauna aşa. Acum m-am hotărât definitiv. De ce să ocup eu locul altuia, care poate e mai bun decât mine? Când eu am fost ajutat cam prea mult ca să ajung unde am ajuns? Oricare om ar trebui să-şi cunoască condiţia... Eu zic că mi-o cunosc. Nu pot aspira mai sus. N-aş mai fi eu, aş minţi, aş înșela încrederea și aşteptările celorlalţi... M-am crezut un om important, dar nu sunt. Ca mine, mai sunt o mulţime. Numai împrejurările m-au ridicat, eu n-am avut niciun merit.

— Nu mai vorbi, mă, aşa! Te-oi fi crezut tu buricul pământului, dar nu ai şi fost. Dacă noi am avut încredere în tine, înseamnă că ai calităţi.

— Am, dar numai până la un nivel. Am hotărât să mă opresc până nu e prea târziu. De ce ajungi mai sus, de-aia căderea e mai brutală.

— Ce cădere? Ce vorbeşti tu acolo?

— Orice om îmbătrâneşte, nu numai fizic, ci mai ales psihic. Ori eu nu vreau să mă prindă anchilozarea minţii pe un post prea înalt. De pe o scară, dacă ai să cazi o treaptă, nu e mare lucru, dar de cazi mai multe, te duci până jos de tot, şi poiate nici nu te mai ridici vreodată. Mă duc în sat, la ai mei. Acolo, măcar pot să muncesc fără teama că voi fi tras la răspundere pentru părerile mele. Aici, trebuia să fiu mereu atent ce vorbesc, să nu poată fi interpretate vorbele mele. De parcă toţi sunt atenţi numai la ce spun ceilalţi, ca să dea în ei, să-i lovească mereu... Nu mi-a plăcut deloc atmosfera de veșnică suspiciune, de parcă aici, la vârful ierarhiei, s-au strâns numai duşmanii revoluţiei... Și mi-e dor de pământ...

— Mă uimeşti, Stănică tată. Niciodată nu te-am crezut aşa legat de pământ. Te-ai ascuns, nu-mi place! Dar apreciez şi disimularea asta.

— M-am ascuns, recunosc. Am sperat că mă voi schimba oarecum. N-am reuşit...

Peste câteva zile, cererea lui primise aviz favorabil. Era desărcinat din funcţia avută la regiune şi pleca acasă cu o recomandare de a fi numit secretar la Sfatul Popular. Pierdea la salariu aproape o mie de lei, dar nu-l interesa acest aspect. Era bucuros că se ducea din nou acasă, printre ai lui, singurii oameni pe care îi cunoştea bine şi cu

care putea lucra de la egal la egal.

17.

Din când în când, Oprea Măgură trecea pe la prietenul lui, Caragiale, pe care toată lumea îl cunoştea numai sub acest nume, cel adevărat se pierduse undeva în uitarea timpului, omul rezista, nu băga prea adânci mâna în averea statului, nu-l prinsese nimeni cu şoalda, în toţi anii aceia. Cartierul se extinsese, mult dincolo de canal, era lume multă, mulţi ţărani plecaseră de la sate, venind la oraş, la şantiere, care se înmulţiseră ca ciupercile după ploaie, tot oraşul era un şantier, se construia mult, blocuri, fabrici, obiective culturale, şi se simţea o nevoie acută de forţă de muncă. În Craioviţa se ridicaseră două şcoli mari, necesare pentru numeroşii copii care apăruseră în cartier odată cu lărgirea lui. Caragiale era mulţumit, până în urmă cu doi ani copiii lui fuseseră obligaţi să se ducă la şcoala din casele Obedeanu, cale de vreo trei kilometri, acum se duceau şi ei mai aproape, şcoala era la trei minute de mers de casa lui. Măgură îl vizita ştiind că nu va pleca de la el cu mâna goală niciodată.

Primăvara îşi intrase în drepturi, timpul se încălzise. Măgură simţea nevoia să mai iasă pe teren, dar nu avea motive, lui i se dădeau numai anchete care-l blocau la birou. Se plictisise numai de acele anchete, le făcea corect, dar cam în dorul lelii, nu se mai grăbea niciodată. Infractorii erau în continuare speriaţi de reputaţia lui de om dur şi răspundeau întotdeauna repede şi clar la întrebările lui. Când ridica el tonul şi se mai răstea la câte unul, tremurau pantalonii pe acela.

Copiii cam crescuseră şi se gândea să facă cumva, să se mute **într-**o casă mai mare, măcar două camere să aibă. Încă era criză de locuinţe, lumea nu se trezise încă, nu ştia nimeni ce-i acela confort, erau mulţumiţi dacă aveau o cămăruţă în care să locuiască. Cei care se mutaseră la blocurile din centru erau priviţi ca o curiozitate, cum puteau ei oare să locuiască acolo, în camerele acelea trase după un calapod, să nu poţi să vorbeşti un pic mai tare, de teamă că te aude vecinul.

Trecând peste teama inoculată de versiunile vehiculate prin oraş, îşi cumpăraseră şi ei aragaz şi butelie, oamenilor le era frică de noutate, se auzea că buteliile ar exploda foarte uşor, ei îşi luaseră inima în dinţi şi cumpăraseră, realizâ**ndu-**i utilitatea abia după aceea, când văzuseră ce uşor se pregătea mâncarea pe aragaz. Scăpaseră

definitiv de lampa cu gaz, pe care o foloseau la gătit, care afuma oalele şi scotea un fum greu, care intra şi în mâncăruri, făcându-le de nesuferit.

Gica primise misiunea să încerce un aranjament în vecini, să ia un apartament mai mare. Nicolae Constantinescu, fostul proprietar al casei de alături, avea nevoie de bani, vânduse tot ce mai putuse să vândă, luase băieţi în gazdă, dar nu se mai descurca şi căzuseră la o înţelegere, el şi cu fosta lui servitoare să se retragă într-o fostă bucătărie, în camera mică să restrângă doi băieţi, rămânând astfel liberă o cameră mare, din care se trecea într-una mai mică, împreună cu o fostă cămară, care putea fi folosită ca bucătărie.

Zis şi făcut, mutarea se făcuse în vară, când revenise Manole dintr-o tabără, de la Baia de Aramă, nu mai trăsese la vechea locuinţă, ci în cea nouă.

Cu toate că apartamentul era la subsol, ferestrele erau suficient de mari şi intra multă lumină prin ele.

În camera mică, de doi pe patru metri, dormeau copiii, pe o dormeză nouă, cumpărată pe banii obţinuţi din vânzarea altor mobile din vechea locuinţă. Mai ales Manole era foarte mulţumit de camera pe care o împărţea cu Victor, acolo putea să se retragă într-o lume a lui, personală.

Din timp în timp, Reta ale Ierma trecea pe la ei, în drum spre centrul oraşului, îi cam invidia pentru că ei păreau să se fi aranjat mai bine, ea şi cu Nichi al ei nu-şi luaseră încă aragaz, erau deci în urmă, în vară făcuseră şi ei pasul acela, dacă ale Măgură avuseseră curaj să-şi ia, ei de ce să nu-şi ia?

Cu toate că se înţelegeau destul de bine, cele două familii îşi ascundeau una de alta gândurile şi planurile de viitor, dintr-o teamă moştenită din vechime, de a nu apărea în mintea celorlalţi ca nişte oameni bogaţi, „cu posibilităţi”, acum bogăţia materială nu mai era ceva de fală, ba chiar dimpotrivă, era ceva periculos. Dacă Nichi n-ar fi fost mare amator de băutură, Măgură ar fi renunţat la prietenia lui, pentru că îl considera un învârtit şi ştia el că Nichi nu era băiat prost, ajunsese inginer şef al ţesătoriei, trebuia să aibă ceva în cap, ori Măgură se simţea bine numai între oameni apropiaţi ca intelect de nivelul său, nu superiori.

Spre toamnă venise Stan pe la ei, cu interese pe la regiune şi aflaseră de la el ce se mai întâmpla prin sat. Gicu plecase de acasă în

vară, se dusese în Dobrogea, la muncă, împreună cu alţii şi venise de acolo cu două care de porumb, ceva de necrezut. Nu se mai înţelegea cu Gica lui, toţi speraseră că timpul va rezolva problemele, dar nu rezolvaseră nimic, Tomiţa ale Fănică poştariul, fratele lor înecat, umbla să se mărite cu un băiat din Ciungu, pe care ei nu-l prea cunoşteau niciunul, dar, dacă ea dorea să se mărite, n-avea decât, era bine să aducă o mână de bărbat în casă, ele, două femei, nu făceau faţă, abia se mai descurcau de pe o zi pe alta.

— Dar tu, cum te descurci pe la Sfat? îl întrebase Oprea, curios.

— Mă descurc, naşule, mă descurc binişor. Primesc şi salariu, şi produse de la gospodărie, am un sfert de normă la zi, în patru zile fac o normă, e suficient. Acum am luat şi eu ceva produse, cam puţine ele, că gospodăria noastră n-a mers prea bine anul acesta, nea Mărin Marcu s-a cam boierit şi şi-a băgat brigadieri numai oameni de-ai lui şi ăia n-au prea avut grijă să scoată lumea la câmp, au zis că merge treaba şi fără ei. N-avem nici cadre, de unde să scoţi agricultori învăţaţi? Acum ni-i pregătim şi noi, am organizat cursuri speciale, avem lectorii noştri, citim după carte, învăţăm şi noi cum putem. Şi eu predau un curs, despre păioase, am primit sarcina asta şi, dacă la început nu prea mi-a plăcut, acum mă descurc de minune. Bună agricultura asta ştiinţifică! Citeşti în carte şi găseşti răspuns aproape la toate întrebările. Mai greu e să-i lămuresc pe oameni să respecte toate prescripţiile. Ce păţesc cu ei când e să vină la cursuri! Ştii, le facem la cămin…

— Ce cămin?

— Căminul Cultural! L-am terminat, în sfârşit. În trei ani, de când au început lucrările la el, abia fundaţia era făcută şi cu câteva ziduri. Acum, cum am ajuns în sat, m-am pus cu gura pe toţi, să facem Căminul odată. Nu mai erau fonduri, se păpaseră între timp, cine s-a ocupat de lucrare plecase, pe cine să mai tragi la răspundere? M-am făcut al dracului, am mai ţipat, am mai ameninţat pe câte unul, am urnit treaba, dar fonduri tot nu aveam suficiente. Şi atunci, ce mi-am zis eu, ia să încercăm să facem rost de bani! M-am dus la popa Codrat şi l-am luat tare, părinte, dacă nu ne dai bani, demolăm biserica! Popa Codrat nu s-a speriat el, ştia că a cam trecut valul cu religia, dar nu m-am lăsat, i-am spus în faţă, eram numai eu cu el, am avut curaj, i-am spus că-l fac duşman de clasă, că aveam şi motive, asculta la aparat posturile străine şi după aia pleca cu vorba prin sat, că o să fie iar război, că acum, după chestia cu Cuba, americanii n-or să lase să vină

ruşii în coasta lor, nu se lasă ei cu una, cu două şi sigur va fi război şi se vor întoarce iar la putere ăia care au fost înainte. Chestia asta o aflasem de la nenea, el se mai duce pe la bătrânii ăia care cică ar citi în biblie şi popa Codrat îi încurajează, chiar dacă ăia nu zic întotdeauna ca el. Popa, nimic, că ce, râd de el, s-a terminat cu canalul, nu-l mai sperie, religia este liberă, aşa zice la Constituţie. I-am zis eu vreo două, că-i dau cu Constituţia peste gură dacă zice ceva rău despre ea, am întors-o cum mi-a convenit mie, n-a mai avut curaj să mă încontreze atunci. A venit aici, la şefii lui, să mă reclame, la regiune n-a avut curaj să se ducă el personal, i-a trimis pe popii ăi mari. M-am trezit cu o comisie de control, care voiau să vadă ce şi cum, că de ce am cerut bani de la biserică, i-am terminat repede, erau oameni de înţeles, le-am spus verde ce vreau să fac şi de ce şi ei au fost de acord. Oricum, banii bisericii provin tot de la oamenii din sat, nu făceam decât să-i folosesc pentru un scop mult mai bun. Comisia şi-a întocmit raportul cercetării, favorabil mie şi ideii pe care am avut-o şi aşa am făcut rost de bani pentru cămin. Am mobilizat toţi maistorii de case din sat, i-am plătit în zile-muncă, şi într-o lună şi jumătate am terminat căminul. Acum sunt mulţumiţi toţi, că le aducem caravana în sat şi le dă filme de trei ori pesăptămân a. Anul viitor cumpărăm un aparata de proiecţie şi o să le dăm filme în fiecare zi. Acum, sala de spectacole o folosim pentru cursurile agrotehnice, e loc suficient, mai greu e, cum ţi-am spus, cu oamenii, să-i aducem. Am fost nevoiţi să-i mai ameninţăm, că le tăiem din zilele-muncă dacă nu vin la cursuri, n-o să ne ţinem de cuvânt, evident, munca omului trebuie răsplătită, dar după ce i-am speriat, oamenii vin. Ni s-a promis pentru anul viitor un inginer agronom, să vedem dacă ne dau… Om mai avea noi ingineri de-ăştia, de agricultură, dar nu prea vin pe la noi, i-a masat pe toţi în Bărăgan şi în Banat, acolo unde se ştie că pământurile sunt bune şi dau recolte bogate. La noi, pe nisipurile alea, ce să facă un inginer, care n-a studiat în toată facultatea decât despre pământurile obişnuite? Ne-ar trebui un om de-al locului, care să fi făcut agricultură pe nisipuri…

— Păi de ce nu trimiteţi tineret la facultate?

— Trimitem, dar pe cine? Că niciunul nu vrea să se facă agronom, toţi se uită la facultăţi tehnice, ba să se facă profesori, orice, numai ca să plece din sat. Am început să avem probleme cu forţa de muncă, tinerii nu prea mai vin la câmp, schimbul de mâine nu prea mai există… Şi nimeni nu vede, toţi se bucură că ţăranii noştri se duc la

oraş, să se facă muncitori, parcă n-aş şti eu ce muncitori se fac ei. Şi-apoi, la noi parcă tot e mai bine, noroc că suntem aşa departe de oraş, le e greu să plece, se hotărăsc anevoie. Totuşi avem deja câteva case lăsate în părăsire… Nu ştiu ce va mai fi. Parcă văd că în câţiva ani rămân în sat numai bătrânii. Ori agricultura nu se poate face numai cu bătrânii!

— Lasă, finule, că n-or pleca chiar toţi tinerii din sat. Unde să se ducă? Şcolile sunt puţine şi pentru cei care sunt deja la oraş, unde să-i mai bage şi pe cei de la ţară?

— Îi bagă, naşule. Tu nu ai băgat la şcoli atâţia copii de la noi din sat? Că doar ştiu câţi vin pe la tine să te roage să-i ajuţi.

— Of, şi tu acum! Or fi şi ei şase, opt, zece, nu mai mulţi.

— Dar ăştia sunt numai cei care vin la tine! Ori nu eşti numai tu aici, un pivot de întoarcere şi sprijin, înţelegi? Dacă pleacă din sat cincizeci de copii în fiecare an, în zece ani sunt cinci sute, un sat întreg!

— Atunci faceţi şi voi ceva, să nu mai plece lumea!

— Ce să facem? Mai întâi trebuie să vedem de ce pleacă oamenii, pentru ca apoi să găsim metodele de rezolvare.

Zici că tu ai găsit motivele. Găseşte atunci şi rezolvarea!

— Uşor de spus, mai greu de făcut. Am găsit motivele, poate şi rezolvările, dar nu e nimeni de acord cu ele. Cum să împiedicăm noi oamenii să plece la oraş, în industrie, când e atâta nevoie de ei acolo? E o contradicţie aici, şi-i mare păcat, în socialism n-ar mai trebui să existe contradicţii, aşa spune cartea. Dar cum să împaci şi capra, şi varza? E foarte greu, dacă nu chiar imposibil. O să ne trezim naiba o dată că avem industrie căcălău şi o agricultură deloc. Atunci să-i văd, pe unde scot cămaşa!

— Cine „să-i văd”?

— Da, să ne văd… Căci toţi suntem de aceeaşi parte, nu mai e ca înainte… Până acum aveam de-a face cu duşmanii de clasă, acum i-am mai rărit, au văzut şi ei, ăia care au scăpat fără canal, că nu mai au altceva de făcut decât să ni se alăture, că e spre binele lor, sau şi al lor, nu numai al nostru, am scăpat de-o plagă a societăţii, clasele astea, foste exploatatoare, i-am pus cu botul pe labe, ne-am atins obiectivele principale. Lupta continuă, dar cu cine? Noi între noi? Parcă văd că aşa va fi… Unii, odată ajunşi în posturi de conducere, au început să se creadă buricul pământului, deasupra tuturor celorlalţi. Am cunoscut oameni care făceau afirmaţii personale, dar pe care le plasau pe poziţia

partidului, dădeau indicaţii după mintea lor, crezându-se exponentul partidului, poate singurul şi cel mai înţelept. Cum să-i explici unui astfel de om că poate greşi? Te legi de el, te-ai legat de partid… Partidul nu poate greşi, asta-i clar. Şi nu e ca în biserică, unde biblia nu poate greşi. Nu, nu-i deloc acelaşi lucru! Te-ai legat de partid, înseamnă că iei de bune statutul şi doctrina lui. Nu? Aici e marea diferenţă. Te uneşti cu un partid, dar numai pe baza liberului consimţământ. În credinţă e cu totul altfel… Să nu crezi că spun vorbe mari, că-ţi fac teorie. Eu, când m-am înscris în partid, am făcut-o cu toată inima, cu toată convingerea. Ştiam la ce trebuie să mă aştept… Tu, ai crezut, n-ai crezut, treaba ta. Dar eu… Eu am crezut şi cred în viitorul societăţii noastre. De-asta m-am şi angajat în lupta politică. Vreau să ne ridicăm mereu mai sus… Poate căile nu sunt cele mai bune, cele mai clare, obiectivul este însă unul singur şi pentru atingerea lui e bună orice cale, chiar dacă uneori e mai ocolită sau, dimpotrivă, prea pieptişă.

— Mai lasă, mă, gândurile! Pe tine numai politica te frământă? Las-o naiba, sunt alţii care să gândească, destui! Te-apucaşi tu să faci politică, ţăruşul! Şi măcar de-ai face-o bine…

— Politica tot oamenii o fac, naşule! Tot oamenii, căci *polis* în greceşte înseamnă oraş, aglomeraţie de oameni. Eu mă consider un om politic şi nu vreau să renunţ la calitatea aceasta. Până şi tu, tot om politic eşti, chiar dacă nu te simţi. Nu crezi? Păi pe cine aperi tu? Legile statului, nu? Dar statul ăsta al cui e? Al nostru, al tuturor. Comuniştii au făcut noul stat, tu îl aperi, deci eşti şi tu înscris în politica statului acesta! Credeai că dacă nu eşti în partid, nu-i faci poloitica? Ba i-o faci, căci altceva n-ai ce face. Şi trebuie să fii mândru că i-o faci, altfel n-ai fi ajuns tu aici, unde eşti, dacă nu s-ar fi făcut statul ăsta cel nou.

— Bă, luate-ar naiba, ce-ai? Ce-ţi veni? Recunosc că numai datorită condiţiilor noi am putut eu s-ajung unde-am ajuns, dar să ştii, nu doresc să mă înscriu în partidul vostru.

— De ce?

— Am văzut eu cum e, azi eşti, mâine nu mai eşti. N-ai văzut şi tu, în ’54, ce de capete au căzut? Şi ăia nu erau tot comunişti?

— Dar nu se compară!

— De ce? Că aceia erau mari, iar tu eşti jos? Dar pe tine, când te-au făcut să nu mai ai loc aici, n-a fost tot aşa? Evenimentul a avut alte proporţii, esenţa a rămas aceeaşi.

— Greşeşti, naşule, greşeşti profund! Pe mine nu m-a gonit

nimeni de aici.

— Atunci de ce-ai plecat?

— Aşa am simţit eu, e greu să explic. Eu am fost cel care a hotărât să plec înapoi, acasă! Nu m-a gonit nimeni, de unde ai scos şi chestia asta?

— Nu te cred. Cine e fraierul ăla care să renunţe la o viaţă mai bună, la o carieră?

— Tocmai, că eu n-am urmărit să-mi asigur o carieră! Niciodată!... Ştii, o să avem un copil.

— Chiar aşa? Cam când?

— Acum, până în Anul Nou.

— În sfârşit, mă! Se luaseră femeile de gânduri, că fina ar fi stearpă. Bine, bine! Dacă e băiat, să-i pui numele Victor.

— Nici nu poate fi altfel.

18.

Iarna, destul de grea, geroasă şi cu multă zăpadă, trecuse greu. Cum se încălzise, Oprea Măgură făcuse rost de parchet şi un meşter, hotărât să monteze ceva nou şi mai călduros pe podelele celor două camere. Meşterul lucrase câteva zile, dorea să facă un lucru de calitate. Gica îl urmărea mereu, făcându-i observaţie de câte ori nu era mulţumită.

Într-o dimineaţă, când Măgură venise mai devreme de la serviciu, şi stătea şi el pe lângă meşter, apăruseră doi bărbaţi necunoscuţi, care ocoliseră casă, intraseră pe uşa din spate şi coborâseră scara, de parcă ar fi cunoscut locurile de când lumea. Uşa de la camera mare era deschisă şi ei intraseră înăuntru, salutând pe toată lumea care se afla acolo.

— Pe cine căutaţi? îi luase repede Măgură.

— Tovarăşul Măgură. Aici stă?

— Da. Eu sunt. Ce doriţi?

— De când locuiţi aici?

— De un an. De ce?

Necunoscutul care vorbise mai înainte lăsase o pauză, privind peste tot, evitând parcă să dea un răspuns.

— Parchetul l-aţi cumpărat? întrebase el într-un târziu.

— Da. Nu mi l-a dat nimeni de pomană.

— Şi meşterul are autorizaţie?

— Cred că da. Lucrarea o fac prin IGO, nu m-am încurcat cu

particulari.

— Aşa, da… Pot să văd şi eu bonul de vânzare de la magazin, pentru parchet?

Lui Măgură i-a cam sărit ţandăra.

— Dar de ce să vă arăt eu bonul? Cine sunteţi dumneavoastră?

— Nu contează cine suntem.

— Cum să nu conteze? Păi pe ce lume trăim? Să vină oricine în casă, să mă întrebe ce fac? Aveţi legitimaţii, ceva?

Cei doi s-au privit întrebători şi n-au răspuns nimic.

— Atunci daţi-i drumul de-aci! s-a răstit Măgură. Hai, dacă n-aveţi treabă aci, uşa e tot acolo pe unde aţi intrat!

Şi se uita în lături, după vreun lemn ceva mai mare, căci necunoscuţii aceia nu-i făcuseră o impresie prea bună, cu toate că erau îmbrăcaţi bine şi cel care vorbise fusese destul de politicos. Oamenii aceia, dacă văzuseră cum stă treaba, däduseră dosul uitând să mai salute şi ieşiseră cam repede, lăsându-l în urmă pe Măgură, să-i înjure copios.

— Cine m-o fi reclamat, mă! făcea el, nervos, că doar m-am ferit să fac afaceri. Numai ăştia, alde Hobeanu, s-au ţinut de capul meu, fir-ar ei ai dracului. Ştiu eu că le stau în gât, de parcă am avea ceva de împărţit! Câtă răutate pe ei!

Hobeanu era un activist de partid, lucra la raion şi locuia deasupra lor, în două camere, o bucătărie, balcon mare. Nu aveau copii, dar nici nu-i prea iubeau. Nevastă-sa, Aristiţa, şedea acasă, avea adică „meseria" de casnică, nu avea nevoie să lucreze pe undeva, el aducea suficienţi bani. Dar stând acasă şi plictisindu-se de moarte – ce să facă ea, pentru doi oameni? – trăgea cu coada ochiului peste tot şi îl punea pe soţul ei la curent cu tot ce se întâmpla în familiile în care avea ea posibilitate de acces.

Iarna, aveau obicei să se strângă mai mulţi vecini în bucătăria în care locuiau acum „domnul" Nicolae Constantinescu şi „tanti" Maria Manea, fosta lui servitoare. Se strângeau acolo, la căldură, vorbeau, puneau ţara la cale, jucau cărţi (popa prostu, toci, tabinet), pe unul din cele două paturi, în timp ce pe celălalt pat, *domn*u' juca table sau ţintar cu unul din băieţii pe care-i avea în gazdă.

Controlul acela trecuse fără urmări, Măgură aflase cine erau cei doi, erau de la Securitate, se cam speriase, la gândul că o chestie atât de minoră, ca baterea unui parchet, putea deveni o problemă de

competenţa Securităţii, de parcă acei ofiţeri nu aveau altceva de făcut decât să vadă ce fel de parchet îşi pune în casă un alt ofiţer, de miliţie.

Se dusese pe la Marin Grosu, iarăşi nu-l mai vizitase cam demult, în găsise acasă, bătrânul nu mai ieşea decât rareori, însă nu era singur, mai erau acolo şi nevastă-sa, şi colonelul Panait, şi Stelian Pârvănescu, precum şi o femeie şi un alt bărbat pe care nu-i cunoştea. Marin Grosu i-a prezentat, Cornel Matac, ziarist şi Eufrosina Potolincă, pictoriţa despre care îi mai povestise el lui Măgură. Femeia purta ochelari de vedere, mai mult din snobism, după cum avea să afle, căci atunci când lucra nu-i punea niciodată pe nas.

Măgură se aşezase lângă Stelian Pârvănescu, fiind omul pe care îl cunoştea mai bine în adunarea aceea de necunoscuţi. Discuţia trenase foarte puţin, cât timp intervenise el, apoi cei prezenţi nu-l mai băgaseră în seamă, cu excepţia fostului locotenent, care-l luase imediat la întrebări, pe şoptite:

— Bine, mă, să nu mai dai tu un semn de viaţă! Nevastă-mea e făcută foc pe tine. Nici măcar să-mi botezi copiii n-ai mai venit! Ce-i cu tine?

— Nu-i nimic, Steliane, dar am multă treabă.

— Aiurea! De-al dracu' nu mai treci pe la mine, ştiu eu. Te-ai ajuns, ce-ţi pasă!

— Vorbeşti prostii! Dacă-ţi spun că am avut treabă…

— Ai avut pe dracu'! Ţi-era frică să nu te rog şi eu să mă împrumuţi cu ceva bani, aia e!

— Eşti rău! Ce mai face Suzana?

— Ce să facă? **S**-a apucat să toarne la copii, vrea să-mi facă o echipă de handbal. Mi-e teamă să nu iasă una de fotbal.

După cum remarcase Măgură, înainte de venirea lui se cam băuse, oamenii aveau limbariţă, colonelul se roşise tot la faţă, chelia îi strălucea, noroc că în cameră nu era prea cald. Spiritele erau cam înfierbântate, Marin Grosu conducea discuţia, purtată deocamdată cu ziaristul acela destul de tânăr, uscat ca o scândură, cu faţa colţuroasă. Când devenise atent Măgură la ce vorbeau ei, Cornel Matac povestea despre o vizită de documentare pe care o făcuse prin părţile Gorjului.

— ...şi când am aflat de chestia aia, m-am dus acolo, în sat, să văd şi eu ce şi cum. O luasem înaintea organelor competente, eu nu sunt decât un simplu reporter, mi-am declarat identitatea, preşedintele Sfatului, era cel nou, venise şi el de două zile, nu cunoştea

oamenii, atâta m-a rugat, să nu scriu nimic, că în câteva zile reface el colectiva, cum a fost. M-am interesat cine era fostul preşedinte de gospodărie, când m-a auzit paznicul de la Sfat ce vreau, mi-a zis că nu înţelege despre ce vorbesc. Cum nu înţelegi, mă? Vreau să ştiu cine a fost preşedintele colectivului. Atunci el s-a uitat în jur, să nu-l audă cineva şi mi-a şoptit la ureche, dacă vreţi să-l găsiţi, faceţi dumneavoastră o excursie prin Germania.

— Chiar aşa ţi-a zis? se mirase Marin Grosu, înălţând sprâncenele şi zâmbind.

— Mă, zic eu, chiar în Germania să mă duc? Păi, ce, zice ăla, matale eşti cam surd şi văz că nu prea auzi. L-am lăsat în plata Domnului şi m-am întors la preşedintele Sfatului. În câteva fraze m-a lămurit el, dar numai după ce m-am jurat că n-o să scriu nimic despre asta. Acolo făcuseră colectiva prin ’53, intrase mai mult de jumătate din sat, aveau pământuri bune, la poalele dealurilor, aveau de toate, şi atelaje, şi oameni buni de muncă, şi conducător bun, un ţăran procopsit pe care ei şi-l aleseseră, ei singuri, nimeni altcineva. În primul an au obţinut o producţie dublă faţă de media obişnuită, preşedintele se zbătea, adusese tractoare, lumea avea încredere în el şi-l asculta ca pe Dumnezeu. În al doilea an, producţiile au crescut şi mai mult, fapt care i-a împins şi pe cei care nu intraseră de la început să ceară să vină şi ei la colectiv. N-au fost ei prea mulţi, dar veneau cu cererile şi preşedintele le supunea aprobării adunării generale, nu le aproba el singur. Şi uite aşa, mergea totul ca pe roate, colectivul lucra acum din banii proprii, rambursase toate datoriile către stat, oamenii erau mulţumiţi, pământul îşi făcea datoria. Până acum trei ani, când a venit în sat o comisie, în control, de la regiune, avuseseră ceva reclamaţii, împotriva preşedintelui colectivei şi a altor câţiva oameni de vază din sat, lucrătură serioasă, popa, unul mai tinerel, care s-a dovedit până la urmă duşman de clasă, mai era un învăţător, un morar, toţi de-ăia vechi, nu le convenea că ţăranii noştri o duceau şi ei bine şi făcuseră o mulţime de sesizări anonime. Necazul preşedintelui, că nu era însurat şi se ţinea cu o văduană, toată lumea ştia asta, ei nici măcar nu se ascundeau, înainte vreme nici nu se ţinea aşa mult la oficializarea legăturilor dintre bărbat şi femeie şi oamenii nu se obişnuiseră încă cu noile precepte morale. Ăia de sesizaseră, ştiau ei ce coardă să cânte, făcuseră totul ca şi când ei numai grija moralei socialiste o aveau.

— Mă, al dracului! făcuse gazda, ţâţâind.

— Stai să vezi! Şi vine comisia, trage la Sfat, vorbesc cu preşedintele de la Sfat, pleacă prin sat, vorbesc ei cu unul, cu altul, lumea a spus ce-a spus, ei au tras concluzia că omul din capul colectivei are o comportare imorală şi hotărăsc să-l destituie pe loc. Au chemat colectiviştii, ăia n-au prea venit, le-au spus cum stă chestia şi au schimbat preşedintele, chiar dacă din sală nu a votat nimeni pentru. Au pus un preşedinte nou, ei l-au pus, încălcând flagrant statutul, au făcut un proces verbal precum că **s**-a votat şi pe-aci ţi-e drumul! Acum, lumea îl cunoştea şi pe preşedintele cel nou, era muncitor, nimic de zis, dar cam prost organizator şi influenţabil. Au sperat să facă treabă cu el, dar n-a fost să fie aşa. În primul an a schimbat brigadierii, a pus numai oameni de-ai lui, i-a băgat în colectivă şi pe unii dintre aceia care trăseseră sforile, ce dacă avuseseră legături cu legionarii, ăia se duseseră demult, nu mai aveau putere, i-a băgat, cum zic, şi pe-ăia, a avut rezultate destul de bune, căci lumea rămăsese cu vechea organizare, aveau încă poftă de lucru. Dar în anul următor a avut o recoltă foarte proastă, neglijase anumite terenuri, fusese sfătuit prost de cei interesaţi să fie aşa, **s**-a trezit toamna că n-are ce da la oameni. A făcut ce-a făcut, **s**-a înţeles cu statul, să-i păsuiască la contracte, dar nici anul trecut n-a obţinut mare lucru. Între timp se transformase şi el, ca om, devenise avar şi rău, se considera un adevărat conducător al obştii, se înconjurase numai cu oamenii aceia care-l împinseseră spre fruntea colectivei, se ţinea mai mult de chiolhanuri, băgase mâna toată în averea colectivei, intrase de tot în mocirlă. Şi, când a văzut că nu mai ştie cum **s**-o scoată la capăt, i-a dat unul de-al lui ideea să emigreze. Ţăran, ţăran, că zici că ce ştie el, de la coada sapei, dar şi-a pregătit plecarea fain frumos. **S**-a dus pe la raion, a cerut să plece **într**-un schimb de experienţă în Ungaria, să vadă şi ei cum e pe-acolo – că nu voia să plece numai el, plecau mai mulţi colectivişti. Cum i-or fi dat drumul, nu ştiu, fapt e că **într**-o zi a venit un autocar în sat, **s**-au urcat şi duşi au fost. În Ungaria **s**-au plimbat pe unde-au vrut, colectivul plătise bani din gros pentru excursia lor, securistul care era cu ei, că doar aşa se obişnuieşte, n-a simţit nimic, până în ultima zi, când a văzut că la autocar nu **s**-au mai întors trei oameni, unul dintre ei fiind preşedintele. Bietul om, l-au ridicat încă de la graniţă, de a rămas statul fără un funcţionar care nu se dovedise la înălţimea misiunii încredinţate. După două săptămâni, nevasta preşedintelui a primit o scrisoare, din Germania de vest, unde ajunsese bărbatu-său. Scria că se

angajase deja, câştiga destui bani şi că ea să stea liniştită, că în câteva zile o cumpără.

— Cum adică, **s**-o cumpere? întrebase colonelul Panait, care nu părea să fie prea atent la povestire, aşteptând cu nerăbdare să mai termine ziaristul cu vorba, ca să mai apuce şi el rândul la cuvânt.

— Păi aşa, dă valută şi femeia poate să se ducă după el. Ce contează la noi un om, care nici nu mai dă randament, când bărbatu-său e în Occident şi dă mărci pentru nevastă şi copii? Dar asta-i altă treabă, dă-l încolo, eu de gospodărie voiam să spun. Cum a plecat ăla, oamenii n-au mai ieşit la lucru, au plecat după vreo două săptămâni în Dobrogea, cu căţel, cu purcel, tot satul. **S**-a ales praful de *geace*, degeaba avea tot ce-i trebuia, dacă forţă de muncă nu mai era. I-au adus între puşti înapoi, dar oamenii tot n-au ieşit la muncă. Şi aşa, colectivul **s**-a destrămat de la sine. Pornise bine, dar aşa e când îşi bagă dracul coada.

— Dacă nu mai aveau preşedinte, de ce nu l-au pus pe ăl de-a fost înainte?

— De unde să-l mai scoată? Că omul îşi lichidase toată bruma de avere din sat şi plecase la Reşiţa, să se facă muncitor. **S**-au dus după el, unii de la raion, să-l roage să revină în sat, dar el nici n-a vrut să audă despre aşa ceva. Când îl destituiseră, îl excluseseră şi din partid şi lui mai mult de-asta îi era necaz, că funcţia nu-l încălzea prea mult. Om din**tr**-o bucată, le-a spus ălora de veniseră după el, ce, mă, vreţi să ling unde-am scuipat? Eu nu fac aşa ceva. Acum am o meserie, pe-asta nu mi-o mai luaţi voi din mâini, cum aţi făcut înainte. Duceţi-vă la popa din sat, sau puneţi-i pe ăia de m-au destituit cu de la sine putere! Şi au plecat oamenii, cu coada între picioare.

— Mă frate, ce mai roman ar ieşi din întâmplarea asta! exclamase Marin Grosu, plin de idei. Ce zici, Steliane?

— Ce să zic, nea Mărine? Dumneata ai putea să faci chestia asta…

— Şi cine l-ar publica? îndrăznise să întrebe ziaristul. Dacă mie nu mi se dă voie să scriu un articol despre chestia asta, despre destrămarea unei colective, din cauza unor abuzuri ale unor oameni nepricepuţi, cine crezi că ar publica un roman pe tema aceasta? Nimeni! Am mai vorbit noi, acum totul trebuie zugrăvit în culori trandafirii, nu cumva să ieşi din rând, că te termină.

— Dar asta ar fi realism pur! revenise gazda. De ce să nu

zugrăvim realitatea aşa cum este?

— Nene, am mai vorbit noi despre asta, nu vrei să înţelegi! Păi una este realismul, alta este realismul socialist. Regula noastră de bază asta e, realismul socialist. El trebuie să descrie realitatea, dar numai pe cea frumoasă, din care cititorul poate învăţa ceva util, cum să devină el mai bun, cum să lupte împotriva a tot ce e retrograd... Şi apoi, să-ţi spun la ce m-am gândit eu aşa, ca omul, că mie mi-e greu să stau degeaba şi, dacă altceva nu pot să fac, măcar gândesc, să nu mă sclerozez. E o chestie şi cu realismul socialist, n-a fost el inventat de pomană. În orice societate mai sunt lucruri care nu merg cum trebuie, e normal să fie aşa, o societate o continuă pe alta, preia ceva de la cea dinainte, nu se poate să renunţe la tot, la absolut tot ce-a fost înainte. Ştim toţi ce greutăţi avem. Atunci, dacă tot le ştim, ce rost are să le mai punem şi pe hârtie, să le arătăm cu degetul? Riscăm să devenim prea criticişti, să trăim numai dintr-o critică continuă. Şi-atunci ce-am rezolvat? Arătăm lumii întregi că noi avem numai greutăţi? Mai bine am pune mâna să le eliminăm, noi înşine, sau măcar să oferim o cale de rezolvare. Dar cei mai mulţi nu sunt în stare nici de una, nici de alta. Mai bine aşa, să arătăm numai că-i frumos, măcar ne îmbătăm cu apă chioară...

— Şi când ne trezim din beţie ce facem? intervenise din nou Marin Grosu, şi Măgură înţelesese că discuţia se purta de obicei între el şi ziarist, ceilalţi erau mai mult asistenţi.

— Dracu' mai ştie! pufnise nemulţumit Cornel Matac. Hai să mai bem un pahar, poate chiar să ne îmbătăm!

Discuţia trenase apoi, ziaristul cam căzuse pe gânduri, gazda îl luase la întrebări pe Măgură, că de ce nu mai trecuse pe la el, se scuzase cum putuse, se arătase interesat de ce mai făcea Stelian Pârvănescu şi fostul locotenent începuse să se laude cum că lucrase şi el la prima locomotivă construită la Electroputere.

— Mă, şi când am văzut eu ce de aparate puneau băieţii ăia, veniţi din Elveţia, am prins drag de ele şi m-am apucat să le învăţ rostul, n-aş fi crezut niciodată că am aptitudini pentru aparatură de mare fineţe. Am profitat de un loc liber la Direcţia Sanitară şi anul trecut m-am transferat la ei. Acum m-am ajuns specialist în depanarea aparaturii medicale. Nici n-ai crede ce de aparate sunt şi prin spitale! Dar le-am dibuit pe toate, mă descurc prin ele aşa cum te descurci tu pe străzile oraşului. Când am o sesizare, îmi iau trusa de scule şi plec la

faţa locului, chiar dacă e vorba de Târgu Jiu, Severin sau Vâlcea, peste tot mă duc, nu mi-e greu, îmi face şi plăcere, cunosc o mulţime de oameni, am acces oriunde. Am un salariu bunicel, n-am de ce să mă plâng, sunt văzut bine, am reuşit să pun pe picioare nişte aparate aduse din import, care zăceau de ani de zile prin magazii, se defectaseră, sau nu ştia lumea să umble cu ele, trebuia să vină specialiştii din străinătate, dar le-am făcut eu să meargă... Cred că am procedat bine că am plecat de la Electroputere, se pusese pe capul meu unul de la cadre, pe chestia cu tata, am aflat eu că de fapt nu de aia îl durea pe el, dar fiu-său era coleg cu mine, maistru şi el, şi nu prea se pricepea, şi-ăluia de la cadre îi era frică să nu-l dau eu în gât pe fiu-său. I-am lăsat cale liberă şi m-am mutat la spitale, aici e mai bine, sunt singur, nu mă mai bat cu nimeni, numai eu sunt specialist în aparatura lor, nu am concurenţi şi deci nu mai pot avea necazuri cu careva. Mă, că dacă-ţi spun cum te freacă ăştia, de la cadre, te-apucă groaza! În fiecare săptămână mă chema, să mai dau o declaraţie, să spun tot, ce dracu' o fi vrând să înţeleagă prin „tot”, nu ştiu, că doar avea dosarul meu acolo, nu ascunsesem niciodată nimic din trecutul meu, de frică să nu mă prindă cu şoalda şi să-mi pierd pâinea. Ăta, nu şi nu, că să spun tot, că el ştie, dar mă lasă pe mine să recunosc, adică-mi făcea o favoare, greşeala recunoscută e pe jumătate iertată. După ce mi-am luat transferul, mi-am permis să mă duc la el, era singur în birou, când m-a văzut, a-nceput să tremure, eram cam nervos, în ultimele săptămâni mă frecase atâta, de nu mai puteam dormi noaptea, de griji ce-mi făceam. I-am spus atunci că am ascuns întotdeauna o faptă pe care am comis-o cu câţiva ani înainte, cum l-am prins pe unul la înghesuială şi l-am spânzurat de limbă, unul care nu mă lăsa în pace cu întrebările, şi că am scăpat numai pentru că nişte doctori au găsit de cuviinţă să-mi facă un act din care reiese că sunt nebun şi că nu răspund pentru faptele mele. Să-l fi văzut pe ălacum belise ochii, ca de broscoi, şi căscase gura, că nu mai avea aer. Şi i-am spus că mai am încă actul acela de nebun şi că mie nu-mi place când mă ia cineva la întrebări, şi mă jucam cu un capăt de frânghie, şi iar îi povesteam cum îl spânzurasem pe ăla de limbă şi mă prefăceam că aş căuta în tavan ceva de care să leg frânghia. După aia l-am lăsat în pace, am salutat frumos, ca la armată şi am ieşit la aer, simţeam că acela mirosea a frică, şi frica are miros. A fost o răzbunare copilărească, dar a meritat. M-am răcorit şi m-am spălat de toate necazurile. Suzana m-a şi certat, când i-am

povestit ce păţisem, că puteam să am necazuri, dar văd până acum văd că omul nu m-a încondeiat, poate mă luase în serios şi-i era frică să nu mă întorc din nou la el, să-l spânzur de limbă.

Într-o vreme, Marin Grosu îl întrebase pe Măgură ce mai era nou cu el, auzise el câte ceva, se cam îndoia de cele auzite, el altfel îl cunoscuse, un tip echilibrat, de ce devenise aşa arţăgos?

— Domnule, de când am avut aventura aia, când mi-am frânt mâna, de atunci am înţeles şi eu că totuşi meseria asta a noastră e periculoasă, se apărase Măgură. Dacă n-aş fi participat la cursurile acelea de *speciali*, cred că n-aş fi scăpat întreg atunci, m-ar fi tăiat banditul ăla şi pe mine, aşa cum i-a tăiat pe ceilalţi doi.

— Vai, ce palpitant! sărise de la locul ei pictoriţa, care până atunci tăcuse şi mâzgălise ceva pe un bloc de desen. Dar ce **s-**a întâmplat?

Oprea Măgură povestise în câteva cuvinte întâmplarea, jenat că trebuie să divulge ceva din activitatea lui unei necunoscute, apoi Marin Grosu îl completase, vesel:

— Şi acest vajnic apărător al legii – şi-l arătase cu degetul – nu vrea să ne spună şi ce **s-**a întâmplat mai târziu, de a ajuns să nu mai fie trimis pe teren, din teama de a nu transforma cazuri minore, de hoţii sau bătăi, în adevărate scene cu pistolari. A devenit o adevărată teroare pentru cei care încalcă legea prin folosirea armelor sau brutalităţii fizice!

— Trebuie că aveţi o viaţă foarte interesantă! se arătase pictoriţa dornică de vreo poveste frumoasă, dar Măgură considerase că vorbise deja prea mult şi se retrăsese în muţenie. Ce-aţi zice dacă v-aş propune să vă fac portretul? continuase pictoriţa. Aveţi un profil tocmai bun pentru un tablou. Şi l-aş intitula „În misiune”, un miliţian în luptă cu doi tâlhari... Chiar, ce idee! Pe un fundal de toamnă, siluetele bandiţilor abia schiţate, iar ofiţerul, în prim plan, ferm hotărât să-i dea gata.

— Froso, asta este pentru expoziţie? întrebase Marin Grosu.

— Desigur, pentru expoziţie, doar nu pentru mine! Ce ziceţi, domnule ofiţer?

Măgură era încurcat de propunere. Nu înţelegea ce rost avea să-i facă femeia aceea portretul, nu putea să aleagă un alt subiect?

— Hai, mă, ce stai pe gânduri? se răstise gazda la el. În loc să te bucuri că poţi să ajungi şi tu **într-**un tablou, tu taci ca peştele. E de

acord, Froso, spune-i mai bine ce trebuie să facă, ăsta e aşa de încuiat că se pierde în faţa unei femei străine.

— Vai, dar cum se poate? se împotrivise pictoriţa. Un om atât de puternic şi de curajos, să se piardă în faţa unei femei? Aşa e, domnule ofiţer, cum zice nenea Grosu?

Măgură nu apucase să răspundă, căci fostul poliţist i-o luase înainte:

— Ce-i dai zor cu domnule ofiţer? Zi-i Oprişan, că aşa-i place lui să-i zică lumea!

19.

El plecase repede atunci, de la Marin Grosu, nu se mai simţea bine acolo, colonelul Panait monopolizase, în sfârşit, discuţia, mai bine zis dreptul la cuvânt, şi se aruncase **într-**o povestire de pe vremuri, el profitase de o pauză şi se ridicase, scuzâ**ndu-**se că mai avea treabă. Eufrosina Potolincă se ridicase şi ea, aflase că aveau cam acelaşi drum, ea locuia pe lângă Palatul Justiţiei, se îmbrăcaseră amândoi cu hainele groase lăsate pe cuierul de pe hol şi plecaseră amândoi. Mirosea a primăvară, cu frunze arse, era încă răcoare pe seară, pictoriţa îl luase de braţ şi se lipise de el, pretextând că-i era frig.

— Îi cunoşti demult pe ăştia? îl întrebase ea, trecând la pronumele apropiat fără nicio reţinere.

— Numai pe domnul Grosu şi ep Stelian. Am lucrat împreună pe vremuri…

— Mi-a povestit nenea Grosu, eu aşa îi zic, nenea, e un bătrân deosebit, îmi place de el. Şi are şi o minte scăpărătoare… Eşti însurat, nu?

— Da. Am şi doi copii. De ce?

— Aşa… Eu nu m-am măritat. Şi probabil nici n-o să mă mărit. O femeie, odată măritată, îşi pierde personalitatea, nu mai e ea însăşi. Ori eu am de gând să realizez ceva în viaţă. Mi-ai văzut expoziţia de la Casa Studenţilor?

— Nu. N-am timp de expoziţii.

— Îmi închipuiam! Ar fi bine totuşi să te duci **s-**o vezi. Nu am numai eu tablouri acolo, este o expoziţie colectivă… În afară de muncă, cu ce te mai ocupi?

— Cu… mai nimic, recunoscuse el şi se ruşinase.

— Da, da… Cu tine voi avea de lucru. Ar trebui să te mai lustruieşti şi tu. Eşti prea închis, cred că eşti şi egoist. Suferi de

singurătate… Am ghicit?

— Eşti ghicitoare? trecuse şi el la pronumele apropiat.

— Nu, dar îmi place să studiez sufletul omului. Pentru portrete, nu numai aspectul exterior contează, ci şi ce gândeşte omul, forţa lui psihică. La tine, desigur, voi schimba câte ceva, trebuie să arăţi foarte hotărât. Când ai să-mi pozezi, nu-mi trebuie mai mult de trei şedinţe, va trebui să te fac să te gândeşti la ceva care să te transforme, să te facă să devii dur. Cred că ştiu ce-ar trebui… Uite, am ajuns, aici stau eu. Nu vrei să vii până sus, să-ţi arăt câteva tablouri?

Acceptase invitaţia. Pictoriţa îl condusese pe o scară în spirală şi intraseră **într-**o încăpere care era chiar podul casei, mare şi înalt, cu câteva luminatoare, făcute probabil de când fusese construită casa. Încăperea avea mobile puţine, un şevalet mare, o măsuţă lângă el, cu tuburi, borcănele şi pensule, **într-**o firidă era aruncată o saltea, cu o plapumă imensă deasupra, **într-**o parte o draperie de pânză albastră acoperea intrarea **într-**o bucătărie improvizată. Un raft din scânduri nefinisate adăpostea nişte cărţi, în rest, pe toţi pereţii atârnau tablouri, neînrămate, pânze şi cartoane, hârtii cu schiţe prinse în piuneze, una peste alta.

— Dar aici e o adevărată expoziţie! remarcase Măgură, uluit. Toate astea le-ai făcut tu?

— Evident! Uită-te la ele până mă schimb.

Femeia dispăruse după perdea, el privise câteva tablouri, erau mai multe portrete, pe câteva cartoane se vedeau şi nişte pete de culori, nu înţelegea ce e cu ele, îi explicase ea, când revenise, **într-**un capot vişiniu, surprinzâ**ndu-**l chiar în faţa unui astfel de carton.

— Acelea sunt nişte încercări, dar acum nu pot avea succes, nu e timpul lor… Cele mai căutate sunt portretele, şi acelea nu toate, mai mult de muncitori, de ţărani, oameni prinşi în focul muncii. Ce vrei, cultul şi cultura muncii!

Adusese de alături două scăunele, rotunde, cu trei picioare, un taburet pe care-l folosea drept măsuţă, două pahare şi o sticlă de vodcă. Turnase în pahare câte un deget şi ciocniseră.

— Eu nu prea beau, se scuzase pictoriţa. Nu-mi place nici gustul băuturii şi nici nu-mi face bine. Tu poţi să bei însă cât vrei. Hai să-ţi arăt ceva!

Căutase pe un raft şi trăsese o cutie de carton, pe care o pusese pe taburet, îndem**nându-**l să se uite singur înăuntru, ea avea puţină

treabă dincolo. Îl lăsase singur, iar el profitase de lipsa ei ca să-şi mai toarne un pahar, îl băuse, mai turnase iarăşi şi abia apoi deschisese cutia. Înăuntru, numai fotografii, o femeie goală, apoi alta, cu aceeaşi femeie, împreună cu un bărbat, apoi altele, la fel. Se uitase repede peste toate, erau destul de multe, simţea că transpiră, mai băuse un pahar şi închisese cutia. Pictoriţa apăruse imediat, de parcă îl urmărise de după perdea.

— Ţi-a plăcut? Sunt cele mai bune tablouri ale mele. Te-ai speriat? Nu trebuie să bagi în seamă. E şi ăsta un mod de a trăi… Cei mai mulţi bani de aici i-am câştigat. Cu tablourile mele, aş fi murit de foame demult… Am poze cu toţi cei care au profitat. I-am şantajat, să nu crezi că banii i-am luat pe poze. Nu mi-e teamă să ţi-o spun, te-am simţit prea slab ca să profiţi de ceva din mărturisirea mea. I-am şantajat pe toţi… Îmi făcea plăcere să-i văd târându-se la picioarele mele, cerându-mi negativele… Ah, ce oameni!

Îi povestise şi cine erau bărbaţii aceia, numai oameni mari, importanţi în ierarhia de valori a cetăţenilor oraşului. Când începuse să-i enumere, ca la catalog, el se speriase, era o adevărată răsturnare de valori, oameni pe care el îi vedea undeva mult deasupra problemelor obişnuite, iată, îi găsea bălăcindu-se într-o mocirlă, în care şi el se aruncase fără prea multe probleme de conştiinţă. Abia la sfârşit, înainte de a pleca, îi spusese pictoriţei:

— Sper că pe mine n-ai să doreşti să mă şantajezi.

— A, nu! se apărase femeia. Cu tine e altceva. Tu îmi placi, nu te pun pe acelaşi plan cu ceilalţi. Şi-apoi, nu ţi-am spus, am nevoie să cunosc la perfecţie omul pe care-l pictez, numai aşa pot să realizez o operă viabilă. Nu te speria, nu am aparate ascunse în cameră. Când vreau să fac fotografii, aduc un specialist, pe care-l plătesc bine, stă ascuns acolo, după perdea şi-şi face meseria…

— Nu te supăra, eşti dată dracului!

— Ha-ha-ha! râsese ea, cristalin. Nu mă supă, mi-au mai spus-o şi alţii, numai că sub altă formă. Ce vrei? Trebuie să trăiesc şi eu. Şi nu mă mulţumesc cu o viaţă oarecare. Eu am avut parte de o copilărie bogată, după naţionalizare m-am trezit deodată că nu mai am niciun viitor, intrasem la Arte Frumoase şi am rămas pe drumuri. Te plictisesc?

— Nu, nu.

— N-am avut altă soluţie. Dacă voi nu m-aţi vrut, vorba lui

Lăpuşneanu, eu v-am vrut! Am început cu unul, ca orice început, greu, nu ştiam cum să fac... N-aveam niciun spaţiu adecvat, a fost tare greu. Dar începutul l-am făcut şi mi-a mers. Omul, nu-ţi dau numele, era foarte mare, mă şi mir că s-a uitat la mine, era un idol al tinerilor, nu s-a speriat prea tare de şantajul pus la cale de mine, mi-a spus că ar putea face în aşa fel încât eu să dispar complet şi definitiv, avea puterea asta, ştiam, dar n-a folosit-o. M-a întrebat ce doresc. I-am spus: să-mi urmez studiile. A aranjat ce trebuia şi nu m-a mai căutat niciodată. Mă aşteptam să-mi ceară negativul. Nici măcar nu l-a interesat... I l-am dus eu, personal. Cam aşa a început... Nu-ţi mai povestesc cum am terminat studiile, a fost greu, dar am răzbit. După aceea am venit aici, la Craiova şi în câteva luni am deschis o expoziţie personală, fiind prezentată ca un element de viitor. Numai eu şi cei care au aranjat-o ştim câte lacrimi s-au vărsat şi câte negative am folosit. Acum sunt o pictoriţă recunoscută, mă ocup numai de munca mea, n-am treabă cu alţii, au vrut să mă ridice, să mă instaleze într-un post de conducere, dar n-am vrut. Artistul din mine nu are nimic de-a face cu omul din mine! Suntem două fiinţe în acelaşi trup, atâta tot.

Mai târziu, când se dusese la ea să-i pozeze pentru tablou, Eufrosina Potolincă îi ceruse să stea într-o anumită poziţie, puţin aplecat în faţă, cu capul întins şi mai mult înainte, şi el se cam mirase, habar n-avea ce vedea ea interesant în acea poziţie incomodă. Obosise după doar câteva minute şi i-o şi spusese, cerându-i să-l pună să stea în altă poziţie.

— Nu, nu, aşa trebuie să stai! îi ceruse ea. Dar poţi să te mai odihneşti din când în când. Deocamdată nu-ţi fac şi chipul, trebuie să-ţi spun ceva şi nu vreau să te supăr de acum, destul te voi supăra mai târziu.

— Totdeauna ai lucrat după model? se interesase el.

— Nu. Numai uneori. De cele mai multe ori mă folosesc de schiţe. Toate cartoanele de pe pereţi sunt schiţe, făcute la repezeală, pe un şantier, pe câmp, pe unde am dat de figuri interesante. E greu să lucrez după model, asta cere timp mai mult şi cine are timp să-l piardă cu mine?

— Va să zică eu acum pierd timpul cu tine?

— Îl pierzi pe-al tău, dar îl câştig eu. Vezi? Tot te-am păcălit şi pe tine.

— Te-ai obişnuit aşa, să-i tragi în piept pe toţi.

— Ei, nu chiar pe toţi… Să ştii că e un sentiment aparte acela pe care-l obţii când te simţi mai puternic decât alţii, de teama cărora tremură o mulţime de alţi oameni. E o plăcere sadică, suntem încă animale, ne bucurăm de răul altora. Numai că eu mi-am folosit puterea pentru un scop nobil. Evident, la o primă analiză nu se poate spune aşa ceva, ba chiar dimpotrivă. Dar ce-aş fi ajuns eu, odată cu terminarea studiilor? O pictoriţă ratată, ratarea survine foarte repede dacă n-ai un sprijin solid. Am cunoscut destule cazuri printre colegi, care **s**-au pierdut foarte repede, în doi, trei ani au dispărut din lumea artei.

— De ce?

— Oh, e greu de explicat. Împrejurările sunt de vină, dacă nu eşti mai înfipt şi legat definitiv şi complet de cerinţele momentului, n-ai nicio şansă. Eu am dorit să fac artă şi am făc**ut-**o, chiar dacă am folosit mijloace condamnabile.

Se mai dusese pe la ea de trei ori, numai când îl chema ea, îi atrăsese atenţia să n-o caute alteori, fără să fie înţeleşi. Ultima şedinţă fusese mai lungă, ea dorea cu orice preţ să-i surprindă o anumită expresie şi – abia la sfârşit recunoscuse că o făcuse dinadins – îl rugase să-i povestească întâmplarea în care-şi rupsese el mâna. Începuse greu, dar ea părea foarte atentă şi-l ajuta cu câte o întrebare subtilă, până îl adusese la sfârşit, când el stătea de-o parte, gândi**ndu-**se la cei doi miliţieni din alimentară, iar oamenii aceia, care veniseră din blocurile din zonă, îl loveau pe tâlhar, fără milă şi fără să aleagă unde dădeau.

— Mi se părea atunci că sunt cel mai puternic, ştiam că-mi rupsesem mâna, dar nu mai simţeam durerea. Stăteam acolo, privind în gol, auzeam cum bufneau loviturile în trupul banditului, îl umpluseră de sânge, cred că-şi pierduse şi cunoştinţa, dar în gând îi îndemnam să dea înainte. Cred că l-aş fi omorât dacă nu-mi rupeam mâna. Eram sigur că-i omorâse pe ceilalţi doi şi parcă mă-nchipuiam pe mine în locul lor, mă şi vedeam dus pe targă la spital, mort, tăiat, îmi vedeam nevasta şi copiii plângâ**ndu-**mă… Nu ştiu ce mi-a venit de atunci, îi urăsc pe toţi cei care folosesc armele împotriva altor oameni, de-aia m-au şi tras pe linie moartă, nu mă mai stăpânesc, ţin cu orice preţ să le las bandiţilor ălora de-i mai arestam din când în când vreun semn pentru toată viaţa, să ştie şi ei că cu legea nu e de glumit. Dacă mi-ar fi dat voie legea, nici măcar nu mai încercam să-i arestez, i-aş fi împuşcat fără milă.

Rămăsese un timp pe gânduri, apoi ieşise din ele:

— **Într-**o zi am avut o acţiune, în Sineasca, în ţigănie. Tu nu-ţi poţi imagina ce înseamnă să lupţi cu un om înarmat cu armă de foc. Mi **s-**a întâmplat de mai multe ori, mai ales în primii ani, când nu se ridicaseră armele. Dar acum, când de ani de zile nu mai e voie să ai arme de foc fără autorizaţie, e ceva groaznic să te afli în faţă în faţă unui om despre care ştii că are o armă la el, ai şi tu, dar ordinul este să-l prinzi viu, să dea seamă de faptele lui… Şi tu n-ai voie să tragi, decât după un anumit tipic, e chiar mai indicat să te laşi omorât decât să-i clinteşti un fir de păr banditului. Erau doi atunci, **într-**o magazie, şi cereau să-i lăsăm în pace, că altfel trag. Miliţienii îi înconjuraseră, dar niciunul nu era în stare să facă ceva, să-i scoată de acolo. Mai întâi am vrut să pun foc magaziei, dar ne lua prea mult timp şi cine ştie ce făceau nebunii ăia. I-am făcut să vorbească, să aud unde sunt şi, după ce am înţeles eu cam pe unde şedeau ei înăuntru, am tras prin peretele de scândură. Aş fi tras mai sus, la nivelul trupului, mi-ar fi fost mai simplu, dar legea mă împiedica. Am păcălit şi eu legea şi l-am rănit pe unul dintre ei. Au ieşit afară ca mieluşeii… Le puneam foc dacă nu ieşeau, mama lor de bandiţi!

Eufrosina Potolincă era mulţumită. Surprinsese pe faţa lui exact expresia pe care o dorea, încordarea, supărarea, ambiţia, hotărârea, cruzimea, dispreţul, curajul, toate aceste nuanţe erau îmbinate **într-**un mod fericit. Aşa îl văzuse ea, prima dată, când povestise, în casa lui Marin Grosu, în câteva cuvinte, aceeaşi întâmplare. Psiholog bun, ea înţelesese de atunci de unde venea expresia aceea la el, căci dispăruse imediat ce încetaseră să vorbească despre acea întâmplare care îl marcase profund. Tocmai de aceea îl pusese acum să vorbească pe larg, din nou, despre acea aventură, fiind convinsă că el se va transforma din nou, în sensul dorit de ea.

Fusese ultima şedinţă.

— Şi tabloul? Când va fi gata?

— Oh, mai târziu, peste câteva săptămâni. Ai să-l vezi la salonul de vară, până atunci se usucă bine, îl dau la înrămat şi o să-l expun cu siguranţă. O să-l pun la intrare, pe un stâlp, să nu poată trece nimeni fără să-l aibă sub ochi.

El trecuse deja la starea lui obişnuită, uitase de ce vorbise mai înainte. Ceruse voie, privise şi el tabloul, dar nu înţelesese mai nimic, erau numai nişte umbre, în faţă un chip abia conturat, dur, „ăsta să fiu

eu?”, clătinase nemulţumit din cap şi se trăsese spre salteaua din firidă.

La plecare, pictoriţa îl prinsese de reverele vestonului şi-i spusese:

— E ultima oară când mai vii aici. Să nu te superi, dar nu mai vreau să ne mai vedem aici. Rămânem prieteni şi atât, da?

— De ce?...

— Taci! zisese ea şi-i pusese degetul pe buze. Tu nu înţelegi nimic. Rămânem prieteni şi atât. La revedere!

20.

Marile probleme care agitau lumea îl lăsau rece pe Oprea Măgură. Ziarele nu-l interesau, le citea sporadic, spre deosebire de copii, care citeau zilnic *Scânteia*, căutând întotdeauna articolul de fond de pe pagina externă şi veşnica rubrică de caricatură a lui Eugen Taru, cu politicienii anglo-americani, care pregăteau permanent un nou război, se înarmau excesiv, de parcă numai ei o făceau. Lui Manole îi plăcuse în mod special o caricatură în care era prezentat McNamarra, sau MacMilan, în orice caz un MacIcsulescu, cu laţul de gât, pe marginea unei prăpăstii, în care arunca o rachetă, legată la capătul celălalt al frânghiei.

După ce în urmă cu vreo doi ani se ocupase de alcătuirea unui caiet în care lipea articole şi fotografii despre şi cu Lenin, fiind el convins că acel om a făcut mult bine omenirii, fără să fie în stare să explice şi anume cum îl făcuse, inspirat de câteva filme sovietice, cu acţiunea din timpul revoluţiei şi al războiului civil, se apucase să scrie o povestire, care în mintea lui se voia a fi un roman esenţial, singurul poate care ar fi avut vreo valoare. Îşi confecţionase un caieţel, din coli de hârtie îndoite în două, scrisese mare pe copertă „Ceaţa se ridică”, de ce aşa şi nu altfel nici el nu ştia, căci pornise la scris fără să aibă nici cea mai mică idee despre ceea ce urma să scrie, se gândise să-l bage pe Lenin în rolul principal, dar renunţase încă înainte de a pune prima frază pe hârtie, i se păruse că ar fi aspirat prea mult, că ar fi trecut peste puterile sale, marele Lenin era totuşi un om prea important şi prea greu de imaginat **într-**o acţiune puerilă, de sabotor al transporturilor feroviare, cum se hotărâse până la urmă să fie marele său roman. Alesese cu mare greutate un nume frumos, Arkadi Stepanovici Iurilov, un fel de Kociubei, care tot încerca să arunce în aer un tren, de parcă revoluţionarii ruşi numai de distrugeri **s-**ar fi ţinut. Scrisese vreo zece pagini, înşăilase o povestire de care el era foarte

mulţumit, avea de gând **s-**o continue, se plimba cu caieţelul acela sub braţ ori de câte ori se ducea să se joace pe la cei doi buni prieteni ai săi, Costel Barbu şi Radu Iliescu, abia aşteptând să remarce careva că are el ceva sub braţ şi să-l întrebe ce avea acolo, ca să răspundă şi el, aşa, cu mirare, ce-o căuta caietul ăsta aici? „ah! e ultimul meu roman!” şi apoi să fie rugat să le arate şi lor caietul şi eventual să le citească ce scrisese. Totul mergea bine până la acel punct, când ar fi trebuit să citească, se ferea să facă aşa ceva, i se părea că cei care l-ar fi ascultat nu se puteau ridica la nivelul de înţelegere cerut de marile probleme pe care le dezvolta el în romanul său.

Cu Radu Iliescu se simţea mai apropiat afectiv, aveau cam aceleaşi gusturi în toate, şi el, Radu, scria câte ceva, începuse mai multe povestiri, le lăsase după primele trei, patru pagini, din lipsă de entuziasm sau de inspiraţie, oricum, el avea în minte toată acţiunea, dar era mai uşor să i-o povestească lui Manolică în câteva vorbe, decât să o scrie, frumos, cum citiseră ei în câteva cărţi de-ale lui Jules Verne, găsite prin biblioteca avocatului Iliescu, editate pe vremuri, de nişte edituri care nu mai existau demult, *Alcalay*, *Cugetarea Delafras* şi altele, şi ei se cam mirau, cine să fi fost ăştia? nu cumva lucrau la *Cartea Rusă*?

Când se dusese **într-**o zi să se joace cu Radu, la acesta acasă, îşi lăsase manuscrisul pe o măsuţă şi uitase de el, se apucaseră de joacă, cu maşinuţele, prietenul lui avea o mulţime. **Într-**o vreme, Despina, sora lui Radu, care termina în anul acela liceul şi era în vorbă să se mărite cu un tip de la Bucureşti, ieşise în curte cu romanul lui Manole şi întrebase al cui e, cu toate că era clar al cui era, doar scria autorul pe copertă.

— Al meu, mărturisise el, speriat că **s-**ar fi putut ca Despina să i-l distrugă, cu toate că, evident, fata n-ar fi avut niciun motiv să facă aşa ceva.

— L-ai copiat de undeva? a continuat ea interogatoriul.

Manole a privit-o cu milă, cu dispreţ, cum putea ea să gândească astfel? Păi ce? se mai văzuse până atunci aşa ceva atât de valoros? Era clar, Despina habar n-avea ce-i aceea literatură de calitate!

— N-am copiat de nicăieri. Eu am scris…

— Da?! făcuse Despina, derutată. Totuşi, parcă titlul ăsta… am mai dat undeva de el…

— Nu ştiu. Eu l-am ales.

— Dar despre cine vrei tu să scrii aici? se arătase ea interesată şi Manole simţise că era curioasă cu adevărat, nu întreba numai aşa, ca să se afle în treabă.

— Despre Lenin!

— Despre Lenin?! se mirase Despina, vădit contrariată. Păi, după cum ai început, parcă n-ar fi vorba despre el.

— Încă nu, o iau pe departe, explicase el, inventând pe loc continuarea „marelui roman". Lenin apare mai târziu, poate în volumul doi, căci vor fi mai multe volume…

— Dar ce ştii tu despre Lenin?

Întrebarea Despinei îl făcuse să tacă. Ce rost mai avea să discute cu ea, când se vedea că habar n-avea câte poate şti el despre marele conducător al revoluţiei? Zâmbise încurcat, lăsând-o să creadă că într-adevăr nu mai are ce zice, el ar mai fi avut, dar ea se arăta neînţelegătoare şi neîncrezătoare în puterile şi cunoştinţele lui. Despina lăsase manuscrisul pe un stâlp de la scara casei şi intrase înăuntru, lăsând totuşi în suspensie discuţia:

— Totuşi, titlul ăsta parcă l-am mai întâlnit undeva…

Cu Radu o singură divergenţă avea: în privinţa filmelor. El, Manole, era îndrăgostit de filmele de război, filmele sovietice pe care nu le scăpa şi în care soldatul sovietic ieşea întotdeauna învingător în lupta împotriva fiarelor fasciste, pe când Radu nu era deloc impresionat de aceste filme, el preferându-le pe cele de ştiinţă sau comediile. Nici politică nu puteau discuta, Radu habar n-avea de eliberarea popoarelor Africii, de victoria lui Fidel Castro în Cuba, el nu citea *Scânteia*, ci *Magazin* şi *Flacăra*, iar din Franţa primea *Vaillant, le journal de Pif*. Manole încercase şi el să găsească ceva deosebit în revistele acelea de cultură, dar nu prea înţelesese multe. Desenele din *Vaillant* îi plăceau, nimic de zis, dar franţuzeşte abia începuse să înveţe şi nu înţelegea mai nimic din text, iar Radu, căruia îi traduceau ai lui, uita adesea textele şi îi explica mai mult „vezi, aici… şi ăsta… şi aici…", fără să completeze golurile, ori asta vedea şi Manole, că desenele erau clare, dar motivaţia anumitor povestiri n-o prindea deloc, noroc că avea o imaginaţie bogată şi însăila el o poveste pe baza benzilor desenate, declarându-se mulţumit când reuşea să înţeleagă tot, imaginile contopindu-se cu ideile sale.

Oprea Măgură nu vedea cu ochi buni prietenia lui Manole cu Radu Iliescu şi mereu îl certa când afla că se dusese pe la el. Era mai

bucuros când Manolică se ducea la Costel Barbu, căci copilul acela firav şi cam bolnăvicios era fiul unui activist de la raionul de partid, om de la ţară, orăşenizat cu munca politică. Manole se ducea bucuros şi pe la Costel Barbu, stătea **într-**una din cele mai vechi case ale Craiovei, care avea să fie declarată monument istoric, cu o curte mare, unde se puteau juca în libertate. Costel Barbu era al doilea copil, mai avea o soră înaintea lui, şi o soră şi un frate după el. Numai fata cea mare învăţa bine, ceilalţi trei abia se descurcau, cu toate că nu aveau nimic de făcut altceva decât să înveţe, aveau o femeie care se ocupa de ei, dar cartea li se părea prea grea şi nu se prindea deloc de ei.

De ani de zile, de când îi vizita, Manole era încântat când guvernanta le aducea câte o felie mare de pâine neagră, unsă din gros cu marmeladă, şi femeia nu făcea niciodată parte numai copiilor *ei*, îi dădea şi lui Manole o felie, care avea să-i rămână în memorie ca ceva extraordinar de bun.

Inventau jocuri, în care introduceau personaje despre care se vorbea în ziare, Manolis Glezos, care stătea de ani de zile prin închisori şi pentru care se ridicau atâtea popoare să-i ceară eliberarea, Manolică se cam mira el cum de ştiau ziarele ce se întâmpla în închisorile din Grecia, unde se zicea că tizul lui era schingiuit zilnic, când ei nu prea aflau nimic despre vecinul lor, care şi el era prin închisori, apoi marele erou al poporului congolez, Patrice Lumumba, care era prietenul nostru şi împotriva căruia luptau nişte bandiţi numiţi Chombe, Mobutu şi Kasawubu şi mai ales numele acestora îl împinseseră spre citirea cărţilor lui Livingstone şi Stanley, deschizâ**ndu-i-**se deodată apetitul pentru lecturile geografice.

Se aruncase în lectură, nu alegea, înghiţea tot ce-i cădea în mâini, lua cărţi mai ales de la prietenul său Radu, apoi **s-**a îndreptat către biblioteca oraşului, care nu-şi reprimise încă vechiul nume, Aman, solicitând cărţi despre călătorii şi descoperiri geografice. Încet, încet, ajunsese să cunoască toată Africa şi întregul Pacific, insulă cu insulă, chinui**ndu-**se să le descopere pe o hartă din**tr-**un atlas sovietic, editat prin ’54, şi fii**ndu-**i necaz că ruşii nu scriseseră numele tuturor insuliţelor, dori**ndu-**şi o hartă mare, pe care să poată călători cu privirea şi cu gândul, prin toate locurile acelea pe care le ştia la perfecţie, insulele paradisului, citise el undeva că acolo, în Pacificul de Sud, ar fi raiul de pe pământ. Visa să călătorească şi el în ţinuturile acelea minunate, era atras mai mult de Oceania decât de Africa, dar

ştia că nu va ajunge niciodată pe acolo şi se întrista.

În vara aceea îl uimise pe moş Nache cu cunoştinţele lui geografice. Bunicul stătea de vorbă cu el, îl întreba de o ţară, de alta, se minuna când vedea că el cunoaşte pe unde se află, ba mai ştia şi capitalele, şi-l încuraja:

— Aşa, mă, nepoate! Învaţă, să ştii şi tu pe unde se mai întâmplă câte ceva.

Sandu, vărul lui, stătea pe-aproape şi căsca gura la ei, el era încă prea mic, nu ştia prea multe, dar era interesat să afle şi el lucruri noi, lui moş Nache îi plăcea de el, că avea bunăvoinţă, să înveţe tot ce se putea. Cu Manole mai discuta şi politică, el era abonat la *Scânteia* şi citea ziarul cuvânt cu cuvânt, comentau ce se mai întâmpla prin Africa, jumătate din pagina externă era cu ştiri din acea parte a lumii, şi Manole era mulţumit când cădeau de acord asupra unui punct de vedere comun.

Cu Gheorghe Măgură nu se înţelegea, mai ales când aducea vorba despre ultimul război şi despre dorinţa de pace a ruşilor.

— Mă, nepoate, zicea bunicul, tu asculţi ce ţi se spune la şcoală, că ruşii au câştigat războiul? Păi dacă nu erau englezii şi americanii, crezi tu că l-ar fi câştigat? **S**-o crezi tu!

— Dar aşa e, tată mare! se cramponase Manolică de cunoştinţele sale istorice, căpătate din cărţi şi filme. Ruşii au câştigat războiul singuri, n-au avut ajutor de nicăieri.

— Bă, ascultă-mă pe mine! Dacă nu erau americanii, să le dea armament, ruşii n-ar mai fi existat astăzi! Ce ştii tu! Americanii le-au dat până şi puşti şi gloanţe, milioane de puşti, că ruşii nu mai aveau, fugiseră din faţa nemţilor lăsând în urmă tot armamentul.

— Se poate, dar de luptat, tot ruşii au luptat.

— Au luptat, că stătea comisarul în spatele lor şi care nu ieşea din tranşee, îl împuşca pe loc.

— Cum, tată mare? Comisarii erau conducători, ei ieşeau primii la luptă!

— Aşa scrie unde citeşti tu? Or fi fost şi din ăştia, dar mai mulţi au fost de-i mânau cu pistolul de la spate pe soldaţi. Mă, eu i-am cunoscut pe ruşi, i-am cunoscut şi pe nemţi. Păi ce diferenţă între ei! Când au venit ruşii, în ’44, ne-am ascuns în păduri, cu căţel, cu purcel, că ne luau tot şi dacă li se părea că ne uităm urât, ne şi împuşcau, ăia nu ştiau de glumă. Păi pe Ion ale Balercă nu l-au împuşcat? Că

rămăsese mai la urmă, să îngroape în grădină nişte saci cu grâu, şi-au dat ruşii peste el şi i-au zis că e şpion şi l-au împuşcat pe loc, de necaz că n-au găsit decât grâul ăla de-l îngropa. Mamă, mamă, ce m-aş fi pus eu pe ei, să fi avut atunci o putere!

Manole aflase de la mă mare că-i cunoscuseră şi pe nemţi, erau cei din primul război, la ei în casă şedeau patru în camera din faţă şi se purtau foarte bine cu ei, nu-i supărau cu nimic. Erau oameni veseli, seara cântau, unul acompania cu o muzicuţă, au stat câteva luni acolo şi, când au plecat, s-au despărţit ca nişte vechi prieteni. Ce-i rămăsese bunicii în memorie era că nemţii aceia nu se fereau să tragă vânturi, ei nu se ruşinau, ziceau că e natural, dacă ei mâncau cartofi şi varză. Şi faptul acesta, că nemţii trăgeau vânturi mereu, rămăsese în mintea bunicii ca singura chestie care-i diferenţiau pe ei de noi, „că ei, mamă, erau tot aşa, oameni, ca noi, aveau şi ei grijile lor, aveau acasă neveste şi copii, dar trăgeau la vânturi, de-aia nu mi-a plăcut mie de ei!”

Cu moş Gheorghe, Manole mai avusese un diferend, pe tema călătoriilor spaţiale, se trimiseseră atâţia sateliţi în cosmos, ba chiar şi Gagarin făcuse o rotaţie în jurul Terrei, el, Manole, era încântat de succesele sovietice, visa şi pentru el o călătorie spaţială cât de curând, nu putea să mai întârzie mult timp momentul când oricine se va putea plimba prin spaţiu ca pe-acasă, dar bunicul se arătase sceptic, „ce, bă? tu chiar crezi că Gagarin ăla s-a plimbat pe sus, cu racheta?”, „Cum să nu, tată mare, a zburat în cosmos, e uşor, nu-i mare lucru, la puterea sovieticilor…”, „Hai, bă, ce dracu' crezi şi tu tot ce scrie în ziare?”

De atunci, Manolică se hotărâse să nu mai discute probleme majore cu tata mare, bătrânul prea era Toma necredinciosul, era înapoiat, avea şi vederi retrograde, era clar că nu se adaptase. Un lucru totuşi nu făcuse el, cum făcuseră alţii, când fusese eclipsa totală de soare, şi mulţi îşi comandaseră coşciuge, convinşi că va veni sfârşitul lumii şi nu se putea să nu fie gata să ajungă cum trebuie în faţa lui Dumnezeu, se îmbrăcaseră în hainele de moarte, se urcaseră în coşciuge şi aşteptaseră cu inima strânsă sfârşitul lumii, şi unii îi obligaseră pe toţi ai casei să facă la fel, căindu-se apoi mulţi că dăduseră bani pe sicrie şi nici măcar nu văzuseră şi ei eclipsa, să aibă ce povesti mai târziu. Cel mai greu fusese apoi pentru câţiva bătrâni care propovăduiseră sfârşitul sigur al lumii, interesaţi în afacerea cu sicriele, căci îşi pierduseră mulţi clienţi de la predicile lor săptămânale şi unii veniseră să ceară banii pe coşciuge şi, cum ei nu-i mai dăreau

înapoi, luaseră o bătaie soră cu moartea.

Manole trecuse uşor peste marele eveniment al eclipsei, el înţelesese vag că fenomenul n-avea nicio importanţă majoră pentru oameni, în ziua aceea nu se duseseră la şcoală şi stătuseră de la prima oră afară, ca să nu piardă nimic. Mama îi chema lângă ea, pe el şi pe Victor, probabil cu gândul că dacă se întâmplă ceva, să fie toţi trei la un loc, dar el o supăra şi stătea în mijlocul curţii. Când se apropia momentul culminant al eclipsei, găinile se strânseseră în grup şi, cotcodăcind nedumerite, intraseră în magazia unde dormeau de obicei noaptea. Pentru ele, scăderea luminii solare însemna că venea seara. Ei, acolo, la Craiova, au fost unii dintre puţinii români fericiţi care au putut vedea bine eclipsa, căci în tot restul ţării erau nori.

21.

După aventura cu pictoriţa, Oprea Măgură nu mai îndrăznise mult timp să treacă pe la Marin Grosu. Era sigur că ea se lăudase faţă de cercul care se strângea acolo, la fostul poliţist, şi-i era cam ruşine de ei. Dar de întâlnit cu unul dintre ei era imposibil să nu se întâlnească, şi chiar se întâmplase aşa, spre toamnă, puţin înainte de culesul viilor. **Într-**o zi, când trecea prin piaţa mare, în drum spre casă, îl văzuse pe Marin Grosu lângă o tarabă, pe terasa de jos, înconjurat de câţiva gură cască. Din**tr-**un impuls de moment, vrusese să urce pe terasa de mijloc, să nu fie nevoit să vorbească cu el, dar bătrânul îl văzuse, Măgură nici nu se mira, doar el îl învăţase să fie cu ochii în patru, atunci, la începutul meseriei, să nu scape nicio mişcare din câmpul vizual. Se prefăcuse că abia atunci îl descoperea şi el şi se apropiase.

— Bine, mă băiete, dar tu chiar ai uitat de noi? îl luase repede Marin Grosu. Înţeleg că ai treabă, dar nici aşa, să nu mai dai niciun semn de viaţă! Ce faci? Te duci acasă? Hai, te însoţesc şi eu câţiva paşi. Stăteam de vorbă cu băieţii ăştia, le spuneam să nu se dea prea aproape de mine, că am un şarpe în buzunar, i-am simţit eu cine sunt ei, **s-**a mai schimbat lumea, nu mai sunt ăia de-au fost pe vremuri... M-au văzut mai bătrân şi ce-or fi zis, hai să-l păcălim pe moş! Bă, ăştia, se răstise la tinereii care îl priveau cu respect, retraşi la un pas de el. Când eram eu tartorul pieţii, voi vă jucaţi cu puţa în ţărână! Căraţi-vă de-aci!

Când ieşiseră din piaţă, bătrânul gâfâind, îl luase de braţ pe Măgură.

— Mă, băiete, am îmbătrânit. Nu mă mai ţin balamalele. Simt eu

că n-o mai duc mult. Şi mi-e necaz, că n-am terminat ce aveam de gând.

— Hai, domnu' Grosu, cum să îmbătrâniţi? Arătaţi foarte bine!

— Lasă, Oprică, ştiu eu că nu-i aşa! Crezi că eu n-am oglindă? Şi apoi, simt eu că mi-e greu, au început şi mâinile să-mi tremure. Am probleme când scriu, fac nişte litere aruncate **într**-o parte... Şi mi-e tare necaz, mă, mai aveam atâtea de făcut. N-ai mai venit pe la mine. Te-a căutat Frosa, ar fi vrut să te ia la vernisajul expoziţiei personale pe care a deschis-o în august. Ne-am dus noi, toţi, în grup. Mă, mare e femeia asta! Cum intrai acolo, în sală, dădeai cu nasul de un tablou mare, pe care era imposibil să nu-l vezi din prima clipă. Şi ştii ce era pe pânză? Tu erai, mă Oprică, te-a făcut Frosa aşa de frumos, că parcă erai tu însuţi acolo, în tablou. Nu pot eu să-ţi explic, în vorbe, ce-am simţit atunci, în faţa acelui tablou. L-am privit din unghiuri diferite, de la depărtare, din apropiere, şi mereu vedeam altceva. Din**tr**-o parte vedeam numai hotărârea ta, din altă parte îmi păreai duşmănos, rău. Dacă mă apropiam, parcă zâmbeai, dacă mă depărtam, parcă te întunecai la faţă. Mă, îmi pare rău că n-ai venit să te vezi. Ai fi fost în centrul atenţiei, sunt sigur că lumea te-ar fi recunoscut imediat, acolo nu vine oricine, vin numai de-ăia de se pricep... Cu Stelian te-ai întâlnit cumva? Nu? Mă, nu poţi să-l ajuţi cumva?

— Dar ce-a păţit?

— Are iar probleme, se ţin de capul lui, cine ştie ce-or mai urmări... El zice că o rezolvă singur, că **s**-a ajuns, e mare specialist, dar tare mi-e teamă că-şi pierde postul.

— Nu pot să fac nimic, domnu' Grosu. Sunt probleme de competenţa altora...

— Ştiu, mă, dar mare păcat. Ce-or mai vrea de la el? **S**-a descurcat cum a putut, au trecut atâţia ani...

Ajunseseră dincolo de Palatul Justiţiei. Marin Grosu **s**-a oprit, i-a întins mâna şi, privi**ndu**-l în ochi, i-a cerut să-l viziteze neapărat în săptămânile următoare. Măgură i-a promis că va trece pe la el, cu toate că nu era deloc sigur că va face întocmai şi **s**-au despărţit.

Peste câteva zile, prin intermediul unei rude mai depărtate au aflat despre Stan că fusese ales preşedinte al gospodăriei colective „Drumul belşugului" din sat. Era o veste bună, uite că Stan se ajungea din nou, devenea acum unul dintre primii trei oameni ai satului, era din nou cineva.

S-au bucurat, dar nu pentru mult timp, căci curând, după ce

începuseră ploile de toamnă, primiseră o scrisoare de la Stan, prin care îi înştiinţa că nu mai putea să ţină lotul personal pe numele lor, via pe care o primise Gica de zestre, căci „noua conducere a colectivei” – chiar aşa scria Stan şi Oprea îl înjurase, „ce-mi dă el cu texte din cărţi?” – hotărâse să schimbe totul din rădăcini şi cine nu mai era în sat şi nu muncea la gospodărie nu mai avea drept la lot personal. „Bine, bă, dacă tu, noua conducere, că doar tu eşti, nu altcineva, ai hotărât aşa, aşa să fie!” îi zisese în gând Oprea şi nu-i răspunsese la scrisoare. De fapt, Stan nici nu aştepta un răspuns, el doar îl înştiinţase despre hotărâre, şi atât.

Şi, numai după două zile, primise un telefon la serviciu, un mesaj lăsat la ofiţerul de la poartă, el nu fusese atunci în sediu, omul îl notase pe un petic de hârtie şi i-l înmânase când îl văzuse intrând în sediu. Pe hârtie erau numai trei cuvinte: „A murit nenea”. Ştia cine era „nenea” şi de la cine provenea mesajul.

Ieşie din nou afară, în ploaie, cu toate că avusese de gând să intre în sediu, la adăpost. Ploaia cernea, deasă, măruntă.

Era toamnă. Vremea se răcise bine. Iarna nu putea fi departe.

PARTEA A DOUA

NORI

1.

Un ciocănit în uşă îl întrerupse din lectura dosarului pe care îl ţinea în faţă.

— Intră! strigă, fără să-şi ridice privirea.

Auzi uşa deschizându-se, oftă, parcă părându-i rău că era întrerupt de la o îndeletnicire aşa plăcută şi abia atunci ridică ochii. Un tânăr înalt, cam ţigănos, se oprise lângă uşă, fără s-o închidă, aşteptând să fie băgat în seamă. Oprea Măgură înălţă mirat sprâncenele, întrebând din priviri: „Ce vrei?”

Tânărul se bucură parcă de întrebarea nerostită. Închise cu grijă uşa, luă poziţia drepţi şi raportă:

— Sunt locotenent Mircea Strâmbeanu, la ordinele dumneavoastră!

Măgură îl privi chiondorâş, cum adică la ordinele lui?

— Pe cine cauţi dumneata? catadicsi să scoată o vorbă.

— Am fost repartizat la tovarăşul locotenent Măgură, mi s-a spus că-l voi găsi în acest birou.

— L-ai găsit. Eu sunt. Şi ce trebuie să fac eu?

— Sunt repartizat ca stagiar pe lângă dumneavoastră, pentru doi ani.

— Aşa?...

Se ridică de pe scaun şi-i întinse mâna, zâmbind în acelaşi timp, dornic să spargă gheaţa pe care o geruise între ei în primele momente.

— Stai jos, uite colea un scaun, îl invită pe tinerel, făcându-i semn să se dea mai aproape. Acum ai terminat şcoala?

— Da, de trei zile. Am primit repartiţie aici...

— Aha! Aşa, va să zică... Şi cine ţi-a spus să vii la mine?

— Tovarăşul colonel Buşe. La dânsul m-am prezentat.

— Da, da... Şi ce trebuie să faci dumneata aici?

— Să lucrez! Doi ani trebuie să-mi fac stagiatura, apoi intru în drepturi depline.

— Ai vorbit cu colonelul? Nu ţi-a spus nimic despre mine?

— Ba da, mi-a spus că sunteţi un ofiţer bun, că vă pricepeţi la multe şi că am ce să învăţ de la dumneavoastră.

— Numai atât?

— D-da... Trebuia să-mi mai spună ceva?

Măgură zâmbi, obosit.

— Mai bine îţi spun eu, căci oricum vei afla de la alţii mai târziu. Eu mă ocup mai mult de probleme de birou, nu mai sunt lăsat să ies pe teren. Am exagerat într-o vreme, din anumite motive, am acţionat cam brutal în câteva cazuri periculoase, n-am fost sancţionat, dar, cum ţi-am zis, stau mai mult pe aici, în birou, anchetez toţi găinarii de la beci... Mă mir că te-au dat la mine. Nu prea ai ce învăţa de aici.

— Mi s-a ordonat să stau lângă dumneavoastră şi să vă urmăresc activitatea, să învăţ tot ce se poate... Mie mi s-au spus alte lucruri despre dumneavoastră, nu ştiu de ce spuneţi că n-am ce învăţa.

— Bine, băiete, dacă ţi s-a ordonat aşa... Eşti însurat?

— Nu.

— Păi câţi ani ai?

— Douăzeci şi trei.

— Aha! mai ai timp. Să nu te grăbeşti. De unde eşti?

— De la Pleniţa.

— A, oltean? E bine atunci, noi, oltenii, ne înţelegem bine între noi. Casă ai?

— Mi-am găsit o cameră, pe lângă cinematograful cel nou, *Patria*.

— Oho, stăm aproape unul de altul! E bine şi asta, dacă rămânem pe undeva împreună, ne conducem unul pe altul acasă… Ai făcut ceva practică pe undeva?

— Câte un pic…

— Atunci ia şi dumneata dosarul ăsta – şi-i întinse dosarul pe care-l citea el când intrase Strâmbeanu – şi încearcă să-ţi faci o impresie despre el. Te las singur, poţi să stai la biroul acela, căpitanul nu-i aici, e **într-**o deplasare, nu te deranjează nimeni. Eu mă duc la arhivă, să caut ceva.

Ieşi fără alt cuvânt şi se duse la bufetul din incintă, nu la arhivă, cum spusese.

La bufet erau câţiva oameni, unii în uniformă, alţii în haine civile, în ultimii ani se înmulţiseră cei care nu mai purtau uniformele albastre, acestea fiind rezervate în special celor de la operativ, care erau mereu gata de acţiune şi pentru aceştia era mai normal să poarte uniformele, pentru a se putea impune mai uşor în faţa celor cu care aveau de-a face.

— Măgură! Fă-te-ncca'!

Cel care-l strigase era căpitanul Gheţişoară, un tip bondoc şi rotund, ca o bilă mare, vesel întotdeauna şi pus pe şotii mereu, gata să spună o glumă sau să-l înţepe cu vorba pe câte unul pe care nu-l prea avea el la inimă.

Se aşeză la masa lui, mai era un civil acolo, lucra la cazane, îl cunoştea din vedere.

— Bei un suc? îl întrebă Gheţişoară. Hai, mă, că fac eu cinste! continuă el, văzâ**ndu-**i ezitarea.

— Atunci beau, confirmă Oprea Măgură.

Căpitanul strigă tare la barman să mai aducă un suc şi se întoarse spre Măgură.

— Băi, ştii povestea aia cu miliţianul care se bărbierea? N-o ştii? Hai să ţi-o spun, că merită!

Căpitanul Gheţişoară nu se ferea să spună bancuri cu miliţieni, şi el tot miliţian era, dar nu se simţea atins niciodată de poanta bancurilor, era ardelean şi nu suferea poveştile cu ardeleni, iar ca să le pună pe seama oltenilor nu-i convenea, i-ar fi supărat pe toţi ascultătorii, prefera să le zică despre miliţieni, aşa nu se mai putea supăra nimeni pe el, dacă el nu se supăra, nici ceilalţi nu aveau acest drept.

— Mă, şi uite-aşa, un miliţian se bărbierea la oglindă, şi deodată sună cineva la uşă. El, harşt! **s**-a tăiat cu lama pe obraz şi **s**-a dus să vadă cine sună. De ce **s**-a tăiat?

Nimeni nu-i răspunse, ceilalţi, care stăteau la mesele alăturate, erau şi ei atenţi, căci Gheţişoară avea o voce sonoră şi el vorbea întotdeauna tare, să se audă.

— Ce dracu’ bă, nu înţelegi? se miră el de neştiinţa lui Măgură. Păi şi-a făcut semn, să ştie unde a rămas cu bărbieritul!

Şi izbucnise **într**-un râs grozav, care-i tremura burta şi fălcile. Măgură zâmbi şi el, mânzeşte, nemulţumit că acceptase invitaţia căpitanului, mai bine **s**-ar fi făcut că n-aude, ăsta e în stare acum să-l bage pe el în pielea personajului din banc.

— Ei, şi se duce el la uşă, cel care sunase nu avea treabă cu el, greşise uşa, revine în baie, că stătea la bloc şi continuă rasul de la semn. Se termină el de ras, se trage lângă veceu, bagă capul înăuntru, trage apa, bâl-bâl-bâl, se ridică şi… De ce a făcut aşa?

— Păi eu ştiu? îndrăzni Măgură să zică şi el ceva, să nu pară chiar atât de înapoiat.

— Bă-a! Păi aşa i **s**-a spus, că după ce se rade să se dea cu apă de toaletă! Ha-ha-ha-ha!

Şi dă-i râsete, râdeau şi cei de-alături, cam **într**-o dungă, că se simţeau atinşi, dar nu se puteau abţine, mai ales când îl vedeau pe bondocul acela cum râdea, mai mult de râsul lui râdeau şi ei.

Tot aşa râsese şi el, mai mult de necaz, când venise Gica de la examen. Voia şi ea să se angajeze undeva, copiii crescuseră, nu mai era nevoie să-i îngrijească la fel ca înainte, când erau mititei, simţeau şi nevoia de bani, salariul lui nu le prea mai ajungea, ar fi vrut să aibă şi ei mai mulţi bani, să mai cumpere câte ceva, abia reuşiseră să cumpere o mobilă, să trăiască şi ei mai bine, şi el umblase să-i găsească un serviciu mai uşor şi care să nu-i ceară prea multă carte. Căci Gica se mai lăuda către copii că ea fusese premiantă la şcoală, şi că era cea mai bună la carte, n-o întrecea nimeni, şi Manole o întreba, insinuant, «dar tata cum **s**-a descurcat?», «tatău? era şi el bun, dar nu ca mine, eu am fost şi străjer, că aşa era atunci» şi Manole era convins că ta-său trecuse greu prin şcoală, altfel mama **s**-ar fi lăudat mai cu foc, iar Oprea ştia el ce ştia, că ea nu prea mai ştia multe din cele şapte clase pe care le făcuse, în afară de număratul banilor nu mai făcea decât o singură socoteală, când era de plătit întreţinerea şi curentul, plata

venea pentru toate familiile la un loc, apoi se retrăgea fiecare în casă şi se apucau de socoteli, căznindu-se ore întregi cu împărţiri, cu înmulţiri şi adunări şi de obicei nu le dădea tuturor acelaşi rezultat, de aceea refăceau calculele de mai multe ori. Cu unele cheltuieli comune era mai uşor, costul se împărţea pe numărul de persoane, dar când era vorba de plata curentului electric se ducea o adevărată bătălie. Venea agentul constatator, citea contoarul, făcea calculele şi tăia o chitanţă, pe care o achita de obicei Hobeanca, „Neagra”, cum i se spunea ei în lipsă, era ea cam ţigancă, şi ca fizic, şi în comportament, dar era nevastă de activist şi nu îndrăznea să-i zică nimeni în faţă pe poreclă. Ea transmitea suma plătită către toate familiile din curte, cel mai greu era cu alde Firu, căci cu bătrâna lor nu vorbea de ani de zile, uitaseră şi de la ce pornise cearta, „Neagra” o poreclea „Madam Chibrit”, o trimitea pe tanti Maria, fosta servitoare, să-i spună ce sumă se plătise. Şi, fără să fie vorbite, femeile se strângeau în curte, spre seară, dacă era vară, sau la Maria Manea, dacă era iarnă şi începeau discuţiile. Dar şi reunirea lor era un adevărat spectacol, vara mai ales, ieşeau pe rând afară, cu scăunele şi cu lucrul de mână, se pândeau reciproc, să nu iasă una înaintea alteia, să nu pară că se grăbesc, sau să nu fie obligate să le aştepte prea mult pe celelalte. Discuţiile oricum se purtau numai în cinci, şi-acelea numai femei, bărbaţii nu participau mai niciodată, ei nu puteau să se ocupe de probleme aşa minore, ei aveau alte griji, aveau slujbe, care îi extenuau, acasă doreau să se odihnească. Ele îşi făcuseră şi răsfacuseră socotelile, le aveau scrise pe hârtii, pe curat, dar hârtiile le ţineau ascunse în buzunarele şorţurilor sau capoatelor, oricum ştiau pe dinafară cât avea de plătit fiecare familie. Se aşezau pe scăunele, lucrau, discutau, rar, ce mai făcuseră de mâncare, îşi aruncau ochii prin gardul de fier forjat, pe porţile căruia mai tronau încă iniţialele fostului stăpân, N şi C, turnate în oţel, cu înflorituri, trecea lumea pe stradă, le bârfeau pe femeile mai tinere care aveau neşansa să treacă pe la poarta lor, îmbrăcate în rochiile acelea sac, scoase din filmele italieneşti şi franţuzeşti care începuseră să inunde cinematografele, dar gândul lor tot la calculele ascunse în buzunare stăteau, până când vreuna ofta şi arunca vorba, că „venise lumina şi ar trebui plătită”. „Neagra” prindea curaj prima şi anunţa suma pe care trebuie s-o primească, după calculele ei. Dacă această sumă corespundea cu cele calculate de celelalte, era bine, dar, de obicei nu corespundea deloc, şi atunci se arunca în discuţie Gica, „noi avem de plătit atâta, tanti Maria

atâta, doamna Cati (care locuia în faţă) atâta, iar doamna Flori (adică „madam Chibrit”) atâta”. Explica şi de ce aşa şi nu altfel, că aveau atâtea becuri, de atâta putere, că avea şi fier de călcat electric, „ce? parcă eu n-am văzut că nu mai ieşiţi cu fierul cu cărbuni afară?”, că aveau frigider, care avea, şi tot aşa, până când scoteau, toate, hârtiile din buzunare şi începeau să compare rezultatele. Până la urmă cădeau de acord, cele care ascunseseră puterea becurilor şi existenţa fierului de călcat modern cedau primele, nu dădeau motive de ceartă, nu mai voiau să rişte să nu vorbească între ele, cum făceau Neagra şi madam Chibrit, se bodogăneau abia după ce se retrăgeau, fiecare în apartamentul ei, unele bucuroase că-şi impuseseră punctul de vedere, altele supărate că pierduseră bătălia, dar bucuroase totuşi că le trăseseră câteva luni pe sfoară pe celelalte, nedeclarând aparatele electrice cumpărate între timp. Reveneau mai târziu şi dădeau banii, număraţi de câte două, trei ori.

Şi, cu toate că Gica le bătea la matematică pe toate, când se dusese să dea examen pentru a fi încadrată ca taxatoare pe autobuz, se încurcase şi nu făcuse nicio brânză. Examinatorul ei îi era foarte îndatorat lui Oprea Măgură, pentru un serviciu făcut nu cu mult timp înainte, dar nu avusese curajul să aprobe încadrarea, ar fi mânuit valori, chiar dacă biletul de autobuz costa numai cincizeci de bani, **într-**o tură se strângeau mii de lei şi omul nu avea curaj să încredinţeze atâţia bani unei femei care nu ştia să facă o scădere simplă.

Când se întorsese ea acasă, era pe primăvară, dăduse o zăpadă târzie şi era o apăraie pe străzi, îşi dăduse jos broboada verde, se aşezase pe scaun, oftase şi începuse să se plângă de răutatea celui care o examinase, că numai el era de vină, că-i dăduse nişte socoteli de nu le dădea de cap, „cum dracu’ or fi fost ele, parcă-mi luase Dumnezeu minţile, că colea acasă le fac, dar acolo m-am pierdut «complet», atâtea probe pentru o taxatoare, o să ajungă să aibă liceul şi măturătorii de stradă!” Oprea râsese de ea, mai reţinut, îi era şi lui necaz, dar n-avea nicio putere, *ea* trebuia să dea examenul, i se explicase şi lui, era vorba de bani mulţi.

— Vezi, mă, când te bărbiereşti şi tu, să nu faci la fel! îl atenţionă căpitanul Gheţişoară, hohotind.

Îl înjură în gând şi se grăbi să bea sucul, direct din sticlă, ca să scape mai repede de el, când punea Gheţişoară ochii pe careva, greu îl

mai scăpa din mâini. Se prefăcu că este interesat de ceva ce vedea alături, la altă masă, şi Gheţişoară îi prinse privirea, lui nu-i scăpa niciodată nimic.

— Te uiţi la Magheru? Ai auzit ce a făcut?

Nu, nu auzise şi, după cum coborâse căpitanul tonul, ajungând aproape la şoaptă, părea că acel Magheru, un plutonier tânăr, avusese într-adevăr o întâmplare demnă de a fi povestită şi ascultată.

— El i-a prins pe ăia de făceau afaceri cu mobile vechi, se apucă de povestit Gheţişoară, mai în şoaptă, noroc că omul de la bar spăla nişte pahare şi nu mai era linişte ca să fie auzit de cel despre care povestea. Ăia lucrau în stil mare, primeau comenzi, era o trupă serioasă, numai oameni pricepuţi, cu şcoli înalte, ce mai! în trupă clasa-ntâi! Făceau rost de mobile vechi, indiferent ce, numai să li se spună şi în câteva săptămâni livrau marfa. Şi aduceau şi certificate de autenticitate, că nu lucrau aşa, numai pe încredere. Voiai o masă florentină, masă florentină îţi livrau! Voiai cutare piesă, pe-aia o aveai. Şi aveau oamenii relaţii peste tot, că numai prin case mari se plimbau, luau de la foşti şi dădeau la ăştia ăi noi, de s-au ridicat acum, şi relaţiile…

„Da, relaţiile, numai asta contează!… Dacă n-ai relaţii, nu faci nimic”. Numai relaţiile îl ajutaseră şi pe el să găsească un loc de muncă pentru Gica, unde să nu facă mai nimic, să nu i se ceară nici prea multă carte, dar să fie sigur şi de durată: paznic la laboratorul grădinii botanice. Suna urât, paznic, dar era şi asta o muncă, mai ales că întrunea toate cele trei condiţii. Gica o acceptase, senină, cu gândul mai mult la pensie, avea şi ea nevoie de ceva ani pentru pensionare şi se trezise cam târziu, anunţase vecinele că se angajase, „unde, coană Gico?” o întreba câte una, dornică să afle că era măturătoare de stradă la IGO, „ei! laborantă la grădina botanică, aveau nevoie de mine acolo…” răspundea ea, aproape convinsă că spune adevărul, iar vecinele tremurau de necaz că ajunsese aşa mare, „auzi dumneata, laborantă!” Gica nici nu ştia prea bine ce însemna să fie laborant, dar văzuse repede că titlul pe care şi-l luase făcea impresie şi aşa rămăsese, că până şi pe copii îi păcălise şi ei mult timp crezuseră că aşa şi era. Toţi erau mulţumiţi însă, puţinele sute de lei pe care le aducea ea în casă erau bune, viaţa era încă foarte ieftină şi se descurcau din ce în ce mai bine. Mai greu a fost însă că nu mai stătea toată ziua acasă şi nu mai putea face mâncare zilnic. Rezolvaseră şi problema asta,

cumpăraseră un frigider, o baragladină, al cărui spaţiu util era totuşi destul de mic, şi acum putea face mâncare pentru mai multe zile. Nu se gândiseră la alte urmări, însă curând aveau să observe că Manolică îşi cam făcea de cap cu şcoala, dar trecuseră uşor peste câteva note mai mici luate de el, şi pe care încercase să le ascundă, până **într-**o zi când, revenind amândoi acasă după amiaza, îl găsiseră dormind, în loc să fie la şcoală. Gica se speriase, o fi copilul bolnav, dar el nu era deloc bolnav, era beat turtă, băuse de dimineaţă nişte vin, ca să se ducă ameţit la şcoală, să se grozăvească faţă de fete că e şi el bărbat şi că nu se teme de nimic. Bietul, nu mai apucase să plece la şcoală, îl doborâse băutura, se culcase şi, când încercase Gica să-l ridice, vomitase un lighean de venin. Ea nu-l certase pe el, pe Manole, că era copil, dar îl certase pe Oprea, în bucătărie, că doar cu el semăna şi de la el luase patima băuturii.

— ...mă, frate, că asta nu-nţeleg eu, ce-or vedea ăştia în vechiturile alea de mobile? În loc să-şi cumpere şi ei mobile noi, făcute acum, când avem şi noi fabricile noastre, se uită tot la ce-a fost înainte! Că l-am auzit pe unul cum ne critica **într-**o zi, că noi, când am pus mâna pe putere, am vrut să ştergem cu buretele tot ce exista înainte, ce amintea de perioada burgheziei, şi am distrus valori, care ar fi trebuit să rămână, să se bucure poporul de ele. Care popor, mă? l-am întrebat eu. Păi, zice, ăsta, al nostru. Păi ce, mă, poporul ştie să aprecieze o mobilă veche? Ce să facă cu ea? Că ăia dinainte făceau mobile grele, mari, unde să intre alea în camerele de la bloc? L-am făcut albie de porci, l-am terminat, ce mai! auzi tu, să-mi facă el teoria chibritului! Ce au mobilele astea noi? Ce le lipseşte? Că nu mai sunt din lemn masiv? Şi ce dacă nu mai sunt? De-aia nu rezistă ele? Şi apoi, o să vină vremea să nu le mai ţii o viaţă întreagă, să le laşi şi la nepoţi, le mai şi schimbi, că văd că pe timp ce trece apar altele şi altele, mai frumoase. Mă, da' mi-a plăcut ideea ălora, să folosească numai lemn vechi, că se aşteptau ei să le facă cineva proba, analiza, ca să vadă dacă lemnul e vechi sau e cumva un lucru făcut de curând. Acum, cu demolările astea, că peste tot vezi numai şantiere, **s-**au dărâmat şi case vechi de peste o sută de ani. Şi atunci veneau şmecherii, cumpărau toate lemnele din construcţiile demolate şi făceau mobilă din ele. Cine ar fi zis că nu erau piese vechi? Aveau, domnule, ăştia nişte meşteri de clasă, făceau ăia lucruri de adevărată artă. Eu, unul, nici nu i-aş fi băgat la închisoare pe ăştia, pe meşteri. Aha! ştiţi să lucraţi aşa ceva? ia să lucraţi voi pentru

stat, să faceţi tot lucruri de-astea, frumoase, care sunt căutate şi peste graniţă, să le mai vindem şi ălora, că aşa luăm şi noi valută şi putem să ne mai cumpărăm maşini şi utilaje din Occident! Dar pe meşteri i-au băgat la zdup şi, dacă au auzit că sunt tâmplari, i-au pus să lucreze la lădiţe, fac toată ziua lădiţe pentru fructe, bat **într-**o veselie la cuişoare, ce **s-**o face cu atâtea lădiţe, că la noi tot nu prea le văd?

Oprea Măgură se ridică de la masă, îl plictisise povestea lui Gheţişoară şi-i era teamă că, de va mai sta acolo, o să-l ia iarăşi pe sus. Mulţumi pentru suc şi ieşi din bufet.

În birou, stagiarul se uita pe fereastră, geamurile erau deschise larg, era cald, aprilie.

— Tovarăşe locotenent, aici se poate fuma? întrebă el, şi lui Măgură nu-i pică prea bine.

— Eu nu fumez, nici colegul nu fumează. Dacă vrei să fumezi, o poţi face afară, pe coridor, e un loc pentru fumat amenajat, cu o lădiţă cu nisip, dar e indicat să nu te vadă lumea că stai prea mult pe-acolo... Dar de ce fumezi? Tutunul nu face bine.

— Ştiu şi eu, dar asta e patimă a dracului, nu mă pot dezbăra de ea.

— O să-ţi fie foarte greu aici, între nefumători, dar să nu-ţi pară rău, e spre binele dumitale. Dacă fumezi mai puţin, nu-ţi faci rău deloc.

— Da, aveţi dreptate...

— Ia spune, ai studiat dosarul?

— Da.

— Şi?

— E simplu. Dacă au recunoscut toţi, şi hoţii, şi cărăuşul, că au furat mobilele, e clar. Trebuie doar să facem trimiterea în judecată.

Băiatul vorbea deja la plural, „să facem”, se şi integrase în probleme. „Cu ce drept?”... „Ăsta să fie schimbul nostru de mâine?”

— Te grăbeşti, tinere, te grăbeşti! îl dojeni Măgură, nemulţumit că stagiarul nu sesizase un amănunt care sărea în ochi, sau cel puţin lui i se părea că ar fi ieşit în evidenţă la o simplă lectură.

— De ce?!

— Păi hai să ne gândim. Ei au fost trei, nu? Unul era cărăuşul, ăsta stătea numai lângă cai, să-i mângâie, să nu necheze, să nu facă zgomot, e bine? Mai rămaseră doi. Unul e mai boşorog, celălalt e un băieţandru. Păi ţi-i închipui dumneata pe-ăştia doi scoţând mobila din casă şi **s-**o coboare pe scări, fără să facă nici cel mai mic zgomot? Că

doar ai citit, vecinii au declarat toţi că n-au fost treziţi noaptea din cauza unor zgomote neobişnuite. Şi noaptea, vorba aia, se aude şi un pârţ dacă-l trage vreun vecin. Vezi cum stă chestia? Şi pe mine m-au păcălit şmecherii ăia, că au recunoscut de la început totul, dar prea se potriveau multe lucruri în declaraţiile lor, de parcă ar fi fost înţeleşi dinainte. Desigur, au avut destul timp să se înţeleagă, au fost arestaţi abia după două zile… Şi-atunci, eu zic că au mai fost vreo doi acolo, poate chiar trei. Lovitura trebuia dată repede, nu aveau timp prea mult, riscau să fie văzuţi de careva, există şi o tensiune specifică a momentului, dumneata nu eşti poate obişnuit să judeci din acest punct de vedere, dar trebuie luat în consideraţie, trebuie să te gândeşti la toate. Căci ei au putut să golească dulapurile de haine, vitrinele de obiectele acelea care se ţin de obicei ca la expoziţie, sunt multe obiecte din sticlă, se pot sparge, cu ele trebuie lucrat atent. Ori acolo **s**-au găsit absolut toate lucrurile din mobile, nu lipseau decât banii pe care-i avea omul în casă.

— Formidabil! Acum, după ce mi-aţi deschis ochii, înclin şi eu că trebuie să fi fost mai mulţi.

— Vezi? Așa trebuie să gândești. Dacă nu sesizezi amănuntele, degeaba mai faci o cercetare. Ăștia ne păcăleau, se băgau ei trei, că oricum i-am prins, dar scăpau alţii, poate cei care organizează loviturile, e o întreagă organizaţie şi aici, ăștia nu lucrează așa, de cum o fi, au capete luminate printre ei, atâta doar că își folosesc mintea numai la răutăţi, în loc **s**-o folosească unde trebuie. Uneori mă gândesc că bine a făcut statul că a băgat munca obligatorie în puşcării. De ce să stea degeaba în închisoare? Dar eu i-aş băga pe toţi acolo, aş mai mări închisorile, să-i pun la muncă, dacă afară, liber, nu vrei să munceşti, apoi muncește nenicule în închisoare, pe gratis!

— Dar nu se urmăreşte să avem cât mai mulţi hoţi! se opuse stagiarul, uimit de cele ce auzea. E vorba doar să-i mai împuţinăm…

Măgură se uită lung la el, cum stătea acolo, la fereastră, își opri un gând, poate se întinsese prea mult la vorbă cu puştiul acela, nici nu-l cunoştea, dacă ăsta umbla cu vorba?

— Ei, dumneata eşti tânăr şi n-ai apucat vremurile pe care le-am apucat eu… Şi eu credeam tot aşa, că va veni o vreme când miliţia nu va mai exista, că nu-şi va mai avea rostul, sau că miliţianul se va transforma **într**-un funcţionar însărcinat cu ţinerea unor evidenţe. Am cunoscut pe vremuri un om cu o minte scăpărătoare… El mi-a deschis

şi mie ochii. Zicea că miliţia nu va dispărea niciodată, indiferent cum va evolua societatea noastră. Atâta timp cât va exista proprietatea particulară şi omul va căuta să aibă din ce în ce mai multe ale lui, de care să se bucure numai el, va exista şi tentaţia de a-şi însuşi ceva de la altul, care poate are mai mult.

— În comunism va dispărea totuşi şi miliţia.

— Poate! Dar ce, comunismul e aici?

— Îl construim.

— Corect, îl construim! Dar ştim noi câte cărămizi am pus şi câte ne mai trebuie? Eu gândesc că am pus abia prima cărămidă şi mai avem zece etaje de înălţat.

— Vai, dar cum puteţi gândi astfel? Păi noi ne îndreptăm în mare viteză către comunism!

— Zău? Dar ruşii, care au în urmă aproape cincizeci de ani de la revoluţie, sunt ei în comunism, sau mai au puţin şi gata, au terminat de construit comunismul?

Strâmbeanu tăcu, nu găsea răspunsul, poate nici nu era pregătit pentru o astfel de discuţie, în fond, îl cunoscuse pe Măgură cu o oră în urmă, nici nu ştia cine e şi ce hram poartă, se temea să discute în contradictoriu cu el, neştiind că şi bătrânul – căci el aşa îl vedea pe Măgură, bătrân, la cei patruzeci de ani ai lui – se cam temea de el şi că se aruncase în discuţie cam pe nepregătite, îl cam luase gura pe dinainte.

— Ascultă la mine, continuă Măgură, deviind de la ultimele idei – cel mai greu este să schimbi mentalitatea omului. Şi mie mi se pare că tocmai acest lucru se cam uită acum, că trebuie umblat la conştiinţă, acolo trebuie făcut ceva ca să-i aducem pe toţi pe calea cea bună!

Nu erau cuvintele lui, şi le însuşise pe de-a-ntregul de la Marin Grosu, ştia bine, dar nu se ruşina să le folosească, ca şi cum ar fi fost ale sale, pornite dintr-o gândire profundă, despre care el era convins că o avea, nici vorbă altfel.

Fostul poliţist murise în somn, pe neaşteptate. În dimineaţa acelei zile fusese la piaţă, se plimbase mult, ca şi când ar fi presimţit sfârşitul apropiat, apoi, când revenise acasă, îi spusese nevestei că era foarte obosit şi că se va culca, să doarmă un ceas, două, mai avea mult de lucru, scria într-una şi mereu se necăjea, zicea mereu că n-are timp suficient să termine tot ce avea el de scris. Când se urcase în pat, îi ceruse soţiei să-l trezească în jurul orei două. Ea se dusese să-l

trezească mai târziu, aproape pe la trei, îl lăsase să doarmă mai mult, văzuse în ultimele săptămâni că el obosea mai uşor şi părea mereu nedormit. Îl găsise rece şi rigid, dar faţa îi era senină şi destinsă, semn că murise împăcat.

În urma bileţelului primit prin intermediul ofiţerului de serviciu, Oprea Măgură aflase despre decesul bătrânului său prieten, poate singurul lui prieten adevărat. Se dusese a doua zi acasă la el, nimerise chiar la înmormântare, când plecau cu mortul către cimitir. Mersese şi el în cortegiu, alături de Stelian Pârvănescu şi Eufrosina Potolincă. Pictoriţa era plânsă şi mai plângea şi atunci, încetişor, lacrimile cam secaseră şi lui i se părea că ea mai mult făcea spectacol, că nu plângea din convingere sau din**tr-**un sentiment deosebit faţă de cel mort.

La cimitir, lângă parc, câţiva oameni ţinuseră câte o mică cuvântare, lăudând calităţile celui care fusese Marin Grosu. Cel mai frumos vorbise Cornel Matac, ziaristul. Nimeni nu se aşteptase la participarea lui, se ştia că era plecat **într-**o documentare pe la Segarcea, aflase totuşi şi picase în ultimul moment, venind direct la cimitir şi lumea se uita cam chiondorâş la el, căci era îmbrăcat cu cămaşă albă şi nici cravată neagră la gât nu avea. El nu se sinchisise şi spusese câteva cuvinte calde în memoria celui dispărut, din care lumea înţelesese că dispăruse un adevărat geniu literar, descoperit prea târziu şi plecat în eternitate prea devreme.

De la înmormântare, Măgură plecase spre centru împreună cu ziaristul, pictoriţa şi Stelian Pârvănescu. El remarcase lipsa colonelului Panait şi întrebase atunci de ce lipsea.

— E pe ducă şi el, răspunsese Stelian Pârvănescu.

— E bolnav?

— Nu. A primit vizita unora… Înţelegi…

— Păi ce-au cu el?

— Zic că are gura cam liberă şi vorbeşte prea mult.

— Dar ce vorbeşte?

— Ce n-ai crede. Nu-l ştii? El a făcut războiul în răsărit şi cred că **s-**a cam sclerozat acum, la bătrâneţe. Toată ziua vorbea numai despre ce-a făcut el pe-acolo, pe unde l-a dus războiul. Avea el ceva în cap, că nu se ajungea colonel dacă nu merita, pe vremea lui nu era ca zi, trebuia să ai merite deosebite ca să ajungi la grade mari. Dar în ultima vreme i **s-**a cam întunecat mintea şi nu mai e în stare să gândească

coerent. S-a apucat să scrie la ziare, să propună tot felul de soluţii politice, militare şi de altă natură ale marilor probleme care l-au frământat pe el în timpul cât era militar activ. Şi-a arogat nişte drepturi, a dat explicaţii amănunţite asupra necesităţii declanşării războiului, în ’41. Are curaj moşul, dar măcar nu ne-a întrebat şi pe noi dacă e bine ce face el, l-am fi oprit... După scrisorile acelea l-au vizitat nişte tovarăşi acasă, ei credeau că e mai tânăr, se luaseră întâi de fiu-său, nu, că ăla a scris ce-a scris, până s-au lămurit că nenea Panait îşi dăduse toate datele de identitate, şi-apoi fiu-său nici nu putea fi colonel în ’41, ce-or fi gândit şi ăia, l-au lăsat în pace, dar l-au luat pe bătrân, că de ce a scris, că de ce aia, că de ce ailaltă... Mai întâi, colonelul a crezut că tipii aceia veniseră să-i ceară amănunte, că se acceptaseră soluţiile propuse de el, până când, într-un târziu, s-a prins că nu era deloc aşa, că vizitatorii veniseră cu totul alte interese. Atunci a început să le servească o bătaie de joc fină, accentuând-o din ce în ce, ştia el că n-au ce să-i facă, are şaptezeci şi patru de ani, e bolnav, i-a făcut pe ăia cum i-a venit, dar fin, nu aşa, de-a dreptul, că ştia că pot să-l amendeze, că-i ultragia în exerciţiul funcţiunii. Când s-a plictisit şi a observat că ăia începuseră să se prindă că-şi bate joc de ei, a-ntors-o repede, că e bătrân şi bolnav, că nu mai ştie ce vorbeşte, că ce se iau ei de viaţa unui bătrân şi deodată a început să strige, că ce vin ei să-i propună chestii de-astea, să se facă spion, a-nceput să-i ameninţe că telefonează imediat la miliţie, la securitate, la partid, la toată lumea, că ăia i-ar fi propus să facă spionaj, lasă că ştie el cine sunt, se strânsese lumea la poartă, că bătrânul ţipa, nu glumă, fiu-său a-nceput să-l creadă şi fuga la telefon, să anunţe miliţia. Când au văzut ăia că nu e de glumă cu bătrânul, că el o ţinea una şi bună, că vruseseră să-l facă spion, şi-au luat tălpăşiţa şi duşi au fost. Dar colonelul nu s-a lăsat, începuse să creadă singur ce inventase, a telefonat la miliţie şi a spus că veniseră trei indivizi care îi propuseseră să facă spionaj, lumea s-a alertat, au venit unii de la securitate, ăştia s-au legitimat frumos, după lege, l-au pus să dea o declaraţie, bătrânul i-a descris complet pe cei trei vizitatori, a dat toate amănuntele, cum îl luaseră pe departe, ca să-l facă pe el să creadă că este duşman de clasă şi apoi să-l facă să accepte mai uşor misiunea de spionaj, altfel îl toarnă şi pe el unde trebuie. Asta a fost acum trei săptămâni. De atunci l-au confruntat de câteva ori cu cei trei indivizi, toate se legau, până la propunerea pe care i-ar fi făcut-o lui, nici dracu’ nu mai ştie ce să creadă, oricum, ăia trei sunt pe

muchie de cuţit, nu-i crede nimeni că n-ar fi propus moşului chestia aia, se fac cercetări, nenea Panait i-a băgat în rahat până la gât, dar şi el a-ncurcat-o, că s-a ambalat cam mult şi inima nu-l mai ţine. Acum stă la pat şi se gândeşte cum să-i mai întoarcă pe ăia trei, să spună ca el.

— Da… Hai să-i mai luăm o dată la cercetări! propuse Măgură. Ştii ce-i aia interogatoriu încrucişat?

— Desigur.

— E bine atunci. Să nu-l laşi o clipă, să-l întrebi mereu câte ceva şi să-l grăbeşti, dacă-i dai timp de gândire, găseşte o scăpare.

Ridică receptorul de la telefonul de pe masa lui şi formă un număr.

— Locotenent Măgură, rosti în microfon. Aduceţi-l pe Mitu Golenţa!… Da, acum!

Puse receptorul în furcă şi privi un timp pe fereastră.

— Tinere, să stai acolo, în spatele biroului. Vezi că deştepţii ăştia mai au obiceiul să sară pe fereastră, numai ca să ne facă nouă necazuri. Dacă încearcă, dai în el ca în sacul de box. Să nu-l scapi nicio clipă din ochi, ai înţeles? Trebuie să-i surprinzi reacţiile, momentul de cădere este anunţat dinainte şi trebuie să-l prinzi, dacă a trecut peste el, gata, s-a dus, greu îl mai aduci înapoi.

2.

O ciocănitură în uşă îl îndemnă să strige:

— Intră!

Uşa se deschise încet şi în cadrul ei îşi făcu apariţia Mitu Golenţa, un tip trecut bine de patruzeci de ani, brunet, scundac. Din spatele lui, un subofiţer tânăr salută, îl împinse înainte şi închise uşa în urma lui.

— Să trăiţi, dom Măgurel! salută borfaşul, slugarnic, zâmbind prevenitor, gata să execute ordinele pe care i le va da „spaima ţiganilor”, cum era poreclit Măgură în poveştile pe care le spuneau mamele, copiilor, când ei nu erau cuminţi şi era nevoie să fie astâmpăraţi.

— Salut, Mitule! îi răspunse Măgură, vesel. Stai acolo, pe scaunul din colţ. Tovarăşe locotenent, daţi-mi dosarul! Aşa-a! Ia să vedem dacă s-a gândit domnul Golenţa la ce i-am spus eu acum două zile! şi începu să răsfoiască foile de hârtie din dosar, aşteptând liniştit ca borfaşul să înceapă declaraţia. Dar Mitu Golenţa n-avea niciun gând să scoată vreo vorbă, stătea pe scaun drept în colţul camerei şi-i privea speriat pe cei

doi ofiţeri, când pe unul, când pe celălalt, ridicând involuntar din umărul drept, de parcă îl ţinea haina jegoasă cu care era îmbrăcat.

Măgură ridică privirea pe deasupra dosarului, ţinut rezemat pe masă, şi şi-o aţinti în ochii infractorului. Golenţa îi susţinu câteva secunde privirea, apoi şi-o mută asupra stagiarului, parcă cerându-i ajutorul.

— Hai, Mitule, îl îmboldi Măgură, cu voce domoală. Spune tu ce ţi-ai mai amintit între timp.

— Păi... ce să-mi amintesc?! deschise, în sfârşit, gura hoţul, alunecând cu privirea de la unul la celălalt. V-am spus tot, am recunoscut...

— Spune, bă! strigă deodată Măgură, lovind în acelaşi timp cu palma dreaptă în masă, speriindu-i pe amândoi, şi pe Golenţa, şi pe Strâmbeanu.

— Spun, dom Măgurel, spun! se repezi hoţul, cu inima la gură. Spun, da' ce să spun?

— Îl vezi, tovarăşe locotenent? întrebă Măgură, din nou cu voce normală, arătând cu degetul către cel anchetat. De două săptămâni mă chinuie aşa, că el ar spune, dar nu ştie ce să spună. De unde să viseze el că Nicu Cepoi şi-a dat drumul la gură, că nu vrea să-i rămână copiii pe drumuri. Auzi tu, Mitule?

— Aud, dom Măgurel.

— Auzi pe dracu'! Dac-ai auzi, ai şi vorbi, dar tu nu ai limbă, că ţi-ai crestat-o cu cuţitul ăla de-l purtai când te-au arestat pe stradă.

— Care cuţit? sări Mitu Golenţa, speriat, şi dădu de două ori din umăr în sus.

— Cum care cuţit? Păi nu-ţi spusei?

— Eu n-am avut cuţit când am fost săltat! N-am avut cuţit atunci!

— Aha, că de obicei îl ai! îl prinse repede Măgură, zâmbind.

— Nu, nu! N-am zis că port cuţit! se apără borfaşul, îngrozit că vorbele lui fuseseră răstălmăcite.

— N-ai zis, dar ai purtat cuţit. Uite, scrie aici, în procesul verbal. Când te-au arestat, aveai asupra ta un ceas marca *Pobeda*, cu curea de piele, un inel de aur, treizeci de lei, un pachet de ţigări, o brichetă chinezească, o punguliţă cu tutun, ştiu eu la ce o foloseai, şi un cuţit cu buton. N-am scris eu procesul verbal, l-ai semnat şi tu, aşa că n-avem ce discuta pe tema asta.

— N-am avut cuţit, dom Măgurel! N-am avut cuţit, mă jur pe ce vreţi dumneavoastră! Nu scrie aşa acolo, mă păcăliţi…

— Ai vrea tu să te păcălesc, dar nu pot, aşa scrie aici, ai semnat şi tu, eşti bun de spânzurătoare.

— Ia să văd şi eu! Nu se poate, dom Măgurel, or fi adăugat tovarăşii, după ce-am semnat eu! Ia, ia să văd!

— Gura, mă! Şi stai acolo, că dacă te dai la mine, ştii că sunt cam fricos…

— Dom Măgurel, da' n-am avut cuţit! se plânse borfaşul, speriat de-a binelea. Nu mă ţin eu de chestii de-astea, de când cu… N-am avut, dom Măgurel!

— Ia mai taci, bă! Tu n-auzi că ai avut? Ce? Eu am semnat aici sau tu? Mai bine spune ce ţi-ai mai amintit, că de-aia te-am lăsat două zile la rece, să-ţi mai vină mintea la cap. Hai, dă-i drumul odată!

— Ce să spun, dom Măgurel, că eu am spus tot? Nu mai am ce să spun, că am spus tot, n-am ascuns nimic.

Măgură tuşi uşor, parcă i s-ar fi pus ceva în gât. Oftă lung, privi câteva clipe înspre colţul mesei, apoi ridică privirea către cel anchetat.

— Mitule! Ai două posibilităţi: ori spui şi tu ca Nicu Cepoi şi mă fac că n-am citit atent dosarul, ori ne punem pe treabă, să-mi spui cine ţi-a făcut cuţitul. Ce zici?

— Dom Măgurel, n-am avut cuţit, de ce nu mă credeţi?

— Spune-mi ce trebuie şi o să te cred.

— Păi, ce să spun?

— Hai, mă, nu mă mai plimba atâta! Uite, mă duc până undeva, nu stau mult, dar când mă întorc, îmi spui ce-ai hotărât, vorbim de ale noastre, sau îmi spui cine ţi-a furnizat cuţitul.

Ieşi afară, pe coridor, şi-i făcu semn subofiţerului care-l adusese pe Golenţa să intre în birou, nu era voie să lase un arestat cu un singur om în încăpere. Subofiţerul se instală lângă uşă, liniştit.

— Domnule, se întoarse Golenţa spre Mircea Strâmbeanu, ce-are dom Măgurel cu mine? Că doar nu i-am făcut nimic, am recunoscut tot. Ce mai vrea acum? De unde a scos-o că am avut cuţit? Domnule, precis a scris careva după ce am semnat eu acolo, n-am avut cuţit!

— Ce-i dai zor cu cuţitul? se răsti stagiarul. Ce mare chestie? Lasă-l dracu', mai bine spune ce trebuie să spui.

— Păi dumneavoastră nu-i ştiţi boala? se miră Mitu Golenţa.

— Ce-ai, mă, ai bolânzit?

— Dom locotenent, matale eşti cam nou pe-aici, că nu te-am mai văzut. Ascultă la mine, că nu e de glumă. Dă-mi şi matale o mână de ajutor, că dom Măgurel e-n stare să mă omoare dacă scrie acolo cu adevărat că am avut cuţit.

— Ce-ai, mă, cu cuţitul ăla?

— O-le-le, că matale văz că chiar nu cunoşti nimica! Păi dom Măgurel are aşa, ca o boală, când dă de unul care poartă armă, de care-o fi aia, face ce face şi-i rupe ăluia un picior, sau o mână, sau îi face o gaură în burtă, i-am auzit pe unii că ar fi aruncat pe câţiva pe fereastră, că de-aia numai la biroul ăsta nu sunt gratii la geam, şi după aia a zis că ăia au vreut să evadeze, dar nu ştiau că sunt la etajul doi… Dacă mă dovedeşte şi pe mine că am avut cuţit, mă pune şi pe mine să sar pe fereastră, că l-am simţit eu, şi jur că n-am avut cuţit! Hai, vă rog, puneţi o vorbă bună şi pentru mine!

— Nu ţi-a spus, mă, că dacă eşti om de înţeles, te lasă mai moale? Spune-i ce trebuie şi gata, termini povestea asta!

— Păi ce trebuie să-i spun?

— Ce ai ascuns la interogatoriile precedente.

— Păi n-am ascuns nimic! Am recunoscut tot!

— Mă, vine tovarăşul acum şi tu nici gând… Ce-ar fi să adaug eu că aveai şi un box când te-au arestat?

— Păi nu puteţi, că aveţi alt scris, ştiu eu că nu merge nici aşa.

— Atunci să nu aştepţi ajutor de la mine, că n-o să primeşti.

Mitu Golenţa vru să mai zică ceva, dar uşa se deschise şi în pragul ei apăru Oprea Măgură, şi renunţă la ce avea de zis. Subofiţerul ieşi, să aştepte pe banca de afară.

— Ei? făcu Măgură, mai vesel. Te mai gândişi, Mitule?

— Mă gândii, dom Măgurel, se repezi borfaşul. Mă gândii, da' tot nu ştiu ce vreţi de la mine.

— Ba ştii tu bine, Mitule! Ştii tu, dar nu vrei să spui. Păi de eu ziceam că să spui tu singur, nu să te îndemn eu… Tu nu înţelegi, mă, că Cepoi s-a dat pe brazdă şi mi-a dat două nume?

— Cred şi eu, pe-al meu şi pe-al lui Andreiaş.

— Nu, mă, nu pe-aslea. Mi-a dat numele ălora de v-au dat ajutor, dar mi s-a părut mie că mi-a ascuns încă un nume.

— Ce vorbiţi, dom Măgurel? Păi ce nume să vă dea ăla? Că nici nu-i cunoştea…

— Pe cine? întrebă repede Măgură. Spune, mă, mai repede, că te iau acuma la poceală, de nu te mai faci om întreg cât oi trăi tu! Dacă oi mai trăi…

— Gata, dom Măgurel! Mă luă gura pe dinainte, mă luă, ce mai! Vă spun, da' să încercaţi şi dumneavoastră să uitaţi de cuţitul ăla de care scrie acolo, în dosar.

— Care cuţit? N-am auzit…

— E bine atunci, dacă n-aţi auzit, e bine. Eu vă spun acum, da' să încercaţi să nu mă daţi de gol, că eu în viaţa mea n-am turnat pe nimeni.

— N-am ce să-ţi fac, Mitule. Misiunea mea e să te fac să vorbeşti, după aia nu mă mai interesează ce se întâmplă cu tine. Dacă ţi-era frică, trebuia să te gândeşti mai la-nceput, nu acum, când te-ai băgat în găleată cu toţi derbedeii. Cât ai câştigat, partea ta? Nici două mii, că aţi fost cinci sau şase, asta o să mi-o spui tu singur, câţi aţi fost. Şi ce-ai făcut cu două mii? I-ai păpat în două zile, s-au dus ca şi când n-ar fi fost. Mă, când statul ăsta, al nostru, face atâtea eforturi să trăim şi noi mai bine, tu de ce nu te-ai dus la forţele de muncă să ceri şi tu să munceşti? Că e de lucru acuma de ajuns, poate chiar mai mult decât putem noi să acoperim. Da' ce, tu erai fraier să munceşti cinstit? Mai bine te-ai dus să furi mobila omului din casă, de l-ai lăsat fără un pat să-şi pună şi el capul să doarmă. Acum ce să-ţi fac, iei şi tu vreo zece ani, că eşti recidivist şi-ai mai scăpat odată cu un decret. Hai, ia spune cine mai erau ceilalţi?

— Gheorghe Botoca, Sandu Gulaş şi Matache Suru. Ăştia au fost, alţii nu mai am de unde să scot!

— Cine a aranjat ploile?

— Suru, că e mai umblat. El a fost cu ideea şi el cunoştea locurile, fusese în inspecţie de mai multe ori, ştia toată viaţa ăluia de l-am prădat, ştia că în noaptea aceea nu era nimeni acasă la el, femeia era plecată cu copiii la ţară, la rude, iar el era în tura a treia.

— Cunoşti dacă aveau arme la ei?

— Da, cunosc. Nu aveau, dom Măgurel. Poate Suru să fi avut, da' nu cred, că el a stat mai mult de-o parte, ar fi fugit dacă ne-ar fi ginit careva. Că degeaba se dă el mare, că se pricepe la toate alea, când e vorba de pielea lui, îl ştiu eu, dă dosul imediat şi te lasă cu, scuzaţi, în baltă.

— Pe ăştia unde-i găsim acum?

— Suru are serviciu de noapte, e paznic la un şantier, nu ştiu pe unde, prin spatele Agronomiei, Botoca e cu *acordeonul*, cum îl ştiţi, mă mir că s-a băgat în cârdăşie, Suru l-a pus, desigur, Sandu Gulaş e singurul care are o meserie, lucrează la combinat, la betoane.

— Bine, Mitule. Acum te duci iar la beci şi, după ce-i confruntăm pe prietenii ăia ai tăi, scriem frumos declaraţia, mai punem şi de la noi aşa, ca să se vadă că ai cooperat cu noi. Ce dracu' n-oi fi spus de la început numele ălora, nu ştiu! Acum am fi fost şi noi terminaţi, dar aşa eşti tu, să te laşi greu, tot speri că s-o întâmpla ceva care să-ţi schimbe soarta. Ce eşti fraier, vine 23 August, anul ăsta sunt douăzeci de ani, nu se poate să nu fie vreun decret, te iartă şi pe tine de păcate, să rămâi cu mai puţine… Avuseşi noroc că-ţi veni mintea la cap, altfel te-aş fi frecat eu un pic aşa, să iasă untul din tine.

Măgură se ridică de pe scaun, deschise uşa, chemă subofiţerul să-l ia pe arestat şi, după ce ei dispăruseră, se întoarse la masa lui.

— Hai, tovarăşe, să facem hârtiile. Scrie dumneata, poate ai scrisul mai frumos, pe formularele astea, că aşa e acum, totul se face numai pe bază de cerere, chiar dacă eşti convins de vinovăţia omului, tot trebuie să dovedeşti că e vinovat. Astea sunt cererile pentru reţinere în vederea cercetărilor. Scrie-le numele celor trei, Suru şi şleahta, apoi te duci la şef să-şi pună aprobarea şi soliciţi să participi la arestarea lor.

Îl lăsă pe Mircea Strâmbeanu să completeze formularele respective şi, după plecarea lui, să obţină aprobarea colonelului, căzu pe gânduri. De câtva timp îl frământa problema casei de la Dăbuleni, în care băgase destui bani şi pe care şi-o doriseră, şi el, şi Gica, dar acum, în noile condiţii, când băieţii crescuseră şi declaraseră ferm că ei n-aveau niciun gând să se mai întoarcă în sat, casa devenise un punct de discordie în familie.

Din anul trecut, de când Victor se dusese la facultate, la Bucureşti, vizitele lor la ţară se răriseră şi nu mai erau tot atât de dorite de niciunul dintre ei, ca mai înainte. Ceva se întâmplase, sufletele lor se transformaseră cumva, satul nu-i mai atrăgea, mai ales pe copii, care altă dată abia aşteptau să se ducă la bunici. Probabil atmosfera idilică de pe vremuri dispăruse, acum tractoarele luaseră locul carelor cu boi, oamenii nu se mai duceau mereu la câmp, nu mai era acelaşi interes pentru munca pământului ca înainte, când fiecare ştia că dacă nu-şi îngrijeşte terenul n-are ce mânca.

De când le spusese Stan că le va lua definitiv lotul personal, ultima legătură cu pământul se rupsese. Mai rămăseseră firele familiei, încrengătura de tradiţii privitoare la neamuri, de care încă se simţeau apropiaţi, dar şi în privinţa aceasta se schimbase ceva. Gica înclina să se întoarcă mai cu grijă spre ai săi, Niculiţa era bolnavă rău şi boala o făcea şi mai rea decât fusese toată viaţa ei, pe Leana, fiica ei mai mică, o vorbea întotdeauna de rău, când ieşea la drum, cu femeile, pe Costică, ginerele, nu-l ierta nici pe el, că i se părea cam beţiv, şi Costică se şmecherise, începuse să se vaiete de dureri de stomac, lumea zicea că aşa e, el recunoştea cinstit că de la băutură i se trage, şi începuse chiar să creadă că ar fi bolnav rău de stomac şi umblase şi pe la doctori, să-i dea ceva tratamente. Doctorii îi recomandaseră regim alimentar special şi eforturi mai puţine, bucuria lui, că-l dăduseră la vaci, paznic de noapte, să nu facă efort fizic, dar nici acasă nu făcea mai nimic, că de! medicii aşa spuseseră, şi toată gospodăria cădea în seama Lenei şi a lui moş Nache, om încă în putere, dar care n-avea **s-**o mai ducă mult nici el. Gica credea şi ea că el ar fi bolnav şi ducea grija lui moş Nache, pe care îl vedea bine că nu mai putea chiar ca mai înainte, cu ani în urmă, când muta un hârdău plin cu apă de unul singur, cu toate că era un om mic de statură.

Niculiţa îşi arătase răutatea şi faţă de Manole, pe care îl iubea, el ştia bine acest lucru, dar o provocase, fără să vrea şi ea se arătase aşa cum era de fapt, răutăcioasă şi egoistă. Poate nici atunci nu **s-**ar fi manifestat astfel faţă de nepotul ei cel mai drag, dacă el nu făcea greşeala să se lege de fiul ei dispărut la cotul Donului. Aveau ei în casă câteva tablouri de familie, înrămate cu rame simple, în colţurile cărora mai puneau câte o poză mititică. Una din acele poze îl înfăţişa pe Ion, singurul frate al Gicăi, militar, fotografiat puţin înainte de plecarea pe front. **Într-**o zi, muica, cum i se spunea Niculiţei de către nepoţi, care se afla pe la ei, cu treburi pe la spital, nu o doborâse încă boala, **s-**a uitat la poza fiului său şi l-a întrebat pe Manole dacă nu poate să facă un tablou mare după fotografia aceea. „Ce nevoie mai ai, muică, de tablou?” a întrebat senin băiatul, nebănuind că pentru o mamă fiul ei rămâne copil chiar dacă are la rândul lui copii sau chiar nepoţi. „Păi aşa, să mă mai uit şi eu la el!” a zis muica, cu glas moale, „şi să-l aveţi şi voi, aici, în casă, la loc de cinste”. „Cine crezi că se mai uită la el, muică?” a-ntrebat băiatul, ştiind el că morţii erau foarte rar pomeniţi la ei în familie. Niculiţa **s-**a repezit atunci şi a smuls fotografia din ramă, „atunci mi-l

iau de-aci!”, a băgat-o în sân şi n-a mai scos niciun cuvânt. Două zile a mai stat la ei, apoi a plecat acasă, şi Manolică a simţit că era foarte supărată pe el. S-au despărţit aşa, ea supărată pe el şi băiatul nemulţumit de purtarea ei, nu spusese cu răutate cuvintele acelea, fusese sincer, îşi dăduse seama că greşise, văzând-o pe muica cum se repede la poză, ca o leoaică, şi rămânând cu amintirea aceea neplăcută, care avea să-l urmărească toată viaţa.

Când fusese să dea examenele, de absolvire a şapte clase şi pe cel de intrare la liceu, Manole avusese de furcă cu Victor, care termina şi el liceul în anul acela. Victor îl testase asupra câtorva cunoştinţe de matematică şi sesizase că nu ştia câteva relaţii de descompunere a polinoamelor. Îl pusese să le înveţe şi, de câte ori se încurca mai târziu, îi dădea un bobârnac în cap pentru fiecare greşeală. Manolică urâse metoda şi polinoamele acelea, dar le învăţase şi le folosise cu succes la ambele examene, clasându-se printre primii la amândouă.

Când Victor anunţase ce facultate crea să urmeze, toţi rămăseseră nelămuriţi, ce rost avea să dea examen la Instalaţii, la Construcţii, când putea să-şi aleagă altă facultate? Numai Manole ghicise adevăratul motiv: facultatea aceea avea localul în apropiere de locul în care locuia Felicica, nepoata Hobeancăi, care venea vara pe la Craiova, mai mică cu doi ani decât Victor. O cunoşteau toţi de când era copil, mereu venea în vacanţă la rude şi cu vremea se înălţase şi se făcuse frumuşică, un pic cam plinuţă pentru vârsta ei, dar plinătatea fizică o făcea şi mai atrăgătoare.

Oprea Măgură şi Gica priveau legătura lor cu neîncredere, nu vedeau că Victor crescuse şi era deja flăcău, termina liceul, era bun de armată, ei îl vedeau tot copil neştiutor, nici măcar nu bănuiau că la vârsta lui se pot naşte sentimente puternice şi durabile. Abia când intrase la facultate se treziseră şi ei că Felicica locuia la mică distanţă de căminul în care stătea el şi se cam gândiseră că ea ar fi fost motivul care-l îndrumase pe el spre Instalaţii, dar fusese numai un gând fugar, ea mai avea doi ani până la terminarea liceului şi asta reprezenta un adevărat veac.

Examenul de maturitate al lui Victor le dăduse destule emoţii, dar în anul acela se scoseseră câteva materii, rămăseseră numai matematicile, fizica şi chimia, el făcuse realul, acestea erau materiile de bază, se descurcase de minune la examen. Pentru admitere la facultate, Stan le propusese să intervină el, nimănui nu-i era prea clar cum ar fi

putut interveni, el zicea că ar vorbi cu un coleg de la şcoala pe care o făcuse în URSS, care avea un frate în Comitetul Central şi trebuia acela să-l ajute cumva să-i bage nepotul la facultate. Oprea fusese încântat de idee, Victor nu prea, el simţea deja pulsul vieţii, ştia bine că numai prin forţe proprii ar fi putut intra la facultate, dar îi lăsase în pace. Stan Măgură se repezise **într-**o zi la Bucureşti şi se întorsese cam plouat. Dăduse de colegul lui, unul, Trofin, dar acela se ridicase prea sus şi nu-l mai băgase în seamă, chit că dormiseră de multe ori în acelaşi pat şi mâncaseră împreună. Colegul avea şi el problemele lui, că un frate de-al lui intrase în popie şi le făcea necazuri celorlalţi, frate-său era cam bătăios şi rezolva mereu problemele bisericii prevalâ**ndu-**se de numele celui din *cece*, vestea ajunsese repede unde trebuia şi acel Trofin era ameninţat în orice moment cu „lăsarea la vatră”.

Speranţa lor, ultima, fiind astfel amarnic înşelată, nu rămăsese decât ca Victor să intre prin forţe proprii, aşa cum el se şi pregătise **s-**o facă, şi intrase fără probleme, cu medie care-i asigura şi bursa, căci nici nu concepea să trăiască în capitală, ca student, fără bursă. Oprea îi trimitea lunar câteva sute de lei, Victor îi făcea socoteala întotdeauna pe ce cheltuia sume mai mari, avea proiecte, îi trebuia hârtie de calc, tuşuri, scule de scris şi desenat, mai o cămaşă, mai pentru o bere... Văzuse el la un coleg, un neamţ de pe la Braşov, o trusă *Chinograpf*, olandeză, un stilou cu mai multe peniţe de scris cu tuş, speciale, de diferite grosimi, luase din prospectul trusei adresa fabricantului şi scrisese o misivă, în franţuzeşte, întrebând cum ar putea să intre şi el în posesia unei truse. Peste vreo două luni se pomenise cu un pacheţel sosit prin poştă din Olanda, cu o trusă de *Chinograpf* de care-şi dorise el, însoţită de o scrisoare, tot în franţuzeşte, în care era întrebat cam câte astfel de truse poate primi spre vânzare, fabricantul fiind gata să perfecteze contractul. Evident, Victor se mulţumise cu mostra primită şi nu mai răspunsese.

Casa de la ţară le dădea totuşi cea mai mare bătaie de cap, impozitele crescuseră, mai era şi terenul curţii, pe care nici măcar nu-l foloseau, cheia casei rămăsese la Niculiţa, ea petrecea cinci, şase nopţi pe săptămână acolo, în singurătate, îşi încropise o adevărată gospodărie, dar se resimţea totuşi lipsa unui locuitor permanent. În faţa casei pusese şi ea nişte flori şi câteva răzoare cu roşii, dar îi era greu să le ude, terenul era nisipos şi plantelor nu prea le mergea. Când se duseseră stăpânii ultima dată acolo, li se păruse că intră **într-**o casă

părăsită și nu prea le plăcuse. De atunci se tot gândeau că trebuia să găsească o soluţie, să facă ceva cu casa aceea, rămasă în colţurată, dar cu tencuiala exterioară neterminată.

Stan le propusese să o vândă, le-ar fi găsit el un client, el vedea bine că alde Oprea nu mai aveau de gând să se întoarcă vreodată în sat, dar ei nu voiau să recunoască acest lucru, pe care și ei îl bănuiau, din ce în ce mai intens, tot sperând că ceva se va schimba și vor găsi totuși o soluţie care să-i satisfacă pe deplin.

Cu câteva săptămâni înainte trecuse Reta alţi Ierma pe la ei și, din vorbă în vorbă, ajunseseră la problema locuinţei. Ea o luase pe departe, cum îi era obiceiul, să nu se dea de gol ce gânduri o chinuiau, se mirase de câte blocuri începuseră să se construiască în oraș, de toate conforturile, de la unu până la patru, se înfiinţase un oficiu special pentru construit locuinţe la bloc, erau afișate și preţurile, foarte mari, mai bine îţi făceai o vilă, ieșeai mai ieftin, că fetele ei se măriseră și erau două și ar fi timpul să se gândească și la viitorul lor, că zicea și Nichi să-și cumpere la bloc, dar le era teamă, dacă acum zic să-ţi faci casă și peste zece ani le naţionalizează, că doar s-a mai întâmplat... „Și cu casa de la ţară ce faci, Reto?” întrebase Gica. „Ce să fac? O vând, că doar nu mă mai duc eu în sat, după ce-am trăit atâţia ani aici, la oraș!” Înţeleseseră unde bătea Reta, și-ar fi cumpărat și ei casă „la bloc”, dar nu erau siguri că e cea mai bună soluţie și nici bani probabil că nu prea aveau. Adevărat că aveau nevoie numai de un avans, restul era credit de la stat, dar și dobânda era mare și mai trebuia să plătească vreo treizeci de mii peste costul apartamentului.

Discuţia rămăsese în coadă de pește, nici Reta nu părea hotărâtă, mai mult încercase să afle și părerea lor, ei cum gândeau? se orientaseră și ei către un apartament la bloc sau aveau alte gânduri. Oprea Măgură însă o simţise pe Reta, că la ei era cam hotărâtă problema, doar banii pentru avans mai trebuia să fie strânși, de nu-i aveau, degeaba încerca ea s-o întoarcă, el o mai încercase cum că n-ar fi bine la bloc, nu tu curte, nu tu un pom, o floare, să le sapi, să le uzi. Reta zisese ca el, dar tot cu hotărârea ei plecase. „Sigur, lor le vine mai ușor, Nichi e șef mare la fabrică, are salariul de două ori cât al meu, la același număr de persoane, nu ca noi, cu un băiat student!” zicea Oprea după plecarea ei. „Că Lavinia lor nici măcar la liceu n-a luat, că ea toată ziua cu ochii după băieţi, parcă nu știu eu!”

Și totuși cu casa trebuia să facă ceva, așa nu se mai putea, ei să

stea într-o chichineaţă unde să n-aibă loc de întors şi casa aia să stea singură, să se părăginească. Uite, Stan îşi reamenajase casă, casa bătrânească, modificase prispa, adăugase o bucătărie deasupra beciului, o făcuse mai mare, sigur că putuse, era preşedinte de *geace*, cine mai era ca el în sat? îi venise şi un inginer agronom, băiat bun, din cinci câţi veniseră în sat numai unul acceptase postul de la gospodăria lui, ceilalţi patru se împărţiseră la celelalte două colective, care aveau pământuri mai bune, mai puţin nisip ca „Drumul belşugului", la care era el preşedinte. Şi a mai avut noroc şi de vreme bună şi a obţinut recolte ca lumea, nu s-a lăsat în grija brigadierilor, s-a pus la muncă, el să ştie toate alea, că se şi mai plângea Matilda, că de când l-au ales preşedinte nu prea mai stă pe acasă, toată ziua e la sediu şi pe câmp. Muncitor Stan, n-a făcut el degeaba şcolile alea, cine ar fi crezut să se descurce aşa bine în funcţie? Şi încă ce se mai descurcă! Cum nu merge ceva bine, de nu-l ajută alţii, care au datoria să-l ajute, pune mâna pe telefon şi vorbeşte la regiune, că-i cunoaşte pe toţi, de când lucra el pe-acolo, şi când intervine partidul e altceva, de i-au luat toţi frica şi nu mai aşteaptă sa de el telefon, îi trimit ce trebuie şi nu mai există probleme.

Casa revenea mereu în gândurile lui, indiferent de unde pornea. În fond, gândurile lui Oprea Măgură nu erau nici prea multe, nici prea sofisticate, pentru a ajunge la o detaşare de problemele zilnice cu care era confruntat. În afară de traiul bun, care la el se reducea la a avea băutură pentru el şi mâncare pentru toţi, altceva nu prea-l interesase. Abia în ultimul timp descoperise să se pregătise greşit pentru viitor şi acum îi era greu să recunoască greşeala, mai ales că era în joc şi judecata copiilor, care îl întrebaseră şi atunci, când începuse construcţia casei, cu toate că ei nu aveau mintea prea coaptă, pentru cine o făceau ei, că doar ei, copiii, simţiseră de atunci că viitorul lor nu se lega nicidecum de sat. Din păcate, nici acum nu vedea o soluţie viabilă pentru viitor, i se părea că este asaltat de prea multe problemedintr-odată. Gica nu-i dădea prea mult ajutor, ea aştepta liniştită să propună el ceva, ca să fie de acord şi ea, sau nu, după cum gândea ea în privinţa aceasta. „Doamne, ce greu e să te hotărăşti!"

3.

Până la prânz, când avea dreptul la pauza de trei ore, îşi omorî timpul cu răsfoitul altui dosar, un furt de găini şi curci, clar ca lumina zilei, făptuitorul recunoscuse tot, nu mai avea sens să ancheteze încă o

dată. Înainte de a pleca, întocmi actele de trimitere în judecată, vru să le ducă la semnat la colonelul Buşe, dar renunţă, cu gândul să-l trimită tot pe stagiar să le semneze, trebuia să-l pună la treabă, să nu aibă timp să se plictisească.

„Şi-ăsta! Un neisprăvit! Ce i-or fi trebuit atâţia ani de şcoală ca să ajungă locotenent, ca şi mine, când eu m-am descurcat cu mai puţină carte? Da, dar el poate să avanseze mai repede decât mine... Şi? Ce să ştie ăsta? Nu ştie nici pe dracu', aia e!"

Plecă spre casă, avea dreptul la trei ore de odihnă, înainte de a reveni la sediu, pentru încă trei ore de muncă, sau mai multe, dacă ar fi fost cazul. Trecu din nou pe lângă cinematograful „Maxim Gorki", unde admiră fotografiile din filmele care rulau în oraş în săptămâna aceea, cu gândul să se mai laude o dată faţă de Manole că el ar fi văzut măcar unul dintre ele. Citi cu greu un titlu, „Pentru un pumn de dolari", cu Clint E-ast... „Ce drac de literă o fi şi aia?" se miră, ajungând la *w* şi renunţă să citească mai departe numele actorului.

Trecu pe lângă piaţă, era vorba **s**-o mute de-acolo, undeva mai spre răsărit, în locul pieţei era vorba să se construiască un teatru, trecuse vremea când îşi făcea şi el rondul prin piaţă, cu Ion Găină şi cu Marin Grosu.

Bietul bătrân, se terminase cu el! Mare păcat! Era un adevărat vizionar, bănuia întotdeauna ce urmări vor avea diversele schimbări sociale, fusese un gânditor pătrunzător. Pe de altă parte, avea el un suflet aşa, deosebit, nu era nici mai rău, nici mai bun decât alţii... De când murise el, gaşca de „literaţi" care se strângea la el, în fiecare joi, se cam spărsese, dar nu de tot, cei tineri îşi găsiseră alte locuri în care se adunau, doar colonelul Panait se dăduse de-o parte, îl luase boala şi tinerii îl uitaseră repede. Norocul lui că nu mai suferise mult şi-şi dăduse şi el duhul **într**-o bună zi. Stelian Pârvănescu fusese singurul din grupul lor care se dusese la înmormântarea fostului colonel. Îl vizitase cu câteva zile înaintea decesului şi colonelul îi încredinţase un teanc de manuscrise, pe care să le folosească el după cum va crede de cuviinţă. Restul averii sale, câteva lucruri, nu-l interesaseră în mod deosebit.

Rudele lui, nepoţi şi nepoate, apăruseră deodată, cum aflaseră că ar fi pe moarte, cu speranţa că pot ciupi câte ceva din cele ce lăsa el pe urmă. Nu fusese aşa, fiu-său îi gonise pe toţi, îi ţinuse la respect, în fond el era moştenitorul direct.

Oprea Măgură se mai întâlnise cu Eufrosina Potolincă, peste câteva luni bune de la moartea lui Marin Grosu, întâmplător, pe stradă. O salutase discret, ea era însoţită de un bărbat, el nu voia să dea naştere la interpretări, dar pictoriţa se oprise bucuroasă de revedere şi îl prezentase bărbatului aceluia, Vasile Pumnea, „ştii, Lică, el este cel care mi-a pozat pentru tabloul cu care am luat Premiul de Stat!" Apoi, luându-l de braţ pe Măgură, au mers un timp împreună, ea vorbind mereu, veselă, nedându-i timp să scoată şi el o vorbă, că de ce nu mai dă pe la ei, că şi-au găsit alt loc de întrunire, mai discret, tot aşa cum fusese şi casa lui Marin Grosu, acum se strângeau la bărbatul cu care era ea atunci pe stradă, era şi el pictor, sau grafician, nici el nu ştia prea bine ce meserie avea. Atunci îi spusese ea despre Stelian Pârvănescu, că avusese necazuri şi... „Ce fel de necazuri?" se interesase el şi ea se ferise să dea un răspuns clar, „mai bine treci pe la el, oricum, te aşteaptă..."

Se dusese la Pârvănescu acasă, era finul lui, dar de ani de zile nu mai trecuse pe la el, Suzana era cât pe-aci să nu-l mai recunoască, o găsise cu cei trei copii, acasă, era vorba să-i demoleze şi pe ei de-acolo, trebuia tras un bulevard larg spre ieşirea de răsărit a oraşului. Stelian Pârvănescu nu era acasă, avea o lucrare grea pe la spitalul din Valea Vlăicii, lucrare cu care se chinuia de trei zile şi nu mai reuşise să-i dea de cap.

Măgură stătuse el cât stătuse alături de Suzana şi copii, piticii nu-l mai interesau, ai lui crescuseră şi se dezobişnuise de copii mici, dar ei insistaseră să-l bage în seamă, după ce la început îl priviseră cu teamă, ca pe oricare străin, băiatul cel mare chiar se mirase, „păi cum e, mamă, miliţian, dacă n-are uniformă?", căci el nu mai îmbrăca uniforma decât la zile de sărbătoare.

Într-un târziu, după ce Suzana îi povestise ultimele aventuri ale maică-sii, care ajunsese mare proprietară de pământuri în zona arabă a Palestinei, apăruse şi Stelian, obosit, dar mulţumit. Se bucurase când îl văzuse pe vechiul lui subaltern şi, după ce se spălase la fântâna din curte, pusese ceva pe masă şi începuse să-l tragă de limbă, ce mai făcuse el, de ce nu mai dăduse pe la ei... Măgură se scuzase, că avea multă treabă şi griji şi mai multe, gazda nu-l prea crezuse, apoi, din vorbă în vorbă, ajunsese şi la problemele lui.

— Măi Opriţă, am avut anul acesta numai necazuri, mă! Dar acum le-a trecut pe toate. Acuma, chiar dacă mai vrea careva să mă

înghesuie, tot nu mai poate.

— Păi, cum, Steliane?

— De, mă, răutatea oamenilor! Tu ştii bine ce-am păţit eu pe vremuri. Ei, şi ăştia nu sunt în stare să uite! Eu am şi uitat, mi-am schimbat complet modul de viaţă, uite, am trecut de patruzeci de ani şi e normal ca la vârsta asta să-mi cam fi venit şi mie mintea la cap, să-mi stabilizez caracterul… Ăştia, cred că eu tot cu ideile vechi umblu, parcă ei nu văd ce fac eu şi cum fac. S-au pus pe mine, mai acum vreo şase luni, că sunt duşman de clasă şi că am rude în Israel, că de ce să am eu serviciul ăsta de boier. Căci eu cred că asta a fost, din cauza serviciului, că sunt destui care vor să-mi ia locul, acum, după ce au văzut că e mai uşor şi se câştigă bine, dar ce ştiu ei ce muncă e uneori… Şi m-au frecat ăia de la cadre, zile şi săptămâni de-a rândul, cu declaraţii, cu clarificări, cu draci, cu laci, până mi s-a urât şi mie de atâta tracasare şi m-am dus la director, în audienţă. Directorul ăsta e cam de vârsta mea, n-au îndrăznit să mai ţină din ăia vechi, nu mai corespundeau din punct de vedere politic. M-am dus la el cu încredere, îl ştiam cam ce fel de om e, dintr-o bucată şi mână de fier. I-am explicat cum stă cazul, îl cunoştea şi el în mare, m-a pus să scriu pe o hârtie cum şi unde îmi desfăşuram activitatea de reparaţii, pe la spitale şi policlinici, după care mi-a spus să aştept liniştit verdictul, nu putea hotărî el singur, cadrele erau prea puternice pentru a-l lăsa pe el să acţioneze cum dorea. M-au lăsat o vreme în pace, apoi m-a chemat iarăşi directorul la el. Mi-a spus deschis ce credea el despre cazul meu, înţelegi? nu despre mine, ca om, ci despre cazul meu, eu nu reprezentam decât un caz, o idee, un principiu. Ceruse între timp informaţii de la toate spitalele şi policlinicile din regiune, pe unde lucrasem, cu date concrete, de cât timp stăteau defecte utilajele pe care le reparasem eu, câţi bani reprezentaseră acele ore de nefuncţionare, câţi oameni mai încercaseră să le repare, fără să reuşească, ce beneficii se obţinuseră de pe urma repunerii în funcţiune a aparatelor şi tot felul de chestii de-astea. Mi-a prezentat cinstit toate datele, adăugând că milioanele recuperate – căci milioane costaseră aparatele acelea! – mi s-ar fi cuvenit mie, dacă am fi fost în Occident, eu ca patron sau lucrător, aş fi obţinut măcar câteva procente din valoarea aparaturii recuperate. «Ce să fac eu cu milioanele alea?» am zis eu. «Eu mă bucur că am făcut instrumentele să funcţioneze, altceva nu mă interesează». «Păi tocmai aici e chestia, tovarăşe Pârvănescu – mi-a zis el –, că eu am cerut

informaţii complete şi am dorit să aflu şi dacă dumneata n-ai cerut cumva alte avantaje decât ţi se cuveneau pentru munca depusă». Eu ştiam bine că nu cerusem niciodată nimic de la nimeni, dacă un doctor mă invita să beau cu el un şpriţ, mă duceam, nu refuzam, dar să bat eu apropouri sau să cer, ferească sfântul! La Calafat şi la Vâlcea am primit şi câte o masă, ceva festiv, le reparasem ălora nişte aparate complicate, de care efectiv aveau nevoie, au fost atât de bucuroşi şi de mulţumiţi, că n-am putut refuza să mergem, la sfârşit, la restaurant şi să chefuim până dimineaţa. Şi directorul ştia de toate astea, avea, vorba lui, informaţii complete. Nu m-a judecat rău, ştia şi el bine despre ce era vorba, poate şi el ar fi dat o masă pentru o astfel de realizare... Mi-a ascuns însă faptul că ceruse şi referinţe despre mine de la toţi cei pe la care fusesem cu lucrul, în care fiecare mă înfăţişa aşa cum le-am părut eu lor. Mi-a spus că în zilele următoare va convoca activul de partid din direcţie, pentru discutarea câtorva probleme de-ale lor, şi tot acolo va ridica şi problema cazului meu, ca să se lămurească o dată pentru totdeauna. Şi la o săptămână am aflat de la un inspector, prieten de-al Suzannei, că fusese analizat cazul meu şi directorul mi-a luat apărarea, punând în faţa plenarei toate informaţiile pe care le obţinuse pe căi mai mult sau mai puţin ortodoxe. Asistenţa a fost uimită de importanţa pe care directorul o acorda cazului meu, **s**-au ridicat câţiva din sală şi au zis că ar fi bine să mai studieze problema, că nu se poate să fie chiar aşa, dar directorul **s**-ar fi supărat atunci şi i-a făcut cu ou şi cu oţet, că nu sunt în stare să ia o hotărâre cu capetele lor, că aşteaptă mereu indicaţii din altă parte, că e clar ca lumina zilei, eu îmi fac meseria cu devotament şi pricepere, rezultatele muncii mele vorbesc pentru mine, şi dă-i şi dă-i, până au tăcut toţi şi omul a supus la vot o hotărâre, prin care eram ca şi reabilitat de toate petele politice din trecut, politice pentru ei, nu pentru mine, că doar ştii bine că eu n-am făcut politică de-adevăratelea, totul este numai chestie de interpretare din partea lor. Doar câţiva au votat împotriva mea... Până acum vreo lună, tot am mai simţit suspiciunea celor de la cadre, căci ăştia nu uită cu una, cu două, ce e scris la ei în dosare, rămâne scris şi e literă de lege... **Într**-o noapte au venit şi m-au luat de-acasă, cu maşina, era târziu şi am crezut că e Securitatea, mă grăbeau, erau doi, Suzana era speriată, şi eu la fel, încercam să întârzii plecarea, nu înţelegeam de ce se grăbeau ei, nu mă trezisem bine, când colo, m-au dus colea, la contagioşi. Ar fi trebuit să-mi dau seama că ăia nu erau de la Securitate, căci mi-au

cerut să-mi iau trusa de scule, dar în graba aceea nu mai înţelegeam nimic. M-au cărat în viteză pe nişte scări, am ajuns **într**-o sală de operaţii, un corp era întins pe masă, trei medici în jurul lui, cinci asistente, am înţeles imediat că este o operaţie foarte grea, trupul acela era legat la toate aparatele de control pe care le aveau în dotare, numai că nu se auzea pompa pentru sânge, e o pompă care circulă sângele în locul inimii, preia pentru câteva minute rolul inimii, se foloseşte în operaţiile grele, când există riscul unui accident vascular. Cei care mă aduseseră acolo n-au intrat înăuntru, în sala de operaţie, m-au băgat pe mine şi ei au rămas afară. Mă uitam aşa, la unul, la altul, şi nimeni nu zicea nimic, atunci la ce m-ar fi adus acolo? Şi-odată vine unul, un doctor, îl cunoşteam eu, din policlinică, şi zice «băiete, pompa nu merge, e singura pe care o avem, dacă nu-i faci ceva, în zece minute pierdem pacienta». Era o femeie deci cea de pe masa de operaţie. Mi-am desfăcut trusa de scule lângă pompă şi am mai dat roată cu ochii prin sală, când, io-te! l-am văzut pe şeful cadrelor de la noi, stătea **într**-un colţ, pe un scaun, pierdut, şi mă privea cu ochii mari. N-am înţeles atunci ce era cu el acolo, mai târziu am aflat. Mi-am văzut de-ale mele, am dat drumul la pompă, motorul mergea, dar îi plesnise o garnitură şi nu mai împingea sângele, împingea doar aer. Doctorii stăteau cu bisturiele gata de atac, cu mâinile ridicate, şi se uitau la mine, să le fac un semn că pot începe. Eu garnitură n-aveam, că nu ştiam dinainte ce trebuia acolo, noaptea n-aş fi avut de unde **s**-o iau şi nici altceva nu puteam face, vreo improvizaţie, ceva. Am întrebat cam cât timp aveau nevoie să funcţioneze pompa. Un sfert de oră, poate douăzeci de minute. Şi asta numai la caz de nevoie. «Atunci daţi-i drumul şi când e cazul, o pornim!» i-am îndemnat eu. M-au privit cu neîncredere, unul **s**-a dat la mine, că nu pot să pun în pericol viaţa unui pacient, parcă eu nu ştiam că nu-i durea pe ei de pacienţi în general, ci de femeia aia, în special, bănuiam că era o persoană foarte importantă. «Daţi-i drumul!» le-am zis eu şi **s**-au apucat de treabă. Mie nu prea-mi place să stau prin sălile de operaţii, m-apucă aşa, o leşuială, când văd cum îi măcelăresc pe bieţii oameni, dar atunci am stat, că n-aveam ce face, trebuia să păzesc pompa, când ar avea nevoie de ea, să-i dau drumul şi **s**-o ajut să funcţioneze. În sinea mea, speram să nu fie nevoie de pompă, dar n-am scăpat de ea, până la urmă tot a trebuit **s**-o pornesc şi numai eu ştiu cum am făc**ut**-o să funcţioneze, cu un deget apăsat pe spărtura garniturii, şi peste deget venea şi mă bătea o

bielă-manivelă, de mi-a julit toată pielea şi începuse să taie şi din carne, şi curgea sângele şi prin pompă, şi peste pompă. Noroc că după vreo zece minute nu au mai avut nevoie de ea şi după aceea au terminat repede operaţia, declarată ca reuşită. După ce-au trimis pacienta la reanimare, toţi s-au repezit spre şeful cadrelor, să-l asigure că soţia lui va scăpa cu bine din acea încercare. Abia atunci am înţeles rostul prezenţei lui în sala de operaţii. În timp ce o asistentă mă pansa la degetul din care-mi curgea sângele, m-am uitat o clipă la omul acela, care-mi era duşman personal, dar, de fapt, nu duşmanul meu, el nici nu mă vedea pe mine, numai dosarul meu îl judeca şi îl duşmănea. Puteam atunci să nu fi reuşit nimic cu pompa aceea, sau să nu fi vrut eu să fac nimic, ar fi murit nevastă-sa... Peste câteva zile m-a căutat acasă, Suzana nu ştia cine era el, l-a invitat în casă, eu, când am dat ochi cu el, i-am spus că n-are ce căuta la mine în casă, aici nu suntem şef şi subaltern, să-şi vadă de drum. El a scos un teanc de sute, era gros de două degete, mi l-a întins, bălmăjind ceva, că i-am salvat nevasta... Abia m-am abţinut să nu-l pocnesc între ochi. M-am dat aproape de el, i-am respins mâna cu banii şi l-am rugat să plece imediat, că altfel nu mai răspund de mine, îl bat până-l omor. El, nimic, că să iau banii, de ce nu-i iau? doar atât poate să-mi dea. L-am luat aproape pe sus, de nici nu mai ştiu cum l-am scos în stradă. Am încuiat poarta în spatele lui şi l-am lăsat acolo, cu teancul de sute în mână, trecea lumea şi se uita, el nu vedea nimic... De atunci n-am mai avut necazuri cu el, şi nici cu alţii. A trebuit să intervină operaţia aceea pentru a termina odată cu toate suspiciunile şi teroarea sub care trăiam, oricând putând fi chemat la o nouă anchetă... Acum nu-mi mai e frică de nimeni, am demonstrat tuturor că sunt aproape de neînlocuit – aproape! – şi că nu am nicio legătură cu faptele tatălui meu, Dumnezeu să-l ierte! că de pomană m-au bănuit de rea credinţă faţă de regim... Tu ştii bine că încă din armată aveam vederi de stânga, cum se zice acum, chiar dacă era regulă ca militarii să nu facă politică, era imposibil să nu te dai cu unii sau cu alţii...

— Bă, Steliane, da' ai avut şi noroc!

— Am avut, Oprică, dar să ştii că-l şi meritam. Ce fel de duşman de clasă pot fi eu, când îmi văd de treabă şi chiar o fac foarte bine? Că doar politica e una singură, tot omul să muncească, să producă ceva, ca să aibă din ce trăi şi să fie util societăţii.

— La noi, văd că au lăsat-o mai moale cu dosarele. Ştii că aveam

probleme cu cumnatul meu care a murit pe Don… Nici măcar nu l-am cunoscut prea bine, era mai mare ca mine. Şi-au trecut douăzeci de ani de atunci… M-au frecat destul…

Acasă nu era nimeni, Gica era la serviciu, Manole era la şcoală. Se dezbrăcă, trecu în bucătărie, înjură în gând fasolea – iar fasole! – pe care o gătise Gica în urmă cu două zile, îşi încălzi o porţie pe aragaz şi mâncă direct din crăticioară, să nu mai murdărească o farfurie. După ce strânse masa, se culcă, avea timp să sforăie o oră. Era plăcut în cameră, nici prea cald, nici prea frig.

Poştaşul, care ştia regula casei, îl trezi fără să vrea, când băgă ziarul între ferestre. Se ridică din pat, odihnit, se uită la ceas, mai avea o oră la dispoziţie, luă ziarul din fereastră, se aşeză pe canapeaua rămasă de la domnul Constantinescu, împreună cu două fotolii, deschise ziarul la mijloc, dar ceva de pe pagina întâi îi atrase atenţia şi se întoarse la ea să citească. De obicei, din *Scânteia* citea rar ceva de pe prima pagină, mai mult pe pagina externă se uita el, dar acum se bucură că avusese inspiraţia să se uite pe prima pagină. Era acolo o hartă a României, tăiată de câteva linii şerpuinde, din care nu înţelese prea multe şi se hotărî să citească textul însoţitor. Articolul continua şi pe ultima pagină, era destul de lung, şi se minună mai mult de curajul de care dăduse dovadă redacţia.

Timpul cam trecuse, împături ziarul, cu gând să-l ia cu el, apoi renunţă şi-l lăsă pe masă, se îmbrăcă şi plecă spre sediu.

Stagiarul îl aştepta, el venise mai devreme, mâncase pe la cantina partidului şi nu mai avea ce face prin oraş.

— Aţi citit? îl întâmpină el pe Măgură, curios şi vesel.

— Ce?

— Articolul din ziar, cu împărţirea României.

— A-a! Da… L-am citit.

— Şi? Ce părere aveţi?

— Sar în sus de bucurie! Ce-ai vrea să cred? Nu înţeleg nimic.

— Nici eu n-am înţeles cum a fost posibil să se publice aşa ceva! Căci ştiu eu că mulţi nu ne înghit, de două mii de ani le-am stat în gât multor popoare… Dar ca acum n-a fost niciodată. Măcar, înainte aşa era, care pe care, peştele mare îl înghite pe cel mic, mulţi au venit şi **s**-au dus cum au venit, noi am rămas aici… Dar aşa, să propună împărţirea României în zone de influenţă, mi se pare ceva îngrozitor! Ce i-o fi apucat pe ruşi? Nu mai au loc de noi?

— Eşti tânăr, băiete, şi ai fost educat să creazi în marea prietenie a popoarelor frăţeşti. Eu am apucat şi vremurile dinainte, când toţi se uitau cu teamă la colosul din răsărit. Războiul nu a încheiat toate socotelile, numai câteva şi-au găsit o rezolvare adecvată... Multe au rămas nerezolvate şi aşa vor rămâne mulţi ani de-acum încolo. Mie de altceva mi-e teamă: să nu pună în practică ideea aasta.

— Nu se poate! Nu vom permite aşa ceva!

— Cine? Noi?

— Noi! Suntem totuşi mulţi, nu se poate să ne împrăştie prin lume! Avem şi noi ţara noastră, pentru care ne-am bătut cu toţi, cu polonezii, cu ungurii, cu tătarii, cu turcii, cu nemţii. Şi acum, ce să facem? Să dăm cu piciorul la toate jertfele pe care le-am făcut? Nu se poate aşa ceva! Lenin n-ar fi permis aşa ceva. Şi ei, tot după învăţătura lui Lenin se conduc, nu pot să-l dea de-o parte!

Oprea Măgură tăcu un timp.

— Au fost arestaţi indivizii?

— Doar doi, răspunse tânărul locotenent, surprins de schimbarea bruscă a subiectului discuţiei. Pe Suru nu l-au găsit nicăieri. Îl aşteaptă pe seară, când intră de serviciu.

— Şi dacă nu-l găsesc nici atunci?

— Nu ştiu cum se procedează...

— Eşti în stare să iei interogatoriul ăstora doi?

— Cred că da.

— Nu „cred”! Sigur!

Ridică telefonul şi, după ce formă numărul de interior al arestului, ceru să fie adus Sandu Gulaş.

— Să-l ţii în picioare, îi recomandă tânărului. Aşa e mai nesigur pe el, oboseşte şi fizic şi îţi cade mai repede la mână.

Îl lăsă în pace pe stagiar, el pregătin**du-**şi câteva coli de hârtie, pentru a scrie anumite idei pe care le-ar fi desprins din interogatoriul arestatului.

Sandu Gulaş fu introdus în birou de un subofiţer, care salută respectuos şi ieşi, rămânând să aştepte pe coridor. Arestatul rămase în picioare, salută pe „dom Măgurel”, pe care-l cunoştea, îl salută şi pe stagiar, apoi se uită să se aşeze undeva.

— Rămâi în picioare! îi ordonă Mircea Strâmbeanu, vrând să pară dur. Dacă spui repede ce trebuie, nici nu mai e nevoie să te aşezi.

Sandu Gulaş fu surprins că interogatoriul nu era condus de

Măgură, privi **într-**o doară către acesta, sperând să fie vorba numai de o manevră, dar „dom Magurel” nici gând să ridice nasul din hârtii.

— Hai! îl îndemnă Strâmbeanu, făcâ**ndu-**l să se întoarcă definitiv spre el. Spune ce ştii!

— Ce să ştiu?! se miră Sandu Gulaş, cu o voce mieroasă. Eu nu ştiu nimic.

— Domnule, legea este mai indulgentă cu cei care îşi recunosc faptele, lucru pe care cred că şi dumneata îl cunoşti. Atunci de ce să mai mergem pe căi ocolite? Ia spune mai bine cum a fost, tot, minut cu minut. Uite, scriu colea declaraţie… subsemnatul Gulaş Alexandru, domiciliat în…

— Păi ce declaraţie, dom locotinent? sări de la locul lui arestatul. Eu nu dau nicio declaraţie…

— Zău? Atunci, îţi aminteşti ce-ai făcut în noaptea de treizeci spre treizeci şi unu martie?

— De unde să ştiu eu? Am dormit!

— Chiar aşa? Şi unde ai dormit?

— Cred că acasă…

— Acasă la cine?

— La mine.

— Nicu Cepoi zice altfel…

— Cine-i ăla? Nu-l cunosc.

— Nici pe Mitu Golenţa nu-l cunoşti?

— Ba pe ăsta îl cunosc, că mi-e un fel de rudă, ţine pe sora unui cumnat de-al meu.

— Atunci e bine. Ei susţin că în noaptea aceea, dumneata ai fi făcut altceva decât să fi dormit.

— Minte, dom locotinent! Ăştia minte ca să mă bage la apă, că-i ştiu eu ce oameni răi şi câinoşi este ei!

— Bine-e-e… Ai martori că în noaptea aceea ai dormit acasă?

— Păi… Nevasta, copiii, mama…

— Aha! Vrei să-i bagi şi pe ei la mărturie mincinoasă, după cum văd eu.

— Nu se prinde, zise vesel Sandu Gulaş, să-şi arate şi el ştiinţa în ale legilor. Că legea zice aşa, că dacă se dovedeşte că rudele directe au depus mărturie mincinoasă, nu le face nimic. He, he, eu sunt trecut prin astea, dom locotinent.

— Atunci de ce nu spui tot?

— Despre ce?

— Despre ce ai făcut în noaptea cu pricina.

— Păi, eu…

— Bă, Sandule! se răsti Strâmbeanu la el, întrerupându-l. Ce mă învârţi atâta? Crezi că dacă sunt tânăr, sunt şi prost? Ia, dă-i drumul odată la vorbă, că mă supăr şi te mai iau şi la poceală.

— Olele! Păi matale eşti cam repezit! Doar n-oi vrea să torn acuma totul, ca să nu mă las şi eu mai greu, că eu aşa sunt obişnuit.

— Atunci ia loc pe scaun şi povesteşte!

Oprea Măgură se pierdu în gândurile lui, ancheta mergea bine, Strâmbeanu nu mai avea nevoie de ajutorul lui, se descurca singur. Faţa lui Sandu Gulaş aducea cu a fetei aceleia, Mihaela şi mai cumva, nu mai ştia prea bine cum, numai că ea era spelbă şi blondă. Ce-o fi găsit Manole la ea, copil de treisprezece ani, să-i scrie bileţele de dragoste? auzi, dragoste! La treisprezece ani, să vorbească de dragoste! Şi încă nu pe româneşte, îi scria pe ruseşte, „ia liubliu tebia”!

Ce mai păţise şi-atunci, ce spaimă trăsese! Era spre primăvară, ca acum, cu două zile înainte de vacanţă. Seara, când ajunsese acasă, Gica îi spusese că a venit cineva de la şcoală şi l-a căutat pe el, pe Oprea, că Manolică nu venise în ziua aceea la şcoală. Nu s-a alertat prea mult, mai fusese chemat o dată, când Manole se bătuse cu un băiat şi-l umpluse pe ăla de sânge, credea că şi-atunci era vorba tot de aşa ceva… Dar seara trecea şi Manole nu mai venea acasă. Se duseseră, în toiul nopţii, pe la Costel Barbu, la Radu Iliescu, prietenii lui de joacă, să întrebe dacă nu era pe-acolo, nu, nu fusese toată ziua, nimeni nu-l văzuse pe Manole din seara precedentă. Abia atunci se speriase de-a binelea. Unde putea fi copilul? De la mama lui Radu aflase cam de ce fusese chemat la şcoală, Manole scrisese un bilet de dragoste unei colege de-a lui şi profesoara de educaţie fizică, madam Ochişor, îl găsise, îl citise în faţa întregii clase şi apoi se dusese cu el la director, să vadă şi el cu ce se ocupă elevii de-a şasea. Manolică fusese făcut de râsul clasei şi nu se mai dusese la şcoală. Dar unde s-o fi dus?

Toată noaptea s-au perpelit, gândindu-se încotro ar fi putut-o lua Manole. După eliminarea tuturor posibilităţilor, rămăsese ca sigur Dăbuleniul, numai într-acolo putuse să se ducă el. Dar cum? că bani nu avea şi nici nu lipseau din casă.

Dimineaţa luase legătura telefonică cu Stan, la colectiv, şi aflase că Manole era acolo, la ei, apăruse chiar în dimineaţa aceea. Se dusese

acasă, să o liniştească pe Gica şi seara se şi repezise cu o maşină în sat, să-şi ia odrasla. Nu-i făcuse nicio observaţie, nici nu ştia cum trebuia să vorbească cu băiatul, ei doi se cam rupseseră unul de celălalt, Manole nu prea vorbea cu el, neavând subiecte comune de conversaţie şi gândire.

Cu Gica, în schimb, comentase evenimentul, întorcându-l pe toate feţele. Nici ea nu-l înţelegea pe Manole, i se părea că e mai maturizat sufleteşte decât îl arăta vârsta, dar nici aşa, să iubească la treisprezece ani! De unde să ştie ei că Manole avea sufletul deschis dragostei, nu cea pentru sexul opus, nu, el avea nevoie de un suflet apropiat, de un prieten care să-l înţeleagă şi cu care să viseze împreună... Ei nu greşiseră prea mult în educaţia pe care le-o asiguraseră celor doi băieţi, dar îi lipsiseră de o apropiere sufletească mai intensă. Niciodată nu se interesaseră de gândurile lor, nu se uitaseră pe cărţile pe care ei le citeau, nu le explicaseră niciodată nimic, considerându-i întotdeauna prea înapoiaţi pentru a-şi bate capul cu ei, sau presupunând că învăţătura le este suficientă pentru a le da răspuns la toate problemele. Aşa fuseseră şi ei educaţi, procedaseră în consecinţă la rândul lor.

Incidentul însă îi pusese pe gânduri pe amândoi. Sesizaseră marile diferenţe dintre cei doi băieţi. Se simţeau mai apropiaţi de Victor, care părea să le moştenească gândirea aşezată pe principii sănătoase şi cu motivaţie imediată, vedeau bine că e zgârcit, dar asta o considerau drept calitate, ei, care erau învăţaţi să socotească leu cu leu şi cu gândul numai la avere. Victor nu părea deloc visător, era chiar prea cu picioarele pe pământ, îşi cunoştea interesele, dar acelea nu erau de perspectivă, cereau rezolvare imediată. Doar cu admiterea la Instalaţii gândise şi el ceva pentru o durată mai mare, să fie mai aproape de Felicia... Avea talent la desen, dar nu-l folosea, odată ce desenul nu-i aducea un câştig, material sau de altă natură, numai câştig să fi fost, nu-l interesa. Manole îl simţise totuşi un suflet cald, cam egoist, dar dornic să înveţe cât mai multe. Aflase că scria şi poezii, în stil clasic, citise vreo două, îi plăcuseră, dar erau de dragoste şi nu spunea prea multe. Văzuse că Victor avea un caiet în care îşi transcria poeziile pe curat, numai că nu apucase niciodată să pună mâna pe el pentru a le putea citi pe toate.

Cu Manole însă era altceva. Dacă încă din prima copilărie se dovedise a fi un copil vesel, mai apoi se mai închisese în el, devenise

mai secretos, dar şi aceasta nu dintr-o tendinţă nativă, ci îi fusese impusă de împrejurări. Un visător incorigibil, se entuziasma uşor de orice idee nouă, insistând asupra ei până rămânea în general ultimul care mai credea în ea. Naiv, rupt de realitate, privea totul cu detaşarea celui situat mult deasupra mizeriilor vieţii. Spirit superior totuşi, era convins încă de când deschisese ochii pe carte că are ceva în cap şi că ceilalţi au nevoie de ceea ce ştia el. Scria, deci simţea nevoia de a se exprima cumva, dar îşi ascundea cu grijă „operele”, fiind convins că aproape nimeni nu l-ar înţelege. Şi, evident, ai lui nu l-ar fi înţeles, văzuseră că el scrie ceva, dar nu fuseseră curioşi niciodată să afle ce scria el, nici măcar nu se gândiseră că ceea ce scria el este ceva serios, doar la ei, neam de neamul lor nu se pomeniseră scriitori. Când, mai anul trecut, dăduse Gica peste o foaie de hârtie scrisă mărunt de tot, pe masă, uitată de Manolică, citiseră şi ei pe ea şi se minunaseră de câte idei avea el, pagina aceea era scrisă la persoana întâi, ei crezuseră că aventurile respective erau chiar ale lui Manole şi chiar îl întrebase Gica, „ai mamă, ce-ai scris tu acolo nu s-a întâmplat în realitate, nu-i aşa?” Manole negase şi ei se liniştiseră, bine că nu era adevărat ce scrisese el acolo!

Şi uite aşa, Manole se rupsese încet, încet de nivelul intelectual al părinţilor, devenind în acelaşi timp conştient de acest lucru. Şi, neavând nicio modalitate de dialog cu ei, se rupsese şi sufleteşte de gândurile lor. Accepta din ce în ce mai greu sistemul de conducere autoritar al lui Oprea, nu făcea totuşi frondă deschisă, fiind conştient că nu ar avea posibilităţi de câştigare a bătăliei.

Acum, cu un băiat student şi cu unul la liceu, Oprea Măgură se considera un om realizat. Când se gândea de unde pornise el şi unde-i ajunseseră copiii, era convins că mai bine de-atât nici că se poate. Să-l vadă odată şi pe Victor terminat, pe salariul lui, apoi mai rămâne cu Manole şi gata, scapă de toate necazurile.

Da, ar scăpa, dar nu i-a aranjat deloc! Uite, lumea îşi face case, ei n-au decât apartamentul acela ciudat, la subsol… Şi casa de la ţară, pentru care se zbătuseră şi munciseră atâta!

Măcar Victor la spusese clar, el n-avea de gând în vecii vecilor să se ducă cumva în sat. „Ce să fac eu cu casă la optzeci de kilometri de oraş? Măcar să fi fost mai aproape, îmi luam maşină şi o foloseam ca pe un fel de vilă pentru vară, dacă iarna n-aş fi putut să locuiesc acolo!” Îl încercase şi pe el cu întrebarea, ce să facă atunci, dar Victor nu le

oferise nicio soluţie. „Nu ştiu. Să mai vedem cum or evolua timpurile". Timpurile evoluau, nu stăteau pe loc, ori tocmai aici era problema, că timpul trecea şi ei tot încurcaţi erau.

Gândul cu apartamentul la bloc îl încercase de mai multe ori, el mai intrase prin câteva apartamente, purtat de treburi, văzuse că se poate trăi şi la bloc, dar era ceva prea nou şi neobişnuit pentru el, învăţat dintotdeauna cu o curte, în care să mai fi avut şi ei o găină, un căţel, un purcel. Unde stăteau acum, ţinuseră şi un porc, **într-**un coteţ solid şi mare, preluat de la domnul Constantinescu, vreo patru ani la rând avuseseră porc, cumpărat toamna târziu şi ţinut până la Crăciun. Venise însă o lege care interzicea creşterea animalelor la oraş şi fuseseră nevoiţi să renunţe la porc, mai păstraseră doar câteva găini, pe care le ţineau **într-**o magazie, la un loc cu lemnele lor pentru iarnă. Cu porcul se descurcau acum altfel, îl luau cu câteva zile înainte de tăiere, de la târg, şi nu mai aveau greutăţi cu ţinerea lui în curte. Şi, în afară de porcul lor, mai primeau carne de la toţi cei cărora le aranjase el copiii pe la şcoala de şoferi, căci ţăranii încă mai ţineau să-şi arate recunoştinţa pentru un bine ce li se făcea, ei nu uitau niciodată, şi numai bine se numea ce le făcea Oprea Măgură, să le bage odraslele la şcoala de şoferi, cea mai căutată şcoală pentru ei. Gândul ţăranului era să-şi trimită copiii la şcoală, la oraş, „că de ajuns munciseră ei o viaţă întreagă la pământ", de parcă acum munca pământului devenise ceva de ruşine.

Se auzea că se va face un mare sistem de irigaţii în zona aceea din sudul Olteniei, cu englezii. De ce cu englezii, nimeni nu ştia. Veniseră nişte topometrişti, două veri la rând tot măsuraseră la pământ, cu mirele acelea ciudate, zebrate cu alb, negru şi roşu, şi lumea din sat aştepta cu speranţă deschiderea lucrărilor, ca să lase grija pământului şi să treacă în industrie, să aibă şi ei un salariu sigur şi să fie aproape de casă. Se spunea că se va face un canal mare chiar în marginea satului, pe la moara lui Uţa, de unde nişte pompe pe care şi le închipuiau ceva mai mari decât cele pe care le cumpăraseră câţiva, mai bogaţi, pentru noile puţuri americane, aveau să împingă apa prin ţevi până în deal la Arnăutu şi de acolo mai departe, până la Sadova.

L-ar fi tentat şi pe el să se ducă acolo, pe şantier, la irigaţii, ca să găsească o raţiune de a exista casei aceleia pentru care pusese atâta suflet ca **s-**o ridice. Dar ce ştia el să facă pe un şantier? Văzuse el ce însemna şantierul, multă muncă brută, de care se dezvăţase, ar fi dorit

un post de scriptolog, dar nici acolo nu se putea descurca prea uşor, desigur şi pentru hârtiile necesare şantierului trebuia să te pricepi…

4.

Stagiarul se descurcase de minune cu Sandu Gulaş. Îl făcuse să recunoască absolut tot, în afară de portul unei arme. Arestatul se ferise ca dracul de tămâie să recunoască faptul că ar fi avut aşa ceva. „N-am avut, tovarăşule, că ştiu eu ce înseamnă să porţi armă şi să te prindă cu ea!” se apărase el, hotărât. „N-am avut eu, nici ceilalţi n-au avut, că şi lor le e frică. De când s-a auzit de dom Măgurel, ce face el cu ăia de poartă arme la ei, nu le mai vine să ţină nici măcar un briceag în buzunar. Că dumneavoastră sunteţi tânăr şi nou pe-aici, nu ştiţi ce-au păţit alţii care au intrat pe mâna lu' dom Măgurel, când aveau arme la ei! Chiar o lamă de bărbierit dacă aveau, că de erau şi ei manglitori, de tăiau buzunarele una-două, şi pentru lamă o încălţau. He-hei! Păi ce, nu ştiu eu?”

Cu Gheorghe Botoca însă nu se mai descurcă nici Strâmbeanu, dar nici Măgură. Ţiganul luase pe „nu ştiu” în braţe şi o oră întreagă nu scoaseră nimic de la el, că nu-şi amintea nimic, el era un om cinstit, nu avea decât o amendă pentru scandal, nu făcuse puşcărie şi nici nu avea de gând să facă. Îl trimiseră *la rece*, să se mai gândească.

— Ce zici, tinere, dacă mergem împreună să-l arestăm pe Suru?

— Dar am trimis echipa de la operativ, se împotrivi stagiarul, neînţelegând de ce era nevoie să piardă şi ei timpul, când deja trei oameni aveau misiunea aceea.

— Mi-e teamă să nu dea greş. Matache Suru nu e un prost, dacă simte ceva, dispare definitiv şi după aia trebuie să-l dăm în urmărire pe toată ţara… Hai, du-te la colonel şi cere-i aprobarea!

Mircea Strâmbeanu ieşi, ascultător. Reveni destul de repede.

— Ce-a zis? se arătă curios Oprea Măgură.

— E de acord… răspunse stagiarul, puţin încurcat.

— A zis ceva deosebit?

— Da… „Ce, i s-a făcut de plimbare?”… Aşa zicea, şi să am grijă de dumneavoastră, să nu vă las să vă băgaţi prea tare în treabă. Dacă i se întâmplă ceva lui Matache Suru, eu răspund!

— Lasă, că nu i se întâmplă nimic. Ce să i se-ntâmple? N-are ce, stai liniştit! Hai să mergem!

Măgură încuie cu grijă dulapul cu dosare, băgă cheia în buzunar şi ieşi pe urma stagiarului.

Şantierul unde era paznic Matache Suru nu era prea departe. Ocoliră Colegiul Bălcescu şi-o luară uşurel la vale, spre Facultatea de Agronomie.

Mircea Strâmbeanu avea chef de vorbă, îl rodea amintirea articolului citit în ziar şi începu discuţia abrupt:

— Tot nu m-aţi lămurit, acum ce-o să fie, după propunerea asta?

— Vorbeşti de ce era în ziar?

— Da. Nici nu mi-a stat mintea la anchetă, mereu îmi venea în minte harta aceea... Ce idee!... Dar cum le-o fi permis s-o publice în ziar?

— La noi?

— Nu, la ruşi! Că la noi e normal s-o publice, măcar să ştim şi noi ce gândesc alţii despre viitorul nostru. Mă intrigă mai ales faptul că este vorba despre trei vecini, toţi să ia câte ceva, noi să fim ai altora, după ce ne-am zbătut atâta să fim noi înşine!... Ce părere aveţi?

— Eu?!...

El nu prea avea păreri. Şi apoi, nici nu-l cunoştea pe tinerelul acela. „Ce-o fi şi ăsta aşa curios?” El îmbrăţişa mai degrabă ideile altora, le trecea prin filtrul gândirii lui, nu prea bogate, acceptându-le sau respingându-le în funcţie de mobilul lor imediat.

— Eu? Nu prea am o părere formată... Poate e numai o încercare, o cursă, pe care ne-au întins-o ca să cădem de fraieri. Cine poate şti? Politica asta e atât de încurcată...

— E încurcată, nimic de zis, dar suntem de aceeaşi parte a istoriei. Cum pot ei să ne propună aşa ceva? Asta nu înţeleg eu.

— Şi ce, crezi că eu înţeleg? Şi eu mă mir şi mă tot întreb, cum a fost posibil aşa ceva? Dar ce rost are să ne mai întrebăm noi? S-or fi întrebat şi alţii, nu duc eu grija asta. Are cine să se ocupe de dezlegarea problemelor... Mare păcat, într-adevăr! Nu se mai satură de pământ!

— Şi de n-ar avea, ai mai zice, dar au suficient şi nici măcar nu-l folosesc ca lumea. Bine că n-au venit şi ei cu ideea nemţilor, care ne-au luat pământul din Bărăgan.

— Care pământ?

— Păi n-aţi auzit? Înainte de război am vândut şi pământ, stratul de patruzeci de centimetri de deasupra, din Bărăgan. L-am vândut nemţilor, să-şi îngraşe pământurile lor, că au cam sărăcit între timp.

— Chiar aşa?!

— Dar cum? Cred şi eu că lor le-a convenit să ni-l cumpere, că e

cel mai bun pământ din Europa, de când a fost defrişat, de sute de ani, s-a îmbogăţit de la sine, prin îngroparea resturilor vegetale din păduri şi altele. Şi nici n-a prea fost folosit în vechime, era mai mult pustiu pe-acolo, din cauza apei, care se găsea mai greu. Ehei, până şi pământul ni l-am vândut!

Auzise şi el ceva, foarte vag, nu-şi mai amintea cu ce ocazie, dar parcă nu chiar despre pământ, mai sigur despre produsele agricole, că doar din asta trăiseră toate generaţiile de la Traian şi Decebal încoace, din agricultură. Din cauza pământului bogat se uitaseră atâtea popoare cu jind la noi, dornice să ne subjuge şi să ne ia pământurile, numai că şi noi ne dovediserăm înţelepţi şi tari şi am reuşit să ne aţinem aci, la întretăierea tuturor drumurilor comerciale, la fruntariile marilor imperii…

Văzuse în manualele de istorie ale lui Manole cum se privea parcă altfel trecutul poporului român, nu prea înţelegea de ce se scoteau acum la iveală meritele unor domni pământeni, despre care în urmă cu zece, cincisprezece ani, era aproape interzis să se vorbească, dar era frumos să citeşti acolo, în manual, despre isprăvile lui Mircea, Ştefan, Mihai, chiar dacă nu se spunea încă totul, era ceva nou şi plăcut.

— Cred că se va schimba ceva în concepţia generală despre viaţă, despre societate – continuă Mircea Strâmbeanu, după o pauză mai lungă. Nu se poate să nu luăm poziţie împotriva unei propuneri care loveşte în fiinţa noastră naţională, în crezul pentru care au luptat atâtea şi atâtea generaţii.

— Şi ce crezi că ar putea să se schimbe?

— Nu ştiu, bănuiesc doar că ne vom orienta şi spre alte ţări… De ce să nu facem comerţ cu toţi? Numai pentru că au alt sistem politic decât noi? Păi eu zic că dacă ne închidem în lagărul nostru, ne facem rău noi înşine, căci pe occidentali nu-i incomodăm deloc, iar ei avansează cu siguranţă, n-or să stea pe loc numai ca să ne aştepte pe noi să ajungem la nivelul lor. Aşa ar trebui, să facem comerţ cu toţi, unii sunt mult mai dezvoltaţi decât noi şi avem ce învăţa de la ei…

— Dumneata ştii ce ne cer nouă capitaliştii ăia cu care vrei să facem comerţ? Numai grâne şi alte produse agricole. De ce să le dăm?

— Dar de ce să nu le dăm? Că doar ne prisosesc, dintotdeauna noi am produs mai mult decât ne trebuie pentru consumul intern. Să le dăm, că la ei nu se fac grâne ca la noi, şi în schimb să le luăm ce au ei mai bun, maşinile! Să-i sărăcim noi pe ei, nu ei pe noi!

— Cum să-i sărăceşti, când chiar dumneata ziseşi că ei nu stau pe loc, se dezvoltă şi ei?…

— Nu-i sărăcim, ziceam şi eu aşa, ca o speranţă. Ce să-i sărăceşti pe-ăştia? Că ei, chiar dacă şi-au pierdut coloniile, tot de la africanii lor îşi cumpără bogăţiile. Mă şi gândeam, mai acum trei, patru ani, ce mare chestie au realizat africanii, că şi-au obţinut şi ei independenţa politică, dar prea mare lucru tot n-au realizat, căci politicul este subordonat economicului şi, dacă au încercat să-şi dicteze ei condiţiile, s-au trezit că nu le mai cumpără nimeni mărfurile. Vedeţi, şi capitaliştii ăştia, nu sunt ei chiar atât de proşti, cum ne-am obişnuit să-i credem noi, că doar capitalismul este un stadiu inferior comunismului, nu? şi de aici ideea că noi, dacă am trecut la comunism, gata, i-am terminat pe capitalişti, i-am depăşit şi n-or să ne mai ajungă ei în vecii vecilor. Şi englezii, şi francezii, îşi dictează în continuare condiţiile în Africa, dacă alţii nu pot cumpăra, africanii trebuie să le vândă tot lor. Şi-o să vedem peste douăzeci de ani că tot aşa va fi, ţările care sunt acum dezvoltate vor rămâne tot aşa, iar cei care au fost săraci, tot săraci vor rămâne, poate şi mai mult de douăzeci de ani.

Trecuseră de Agronomie, prin spate, nu mai era mult până la şantier. Seara se lăsa încet, ziua se mărise ea, dar nu suficient.

— La şcoală ai făcut multă economie politică, nu-i aşa? întrebă Măgură, sesizând că stagiarul se învârtea prin noţiunile acelea ca la el acasă.

— Da, am făcut, şi mi-a şi plăcut. Aş fi vrut să urmez la economic, dar n-au fost prea multe locuri şi am rămas la judiciar.

— Poate e mai bine. Adesea e mai mult timp liber la noi. Cei de la economic au mereu probleme, s-au cam înmulţit cei care bagă mâna în averea statului.

— Totuşi mi-a părut rău că n-am putut să fac economicul, mi-ar fi plăcut mai mult. Oricum, la toamnă vreau să dau examen la I SE, acum nu se mai poate să avansezi fără studii superioare.

— Chiar dai examen?

— De ce nu? Sunt destul de pregătit şi parcă văd că altfel nici n-o să se mai poată. Doar n-o să aştept, să treacă anii pentru a înainta în grad la termen!

Oprea Măgură se simţi puţin atins de vorbele tânărului, că doar el aşa fusese nevoit, să aştepte, şi numai nişte întâmplări îl ajutaseră să avanseze mai repede decât alţi colegi cu care pornise în şcoala de

subofiţeri de miliţie. Vru să spună ceva, dar se răzgândi, nu merita să continue discuţia. Oricum, ajunseseră la poarta şantierului pe care-l căutau, o intrare strâmtă, pe care tocmai ieşea o basculantă cu materiale în benă. Curtea şantierului se lărgea însă dintr-odată, cum treceai de două clădiri mici, din cărămidă.

În curte nu-i băga nimeni în seamă, erau câţiva oameni, care mai mult se plimbau fără rost, sau cel puţin aşa li se părea lor. Opriră pe unul şi Măgură îl întrebă unde sunt cadrele. Omul se uită la ei, lung, apoi le arătă o clădire lungă dintr-o parte a curţii.

— Acolo e, zise omul, dar nu ştiu dacă o mai fi cineva la birou, programul e pe terminate…

Intrară cu încredere în clădirea cu pricina şi pe primul întâlnit pe coridor îl întrebară unde sunt cadrele. Fără un cuvânt, omul le arătă o uşă şi-i lăsă să se descurce.

Măgură bătu în uşă, aşteptă o clipă, apoi apăsă clanţa, dar uşa nu se deschise, era încuiată. Se întoarse nedumerit spre ajutorul său şi ridică din umeri. Pe partea cealaltă a coridorului mai era o uşă, pe care o firmă mică indica OPM.

— Hai să intrăm aici! propuse Măgură şi intră imediat după ce bătu în uşă, fără să mai aştepte un răspuns.

Înăuntru, patru oameni ridicară privirile de pe hârtiile cu care erau ocupaţi, întrebători.

— Bună ziua! salută Măgură, rotindu-şi şi el privirea peste toţi. Căutam pe cineva de la cadre, dar văd că e uşa închisă şi credeam aţi şti dumneavoastră unde e tovarăşul, dacă mai vine sau…

— Nu ştim! răspunse unul, repezit. Aici e *opemeul*, nu suntem acelaşi serviciu.

— Am citit şi eu pe plăcuţă, continuă Măgură calm, cu toate că tipul îl cam repezise, dându-i de înţeles că e liber. Dar ziceam că…

— Tovarăşe! îl întrerupse cel care-i vorbise şi mai înainte. Pe noi nu ne interesează ce credeai dumneata şi avem treabă multă, aşa că du-te matale frumos vizavi şi lasă-ne pe noi!

— Dar ce răspundeţi aşa? se înfipse Mircea Strâmbeanu, gata să-şi scoată legitimaţia de serviciu, să-l mai moaie pe acela. Cu ce v-am deranjat dacă v-am pus o întrebare?

Individul care vorbise se ridică în picioare, sperând şi reuşind să-i impresioneze pe amândoi cu masivitatea trupului său. Ocoli masa şi făcu un pas spre cei doi nepoftiţi.

— Cu ce vă putem fi de folos? îi întrebă, sec, semn că nu avea chef să stea mai mult timp de vorbă cu ei.

— Lasă-i, nea Fane! încercă unul mai tinerel să-l potolească.

Strâmbeanu deschise gura să vorbească, dar Măgură îl strânse prevenitor de mână şi se întoarse spe uşă, cu gând să iasă. Uşa se deschise, împinsă cineva din afară. Omul făcu un pas şi rămase în cadrul uşii, cu ochii holbaţi la Măgură.

— A-a?! Tovarăşul Stratulat? făcu Măgură, surprins şi el o clipă, şi gura i se destinse **într-**un zâmbet larg.

Noul venit îndrăzni, în sfârşit, să intre, colţurosul se uita cam prostit la ei, greşise? era vreun cunoscut al lui Stratulat?

— Să trăiţi! salută Stratulat, plecând capul şi umerii şi întinzând mâna spre Măgură.

El se făcu că nu o vede, rămânând cu ochii în cei ai lui Stratulat, care îmbătrânise mult în acei zece – zece, nu? – ani… Bătrânul ridică din umeri şi-şi roti privirile, simţind că atmosfera era încordată.

— Pe mine mă căutaţi? întrebă el, privi**ndu-**l încurcat pe Măgură, cu o speranţă ascunsă.

— Nu tocmai… Dar poate ne ajuţi cu ceva.

— Sigur! Cu ce vă pot fi de folos? se oferi Stratulat imediat, apoi, către cei din birou: – Tovarăşii sunt de la miliţie…

— Aha! făcu vesel colţurosul. Păi de ce n-aţi spus aşa de la început? Ştiţi – începu el să-şi scuze purtarea – la noi vine lumea şi cu treabă şi fără, mai mult fără, şi noi avem de lucru, aci se munceşte, e vorba de banii oamenilor. De-aia m-am dat mai tare, că mulţi nu înţeleg de vorbă bună şi ne plimbă cu zăhărelul, până vedem că a trecut timpul şi noi mai nimic n-am făcut. Aşa că… Dar de ce nu luaţi loc? Poftiţi, vă rog!

— Nu-i nevoie, se feri Măgură de invitaţie, întors pe jumătate. N-am venit să stăm, şi ziceţi că aveţi treabă, să nu deranjăm…

— Dar nu-i niciun deranj! sări Stratulat. Luaţi loc, să vorbim ca oamenii!

— Altă dată parcă nu mă invitai să iau loc…

Stratulat lăsă capul în jos, trist.

— Aşa erau vremurile, murmură el abia auzit.

— La cadre se cunoaşte totul despre trecutul dumitale? întrebă Măgură, cu o urmă de zâmbet în colţul gurii.

Bătrânul ridică repede capul, parcă tresărind.

— Desigur. Am declarat totul… De altfel, am un dosar foarte voluminos.

Măgură simţea că toată lumea era intrigată de legăturile lui cu Stratulat, dintr-un trecut destul de îndepărtat, cunoscut numai lor doi. Îi stătea pe limbă să înceapă să povestească şi celorlalţi cum se cunoscuse el cu Stratulat, şi ce urmări nefaste – în fond, pentru amândoi – avusese acea cunoştinţă fortuită, datorată numai împrejurărilor vieţii. Îl simţea pe bătrân speriat, temător de eventuale represalii şi parcă îl încerca o dorinţă de a se descărca verbal, pentru toate necazurile pe care acela i le provocase pe vremuri. Din păcate, n-avea de ce să se lege, reîntâlnirea fusese atât de neaşteptată pentru amândoi, încât era încă surprins şi nu găsea deloc un motiv cât mai legal pentru a se lua de el. Totuşi, o idee tot îi trecu prin minte şi se porni să-l chestioneze pe bătrân aşa, cam într-o doară, ca şi când, de fapt, nu dorea decât să-şi mai piardă timpul pe acolo:

— Cu ce te ocupi dumneata pe aici?

— Sunt normator. Închei bonurile la oameni, pentru ce muncesc ei…

— De mult lucrezi aici?

— De trei ani sunt la şantier.

— Mai înainte?

— Asta-i anchetă?

— Vai, nu! Întreb şi eu, de curiozitate. Niciodată nu se ştie…

— Am făcut tot felul de meserii. M-am descurcat şi eu cum am putut…

— Nu te-au ajutat relaţiile pe care le-ai susţinut atât de bine?

— Relaţiile? Când m-au dat jos, s-au terminat şi relaţiile! Nu ştiţi cum e? Când eşti mare, toţi se înghesuie să te cultive, să-ţi fie aproape. După ce cazi, nu te mai cunoaşte nimeni, toţi se feresc până şi să arate că te-ar cunoaşte de undeva, pe stradă se fac că nu te mai văd. Aşa-i omul, când poţi să-i faci un favor, ţi-e prieten, cum nu mai poţi, gata! te uită.

— Dar parcă înainte nu gândeai la fel.

Stratulat ezită să mai răspundă. Colţurosul îşi reluase locul de pe care se ridicase mai înainte, când fusese gata să-i dea pe ofiţeri afară.

— Hai, zău, nu vreţi să staţi jos? se rugă bătrânul. Eu simt nevoia să mă aşez…

Măgură încuviinţă cu un semn din cap şi tinerelul care încercase să-l oprească pe agresiv le oferi imediat două scaune. Stratulat se aşeză şi el în dosul mesei la care lucra de obicei, suflă un fir de praf de pe teancurile de hârtii de pe masă, apoi binevoi să dea o explicaţie, mai mult pentru colegii săi, ştiind probabil că nu va scăpa de întrebările lor mai târziu, după plecarea ofiţerilor:

— Ştiţi, pe vremuri, eu cu tovarăşul – şi-l arătă pe Măgură – am lucrat împreună. Şi nu ne-am avut tocmai bine o perioadă de timp… O perioadă bună de timp… Dar aşa erau vremurile, ce să-i faci!

— Arunci vina pe timpuri, se oţărî Măgură, învăţase şi el de la alţii că nu-i vremurile fuseseră de vină, tot oamenii erau cei care acţionau **într-**un fel sau altul. Dar dumneata, ca om, nu puteai influenţa timpul?

— Ba da, dar nu era timp atunci să încercăm să schimbăm ceva… Totul mergea atât de repede, erau atâtea de făcut şi oamenii erau puţini. Nu era timp… Şi-apoi, parcă nu v-a fost chiar atât de rău după întâmplarea aceea!

— Nu mi-a fost nici prea rău, dar nici prea bine. Ce să mai vorbim, poate aveţi dreptate, aşa au fost timpurile şi n-a fost numai vina oamenilor pentru tot ce **s-**a greşit. Căci, trebuie să recunoaşteţi, **s-**a şi greşit.

— **S-**o fi greşit, admise Stratulat, concesiv. Dar nu intenţionat, mai mult din cauza grabei şi poate din neînţelegerea completă a legitaţilor… Dar cu ce treabă pe la noi?

— Am venit să verificăm nişte chestii, de rutină…

— E secret? Înţeleg…

— Nu e secret, dar e multă lume. Şi, de altfel, noi aveam treabă la cadre, dar, dacă nu mai e nimeni acolo… Când se termină programul aici?

Stratulat se uită la ceas şi răspunse:

— Peste o jumătate de oră.

— Şi tovarăşul de la cadre?

— Ştiţi… Dumnealui e…

Măgură înţelese, după privirile furişe pe care le arunca Stratulat către colegii lui, că nu vrea să vorbească despre subiectul abordat.

— Şi după ce plecaţi, utilajele cui rămân? schimbă el vorba, aducâ**nd-**o de fapt pe făgaşul care-l interesa în mod deosebit.

— Avem pază asigurată, nu rămâne singur şantierul.

— Câţi paznici aveţi?

— Patru. Lucrează doişpe cu douăşpatru, căci avem două posturi de pază, avem curtea cam mare şi am avut nişte necazuri, când aveam un singur paznic în tură. L-au atacat nişte derbedei **într**-o noapte, el era cam bătrân, **s**-a mişcat greu… A strigat el după ajutor, dar nu l-a auzit nimeni, sau n-o fi vrut să iasă, cine ştie. L-au bătut bandiţii ăia, numai aşa, să se afle în treabă, căci n-au furat nimic, doar au spart câteva parbrize la maşini. I-a găsit miliţia a doua zi, cu câinele, i-a pus să plătească paguba, iar de atunci **s**-a hotărât să se înfiinţeze dublura la pază… **S**-a înrăit lumea, o să ajungem să fim obligaţi să păzim totul, să fie paznici de noapte din sută în sută de metri. Numai atunci le-am tăia pofta hoţilor să mai fure…

— Ei, nici chiar aşa! îl contrazise Măgură. Mai avem şi oamenii noştri…

— Eu nu zic că nu-i aşa! se băgă în vorbă colţurosul, făcâ**ndu**-i să se întoarcă spre el. Uitase că avea treabă, se pregătise deja să susţină un mic discurs, şi cei care-l cunoşteau abia aşteptau să înceapă, se vedea după feţele lor că sunt dornici de povestirile lui.

— Da, continuă el, nu zic că nu-i aşa, dar să vă spun eu ce-am păţit mai acum vreo trei săptămâni, abia se luase zăpada. Mă duceam tot aşa, pe seară, ca acum, că noi lucrăm şi peste program, nu orele contează, trebuie să dăm gata bonurile, banca nu poate aştepta. Şi cum spuneam, mă duceam acasă. Era cam frig, mergeam cu mâinile în buzunarele de la palton, cu ţigara în gură. Pe sus, pe lângă Agronomie, că eu stau pe la Filantropica, mai sus un pic, îmi iese unul în faţă şi-mi cere un foc. Mă văzuse cu ţigara aprinsă, de ce să nu-i dau şi lui să aprindă? Scot mâna stângă din buzunar şi-i dau să aprindă. Dar el, în timp ce se chinuia să-şi aprindă ţigara, ce credeţi că făcea? Mă scotocea prin buzunarul de la palton! Dacă nu mă mişcam un pic, nici că-i simţeam mâna, că de! paltonul e gros, e luat pe puncte, şi eu eram atent la ţigara lui, că nu se mai aprindea odată, de parcă o udase mai înainte. „De ce bagi mâna în buzunarul meu?” mă răstesc eu la el. Ăta, odată a făcut o faţă mirată, parcă nu cu el vorbeam. „Ce-ai, nene?” zice. „Ce? Nu mă laşi să mă încălzesc şi eu un pic?” „Păi încălzeşte-te la mă-ta, nu la mine!” îi zic şi dau să-l pocnesc cu mâna dreaptă. Dar ce să vedeţi, că de mâna asta mă ţinea altul, nici nu-l simţisem cum se aprobaise din spate. Şi mai era unul, tot în spatele meu. Mă, frate, şi mă uit pe stradă, nici ţipenie de om. Ce-i fac, mă? Cum mă descurc eu cu ăştia? Zic „bă,

voi ce vreţi de la mine?” Ăla de mă ţinea de mâna dreaptă mi-a suflat repede: „Scoate banii şi ceasul!” „Ce bani, mă?”, că nici n-aveam decât vreo treiej de lei, că era chiar înainte de chenzină şi nu mai aveam. „Hai, bă! – ce ăla – scoate banii dacă nu vrei să te crestez!” Auzi la el ce texte băga! Mă, frate, zic eu, cu ăştia nu e de glumă. Nu mi-era frică mie de ei, m-am mai bătut eu în tinereţe cu mulţi, dar numai de cuţit mi-era, să nu mă cresteze, vorba ăluia. Zic „stai mă, că sunt în haină banii!” L-am păcălit, a slăbit strânsoarea, nu mi-a dat drumul, dar nu mă mai ţinea aşa de strâns. M-am făcut că mă deschei la palton cu mâna dreaptă, dar am îndoit-o aşa, ca să-l pocnesc cu cotul drept în gură. Şi când i-am dat una, jos l-am pus. Mă vedeţi, mare sunt, forţă am, că nu mă laud, ăia nu'ş ce-or fi crezut ei, că dacă umblam zgribulit şi strâns oi fi vreun prăpădit, altfel nu se luau de mine. Îl dobor pe-ăla, îi rad un dos de palmă ăluia de-mi ceruse foc şi mă întorc spre ultimul. Ăsta, când a văzut ce păţiseră ceilalţi doi, se făcuse verde la faţă. „Nene! Nu da!” Cum să nu dau? I-am ras două palme de-a început să-i iasă sângele pe nas şi pe gură. A dat el să fugă, am pus iar mâna pe el şi i-am mai cârpit una peste fălci. După aia, i-am strâns pe toţi trei lângă gard şi le-am spus: „Mă, fraţilor, acuma mergem toţi la miliţie, colea, nu e departe. Şi să nu dea dracu' să încercaţi să fugiţi careva, că vă rup oasele!” Şi-au mers ei ca nişte mieluşei, nici c-a îndrăznit vreunul să fugă. I-am dat pe mâna ofiţerului de la poartă, am scris o declaraţie, în care am arătat ce şi cum şi mi-am văzut de treabă. Dar ce vrusei eu să vă spun, nu asta cum i-am bătut eu pe ăia trei de le-a sunat apa în cap, ci că era acolo, la nici treizeci de metri de locul unde m-au acostat ăia, un post de pază, pentru vilele partidului şi omul era acolo, în post, a văzut bine ce **s-a** întâmplat, cum săriseră ăia trei să mă jefuiască, dar el n-a sărit în ajutorul meu. Asta vrusei eu să vă spun, ăla avea o misiune acolo, de pază, dar dacă ce se întâmpla lângă el n-avea legătură cu misiunea lui, nu l-a interesat, puteau să mă şi omoare ăia, că el n-ar fi sărit. Şi-al naibii, că ar fi putut, chiar dacă era civil, ştiam că are armă la el, ar fi fost de ajuns **s**-o scoată, nu **s**-o şi folosească, şi mă lăsau ăia în pace imediat. Dar aşa e omul, nu-l interesează decât ceea ce-l priveşte în mod direct, cum e vorba de altceva sau de altcineva, nu-l mai interesează. Am vrut să mă dau la el, când l-am întâlnit peste câteva zile, dar, sincer, mi-a fost frică, cine ştie cum **s**-ar fi interpretat…

Mircea Strâmbeanu îl bătu pe umăr pe Măgură şi îi arătă ceasul de la mână. Mai erau cinci minute până la terminarea programului.

Se ridicară amândoi şi Oprea Măgură ceru iertare pentru deranj, ei mai aveau treburi. Ca din întâmplare întrebă dacă paznicii de noapte or fi venit. Tinerelul se oferi să meargă el să vadă.

— Mergem împreună! hotărî Măgură şi, după ce salutară cuviincios, ieşiră pe urma tânărului.

Ajunşi în curte, înţeleseră că oamenii de la operativ îşi făcuseră deja datoria. Trei subofiţeri, în uniforme, încadraseră un civil, pe care Măgură îl recunoscu a fi Suru, omul pe care-l căutau şi ei.

— Am venit de pomană, remarcă stagiarul.

— Crezi? Chiar dacă am venit degeaba, tot am aflat ceva interesant.

— Cine era bătrânul acela?

— Îţi povestesc mai târziu. Hai să dăm ochi cu Suru, cred că îi vom face o surpriză…

Se apropiară de grupul subofiţerilor. Când ajunseră lângă ei, Măgură fu recunoscut şi oamenii îl salutară regulamentar.

— Surule, iar ne-a fost dat să ne întâlnim! aruncă vesel Măgură.

— Da’ nu ştiu pentru ce, dom Măgurel! strigă arestatul, sperând să-l impresioneze cu tonul lui de sinceritate.

— Dacă te gândeşti un pic, poate afli de ce ai fost arestat.

— Zău dacă ştiu!

— Lasă, că avem timp destul să vorbim la sediu. L-aţi percheziţionat? îi întrebă pe subofiţeri.

Nu-l percheziţionaseră, o scăpare de neiertat, se mai întâmplase de câteva ori să nu fie percheziţionaţi arestaţii şi mai târziu avuseseră de furcă cu ei, având arme ascunse.

— N-are nimic interzis, anunţă cel care-l pipăise repede, profesional.

— Şi zi-i aşa, Surule, te-ai angajat paznic! remarcă Măgură, mulţumit că arestarea decursese aşa uşor.

— Păi dacă aici m-au repartizat de la forţele de muncă. Dar ce, e interzis să fiu paznic?

— Nu, desigur. Doar că, în loc să-ţi faci datoria, te ţii de altele.

— De ce mă ţin, dom Măgurel? Că eu mă ştiu cu sufletul curat, nu ştiu ce aveţi cu mine, că de când am ieşit ultima dată de la mititica, m-am făcut om de treabă, cetăţean cinstit. Şi acum, numai bine că venirăţi să mă săltaţi iar. Cine ştie cine v-a suflat ceva rău, că am destui duşmani…

— Hai, luaţi-l şi duceţi-l la sediu! ordonă Măgură, mulţumit. Surule, până mâine dimineaţă te gândeşti şi hotărăşti ce şi cum să spui, că eu n-am timp mult şi ştii că mă enervez repede. Mâine, când te chem la interogatoriu, să nu te prind cu cioara vopsită. Îmi spui tot, clar şi răspicat. Înţeles?

Suru nu mai răspunse şi se lăsă cărat de grupul subofiţerilor.

— Nu mergem şi noi? întrebă Strâmbeanu.

— Noi mai avem o treabă…

Îl căutară pe celălalt paznic, care stătuse tot timpul departe de spectacolul de care se temuse că **s**-ar putea repeta. Îl găsiră repede şi omul se dovedi bun de gură când îşi spuseră gradele şi funcţiile, dar nu vru în ruptul capului să recunoască lipsa lui Suru în noaptea când se dăduse lovitura.

— Omule, încercă pentru ultima oară Măgură să-l facă să vorbească – dacă nu ne spui acum, când te întrebăm prieteneşte, ai **s**-o faci poate la miliţie… Te chemăm acolo, este foarte uşor, şi te punem în faţa probelor. Prin asta vei deveni chiar complice al hoţilor şi iei doi ani de pârnaie, poate te bagă şi la neglijenţă în serviciu, sau, mai ştii? chiar la sabotaj. Şi atunci, ce realizezi dacă taci? Noi ştim precis că în noaptea aceea Suru nu a fost în post mai multe ore, nu e clar pentru dumneata că noi ştim chestia asta? Să nu-mi spui mie acum că ai fi cel mai cinstit om de pe lumea asta, că-ţi faci serviciul corect, că nu te cred. Parcă eu nu ştiu că voi mai şi dormiţi… Hai, spune odată ce te rog eu acum cu vorbă bună şi te lăsăm în pace! Îţi promit că nu vom folosi declaraţia dumitale pentru a-ţi face necazuri la şantier. O vom folosi numai pentru a dovedi lipsa lui Suru din şantier în noaptea respectivă, atâta doar.

Până la urmă, omul îşi călcă pe suflet şi recunoscu lipsa lui Suru, în înţelegere cu el, îl păcălise, spu**nându**-i că are de făcut un transport de lemne pentru o casă pe care ar fi construit-o. Găsiră o baracă în care paznicul îşi completă declaraţia şi plecară mulţumiţi.

5.

Se întunecase bine, dar becurile de pe străzi se aprinseseră şi se vedea bine. Oprea Măgură chiar remarcă ce bine era acum, nu ca pe vremuri, când îşi făcea munca de sectorist prin partea aceea a oraşului.

— Aţi fost şi sectorist? se miră stagiarul. Păi, ofiţer şi…

— Nu eram încă ofiţer pe atunci, îl lămuri Măgură. Eu am făcut şcoala mai târziu… Şi sectorist nu mi-a fost prea rău, dar mai înainte

lucrasem la sediu şi mă obişnuisem cu munca de acolo, era mai interesantă. Dar am avut nefericirea să dau peste un tip care avea relaţii sus-puse şi bătrânul ăsta, Stratulat, era să mă dea afară din miliţie.

— Dar el ce funcţie avea?

— Era comandantul miliţiei! Om mare…

— Şi-acum? Mi se pare de necrezut…

— Pare de necrezut, dar atunci erau alte timpuri, alte idei, altă conjunctură. Păi crezi dumneata că de bun l-au dat afară? Şi el a făcut o mulţime de greşeli, se trezise şi el cu puterea în mâini şi nu prea ştia s-o folosească pentru ceea ce i se dăduse… Acuma, nu că i-aş purta pică, dar parcă m-aş bucura dacă i s-ar întâmpla un rău foarte mare… Când îl văzui adineauri, mai că-mi veni să-i bag mâna în gât, să-l termin! Dar te uitaşi la el, ce speriat era şi cum se purta cu mănuşi, de teamă că voi spune mai multe decât era nevoie? Ehei! Mi-ar plăcea să-i studiez un pic dosarul şi să fac o anchetă printre muncitori. E imposibil să nu-l prind cu ceva afaceri, orice normator mai face câte ceva pe marginea legii şi cred că nici el nu face excepţie…

— Dacă vreţi, mă pot ocupa eu de el, se oferi stagiarul, cu jumătate de gură.

— Nu. Nu-i nevoie! E vorba de fapte vechi… Dacă atunci aş fi putut să-i fac un mare necaz, ar fi fost altfel. Acum, parcă e prea târziu, totul s-a învechit, am uitat, am iertat… Şi, în fond, el este în prag de pensionare. Ce să mă mai apuc! Dar cât am putut să sufăr din cauza lui, nici nu-ţi poţi închipui! Nu pentru faptul că m-a trecut la sector, că şi acolo era tot muncă, dar stăteam mereu cu frica în sân, de teama dosarului, prea devenise negru, şi oricând, la o verificare, puteam să fiu dat afară. Numai pentru teama asta ar fi meritat să i-o-ntorc! Norocul meu – căci în tot răul dai peste un dram de bine – a fost locţiitorul politic de atunci, un om bun şi drept, care a ţinut la mine şi n-a acceptat să fiu dat afară. Nu l-ai cunoscut, a fost avansat, în minister, a plecat la Bucureşti. El m-a ţinut în umbră până i-a venit bine şi l-a terminat pe Stratulat ăsta. Abia atunci m-am întors şi eu la sediu… Vezi dumneata, eu nu mai cred demult în Dumnezeu, dar cred eu că dreptatea e împărţită fiecăruia după fapte. De-aia nici nu vreau să mă mai leg de Stratulat. O să aibă el parte de tot atâta rău cât a făcut şi el, mie şi altora… Dar observi ce de becuri sunt aprinse pe stradă?

— Da. Avem energie suficientă, de-aia ne permitem să ardem

atâtea becuri.

— Dar sunt cam multe, totuşi.

— Nu sunt deloc! îl contrazise Strâmbeanu. Păi ştiţi dumneavoastră la alţii cum este? Noaptea e ca ziua pe străzi! Noi n-o să ajungem probabil chiar la performanţa asta, căci avem de făcut şi electrificarea la sate…

Şi la Dăbuleni se introdusese curentul electric, cu vreo doi ani înainte, îi povestiseră oamenii din sat cum se făcuse. Şoseaua aceea paralelă cu Dunărea care străbătea tot sudul ţării, de la Calafat la Călăraşii din Ialomiţa, avea o importanţă oarecare, începuse asfaltarea ei, pe porţiuni, iar odată cu pătrunderea mai uşoară a maşinilor de toate tipurile, apăruseră şi primii stâlpi pentru liniile de curent electric. Mai întâi se traseseră firele pe şoseaua principală, la Sfat, la GAC şi la Căminul Cultural. Oamenii nu erau încă obişnuiţi cu lumina electrică, vestita „lampă a lui Ilici”, de aceea cu greu se introdusese curent în case. Stan Măgură fusese printre primii, el umblase şi pe la oraş, şi prin ţări străine, şi văzuse ce avantaje aducea în case energia electrică. Dacă văzuseră ceilalţi că nu era niciun pericol – ţăranii se temeau efectiv de tot ce era nou, crezând că se expun la pericole dacă adoptă noul – s-au pornit care mai de care să-şi bage curent în casă, să se vadă şi la ei cum se vedea în satele de dincolo de Dunăre, la Oreahovo şi în alte părţi. Se aduseseră stâlpi din lemn fiert în uleiuri şi se traseseră firele pe toate liniile satului, la fiecare doi stâlpi punându-se un bec, să lumineze uliţele noaptea. Becurile însă nu rezistaseră decât două, trei luni, pentru că copiii, care nu înţelegeau rostul lor în vârful stâlpilor, se luau la întrecere, care să le spargă mai repede.

Odată cu electrificarea satului, oamenii parcă se treziseră la altă viaţă. Apăruseră primele aparate de radio „la priză”, nu ca acela pe care-l cumpărase Marin Marcu, fostul preşedinte al colectivei, cu opt baterii mari, pe care trebuia să le schimbe la două luni odată. Apăruseră şi aparatele tip combină, cu pick-up deasupra, discurile îşi îmbunătăţiseră calitatea, nu mai erau din ebonită şi nu se mai spărgeau aşa uşor, oamenii cumpărau discuri şi le puneau să le cânte toată ziua, cât stăteau acasă, şi dădeau aparatele tare, tare de tot, să audă lumea că la ei se trăieşte bine şi nu au altă grijă decât să se distreze.

Cu un an în urmă îşi luase şi el, Oprea Măgură, un aparat de

radio de producţie indigenă, o baragladină pe care trebuise **s-**o care cu o căruţă, căci pe braţe n-ar fi putut. „Popularul” acela vechi îl vânduse, nu avea nevoie de două aparate în casă. Cel nou avea şi pick-up şi făcuseră şi ei o cheltuială în plus, luaseră câteva discuri pe care mai mult Manole le asculta.

De la aparatul de radio gândurile îl duseră la televizor. Ce luptă se mai dusese în familie pentru cumpărarea televizorului! auziseră de televiziune imediat ce se pusese în funcţiune prima staţie, dar de văzut o imagine la televizor văzuseră peste vreo doi ani, când se construise releul din Parâng. Televizoarele erau destul de scumpe, la început nu existau decât ruseşti şi nemţeşti (din RDG), nu-şi permitea oricine să achiziţioneze un televizor şi nici încredere în viitorul cutiei aceleia cu imagini nu prea aveau.

Manolică văzuse prima oară un televizor la Casa Sindicatelor, îi plăcuse şi tare mult ar fi dorit să vadă la el acasă toate emisiunile acelea care i se păreau deosebit de interesante. Apoi văzuse televizor la Costel Barbu, prietenul lui, era şi normal ca ei să-şi ia televizor, aveau bani. Lunile treceau, însă Oprea nu zicea nimic despre televizorul *lor*.

În vara următoare însă vecinii de deasupra lor, alde Hobeanu, îşi cumpăraseră televizor şi „Neagra” prinsese obiceiul să-i invite pe toţi la ea, duminica seara, când se transmiteau emisiuni de varietăţi. Manolică accepta invitaţia fără fasoane, el era copil, nu ştia să-şi ascundă gândurile, dar Oprea şi Gica se codeau să meargă la Neagra, aşteptau să fie invitaţi de mai multe ori de ea, până acceptau **într-**un târziu, mai mult de hatârul ei, decât din dorinţa lor de a se zgâi la chipurile acelea care se plimbau pe un ecran de sticlă. Dar ce frumoase erau emisiunile acelea de varietăţi! Aveau ocazia să-i vadă pe cei mai buni interpreţi de muzică populară şi uşoară, numele cele mai „grele” fiind păstrate pentru încheierea emisiunilor.

Toată vara aceea se duseseră la Hobeanca, la televizor, în fiecare duminică, având astfel ocazia să vadă şi cântăreţi deja lansaţi, şi debutul unor tinerei care aveau să facă vogă în anii următori, Dan Spătaru, Margareta Pâslaru, Sincron, Aurelian Andreescu.

În iarnă, fără să spună nimic, Oprea Măgură adusese televizorul *lor* acasă, un „Rubin 102” rusesc, cu o carcasă imensă şi un ecran mititel, pe care-l alesese dintre altele patru, cinci la fel. Le atrăsese atenţia celor ai casei că e un obiect de valoare, să umble cu grijă cu el,

le demonstrase cum se manipulează butoanele acelea de lângă ecran, învârtindu-le cu mare atenţie, ca şi când ar fi oficiat o şedinţă de spiritism. Îşi făcea iluzii că Manole nu va fi curios să umble la butoane, dar a doua zi, cum a rămas singur, băiatul a încercat toate butoanele, să vadă cum se schimbă imaginea de pe ecran în funcţie de combinaţiile diferitelor poziţii.

Pe atunci, emisiunile erau limitate ca timp, instalaţiile erau noi, nesigure, necesitau intervenţii şi revizii, lunea nu era program, era ziua de revizie, iar în celelalte zile se emitea numai câte trei ore. Doar sâmbăta şi duminica programul era ceva mai lung, de patru, cinci ore.

Teama de nou îl făcea pe Oprea Măgură să nu urmărească transmisiile meciurilor de fotbal, convins fiind că mişcarea rapidă a jucătorilor de ecran strica televizorul. Abia după ce a auzit că alţii se uitau la toate meciurile, fără ca televizoarele lor să aibă ceva de suferit, îndrăznise şi el să se mai uite la câte un meci, dar nu de puţine ori stinsese televizorul, când vedea că jucătorii se precipită în fazele de atac.

Sâmbăta seara, după „Teleenciclopedia” care dura o oră şi jumătate, se introdusese un serial, „Sfântul”, după moda occidentală, dar el reuşea numai rareori să urmărească diversele episoade, căci somnul îl potopea în jurul orei nouă, fie iarnă, fie vară. Se retrăgea în cămăruţa din spate, lăsându-l pe Manole singur, să-l vadă pe Roger Moore cum îi bate de-i rupe pe tipii aceia care altă treabă nu aveau în fiecare episod decât să se ia de viaţa lui.

— Dumneata ce faci în seara asta? îl întrebă Măgură pe stagiar.

— Ce să fac? se arătă surprins tânărul. Mă duc acasă şi mai citesc ceva... V-am spus că în vară aş vrea să dau examen la facultate.

— Foarte bine. Învaţă acum, cât eşti tânăr şi e mai uşor, să nu faci ca mine, să înveţi la bătrâneţe... Am auzit că vor să facă un teatru nou, pe unde e acum piaţa... Ce de clădiri se construiesc acum!

Trecuseră de Colegiu şi Oprea Măgură avu un moment de ezitare, să mai meargă la sediu sau nu, se hotărî totuşi că nu mai avea rost şi porni înainte pe lângă „Cartea Rusă”. În faţă, la cinematograful „Maxim Gorki”, era coadă la bilete. Ocoliră cu grijă mulţimea.

— Ce film o fi de se bat atâta ăştia să intre?! se miră Măgură.

— E un film cu Birlic. Mă duc şi eu zilele astea să-l văd, am auzit că e bun.

— Birlic? Năsosul ăla? L-am auzit pe fiu-meu că e bun.

— Nu l-aţi văzut în „Două lozuri”?

— Nu prea am timp de filme… Ai mei ce se mai duc, şi-mi povestesc şi mie ce văd ei.

— Câţi copii aveţi?

— Doi. Unul e student, la Construcţii, la Bucureşti, celălalt e la liceu.

— A, păi trebuie să fiţi mândru cu un student!

— Păi şi sunt! Dar să ştii, am muncit pentru asta.

— Când e vorba de realizarea copiilor, niciun efort nu e prea mare.

— Cam aşa e. Mai am un hop, cu ăl mic, dacă-l văd şi pe el student, gata, am terminat cu grijile! Dacă intră la facultate, musai s-o şi termine.

— Nu ştiu dacă mai e aşa, că e mai uşor să termini o facultate decât să intri. Am văzut că în ultima vreme concurenţa nu mai e aşa mare la admitere. Până acum câţiva ani se intra pe capete, aveam nevoie de cadre de conducere, cu studii superioare, de la un timp se cer şi alte cadre, la muncă directă, şi statul îi îndrumă pe copii la şcolile profesionale. Păi unde-am ajunge dacă toţi ar face facultăţi? Cine ar mai rezolva problemele de jos, ăstea, ale noastre? Totuşi, dacă reuşiţi şi cu al doilea copil, o să fiţi un tată fericit!

Lui Oprea Măgură îi venea să râdă de propriile griji pe care şi le făcuse cu mult timp înainte, asupra capacităţilor intelectuale ale copiilor. Pentru Victor încercase un ajutor mai mare, îi făcuse rost de un meditator, dar pentru Manole nu mai fusese nevoie. Victor îi spusese că mezinul se va descurca prin propriile-i puteri şi uite că nu greşise. Chiar se mira, de unde atâta ştiinţă de carte la Manole? că-l bănuia că nu prea se omoară cu învăţătura, şi totuşi avea note bune, mai ales la matematică, materie pe care o făcea cu un profesor renumit în Craiova, Sică Petrescu, profesor de modă veche, insistent, înţelegător, dar deosebit de exigent.

Când Manole mersese la olimpiada de matematică, la prima fază, locală, nu-şi pusese nimeni speranţe în el, toţi auziseră că la olimpiade se dau probleme deosebit de grele. Când venise acasă de la concurs şi le spusese că a făcut tot, el nu-l crezuse, era convins că băiatul o spune numai din mândrie şi pentru a arăta că el făcuse tot, dar alţii avuseseră ceva cu el, în caz că s-ar fi dovedit că, de fapt, nu făcuse nicio brânză. Cu toate bănuielile de fraudă, peste câteva zile

Manole îi anunţase că se calificase pentru faza următoare, cu punctaj maxim, împreună cu un coleg de clasă, care primise un punctaj mai slab. Abia atunci se lămurise şi el că băiatul nu era un oarecine, că se pricepea la matematică şi nu se lăuda degeaba.

Duminica precedentă fusese la faza pe regiune şi din nou îi anunţase că făcuse tot, poate un punct îl ameţise, dar era sigur că se va califica pentru faza următoare, pe ţară. **S-**ar fi bucurat să fie aşa, **s-**ar fi putut lăuda şi el către cunoscuţi, aşa, **într-**o doară, că „fiu-meu se duce la Bucureşti, la olimpiada pe ţară”, să se mire toţi câtă matematică trebuia să cunoască el, dacă Manole cunoştea atâta…

Ajungând în dreptul clădirii în care era sediul ARLUS, îşi aminti de prima lecţie pe care o primise de la Marin Grosu.

— Dumneata ştii să priveşti strada? îl întrebă deodată pe Mircea Strâmbeanu, luâ**ndu-**l prin surprindere.

— Cum adică?!

— Nu ştiu cum să-ţi explic… Să priveşti oamenii şi să ghiceşti cam ce meserie au, ce gânduri îi apasă, dacă le e cugetul curat sau au conştiinţa încărcată.

— Aşa? Cred că mă descurc. Dar de ce întrebaţi?

— Mi-am amintit de primul meu profesor ca agent, era un om de milioane, de la el am învăţat să privesc strada cu alţi ochi. Eram aici, cu el şi cu încă un coleg, şi ne-a arătat doi indivizi de pe trotuarul celălalt. Ne-a spus că ăia ascund ceva, că se feresc de noi. Şi aşa era. După ce ne-a deschis el ochii, am înţeles şi noi că ăia doi nu aveau sufletele curate. Dacă nu era el, treceam atunci fără să vedem nimic… Învaţă să priveşti strada cu ochi de profesionist. N-ai să regreţi niciodată.

— Nu vă supăraţi, aş vrea să vă întreb ceva…

— Îm?

— De ce vă zic toţi Măgurel şi nu vă spun pe nume?

— A, vorbeşti de hoţii ăştia?! Păi, naiba ştie… **S-**or gândi că dacă îmi îndulcesc numele, m-oi îndulci şi eu. Mulţi mă cunosc de ani de zile, eu am făcut curăţenie, pe vremuri, în Sineasca şi mi-au cam luat frica. Ehei, să fi fost dumneata pe vremuri, când se strângea aurul de la ţigani! Ce mai vremuri! Şi ce de bogăţii am văzut eu atunci! Nici nu-ţi poţi închipui. Sute şi sute de kilograme de aur!… Sau când **s-**au ridicat armele, ce-a mai fost şi atunci! Şi, vezi dumneata, **s-**au luat armele, dar nu toate, poate unde **s-**a făcut totul cam în grabă, ca multe lucruri făcute pe atunci. De-aia mai dăm şi-acum peste unii care mai au

pistoale şi le şi folosesc. Pe ăştia am o pică ce nu s-a pomenit! Au fost vremuri în care îi căutam pe cei care mai aveau arme de foc. Nu discutam cu ei, trăgeam ca la poligon… de-aia m-au şi tras pe dreapta, de mă ocup numai de anchete de birou. Nici aici nu-mi displace, dar când mai aud de câte unul care a mai împuşcat oameni de-ai noştri, îmi pare rău că n-am fost eu acolo, să-l ciuruiesc! Şi oamenii noştri, mai ales cei tineri, pierd din vedere că mai există totuşi arme de foc şi se bagă în gura lupului cu curaj, şi-aşa vedem că mai apare câte un erou postmortem. Să ţii minte de la mine, dacă bănuieşti pe careva că poate fi periculos, ia-ţi toate măsurile de prevedere, fii gata să te aperi sau să loveşti primul! Banditţii ăştia, ăi noi, au şi ei alte metode, au şi curaj mai mult, riscă ani puţini de închisoare. Codul penal este cam indulgent cu ei şi nici interesele statului nu mai sunt ca înainte, nu-i mai convine să aibă mulţi puşcăriaşi. Ei, dar am ajuns în locul în care ne despărţim! Să te odihneşti bine, mâine avem de lucru. Trebuie să fim proaspeţi, Suru nu e un oarecine şi nu cred că se va lăsa înghesuit uşor. Noroc!

Îşi strânseră mâinile şi se despărţiră. Măgură o luă spre „Patria”, noul cinematograf construit la parterul unui bloc implantat între alte două clădiri vechi. Coti la dreapta, printr-o străduţă scurtă, apoi, printr-un teren viran, ajunse acasă.

Manole stătea la masă şi scria ceva. Când intră Oprea pe uşă, se întoarse pe jumătate spre el.

— Salut! zise băiatul, vesel.

— Noroc!

— Ştii că am reuşit la Olimpiadă? îl luă repede Manole, bucuros că poate să-i dea o veste bună. N-am luat punctajul maxim, nimeni nu l-a luat, dar sunt calificat.

— Şi-asta ce înseamnă? Te duci la Bucureşti?

— Cred că da. Depinde şi de ce-or hotărî profesorii, căci suntem mai mulţi din regiune şi nu pot merge decât doi.

— Ei! Cum ţi-o fi norocul…

Se dezbrăcă de costum şi îmbrăcă nişte pantaloni vechi pe care-i purta pe acasă.

— Mănânci cu mine? îl întrebă pe băiat.

— Nu. O aştept pe mama.

— Eu mă duc să mănânc.

Îl lăsă pe Manole singur, cu bucuria că el nu venise iarăşi „făcut”, cum avea obiceiul să vină în ultima vreme mai în fiecare zi. Trecu în

bucătărie, să mănânce de unul singur.

Manole evita să stea la masă cu el, pentru că Oprea era cam zgomotos când mânca şi băiatul nu suferea manifestările astea. Şi când mai vedea cum îşi pune tot meniul pe pieptul maioului alb, după care oricine ar fi putut ghici ce avuseseră ei în ziua respectivă la masă, se enerva.

De când Gica intrase în serviciu, Oprea Măgură îşi schimbase obiceiurile, încet-încet. Imediat ce se angajase ea, el observase că nu mai are timp de toate şi intrase el în probleme. Îşi încălzea mâncarea, curăţa masa, mai dădea şi cu mătura prin bucătărie, spăla şi vasele, ba chiar şi la spălatul rufelor dădea o mână de ajutor, fiind mereu gata cu apa caldă, **s-**o toarne în albia în care Gica spăla rufele, mai şi limpez**indu-**le uneori, mai ales când era vorba de lenjeriile de pat. Mare problemă şi cu spălatul rufelor! mai ales iarna era foarte greu, apa era foarte rece, mâinile Gicăi îngheţau şi atunci lenjeriile de pat se spălau mai rar. Ce bine ar fi fost să aibă apă caldă curentă! Dar asta numai la bloc era cu putinţă…

Şi iarăşi îşi aminti de casa lor de la ţară, unde nici măcar fântână nu apucaseră să sape. Cărau apa de la trei curţi distanţă. Avusese de gând să sape şi fântâna, însă se luase cu alte treburi şi o cam amânase. Iar acum, parcă vedea că va rămâne în continuare fără fântână, aşa cum rămăsese şi fără două jumătăţi de garduri. Avea dreptate Gica, trebuia să se gândească bine la viitor, casa intra în paragină dacă nu locuia nimeni acolo. Baba Niculiţa îşi făcea ea veacul pe-acolo, dar iarna se ducea rar, nu făcuseră nici sobe acolo şi n-avea cum să se încălzească. Şi-apoi, ea transformase casa lor **într-**un fel de depozit de sticle, pe care le umplea în fiecare toamnă cu bulion şi le vindea prin sat, avea clienţi mai mulţi decât marfă, dar ce făcea cu banii obţinuţi astfel, nimeni nu ştia… Măcar de-ar putea să păstreze casa în continuare, chiar dacă nu **s-**ar muta niciunul acolo, în timp ar fi crescut preţurile, era sigur de asta, şi ar fi scos un ban în plus de pe ea, dacă ar fi vând**ut-**o. Dar cum **s-**o vândă? Şi ei, unde să se ducă? Băieţii crescuseră, trebuia să se gândească şi la viitorul lor…

În casă, Manole deschisese televizorul, dar nu se uita la el, scria de zor, cine ştie ce.

— Ce e la televizor? întrebă Oprea Măgură, nu de curiozitate, că ar fi dorit în mod special să ştie, dar se baza pe gusturile băiatului, era mai simplu dacă el i-ar fi spus că e ceva interesant sau nu.

— O emisiune despre pictură, răspunse băiatul, fără să-şi ridice ochii de pe hârtia pe care scria. După asta, e film…

— Stau şi eu să-l văd, hotărî Oprea şi se aşeză pe canapeaua rămasă la ei de la Moş Teacă, împreună cu cele două fotolii şi o pendulă imensă, pe care n-o puneau în funcţiune din cauza gongurilor care băteau la fiecare oră fixă şi la jumătate.

Moş Teacă era porecla domnului Constantinescu şi nimeni nu-şi mai amintea cine i-o pusese, dar Manole ştia care era punctul ei de pornire. Domnul Constantinescu nu avusese pasiunea cărţilor, cu toate că ar fi avut posibilităţi să-şi cumpere cărţi multe. Citea cam două cărţi pe an, dintre care una era „Almanahul Scânteia”, singurul almanah care i se părea că merită să fie citit. În iarna aceea însă descoperise prin cuferele lui, prin care nu mai umblase de la moartea soţiei, o carte, tipărită înainte de război, şi o scosese s-o citească. După ce o citise, o dusese la wc, pentru a fi folosită ca hârtie igienică. Manolică dăduse peste ea şi o citise rapid, în două, trei zile. Era „Moş Teacă” a lui Anton Bacalbaşa. „Deturnarea cărţii fusese reclamată de domnul Constantinescu şi Manole o dusese înapoi de unde o luase, regretând că nu putea s-o pună în biblioteca lui. Cineva râsese de ideea fostului proprietar de a citi o carte ce purta un titlu aşa caraghios, „Moş Teacă”, şi aşa îi rămăsese numele, evident, numai când nu era el de faţă.

Moş Teacă îi acordase şi el lui Manole o poreclă, pe care ajunsese să o folosească de-a dreptul ca numele lui: „Doctorul”. Asta provenea de pe vremea când Manole venea de la şcoală mai pe întuneric şi, când cobora scările de la intrarea din spate, striga „faceţi loc, faceţi loc, vine doctorul Bondoc” şi aşa îi rămăsese numele.

— Citişi ziarul de azi? întrebă Manole, curios.

— Da.

— Şi?

— Eh!… Poveşti…

— Ce poveşti? Nu văzuşi harta?

— Ba da.

— Şi? Nu ţi se pare pe dos? Pentru mine e ceva de neconceput, de neînţeles! Mi-a răsturnat toată bruma de încredere. Ce le-o fi venit? După douăzeci de ani de la război, se mai gândesc încă unii să ne împartă ţara!

— Lasă tu, nu te mai gândi la asta! mai bine vezi-ţi de lecţii, că de politică are cine să aibă grijă!

Manole tăcu, aşa cum făcea întotdeauna când era contrazis. Cu Oprea nu prea discuta, pentru că întotdeauna îi răspundea în aşa fel încât îi arăta că-l consideră încă un ţânc cu care nu merită să discute. Nu reuşise niciodată să-l lămurească asupra faptului că el crescuse totuşi, şi nu mai era un copil neştiutor, citise foarte multe şi putea deja să-şi formuleze nişte păreri proprii despre viaţă în general. El îl cam ghicise pe Oprea, începea să-i bănuiască toate ascunzişurile caracterului şi nu insista niciodată în menţinerea părerilor personale faţă de el. N-ar fi avut succes.

După ce doi ani la rând citise enorm, **într**-o viteză fantastică – lucru care avusese şi o urmare neplăcută, nu-şi mai amintea decât la modul general subiectele diferitelor cărţi, dar pentru fiecare avea totuşi un cuvânt pentru caracterizarea generală, bună, excelentă, slabă – descoperise că părinţii nu citeau deloc şi asta îl mirase la culme. Cum de puteau trăi astfel, **într**-o inactivitate intelectuală desăvârşită?

El descoperise lumea minunată a cărţilor şi se avântase în largul ei, citind cam fără alegere, la nimereală, tot ce-i cădea în mână.

După ce intrase la liceu începuse să-şi cumpere cărţi, rar, e adevărat, căci costau încă destul de mult pentru posibilităţile lui pecuniare, Oprea nu trecuse niciodată peste cei douăzeci şi cinci de lei pe care i-i dădea la salariu, o dată pe lună. Victor avea bani mai mulţi, avea şi bursă şi mai primea şi de acasă, pentru că se plângea mereu că-i mai trebuie ba una, ba alta, şi el îşi putea permite să cumpere mai multe cărţi, şi, oricum, Bucureştiul era mare, avea mai multe librării, aveai de unde alege.

Manole înţelesese că tatăl său nu citise niciodată o carte şi că nici nu înţelegea rostul unei lecturi bogate. Pe el îl lăsa însă să citească, niciodată nu-i interzisese lectura, dar nici nu-l interesase ce anume citeşte. Cu mintea lui de adolescent, băiatul abia îndrăznea să recunoască faptul că tata afişa o cultură de suprafaţă, care n-ar fi ţinut niciodată piept unei serii de întrebări mai pretenţioase, de care se ferea ca de şarpe. În fond, scăpa cu faţa curată, ştiind să evite întrebările sau discuţiile asupra unor subiecte care nu erau legate direct de viaţa de toate zilele.

Băiatul era un visător, ca mulţi alţii de vârsta lui. Visele sale se legau însă direct şi de familie, nu numai de tot felul de călătorii şi aventuri la care participa din tot sufletul alături de personajele lui Jules Verne, H. Melville (de ce H., cu punct, şi nu Horaţiu sau mai ştiu

eu cum, n-a înţeles niciodată, cum să te cheme H?), Poe. Şi-ar fi dorit un tată citit, cu o vastă cultură, cu care să poată discuta orice problemă, cu care să poarte discuţii în contradictoriu fără ca acesta să se supere sau să i-o taie scurt, cu care să poată visa eventual împreună. În primii ani de şcoală îşi dorise un bunic fost marinar, fost aventurier, de la care să-i fi rămas un jurnal pe care el să-l fi răsfoit cu religiozitate, dar bunicii lui erau truditori ai pământului, asta o înţelesese **într-**un final, şi ei nu erau deloc înclinaţi către aventuri. Şi dacă pe bunici îi terminase, ei nu erau aşa cum şi i-ar fi dorit el, se mulţumise şi cu un tată mai apropiat sufleteşte de el. Din păcate, nu reuşise să se apropie de Oprea, iar când orizontul lui de cunoaştere se lărgise în decurs de câţiva ani, înţelesese că nici nu va reuşi vreodată.

Înclinat spre filosofare, Manole gândea mult, nereuşind însă decât rareori să-şi pună ideile în ordine. Gândea în cuvinte simple, ideile le alătura din aproape în aproape. Încerca să se autoanalizeze, să descopere, cine era el, ce voia, ce simţea, de ce se comporta aşa şi nu altfel. Se compara cu cei din jur, cu Victor, cu prietenii lui, cu colegii de clasă. Unele concluzii deja le trăsese şi nu-i conveniseră, altele îi plăcuseră, dar nu erau prea clare. Citise undeva că există oameni buni pentru a fi conducători, care acaparează nevoit atenţia celorlalţi şi sunt recunoscuţi imediat ca şefi ai diverselor grupuri. Un astfel de om ar fi vrut el să fie. În fond, cine nu-şi doreşte, fie şi în străfundul cel mai ascuns al sufletului, să fie recunoscut drept conducător?

Încercase să se impună şi la noua şcoală în fruntea clasei, căci, la vârsta aceea, conducător nu putea fi decât pentru clasa în care învăţa. Nu reuşise de la început, şefă de clasă fusese numită o fată care era utemistă, cine ştie cum fusese făcută, mai erau vreo trei în clasă, dar dintre toţi utemiştii, ea avusese cea mai mare medie la admitere, şase şi ceva, şi astfel locul lui în fruntea clasei fusese ocupat de la bun început. Mediul nou, colegii necunoscuţi, îl derutaseră la început. La matematică se trezise după vreo lună de carte că el nu înţelesese mai nimic din tot ceea ce se predase, pe la franceză şchiopăta, la chimie încurca acizii cu bazele…

Cotitura se realizase odată cu schimbarea profesorului de matematică. Noul profesor avea un cu totul alt stil de muncă şi în câteva săptămâni reuşise să iasă în evidenţă la orele lui. Odată cu Olimpiada din iarnă, când făcuse maximum de punctaj, sărise ştacheta şi brusc devenise numărul unu din clasă.

Din păcate, învăţa numai la matematică şi la alte două, trei materii care îi plăceau, iar la celelalte nu prea. Asta făcuse ca în trimestrul al doilea să rămână numărul unu al clasei, dar nu singur, ci cu un coleg, care nu se dovedea tot atât de tare la matematici, însă era foarte muncitor şi avea note mari şi la celelalte materii. Aşa **s-**a făcut că, în urmă cu vreo lună, când se zvonise că se vor primi noi membri în uteme, şefa clasei îl luase **într-**o zi de-o parte şi-i spusese că la prima primire în uteme el nu avea să fie discutat, cu toate că era conducătorul detaşat al clasei, ci acel coleg, care avea media generală mai mare decât a lui. Fata îl rugase să nu se supere pe ea, aşa era directiva, să se primească numai elevii cu cele mai mari medii generale...

Manole nu se supărase pe ea, fata îşi făcea numai datoria şi el nu avea ce să-i reproşeze personal. Se necăjise numai pentru faptul că preceptele erau prea înguste. Pentru prima oară se lovise de litera legii, care nu admitea decât o singură soluţie la problema primirii în UTM: omul cu media generală mai mare. Nu conta omul, calităţile lui personale, ci rezultatele muncii. Toţi colegii erau unanimi în a-l aprecia pe el ca cel mai merituos, mai ales că pe contracandidatul lui nu-l prea înghiţeau, era tocilar, nu inteligenţa îl dădea afară din casă, numai munca permanentă îl ajutase să ajungă pe primul loc al podiumului. Nu conta însă părerea colegilor, alte aprecieri contau mai mult.

Manole se necăjise mult pentru „pierderea primului tren”, dar îi trecuse repede, el era prea optimist ca să ţină supărarea prea mult timp. Însă lovitura – căci pentru el fusese într-adevăr o lovitură – avea **s-**o ţină minte şi hotărâse ca el să nu facă pe viitor aceleaşi greşeli, care credea el că **s-**ar fi făcut în cazul său şi era hotărât să spargă toate canoanele, dacă ar fi avut ocazia şi posibilitatea **s-**o facă.

Se retrăsese **într-**o lume a lui, minunată, din care îi privea cu detaşare pe toţi ceilalţi: lumea scrisului. Căci patima îl încerca mereu, mereu, avea idei peste idei, o imaginaţie bogată, formată şi ea la şcoala clasicilor literaturii universale, căci pe cei naţionali nu prea-i citise. Şi asta nu din rea voinţă, ci pentru că sufletul lui era mai aproape de scriitorii străini, mintea lui nu putea concepe aventuri decât undeva departe, în mările sudului, sau în Africa, sau cine mai ştie pe unde aiurea. Devorase atâtea cărţi de călătorii, încât cunoştea mai bine Siberia sau insulele Pacificului, decât drumul de la Craiova la Balş. Instinctiv simţea că el este rupt de realitate, rămăsese la nivelul

creaţiei literare interbelice, dar nu se putea dezbăra de obiceiul de a visa şi scrie numai aventuri, petrecute în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii, unde – numai acolo! – totul devenea posibil.

Saturat de relatările marilor călători, imaginase în urmă cu doi ani un roman de călătorii, pueril ca idee, dar pe care-l scrisese cu mult drag, încercând de fapt să realizeze o enciclopedie a cunoştinţelor sale geografice. După ce terminase acel roman, intitulat pompos „Cu «Arizona» în jurul lumii”, trecuse imediat la alt roman de aventuri, rămas deocamdată fără titlu, ceva inspirat din „20.000 de leghe sub mări” al lui Jules Verne.

Scria pe apucate, era un „scriitor” de duminică”, devenise pe nesimţite robul scrisului, dar era un amator desăvârşit. Desigur, îşi închipuia că romanele lui îşi vor găsi cândva un editor, şi că vor şi avea succes la public. Era convins că el scria ce se cerea la momentul respectiv şi nici nu bănuia că cineva n-avea să fie dornic să-i citească creaţiile. Se autoconvinsese de valoarea indubitabilă a scrierilor sale şi aşternea pagini după pagini, cu o uşurinţă nativă, de care abia era conştient.

Încercase să organizeze un fel de club literar, împreună cu Radu Iliescu, prietenul lui, care şi el scria, tot cam acelaşi gen de literatură, însă nu ieşise nimic, Radu nu avea ambiţia şi răbdarea lui, începuse mai multe „romane”, pe care le abandonase repede, după câteva pagini, mai puţine sau mai multe.

Îi căzuseră în mână câteva volume din colecţia „15 lei”, care apăruseră până după război, le citise, mai mult din curiozitatea de a afla de ce fuseseră interzise, nu remarcase altceva în afara faptului că erau foarte slabe, de duzină, poate şi din vina traducătorilor.

Inspirat de serializarea unora din acele volume, hotărâse să încerce şi el să dea lovitura cu un roman-serial. Ideea o avea, întâmplările se legau singure, ştia acest lucru, gândise mai mult cum să facă ceva deosebit, ceva care să şocheze şi, după căutări îndelungate, găsise ce voia. Confecţionase nişte volumaşe din coli albe îndoite în patru, pentru început vreo zece, pusese un titlu pe primul volumaş, „Haiducul zilelor noastre”, şi începuse să-şi aştearnă romanul. În câteva săptămâni scrisese vreo douăzeci de volumaşe şi se oprise, **într-**o mică pană de inspiraţie. Atunci ar fi dorit să scrie altceva şi simţise nevoia să facă o pauză. Îndrăznise, pentru prima oară, să-i dea unui coleg de clasă câteva din primele volume ale „Haiducului”, pentru

lectură şi critică. Colegul acela fusese entuziasmat, îi ceruse continuarea, în acelaşi timp făcându-i reclamă printre ceilalţi colegi de clasă, astfel că, în curând, volumele din prima serie trecuseră din mână în mână, nivelul de apreciere a persoanei tânărului „autor" crescând şi mai mult. Cititorii lui cereau volumele următoare, şi Manolică făcuse un efort pentru a continua aventurile „haiducului" său, scriind unul pe zi, foarte uşor şi fără să tragă iţe prea multe în desfăşurarea acţiunii. Era mândru de primul său succes literar!

6.

În vară, odată cu căldurile din luna lui cuptor, Oprea Măgură îşi luă concediul de odihnă şi plecă la Dăbuleni, împreună cu Manolică. Victor se dusese în practică prin Ardeal şi mai avea de stat pe-acolo.

Moş Gheorghe era la grădină, pe vale. El nu se mai ducea să muncească la colectiv, îmbătrânise şi i-ar fi venit vremea de pensionare, dar pensie n-avea de unde să primească, aşa că nu stătea totuşi degeaba, îngrijea grădina de pe vale, ca să aibă legume până la recolta următoare.

Ca de obicei când veneau la ţară, cei doi traseră la casa bătrânească. Baba Leana abia îi recunoscu, mai mult după vorbă, nu prea mai vedea bine, i se pusese o ceaţă pe ochi.

— Ai, mamă, zise Măgură după ce se instalară pe scăunele, în bucătărie, nu vrei să vii la Craiova, să te mai duc la un doctor?

— Ce să-mi mai facă şi doctorul? zise mama, resemnată. Să mă opereze? Nu mai vreau. Cât o să mai trăiesc, o să mă descurc eu într-un fel, aşa oarbă cum sunt. Că nici mult, n-o să mai trăiesc eu! Gata! V-am văzut pe voi mari, la casele voastre, altceva nu-mi mai trebuie…

— Dar poate te-ar ajuta o operaţie…

— La ochi? Nu, mai bine moartea! Ce să mă mai chinuie doctorul, ca să nu-mi facă nici nimic… Da' de ce venişi?

— Vreau să vând casa.

— Cum aşa?! De ce s-o vinzi? De-aia ai făcut-o, ca s-o vinzi?

— Nu mai pot s-o ţin, mamă. Ce să mai fac eu cu ea? Copiii ăştia nu vor să vină aici, eu n-o să mai vin, la ce s-o ţin? O vând, iau banii pe ea şi văd eu ce fac.

— Bine, mamă, cum zici tu, că doar acum eşti şi tu la casa ta, poţi să gândeşti singur… Dar Victor de ce n-a venit? El ce mai face?

— El e student, mamă, şi acum e în practică pe la Cluj.

— Da’ unde e student? La Bucureşti?

— Da, mamă, la Bucureşti.

— Doamne, mamă! făcu baba Leana şi se închină speriată. Să aibă grijă, să nu-l calce „alea” pe-acolo.

— Care „alea”, mă mare? se băgă Manole în vorbă, cu toate că ştia la ce se referea bunica, dar îi făcea plăcere s-o audă cum se chinuia să pronunţe „tramvai” şi „troleibuz”.

— Alea, mamă, de merg pe şine prin oraş. Să nu dea peste el, să-l calce.

— Păi ce, mă mare? „Alea” nu merg şi ele cu grijă?

— Da, maică, or merge ele cu grijă, dar e bine să se păzească de ele, că nu se ştie…

— Finu pe unde e? întrebă Oprea Măgură, cu gândul la ale lui.

— E la colectiv, unde să fie. Acum are treabă multă, pleacă dimineaţa şi nu mai ştiu când vine. S-a băgat el acolo, preşedinte, să nu mai aibă pace deloc, că toată ziua e plecat şi nu ştiu ce-o mânca el pe-acolo, pe unde stă. Acu’ băgai în oală o zamă de pălăgeni, să am eu ce mânca, şi tatău şi copilul ăsta al lui Stănică. Matilda e plecată la Ogrăzi, nu vine decât la noapte.

— Dar Victor unde e?

— E pe la vecini, la ale Tătaru, că au şi ei o fată cu un an mai mare decât el şi se joacă împreună. Lui nu-i duc grija, că e cuminte şi nu pleacă pe drum. Vine acasă numai când i se face foame.

— Atunci eu mă duc, zise Oprea şi se ridică. Mă duc să vorbesc cu omul care vrea să-mi cumpere locul şi casa.

— Bine, mamă. Da’ nu stai să mănânci şi te duci după aia?

— Nu, mai bine mă duc acum. Dacă nu-l găsesc, vin repede şi mănânc aici.

— Hai, că pentru diseară tai un pui şi-l frig, acum e prea târziu să-l mai tai.

— Bine, mamă, cum zici tu.

Rămaşi singuri, Manole şi bunica se dădură la vorbă, femeia era curioasă, să afle ce au mai făcut ei pe-acolo, pe la oraş, cum o mai duceau. Şi, ca de obicei, baba Leana nu scăpă ocazia să-l întrebe cât mai câştiga Opriţă al ei. Cu mintea ei de om al pământului, ea credea că Oprea câştiga mulţi bani, ştia ea bine că viaţa la oraş era grea şi că acolo nu te puteai descurca dacă nu aveai bani mulţi, căci acolo totul se cumpăra, până şi pătrunjelul pe care ea, aici, îl lua din grădină şi nu

dădea bani pe el.

Manole remarcase şi cu alte ocazii că oamenii din sat îi judecau pe cei de la oraş numai prin prisma salariilor care le intrau în casă, cu cât câştigurile erau mai mari, cu atât omul respectiv era mai realizat în ochii lor. Asta era probabil o reminiscenţă a trecutului, când ţăranii nu aveau bani decât pentru a-şi acoperi datoriile către stat, impozitele şi alte taxe, bani pe care-i obţineau din vânzarea unor produse din gospodărie, şi pe care nu-i ţineau mult timp în casă, fiind nevoiţi să-i dea imediat în contul datoriilor.

— Două mii, aruncă băiatul o cifră cam la întâmplare, pentru că nici el nu ştia cât avea Oprea salariul lunar, pe care-l ţinea secret, cine ştie din ce motive, poate din deformaţia profesională impusă de menţinerea secretului asupra a tot ceea ce ţinea de serviciul lui.

— A-a, păi atunci aveţi bani! conchise bunica, mulţumită şi un pic invidioasă. Noi avem mai puţin, Stănică e la început, nu putem avea pretenţii mari… Dar mai aduce şi Gica ceva, că am auzit că a intrat şi ea în serviciu.

— Da, dar mama are salariu mic, mai mult pierde vremea pe-acolo. Şi, oricum, cu Victor student, nici nu-ţi închipui ce de bani se duc. Şi-mi mai trebuie şi mie bani, la liceu sunt cereri mai multe, am materii multe, trebuie caiete, maculatoare, cărţi… Să nu crezi că ne descurcăm prea uşor!

— Lasă, maică, ştiu eu că nu e uşor nici acolo, dar aveţi două salarii în casă, vă descurcaţi… Noi, aici, trebuie să muncim mereu dacă vrem să nu murim de foame. Şi de la colectiv nu primim prea multe, nu ştiu cum *dat*u' se face că toamna ne dau câteva bănicioare de grâu şi de porumb, că dacă numai fină-ta se duce la muncă, de unde să luăm mai mult? Noroc cu Stănică, mai ia şi el produse pentru funcţia lui, şi mai are şi salariu… La noi munca e mai grea şi viaţa la fel. Nu vezi? Toată ziua nu pun picioarele jos, că n-am timp. De dimineaţă mă scol înaintea tuturor, ca să le pregătesc mâncarea, căci ei se duc la muncă şi trebuie să mănânce bine. Apoi rămân cu copilul ăsta, să am grijă de el, de găini, de porc. Bine că vitele nu le mai avem, le-a luat colectivul pe toate şi au alţii grijă de ele, vai de mama lor ce grijă or avea! Fac mâncarea pentru amiază, că niciodată nu ştiu dacă nu vine Stănică pe acasă, să mănânce. După masă ce mai pot şi eu să ies la drum, da' acum, de când nu prea mai văd, mă duc mai mult să stau de vorbă cu femeile…

Manole îşi aminti cu un fior de neplăcere de acel obicei al

femeilor din sta de a ieşi la drum, obicei care îi produsese ani de zile o teamă nelămurită. Femeile ieşeau de prin curţi după prânz, când terminau cu treburile care le ocupau toată prima jumătate a zilei. Existau locuri stabilite de-a lungul anilor în care se strângeau, la umbra câte unui dud mai mare. Veneau pe rând, cu scăunele sau fără, se aşezau una lângă alta, cu lucrul în mână, căci niciuna nu stătea să piardă vremea degeaba acolo, şi începeau discuţiile, despre ce se mai întâmplase prin sat sau aiurea, povesteau ce băgaseră în oală, pe unde sunt ai lor la lucru în ziua respectivă şi altele tot aşa. Vorba se închega repede şi tot atât de repede le mergeau mâinile la lucru.

Din când în când, câte una ridica ochii şi privea de-a lungul uliţei, aşteptând să treacă cineva pe-acolo, ca să-l întrebe de vorbă, sau supraveghind liota de copii care se jucau alături, în ţărână.

Dacă cumva se vedea vreo siluetă în depărtare, cea care o descoperea ducea mâna streaşină la ochi şi-şi dădea cu părerea „ăsta-i Dumitru alţi Bengiuc”. Cele care se ştiau cu ochii buni priveau şi eleîntracolo. „Ba nu e el, e Sandu alţi Motoi” o contrazicea alta pe cea care-l descoperise prima pe cel ce se apropia. „Aşa e”, zicea o a treia, „că Dumitru alţi Benciuc se duse azi dimineaţă cu Ion ale Paul pe vale, cu carul, îl văzui eu pe Ion şi-l întrebai nu se duce şi îmi spuse el că se duce cu Dumitru pe vale, să taie nişte coceni, că porumbul lor s-a uscat, l-a pus târziu şi dacă n-a dat ploaie… Aşa, mai taie cocenii şi pune nişte lucernă, că porumb tot nu face”. Cădeau sau nu de acord, omul se apropia. Când ajungea la celălalt grup de femei, de la primul colţ, îl vedeau că se opreşte şi vorbeşte cu femeile acelea. „Vezi, fa, că e Sandu alţi Motoi?” se bucura cea care ghicise identitatea trecătorului. „Da’ unde s-o duce el la vremea asta? Ăştia, ale Motoi, se ţin mari, n-au vrut să bage-n casă pe fata aia frumoasă ale Băloi, că n-avea ta-său zestre să-i dea, îi dădea numai bani, parcă acum mai e cazul să te uiţi la zestre. Şi ce mai fată frumoasă… Norocul ei că n-a luat-o Fănică ale Motoi, s-a măritat cu un băiat de popă, de e avocat pe la oraş, şi s-a dus acolo, după mire, că cică ar avea ăla casă la bloc şi ar câştiga bani buni cu *porceştele* lui. Aşa le trebuie la ăştia, ale Motoi!”

Se-apropia omul, femeile îşi vedeau de lucru, nici nu-l băgau în seamă, ajungea lângă ele, zicea „bună ziua!” şi dădea să treacă mai departe, în corul răspunsurilor la bineţe. Dar ţi-ai găsit să poată trece aşa, nescărmănat! „Un’ te pornişi, nea Sandule, la vremea asta?” întreba una, cu mai mult curaj. Omul se oprea. „Ete, mă duc colea, la

alţi Ghenaci, că am două coase la el de o lună, să-mi pună cozi şi să le ascută. Mă duc să văd dacă sunt gata". „Da' de ce nu eşti la câmp? Ori îl trimiseşi pe Fănică?" „Se duce el" zicea omul înnegurat, simţind unde bate femeia, „se duse el, că eu mai am nişte fân în obor, să-l mai întorc şi nu'ş ce am, parcă am şi un junghi în spate". „Barem să-ţi treacă până la nuntă, că acu, în toamnă, trebuie să-i faci nuntă lu' Fănică". „Îi fac, dadă Diţo, îi fac, şi chem lume multă, să vadă că şi noi ştim să facem nuntă, nu numai alţii". „Să-i faci, nene, că aşa e şi frumos, să se însoare băiatul la anii care trebuie, că dacă se trece, şi n-avu şi el noroc..." „Lasă, fa, că norocul e-al lui, nu-i duce tu grija!" zicea omul şi pleca supărat în treaba lui. „Văzurăţi, fa? Văzurăţi? Ăsta tot mare se ţine, parcă ar fi boier! auzi la el, că să nu-i duc eu grija lu' fi-se! Fi-i-ar grija a iaca-cui, că numai grija lui n-o am eu! Mormolocul!"

Şi uite-aşa, comentariile continuau, până când altă siluetă se zărea în depărtare şi iarăşi îşi dădeau cu presupusul, cine-i aceea sau acela. Şi grupul se destrăma pe la chindie, când una se ridica, grăbită să bage ceva în oală pentru cei care veneau seara de la muncă, să strângă rufele puse la uscat pe prăjini albite de vreme între doi duzi, să dea mâncare la păsări şi la porc. O urma alta, şi alta, la fel de grăbite dintr-odată, strigau la copiii mai mărişori să le aducă nişte surcele pentru foc, până nu mai rămâneau decât vreo două, trei femei, care se ridicau şi ele, oftând, şi dispăreau în curţi.

Manole avea oroare să treacă pe lângă grupurile de femei strânse la drum, mai întâi pentru că trebuia să le salute, căci aşa se obişnuia în sat, de te întâlneai cu un om pe drum trebuia să-i dai bineţe, chiar dacă nu-l cunoşteai. Şi, dacă de supliciul acesta scăpa, arunca şi el un „bună ziua!" repezit şi cu asta, gata! nu scăpa de întrebări. Imediat îl acostau femeile, dacă nu-l cunoşteau se interesau repede, „al cui eşti, puţă?", iar el răspundea clar, „alţi Oprea Măgură, alţi Gheorghe", dar femeia nu înţelegea, sau se prefăcea că nu înţelege, că doar în partea aceea de sat toţi îl cunoşteau pe Gheorghe Măgură şi după numele lui adevărat, „care Gheorghe, dadă Fănicuţo?" o întreba pe alta, mai bătrână, care trebuia să ştie cu siguranţă mai multe. „Ce-ai, fa? Nu-l ştii? E copilul lu' Opriţă alţi Gheorghe ale Fâsâială, ăla de e miliţian la oraş, de-o ţine pe Gica alţi Văruci, alţi Nache!" „Aşa?!" se dumirea prima şi se şi întorcea cu torentul vorbelor peste băiat „Păi de ce nu spui, puţă, aşa? Da' tatău s-a ajuns şi el ceva pe-acolo, pe la oraş? Ce grad mai are acum? Caporal?" Manole nu ştia gradele militare, dar

răspundea cam cu teamă că Oprea Măgură era numai locotenent, regretând că nu ajunsese încă la gradul de caporal, cum credea femeia aceea, grad pe care îl punea pe picior de egalitate cu cel de colonel.

Curând adoptase o stratagemă şi o folosea pentru a trece prin furcile caudine uşor şi repede, dar asta numai când era împreună cu Sandu ale Văruci. Îl punea pe văru-său să alerge, iar el fugea după Sandu, ca şi când ar avea ceva de împărţit cu el, iar când trecea pe lângă femeile strânse la drum dădea bineţe din fugă şi se îndepărta repede, nedându-le răgaz să-l oprească cu vreo întrebare. Când era singur pe drum, la intersecţii cerceta liniile; dacă nu erau femei la drum, mergea pe acolo; dacă însă erau femei şi bănuia că-l vor ţine de vorbă, alegea altă cale, mai ocolită, pentru a ajunge unde dorea el.

— Ma mare, eu m-aş duce pe la muica…

— Te duci, mamă, da' nu stai să mănânci?

— Ciorbă de roşii? Ba stau. Dar de ce faci ciorbă de roşii? Vara nu mâncaţi carne?

— Mai rar, mamă, mai rar. Păi crezi tu că dacă am mânca noi carne vara, când este atâta de muncă, am mai merge noi uşor la câmp? Când te duci la muncă, trebuie să ai stomacul mai uşor, să nu te apese, să poţi să te apleci, să dai cu secera sau cu sapa. Carne mâncăm destulă iarna, când nu sunt de altele. Acum e păcat să te gândeşti la carne când ai în grădină legume. Cu o zamă de pălăgeni umfli burta, te saturi şi se face şi repede. Şi mai ai un pic de brânză, spargi colea o ceapă şi mănânci mai bine ca împăratul. Dar pentru că venirăţi voi, diseară tai un pui şi fac o saramură, că ştiu că-ţi place.

— Ai mă mare, dar Nicu ce mai face?

— Nichişor? Vai de capul lui! Anul trecut iar a fugit de-acasă, nu'ş ce-o fi în capul ăla al lui. L-a găsit neicuţu-tău pe la Caracal, se băgase argat la un bogătan… Acum iar a plecat, dar măcar acum **s**-a dus în Dobrogea, cu alţii din sat. Dacă şi ai lui n-au avut grijă de el…

— Şi el ce face pe-acolo, prin Dobrogea? Că nici munca nu ştiu să-i fie dragă…

— Cică munceşte, da' nu ca ăilalţi. Pe-acolo au porumbi mulţi şi e lume puţină, de-aia se duc ai noştri la muncă. Şi unde se strânge lumea, trebuie să se îngrijească vreunul de lemne, de foc, că mai bagă şi ei ceva în oală, ba să aducă apă proaspătă, să bea muncitorii. Şi decât să ţină pentru asta un om bun de muncă, mai bine îl lasă pe Nichişor să le facă, şi el este considerat la fel cu ăilalţi, primeşte şi el dreptul ca şi

ei. Da' măcar şcoala să şi-o fi terminat, că nici şcoala n-a dus-o până la capăt. n prostălău, vai de capu' lui amărât!

La uşa ce da spre curte îşi făcuse apariţia câinele curţii, şedea şi-l privea pe Manole, cu limba scoasă de-un cot de căldură.

— Aveţi câine nou? se miră băiatul, care iubea animalele, în special câinii.

— Da, avem altul acum. Burcă a murit, da' se spurcase la pui. Mi-a părut rău de el, că aşa câine bun n-am avut de când sunt eu. Şi ăsta era făcut de Braica, aia de-a murit... Ne rugam de ea să se dea la o parte din faţa boilor, da' ea nu mai putea. Douăzeci şi patru de ani a trăit Braica, a făcut tatău marele socoteala, că a luat-o pui de la nişte mocani de veneau cu mere de la munte...

Manole îşi amintea bine de Braica, pe care moş Gheorghe o iubise atâta, probabil singura fiinţă pentru care avusese şi el un sentiment. Burcă îl muşcase o dată pe Manole, el fiind copil şi neştiutor, se băgase în sufletul animalului. Amintirea aceea îi producea un sentiment de neplăcere, la fel cu altă amintire, a unui cocoş uriaş, din curtea unchiului Fănică, cel înecat, care îi sărea în cap când era el mic şi nu se putea apăra eficient.

Câine aveau şi la Craiova, în curte, o căţea lup, Leli, nu era a lor, era a lui Marin Firu, băiatul muncitorului care ocupa casa din spatele curţii, fostă a servitorilor. În afară de stăpânul ei, pe care îl asculta orbeşte şi, în mintea ei de câine, îl diviniza, Leli avea un singur prieten, pe Manole. Numai la comenzile lui răspundea, avea el o carte despre dresajul câinilor de poliţie, de pe vremuri, şi încercase o dresură după principii ştiinţifice. Nu reuşise prea multe, căci nu fusese perseverent cu animalul, dar deşteptăciunea rasei făcuse din căţea un animal ascultător, prinsese câteva comenzi şi răspundea la ele fără prea multe nazuri.

Manole văzuse odată, în parc, unde se ducea deseori cu colegii de la elementară, să se joace de-a hoţii şi vardiştii prin pădurea dinspre hipodrom, un câine lup uriaş, cu botniţa pusă, pe care stăpânul îl chinuia cu execuţia diverselor comenzi, numai şi numai pentru a arăta trecătorilor întâmplători ce câine deştept avea el, de parcă ar fi fost meritul lui, nu al animalului. Îl punea să se întindă pe sol şi să rămână acolo, nemişcat, iar el, stăpânul, pleca, de parcă nu l-ar mai fi interesat soarta animalului. Câinele rămânea pe loc, supus, urmărin**du-**şi stăpânul cu nişte ochi disperaţi, şi Manole simţea atunci

o ură puternică împotriva acelui stăpân nemilos, care își chinuia animalul, căci chin era, chiar dacă nu se referea la ceva fizic. Se apropiase de câine și-i șoptise de câteva ori „Liber!”, în speranța că-l va asculta și pe el, dar câinele nu-l ascultase, nici măcar nu-l privise. Inima i se încălzise dintr-odată când stăpânul câinelui strigase de acolo, de unde se depărtase, „Liber!”, atât cât să fie auzit de urechile fine ale animalului și el pornise în salturi mari, speriind câteva fete, bucuros că intrase din nou în universul de iubire al omului pe care îl considera probabil zeul lui.

Citise „Colț Alb”, al lui London, și cartea îl impresionase în mod deosebit, după terminarea lecturii simțind o sațietate aproape fizică. Mai citise un roman de London, „Lupul de mare”, dar acela avea un cu totul alt subiect. „Colț Alb” era ceva nou și neașteptat. Nu și-ar fi închipuit nicicând că un om poate privi lumea prin ochii și mintea unui câine corcit cu lup și mai mult această descoperire îl făcuse să se minuneze. Ar fi dorit să scrie și el ceva din lumea animalelor, dar simțea instinctiv că nu va reuși, și înțelegea și de unde venea neputința aceea: trăise toată viața, până atunci, la oraș, unde nu avea cum să cunoască de aproape viața animalelor.

Căci, chiar dacă-i plăcea să stea câteva săptămâni la țară, simțea că viața lui nu mai poate fi despărțită de oraș, de lumea minunată și totuși atât de strâmtă a spațiilor imense, construite. Realizase intuitiv că în viața satului se întâmplase ceva care transformase atmosfera idilică din urmă cu un deceniu în altceva, mai dur, mai lipsit de poezie. Auzise tot felul de discuții în familie, din care își formase o părere asupra evenimentului care rupsese satul din rădăcinile sale milenare și-l aruncase în altă sferă, a muncii fără încetare și cam fără rezultate, o muncă ce nu mai producea nicio bucurie, și el nu înțelegea de ce e așa și nu altfel, cum ar fi trebuit, cum scria în ziare și în cărțile pe care le citise cu nesaț, „Mitrea Cocor”, „Bărăgan”, „Setea”, „Desfășurarea”.

Lumea în care se retrăsese în ultima vreme, avea și un revers neplăcut, și avea să constate chiar în zilele acelea că se rupsese complet de realitate, sau, mai bine zis, că realitatea nu corespundea canoanelor lumii sale imaginative. După ultimii ani de lectură intensă înțelesese rostul literaturii, care i se păruse a fi doar descrierea realității sociale și încercarea autorilor de a propune diverse rezolvări problemelor pe care le ridica viața de zi cu zi.

Pornind de la această constatare proprie, se convinsese singur

că realitatea înconjurătoare *trebuia* să fie conform celor citite prin cărţile autorilor contemporani. Ori, văzuse că lumea cea nouă era descrisă foarte frumos, clădită pe baze solide, sănătoase, în care toată lumea trăia **într-**o perpetuă fericire, singura grijă fiind munca. Mai ales conducătorii politici, preşedinţii de Sfaturi, activiştii, chiar preşedinţii de colective, erau descrişi în culori atât de trandafirii şi nu aveau decât numai şi numai calităţi morale, încât, luâ**ndu-**i ca etalon pentru tot restul populaţiei, el era convins că trăieşte în cea mai bună şi mai frumoasă dintre societăţi.

Faptul că în acele cărţi nu scria nimic despre grija zilei de mâine a fiecăruia, îl dăduse la o parte, ca pe un element nesemnificativ. Toată educaţia pe care o primise în şcoală îl condusese către aceeaşi concluzie pe care o trăsese de unul singur din lecturi, şi era tare mândru că avusese şansa să se nască exact la începuturile noului ev ce se construia în ţară. Fără să ştie să-şi explice, considera că tot ceea ce nu corespundea pe deplin cu ceea ce învăţase nu sunt decât rămăşiţe ale societăţii burgheze, detronată în urmă cu două decenii.

O lăsă pe mă mare singură şi, cu mult curaj, ieşi în curte, obligând câinele să se dea de-o parte, ca să-i facă loc. O clipă, ochii lor se întâlniră. Ceva, nespus, învinse câinele, care cedă locul.

— Ma mare, dar aţi mutat păierul? reacţionă băiatul la vederea noii construcţii din spatele casei, altă dată era pe partea cealaltă a curţii.

— Da, mamă, aşa a zis Stănică, să mutăm păierul, să facem locul mai larg. La vara viitoare facem ceva nou şi la casă, a vorbit el cu nişte maistori, ce-o mai vrea să mai facă, nu ştiu, că şi-acuma casa e frumoasă şi încăpătoare.

— Dar beci văd că nu mai aveţi.

— Ba este, da' nu sub păier! E aici, sub bucătărie.

— Şi tata mare mai stă aşa mult în beci?

— Mai stă, da' numai când mai are vin. Acum **s-**a terminat vinul, mai avem doar nişte ţuică de dudă, da' la aia nu-l mai lasă finu-tău să umble, că să păstrăm şi noi, să ai când îţi vine un om în casă, nu ştiu eu când îţi mai trebuie… N-o mai duce mult tatău marele, degeaba se laudă el că mai e în puteri, îl văd eu că nu mai poate. Altă dată se ducea la grădină, pe vale, **într-**o fugă, se scula cu ziua şi când răsărea soarele era înapoi. Acum pregetă, se scoală greu şi până vine, se face de chindie.

Alături, peste gard, se vedea o fată, era fina lui, dar era mult mai mică decât el şi nici n-o băga în seamă.

Se plimbă prin curte, amintindu-şi toate colţişoarele, care altă dată fuseseră numai ale lui, veri de-a rândul. În spatele curţii era o grădină, în care supravieţuiau aceiaşi corcoduşi pe care-i ştia din copilărie, de altfel, singurii pomi ce rezistau în zonă, în afara duzilor. Ar fi mâncat câteva corcoduşe, dar pomii erau plini de ghimpi şi nu reuşise niciodată să se urce în ei.

După un timp simţi câinele venind după el, curios probabil să ştie ce făcea el acolo, în grădină.

— Ce e, căţel? i se adresă cu vorbă blândă, fără nici cea mai mică urmă de teamă. Cum te cheamă pe tine? Azorel? Lăbuş?

Animalul îl privea atent, înclinând capul într-o parte. Nu înţelegea ce zice băiatul, dar tonul liniştitor îl făcea să aştepte ceva de la el, o mângâiere sau poate ceva de mâncare, căci, ca toate animalele de pe lângă casă, nu mâncau niciodată pe săturate şi erau veşnic flămânde.

De sus, dinspre casă, se auziră vorbe şi Manole ieşi din grădină, încuind portiţa cu grijă. Când ajunse spre uşa bucătăriei, recunoscu de departe vocea lui Stan Măgură.

— Salut, finule! strigă el şi se repezi la unchi-său, bucuros, îmbrăţişându-l. Auzişi că venirăm noi?

— Nu. Trecui pe-acasă să mănânc. După masă mă duc pe vale, în baltă. Mergi cu mine?

— Da. Cum să nu merg?

— Mergem să luăm nişte peşte. Hai, mamă, nu mai e gata ciorba aia?

— Acuma-i gata, Stănică. Numai o ţâră, să mai dea undă.

— Naşu unde e? se întoarse Stan către Manole.

— E prin sat, la omul căruia vrea să-i vândă casa.

— Aha! De-aia a venit? Foarte bine. Şi tu, ce mai faci? Cu şcoala cum ai terminat?

— De-a N-am probleme cu şcoala.

— Cu matematica aia te descurci? Că am auzit că acum e foarte grea.

— Mă descurc. Am mers şi la Olimpiadă, la Bucureşti.

— Zău?! Păi atunci înseamnă că mergi bine…

Mergea bine, nimic de zis. La faza pe regiune fusese unul din cei

doi din şcoală care se clasificaseră pentru etapa finală. Sică Petrescu, profesorul lui de matematică, îi atrăsese atenţia înainte de examenul pe regiune că îşi pune mari speranţe în el. „Bine, dar mai e şi Ruxanda Gheorghe!" replicase Manole, doar şi colegul acela, tocilar, dar muncitor, avea toate şansele, egale cu ale lui. Profesorul nu comentase, repetându-i doar că speranţele lui în el şi le pune, nu în altcineva.

Intrase în sala de concurs fără teamă, se ştia stăpân pe materie, imaginaţie – absolut necesară în matematici – avea destulă. În jurul lui, elevi necunoscuţi, din clase mai mari, aşa erau puşi în bănci, din ani diferiţi, ca să nu copieze cumva unui de la alţii. Mai toţi erau nervoşi şi aşteptau înfriguraţi subiectele. Grijuliu, profesorul lor intrase o dată pe uşă, îi văzuse, le făcuse un semn de încurajare şi ultima umbră de emoţie pe care o încercase Manole dispăruse ca prin farmec. Un simplu gest al profesorului îl liniştise şi îl destinsese, el era acolo, cu ei, îi supraveghea, le dădea ajutor numai prin simpla lui prezenţă.

Subiectele le tratase rapid, într-o oră n-avusese ce face, i se păruseră prea uşoare. Doar la un punct se împotmolise, încercase mai multe soluţii, dar nu îl scosese la capăt. Mult înainte de limita timpului acordat ieşise din sală, conştient că ar fi pierdut timpul degeaba, chiar dacă ar mai fi stat înăuntru, tot nu ar fi rezolvat acel punct.

A doua zi, toţi colegii de clasă l-au întrebat ce a făcut la concurs. S-a declarat nemulţumit şi pesimist în privinţa rezultatului. Ruxanda, colegul lui, nu l-a întrebat nimic, era un tip prea mândru ca să se coboare din sferele lui „înalte". A doua oră aveau matematica şi profesorul a hotărât să rezolve la tablă problemele date la concurs. L-a scos întâi pe Manole, el a aşternut rapid primul subiect. Pentru al doilea a fost scos la tablă „rivalul", care s-a poticnit pe la jumătate. Se vedea bine că nu era stăpân pe subiect. Manole a continuat rezolvarea, într-un stil simplu, dar magistral, după care a cerut să rezolve şi ultimul subiect. Era o problemă de geometrie, cea la care, la sfârşit, se poticnise.

A rezolvat primele trei subpuncte, apoi a anunţat că până acolo rezolvase şi la concurs şi că mai departe nu mai vedea nicio cale de rezolvare. Profesorul şi-a pus ochelarii pe nas şi a rezolvat el ultimul subpunct, demonstrându-i lui Manole că nu era vina lui, sau nu era numai a lui, că nu-l rezolvase. Pentru acel subpunct se cereau cunoştinţe din lecţiile următoare, pe care băiatul nu se gândise să le studieze, şi nici profesorului nu-i dăduse în gând să-i recomande să le

studieze. „Eşti calificat totuşi” îi spusese Sică Petrescu, „să vedem rezultatele oficiale după ce se controlează toate lucrările”.

Peste câteva zile primise ştirea că se calificase pentru etapa finală, împreună cu un singur coleg de la o serie paralelă.

Era bucuros, crescuse deodată în ochii tuturor, colegi şi profesori. Abia aştepta să meargă la Bucureşti, să arate şi acolo ce ştie el. Ce nu ştia el, era faptul că din regiune se calificaseră vreo zece elevi de la clasa a opta pentru faza finală, dar la acest concurs nu se puteau trimite decât doi elevi, aşa era regulamentul. Sică Petrescu îşi susţinuse elevul în consiliul profesorilor care analiza problema şi avusese câştig de cauză, punând în balanţă inteligenţa, marea disponibilitate sufletească, imaginaţia şi tenacitatea lui Manole. Contracandidaţii lui nu putuseră să pună pe tapet aceste calităţi, mai toţi fiind stilul de elevi nu deosebit de inteligenţi, dar muncitori.

La concursul final nu făcuse decât jumătate din teză, acolo se făcea departajarea şi cu ajutorul probei orale. Rezolvase magistral problema de geometrie, dar cea de algebră era dintr-un domeniu pe care nu-l studiase niciodată şi nici nu era în manual. Îi păruse foarte rău, dar n-avea ce face. Folosise timpul liber rămas la dispoziţie pentru a se plimba prin capitală, care i se păruse un oraş impresionant.

Reîntors la Craiova, colegii îl asaltaseră din nou cu întrebările, aşteptând un singur răspuns normal, că învinsese. De data aceasta, recunoscuse cinstit că nu făcuse mare brânză. Când venise ora de matematică, profesorul îl întrebase doar dacă rezolvase subiectul de algebră, căci de cel de geometrie era sigur că-l rezolvase. „N-are nimic, Manolică! Data viitoare vei şti mult mai multe!” îl încurajase profesorul.

— Utemist te-ai făcut? îl întrebă Stan, curios.

Îi povesti cât de greu reuşise să intre în organizaţia de tineret, fiind obligat să aştepte la rând, dar asta numai din vina lui, că nu învăţa decât la câteva – puţine – materii, pe celelalte trecându-le cu vederea.

— Vezi? Dacă n-ai vrut să te fac aici, acum un an! îi reproşă Stan.

Îi propusese într-adevăr, anul trecut, să-l pună în discuţia organizaţiei, dar el, Manole, refuzase, şi din comoditate, şi din neînţelegerea necesităţii de a deveni utemist. Ce-i trebuia lui? O sarcină în plus, şi avea destule altele.

7.

Vara trecea repede, parcă prea repede. Casa fusese vândută,

găsiseră un amator, căsătorit de trei ani, care nu se mai înţelegea cu socrii şi hotărâse să plece de la ei. Se înţeleseseră la preţ şi asupra achitării acestuia în rate lunare, timp de doi ani. Încheiaseră actele la Sfat şi cu asta, ultima lor legătură mai puternică cu satul se rupsese.

Mircea Strâmbeanu, locotenentul stagiar care era ajutorul lui Oprea Măgură, se descurcase foarte bine în perioada cât lipsise el, şi asta îi producea lui Măgură un sentiment de neplăcere şi nelinişte. Era convins că mai bine decât el nu se poate descurca nimeni în problemele lui, experienţa de peste cincisprezece ani îi dădea dreptul de a crede aceasta. Pe de altă parte, pe cei tineri îi privea cu o undă de dispreţ, ei nu apucaseră timpurile de început, când se lucra atât de greu şi viaţa însăşi era mult mai grea. Apoi, faptul că stagiarul rezolvase câteva probleme destul de dificile îl nelinştea. Fără să-şi explice, înţelegea că nu este el buricul pământului, că mai pot fi şi alţii care să se descurce bine în hăţişul anchetelor. „Mâine, poimâine îl vezi pe ăsta că-ţi ia locul!” se mustra el, cu toate că nu era vina lui că lumea era altfel şi apăruseră creiere deştepte şi în rândul tineretului.

Stagiarul avusese şi un alt succes, reuşise la examenul de admitere la facultate, ori asta îl nelinştea cel mai mult pe Măgură. Cu studii superioare, Strâmbeanu avea toate şansele să-i ia locul.

Se aruncase din nou în băutură, bea şi de foc, şi pentru că-i plăcea, îl târa şi pe tânărul locotenent după el, oriunde era rost de băutură, dar de la o vreme începuse să aibă dureri de cap, îl apucau pe neaşteptate şi-l chinuiau câteva ceasuri, după care dispăreau şi-l lăsau slăbit pentru câteva zile. Teama de spital şi de doctori îl făcea să nu apeleze la control medical, tot sperând că durerile vor înceta de la sine. Când era în crize, se plimba prin casă, legat cu un prosop la cap, convins că dacă va sta la pat nu se va mai ridica niciodată, iar, pe de altă parte, sperând ca prin mersul continuu să pună sângele în mişcare şi astfel să împrospăteze zona din care proveneau durerile.

Spre toamnă îşi călcase pe inimă şi se dusese la Spitalul Militar, pentru un control. Nu mai putea suporta durerile, se înteţiseră brusc şi veneau la intervale mult mai dese. Trecuse prin trei cabinete, primul medic pe mâna căruia intrase văzuse ceva, numai el ştia ce, şi-l cărase după el, la alţi medici, şi după ce se strânseseră vreo şase pe lângă el, stabiliseră de comun acord un diagnostic pe care Măgură nu-l înţelesese, de parcă nu vorbeau pe româneşte.

— Ce înseamnă asta? E grav? întrebase el.

— Destul de grav, dar se poate remedia, îi explicase primul medic la care ajunsese. Dumneata ar trebui să nu mai bei mult, de la asta ţi se trage.

— Dar eu nu beau! se apărase Măgură, roşind ca un şcolar prins cu lecţia neînvăţată.

— Lasă, că ştiu eu mai bine! zâmbise medicul. Acum, dacă vrei să scapi de durerile astea, trebuie să mergi la Bucureşti, la Spitalul Militar, numai acolo se fac operaţiile şi tratamentele pentru boala asta. Îţi dau o trimitere de la noi şi te prezinţi acolo în cel mai scurt timp.

— Altă posibilitate nu e? Un tratament, ceva…

— Nu. N-am face decât să ameliorăm starea de moment, dar cauza ar rămâne nerezolvată.

Acceptase să ia trimiterea, cu toate că era hotărât să nu se ducă la Bucureşti. Gica îi schimbase însă ideile, speriată la gândul că boala părea totuşi ceva serios, iar, pe de altă parte, sperând că lui o să-i vină mintea la cap şi n-o să mai bea. Măgură bea însă în continuare, parcă de frica morţii sau de teama interdicţiei ulterioare. În fiecare zi venea beat acasă, ţinându-i pe Gica şi pe Manole într-o teroare continuă. Nu făcea urât când era beat, de obicei era foarte vesel şi îngăduitor în astfel de ocazii, dar vorbea numai aiureli şi, dacă se mai întâmpla să întâlnească vreun cunoscut, el nu-şi prea ţinea gura şi vorbea vrute şi nevrute. Cel mai bine era când venea turtit de tot, atunci nici nu mai nimerea cum să se dezbrace mai repede ca să se arunce în pat, unde dormea dus vreo trei ceasuri, trezindu-se proaspăt. Rău era şi-atunci, pentru că Gica îl lua la drojenit, îi arunca vorbe aspre, el ţinea cât ţinea, tot încercând s-o întoarcă pe glumă, până când se supăra – tot el! – şi începeau să-şi facă reproşuri în parte. Pentru Manole, serile respective erau pierdute, pentru că părinţii se certau alături de el, fără să-l bage în seamă.

Când s-a hotărât, în sfârşit, să meargă la Bucureşti, pentru Manole a fost o adevărată sărbătoare. Scăpa de serile pline de certuri şi se putea cufunda din nou în lumea lui plină de aventuri şi oameni puternici, numai unul şi unul. Pregătea o nouă serie de volumaşe di „Haiducul zilelor noastre”, căci cele peste cincizeci de volume din prima serie, scrise până la terminarea anului şcolar, dispăruseră deja în bibliotecile câtorva colegi, care se arătaseră cititori entuziaşti şi, în prag de vacanţă, îl somaseră să mai scrie în continuare la aventurile acelui „haiduc”. Era mândru de acel prim succes literar şi abia aştepta

să se termine vacanţa pentru a mai arunca pe piaţă alte şaizeci, şaptezeci de volumaşe. Îşi amintea cu jenă de faptul că o colegă sesizase câteva scene de dragoste cam nerealiste şi-l îndemnase să fie mai larg în asemenea descrieri. El recitise textele şi hotărâse că totuşi mersese prea departe. O pudicitate înnăscută îl împiedica să abordeze în „scrierile" sale dragostea în alt mod decât cel de suprafaţă şi la nivel de sentimente. O atingere, o privire, părul fluturat în vânt, din toate astea considera că se poate arăta existenţa sentimentului de dragoste. Citise undeva că un mare regizor de film prefera întotdeauna o imagine insistentă asupra clanţei unei uşi ce se închidea chinuitor de încet, în locul scenelor aproape pornografice din care mai apăreau, ici-colo, în numeroasele filme de dragoste care ne invadaseră cinematografele. Era foarte de acord cu această reticenţă în ceea ce priveşte sugerarea sentimentului dragostei. Căci, chiar dacă el găsea dragostea nu numai la nivelul platonic, găsea lipsită de gust insistenţa în acest sens. Dragostea se simte, se face, nu se explică! Făcea astfel o netă distincţie între ceea ce considera valabil pentru el personal în ceea ce privea sentimentul dragostei şi ceea ce ar fi descris în „operele" sale, pentru uzul şi încântarea numeroşilor cititori, pe care-i şi vedea bătându-se în librării pentru a pune mâna pe vreo carte de-a sa.

Pornise deci din nou la scrierea aventurilor acelui incredibil „haiduc", jumătate westman, jumătate bandit modern, incredibil mai ales prin faptele sale, căci titlul serialului nu fusese ales la întâmplare, personajul era chiar un fel de haiduc modern, dar lumea în care trăia era cu totul de neconceput, complet ireală şi cu o existenţă improbabilă. Totuşi, trecând peste câteva deficienţe greu sesizabile, personajul trăia prin propriile aventuri, imaginate cu gust şi într-o legătură nebătătoare la ochi.

Concomitent cu aventurile „haiducului", reluase o altă temă, un personaj mai vechi, proprietarul unui submarin, gen Nemo al lui Jules Verne, care – bietul! – nu avea altceva de făcut decât să tot cutreiere mările şi oceanele lumii, fără un scop precis, având parte de o mulţime de încurcături, din care ieşea întotdeauna cu bine, graţie muşchilor şi unui creier deosebit de inteligent. Îl îndrăgise şi pe acesta, era gata să-l bage în vârtejul celor mai incredibile aventuri, totul explicat cu lux de amănunte, atât din punct de vedere tehnic şi ştiinţific, cât şi al logicii înlănţuirii întâmplărilor. Cu toate acestea, începea să simtă că nu acesta era domeniul în care ar fi trebuit să se orienteze. Intuia că

sensibilitatea cititorilor nu mai era îndreptată către aventură. Se cerea altceva, dar ce anume, nu ştia. Neştiind, nu încerca să schimbe domeniul pe marginea căruia scria. Aştepta să vadă mai întâi încotro se orienta gustul cititorilor, pentru a se lansa şi el ulterior în acea direcţie.

Literatura naţională din ultimii ani nu-i era cunoscută, nici el nu-şi putea explica de ce, poate doar din cauză că autori de marcă nu erau decât câţiva, îi putea număra pe degetele de la o mână. În literatura noastră încă era întuneric, realismul socialist dăduse o adevărată lovitură sub centură noilor creatori, care stăteau numai şi numai în umbra şi la cheremul „bătrânilor”, consacraţi aceştia cu câte o carte sau două, cuminţi, liniştite, în care omul nou învingea întotdeauna greutăţile luptei cu vechiul. Manole simţea că nu acesta era stilul corect, însă, din păcate, el nu era chemat să judece operele altora şi să dea nişte orientări cu adevărat realiste.

Clasicii noştri îi erau cunoscuţi vag, mai mult din Sadoveanu citise, romanele istorice, nu-l simţea totuşi aproape, din cauza regionalismelor pe care le folosea din plin. Iar de alţi clasici, încă nu prea se vorbea. Poate doar de Rebreanu, care fusese scos de sub interdicţie, citise „Răscoala” în vara aceea şi-i plăcuse, cu toate că nu-l impresionase în mod deosebit. Ţăranii lui Rebreanu i se păruseră cam ireali, artificiali, nu-i simţise trăind cu adevărat. Imaginea lor nu corespundea deloc cu cea pe care şi-o formase el personal, în timpul numeroaselor vacanţe petrecute la ţară. Bănuia că ţăranul din Ardeal nu semăna cu cel din sudul Olteniei şi de aceea nu-i „simţise” el pe-ai lui Rebreanu, dar nu se convinsese pe deplin, rămânând în credinţa că ţăranii din „Răscoala” erau totuşi artificiali, „construiţi” la masa de scris. Îl invidiase pe marele romancier pentru numele alese pentru personajele sale, dar se şi bucurase când îl prinsese cu şoalda, „ce? dacă i-ai dat numele Petre Petre, gata, l-ai definit ca ţăran?!”

El ştia viaţa de la ţară cu totul altfel decât o descria Rebreanu, era mai apropiată de a lui Sadoveanu, unde ţăranul muncea, nimic de zis, dar se mai şi distra şi avea şi alte gânduri decât numai şi numai răsturnarea relaţiilor sociale existente. Mai ales scena devastării conacului boieresc o simţise cu totul altfel decât bănuia că o vrusese Rebreanu. La ce bun să distrugi frumuseţe de căsoaie, cu obiecte de valoare, numai pentru a arăta forţa mulţimii de analfabeţi? Ce câştigaseră bieţii ţărani cu răscoala lor? Unsprezece mii de morţi,

nimic altceva! Căci societatea suferise o zguduire trecătoare, nimic mai mult. Trebuia să vină kaiserul neamţ cu armiile sale, ca, după ce l-am împins înapoi, să mai fie şi ţăranii împroprietăriţi, pe apucate şi anapoda.

Luat în mare, „Răscoala” i se păruse un roman despre evenimentul din 1907 privit mai mult prin prisma „elitei” societăţii, cam departe de masele de ţărani. Înţelegea că avea o părere contrarie celor prezentate în manuale, dar nu putea să şi-o schimbe. Citise şi recitise romanul şi tot aşa gândea: ţăranii lui Rebreanu nu i se păreau rupţi din realitate, aşa cum ar fi fost de dorit. Manole bănuia ceva, vag, dar refuzase să se mai gândească la asta, ar fi fost prea de tot: răscoala de la 1907 nici măcar nu fusese răscoală, iar Rebreanu avea informaţii la mâna a doua despre evenimentele de atunci. Sau, poate, el se simţea mai aproape de clasa „de sus” a celor din roman şi descrisese întâmplările din punctul ei de vedere.

Romanul poliţist era **într-**o ascensiune continuă, mai mult cantitativ decât calitativ. De la „La miezul nopţii va cădea o stea” (după care se făcuse şi un film de mare succes), mai citise câteva cărţi poliţiste, însă mai toate îl nemulţumeau, subiectele erau cam artificiale, personajele nu trăiau şi nu se exprimau ca în viaţa de toate zilele. Auzise de Simenon şi de maestra genului Agatha Chrisie, dar nu citise nimic din operele lor. Se gândise **într-**o vreme să încerce şi el genul acesta de literatură, însă nu-i venise nicio idee. La el conta numai aventura, mişcarea, dialogurile profunde, scurte, evita dizertaţiile asupra unuia sau altuia dintre motive, se ştia slab în compoziţia pe o temă dată.

O aglomeraţie de cărţi cu temă ştiinţifică şi de anticipaţie îl făcea să viseze la ziua – nu prea îndepărtată în închipuirea lui – când omul se va putea deplasa în cosmos ca la el acasă. Cu mintea crudă, entuziastă, era convins că toate proiectele care erau prezentate în cărţile de anticipaţie tehnică erau foarte aproape de realizarea efectivă. Îşi amintea cu nostalgie de ziua în care fusese lansat primul satelit artificial, satelit care definise pentru un timp un nume generic, Sputnik. Când aflase de reuşita lansării, se mândrise cu faptul că aceasta fusese realizarea ruşilor, şi nu a americanilor, pe care-i ura din tot sufletul. *Bip*-ul Sputnikului băgase groaza în americani, care-l depistau deasupra lor şi nu-i puteau face nimic.

Succesele ulterioare, lansarea căţelelor Laika, apoi Strelka şi

Belka, îl făcuseră să devină perfect încrezător în posibilităţile nelimitate ale tehnicii omeneşti, a celei sovietice în special. Evident, nu ştia – şi nici măcar nu bănuia – că bietele căţele muriseră în timpul zborului, din cauza radiaţiilor necunoscute, şi nu ştia nici chinurile la care fuseseră supuse înainte de lansare, fiind dresate să stea nemişcate într-un spaţiu din ce în ce mai mic şi să-şi controleze necesităţile fiziologice pentru zile întregi. Dacă ar fi cunoscut aceste fapte, poate nu ar mai fi fost tot atât de entuziasmat.

Cu ocazia întâlnirii pe teritoriul american dintre Hruşciov şi Eisenhower, întâlnire considerată epocală şi deschizătoare de noi perspective în cadrul înţelegerii mondiale, cinematografia prezentase un film de anticipaţie, coproducţie americano-sovietică, despre întrajutorarea în cosmos, între echipajele a doua nave cosmice aparţinând celor două naţiuni. Filmul îi plăcuse, era printre primele de acest gen, şi reţinuse mai multe elemente de amănunt, esenţiale pentru astfel de misiuni comune, la care nici măcar nu se gândise. Îi plăcuse ideea organizatorilor zborurilor de a-i obliga pe cosmonauţi să vorbească în limba celuilalt echipaj, americanii în rusă, iar ruşii în engleză. Însă cel mai mult îl impresionase forma neaşteptată a capsulei sovietice, butucănoasă, dar rezistentă, care nu semăna deloc cu imaginea pe care şi-o formase el din lecturi, cea americană fiind mult mai apropiată de aceasta.

Ştiind că dacă Hruşciov se dusese în America, trebuia întoarsă vizita, s-a mirat tare că aceasta nu s-a mai întâmplat. Nu bănuia că un fapt căruia el nu-i prea dăduse importanţă modificase cursul istoriei. De un 1 Mai, ruşii doborâseră un avion de spionaj american şi-l capturaseră viu pe pilotul acestuia, pe care apoi l-au plimbat ca pe sfintele moaşte la tot felul de tribunale populare, să-l arate lumii, pentru a-l condamna într-un târziu la zece ani de închisoare grea. Oficial, nimeni nu se interesase de soarta acestuia, până când nevasta lui a luat contact cu nevasta unui spion rus închis în America şi, nu se ştie prea bine cum, au reuşit să facă schimbul bărbaţilor lor, la poarta Brandenburg din Berlinul divizat.

Apoi, într-o zi de primăvară, venise ştirea ieşirii cu adevărat a omului în spaţiul cosmic, iar acesta fusese – evident! – tot un rus: Iuri Gagarin. Şi iarăşi, nu peste mult timp, mai ieşiseră câţiva: Bîkovski, Popov, ba chiar şi o femeie, Valentina Tereşkova, care se va căsători propagandistic tot cu un cosmonaut, Andrian Nikolaev. Ori, asemenea

realizări nu puteau fi decât ale oamenilor sovietici! Când americanul John Glen plecase şi el **într-**o cursă cosmică, evenimentul nu mai produsese tot atâta tevatură. Ruşii le suflaseră macaroana americanilor! Omul pusese piciorul în spaţiul extraterestru, de acum toate problemele erau rezolvate.

Îl nedumerea diferenţa de optică asupra anunţării proiectelor cosmice ale celor două state. În timp ce americanii dădeau publicităţii intenţiile lor, ruşii păstrau o tăcere mormântală asupra alor lor. Nedumerirea lui provenea din credinţa că realizările în domeniul zborurilor cosmice erau la dispoziţia tuturor statelor interesate. De unde să ştie el cât costa o rachetă, câte sacrificii se cereau populaţiei pentru a construi câteva astfel de aparate de zbor şi ce implicaţii politice şi strategice ridicau programele cosmice!

O caricatură din *Scânteia* cu o rachetă care îl gâdila pe Dumnezeu în talpă îl făcuse să se apuce de citit Biblia, ca să vadă ce anume scria acolo de atâţia oameni erau subjugaţi de vorbele ei. Găsise un exemplar pe la Moş Teacă şi se adâncise bucuros în lectură. De la primele rânduri nu-i plăcuse. Limba folosită era una foarte învechită. Apoi, din zece fraze, două erau foarte eliptice, pretabile la interpretări. Iar altele parcă erau în plus, repetau ce se spusese în frazele anterioare. Nedumerit, încercase să citească mai departe, numai că, după aventura lui Noe, trecuse la partea a doua, citind pe sărite despre viaţa şi faptele lui Iisus. După două zile de lectură, greoaie, aruncase cartea cât colo. În loc să găsească răspunsurile aşteptate, dăduse peste altele, pe care abia atunci le gândea.

Dumnezeu l-a făcut pe Adam, apoi din**tr-**o coastă a acestuia i-a făcut perechea. Incest! Adam şi Eva au avut fii şi fiice şi aceştia şi-au luat neveste şi soţi (de unde? dacă pe pământ nu erau decât ei şi urmaşii lor?), deci alt incest. Şi se înmulţiră oamenii şi deveniră ei răi şi Dumnezeu hotărî să-şi distrugă opera, dar să-l salveze pe Noe, pe copiii lui şi pe soţii şi soţiile acestora. Şi dădu potopul, şi din neamul lui Noe, singurul supravieţuitor, incestuos şi acesta, provine toată omenirea asta de acum. Păi cum vine asta? Noi toţi provenim din**tr-**un şir de incesturi?

Şi povestea cu curcubeul l-a făcut să râdă şi să se gândească cam cu milă la Dumnezeu, care probabil îmbătrânise şi nu mai avea ţinere de minte, că a fost nevoit să inventeze el un semn ca să-şi aducă aminte de legământul cu Noe. Păi ce treabă mai avea el pe-acolo, prin ceruri,

decât să aibă grijă de oamenii de pe pământ, de avea nevoie de un semn...

Cât despre Iisus (scris cu doi „i”, căci cu unul ar fi însemnat „asin” pe greceşte), după ce că nu i-a găsit rostul cum că luase el asupra lui toate păcatele omenirii şi prin moartea lui fizică scăpase lumea de rău, i se păruse un tip infatuat, plin de el, secretos şi dornic de a face paradă.

Dar toate astea le ţinea numai pentru el, n-ar fi îndrăznit pentru nimic în lume să le mai spună şi altcuiva.

L-ar fi tentat şi pe el subiectele de anticipaţie, dar cultura în domeniu nu era prea vastă. În afara unor călătorii spaţiale, la capătul cărora ar fi dat de alte civilizaţii nu prea vedea ce **s-**ar putea scrie. Era convins că pământenii nu sunt singuri în Univers, era imposibil aşa ceva, prea erau multe corpuri cereşti pentru ca măcar pe unele dintre ele să nu fi apărut viaţa. Şi cum literatura „de specialitate” indica pe Venus şi Marte ca fiind planete cu condiţii asemănătoare, sau apropiate, de ale Pământului, de ce n-ar fi apărut viaţa pe aceste două planete? Fraţii Strugaţki propuseseră viaţa pe Venus, sub forma unei civilizaţii dispărute, dar pista aceasta nu prea avea viabilitate şi crezare. Mai sigur i se părea că exista cineva pe Marte, cineva care ar fi construit şi acele ciudate şi şocante canale, descoperite cu zeci de ani în urmă, pentru care se făcuseră şi hărţi. Sigur pe Marte trebuia să existe fiinţe vii şi inteligente! Atunci de ce nu se grăbeau oamenii de ştiinţă să trimită o misiune spaţială pe planeta roşie? Dacă trimiseseră un om în spaţiu, era posibil să-l trimită şi pe vecina Pământului! **Într-**o jumătate de an ar fi ajuns acolo, fără doar şi poate.

La un moment dat începuse să confunde dorinţele sale cu realitatea. Inspirat de „Un român în Lună” a lui Henri Stahl, pornise şi el la scrierea unei povestiri pe aceeaşi temă, numai că pornise cu stângul, personajul lui găsind pe Lună, nici mai mult, nici mai puţin decât... „pomi încărcaţi cu fructe”, fapt ce-i fusese relevat drept o inepţie de prietenul său Radu, când îi citise primele câteva pagini. Renunţase la idee, nu mai continuase povestirea, rămânând cu o amintire neplăcută, uite, eu, care ştiam bine că n-ar trebui să existe viaţă pe un corp ceresc fără atmosferă, am uitat de asta şi m-am hazardat **într-**o penibilitate!

Muncea permanent, scria la două, trei „romane” în acelaşi timp, ca să nu se plictisească şi să dea răgaz creierului pentru a inventa noi

aventuri. Dar tentaţia anticipaţiei îl chinuia mereu, fiind gata să creadă că în câţiva ani se va ajunge la organizarea unor excursii cosmice obişnuite, aşa cum, pe Pământ, putea lua autobuzul dintr-un loc în altul.

Manole nu circula cu autobuzul, pentru că nu avea nevoie. Oricum, avea bicicleta, pe care Oprea Măgură o cumpărase cu gând s-o folosească pentru propriile-i deplasări, dar renunţase repede la ea, lăsând-o în grija mezinului. Şi băiatul o folosea, nu glumă! Până şi ca să cumpere pâine se ducea cu bicicleta, în cale de cincizeci de metri. După greutăţile începutului, când nu putea trece peste cadrul bicicletei, acum mergea foarte bine şi era atât de stăpân pe ea, încât îşi permitea să nu mai fie prea atent la drum. Mergea fără mâini, încercase să ruleze şi pe o roată, dar nu prea reuşise.

Radu Iliescu avea o semicursieră şi era, şi el, mare amator de excursii cu bicicleta. Trecea pe la Manole şi plecau cu bicicletele pe unde nici nu gândeau. În vara aceea hotărâseră să meargă la Giormane, unde era un lac. Staţiunea era la începuturi, nu avea decât un restaurant – foarte bine aprovizionat – dar lor nu le trebuia altceva. După o oră şi jumătate de rulat cu bicicletele pe un asfalt bun, ajungeau la lac şi treceau pe celălalt mal. Stăteau toată ziua la umbră sau la soare, după cum le era voia, mai intrau şi în apă, se mai răcoreau, vorbeau câte-n lună şi-n stele, îşi făceau planuri pentru viitoarele creaţii literare, mai mult Manole, căci Radu avea idei mai puţine, chiar dacă era şi el un visător, nu-şi putea imagina aventuri prea numeroase. Rareori treceau pe acolo copii din sat, veniţi şi ei la scaldă, şedeau de-o parte şi-i priveau, cu respectul ţăranului pentru omul de la oraş. Manole se simţea superior lor, iar ca să demonstreze, şi lor, şi sieşi, că aparţinea altei categorii sociale, rotea potenţiometrul aparatului de radio portabil – al lui Radu, nu al lui – dându-i volumul mai mare, ca să audă şi înapoiaţii aceia şi să se mire de câte aveau ei.

Când se mai potolea văpaia soarelui, plecau înapoi spre oraş. Obosiţi de soare şi mişcare, ştiau că le trebuia mai mult timp pentru a ajunge acasă şi-şi luau o oră avans. Aerul nu se mai mişca, vitele se întorceau de la câmp, peste tot mirosea a bălegar, o pâclă firavă de praf domnea deasupra drumurilor laterale. Lumea se întorcea în sate, întâlneau grupuri de tineri, pe care le ocoleau cu grijă, căci de multe ori se legaseră de ei şi nu aveau chef să întârzie pentru cine ştie ce discuţii fără rost. Cel mai bine se simţeau în câmp liber, unde puteau să

vorbească ce voiau, cu glas tare, fără să aibă grijă că ar putea fi auziţi şi cineva le-ar comenta vorbele. De multe ori nu se sfiau să joace cărţi în timp ce pedalau, sau să cânte în gura mare. Amândoi aveau voce şi ureche muzicală, Radu chiar studiase acordeonul şi un pic de pian, era mai tare la teorie, dar nu simţea nicio plăcere pentru muzica cultă, şi el având înclinaţii pentru muzica uşoară.

Chiar în acea vară îşi procurase un magnetofon portabil, o bijuterie cehească ce funcţiona şi la curent, şi la baterii, cu role mici, abia dacă intrau vreo zece piese pe o parte, şi înregistrase de la radio ultimele şlagăre internaţionale. Manole îndrăgise scula aceea mititică şi toată ziua stătea pe la Radu, dornic să asculte muzica nouă, Adamo, Rita Pavone şi alţi câţiva interpreţi de gintă latină. Era vremea interpreţilor vocali, solişti, marile formaţii de mai târziu încă îşi căutau un drum de ieşire din anonimat şi de impunere în conştiinţa ascultătorilor.

8.

Două luni încheiate şezuse Oprea Măgură la spital, la Bucureşti. Apăruse acasă la un sfârşit de săptămână, pe neaşteptate, mai slab decât la plecare şi foarte schimbat. Gica se retrăsese cu el la bucătărie şi începuse să-l descoase asupra chinurilor pe care le îndurase pe la spital. Ca orice bolnav, Măgură îi descrisese cu lux de amănunte viaţa de la spital şi intervenţiile pe care le suferise el. Manole n-avea să afle decât de la ea, cu ţârâita, ce păţise Oprea pe la spital.

— A tras-o rău, copile, îi zicea mama, pe un ton scăzut, parcă temătoare să n-o audă cineva. Cică a stat trei zile pe o scândură goală, că aşa trebuia să stea, de nu mai ştia de el. I-au tras nişte lichid din ceafă, au băgat medicamente în el, vai de capul lui. Vezi că de-acum n-are voie să se mai supere, să nu-l necăjeşti cu ceva, că-i face rău.

— Dar de la ce i s-a tras? întreba Manole, cu un gând ascuns.

— Cine să mai ştie? răspundea mama, ferindu-se să spună adevărul, pe care, oricum, îl ştiau amândoi.

— Să nu fi băut atâta! izbucnea băiatul, zâmbind.

— A, păi de-acum nici că mai are voie să mai bea, făcea Gica, bucuroasă că nu fusese ea cea care dăduse verdictul. Nu mai are voie să bea nimic, nici măcar bere. I s-ar întoarce boala imediat.

Mircea Strâmbeanu aflase că Măgură venise de la spital şi la vreo două zile s-au trezit cu el acasă. Nu mai fusese niciodată pe la ei, dar cu flerul lui găsise intrarea din spatele clădirii şi le bătuse la uşă.

— Tu erai? se arătă Măgură mirat de vizită.

— Să trăieşti, nene! zise vesel stagiarul şi-şi făcu loc să intre, cu toate că gazda parcă n-ar fi vrut să-i dea drumul în casă.

Trecuseră de câtva timp peste convenţiile de politeţe, lucrau împreună şi era imposibil să menţină relaţii reci, distante.

Neavând ce face, Măgură îl lăsă să depăşească pragul.

— Manole! strigă el la băiat, care era în cămăruţa lui. Vino încoa' să-ţi prezint pe cineva!

Băiatul apăru de dincolo, intrigat. Niciodată tata nu-l invitase să fie prezentat unui musafir de-al lui.

— În ce clasă eşti, băiete? îl întrebă Strâmbeanu.

— **Într**-a nouă.

— Unde?

— La „Buzeşti".

— Aha! Liceu bun. Şi? Merge cartea?

— Merge, merge. De ce să nu meargă?

— E bun, interveni Măgură. Anul trecut a fost şi la Olimpiadă, la matematică, a ajuns până la faza finală, la Bucureşti. Dar ia un loc, te rog!

— Şi anul ăsta mai ajungi în finală? întrebă stagiarul, aşezâ**ndu**-se.

— Încă nu ştiu, se fâstâci băiatul de neştiinţa locotenentului. Să vedem…

— Mă băiete, mie nu mi-a plăcut niciodată matematica. Mă uitam în carte şi nu înţelegeam niciodată nimic. Dar uite, acum am nevoie de ea, la facultate, şi-mi pare rău că nu am învăţat-o când era timpul ei… Şi? Cum a fost, nene?

Manole înţelese că prezenţa lui nu mai era necesară şi dădu să se retragă, dar Oprea Măgură îi încredinţă imediat o misiune:

— Stai, nu pleca! Ia du-te tu la bucătărie şi vezi că în frigider e o sticlă cu vin, să ne tratăm şi noi musafirul.

Manole nu suferea să facă pe servitorul, tata trona în capul mesei şi doar dădea ordine, nici măcar pe sticlă nu punea mâna, întotdeauna cerea copilului sau mamei să toarne în pahare, chiar dacă sticla era lângă el. Se duse totuşi la bucătărie, bombănind în sinea lui, luă sticla din frigider şi două pahare, pe care le aduse în cameră pu**nându**-le pe masă.

— Hă, de ce aduseşi două pahare? zise vesel Oprea Măgură.

Doar Mircea bea, era suficient un pahar.

— Oho, dar matale nu mai bei? se miră stagiarul.

— Nu mai am voie câţiva ani să mă ating de băutură.

— Ai dat-o naiba! Păi cum să trăieşti aşa, fără să mai bei?

Oprea simţi că stagiarul îl tachina, dar trecu peste vorbele lui de parcă nici nu le auzise.

— Hai să-ţi pun un vin, e de anul trecut, să vedem ce putere mai are.

Îi turnă musafirului în pahar şi ciocniră, el cu sticla, pe care o puse imediat la loc, pe masă.

— Cam aspru, îşi dădu cu părerea tânărul locotenent.

— Eh! Ce vrei? E de acum un an…

— Dar e bun, continuă Strâmbeanu, dând pe gât restul băuturii din pahar. Şi? Cum zici că a fost?

— Ce să-ţi spun, nici nu vreau să-mi mai amintesc… A fost greu, nici nu-mi închipuiam că va fi aşa. Au băgat la medicamente în mine ca-ntr-o farmacie. Apoi mi-au scos lichid din bulb, de-aci, din spate. Credeam că n-o să mă mai trezesc niciodată… Bă, e greu dacă ajungi pe mâna doctorilor! Ăia n-au niciun pic de milă, te lasă să mori dacă nu le împingi ceva. Eu m-am descurcat altfel, că n-aveam ce să le dau. Am un cunoscut în armată, e colonel, de la mine din sat, m-am dus întâi la el să mă ducă el la cineva şi numai aşa am intrat. Mă uitam la alţii, care n-aveau pe nimeni şi nici de unde să aducă ceva, stăteau acolo, că nu-i dădea nimeni afară, dar nici nu se uitau la ei. Vai de capul lor! nunii erau acolo dinaintea mea, cu două, trei luni, şi eu tot înaintea lor am plecat… Hai să vorbim despre altceva, dă-i încolo de doctori! M-am săturat de ei până peste cap. Ce mai e nou la serviciu?

— Ce să fie? Toate bune. Mă descurc bine, chiar dacă nu mai am timp şi pentru ale mele, că acum problemele sunt tot ca pentru doi oameni, dar eu sunt singur. Colonelul a fost avansat acum, în august, şi se aude că-l pune comandantul miliţiei.

— Serios?! Ia uite, bă, se ajunse şi ăsta!

— Se ajunse şi el, dar te-am văzut şi pe mata pe o listă de avansări, sau de decorări, nu ştiu prea bine.

— Zău, mă? se miră Măgură, neîncrezător. Fugi de-aci, n-ai văzut bine!

— Hai, nene, cum să nu văd bine? Crezi că umblu cu vorba aşa, să mă aflu în treabă? Dacă-ţi spun că te-am văzut pe o listă de

propuneri, nu glumesc! Uite, când vii la serviciu, îţi spun şi pentru ce anume ai fost propus. M-am bucurat când ţi-am văzut numele acolo, parcă era al meu. Şi ce? nu crezi că după atâţia ani ai putea şi mata să avansezi?

— Ce să mai avansez, Mirceo? Că mi s-a propus să fiu pensionat pe caz de boală… Dar n-am vrut le-am spus că mă simt încă în putere, să mă mai lase să muncesc până la cincizeci şi cinci de ani, poate atunci să ies la pensie…

— Păi matale câţi ani ai acum?

— Am împlinit patruzeci.

— A-a! Păi abia ai trecut pragul jumătăţii vieţii! Ce să te pensionezi? Ca ce chestie? Păi mata eşti bun de muncă încă douăzeci de ani de-acum înainte!

— Aşa ziceam şi eu, dar nu vezi că doctorii ăştia nu sunt de aceeaşi părere? Am dat de unul care ţinea morţiş să-mi facă raport de trecere în rezervă. Ce-am mai tras cu el, să mă lase în pace! Nu şi nu, că să mă scoată la pensie. Într-o zi m-am dat şi eu la el: „Băi, dom' doctor, păi dumneata cum crezi că o să pot eu să ies la pensie? Am doi copii mari, care cer bani, nu glumă, acum pretenţiile sunt mari, nu ca pe vremea dumitale. Şi de unde să le dau eu bani? Câtă pensie cresi că-mi dă mie statul acum? O mie de lei, poate un pic mai mult. Păi crezi că cu o mie de lei pot să ţin eu un băiat la facultate şi altul la liceu? Nu cred că se poate". „Da, dom'ne zice ăla, da' de ce nu vrei să stai liniştit acasă? Poate mai găseşti un serviciu pe la o asociaţie de bloc, pe la o cooperativă, faci ceva şi-ţi mai iese un ban…" „Nu iese, dom' doctor, îi zic eu, că am văzut eu cum e, dacă n-ai un serviciu de-ăsta, să-ţi mai pice câte ceva pe de lături, mori de foame". Doctorul s-a simţit cu musca pe căciulă, când am zis de ce mai pică. „Ce vrei să spui?" mă întreabă. „Doar dumneata n-ai dat nimic aici!" „Păi n-am dat, dar dacă nu interveneam cu cineva mare, păţeam şi eu ca cei din salonul meu, care stau cu lunile pe-aci şi nu se uită nimeni la ei". M-a cam luat gura pe dinainte, că eu nu sunt obişnuit să fac afaceri şi nici nu înţeleg să dau ciubuc ca să-mi facă cineva ceva, pe care oricum ar trebui să mi-l facă.

— Ştiu, nene Oprică, ştiu. Dar nu vezi că dacă nu dai, nu ai?

— De ce să dau, mă? De ce să dau? Mie cine-mi dă? Că dacă n-aş avea funcţia asta pe care o am, să-mi mai ştie lumea de frică, nici dracu' nu s-ar uita la mine. Crezi că prietenul Caragiale îmi dă numai aşa, că-i

place de mine? Nu, nici gând! Îmi dă, că poate mai târziu **s**-o lovi şi el de mine, să aibă nevoie de-o mână de ajutor, şi atunci îi întorc şi eu serviciile pe care mi le-a făcut... Şi de-aia zic, de ce să mă scoată la pensie acum, când mai am încă atâtea de făcut? Copiii ăştia nu i-am aranjat deloc, mai trebuie să ne luăm mobilă, una, alta, trebuie bani, mereu bani.

— Te-ai gândit ce faci de casă?

— M-am gândit, că numai la asta mi-e gândul! O să-mi iau dracu' un apartament la bloc, trei camere îmi sunt suficiente, cu copii cu tot. Poate mai fac şi ei rost de un apartament, că doar ies şi ei pe salariu şi-or putea, le-o da de la serviciu, nu se poate să-i lase aşa, pe drumuri.

— Parcă ziceai că nu vrei să iei la bloc?

— Şi ce să fac? Nu vezi cum stau aici? Iarna e frig, trebuie să facem foc numai aici, în camera asta, aducem şi patul de dincolo, căci în cămăruţa aia e ca la gheţărie. Am încercat iarna trecută să dorm acolo, dar nu **s**-a putut, era prea frig. La bloc ai alte condiţii, îţi dă căldură la calorifer, ai apă caldă, apă rece, gaze, nu mai ai nevoie de butelie, ce-ţi mai trebuie?

— Aia e, că ai de toate, numai curte nu mai ai, să ieşi la aer!

— Asta aşa e, dar şi cu curtea ce faci? Uite, noi avem aici un pic de curte, am încercat să punem nişte cireşi, văd că **s**-au prins, dar nu le merge bine. Ce să mai faci şi în curte? Porc tot nu poţi să ţii, găini la fel...

— Totuşi, nici la bloc parcă nu e bine. Eu sunt învăţat ca acasă, să ai curtea ta, să ai găini, căţel, purcel, toate alea, să nu le mai dai de cap o zi întreagă.

— Parcă eu nu sunt la fel? Dar nu vezi că viitorul este al blocurilor? Şi acum, de când **s**-a dat drumul la proprietate personală, parcă e altceva, poţi să cumperi, nu mai aştepţi să-ţi dea alţii. Da' am văzut şi ce înseamnă şi apartamentele alea de confort trei şi patru. N-aş sta **într**-unul de-ăla, să mă-mpuşti! Cum vine aia, să n-ai tu nicio uşă în casă, în afară de cea de la intrare? M-am şi minunat când am intrat odată la unul în casă şi m-a invitat în sufragerie, o chichineaţă cât bucătăria mea, fără uşă, din care dădeai în baie... Şi ce baie! Numai un wc de-ăla, turcesc, şi deasupra un duş, să te speli unde... Cine le-o mai fi inventat şi pe-alea, nu ştiu, dar eu l-aş pune pe ăla care le-a proiectat să stea el în casa aia fără uşi. Aşa ar merita! Să-l văd eu atunci, i-ar mai conveni lui?

— Ce vrei, nene? Le-au scos pentru buzunare diferite. Unul, care are bani mai mulţi, poate să-şi cumpere un apartament bun, dar ăla care n-are bani şi are în schimb o familie mare, ce să facă? Cumpără şi la confort patru, numai să aibă casa lui. Că n-are uşi, nu-i mare pagubă. Îşi pune el uşi, cu timpul. Acum trebuie rezolvată problema locuinţelor, a început să se înmulţească lumea la oraş şi teren nu mai este. De-aia s-au apucat să demoleze în draci, pe locul caselor fac blocuri şi se mută de douăzeci de ori mai mulţi oameni acolo.

— Crezi că asta ne aşteaptă pe toţi, la bloc?

— Desigur! Nu vezi şi mata că lumea pleacă de la ţară şi vine la oraş? Unde să-i bage şi pe ăştia, ăi noi? La bloc cu toată lumea! Şi încănu-i gata. Să vezi când om avea industrie ca lumea, de va fi nevoie de multă forţă de muncă! Atunci va fi nevoie deşi mai multe case. Or să îndesească blocurile, le fac mai înghesuite şi poate mai înalte, să intre mai multă lume pe metru pătrat… Dar şi cu industrializarea asta, nu ştiu cum o să fie. Mi se par cam ambiţioase programele astea, să facem industrie peste tot.

— Dar *trebuie* să facem industrie!

— Aşa e! Dacă din agricultură pleacă atâtea sute de mii de suflete, că doar mecanizarea îi înlocuieşte pe oameni în număr mare, ăştia nu pot să rămână fără lucru. Vezi cum se leagă toate? Unde să-i băgăm pe ţăranii rămaşi fără lucru? În industrie, că tot avem noi nevoie de ea. Şi acum nu mai e vorba de industria veche, făcută în ateliere şi făbricuţe, facem platforme întregi, uzine imense. Ce-mi place mai mult e că nu facem industrie numai pentru noi, pentru nevoile interne ale ţării. Mai dăm şi la export, maşini şi altele, noi, care secole la rând n-am vândut decât grâu, lemn şi sare. Asta m-a impresionat pe mine cel mai mult, în câţiva ani să reuşeşti să vinzi produse industriale, tu, care n-ai avut nicio tradiţie mai înainte! Aia e cu blocurile, cred că toţi o să ajungem acolo…

— Nu ştiu ce să zic… Parcă mi-ar plăcea şi la bloc, dar acolo ce să faci? Te-nvârţi dintr-o cameră în alta şi nici nu poţi să ieşi afară că, gata! eşti în plin oraş.

— Şi totuşi asta ne aşteaptă! Noi încă nu suntem obişnuiţi, pentru că avem tradiţiile noastre. Dar uită-te la occidentali, ăştia au descoperit sistemul blocurilor de o sută de ani. La ei este de mult timp un lux să ai o curte. Ne e greu nouă, mie, matale, dar să vezi cum copiii noştri nici n-or să mai conceapă viaţa altfel. Iar nepoţii noştri nici nu

vor mai şti probabil că au existat şi case înaintea blocurilor. Doar dacă, cine ştie, se schimbă regimul... Aşa că, dacă îţi foloseşte la ceva, ascultă sfatul meu şi cumpără casă la bloc. Dacă cumperi, măcar poţi să alegi ceva mai bun, decât dacă ai aştepta să primeşti de la stat.

— Mă, Mirceo, şi eu mă gândeam tot aşa, dar tot nu-mi vine să fac pasul ăsta. De unde atâţia bani? Mă înglodez în datorii la stat şi până mor nu mai reuşesc să-l achit. Şi, colac peste pupăză, eu sunt proprietar, dar nu pot să-l las moştenire decât la copii. Mai departe, să-l lase şi ei moştenire copiilor lor, nu mai merge. Păi cum vine chestia asta? Dacă eu îl plătesc, înţeleg să stau în el cu tot neamul, e proprietatea mea doar. Şi nepoţii mei ce să facă? Să-şi cumpere alte apartamente? Să-şi cumpere, nimic de zis, dar cu al meu ce fac? Nu mai pot fi stăpâni pe el. Şi cine îl ia? Statul?

— Uite, asta nu ştiu nici eu s-o explic. Probabil că există vreo raţiune aici, doar legile sunt făcute în avantajul ambelor părţi, statul şi cetăţeanul...

Manole se retrăsese pe nesimţite, încă de pe la începutul discuţiei, trecuse în cămăruţa lui şi rezolva probleme de geometrie. Vorbele celor de-alături îl deranjau, nu se putea concentra suficient, dar nu-i părea rău, pentru că avea ocazia să afle gândurile adevărate ale lui Oprea Măgură. Numai aşa, cu ocazia unei vizite, mai afla şi el de la tata câte ceva despre viitorul lor apropiat sau îndepărtat. Oprea nu discuta cu el problemele acestea, ba chiar niciun fel de probleme de interes comun. Şi nici măcar atunci când le discuta cu Gica sau cu altcineva nu era bucuros să fie auzit de băiat. El considera că problemele majore aparţin numai unui anumit nivel de intelect şi experienţă, deci Manole, la cei aproape şaisprezece ani ai lui, nu era suficient de copt pentru a fi martor la frământările lor. Cât despre posibilitatea ca băiatul să aibă şi el vreo idee, sau vreun cuvânt de spus, nici nu i-ar fi trecut vreodată prin minte! Oprea Măgură era singurul cap deştept din familie. Vorba lui Manole, era „buricul pământului"!

Băiatul simţise această desconsiderare a sa din partea tatălui, la început îşi făcuse probleme, gândind că poate chiar aşa era, el nu se maturizase mintal suficient ca să se pună bază în gândirea lui, apoi descifrase adevărul, pe care mult timp îl ocolise şi la care nici măcar nu voia să se gândească. Se simţise dezamăgit şi nedreptăţit de neîncrederea cu care era privit şi suferise, cum mai suferise şi din alte

motive, minore în aparenţă, majore pentru el însuşi.

La vârsta aceea simţea nevoia să se îmbrace şi el mai altfel, mai frumos, mai cu dichis, mai la modă, dar hainele lui de bază erau tot uniformele de şcoală. Şi, dacă uniforma era obligat **s-**o accepte, măcar cămăşile şi le-ar fi dorit noi. Le avea noi, nimic de zis, dar ele erau confecţionate în casă, de mama. „De ce să mai dăm bani pe ele? zicea Gica. Şi eu pot să le fac tot atât de bine ca cele din magazin!" Şi nu se lăuda, ştia să croiască şi cămăşi, care cereau totuşi o anumită îndemânare şi erau mai pretenţioase, dar niciodată nu acceptase nicio sugestie de la Manole, să-i facă gulerul mai lung, sau cămaşa mai pe corp, iar în privinţa materialelor era de o zgârcenie totală, cumpărâ**ndu-**le cu predilecţie pe cele mai ieftine şi cu culorile cele mai şterse. Băiatul îi explica deseori că face o mare greşeală, deoarece cămaşa se scumpeşte prin creşterea manoperei înglobate, căci din cauza materialului prost nu ţinea mult, iar croitul şi cusutul se realizau tot ca la una din material mai scump, care ar fi avut însă o durată de viaţă mult mai lungă.

Renunţase la ideea de a lupta cu neîncrederea tatălui, retrăgâ**ndu-**se din nou în lumea lui minunată. Acolo, măcar el era totul, şi şef, şi subaltern, şi dirijor, şi executant. Şi nici nu-l mai deranja nimeni cu idei ce lui i se păreau anacronice sau lipsite de-a dreptul de orice bun simţ. Şi ce mai lume era!...

Visător, poate puţin întârziat, îşi detaşase lumea lui complet de cea reală. Acolo îşi putea permite să viseze călătorii în insulele Pacificului, pe care le vedea tot ca pe vremea lui Cook şi Bougainville, sau în Africa, pe urmele lui Stanley şi Livinstone.

Ţinuturile îndepărtate, necunoscute încă publicului larg, sau cercetate de curând, constituiau o atracţie irezistibilă pentru creierul frământat de dorinţa cunoaşterii, în primul rând a cunoaşterii mediului şi vieţii oamenilor. Cu ochii minţii vedea Amazonul leşios, Niagara ceţoasă, cascadele de pe fluviile Africii, de o strălucire deosebită, albul imaculat al nordului străbătut de Nansen, albastrul incredibil al lagunelor din atolurile Pacificului, aerul rarefiat al înălţimilor himalayene. Despre fiecare colţ al lumii citise ceva şi avea cunoştinţe, mai mult sau mai puţin bogate. Se uita ore întregi pe hărţile atlasului geografic rusesc, editat prin '54, imagi**nându-**şi lumea care popula diverse regiuni. Dar, făcea ce făcea şi ajungea tot la harta cu Australia şi Oceania, aceea îl atrăgea cel mai mult. Încerca să situeze pe

imensitatea colorată în azuriu Insula Paştelui, golful din Noua Guinee unde trăise Mikluho-Maklai, arhipelagul Hawaii…

Despre Insula Paştelui citise pentru prima dată în „Taina celor două oceane”, un roman sovietic de ficţiune, după care se turnase şi un film, şi din el reţinuse că insula mai purta şi alte nume: Rapa Nui, „Buricul Pământului”. Dacă autorul „Tainei…” nu auzise mai multe despre insulă şi misterele care o înconjurau, Manole aflase mult mai multe, citind două cărţi ce-l impresionaseră în mod deosebit, amândouă ale norvegianului Thor Heyerdahl: *Kon-Tiki* şi *Aku-Aku*. Prima îl captivase mai ales prin idee, să traversezi Pacificul pe o plută din lemn de balsa, construită după modelul vechilor ambarcaţiuni sud-americane, cu care strămoşii incaşilor cuceriseră jumătate din Pacific. Dar, dacă în prima carte căutase mai mult aventura, în a doua, mai aşezată, mai academică, văzuse aproape toată taina insulei Paştelui. De acolo aflase despre coloşii din piatră care străjuiesc şi-acum ţărmurile insulei, despre cele două populaţii, urechi-lungi şi urechi-scurte, care purtaseră un război necruţător, până la dispariţia uneia dintre ele, despre comorile ascunse în grotele subterane ale insulei, unde se ajungea pe căi cunoscute numai de câte un singur reprezentant al unei familii, despre lipsa copacilor pe insulă, despre misterul care plana asupra modalităţii transportului acelor coloşi din piatră, cale de kilometri buni, precum şi asupra rostului prezenţei lor pe versanţii ţărmurilor. Şi, după ce terminase de citit cele două volume, rămăsese zile întregi sub influenţa lor, gânditor la rostul şi începuturile civilizaţiilor în diverse zone ale globului.

Citise despre Atlantida şi despre posibilitatea existenţei acelui continent şi, cocoborat cu cele două cărţi ale norvegianului, gândul îl dusese la primele idei de paleoastronautică. Frământase ideile zile de-a rândul, copleşit de interpretările pe care le filtra prin propriul creier, obţinând concluzii personale, de necrezut la prima vedere, dar foarte posibile. Două scenarii îl pasionau şi-l făceau încrezător în originea paleoastronautică a civilizaţiei omeneşti: unul, în care omul venise pe Pământ din altă lume, cine ştie când, din voinţa lui sau dintr-o pură întâmplare, iar celălalt, în care omul nu era altceva decât rezultatul unui experiment dirijat de reprezentanţii unei alte lumi.

Dacă primul scenariu avea, pentru Manole, o credibilitate mai mică, al doilea scenariu îl conducea aproape la bazele creaţiei prin voinţa divină a omului pe Pământ. Căci cine altcineva era Dumnezeu

decât acel călător spaţial care venise pe Pământ în vremuri îndepărtate şi transformase un grup de maimuţe în oameni? Cu ce scop îl făcuse pe om? Se puteau da mii de răspunsuri. Tentantă interpretare a unor ştiri vechi! mai ales că astfel se putea explica şi lipsa verigii de legătură pe lanţul maimuţă-om, pe care savanţii o căutau de zeci de ani, fără niciun succes.

Cu „jurnalul de călătorie” al lui Mikluho-Maklai povestea începea de prin clasa a doua sau a treia, când se dusese la o colegă de clasă, pentru a-şi rezolva temele la matematică împreună. Acolo văzuse pentru prima dată o bibliotecă măricică, iar cele două volume ale etnologului rus îi atrăseseră atenţia din mai multe motive: coperta de un colorit şi un desen neobişnuit, grosimea cărţilor şi... numele ciudat al autorului. Trăsese cele două volume afară din raft şi le răsfoise în fugă. **Într**-o clipă îşi formase părerea: cartea trebuia citită neapărat! Atunci nu îndrăznise să-i ceară colegei să i le împrumute, dar amintirea îl stăpânise de-a lungul anilor. Găsise volumele la biblioteca oraşului şi le împrumutase, adânci**ndu**-se în lectura lor, revenind asupra unor pasaje, neştiind ce să admire mai întâi în privinţa omului Mikluho-Maklai. Descoperise că rusul acela, cu studii nesigure, era priceput în mai toate: etnograf, desenator, chimist, meteorolog, ba chiar şi scriitor cu talent, căci unele pagini din jurnal erau de-a dreptul nucleele unor adevărate romane.

Manole îi cunoscuse „personal” pe papuaşii cu care avusese de-a face Mikluho-Maklai, le admirase portretele, satele, obiectele de cult, sculpturile acelea imposibile, cu abdomenul supt şi toracele ascuţit, cu un fel de căşti pe cap, care iarăşi îl conduseseră către ipotezele paleoastronautice ale originii omului pe Pământ. Suferise alături de Maklai când fusese bolnav de malarie, mâncase cu el un munte de banane – personal nici nu văzuse în realitate banane, dar îşi închipuia cât de bune trebuie să fie – băuse şi amestecul acela alcoolic, care-l îmbătase mai rău decât vodca rusească. Şi, în mintea lui de adolescent, îl vedea pe Mikluho-Maklai ca pe un Robinson Crusoe ceva mai modern şi în alte condiţii.

Tot în legătură cu literatura, descoperise că biblioteca orăşenească avea şi o sală de lectură, unde putea să studieze piese care nu se împrumutau acasă. Îl bătuse gândul să înveţe o limbă străină şi se apucase de engleză, dar mergea foarte greu şi nu-i ieşea pasienţa deloc. Ambiţia era însă mare şi continua studiul cu hotărâre. Neavând

însă o metodă eficientă şi simţindu-se foarte departe de acea limbă, lucrurile se împotmoliseră undeva pe la a zecea lecţie.

9.

Când termină concediul medical, Oprea Măgură merse la serviciu proaspăt, odihnit şi dornic de muncă. Aflase de la Mircea Strâmbeanu ce se mai întâmplase în lipsa lui şi era hotărât să facă tot ce era posibil pentru ca să revină în forma pe care o avusese înainte de internarea în spital. Simţea că lipsa îndelungată avusese urmări, câţiva colegi aproape că nu-l mai recunoscuseră când dădură cu ochii de el.

— Băi, Măgură! Ce-ai slăbit aşa? Te-au ţinut ăia pe la spital numai cu iască?

Se apăra, povestind cu lux de amănunte ce păţise el pe la spital, o deformaţie a tuturor bolnavilor, de a-şi împărtăşi suferinţele tuturor, în speranţa ascunsă că poate astfel vor mai creşte în ochii ascultătorilor. Păi ce? Era uşor să stai în spital, cu tratament şi regim alimentar, când ceilalţi erau liberi să bea şi să mănânce ce vor, mai ales să bea?

Colonelul Buşe, acum general, nu ajunsese totuşi comandantul miliţiei, în postul acela, mult râvnit de el, fusese adus un alt general, Stufosu, venit de undeva de la centru. Buşe fusese numit şef de secţie la economic, cu toate că nu avea studii de specialitate. Numirea se făcuse numai pentru a-i mai putea creşte salariul, deoarece la economic schema prevedea mai multe posturi, un avantaj pentru salariul şefului.

În locul lui, la judiciar fusese adus alt colonel, de la Sibiu, pe nume Augustin Szosz.

— E român-român! îl lămurise Strâmbeanu. Cu tot numele ăsta unguresc, neamul lui e de români. L-au întrebat unii mai mari, căci numele suna ciudat aici, în Oltenia. Cică străbunicu-său ar fi fost maghiarizat, iar mai târziu nu s-a mai îngrijit nimeni să-şi mai schimbe numele, căci între timp devenise prea cunoscut. Ăsta e dintr-o familie vestită, toţi ai lui au fost şi sunt oameni mari, doctori, jurişti, ingineri, toţi au fost deştepţi şi muncitori.

— Şi cum e ca şef?

— Pâinea lui Dumnezeu! Te lasă să-ţi faci treaba, nu se bagă decât dacă se întârzie prea mult sau dacă dai de greu.

Măgură se prezentase cu teamă la noul şef. Fusese întâmpinat însă deosebit de cordial, sibianul avea o mină deschisă şi o vorbă dulce.

— Aha! Dumneata eşti Măgură! Îmi dai voie să-ţi vorbesc astfel,

nu-i aşa? Sunt mai în vârstă… Am auzit numai lucruri plăcute despre dumneata. Sper să continui activitatea tot ca până acum. Abia am aşteptat să apari la serviciu, căci am ceva foarte important şi nu ştiam cum să găsesc omul potrivit.

— Despre ce e vorba? Sunt gata să îndeplinesc orice misiune.

— Stai, stai! Nu te repezi aşa. E vorba de ceva cu adevărat important şi poate chiar periculos. Dacă nu vrei să accepţi misiunea, poţi să o refuzi, ţi-o spun de la început… E vorba de aur!

— Aur? De unde?

— Ceiu de la economic mi-au oferit nişte informaţii despre o filieră de trafic de aur, cu ramificaţii în toată regiunea şi poate în întreaga ţară. Nu se vehiculează cantităţi mari, dar orice început este făcut cu câte puţin. Cel mai rău este că aurul acesta nu este sub controlul statului, ori acest lucru nu se poate admite. Am aflat că în urmă cu vreo zece ani te-ai ocupat de preluarea aurului şi ai avut rezultate remarcabile. Ce zici? Ai vrea să te mai ocupi cu aşa ceva?

— Sunt gata să pornesc la treabă. Numai să-mi spuneţi cu cine ordonaţi să colaborez.

— Din păcate, oameni nu am. Vei lucra numai cu locotenentul Strâmbeanu, care mi se pare a fi un element de viitor. Deocamdată e suficient. După ce-ţi formezi o părere, studiezi dosarul – ţi-l trimit eu imediat – te prezinţi cu un plan de acţiune. Din partea mea ai tot sprijinul. Oricând vei apela, voi răspunde favorabil.

Ieşise de la noul şef încântat de modul cum îi vorbise, dar şi cu o umbră de supărare. De unde-l scosese el pe Strâmbeanu „un element de viitor”? După câteva luni de probă, stagiarul nu putuse arăta prea multe calităţi. „Mă! Să ştii că ăsta îţi ia locul! Să fii atent!”

Primise dosarul în aceeaşi zi şi îl lăsase pe stagiar să-l studieze primul. De fapt, nici nu erau prea multe hârtii în dosar, doar o informare de la economic, despre descoperirea – întâmplătoare! – câtorva galbeni nemarcaţi în locuinţa unui gestionar de la un depozit de vinuri, declaraţia acestuia privind provenienţa banilor, o adresă semnată de colonelul Szosz către miliţia regiunii Banat, de punere sub urmărire a unui bănuit de procurarea banilor de aur şi răspunsul timişorenilor, că acela nu mai fusese văzut la domiciliul său de aproape un an de zile.

— Nene Oprică, cu hârtiile astea nu facem mare brânză! zise Strâmbeanu, aruncând de-o parte dosarul anemic. De unde o fi scos

colonelul reţeaua de traficanţi?

— Păi nu scrie acolo? se miră Măgură.

— Nu scrie decât de un gestionar care avea bani de aur acasă şi spune de la cine i-a luat, de la un bănăţean, care probabil îi procură de la sârbi, că am auzit eu că se vând bani de aur de-ai împărătesei Maria Tereza, o sută de lei gramul.

— Da' de unde ştii tu asta?

— Am un coleg pe la Severin şi m-am întâlnit cu el **într**-o zi. Îmi spunea ce probleme are cu piaţa sârbilor, că vin ăia cu ce vrei şi ce nu vrei, iau bani cu ghiotura pe produsele lor, apoi curăţă piaţa şi magazinele alimentare de tot ce se poate mânca, căci la noi alimentele sunt mult mai ieftine decât la ei.

— Păi de ce le dă voie?

— E o convenţie, micul trafic de frontieră…

— Atunci ce propui? De unde **s**-o luăm? Ia dă-mi şi mie dosarul, iar tu pune mâna şi scrie o propunere de raport!

Citi şi el filele dosarului, cu atenţie, chinui**ndu**-se să descifreze declaraţia gestionarului Igna Marius, după care-l puse de-o parte şi-l privi întrebător pe stagiar.

— Nea Oprică, eu zic aşa, mai întâi îl aducem la interogatoriu pe gestionar, cred că mai este încă la arest, la valoarea lui, cercetarea economicului merge greu, cere timp, deci nu cred că l-au dus la închisoare. Să vedem, poate mai scoatem ceva de la el… Poate ne mai dă un nume, ceva, vreun intermediar…

— Şi apoi?

— Nu mai ştiu. Să vedem întâi ce zice Igna şi ne mai orientăm.

— Bine. Interesează-te dacă mai este în arest şi adu-l aici. Nu, nu la telefon! Telefonul îmi trebuie mie. Du-te personal la operativ.

Strâmbeanu ieşise, ascultător. În urma lui, Măgură puse mâna pe telefon şi formă un număr de interior.

— Alo! Tovarăşa Hanasiu, vă rog!… Săru'mâna. Măgură la telefon. Doamnă dragă, aş dori să ştiu dacă avem în ultimele luni sesizări privitoare la trafic de aur nemarcat, bijuterii, dinţi sau bani din aur. Mă puteţi ajuta?… Mulţumesc. Mă sunaţi dumneavoastră? Bine. Aştept.

Pe Hanasiu o cunoscuse de multă vreme, ştia că era angajată civilă la secţia de sesizări şi aflase foarte curând că avea o memorie fenomenală, reţinând din toate sesizările care îi treceau prin mână

elementele esenţiale, mai bine decât cei care se ocupau ulterior de rezolvarea lor. Era de mare ajutor celor care aveau nevoie de informaţii privitoare la diverse probleme sesizate, ştiind să se descurce în mulţimea dosarelor, în curs de cercetare sau chiar arhivate, fiind în stare să spună amănunte şi din dosare vechi de cinci, şase ani de zile. Măgură îi cunoscuse şi soţul, care o vizita des la serviciu, era proiectant pe la Electroputere, un tip în aparenţă şters, cam împrăştiat, ochelarist de multe dioptrii. Nu-l băgase în seamă de la început, mai toată lumea se întreba ce găsise la el femeia aceea frumoasă, dar când aflase că omul scria literatură poliţistă – fiind apreciat de cititori şi de critici – îşi schimbase optica. Abia atunci înţelesese de ce omul îşi vizita des nevasta la locul ei de muncă şi de ce fusese văzut în biroul ei citind câte un dosar. Se inspira după cazuri reale pentru cărţile lui.

După câteva minute, telefonul sună şi tovarăşa Hanasiu îi dictă câteva numere de dosare. Măgură mulţumi şi sună la arhivă, solicitând oficial să-i fie aduse dosarele respective.

Mircea Strâmbeanu apăru singur, agitat.

— L-am găsit, anunţă el victorios. Era încă la arest, aşa cum am gândit eu. Am fost la colonel să-mi semneze cererea pentru interogatoriu, altfel n-au vrut să mi-l dea. Vine acum.

— Vezi că am cerut nişte dosare de la arhivă. Dacă mi le aduce cât timp este Igna aici, le preiei tu şi cauţi în ele tot ceea ce ne interesează despre aur nemarcat. Notezi cu atenţie tot, nume, adrese, cantităţi, obiecte, poate ne ajută cu ceva. Că prea pornim aşa, de la un firicel de aţă care se poate rupe uşor…

Un subofiţer bătu la uşă şi-l introduse pe Marius Igna, fostul gestionar de vinuri, un bărbat bondoc, cu faţa căzută, semn că fusese mai gras pe vremuri, dar slăbise brusc. Probabil regimul din arestnu-i priise. Se aşeză pe scaunul din colţ, indicat de Măgură cu un semn al mâinii.

— Domnule Igna, noi avem nevoie de dumneata pentru alte informaţii decât cele privitoare la delapidare. Pe noi ne interesează problema provenienţei aurului nemarcat care a fost ridicat din locuinţa dumitale, cu ocazia percheziţiei. Te-aş ruga să ne spui tot ce cunoşti, deoarece – ţin să te previn – nu vei fi acuzat de nimic în plus în legătură cu acest aur. Oricum, aurul a fost confiscat, conform legilor statului nostru, iar condamnarea pentru deţinerea lui ilegală va fi

contopită cu cea pentru delapidare, care este mai mare. Deci, repet, nu ne interesează de ce ai considerat necesar să cumperi aur pe căi ilegale, pe noi ne interesează numai ceea ce e legat de provenienţa lui. Prin urmare, cum ai intrat în posesia aurului?

— Dar am mai declarat o dată acest lucru!

— Ştiu şi asta. Avem declaraţia dumitale la dosar. Ni **s**-a părut însă incompletă.

— Păi, cum să încep?

— Cu începutul. Dumneata ai căutat aurul, sau ţi-a fost oferit?

— Şi una şi alta. Doream să investesc banii în valori care nu se trec odată cu timpul…

— De ce nu ai cumpărat bijuterii din comerţul de stat?

— Pentru că aş fi dat de bănuit… Ca şef de depozit, aveam o mulţime de cunoscuţi, şi de la întreprindere, şi de aiurea, oameni care mă căutau din interes, să le asigur vin din cel bun, înţelegeţi şi dumneavoastră, căci cine nu vrea să bea un vin bun? Aveam vin de toate categoriile, ştiam să mă descurc… Pusesem de-o parte o cantitate mare, pentru cantina partidului, căci aveam şi acolo o cunoştinţă, cu care aranjasem să ia vin numai de la mine, în schimbul unor servicii reciproce. Şi, cum îmi pica suficient, m-am gândit să investesc banii în ceva sigur. Şi ce e mai sigur decât aurul? Ăsta a fost dintotdeauna cea mai sigură valoare. Am lansat zvonul printre cunoscuţi că aş fi amator de ceva aur. Şi **într**-o zi m-am trezit cu un tip, nu-l cunoşteam, mi-a spus că l-a trimis Iancu Duduvei, şeful restaurantului „Oltenia”, care-i şoptise că aş fi interesat să cumpă aur. Nu mi-a fost frică de el, să nu fie cumva de la dumneavoastră, ne-am înţeles repede, o sută de lei gramul, dar să-mi aducă peste trei sute de grame. Nici ăla nu era prost, mi-a adus întâi un ban şi m-a sfătuit să merg cu el la un bijutier, ca să verific că e aur şi nu altceva. M-am dus, tot aşa, cu un prieten, altfel ştiam că aş fi putut fi turnat. Bijutierul a verificat banul şi mi-a confirmat că e veritabil.

— La ce bijutier aţi mers?

În Valea Vlăicii, la noul complex de acolo…

— Cât i-ai plătit ca să treacă peste faptul că galbenul era nemarcat?

— Păi… i-am dat galbenul acela, căci oricum urma să vin şi cu ceilalţi să-i controleze. A fost uşor să mă înţeleg cu el, îl cunoştea pe prietenul cu care m-am dus la el. De altfel, şi el **s**-a declarat interesat să

cumpere galbeni şi cred că a şi făcut afacerea cu omul care mi-a adus şi mie.

— Omul acela este cel pe care l-ai indicat în declaraţie, Marcel Săndoi, nu?

— Da. Aşa mi-a spus el că se numeşte. Poate nici nu-l cheamă aşa, dar dacă mi-a spus el…

— A mai venit la dumneata cu aur?

— O singură dată, acum un an parcă. De la el am cumpărat o jumătate de kilogram. Restul l-am luat de la alţii.

— De la cine?

— Nu-i cunosc. Au fost doi. Nu i-am văzut decât atunci când mi-au dat marfa, atât.

— Păi cum, veneau la sigur?

— Da. Nu ştiu cum de aveau atâta încredere în mine, doar puteam să-i păcălesc, nu-i aşa? Unul dintre ei, cel care a venit primul, mi-a arătat grămada de aur, avea şi inele printre bani, şi lănţişoare, şi mi-a spus să-mi aleg la întâmplare două obiecte pe care să le duc la probă. El m-a aşteptat afară cât am stat la bijutier. Al doilea era trimis de primul, mi l-a descris cu lux de amănunte, ca să fiu sigur că-l recunosc. Şi el m-a lăsat să aleg la întâmplare câte obiecte doresc, pentru control. Dar după el, n-a mai venit nimeni.

Îi întrerupse un civil, care intră cu un teanc de dosare sub braţ. Măgură îi făcu semn să i le dea stagiarului. Strâmbeanu primi dosarele, semnă de primire pe lista adusă de civil şi acesta ieşi.

— Cum arătau aceşti doi indivizi care au venit ultima dată?

— Nu prea mă pricep să descriu fizionomiile… Erau tineri amândoi, sub treizeci de ani. Bruneţi, puteau fi chiar ţigani, dar erau îmbrăcaţi curăţel şi îngrijit… Unul purta mustaţă, dacă vă ajută cu ceva…

— Ceva semne particulare dacă ai observat.

— Ştiu şi eu ce să zic?… A trecut atâta timp de atunci…

— Ai remarcat dacă păreau cunoscători ai oraşului?

— Da. Dacă mă gândesc bine, amândoi cunoşteau oraşul. Primul m-a întrebat la care bijutier vreau să mergem şi când i-am spus de Valea Vlăicii, a zis ceva cam aşa: „Aha! Acolo deci!”, ca şi când se aşteptase să propun alt loc, dar mergea şi cel ales de mine. Al doilea s-a ţinut după mine până lângă atelier şi când am ieşit şi i-am spus că sunt de acord să facem afacerea, mi-a zis să mergem către Mihai Bravu, în

părculeţ, ca să schimbăm marfa cu banii.

— Ei, domnule Igna, mă bucur că ai fost om de înţeles şi ne-ai spus toate chestiile astea. Acum ia loc acolo, la masa aceea, şi scrie tot ce ne-ai declarat până acum, cu lux de amănunte. Dacă între timp îţi mai aminteşti câte un amănunt, aşterne-l pe hârtie!

În timp ce arestatul scria de zor declaraţia, Măgură se apucă de consultat o parte din dosarele aduse de civilul acela de la arhivă. Îşi notă cu lux de amănunte tot ce-l interesa, terminând cam în acelaşi timp cu Marius Igna. Pe arestat îl dădu în grija subofiţerului care aşteptase la uşă, întorcându-se apoi înfrigurat la hârtiile pe care făcuse însemnări din dosare.

— Mircea, eşti gata?

— Imediat... Gata, am terminat!

— Păi să vedem ce am realizat...

Îşi confruntară însemnările, dând nume, adrese, în speranţa că s-o potrivi ceva de la un dosar la altul. Din păcate, mai nimic nu se lega.

— Eram sigur! izbucni Măgură, supărat. Aşa e când e să n-ai noroc! O s-o luăm metodic, pas cu pas, poate dăm totuşi de ceva... Pune-i pe o listă pe toţi ăştia şi vezi care din ei e înregistrat şi pentru ce, apoi faci cerere la evidenţă pentru toţi, să ne dea ultimele informaţii.

— Mă duc personal...

— Nu! Lasă-i pe ei să facă munca asta. Noi nu trebuie să pierdem timpul. Fiecare cu treaba lui. Noi avem suficiente de făcut.

Măgură avea deja un plan de acţiune şi se gândea cum să-l pună în aplicare fără să bată prea tare la ochi. În timp ce Mircea Strâmbeanu umbla pe la evidenţa populaţiei şi la cazier, încerca să-şi pună în ordine ideile. Aveau cincizeci şi patru de nume, tot atâtea persoane, de verificat. Era sigur că operaţiunea va dura foarte mult, dar nu se speria. Se angajase la o treabă şi trebuia s-o ducă la capăt. Printre numele de pe listă, cel mai mult îl atrăgeau câteva ale unor ţigani din Sineasca, pe care îi cunoştea, din vedere sau din auzite, dar nu de ei trebuia să se lege la început. Mai sigur era să intre pe filieră prin intermediul bijutierului din Valea Vlăicii.

Mai întâi, îl puse pe Strâmbeanu să meargă la bijutier în calitate de potenţial amator de aur. Bijutierul îl simţi însă că nu e cumpărător veritabil şi-i recomandă să meargă la magazinul de specialitate, de pe Unirii, numai de acolo se puteau cumpăra obiecte din aur, el nu făcea

decât să le prelucreze, pentru intervenţii mărunte.

— N-a vrut, nene, cu niciun chip să se bage cu mine în afacere! se plângea stagiarul mai târziu, mentorului său. M-a luat la fix, că dacă vreau aur, de ce nu merg la magazin să cumpăr! Degeaba am încercat să-i explic că aş plăti mai mult decât face, nici n-a vrut să asculte. Ba m-a şi ameninţat, că dacă nu-l las în pace, mă dă pe mâna miliţiei. Auzi mata, să mă dea pe mâna miliţiei!

— Mă băiete, ăsta te-a simţit că nu eşti afacerist! Au fler şi ei, ştiu de la o poştă cu cine au de-a face. Lasă, că o luăm pe altă cale. Mergem în Sineasca, trebuie să dăm de un fir.

Printre ţigani însă nu făcuseră mare brânză. Se fereau ca dracul de tămâie să vorbească despre aur. Cum auzeau despre bijuterii sau galbeni, schimbau vorba şi se făceau că plouă. Nu găsiseră niciun motiv să aresteze măcar pe unul dintre cei bănuiţi că **s-**ar ocupa cu traficul de aur.

Într-o zi de toamnă târzie, după ce cutreieraseră cartierul în căutarea unui om, pe care nu-l găsiseră, Strâmbeanu propuse să mănânce la restaurantul din luncă, deschis în vara ce trecuse. Măgură acceptă imediat, auzi**ndu-**l pe stagiar că-i face el cinste.

În restaurant era lume puţină, zona era prea departe de oraş pentru a fi căutată, numai la sfârşit de săptămână era mai aglomerat. Se aşezară la o masă şi imediat apăru un ospătar, cu şervetul pe braţ, profesional.

— Cu ce vă servesc, vă rog?

— Ceva de mâncare, apucă stagiarul să ceară, fiind întrerupt de un tip brunet, cu o burtă imensă, care se apropiase de masa lor cu un zâmbet afişat larg pe figură.

— A-a, dom Măgurel! Ce plăcere! Îmi daţi voie?

Şi fără să mai aştepte răspunsul, grasul se aşeză la masa lor.

— Ce doriţi? se interesă el, dând înainte cu gura. Ceva de mâncare, sau aveţi alte gânduri?

— Băi, Ciocardel, tu faci ce faci şi te lipeşti de om ca scaiul de câine! zise Măgură, zâmbind. Ziceam să mâncăm şi noi ceva, că ne e cam foame.

— Păi spuneţi aşa, dom Măgurel! Fane! Ia adu tu ceva ca pentru nişte oameni cu o poftă de mâncare ca lumea! Şi vezi, mişcă-te repede!

Ospătarul dispăru, semn că-l cunoştea bine pe gras şi ştia ce are de făcut.

— Şi? se întoarse acesta spre Măgură. Ceva probleme pe aici?

— Cum ai ghicit?

— E simplu. Pe-aici nu vine multă lume în cursul săptămânii fără să aibă o treabă anume.

— Aveam şi noi o problemă şi nu reazolvarăm nimic, că omul pe care-l căutam nu-i acasă.

— Aşa, deci? Înţeleg că şi tovarăşul e…?

— Da, Mişule. Dumnealui este locotenentul Strâmbeanu, mai nou pe la noi. Iar dânsul – şi se întoarse spre stagiar, arătându-i-l pe gras – este Mihai Ciocardel, bulibaşa din faţa luncii.

— Lăsaţi, dom Măgurel, nu mă mai lăudaţi atâta! zise ţiganul, zâmbind încurcat. Ce bulibaşă mai sunt şi eu, dacă n-am decât ce-i aici, pe lângă luncă?

— Mişule, mie să nu-mi spui că n-o duci bine, că nu te cred! i-o tăie Măgură, urmărind cu coada ochiului cum ospătarul Fane le punea în faţă trei păhărele cu ţuică bătrână.

— Dom Măgurel, eu zic să luăm o ţuică înainte de masă. Unii *bea* coniac, da’ eu nu beau, că am auzit că se face din dopuri de plută. Mai bună e ţuica noastră, cu care suntem învăţaţi.

— Aşa zic şi eu, dar eu nu beau nici de-asta.

— Că doar n-oţi fi bolnav? se repezi bulibaşa, părând speriat de posibilitatea aceea.

— Nu mai sunt, am fost. Acum însă mi-au interzis doctorii să mai beau ceva.

— Păi măcar să luăm un suc, ceva…

— Lasă sucul, îmi umple stomacul şi nu mai pot să mănânc ca lumea.

— Bine, dom Măgurel, cum vreţi dumneavoastră. Atunci, noroc!

Stagiarul şi Ciocardel băură din pahare, strâmbându-se amândoi. Măgură zâmbi în sinea lui, „păi dacă se strâmbă aşa, oare cum zice că e bună ţuica?! Şi eu oi fi făcut la fel?”

— Şi cu ce probleme pe la noi? se arătă interesat grasul.

— Mă, Mişule, ţie îţi spun, că poate mă ajuţi cu ceva. Ştiu că tu nu te ţii de prostii… Căutăm aur!

Bulibaşa tresări. Câteva clipe, tot îşi plimbă ochii de la unul la altul, să vadă de n-or glumi cumva, apoi, văzând că amândoi ofiţerii rămâneau serioşi, zâmbi şi el şi trase un gât de ţuică.

— Şi unde îl căutaţi? se interesă el.

— La ai voştri, în ţigănie.

— Dom Măgurel, uite cum stă treaba! Eu nu ştiu pe nimeni care ar mai avea aur, iar dacă mai este vreo salbă, aia e cu hârtie în regulă. Dacă speraţi să vă spun eu ceva, vă înşelaţi. Şi să nu mă faceţi să-mi pară rău că m-am aşezat la masa dumneavoastră!

— Păi stai, mă, că nici nu te-am întrebat ceva! Ce te răţoieşti aşa? Nu-ţi zisei că cu tine n-am nimic, că te ştiu curat?

— Bine, bine, dom Măgurel! Da' nici nu vreau să mai aud de aur!

— Păi nu mă-ntrebaşi tu ce treabă avem noi aci?

— Dracu' mă puse, parcă nu puteam să tac! Ah! Uite-l pe Fane! Aşa, Fănică băiatule! Mititei ne dai acum? Mezelicuri, ceva? Nu? Şi după aia mai ai ceva pus la cald?

— Friptură de porc, zise ospătarul. Abia am primit carnea, e proaspătă. Puţin înăbuşită, cu un pic de usturoi, cu garnitură de cartofi, morcovi sote şi orez şi o salată pe lângă, până mâine nu mai aveţi nevoie de altă mâncare.

Trecură la atac, mititeii miroseau prea plăcut ca să nu-i bage în seamă. Cu muştar dulce-acrişor, erau un deliciu.

— Dom Măgurel, reveni bulibaşa după ce ospătarul se depărtă, eu am auzit că vă interesaţi de ceva aur, şi de-aia profitai de ocazie, că vă văzui, să vă spui că la noi nu mai găsiţi aur. Ştiţi bine că e interzis şi noi ne-am făcut oameni de treabă.

— Chiar aşa? Mă, Mişule! Când am venit noi acum zece ani să vă luăm aurul, tu erai un copilandru, dar tot făceai pe-al dracului, că n-aveţi aur şi n-aveţi, şi când l-am scos noi, că bătrânii voştri se săturaseră de bătaie, n-ai mai avut ce zice.

— Atunci erau alte vremuri, e-hei!… Aveam şi noi aurul nostru, îl strângeam, să ne cumpărăm nevestele. Acum nu mai e aşa, ne-am mai schimbat şi noi.

— Cum nu mai e tot aşa? Să nu-mi spui mie că nu vă mai cumpăraţi nevestele!

— Nu aşa, dom Măgurel. Nu zic că nu se mai cumpără, că ar fi păcat să mint, dacă aşa e obiceiul la noi, nu mă ruşinez să recunosc. Dar nu se mai cumpără cu aur, ci cu altele.

— Bine, Mişule! Hai să nu ne mai supărăm. Dar eu am nişte informaţii că unii se mai ocupă cu trafic de aur. Ai idee de aşa ceva?

— Nu ştiu. Zău că nu ştiu! N-aţi văzut că dintre ai mei nu aveţi clienţi prea mulţi? De când sunt în fruntea lor, le-a atras atenţia să nu

se mai ţină de prostii, că n-am eu chef să plătesc de pe urma lor. Doar ştiţi cum e, când nu se găseşte făptuitorul repede, îl ia pe bulibaşă şi-l freacă până îl toarnă pe cel căutat. Ori eu nu am chef să ajung la dumneavoastră pentru găinăriile vreunuia. Şi-atunci, le-am spus, mă băieţi, ori vă cuminţiţi, ori vă dau pe mâna albaştrilor imediat ce aflu că vă caută. Şi dacă la început nu prea m-au crezut, în câteva luni i-am pus la punct. M-am mai ciondănit cu câţiva, că sunt turnător, de atunci mi se trage şi duşmănia cu neamul unora, alde Boţ, da' n-au ce să-mi facă deocamdată. Oamenii mei o duc bine, i-am băgat în servicii, unora le-am făcut rost de autorizaţii, să facă diverse produse şi să le vândă, aşa că oamenii ţin la mine… Dar de aur le-am spus să se ferească, mie nu-mi trebuie aşa ceva. Şi până acum n-am cunoştinţă să se ocupe careva de aur…

Îl întrerupse din nou ospătarul, care aducea o sticlă cu vin şi trei pahare mari. Le puse pe masă, le umplu şi se retrase discret, anunţând că apar şi fripturile imediat.

— Bine, Mişule, te cred. Dar eu am informaţii totuşi că ai voştri se mai ocupă cu aur. Mi-ar părea rău să te prind cu minciuna.

— Dom Măgurel, dacă aflu că vreunul se ţine de aur, vi-l dau pe masă fără vorbă multă! Păi ce? parcă nu ştiu eu că nu e de glumă cu dumneavoastră? Ştiu şi eu, şi mai ştiu şi alţii…

De la o masă se auziră vorbe pe ton ridicat, un ospătar încerca să-l potolească pe unul care zicea ceva de o geantă, apoi ieşiră afară.

— Se mai pileşte omul, constată Ciocardel, zâmbind a scuză pentru cel care vociferase.

Un ţigănuş intră pe uşă, îl căută din ochi pe bulibaşă şi, când îi prinse privirea, îi făcu semn cu mâna să vină la el.

— Ce-o vrea?! se miră Ciocardel. Mă iertaţi o clipă, mă duc să văd despre ce e vorba.

— Nea Oprică, se repezi Strâmbeanu după plecarea ţiganului, matale mă uimeşti. Păi, să-i spui ăstuia ce căutăm noi? Păi aşa i-ai pus în gardă pe toţi! Zău dacă înţeleg ce planuri ai!

Măgură zâmbi.

— Dacă te-ai gândi un pic, ai vedea şi tu că nu greşesc deloc procedând aşa. În primul rând, din cercetările noastre el a dedus oricum ce căutăm, deci nu-i mai spun o noutate vorbi**ndu-**i de aur. Iar dacă ştie ce căutăm, o lasă mai moale, le spune tuturor celor care se ocupă cu aurul că e bine să se liniştească o perioadă. Ştiu că le e frică

de mine, nu m-am jucat niciodată cu ei, când am avut ocazia, i-am băgat imediat la închisoare. Deci iată un câştig imediat: nu i-om prinde repede pe traficanţi, dar şi ei se mai potolesc cu vehicularea aurului. Apoi, niciodată nu se ştie de unde sare iepurele. L-ai auzit că nu se are bine cu un neam întreg, şi ăştia nu se joacă nici ei, ţin duşmănia o viaţă întreagă. Dacă, din întâmplare, unul din ăia se ocupă cu aurul, poate bulibaşa ăsta ni-l toarnă. Căci, să ştii, ăsta nu se laudă, din zona asta au fost foarte puţine evenimente de când l-au ales pe el bulibaşă.

— Dar parcă prea multă încredere îi acorzi!

— De, Mirceo! Ştiu şi eu ce să zic? O viaţă întreagă am avut de-a face numai cu ei, rareori am avut ocazia să cercetez şi oameni mai… Şi i-am cunoscut suficient. Pe mulţi îi cunosc personal, şi ei mă cunosc pe mine. Cu unii sunt chiar apropiat, prieten aş putea spune. Dar prietenia asta ţine atâta timp cât sunt omul uniformei… Mai profit şi eu din când în când, ca acum, de exemplu, mai face vreunul cinste, mai economisesc şi eu din banii mei. Căci ăştia, nu ştiu cum or face, dar au bani mai mulţi decât noi. Când om avea timp, să-ţi povestesc nişte chestii de-ale lor, de n-ai crede!… Ia uite la Ciocardel, ce nervos e!

Bulibaşa venea, nervos, într-adevăr, urmat de tipul care vociferase mai înainte. Îi trase şi acestuia un scaun la masa lor şi-l invită să se aşeze.

— Dom Măgurel, omul ăsta are nevoie de ajutorul dumneavoastră! anunţă el, arătându-l pe necunoscut, un tip trecut de treizeci de ani, blondin, cu început de burtă şi chelie.

— Cum aşa? se miră Măgură, cu gândul la friptura care întârzia, speriat de posibilitatea de a o pierde.

— Zice că a avut o geantă cu bani şi i-a dispărut, lămuri Ciocardel, pufnind. Spune, domnule! Spune despre ce e vorba!

— Păi aşa e, zise necunoscutul, cu glas pierdut. Avusei o geantă cu bani, şaizeci şi nouă de mii, o geantă din piele de porc, mai veche… O lăsai colea, pe scaun, până mă dusei la… şi când venii înapoi, nu mai era.

— Cum te numeşti? întrebă Măgură.

— Olteanu Ilie. Nu sunt banii mei, sunt primele muncitorilor…

— Şi ce cauţi, tovarăşe, cu banii oamenilor la cârciumă?

Olteanu era încurcat, motivul prezenţei sale acolo, în restaurant, n-ar fi vrut să-l spună.

— Ce să mai vorbim!… Chestia e că mi-a dispărut geanta cu toţi

banii! De unde s-o mai iau eu acum?

— Trebuia să te gândeşti şi dumneata înainte, nu acum! îl certă Măgură. Acum de unde să iei geanta? Ai văzut pe careva care se învârtea în jurul dumitale?

— Ce să vadă, dom Măgurel! interveni furios Ciocardel. Nu vedeţi că miroase a trăscău de la un kilometru?

Olteanu lăsă ochii în jos, recunoscând indirect că băuse, poate mai mult decât ar fi trebuit.

— Păi bine, domnule, zise Măgură, dumneata te pui pe băutură când ai o avere în geantă? Şi o mai laşi şi nesupravegheată!

— De unde să ştiu eu că...

— Ce să ştii, tovarăşe? De ce nu te-ai dus cu banii la serviciu? Ce cauţi pe-aici cu banii oamenilor?

— Tovarăşe, nu mă nenorociţi! începu Olteanu să se vaiete. Am doi copii şi e păcat de ei. Acum... faceţi ce vreţi, dar măcar ajutaţi-mă să găsesc banii. N-am de unde să-i pun la loc repede. Acum, de dimineaţă, îi luai de la bancă. Dacă nu-i găsesc, mă duc la Jiu şi mă înec, că la lucru nu mai am ce să caut.

— Era mai bine dacă o făceai înainte de a pierde banii! zise Măgură şi se întoarse spre bulibaşă: – Bă, Mişule, nu mai vine friptura aia?

— Acuma vine, dom Măgurel! răspunse Ciocardel, uitându-se spre perdeaua prin care se trecea spre bucătărie. Ce-o face şi Fane ăsta, parcă puse de mămăligă...

Dar numitul Fane parcă ar fi ghicit că era momentul să apară, tocmai trecea prin perdea, cu trei farfurii în mâini, iar în urma lui o picoliţă aducea salatele.

— Hai, Fane, zise Ciocardel, ce dracu' te moşeşti atâta! Că mi-e o foame de lup!

— Nea Mişule, se apără ospătarul, era nevoie să le pârpălesc un pic, să nu ziceţi că v-am dat vreo talpă de la gheata lu' moşu-meu.

Cei trei se apucară de mâncat şi nu-l mai băgau în seamă pe Ilie Olteanu, care înghiţea în sec, uitându-se la fripturile lor, dar nu-i mai ardea lui de mâncare.

— Şi cu mine cum rămâne? rupse el într-un târziu tăcerea, privind la Măgură cu speranţă.

— Cu dumneata?! se miră acesta, de parcă atunci îl descoperise. Păi de unde vrei să-ţi scot eu banii?

— Nu faceţi cercetări, ceva…?

— Pe cine să cercetez, domnule? Pe el, sau pe el, sau pe el? şi-i arăta când pe unul, când pe altul din cei care mai erau în restaurant. Eu am venit aici ca să mănânc, nu pentru banii dumitale!

— Păi, credeam că…

— Ce credeai?

— Că sunteţi de la miliţie. Aşa mi-a zis dumnealui, şi-l indică pe Ciocardel.

— Şi dacă n-am fi? îl încercă Măgură.

— Atunci aşa fi chemat miliţia…

— Şi-ar fi durat o oră până venea careva. Şi-n timpul acesta, urmele s-ar fi şters… Vezi? De ce nu mă laşi să mănânc eu liniştit, ca să pot trece la treabă cum trebuie?

— Iertaţi-l, dom Măgurel, interveni Ciocardel. Dumnealui se dusese să dea telefon la miliţie, dar eu l-am oprit. Am zis că dacă tot sunteţi dumneavoastră acilea, să nu se mai deplaseze alţii. Eu sunt de vină…

Măgură îl privi pe ţigan câteva clipe, lung, bănuitor.

— Mişule, tu de-al dracului făcuşi aşa, ca să nu-mi cadă mie bine friptura asta. Ce ziseşi, mă, dacă tot îi fac cinste, măcar să-i cadă greu la stomac. Aşa e?

— Da’ de unde, dom Măgurel! se apără zâmbind Ciocardel. Eu v-am făcut cinste cu cea mai mare plăcere, şi dumneavoastră…

— Atunci, n-ai vreo idee, ceva?

— Ba am, dom Măgurel. Cum să nu am? Că nu mă chemă puradelul ăla degeaba. Da’ să vedem, nu pot să promit nimica. Dacă nu fu unul de-al meu, nu-l scoatem uşor.

— Aha!… Mă, da’ bună friptura asta! Aşa, cu un pic de grăsime pe ea, e cum nu se poate mai bine.

— Atunci, să dau un telefon la miliţie? îndrăzni din nou Olteanu să-i tulbure.

— De ce să dai?

— Păi… să vină, să cerceteze…

— Ce să cerceteze, domnule? Unde lucrezi dumneata?

— La termocentrală, la şantier.

— A-ha! Şi ce faci acolo?

— Sunt macaragiu, pe o automacara.

— Şi câştigi bine?

— Aşa şi-aşa… Aş câştiga mai bine, dar nu pot să lucrez program lung, căci sunt la liceu, la seral, şi trebuie să mă mai pregătesc…

— Şi pe-aci, ce căutai?

— Tovarăşe, eu vă spun, dar să rămână între noi, că dacă află nevastă-mea…

— Am înţeles! Erai cu femeie.

— De unde ştiţi?

— De la dumneata.

— Păi… eu nu zisei nimic.

— Nici nu era nevoie de mai mult. Era blondă?

— Nu. Brunetă. Cred că era…

Măgură sesiză reţinerea omului şi-l ajută:

— Ţigancă?

— Da. Dar să ştiţi că nu arăta. Era aşa bine îmbrăcată, şi stilată, că mă păcăli de tot.

— Dar unde e? Că nu văd nicio femeie pe-aci.

— Dispăru. Cred că ea luă geanta. Când venii eu de la closet, n-o mai găsii nici pe ea, dar nici geanta. Şi ce mă păcăli cel mai mult, fu că femeia îşi lăsă pe masă poşeta, pachetul de ţigări şi o brichetă, de crezui că o fi şi ea pe-aci, ca omul. Când văzui că nu mai era geanta mea, era cam târziu.

— Păi atunci e simplu, domnule, se înveseli Măgură. Cum o cheamă pe femeie?

— Aia e, că nu ştiu. **S**-a recomandat Nu-ţi, probabil de la Elena, dar nu cred că o cheamă aşa.

— Păi n-o cunoşti deloc? ziceai că…

— De la bancă mă luă, tovarăşe. Mă întrebă cât e ceasul şi aşa intrarăm în vorbă… Meşteră, nu glumă. Mă păcăli ea pe mine, om încurat şi cu doi copii! Mă păcăli, mă păcăli! Acum două ore o cunoscui şi parcă îmi luă minţile. Acum ce mă fac eu?

— Nu ştiu ce faci. Ar fi fost mai bine să te gândeşti înainte la ce **s**-ar putea întâmpla dacă umbli cu atâţia bani la dumneata, tocmai aici…

Ciocardel se ridicase de la masă, fără un cuvânt, şi se îndreptase spre ieşire, de unde-i făcuse semn un ţigănuş. Vorbiră ceva, apoi bulibaşa se întoarse la masă.

— Dom Măgurel, eu zic că nu mai e cazul să faceţi cercetări. Am găsit geanta.

— Aţi găsit-o? sări Olteanu, neîncrezător. Unde e? Cine a luat-o?

— Nu e important cine a luat-o, răspunse ţiganul, supărat. Asta să-ţi rămână învăţătură de minte, să nu mai umbli cu bani la dumneata şi să nu te mai uiţi după prima fustă care-ţi iese în cale.

— Dar unde este geanta? insistă păgubaşul.

— E pe un scaun, afară.

— Să n-o ia cineva iar, se sperie Olteanu şi se ridică zbughind-o spre ieşire.

— N-o mai ia, bă, nici dracu'! strigă vesel Ciocardel. Până mâine poate să stea acolo şi nu se mai atinge nimeni de ea… Dom Măgurel, eu zic să nu mai faceţi cercetări. N-am nevoie să apară oamenii mei pe la dumneavoastră. A fost o întâmplare neplăcută.

— Cum, Mişule, să nu fac şi eu un raport că am dezlegat rapid un caz atât de încurcat?

— Dom Măgurel, eu aşa vă rog să faceţi, lăsaţi-o baltă! Muierea aia a fost ca o oaie capie, nu s-a gândit ce face. Dacă ştiam de unde l-a agăţat pe papiţoiul ăsta, eram cu ochii pe ea, da' de unde să visez eu că l-a luat de la bancă?

— Mişule, zău dacă nu eşti tu nebun! Tu vrei să am necazuri? Dacă face ăsta reclamaţie?

— Ce reclamaţie? Păi ăsta e mulţumit că şi-a găsit banii, altfel puşcăria îl mânca! îi arde lui de reclamaţie cum îmi arde mie de…

Nu mai spuse de ce ar fi trebuit să-i ardă lui atunci, căci Olteanu se apropia de masa lor, cu geanta regăsită în mâini, zâmbind fericit.

— Nu lipseşte nimic! anunţă el bucuros. Doamne, ce bine că am găsit-o!

— E bine atunci, zise Măgură. Acum ar trebui să ne dai dumneata o declaraţie, cum ai pierdut geanta, cum ai găsit-o…

— Ce declaraţie? sări Olteanu ca ars, strângând speriat geanta la piept. Nu dau nicio declaraţie!

— Cum nu dai, domnule? se miră Măgură. Atunci cum vrei să prindem hoţul, să-l pedepsim conform legilor noastre?

— Care hoţ? Nu înţeleg despre ce vorbiţi.

— Mă, nene – o luă Măgură alene, păi nu venişi dumneata la noi că pierduşi o geantă cu şaizeci şi nouă de mii de lei în ea?

— Păi n-o pierdui. Uitaţi-o aci!

— Acum o văd şi eu, da' mai 'nainte nu era.

— Nu era, că o uitai colea, afară, pe un scaun, zise Ilie Olteanu,

zâmbind strâmb.

— Deci nu ţi-o fură nimeni, da?

— Cine să mi-o fure? Aici sunt numai oameni cinstiţi, nu hoţi.

— Nea Oprică, ăsta-şi bate joc de noi! interveni Mircea Strâmbeanu, supărat. Ascultă, bă!…

— Lasă-l! îl opri Măgură, căci stagiarul dădea să se ridice de pe scaun.

— Da' cum să-l lăsăm aşa? întrebă Strâmbeanu, ridicat pe jumătate, neştiind ce să facă, să-şi continue mişcarea sau să se aşeze la loc.

— Ce vrei să-i faci? Omul nu reclamă nimic, niciun furt, nu-i aşa, tovarăşe?

— Aşa e! aprobă bucuros Ilie Olteanu. Nu e vorba de niciun furt. Poate am băut un pahar mai mult…

— Vezi, Mirceo? zise Măgură, împingându-şi tovarăşul înapoi pe scaun. A fost vorba de o neînţelegere, atâta tot. De ce să ne supărăm pentru atâta lucru? Mai bine hai să terminăm friptura asta, că mai avem şi alte treburi.

Olteanu nu prea ştia ce să mai facă. Ar fi plecat, dar nu găsea o modalitate de retragere onorabilă şi, mai ales, una din care să înţeleagă clar că nu mai era ameninţat de darea la iveală a faptei lui necugetate. Ciocardel fu cel care îl scoase din încurcătură, luându-l deodată la rost:

— Bă! Tu ce mai cauţi pe-acilea?

— Păi, eu… ştiţi… aş vrea să…

— Ia întinde-o, bă, de-acilea! Şi să nu dea dracu' să te mai prind în cârciuma asta zece ani de zile! Hai, mişcă-ţi fizicul!

— Dar eu aş vrea să…

— Mişcă, bă! Tu n-auzi ce spun eu? Lasă gălăgia şi ia-ţi valea până nu mă supăr!

Ilie Olteanu salută stângaci şi, cu geanta strânsă la piept, ieşi încurcat.

— Din cauza unuia ca el să pierd eu cinstea alor mei! pufni Ciocardel, supărat.

— Ai văzut cum a-ntors-o? zise Măgură, vesel. Parcă mă şi supără… Să-l fi dat pe mâna ălora de la el, să vadă şi ei cui încredinţează banii!… Dar de unde ai scos geanta?

— Eu?! De unde s-o scot? Era acolo, pe scaun, la intrare.

— Hai, Mişule, ce dracu'! Tu crezi că mă duci pe mine? O luaşi şi

tu ca ăla?

— Nu, dom Măgurel, ce naiba! Doar suntem şi noi cunoştinţe vechi… Da' dacă ăsta zice că n-a fost niciun furt, eu de ce să scornesc că a fost?… Când a venit puradelul ăla de mi-a făcut semn, am ştiut imediat cum s-a întâmplat, căci îmi cunosc oamenii ca pe buzunarul meu. Am trimis vorbă să fie adusă geanta înapoi imediat, altfel dăm de dracu' toţi. Şi oamenii au înţeles. Aţi văzut ce repede au adus geanta înapoi? N-aveau chef de albaştri în sectorul meu. Dar tot mi-e necaz, că trebuia să-l ţinem pe Olteanu ăsta mai mult timp pe jar.

— Lasă, că şi aşa, cred că nu i-a căzut deloc bine!

10.

Din păcate, afacerea cu aurul nu-şi găsea o rezolvare. Timpul trecea şi ei băteau pasul pe loc. Dintre toţi bănuiţii, nimeni nu părea a se mai ocupa cu traficul de metal galben.

Colonelul Augustin Szosz nu-şi manifesta defel nerăbdarea. La fiecare două săptămâni cerea un raport de la Oprea Măgură, pe care îl parcurgea fără comentarii, după care-şi punea rezoluţia: „Continuaţi”. Şi cei doi locotenenţi continuau, cam de-a surda, căci rezultate concrete nu aveau.

Făcuseră investigaţii destul de amănunţite, solicitaseră şi sprijinul Securităţii, în speranţa că vreunul din cei urmăriţi de ei ar fi avut dosar şi pe la ei, dar nu primiseră decât acelaşi răspuns stereotip: „Numitul nu figurează în evidenţele noastre”.

Oprea Magură apelase şi la câţiva vechi borfaşi, care îi erau oarecum îndatoraţi, de pe vremea când îi făcuse iertaţi de cine ştie ce găinărie măruntă, oamenii erau dornici să-l ajute, dar cum auzeau că era vorba de aur, se retrăgeau deodată în ei şi nu mai scoteau o vorbă.

Nu mai ştia ce să facă, ce metodă să mai aplice pentru a ieşi din impasul în care intrase. Totul se schimbase de când fusese el internat în spital, nimic nu-i mai ieşea. La început se bucurase de misiunea aceea, era vorba doar de aur, dar curând înţelesese că nu va fi nici măcar greu, ci foarte greu să dea de capătul afacerii, iar asta îl nemulţumea profund. Nu era prima sarcină pe care n-o ducea la capăt, avusese atâtea pe care nu le putuse rezolva, sau le rezolvase prost, dar chiar acum, când avea un nou şef, pe care nu-l cunoştea, în faţa căruia ar fi vrut şi el să iasă în evidenţă cu ceva, tocmai acum nu ieşea nimic.

Şi mai erau şi problemele lui, personale, de care nu se putea detaşa, orice-ar fi făcut. Manole mergea bine cu şcoala, era **într-**a noua,

Victor era în anul doi de facultate, dar amândoi erau mari şi cereau din ce în ce mai mulţi bani, ori salariul lui şi al Gicăi nu prea le mai ajungeau. O avansare în grad i-ar fi adus şi o creştere la salariu, dar evenimentul întârzia neaşteptat de mult. Degeaba îi repeta Mircea Strâmbeanu că îl văzuse el pe o listă de avansări, lista aceea parcă fusese ascunsă şi murise înainte de a se naşte. Avea dreptul la o avansare şi, dacă ar fi fost tot sub conducerea fostului colonel Buşe, ar fi îndrăznit să iasă la raport, să-şi solicite şi susţină dreptul. Acum însă, cu un şef de câteva luni, n-ar fi îndrăznit pentru nimic în lume.

Devenise nervos, acasă nu se mai simţea bine, Gica nu bănuia ce probleme grave îl apăsau şi se certa cu el din orice fleac. Acum, dacă nu mai găsea motiv de ceartă din băutură, devenise deodată geloasă, ea, care în tinereţe nu băga de seamă mai nimic. Şi, în loc să-l sprijine sufleteşte, pentru a trece mai uşor peste momentele de derută, mai mult îl supăra şi-i înnegura sufletul.

Ca un făcut, exact în perioada aceea se întâlnise cu Eufrosina Potolincă, cu totul întâmplător. Ea fusese cea care îl oprise pe stradă, în faţa blocului *Femina*. Era singură. Îl întrebase dacă avea un program anume, nu, nu avea, atunci putea să meargă pe la ea, pe stradă era frig, era început de februarie şi crivăţul bătea uşor, dar tăios. Acceptase imediat, lăsându-l pe Strâmbeanu să-l aştepte cam mult la sediu, tocmai când ar fi trebuit să meargă din nou în Sineasca, după un tip care făcuse câteva drumuri la Timişoara în ultimele săptămâni.

La pictoriţa acasă era cald şi bine, mirosea a lemne încinse, focul duduia în sobă. Se instalase comod într-un fotoliu adânc, ea îi adusese un păhărel cu o băutură neobişnuită pentru el, de-un deget pe fundul unui pahar înalt.

— Ce-i asta? întrebase el, nerecunoscând băutura după culoare şi miros.

— Uischi, îi spuse ea. E ceva englezesc. E bun, îndrăzneşte!

— Dar eu nu mai beau de câteva luni…

— Zău? Am auzit că ai avut probleme cu sănătatea. Ce-ai avut? Ulcer?

— Nu. Ceva cu nervii…

— Aha! Din cauza slujbei! stabilise ea, şi el n-o contrazisese.

Pictoriţa trecuse după perdea şi se schimbase, apărând într-un halat destul de transparent. Se aşezase pe sprijinitoarea de mână a fotoliului şi se aplecase peste el ca să ia paharul cu băutura aceea

englezească.

— Dacă nu bei tu, cred că nu mă opreşti să beau eu, se scuzase ea. Am îngheţat de frig…

Cu pieptul îi strivise faţa, trimiţându-i în nări un parfum discret, dar pătrunzător.

— Şi ce mai face apărătorul liniştii şi ordinii publice? Tot cu banditţii te mai lupţi?

— Nu chiar. Acum am altele pe cap, mai importante decât găinarii şi borfaşii.

— Zău? Nu te lauzi?

— Mă ştii pe mine că mă laud? Am o misiune mai importantă, dar şi mai grea. Ce să-ţi povestesc, nici meseria asta a mea nu este uşoară. Dar tu?

— La mine, totul merge bine. Încă mai sunt o femeie atrăgătoare, pentru a mai prinde în plasă diverşi oameni importanţi.

— Tot cu asta?…

— Dar cum ai crede că m-aş putea realiza altfel? Eu ştiu că am talent şi că am ceva de spus în pictură, dar una e pictura care se cere şi alta e cea care-mi place mie s-o fac. Una cu alta nu prea se împacă. Şi, negăsind altă cale de a le face totuşi să convieţuiască, mă descurc tot aşa… Nici n-ai crede cât e de greu să devii un pictor recunoscut, apreciat, dar mai ales să şi rămâi astfel! Am cunoscut o mulţime de tinerei, care se cred chemaţi de artă şi fac numai tablouri ce răspund cerinţelor realismului socialist. Publicul însă a început să se plictisească să vadă numai sudori, turnători, liniori, toţi cu figuri colţuroase, de oameni hotărâţi să răstoarne lumea. Ce lume să mai răstoarne? Gata! S-a terminat cu revoluţia! Nu mai vezi decât figuri de muncitori peste tot. Frumuseţea, gingăşia femeii, nu mai există. Până şi femeia, dacă e pictată, tot sudoriţă o vezi, sau macaragiţă, sau lângă războaiele de ţesut, de parcă s-a terminat definitiv cu rolul femeii, de element plăcut, gingaş, care cere ocrotirea bărbatului. Femeia a devenit egală cu bărbatul, nimic de zis, dar bărbaţii uită că ea mai are de îndeplinit o normă de care ei nu sunt în stare s-o facă: să aibă grijă de familie, de copii, de bărbat, de mâncare, de spălat, şi câte şi mai câte… Dar ce-ţi vorbesc eu ţie despre toate astea? Cât oare te interesează pe tine problemele vieţii? Tu nu ştii decât de tine şi de viitorul familiei tale. Nu-ţi cunosc nevasta, dar îmi închipui că la patruzeci de ani e deja o femeie trecută. Aşa e? Nu, să nu-mi spui!

Femeia e frumoasă la douăzeci de ani, dar la patruzeci nu mai e, dacă nu se întreţine. Ori un bărbat poate fi frumos şi la şaizeci, dintr-un anumit punct de vedere… Şi cei mai mulţi vizitatori ai expoziţiilor mele sunt bărbaţi. Ei se uită la tablouri, căutând frumuseţea în toate, până şi la portretul unei sudoriţe zâmbitoare. Femeile, în schimb, ştiu mai bine că ce e reprezentat pe pânză nu e real. Femeia muncitoare, mai ales la muncă fizică grea, nu mai este femeie. Se transformă într-un robot, într-un obiect care nu ştie decât să muncească la fabrică, să muncească acasă şi eventual să mai toarne câte un copil din când în când. Personal, regret nespus vremurile dinainte, când femeile care lucrau erau puţine, şi aveau şi ele timpul lor, în care să se pregătească pentru momentul reîntâlnirii zilnice cu bărbatul, pe care-l întâmpinau mereu proaspete, voioase, odihnite chiar… Ce vremuri!

— Mă, fata mea, dar eu te-am întrebat doar ce mai faci, iar tu te-ai apucat să-mi faci teoria femeii în pictură şi-acasă. Ce-ţi veni?

— Aşa mă apucă şi pe mine uneori… Mi-e necaz că nu pot să expun mai multe tablouri din acelea pe care le fac din sufletul meu. Cenzura este foarte drastică şi rareori scapă câte o pânză mai neortodoxă. Şi limitele astea sunt atât de înguste, că foarte greu mă descurc.

— Dar la cenzură nu e tot un bărbat?

— Ba da… Ah, banditule! Ce vrei să insinuezi?

— Păi, după cum te cunosc, ar fi trebuit să te descurci…

— Află că m-am şi descurcat! Numai că a fost foarte greu, căci în posturile acelea oamenii se schimbă mai des decât în altele, şi trebuie să-mi aplic metodele asupra tuturor, pe rând. A fost mai greu, dar a mers. Şi cel mai greu mi-a fost în anul trecut, când a venit unul nou, mai în vârstă. Două luni l-am curtat şi l-am încălzit, dar el nimic, lemn! se lăsa greu, neam de ţărănoi, nu ştia decât ce scria în cartea lui şi nimic mai mult. Credeam că niciodată n-o să-l pot păcăli, dar m-a ajutat norocul într-o seară şi, după o mică petrecere, l-am adus la mine, mai mult cu de-a sila, era şi cam parfumat… L-am lăsat să trezească cât de cât, ca să fie conştient, şi atunci l-am pus la munci. Să-l fi văzut cum făcea!… Când s-a dezmeticit el ca lumea, l-a prins vorbăria, şi mi-a povestit din viaţa lui, o viaţă petrecută într-o luptă continuă pentru ridicarea pe treapta socială. Cândva poate am să-ţi povestesc ce mi-a spus el atunci, merită, ca să poţi trage nişte concluzii, să nu păţeşti şi tu ce a păţit el… L-am simţit slab, nu l-am fotografiat. A mai venit de

câteva ori pe la mine, rar, că ba nu are timp, ba una, ba alta şi aşa am rămas cam prieteni. El mi se confesează adesea, e un om muncit de idei şi de gânduri, eu îl ascult, căci ştiu să ascult, şi aşa mai aflu câte ceva ba despre unul, ba despre altul… Şi, în afară de asta, mă descurc de minune prin hăţişul legilor, scrise şi nescrise, privitoare la pictura cea nouă. Apropo, vrei să-mi mai pozezi pentru un portret?

— Dacă doreşti tu, sunt gata să-ţi pozez.

— E-n regulă. Uite, pe la începutul lunii viitoare mai caută-mă, de regulă mă găseşti acasă imediat după prânz.

— De Stelian mai ştii ceva?

— Stelian? **S**-a ajuns. Nu ştiai?

— Nu l-am mai văzut cam demult.

— Ce prieteni sunteţi voi, dacă nu vă căutaţi mai des? Şi-i mai eşti şi naş!

— N-am timp, asta e!

— Fugi de-aci, că nu te cred! Stelian este cel mai bun reparator pentru aparatura medicală. Era vorba să meargă la un schimb de experienţă în Austria. A fost şi în Rusia, pentru o intervenţie la un ştiu ce aparate.

— I-auzi, tu! Păi cum naiba a făcut ăsta? Cu trecutul lui…

— Un avantaj al societăţii noastre, omul bun iese până la urmă în evidenţă, chiar dacă ani de zile este tras pe dreapta. Mai du-te şi tu pe la el, are nişte suveniruri frumoase din Rusia, ai ce vedea.

Plecase de la Eufrosina Potolincă mai vesel, parcă ora petrecută cu ea îi înlăturase grijile. Se dusese direct la sediu, unde Strâmbeanu îl aştepta neliniştit.

— Pe unde umbli, nene? îl luase el imediat la întrebări.

— Mă, băiete, nu mă simt deloc bine şi stătui un pic în pat. Nu şi ce am, parcă mă dor picioarele.

Şi bietul stagiar îl crezuse, că doar aflase ce boală avusese şi nimeni nu ştia dacă fusese rezolvată pentru totdeauna, Măgură însuşi lăsând o portiţă deschisă pentru eventuale urmări.

Săptămâna următoare îl căutase pe Stelian, din**tr**-o pornire ciudată, nu din prietenia care-l legase oarecum de-a lungul anilor de fostul ofiţer, ci mai mult ca să vadă cu ochii lui dacă acela se descurca cu adevărat mai bine decât el. Nu-l găsise acasă, era plecat pentru câteva zile la Bucureşti, dar Suzana era acasă cu copii şi-l primise bucuroasă. Îi reproşase că iar nu mai dăduse pe la ei atâta timp, îi

povestise ce mare se ajunsese Stelian al ei, îi confirmase că era vorba cu adevărat să plece în Austria, la un schimb de experienţă, că i se propusese să meargă la Institutul de Fizică Atomică, în capitală, dar el se lăsa greu, mai mult pentru a avea motive să ceară un salariu mai mare.

Plecase de la familia Pârvănescu cu un gust amar. Ăia se descurcaseră mult mai bine decât ei, decât el, care se zbătea atâta ca să-şi facă viaţa mai uşoară şi mai bogată, lui şi alor lui.

Zile de-a rândul fusese întors pe dos, acasă se certa mereu cu Gica, la serviciu nimeni nu-i mai intra în voie, se schimbase brusc, devenind irascibil şi bănuitor. Până şi căpitanul Gheţişoară, cel mai mucalit şi mai greu de speriat om îl ocolea şi nu mai îndrăznea să-l facă martorul poveştilor lui din lumea miliţienilor, după ce **într-**o zi Măgură îl înjurase de mamă la ureche, ca să nu-l audă alţii şi să poată fi adus în faţa comisiei de disciplină.

Căutase scăparea tot la Eufrosina Potolincă, la care, de fapt, îi stătuse mereu gândul în săptămânile acelea. O căutase **într-**o zi, după cum îi ceruse ea, cu gând să-i pozeze pentru un nou portret şi să profite astfel de câteva – multe – ore petrecute împreună cu ea. O găsise acasă, dar pictoriţa nu mai era în apele ei şi nici nu mai era dispusă să-i facă portretul.

— Băiatule, tu n-ai simţit că ceva **s-**a schimbat în ţara asta? Acum nu mai am nevoie de tablouri la comandă. Pot să pictez aşa cum cred eu că trebuie să picteze un artist adevărat, un artist al epocii moderne. Gata! **S-**a terminat cu multe. Tu nu vezi că peste tot se fac schimbări, şi de cadre, şi de opinie? Ce naiba, voi pe ce lume trăiţi?

— De ce mă iei aşa? De noi va fi nevoie pentru aceleaşi misiuni, indiferent de structura societăţii. N-am inventat eu vorbele astea, le-am furat de la nenea Grosu, fie-i ţărâna uşoară! Pentru mine nu **s-**a schimbat nimic, deocamdată.

— Ai dreptate, deocamdată! În alte zone ale vieţii se simte totuşi un val proaspăt… Încă nu e clar ce şi cum va fi, dar, îţi spun eu, totul se îndreaptă spre o mai mare libertate. Ai să vezi, oamenii vor ieşi din barierele dogmei, vor deveni mai liberi, şi în gândire, şi în exprimare. Nu mai am nevoie de portretul tău, îmi pare rău. Dar asta nu înseamnă că nu mai trebuie să treci pe la mine…

Şi mai trecuse, de câte ori îi spusese ea, dar numai la orele hotărâte de ea, niciodată la altă oră, sau în altă zi.

Ancheta la care erau angajaţi el şi Mircea Strâmbeanu părea intrată definitiv în eclipsă, când, pe neaşteptate, apăru un element nou, care le dădu pe mână un fir şi o pistă de urmărit. În târgul săptămânal, ce se organiza pe un loc viran din Romaneşti, în cursul unui control de rutină, un tânăr fu descoperit că avea asupra lui nouă galbeni de-ai Mariei Tereza. Arestat, omul intră imediat pe mâna lui Măgură, care scoase de la el toate amănuntele pe care binevoise să i le dea, câteva nume din filiera timişoreană, care procurau banii de aur de la sârbi. O nouă cerere către miliţia bănăţeană le aduse şi lor câteva nume de traficanţi din Oltenia. Arestările se făcură noaptea, cu mobilizarea a numeroase cadre. Percheziţiile dădură la iveală nu numai aur, ci şi obiecte trecute fraudulos prin vamă, magnetofoane, aparate foto, ţigări străine, ba chiar şi valută.

În câteva zile de anchetă paralelă, Măgură obţinu şi alte nume de la cei arestaţi. Unii cedau mai greu la interogatorii, dar metodele lui Măgură îi făcură până la urmă pe toţi să spună mult mai multe decât ar fi dorit.

O nouă serie de arestări îl aduse din nou pe Măgură în atenţia şefilor. Cu ocazia ridicării bănuiţilor şi a percheziţiilor domiciliare, bogăţiile confiscate se ridicau la valori de necrezut. În sfârşit, putuse să-l salte şi pe bijutierul din Valea Vlăicii, un tip şmecher şi prevăzător, pe care nu-l putuse înfunda decât după ce-l confruntase cu aproape douăzeci de martori, unii care-i vânduseră aur, alţii care-l cumpăraseră de la el. După câteva zile de anchetă, obositoare pentru ambele părţi, bijutierul căzuse psihic şi dezvăluise câte ceva din activitatea lui ilegală. Printre numele „turnate” de el, se afla şi un oarecare Noe, fost medic stomatolog.

Când citise Măgură raportul interogatoriului – desfăşurat în lipsa lui, în cursul după amiezii precedente – fu cuprins de o bucurie fără seamăn. Toate se legau cum nu se poate mai bine. Iată că, după ani buni de zile, Noe Avraam îi venea din nou bine la mână. De data asta nu avea să-i mai scape.

Ceru arestarea lui imediată, mergând personal la colonelul Szosz, ca să-i semneze mandatul de arestare. Sibianul semnă ordinul fără să-l citească prea atent, apoi, când să i-l întindă lui Măgură, parcă amintindu-şi ceva, trase hârtia înapoi.

— Noe?... Îţi spune ceva numele acesta?

— Da, tovarăşe colonel. Este o veche cunoştinţă de-a mea...

L-am mai prins cu aur, pe vremuri, dar n-am putut să-l arestez atunci.

— Da, da, îmi amintesc acum. Am citit numele lui în dosarul dumitale… Dar să ştii, m-a surprins ce dosar gros ai la cadre. L-am studiat, filă cu filă… Multe ai mai făcut şi dumneata… Ce-ai zice dacă l-aş da pe acest Noe în sarcina altcuiva? Te-ai supăra?

— Cum ordonaţi.

— Mă gândesc că dumneata ai fi prea pătimaş în anchetă, ai avut de suferit din cauza acestui om… Chiar ar fi cazul să-ţi încredinţez altă misiune…

— Cum, tovarăşe colonel?! aproape că strigă Măgură. Tocmai acum, când simt că suntem pe terminate cu banditţii ăştia, să-mi luaţi misiunea?

— Am să-ţi explic de ce m-am gândit să procedez astfel… Şi cred că acum este momentul să schimbăm echipa. Am remarcat că oboseala, şi fizică, şi psihică, vă pune probleme, atât dumitale, cât şi colegului Strâmbeanu. O minte obosită nu mai gândeşte clar, se pot pierde unele amănunte, nesemnificative la prima vedere, dar foarte importante la o analiză ulterioară. O schimbare de echipă are şi avantaje, şi dezavantaje. Cei care pleacă ştiu probabil mai multe, dar chiar multitudinea cunoştinţelor în problemă devine un impediment în rezolvarea ei. O echipă nouă preia repede anumite date şi le poate fructifica mai lesne, venind cu o nouă perspectivă asupra problemei. Acum înţelegi de ce doresc să vă iau misiunea aceasta?

— Dar am avut atâtea succese…

— Exact! Să nu crezi că nu aţi fost apreciaţi. Rezultatele obţinute până acum ar fi suficiente pentru o avansare peste rând, dar nu aceasta este problema. La un moment dat, tot urmărind o singură problemă, rişti să te plafonezi momentan. Pe de altă parte, acum, în clipa aceasta, misiunea **s-**a transformat **într-**o misiune personală pentru dumneata. De aceea insist să vi se încredinţeze imediat altă misiune, pentru a nu risca nişte manifestări şi rezultate eronate.

— Dar…

— Nu mai avem ce discuta! îl întrerupse colonelul, blând, dar definitiv. Misiunea organelor de miliţie **s-**a schimbat oarecum… Nu te supăra, dumneata eşti cam de modă veche, nu bătrân, căci bătrân sunt eu, dar ai apucat alte vremuri, cu alte cerinţe… Şi nu te-ai ridicat niciodată deasupra vremurilor. Acum se cere altceva de la noi… Să zicem că-l arestezi pe Noe. Ce realizezi? îl bagi la anchetă, scoţi de la el

tot ce poţi, prin diverse metode pe care sunt informat că le cunoşti la perfecţie, după care îi faci dosar pentru trimitere în instanţă. Dacă găsim ceva aur la el, o să ia pe puţin cinci ani. Te-ai gândit ce înseamnă cinci ani? E o viaţă de om! În timpul acesta, familia lui ce face? O avea şi copii… Trebuie să plătească, nimic de zis, dacă e vinovat. Dacă!… Dar trebuie să ne gândim şi la implicaţiile sociale ale acestui act. Ori, eu sunt convins că dumneata ai face totul ca să-l scoţi vinovat pe acest individ, astfel încât judecătorul să-i asigure pedeapsa maximă. Să nu-mi spui că nu-i aşa, că nu te cred! Mi **s-**a povestit ce fel de om eşti şi cred că nu greşesc prea mult. Nu, nu mai poate fi vorba de continuarea acelei misiuni! Imediat te duci în birou şi pregăteşti absolut toată documentaţia pentru predare. **Într-**un sfert de oră trimit pe căpitanul Pantea să preia dosarele!

Măgură ieşi uluit de la şeful judiciarului. Nu înţelegea defel ce argumente avusese pentru a-i lua misiunea aceea, care începuse a da roade, mai ales că acum era pe terminate, se simţea acest lucru.

Mircea Strâmbeanu văzu că era negru de supărare şi-l privi mult timp în tăcere, neîndrăznind să-l deranjeze. Oprea Măgură şedea pe scaun, cu ochii pierduţi undeva departe, fără să clipească. **Într-**un târziu parcă se trezi, oftă adânc şi se uită către stagiar.

— Mircea băiete, pune toate dosarele unul peste altul, fă-le inventarul ca la carte şi pregăteşte-le să le predai căpitanului Pantea.

Strâmbeanu făcu ochii mari, neînţelegând.

— …E ordin! adăugă Măgură, oftând din nou.

— Ne ia cazul? îndrăzni stagiarul.

— Da. Hai, grăbeşte-te, că acum vine ăla să ia dosarele.

— Dar cum se poate?! Tocmai acum, când suntem gata? E de necrezut!… Aşa se procedează?

— Până acum n-am avut probleme de-astea. Nu şi ce a intervenit acum, colonelul mi-a tot vorbit de alte cerinţe, alte sarcini… Ce mama dracu' o fi, nu înţeleg! Adică să nu ne mai ocupăm tot de ce ne-am ocupat până acum? Zău dacă mai înţeleg ceva!

— Dar n-ai insistat şi matale, să…?

— Ce voiai să zic, dacă e ordin?

Tăcură câteva clipe bune, Măgură oftând întruna, supărat. Strâmbeanu începând să aşeze dosarele unul peste altul, pentru a le face inventarul.

— Auzi! izbucni deodată Măgură. Cică sunt de modă veche!

Stagiarul îşi continuă operaţiunea, fără să se oprească, aruncându-i doar o privire fugară. Era sigur că, până la urmă, mentorul lui va spune tot. Şi nu se înşela.

— Bă, Mirceo, ceva s-a schimbat în ţara asta. dar eu nu sunt în stare să înţeleg ce anume. Tu înţelegi? Păi cum, mă, să ne ia nouă bunătate de caz, din care ieşea poate o avansare, ceva? Şi ce ne dă în schimb? Să ne ocupăm iarăşi de borfaşi şi de găinari!… Că-mi vine să-l şi cred pe colonel, că-s cam de modă veche! Cred că am îmbătrânit şi nu mai ţin pasul cu timpul. Tu ce zici?

— Ce să zic, nea Oprică? Eu nu zic nimic, de ce să zic?

— Aha! Te fereşti de mine!

— Nu, nene, dar…

— Bă, ascultă la mine! Eu, când am ajuns miliţian, am avut un profesor bun, era bătrân, că n-a mai stat mult şi a a ieşit la pensie, dar de la el am înăţat un lucru: că poţi să fii sincer în anumite cazuri, chiar dacă exprimându-ţi părerea l-ai supăra pe colegul sau prietenul tău. Ăla barem era sincer întotdeauna, el nu umbla cu ascunzişuri, mergea de-a dreptul. Dacă-ţi plăcea ce-ţi spunea, bine, dacă nu, iar bine. L-am apreciat ca pe un om deosebit, şi să ştii că era cu adevărat un om deosebit! De la el am învăţat mai tot ce ştiu eu bun, cele rele le-am deprins singur. Şi el provenea din vechea poliţie, aşa era pe-atunci, nu existau cadre noi suficiente, trebuia să-i acceptăm şi pe ei, că erau destul de mulţi… Acum, tu ce-ai face dacă ai fi coleg cu un fost poliţist?

— Nu înţeleg întrebarea.

— Ce ai gândi tu dacă eu aş proveni din vechile cadre ale poliţiei?

— A-a, păi nici nu se poate pune problema! Şi apoi, chiar dacă ar fi aşa, matale eşti omul societăţii de azi. Ce importanţă ar avea ce-ai fost înainte? Pentru mine şi cei de vârsta mea, nu prea mai contează trecutul îndepărtat. În fond, noi suntem produsul societăţii de azi, nu mai avem legătură cu ce-a fost. Voi, generaţia voastră, aţi terminat cu vechea societate, aţi trimis-o acolo unde îi este locul. Noi n-avem altceva de făcut decât să păstrăm ce-aţi câştigat în cele două decenii.

— Făcuşi pe dracu'! Eu te întrebai de ceva şi tu mă luaşi cu altceva… Hai, termină cu dosarele alea!

Parcă-i mai trecuse necazul. Răspunsul stagiarului ocolise complet esenţa a ceea ce aşteptase el, Măgură, să afle din gura tânărului. Simţise că Strâmbeanu de fapt nu vrusese să-i răspundă

sincer şi de aceea se avântase **într-**o adevărată cuvântare, bună **într-**un cerc de lecţii politice, nu între ei doi.

Căpitanul Pantea apăru pe neaşteptate, un bărbat arătos, cu un început de burtă. Se opri în faţa stagiarului, care încă mai scria la lista de inventar, fără să adreseze nimănui o vorbă. Strâmbeanu termină lista, o semnă, o întinse căpitanului **s-**o semneze şi el, după care îşi opri un exemplar şi-i întinse maldărul de dosare. Căpitanul le luă pe amândouă braţele şi se opri în faţa uşii închise, cerând ajutor cu privirea, pentru că nu putea deschide uşa fără să piardă ceva din dosare. Stagiarul sări de după birou şi-i deschise larg uşa. Căpitanul mulţumi cu un gest al capului şi ieşi.

— Îl văzuşi? se repezi Măgură, după ce tânărul închise uşa. Niciun cuvânt nu scoase! Măcar aşa, să zică şi el ceva… Vine colea şi ne fură cazul – căci numai furt se poate numi – şi nu zice şi el măcar bă, îmi pare cău, dar dacă-i ordin, cu plăcere! Al dracului! Să tragă numai el foloasele! Noi am muncitt, am transpirat, am alergat, iar el vine acum la de-a gata!… Aşa m-am scârbit… Îmi vine **s-**o las baltă! Mă! Că doar n-oi fi îmbătrânit eu chiar atâta! Ce dacă nu vorbesc frumos? Şi ce dacă nu ştiu să mă port? Eu sunt neam de ţaran, cine m-a învăţat pe mine să mă port?

— Lasă, nea Oprică! O trece şi asta.

— Trece, băiete, dar trece greu, ascultă-mă pe mine. Şi nu e bine când începi să te simţi bătrân…

11.

Incidentul acela avea să aibă numeroase urmări, care mai de care neaşteptate şi, **într-**un fel, Oprea Măgură chiar se bucurase că le fusese luat cazul. Pentru că în vară fusese avansat în grad şi decorat, pentru a doua oară în carieră. Aceasta fusese cea mai plăcută urmare a evenimentului, crescând în ochii celorlalţi, colonelul Szosz prezentâ**ndu-**l în referatele întocmite pentru ambele recompense ca un element deosebit de muncitor, devotat poporului, legii, etacă, etacă.

Pe de altă parte, se lăsase şi cu urmări neplăcute, pe care numai Mircea Strâmbeanu le prevăzuse imediat. Măgură se apucase din nou de băut, iar entuziasmul lui pentru rezolvarea problemelor de serviciu scăzuse considerabil. Cu băutura fusese destul de simplu, încercase un păhărel cu vin, aşteptase o zi, văzuse că nu are urmări, mai mărise doza, iarăşi aşteptase şi, după câteva zile de mărire continuă a numărului paharelor băute făcuse o pauză mai lungă. Durerile de cap

nu mai apăruseră şi se considera vindecat complet. Şi-apoi, vinul nu putea face rău, era mai slab decât ţuica sau coniacul, era şi normal să poată bea, mai cu măsură, aşa îşi făcea el socoteala, uitând însă că se ferea întotdeauna să precizeze ce măsură ar fi trebuit folosită în calcule. În două luni ajunsese să vină acasă „parfumat”, Gica îl simţise, la început îi făcuse scandal, că n-are minte şi nu se gândeşte deloc la ce se poate întâmpla, apoi îl lăsase în pace, văzând că el o lăsase mai moale, sperând că-l lămurise.

Dar nu durase mult şi el se apucase din nou, de data asta ca pe vremuri, bând însă numai vin, specificând că lui vinul nu îi face rău, numai alcoolul i-ar dăuna, subînţelegând✱-se, în viziunea lui, că vinul nu conţinea mai deloc alcool. Când venise prima dată turtit acasă, Gica se supărase rău pe el, îl bombănise toată seara, cu toate că el nici n-o băga în seamă, ci se culcase imediat, ca să se scoale a doua zi proaspăt de parcă nu ar fi pus picătură de băutură pe limbă, iar ea rămăsese să vorbească singură prin bucătărie, gesticulând, certându-se cu cineva care ar fi fost de faţă şi înveninând atmosfera din casă şi mai mult.

Supărarea ei ţinea zile întregi şi în răstimpul acesta nu vorbea cu Oprea deloc. Când avea nevoie totuşi să-i transmită ceva, o făcea prin intermediul lui Manole, care nu prea era de acord cu metoda şi, ca să nu o supere, se ducea în bucătărie, unde se afla tata, dar nu-i spunea nimic, ci se prefăcea că ar avea vreo treabă anume pe-acolo. Ieşea şi trecea în cameră. Gica îl întreba repede: „Îi spuseşi?” „Da”. „Zise ceva?” „Nu”. Şi rămânea aşa, în coadă de peşte, până când problema cu pricina devenea stringentă şi Gica nu mai putea să aştepte şi-l întreba direct pe Oprea ce rezolvase cu chestia aceea. El se mira de multe ori, căci nu-şi amintea despre ce era vorba, dar presupunea că problema se discutase când el era ameţit şi cădeau de acord pe loc dacă şi cum să facă.

Curând beţia avea să se reediteze, încă o dată, şi încă o dată, până devenise, din nou, o stare obişnuită, la fel ca mai înainte de a se fi internat în spital.

Mircea Strâmbeanu încercase să-l mai reţină, să-l ferească de ocaziile ce i se ofereau de a bea, dar nu avusese şanse prea mari. De îndată ce Măgură simţea că e rost de băutură pe undeva, făcea pe dracu-n patru să ajungă acolo, şi nu se mai ridica de pe scaun până ajungea să nu mai poată duce paharul cu vin la gură.

Şi, odată cu recăderea în patima băuturii, începuse şi

dezinteresul făţiş faţă de problemele de serviciu. Parcă se plictisise, parcă îi părea rău că ajunsese iarăşi la anchetele acelea greoaie, dar simple, ale unor borfaşi de ultima categorie.

Stagiarul îl simţise din nou primul, doar el era cel care lucra alături de Măgură, şi încercase să-i atragă atenţia discret, să nu-l supere prea tare. Căci Măgură nu mai era acel tip calm, prea calm, pe care-l cunoscuse cu un an în urmă, devenise irascibil şi nimeni nu-i mai intra în voie cu una, cu două. La prima încercare de a-i sugera că greşeşte, Oprea Măgură nu reacţionase nicicum. Peste vreo săptămână, stagiarul îndrăznise din nou să-l facă să-şi vadă greşelile, şi-atunci îl pusese la punct din câteva vorbe: „Băi, flăcău! Tu mai întâi şterge-ţi mucii şi apoi învaţă-mă pe mine ce să fac!”

Redevenise spaima ţiganilor, de unde o vreme ei scăpaseră de el şi de teama de a fi anchetaţi de el, acum duceau din nou grija aceasta şi cei mai mulţi, dacă ajungeau la beciul miliţiei, cereau să facă mărturisiri complete imediat, ştiindu-se că cei care mai întârziau prin arest ajungeau pe mâna lui „dom Măgurel”, sperietoarea copiilor din poveştile spuse de babele din Sineasca sau din Romaneşti.

În ceea ce priveşte însă anchetele, nimeni nu avea ce să-i reproşeze, în afara celor anchetaţi, evident, pentru că se comporta în limitele uzanţelor legale. Colonelul Szosz chiar asistase la câteva interogatorii, declarându-se foarte mulţumit de metodele de lucru şi lansând imediat vestea că cei care ar mai zice ceva urât despre anchetele lui Măgură sunt numai nişte invidioşi şi oameni de rea credinţă. De unde să ştie el că anchetele la care asistase el fuseseră aranjate dinainte de bătrânul vulpoi, care simţise încotro bătea vântul!

Uneori, Oprea Măgură îl trimitea pe stagiar la plimbare, ca să se poată desfăşura în voie, de unul singur, fără martori. Nimeni nu ştia ce se petrecea în timpul cât rămâneau în birou numai el şi cel anchetat. Borfaşii nu arătau a fi fost bătuţi în minutele acelea şi nici nu se plângeau ulterior că ar fi fost molestaţi, şi tocmai acest fapt îi nedumerea pe toţi, pentru că după cel mult două şedinţe de anchetă de acest gen, tête-à-tête cu Oprea Măgură, arestaţii nu numai că declarau tot ce ştiau, dar mai puneau şi de la ei, să fie, iar groaza pe care o afişau la ideea că ar mai putea intra vreodată pe mâna lui dom Măgurel era cât se poate de reală, cu atât mai de neînţeles.

Strâmbeanu încercase de câteva ori să afle de la borfaşi ce se întâmpla când rămâneau ei singuri cu Măgură, dar mai mult decât că

„dom Măgurel întreabă şi eu răspund” nu scosese nimic. „Cum, mă? se mira tânărul locotenent, cum întreabă el şi tu răspunzi? De ce nu faci la fel şi când sunt eu de faţă?” „Păi de dumneavoastră mi-e ruşine să vorbesc, că de sunt mai bătrân şi nu se face ca un om în toată firea să se facă de râs în faţa unui copilandru” mai răspundea câte unul, cât pe-aci să-l facă să creadă că aşa e. Ceva anume se întâmpla atunci, când Măgură cerea să fie lăsat singur cu arestaţii, pentru a scoate totul de la ei, dar acel ceva rămăsese secret, şi părea că aşa va rămâne până în vecii vecilor.

Culmea era că, cu toată delăsarea manifestată în problemele de serviciu, Oprea Măgură obţinea din când în când câte un succes răsunător, descoperind cine ştie ce autor al unei crime vechi de câteva luni, pe care alţii îl căutaseră în acel răstimp zi de zi, sau pe autorul unui furt mai important, din avutul particular mai ales, tot aşa şi acela, foarte vechi, astfel încât cota de încredere acordată lui de către colonelul sibian rămânea mereu aceeaşi, sau chiar creştea, şi asta exact în momentele când declinul carierei sale părea iminent, zile de-a rândul lumea şuşotea pe coridoare şi la bufet despre incapacitatea de care dădea dovadă Oprea Măgură în ultimul timp în a duce la capăt unele anchete care n-ar fi produs bătaie de cap nici colegului său stagiar, toţi prevăzându-i trecerea grabnică în rezervă, când, pe neaşteptate, apăreau indicii pentru arestarea ba a unui hoţ, ba a unui escroc, ba chiar a vreunui criminal. Colegii se minunau şi comentau răutăcios succesele lui Măgură, ducându-se pe rând jos, la subsol, pentru a încerca să scoată de la cei anchetaţi de curând de „spaima ţiganilor” o declaraţie din care să reiasă că ar fi fost maltrataţi. „Cum să scriu eu aşa ceva dacă nu m-a bătut?! se mirau oamenii. De ce să zic eu aşa dacă nu-i adevărat?” „Hai, mă, scrie aşa şi te ajutăm noi să scapi!” insista câte unul, dar borfaşii se fereau, le era prea frică de Măgură pentru a îndrăzni să afirme un neadevăr evident.

Măgură simţise şi el că era invidiat pentru rarele sale succese şi Strâmbeanu îi raportase de câteva ori ce vorbe se vehiculau pe seama lui, dar îi spusese să-şi vadă de treabă şi să nu dea crezare la ce se vorbeşte despre el, nimic nu era mai puţin adevărat decât că ar folosit metode de schingiuire fizică faţă de cei anchetaţi.

— Mă, Mirceo, află că mi-a trecut pofta de răfuială cu ţiganii ăştia, pe care-i cunosc de când tu erai un puştan. Mi-a cam trecut, căci am auzit ce-au mai păţit alţii, care s-au ţinut tot cu metode vechi, deh!

își mai scăpau pumnii în fălcile ăstora, și-acum s-au trezit că nu mai au looc decât să vândă loz în plic. Dacă mi-o fi plăcut şi mie să mai dau o palmă aşa, în joacă, acum îmi ţin mâinile în buzunar, de frică să nu le mai scap pe negândite. Până le scot eu, trece timp şi îmi aduc aminte că trebuie să fiu cuminte. Numai cu vorba mă descurc, mă, ascultă-mă pe mine! Dacă ştii cum să-i iei, ăştia spun tot ce ştiu despre problema în anchetă, iar dacă insiști un pic, mai spun și altele, căci ei se știu între ei și cunosc tot felul de secrete ale celor din branșă... Nu, nu mă mai folosesc de metode vechi, măcar atât am învăţat şi eu de la voi, ăştia mai tineri. Folosesc numai şi numai forţa cuvântului. Şi de-ai auzi ce frumos vorbesc ei când le spun „domnule" şi „dumneavoastră"...

Stagiarul ar fi dorit să afle mai multe, dar Măgură, vulpoi bătrân, îşi apăra cu străşnicie secretul şi nu lăsase să transpire nimic.

După ce reîncepuse să bea, nu mai ţinea socoteala că la sediu ar fi trebuit să vină numai treaz şi, mai ales după amiaza, prindea chef mai abitir decât oricând de interogatorii. Şi tot atunci, de obicei îl trimitea pe tânărul ajutor la plimbare, ca să rămână singur la anchetă. Degeaba încercase Strâmbeanu să-i reamintească prevederea regulamentară că la anchetă trebuia să fie doi reprezentanţi ai puterii de stat. Măgură făcuse intervenţii şi i se pusese grilaj metalic la ferestre, pentru a preveni eventuala dorinţă a vreunui arestat de a evada pe acolo şi cu asta îi tăiase macaroana ajutorului său.

Gica Măgură se cam împăcase într-un timp cu ideea că Oprea se apucase din nou de băutură. O viaţă întreagă îl cunoscuse astfel, dedat băuturii, nu putea zice că înainte de a-l lua pe el nu ştiuse ce fel de om e, dar de la început sperase că va reuşi să-l schimbe. Că nu reușise, nu era numai vina ei. Oprea nu avea niciun pic de voinţă, s-o asculte şi pe ea, să nu mai bea atâta. Apoi, după câţiva ani, se resemnase cu el, aşa, beţiv. Luând însă exemplu de la el, încercase să insufle copiilor ideea că un om căruia-i place băutura nu va ajunge niciodată ceva mare în viaţă şi îi sfătuise să bea numai cu măsură. Se părea că sfaturile ei prinseseră la copii, niciunul, nici celălalt, nu beau până-şi pierdeau minţile. Doar bere se bea mai multă, dacă aducea cineva, căci ei niciodată nu dădeau bani pe băutură, mai întâi pentru că aşa apucaseră, să n-o cumpere, apoi pentru că banii erau necesari pentru cu totul altceva, mai important. Oricum, băutura intra în categoria cheltuielilor care puteau fi evitate fără să sufere cineva o pierdere iremediabilă.

Manole mai bea şi el câte ceva, nu prea mult însă. Vinul îi făcea

rău la stomac și remarcase curând acest lucru, renunțând la el în timp. Băuturile tari, precum coniacul, îi displăceau profund. Berea i se părea amară, dar o bea, ca și țuica de dudă, slabă, dar și pe acestea le bea fără plăcere, numai din dorința de a arăta și a se simți și el bărbat, coleg cu cei cu care ședea din când în când la masă. Își știa însă măsura, niciodată nu bea mai mult decât trebuia, ca să nu se amețească. Încă mai ținea minte ce rău cumplit avusese într-a șasea, când vrusese și el să se dea cocos, și să meargă amețit la școală.

În vara aceea băuse cam mult și cam des, dintr-un motiv aproape în afara dorinței lui. Oprea se lăudase pe la țară că este în stare să asigure intrarea absolvenților de școală elementară la școli profesionale din oraș și rudele sau cunoscuții lui veneau cu odraslele la el, în speranța că „milițianul ale Fâsâială” le va rezolva problema viitorului. Oprea Măgură îi primea cu drag pe toți, stabilea pe loc la ce școli urmează să dea copiii examen, după care pleca cu ei să le aranjeze găzduirea pentru câteva zile, cât durau probele de examen. Cunoștea el o femeie care avea două camere de închiriat cu ziua și-i ducea pe toți acolo, înghesuindu-i câte doi în pat.

Apoi duceau dosarele de înscriere la școală, după care, problemele fiind aranjate în principiu, se instalau la o cârciumă sau la o braserie, după cum simțea el că erau de pline portofelele clienților și se delectau cu ceva gustări și – mai ales – băutură. Acolo găsea un moment propice să-i întrebe pe candidații la o viață mai bună dacă ei știau totuși ceva carte, măcar să știe el cum acționează, dacă trebuie el să „ungă” mai mult sau mai puțin pe la comisie. „Mă, copii, poate ar trebui să vă examineze mai înainte cineva, să vadă ce știți voi din matematică” zicea el și părinții lor prindeau din zbor ideea, sigur că da, ar fi trebuit, dar unde să găsească acum un profesor care să-i încerce cu câteva exerciții? „Asta nu-i o problemă, îi liniștea Măgură, îl rog eu pe băiatul meu să-și rupă câteva ore, căci, știți, el este foarte ocupat, învață și el, chiar dacă este în vacanță, trebuie să meargă la Olimpiada Internațională, la Moscova, căci pe țară a luat-o, e un băiat capabil, n-ai treabă cu el, numai să vrea el să se ocupe un pic de copii, că nu prea are timp și e atât de aglomerat...” Comesenii, când auzeau ce om de talie mondială le putea procura, mai că nu cădeau de pe scaune, și insistau pe lângă tatăl geniului să insiste, să-i ajute și pe copiii lor. „Bă, nu vă promit nimic, zicea Măgură. Întâi să vorbesc cu el, să văd ce zice”. Dacă insistențele creșteau, se ridica de pe scaun și se ducea la un

telefon, să-l sune pe Manole acasă şi, de faţă cu clienţii lui, îl lua pe departe, dacă e liber, dacă n-ar vrea să facă o pauză, dacă n-ar putea să vină acum la cârciumă, să vorbească cu cineva... Manole n-avea nicio treabă atât de urgentă, el ştia despre ce era vorba, dar se lăsa greu şi accepta numai când îi sugera Oprea că ar trebui totuşi să-i ajute pe bieţii copii, care ar fi fost chiar ceva rude cu el, cine ştie prin ce alianţe.

Manole se înfiinţa la cârciumă, cu o figură preocupată, depista masa la care şedeau conspiratorii, dădea mâna numai cu părinţii, cu copiii nu, se aşeza şi trecea direct la subiect. „Măi, copii, care ştie teorema lui Pitagora?” Candidaţii de obicei dădeau din umeri, ferin**ndu-**şi privirile de ale taţilor lor, care abia aşteptau să audă răspunsul din gurile odraslelor lor. „Dar pe a lui Thales, o ştie careva?” continua Manole chestionarul. Acelaşi răspuns: tăcere. „Hai, mă, atunci spuneţi cum se descompune a pătrat minus be pătrat!” mai făcea el o ultimă încercare, dar în van. „Mă, păi voi ce ştiţi? se supăra el deodată. La ce mai veniţi la examen? Chestiile astea trebuia să le visaţi! Dar în câte zile mai aveţi până la examen, se mai poate face ceva ca să le visaţi, numai că-mi cam pierd mult timp, şi eu trebuie să lucrez foarte mult...” „Manole, intervenea Oprea, totuşi nu poţi să faci un efort? Căci uite, oamenii plătesc, nu pe degeaba, nu-i aşa?” şi se întorcea spre comeseni, luâ**ndu-**i martori că aşa fusese vorba, cu toate că nici nu se amintise până atunci problema plăţii, dar părinţii candidaţilor săreau imediat, „da, da, plătim, nu degeaba, plătim oricât, dacă faceţi dumneavoastră ceva cu tăntălăii ăştia!” Manole se lăsa totuşi greu, „domnule, eu am de lucru, dacă-mi rup câteva ore pe zi, trebuie să le recuperez noaptea”, şi iarăşi intervenea Oprea, „hai, mă, trebuie să faci şi tu efortul ăsta, că şi băieţii sunt de-ai noştri, de-ale Oncică Becheanu, e rudă cu noi, nu se poate să-i lăsăm aşa...” Manole accepta deodată, argumentul cu rudenia îl dăduse gata, dacă era vorba de rude, făcea efortul. „Bine! Treizeci de lei pe oră, cu caietele lor. În fiecare zi la ora zece, două ore, apoi două ore de la două după amiază”. Rude, rude, dar brânza tot pe bani era.

Oamenii îşi făceau socotelile rapid, se speriau de suma datorată încă din start, dar acceptau, că deh! feciorii lor meritau să facă orice sacrificii pentru asigurarea viitorului lor. Bucuros de aranjament, Oprea Măgură se apuca să comande ceva de mâncare şi pentru Manole, dând înainte cu gura, ameţi**ndu-**şi clienţii cu promisiunea că băiatul lui va scoate nişte **semi**genii din ai lor, în câteva zile. Credeau sau nu

credeau, oamenii! băgau în seamă pe Manole ca pe unul superior lor şi-l întrebau ce doreşte să bea. El profita de întrebare şi cerea băuturi scumpe, al căror foc îl stingea la urmă cu o bere. Şi nu mai stătea mult la masă, argumentând că îl cheamă acasă marile şi importantele lui probleme.

Pe copii îi primea întotdeauna supărat şi prins de griji. Îi băga în bucătărie, unde nu-i deranja nimeni, se uita la ceas şi anunţa: „azi facem algebră". Le trântea un sistem de două ecuaţii cu două necunoscute şi-i lăsa să-l rezolve singuri, el făcându-şi de lucru cu o carte. După vreo jumătate de oră – timpul trecea oricum în favoarea lui! – îşi amintea de elevii lui şi verifica dacă terminaseră exerciţiul. Aiurea! De unde să-l termine? Copiii aceia erau nişte analfabeţi în ale matematicii. Manole punea mâna pe creion şi le arăta cum se rezolvă, făcându-i să-şi mai amintească câte ceva din ce învăţaseră pe la şcoală. Al doilea exerciţiu parcă mergea mai repede, următorul şi mai bine, dar bucuria copiilor era scurtă, căci „dom' profesor", cum îi ziceau ei, cu deplin respect, le trântea deodată un sistem greoi, de nu-i mai dădeau de cap. Atunci descopereau ei că nu mai cunoşteau multe alte chestii elementare din algebră şi Manole îi punea să scrie: a pătrat minus be pătrat este egal cu a minus be pe lângă a plus be, à la a treia plus be la a treia egal cu… şi tot aşa, până termina toate relaţiile acelea, pentru învăţarea cărora şi el se chinuise cu doi ani înainte şi pentru care Victor îl bătuse atâta, numai în cap.

Când se făcea ora douăsprezece, mai discutau câte ceva pe seama problemelor rezolvate, mai trecea un sfert de oră şi Manole îşi amintea că-i era foame. „Mă, voi unde mâncaţi?" îşi întreba elevii. „La restaurant" răspundeau ei, mândri că în fiecare zi îşi puteau permite să mănânce la restaurant. „Nu mergeţi cu noi?" îndrăznea câte unul să-l invite, neştiind el cât îl costa invitaţia aceea pe taică-său şi chiar şi pe taţii celorlalţi, căci cheltuielile deveneau comune, la mica înţelegere. „Dom' profesor" se lăsa un pic greu, accepta într-un târziu şi mergeau la cârciuma la care stabiliseră copiii să se întâlnească cu părinţii lor. Mâncau ca lumea, căci ţăranii aceia nu voiau să-şi etaleze sărăcia şi comandau metri întregi de crenvurşti, cu mult muştar, fripturi de porc cu garnitura obligatorie şi, mai ales, bere multă.

Cu stomacul plin, Manole se retrăgea discret, neuitând să le atragă atenţia copiilor că-i aşteaptă la ora două. De grija plăţii nu avea el treabă, în urma lui aveau să plătească clienţii.

După ce se lămurise că băieţii habar n-aveau ce-i aceea algebră, încerca ceva geometrie, da nici acolo n-o nimerea, elevii lui nu cunoşteau triunghiul, iar cercul era ceva deosebit de îndepărtat de conştiinţa lor. Se apuca să repete cu ei toate formulele din geometrie, timpul trecea, orele se duceau, banii se acumulau, la sfârşit le atrăgea atenţia ca a doua zi să ştie pe de rost toate formulele acelea pe care li le dăduse şi le dădea liber, băieţii zbughind-o ca din puşcă, bucuroşi că scăpaseră de teroarea matematicii, cu gândul numai la excursia prin parc, pe care o hotărâseră pentru ziua aceea.

Sincer, Manole ar fi vrut să facă ceva cu băieţii aceia, dar când văzuse la ce nivel se situau, înţelesese că trebuie să-i ia de la zero şi renunţase la ambiţii. Nu le acorda nicio şansă, dar problema nu era a lui, el nu se gândea decât cum să le ia banii pe „orele de meditaţie”. Că ei erau proşti, nu era vina lor şi nici nu-i stătea în putere să-i schimbe în câteva ore. Dar avantajele de a le fi profesor erau mult mai multe şi situaţia îi convenea de minune, în fiecare zi fiind invitatul lor la cârciumă, mâncând acolo numai bunătăţi, care în casa lor lipseau, fără să-şi pună probleme pecuniare.

La o nouă întâlnire cu părinţii „catindaţilor”, aceştia îi ceruseră părerea, discret, asupra bagajului de cunoştinţe şi a şanselor odraslelor lor de a intra la şcoala profesională. Manole îi asigura că aveau şanse, dar că au destule goluri, pe care nu ştia dacă le va putea umple în puţinele ore pe care le mai avea la dispoziţie în continuare. Acasă, lui Oprea îi spusese sincer care dintre copii erau de-a dreptul tâmpiţi, şi tata le propusese părinţilor acelora să-i înscrie imediat la altă şcoală, unde nu erau candidaţi nici cât locuri. Şi uite-aşa, viitorul acelor copii era hotărât la simpla părere a lui Manole, de al cărui cuvânt ascultau toţi că, deh! el era în măsură să ştie mai bine decât toţi.

În ultima zi de meditaţie, copiii aduceau şi banii datoraţi şi se bucurau că scapă de acele ore chinuitoare. Urma examenul şi intrau, evident, numai cei care făceau ceva cât de cât. Veneau la Manole să-i arate ce subiecte le fuseseră date, el le arăta cum se rezolva fiecare, lăsându-i să-şi tragă fiecare concluziile, dacă făcuseră sau nu bine. Că nu intrau chiar toţi, nu era de mirare, mai de mirare era că intra şi câte unul căruia Manole nu-i acorda absolut nicio şansă. Cei care dăduseră rateu nici nu mai treceau pe la ei, dar cei care intrau, veneau să-i invite la restaurant, pe Manole şi pe Oprea, ca să le dea o masă, de bucurie că feciorii lor erau nişte oameni făcuţi.

Oprea Măgură găsea imediat explicaţii pentru insuccesul celor care nu intraseră la şcoală, cu toate că fuseseră tot sub oblăduirea lui, ca şi ceilalţi, care intraseră. „Ce vrei, bă, să fac? se scuza el interogativ faţă de clienţi. Păi dacă cutărică n-a scris nimic, nimic la teză, pe ce să-i dea notă? Că doar nici aşa nu se poate… Să fi scris şi el ceva, o pagină, două, tot ar fi avut dovadă că a scris ceva şi îi dădea cinci, dar aşa, dacă n-a scris nimic, i-a dat unu. Păi ce, credeau că aşa merge? Dacă îi dădea notă de trecere şi ocupa locul unuia care ştia precis că a făcut ceva, şi venea ăla să reclame, nu dădeam de dracu'? Că nu se bagă nimeni singur în rahat!" Şi clienţii lui îl aprobau, ce să facă, neştiind că odraslele lor intraseră numai datorită brumei de cunoştinţe şi norocului pe care îl avuseseră, nicidecum datorită vreunei intervenţii din partea lui Oprea Măgură. El îi păcălea uşor, se băga în vorbă cu vreo secretară de la şcoală, de unul singur, niciodată alături de clienţii lui, care îl urmăreau de la distanţă, sau nici măcar nu erau pe aproape, ori nici nu întreba pe nimeni nimic, intra în clădirea şcolii şi găsea pe aviziere toate datele care-l interesau. Cu datele acelea, pe care oricum putea să le afle fără să cunoască pe nimeni din şcoală, îi ameţea pe ţăranii aceia neştiutori şi convinşi de posibilităţile lui, destăinui**ndu-**le pe un ton de mare îngrijorare, ca şi cum ar fi fost cel puţin nişte secrete de stat, pe care nu era indicat să le afle şi alţii, decât ei.

Şi aşa, Manole cam exagerase cu băutura în vara aceea. Nu că i-ar fi plăcut, dar ce profesor putea fi acela, dacă nu bea şi el măcar o sticlă de bere? Căci oamenii aceia de la ţară se dădeau în vânt după bere, pe care n-o găseau la ei în sat şi, când vedeau câtă este la oraş, înghiţeau sticlă după sticlă, navete întregi, ştiind că odată întorşi la ei în sat, n-or să mai aibă ocazia să bea atâta bere, proaspătă şi rece.

După prima sesiune de examene, apăruse şi Sandu alţi Costică ale Văruci, vărul lui Manole, cu gând să dea şi el examen la şcoala profesională de la Electroputere. Manole îl testase şi pe el în privinţa cunoştinţelor de matematică şi îşi dăduse seama imediat că Sandu nu era tămâios. Dar tot îl prinsese că nu ştia formulele de descompunere a acelor polinoame de bază şi, aşa cum în urmă cu doi ani făcuse Victor cu el, tot aşa făcuse şi el cu Sandu, până îi băgase în cap toate formulele. Nu regretase niciunul, pentru că la examen le folosise cu succes, asigurâ**ndu-**şi o medie confortabilă. Şi aşa ajunsese şi Sandu „student" la Craiova, împlini**ndu-**şi visul de a se rupe de sat, pentru a se arunca în viaţa plină de promisiuni a oraşului.

12.

Spre toamnă, lui Oprea Măgură îi fu repartizat un caz foarte încâlcit, din care ieşi cu greu la un liman. Cu ocazia unui control, efectuat în urma unor sesizări de la vecini, **într-**o cămăruţă din**tr-**o curte de pe Calea Bucureşti fusese descoperit un cizmar… milionar! Omul avea autorizaţie de mic meseriaş, susţinea că nu practica preţuri prea mari, în orice caz nu cât cele ale cooperativei, şi totuşi milionarul exista. Primind raportul de efectuare a percheziţiei şi câteva declaraţii de la dosarul cauzei, Măgură nu găsise altă explicaţie pentru provenienţa sacului cu bani – căci un sac se strânsese! – decât prin fraude în dauna statului şi a clienţilor.

Cizmarul era un om trecut de şaizeci de ani, slab, jigărit, toată viaţa nu se ocupase de altceva şi rezistase cu bine atâtor şi atâtor guverne, înainte şi după ’45. Nu se speria de anchete, răspundea întotdeauna chemărilor la miliţie şi-i primea cu bunăvoinţă pe anchetatori când îl vizitau la locul de muncă, încăperea aceea care îi servea şi de locuinţă.

Oprea Măgură solicitase şi sprijinul economicului, primind doi colaboratori, angajaţi civili, oameni cu experienţă în astfel de probleme şi-i făcuseră o vizită comună bătrânului cizmar. Abia avuseseră loc să intre toţi în cămăruţa aceea, plină cu perechi de pantofi de diverse forme şi culori, de materiale de cizmărie, în care plutea un miros pătrunzător de prenadez. Se aşezaseră care cum putuse, studiaseră câtva timp încăperea, apoi porniseră la cercetarea propriu-zisă.

— Domnule Baudoff, vă rugăm să ne arătaţi copiile chitanţelor prin care aţi vărsat la fisc impozitul pe venit din anii de când aveţi autorizaţia de funcţionare, ceruse inspectorul financiar.

Bătrânul era pregătit. Scosese un dosar voluminos din**tr-**un sertar al mesei pe care lucra, îi făcuse loc pe masă şi căutase în el, scoţând treisprezece chitanţe, pe care le arătase celor interesaţi. Experţii le studiaseră, se minunaseră, apoi îi dăduseră o dovadă că le primiseră, deoarece voiau să le ia cu ei, la sediu, pentru a se sfătui cu mai marii lor, problema fiind foarte încurcată. Acele chitanţe demonstrau, negru pe alb, că bătrânul cizmar vărsase statului procentajul echivalent unui câştig de peste un milion de lei, ceea ce demonstra, în primul rând, faptul că el nu încercase să frustreze statul de niciun leu din suma care i se cuvenea prin contractul de autorizare.

Ce mai tevatură fusese şi atunci! Se întruniseră mai multe cadre

de conducere, spre a elucida pe deplin problema. După dezbateri îndelungate, faptele rămâneau fapte, iar chitanţele dovedeau buna credinţă totală a lui Baudoff Ludwig, cizmarul milionar.

Măgură îşi făcuse un plan, de a urmări modul în care fusese posibil să se strângă o atare sumă, **într-**un răstimp nu prea lung, de către un sigur om. Cu sprijinul unuia dintre experţii financiari, căutase originalele foilor de vărsământ, la fisc. Le găsiseră, arhivele erau în bună regulă, iar originalele corespundeau cu copiile prezentate de cizmar la control. Cum de nu se sesizase nimeni că un simplu meseriaş îşi permitea să depună an de an în contul statului sume atât de mari? O explicaţie fusese găsită de şeful serviciului: Baudioff depunea bani în fiecare an altui casier. Putea fi o pură întâmplare, doar se schimbaseră atâţia funcţionari pe-acolo de-a lungul timpului.

— Totuşi, ar fi trebuit să se sesizeze vreunul că suma vărsată de Baudoff era sensibil mai mare decât a altora! îşi manifestase Măgură nedumerirea.

— Şi totuşi, funcţionarii noştri nu pot fi învinuiţi de neglijenţă! explicase şeful serviciului. Mai există mici meseriaşi autorizaţi de noi care varsă impozite mari. Este adevărat că aceia nu lucrează singuri, că mai au ajutoare, dar de unde să ştie funcţionarii noştri că Baudoff lucrează singur? Desigur, exista o posibilitate de control, **s-**ar putea uita în certificatul de autorizare, dar omul se grăbeşte în general, iar pe de altă parte este foarte bucuros când prinde un „client gras”, care-l ajută să-şi facă planul la încasări pe tot anul.

Oricum ar fi întors-o, bătrânul rămânea în faţa legii un om cinstit, deoarece nu încercase să păcălească statul nici cu o centimă. Mai rămâneau două posibilităţi de a-l bănui de rea credinţă, ori căutase dinadins să predea banii de impozit întotdeauna altui om, pentru a nu se sesiza careva că prea câştigă bani mulţi, ori umfla preţurile la clienţi atât de tare încât profita de un surplus enorm.

Câteva săptămâni în şir îl urmăriseră, pe rând. Măgură şi Strâmbeanu, pe cizmar, studii**ndu-**i activitatea de zi cu zi, luaseră declaraţii de la peste o sută de clienţi ai acestuia, rugâ**ndu-**i să fie foarte sinceri, dar nu găsiseră nicio urmă a unei fraude.

Complet derutat, mai ales că cizmarul ceruse oficial returnarea milionului, ce-i fusese ridicat din ziua percheziţiei, Măgură se hotărâse să-l mai cheme o dată la sediu, pentru o ultimă cercetare. Şi bătrânul Baudoff venise fără teamă şi îi prezentase o explicaţie la care nu se

aşteptase. Era calm, vorbea cursiv, poticnindu-se numai la cuvinte mai delicate, nu ridica tonul, nu apela la intonaţii deosebite.

— Domnule dragă, toţi banii care mi-au fost ridicaţi fără niciun temei legal i-am câştigat cinstit. N-am furat, nici de la stat, nici de la clienţi. Vă voi explica acum pe de-a-ntregul cum a fost posibil să câştig atâţia bani. Într-un singur cuvânt, explicaţia ar fi aceasta: munca! O viaţă întreagă n-am făcut decât să muncesc, pentru mine şi pentru familia mea. Neamul meu este de religie mozaică, dar încă din tinereţe m-am lepădat de credinţă, deoarece convingerile mele intime m-au condus la un ateism definitiv şi total. Nu e vorba de acel ateism ştiinţific de care se face atâta caz acum, dar, oricum, tot ateism se numeşte. Am început munca de la o vârstă fragedă, într-un atelier al unui coreligionar – pe atunci încă mai credeam în puterea Domnului – de pe Lipscani. La şaisprezece ani am fugit în Moldova şi m-am înrolat voluntar în armată. Am participat la luptele de la Oituz, am fost decorat de două ori. Apoi am ajuns până la Budapesta, când s-a terminat războiul. M-am întors la cizmărie, asta ştiam, asta făceam. M-am însurat, am avut trei copii, pe care i-am crescut după cum am crezut eu că e mai bine. N-am avut un atelier în adevăratul înţeles al cuvântului. Abia prin ’31 am cumpărat casa aceea de pe Calea Bucureşti, cum îi zice acum, casa din curtea în care acum mai am doar cămăruţa în care m-aţi găsit. După venirea la putere a lui Hitler, unul din băieţii mei a luat-o razna, a început să se creadă chemat pentru a instaura şi la noi acea nouă ordine proclamată de Führer. Era un copil, speram să-şi schimbe părerile. Nu şi le-a schimbat. Încă din liceu a intrat în mişcarea legionară. Când am simţit că lucrurile evoluează într-o direcţie potrivnică nouă, am investit banii pe care-i aveam în materiale de cizmărie. Simţeam războiul aproape şi ştiam că după el va fi nevoie de multă, foarte multă încălţăminte. Am îngropat în grădina casei o avere întreagă… A venit şi războiul. Al doilea băiat a fost trimis pe front. După două săptămâni, am primit veste că a dezertat la inamic. Celălalt fiu plecase în Germania, după rebeliunea legionară. Iar fata, cu toate că era singura mea speranţă pentru viitor, am trimis-o în America… După război eram aproape ruinat. M-am descurcat câţiva ani cum am putut, vânzând lucrurile din casă. La naţionalizare, casa nu mi-a fost luată, dar am vândut-o eu. Între timp îmi murise şi soţia, nu mai aveam pentru ce s-o mai ţin. Am încheiat un act cu cel căruia i-am vândut casă, că grădina şi cămăruţa aceea de la poartă rămân ale mele,

numai ale mele. Mi-era teamă să nu mi se interzică accesul în grădina casei. Când am văzut că în ţară s-au stabilizat oarecum lucrurile, am solicitat o autorizaţie de mic meseriaş. Nu vă povestesc cât de greu mi-a fost s-o obţin, cu un fiu fugit în Germania, de care nu mai ştiam nimic de ani de zile şi cu o fiică prin America, despre care ştiam doar că ajunsese prin Argentina într-o vreme. Noroc cu celălalt fiu, care se întorsese cu divizia „Horia, Cloşca şi Crişan" şi luptase până la Viena. Pentru ei doream să muncesc, să pun ceva bani de-o parte, să-i aduc înapoi în ţară, chiar şi pe cel mare, rătăcit de cârdul nostru... Căci ţara asta a devenit propria-mi patrie. În fond, eu m-am născut aici, părinţii mei la fel, ca şi bunicii. Numai străbunicii au venit din altă parte, de prin Ucraina, în urmă cu un secol... M-am pus pe muncă. Meserie ştiam, materiale aveam suficiente, în anii în care stătuseră sub pământ, ambalate cu grijă, nu suferiseră nici cea mai mică stricăciune. Era lipsă de materiale, iar încălţămintea costa prea mult pentru a fi întrebuinţată puţin timp. Oamenii îşi reparau încălţările ca să le poarte cât mai mult. Mi-am pus ambiţia la lucru şi am încercat să fac adevărată artă din meserie. Clienţii erau mulţumiţi şi mă căutau întotdeauna. Este adevărat că aveam şi alt avantaj, în tot cartierul nu mai era alt cizmar şi pentru cei de-acolo era mai simplu să vină la mine decât să meargă în centrul oraşului. Pe de altă parte reparaţiile le făceam după metodele cunoscute dinainte de război, vechi, dar sigure. Niciodată n-am avut reclamaţii de la clienţii mei. Le-am făcut întotdeauna lucru de calitate şi mi i-am păstrat de clienţi, ba chiar mă recomandau şi altora. Reparam uneori şi câte treizeci de perechi de pantofi pe zi. Îmi place să muncesc şi nu mi-e greu... Dacă în primul an nu am avut venituri deosebite, începând din al doilea an am început să câştig foarte bine. Nu investeam nimic în materia primă, iar preţurile repa-raţiilor creşteau încet, dar sigur... După câţiva ani eram un om bogat, dar nu mai ştiam ce să fac cu banii. Cei trei copii nu mai dădeau semne de viaţă, eu nu ştiam de unde să-i mai iau, dar banii pentru ei îi strânsesem şi nu voiam să mă ating de ei. Într-o vară, târziu, am fost căutat de o femeie, care mi-a spus că este soţia fiului meu cel mic. El era în închisoare, pe motive politice. De la ea am aflat că el fusese foarte apropiat, pe vremuri, de Pătrăşcanu. După condamnarea aceluia, fiul meu nu mai rămăsese nici el mult timp în libertate... I-am explicat că am bani mulţi şi că sunt gata s-o ajut, dacă vrea. N-a acceptat decât o mână de bancnote, cât am putut să iau o dată în pumn, i-am băgat cu

forţa în buzunar. A plecat şi ea şi am rămas din nou singur. De atunci mi-am schimbat optica asupra banilor mei. Am devenit zgârcit, robul banilor. Lucram ziua şi noaptea, mâncam pe sponci, când apucam… Clientelă am şi-acum, căci oamenii vin la mine să-şi repare pantofii, să-i întăresc, cu materialele astea noi, care au apărut în ultimul timp, nu se mai face încălţăminte ca lumea, să porţi o pereche de pantofi patru, cinci ani. Acum e mai simplu: perechea şi sezonul. Dar după ce-i repar eu, pantofii mai pot fi purtaţi încă doi ani, fără probleme. De aceea mai am încă destui clienţi şi câştig mulţi bani. Ştiu că aţi cercetat în amănunt toată activitatea mea şi că n-aţi putut să vă agăţaţi de niciun capăt de aţă. Nu există nicio lege care să interzică să ai o anumită sumă de bani, cât de mare ar fi ea. De aceea am făcut cererea aceea, pentru a-mi fi returnaţi banii ce mi **s**-au ridicat prin abuz. Şi dacă nu-i primesc repede, mă voi adresa instanţei. Am acest drept şi, între timp, lucrurile **s**-au mai schimbat în ţara asta. Au trecut vremurile în care puteaţi să faceţi orice abuz, dacă îl argumentaţi a fi fost în interesul societăţii. Asta este!

Povestirea bătrânului cizmar îl lăsase nedumerit complet. Aflase ceea ce bănuia de altfel, că Baudoff nu făcuse nicio afacere necinstită, iar să se lege de lucruri vechi, cum ar fi fost provenienţa materialelor, nu avea cum. Oricum, bătrânul cumpărase materialele acelea, pe vremuri, nu mai putea să-i ceară dovezi pentru fapte petrecute în urmă cu treizeci de ani. Iar că fusese prevăzător nu avea de ce să-i reproşeze. Parcă el, Măgură, n-ar fi făcut la fel, de-ar fi avut mintea evreului?

Nu-i promisese nimic în privinţa returnării banilor, explicâ**ndu**-i că asta nu stătea în putinţa lui, dar îi promisese că va insista unde trebuie ca să se clarifice mai repede lucrurile.

Îşi întocmise raportul final asupra dosarului, în care propunea scoaterea de sub urmărire a bătrânului cizmar şi-l prezentase colonelului Szosz.

— Cum, tovarăşe, să-l scoatem de sub urmărire şi să-i dăm banii înapoi? se mirase şeful lui, nedumerit. Păi cum să-i dăm noi un milion? auzi, un mi-li-on! N-ai găsit nimic, nimic, să-l băgăm în găleată?

— Tovarăşe colonel, am scris totul în raport. N-am găsit absolut nimic. Evreul rămâne tot evreu, în orice situaţie ştie să se descurce.

— Măi, măi! Nu ştiu ce-mi spune mie că totuşi ceva nu e în regulă… Şi cu copiii ăia ai lui nu se mai poate face nimic. Sunt lucruri vechi… Dacă nu **s**-a făcut ceva mai înainte, când era de actualitate,

acum nu mai avem voie să ne atingem de ei. Parcă totuşi l-aş da şi pe mâna securităţii, poate află ei ceva. Să vedem. Deocamdată o lăsăm aşa, n-am ce face, cu toate că sunt nemulţumit de faptul că n-ai descoperit nimic. Îmi pusesem mari speranţe ca acest milion să intre în fondurile noastre.

— Dar, permiteţi…

— Nu e nevoie! Las-o aşa. Ştiu că ţi-ai făcut numai datoria…

De la colonel, Oprea Măgură ieşise mai aiurit. Ceva scârţâia pe undeva, nu-şi dădea seama ce şi unde, dar era ceva ce nu mergea ca lumea.

Se întorsese din nou la anchetele curente şi nu se mai arătase interesat de soarta evreului cizmar. Doar Mircea Strâmbeanu nu voia să se dea bătut, măcar să afle dacă ei doi fuseseră într-adevăr păcăliţi şi neputincioşi, sau nici alţii nu avuseseră şanse mai mari. Se bucurase de-a binelea când, după Anul Nou, aflase că Baudoff deschisese acţiune judiciară, acuzând că a fost victima unor abuzuri şi că se întârzia returnarea banilor săi, de care nu putea beneficia pentru a-i vărsa în contul unui leagăn de copii, cum susţinea el că ar fi avut de gând. Angajase un avocat armean, care se pricepea să umble în hăţişurile paragrafelor legilor penale.

La prima înfăţişare, avocatul solicitase şi dobândă pentru banii păstraţi ilegal în seiful miliţiei, pe perioada cât stătuseră şi urmau să mai stea acolo. Judecătorul amânase dezbaterile, speriat de sumele care erau în joc. La următoarea şedinţă, bătrânul cizmar ceruse cuvântul, separat de avocatul său, şi-i făcuse cu ou şi cu oţet pe cei din completul de judecată, cerându-le să dea verdictul pe loc, să nu mai tergiverseze cauza, deoarece totul era foarte clar.

— Şi uite-aşa, nene Oprică, îi zicea Strâmbeanu mai târziu, a apărut şi hotărârea judecătorească. Banii au fost returnaţi bătrânului, care i-a şi depus în contul căminului de copii orfani, iar o dobândă de paisprezece mii şi şase sute de lei trebuie plătită de careva dintre noi, adică de cei care au întârziat lucrurile. Mă-ntreb cine va fi acela!

Chestia cu dobânda a fost mai delicată decât orice. Nimeni nu voia să-şi asume răspunderea pentru a fi întârziat atâta returnarea banilor. Stagiarul aflase că la un moment dat fusese vorba să se impute banii lui şi lui Măgură, dar raportul acestuia de scoatere de sub urmărire era la dosar şi scăpaseră cu faţa curată. Până la urmă, dobânda îi fusese imputată colonelului Szosz, care se făcea vinovat de

prelungirea nejudicioasă a cercetărilor.

Cam atunci, Oprea Măgură se întâlnise cu Stelian Pârvănescu. Se trezise că o maşină trage lângă trotuar, în spatele lui şi cineva îl strigase pe nume. Pârvănescu era la volan şi-i făcea semne să vină la el. Se urcase pe scaunul din dreapta lui şi maşina demarase.

— Ai un drum special? îl întrebase Pârvănescu.

— Nu, nu neapărat.

— Atunci mergi cu mine? Nu durează mult, vreau să iau nişte faianţă de la un tip şi după aceea mă întorc în centru.

— Bine, merg.

— Cum o mai duci? Mi-a spus Suzana că m-ai căutat **într-**o zi…

— O duc bine, de ce să nu recunosc. Cu serviciul ăsta ce mai am necazuri, că aşa e la noi…

— Mai împuşti la bandiţi?

— De unde-o scoseşi şi pe-asta?

— Hai, mă, că am glumit şi eu. Mi-amintii de pânda aia a ta, când a venit Dunărea mare, şi-au dat bandiţii ăia cu barca drept peste tine. Naşa noastră ce mai face? Copiii?

— Bine toată lumea. Pe Gica am angajat-o la Grădina Botanică, e un fel de… laborantă. Victor e student, Manole mai are şi el un pic şi termină liceul… Dar tu? Văd că o duci şi mai bine.

— Da, Oprică băiete. De ce să nu recunosc şi eu, vorba ta, că o duc bine? O duc nemaipomenit. Uite, mi-am luat şi maşină, că nu mai răzbesc altfel. M-a costat o groază de bani, dar mi i-am scos după ce-am fost în Austria. Am stat trei luni acolo şi-am scos ceva bani, pe care am luat diferite obiecte, pe care le-am valorificat aici.

— Te-ai cam plimbat…

— M-am plimbat, mă, dar nu degeaba. M-am dus să mai învăţ câte ceva, că tehnica asta de-acum nu mai e ca pe timpuri, când mergea şi cu ranga, nu numai cu şurubelniţa. E vorba să importăm ceva aparatură medicală şi m-am dus să văd cum o fac ăia, la fabrică. Una e să ştii de la bun început cum e făcută, alta e să te dai de ceasul morţii când o desfaci şi nu ai idee de unde să începi. Nu aveam prea mult de lucru acolo, la fabrică, dar mie nu-mi venea să stau, sâmbăta şi duminica mă duceam la muncă, la particulari. Era pe toamnă, la culesul fructelor şi am cules o livadă de mere. Ehei! ce-am văzut eu acolo! Merele se culegeau ştiinţific, cu scule speciale, şi le puneam în lădiţe, pe categorii, calitatea una **într-**o parte, de pus la pivniţă sau pentru

vânzare, iar ce nu era bun mergea la o fabrică de spirt. Plăteau bine, acolo munca fizică e la mare preţ, dar şi erau pretenţioşi. Pe banii lor mi-am luat câteva covoare şi le-am adus aici, de le-am dat pe bani buni. Să nu uit, să nu ne mai cauţi la vechea adresă. Nu mai stăm acolo. Ne-am mutat în blocul Femina, am primit un apartament cu patru camere acolo. De-asta îmi trebuie faianţa, să-mi plachez bucătăria. Mergi pe la noi când ne întoarcem? Hai, zău! E şi Suzana acasă şi ştiu că s-ar bucura.

Acceptase invitaţia şi se întorseseră tot împreună la Pârvănescu acasă. Suzana se bucurase, într-adevăr, ca şi copiii, care-l cunoşteau mai mult din auzite, dar ştiau că este naşul părinţilor lor şi, deci, un fel de neam. După ce studiase pe îndelete tot apartamentul, mobilat cu gust, nu prea încărcat, se retrăseseră în camera mai mare, la un pahar de vin şi unul de vorbă. Telefonul sunase de câteva ori, până când, plictisit, stăpânul casei îl scosese din priză, căci nu-l lăsa să vorbească în tihnă cu musafirul său.

— Uite-aşa se întâmplă mereu, se plângea Pârvănescu, de câte ori stau şi eu pe-acasă, mă sună toţi cunoscuţii, de parcă altă treabă n-au, şi mă întreabă ba de una, ba de alta. Căci am cunoscuţi pe unde nu te aştepţi, mai dihai ca tine, pe care te cunoaşte o jumătate de oraş. Ce nu-mi place e că ăştia toţi mă cunosc numai când au interes. S-a cam dus sentimentul de prietenie adevărată, acum la modă sunt numai relaţiile. Şi astea se fac greu, numai pe bază de interes reciproc, îmi dai, îţi dau. Of, de-ar trăi acum maestrul Grosu! Ce s-ar mai minuna el şi ce ne-ar mai zice el! Parcă nu ne spunea el că aşa va fi? Mă, câte am mai învăţat eu de la omul acela şi cât îl mai regret! îl mai ţii minte pe ziaristul acela care venea pe la el, pe vremuri? Ne-am întâlnit de curând, e în capitală, pe la Casa Scânteii, s-a ajuns şi ăsta. L-am auzit că a dus manuscrisele lui nea Mărin la o editură, să vadă ăia ce se poate publica din ele. Acum e altă poveste, nu i-ar mai fi nimănui frică să scrie despre ce-a fost. Ce n-ar fi dat nenea să poată trăi acum, şi să scrie aşa cum numai el ştia s-o facă! Cu Frosa te-ai mai întâlnit?

— Mai anul trecut, zicea să-mi mai facă un portret, dar a lăsat-o baltă…

— N-are nimic. Oricum, acum se cere altceva. Ştii pe unde e ea acum? În Olanda! Împreună cu alţi doi pictori, mai tinerei, au plecat cu o expoziţie în Occident. Mie nu mi-a plăcut cine ştie ce cum pictează ea, dar bănuiesc că unde nu mă pricep eu, de-aia nu sunt în stare să

înţeleg ce mâzgăleşte ea acolo. Dar alţii, care se pricep, zic că este o valoare şi-i prevăd un viitor strălucit. De-aia au trimis-o cu expoziţia în Olanda, că au cerut ăia nişte probe de la mai mulţi şi au stabilit că ea şi cu ceilalţi doi merită să fie expuşi la ei. A naibii, a lucrat pe ascuns, brusc a scos la iveală o grămadă de tablouri pe care le avea de ani de zile. Picta în cont dublu, ce se cerea şi ce dorea ea să lucreze. Mă mir că n-a avut surprize pe vremuri, să primească vizita veghetorilor artei!

Măgură nu se mira, ştia bine ce metode avusese Eufrosina Potolincă pe vremuri, ca să supravieţuiască, atât în viaţa ei de zi cu zi, cât şi în artă.

Îi plăcuse apartamentul lui Stelian Pârvănescu şi pornise spre casă, matol, cu gând să-i laude şi Gicăi avantajele unui apartament la bloc. Uitase însă repede ideea, pentru că ea îl luase repede la întrebări de îndată ce-l văzuse ameţit. Degeaba încercase se să-i spună că fusese în vizită la finii lor, ei mai rău îi sărise ţandăra şi îl certase că se dusese la ăia, având ea impresia că Suzana îi făcea ochi dulci lui, încă de când îi năşiseră.

La câteva zile, Gica îi spusese o chestie nouă, pe care nici n-o visase el vreodată: Manole dorea o chitară. Erau deja la modă formaţiile de chitarişti şi cum el avea ureche muzicală, i-ar fi plăcut să înveţe. Vestea era prea nouă pentru posibilităţile de înţelegere ale lui Oprea şi amânase răspunsul pentru mai târziu. El nu vedea rostul unui instrument muzical în casă. Nu era suficient că aveau aparat de radio cu pick-up şi televizor? Ce-i mai trebuia lui Manole o chitară?

Băiatul îl lăsase să mai rumege ideea, apoi, **într**-o seară, îl atacase de-a dreptul:

— Ce zici, tată, îmi iei chitară?

Oprea se prefăcuse că nici nu ştia despre ce era vorba:

— Ce chitară, mă? Ce-i aia?

— Chitară, să cânt la ea!

— Păi ce, tu ştii să cânţi?

— Nu ştiu, dar învăţ.

— Când mai înveţi tu? Că la anul termini liceul şi nu mai ai timp de muzică.

— Voi avea timp! răspunsese Manole, apăsat. Nu are nicio legătură chitara cu cartea… Ce zici?

— De, mă, ştiu eu ce să zic?… Cât costă?

— Vreo opt sute de lei.

— Păi cu banii ăştia trăim o lună... Şi ce faci dacă ţi-o iau?

— O să învăţ să cânt. Îmi place şi am gânduri mari pentru viitor.

— Ai putea **s-**o foloseşti la ceva, să-ţi aducă vreun beneficiu?

— Da. O să fac o formaţie şi o să cânt undeva, la o casă de cultură, sau la un club, văd eu.

— Lăutar? Păi de-aia să ţi-o cumpăr?!

— Nu lăutar, tată, cu toate că nici asta n-ar fi de vise rele. Acum se foloseşte chitara în alte scopuri... Nu eşti în stare să înţelegi, ştiu eu. Distanţele dintre generaţiile noastre sunty atât de mari, încât e normal să nu ne mai înţelegi. Nu vezi ce repede evoluează totul? Nu mai e ca în tinereţea matale, când viaţa era organizată pe principii clare, dar încete, lente. Acum totul se desfăşoară în viteză, schimbările sunt atât de rapide încât, dacă nu eşti atent, la pândă, treci pe lângă ele şi nu le sesizezi... Înţelege măcar că gusturile noastre nu mai seamănă cu ale voastre. Gata! E altă lume. E timpul să predaţi ştafeta!

— Mă! Ce tot vorbeşti tu acolo? Cum vine aia, că nu te înţeleg?

— Dovadă că chiar nu înţelegi e şi faptul că mă întrebi acum de ce vorbesc astfel!

Oprea renunţase să-i mai dea replica. Ieşise din cameră, retrăgâ**ndu-**se în bucătărie. Pe seară, târziu, când venise mama de la serviciu, Manole îi auzise vorbind în bucătărie şi trăsese cu urechea. Tata se plângea că nu se mai înţelege cu el, explicând faptul nu prin evidenta urmare a diferenţei de concepţii dintre generaţii, ci din cauză că... Manole se îngrăşase!

Cumpăraseră totuşi o chitară şi băiatul fusese tare fericit. „Furase” meseria de la unul şi de la altul şi curând era în stare să cânte şi el ceva. Tata rămânea însă la părerea că instrumentul acela, bun numai pentru lăutari, reprezenta o investiţie complet inutilă. Trăgea şi el cu urechea la încercările băiatului de a scoate ceva acorduri din chitară, dar lui nu i se părea că ar fi reuşit ceva.

Şi **într-**o zi primiră vestea că Gheorghe Măgură era pe moarte. Stan le telefonase de la sediul gospodăriei. Se învoiseră amândoi de la servicii şi plecaseră la ţară, lăsâ**ndu-**l pe Manole singur. După cinci zile se întorseseră. Moş Gheorghe murise rapid, fără să sufere. Cu două zile înainte de moarte încă îşi mai uda grădina de pe vale...

Manole simţise că ai lui veniseră supăraţi nu numai din cauza morţii bătrânului. Altceva se întâmplase şi curând avea să înţeleagă adevăratul motiv, căci cunoştea prea bine stilul de comportament al

părinţilor în funcţie de diversele situaţii. Mai mult ca sigur Oprea băuse pe-acolo, prin sat, până reuşise s-o scoată din ale ei pe Gica. Şi aşa era. Profitând de motivul morţii tatălui său, el se aruncase în băutură, transformând pomana într-un prilej de veselire, alături de frate-său Ion Fi'ncă, spre surpriza şi ruşinarea familiei, că baba Leana atâta se supărase pe ei, încât îi luase pe amândoi la bătaie cu o mătură de nuiele, abia reuşind să-i gonească de la masă, râzând şi chiuind ca la nuntă, de s-au dus prin păier să doarmă în fân. Evident, întâmplarea făcuse ocolul satului şi lumea şuşotea că moş Gheorghe îi blestemase, cine ştie pentru ce, şi Dumnezeu le luase minţile. Toate astea Manole le aflase mai târziu, de la alţii, căci părinţii lui nu puneau pe tapet decât rareori problemele pe care le aveau, poate de ruşine, poate tot pentru că pe băiat îl considerau încă mic şi nepriceput în ale vieţii.

Cum se apropia timpul când şi Manole urma să termine liceul, Oprea Măgură încercase să deschidă o dată discuţia despre viitorul lui, dacă o să dea şi el examen la vreo facultate, ca frate-său, sau… Acel „său" de fapt nu prea exista, pentru că un tânăr care termina liceul nu se putea lăuda decât cu studiile, şi cam atât. Nimeni nu te angaja numai cu liceul la bază, posturile erau ocupate în general, iar ca muncitor nu avea nicio calificare. Nu-i rămânea decât să dea examen la o facultate şi să şi între, altfel era muritor de foame.

De altfel, Manole nici nu concepea viitorul lui altfel decât ca student. Succesul lui Victor îl ambiţionase şi era ferm hotărât să-l urmeze întocmai. Facultăţi erau şi în Craiova, dar el nici nu concepea să dea examen acolo, ci numai în capitală. Nu visa decât clipa când va scăpa, ca din puşcă! de tutela părinţilor, să fie liber, să facă numai şi numai ce doreşte el. Cu idei mai vechi, visa ceva electronică, o meserie de senior şi de viitor, fără înapoială. Dacă în prima copilărie gândea să se facă… cal! cu timpul opţiunea se schimbase, trecând, rând pe rând, prin marinar, aviator, scriitor, geograf (de cercetări pe teren, nu de birou), chiar fizician, ajungând, în sfârşit, la stabilizare pentru electronică.

De când ajunsese şi el băiat de liceu, îndrăgise, pe neaşteptate, limba franceză. Mai întâi fusese un moft, la prima oră de specialitate profesorul le dăduse un test, simplu ca „bonjour", să conjuge la prezent indicativ cele două verbe auxiliare, *être* şi *avoir*. Manole scrisese ceva ce ar fi făcut pe oricare francez de meserie să creadă că scrisese în boşimană, sau eventual hindusă. Când descoperise că de fapt el ştia să

conjuge acele două blestemate de verbe era prea târziu; profesorul își făcuse deja o părere despre vastele lui cunoştinţe în limba lui Voltaire. Ambiţionat, Manole depusese oarecare efort şi devenise curând omul de bază la ora de franceză. Şi, odată cu munca de revenire, limba începuse să-i placă de-a binelea.

Dintr-o revistă luase la întâmplare adresa unui băiat de prin Lyon şi-i scrisese, dornic să corespondeze cu el. Respectivul nu-i răspunsese, probabil dintr-o prea mare aglomeraţie de corespondenţi, dar dăduse plicul lui Manole unei fete din acelaşi oraş, cu care începuse o corespondenţă regulată şi asiduă. Curând ajunseseră să se cunoască destul de bine, scrisorile amândurora fiind bogate în informaţii despre viaţa şi gândurile lor. Şi Manole nu regreta acea corespondenţă permanentă, ajungând să stăpânească limba franceză scrisă foarte bine. Mai greu era cu vorbitul, pentru că nu avea cu cine să converseze. Doar la şcoală încerca să vorbească numai franţuzeşte, la ora de franceză, dovedind o voinţă de fier pentru stăpânirea deplină a vocabularului uzual. Dicţia lui era aproape perfectă, se corecta uşor, dar întotdeauna se descurca mai bine în scris.

Oprea Măgură nu vedea cu ochi buni corespondenţa băiatului cu franţuzoaica aceea, mai întâi pentru că nu înţelegea ce folosea el, băiatul, din scrisorile acelea. Pentru el, orice acţiune care costa ceva (în cazul de faţă, timbrele!), trebuia să aducă un beneficiu pecuniar. Ori Manole nu se alegea cu nimic! Pe de altă parte, avea o teamă nelămurită în legătură cu tot ceea ce privea Occidentul burghez, „Cortina de fier” era încă în funcţiune, despărţind definitiv cele două lagăre, capitalist de socialist. Îi era teamă să nu fie întrebat cumva de ce fiu-său întreţine o corespondenţă atât de regulată cu o franţuzoaică. Era în joc însăşi cariera lui.

Îl întrebase pe Manole ce scria el franţuzoaicei, băiatul îi spusese, dar el nu-l crezuse, pentru că nu putuse să verifice personal dacă era aşa, franceza lui reducându-se la „ojurdui, le-o regar, le-o leson, le-o fransé”, şi cam atât.

Cam prin iarnă, pe strada lor îşi făcuse apariţia un om despre care ani de zile nimeni nu mai ştiuse nimic: tatăl lui Vasile Cazacu. La aproape cincizeci de ani, era un om trecut. Slăbise în închisoare şi chiar nevastă-sa abia îl mai recunoscuse, când se trezise cu el la uşă. Foarte curând, cine avea ochi să vadă sesizase că pe strada lor apăruseră nişte necunoscuţi care păreau să nu aibă altă treabă decât să se plimbe şi să

fumeze sau să citească un ziar. Oprea Măgură îi remarcase imediat şi, cum pe câţiva dintre ei îi cunoştea din vedere, se cam speriase. Nu ştia pe cine urmăresc şi se gândise imediat la corespondenţa lui Manole cu franţuzoaica „lui". Îi ceruse imperios băiatului să înceteze imediat corespondenţa, măcar până se mai limpezesc lucrurile, dar fără să-i explice şi de ce anume se temea el. Manole înţelesese că nu-i de glumă, dar nu încetase corespondenţa. Aranjase cu prietenul lui, Radu Iliescu, să-i primească scrisorile pe adresa lui.

Mai târziu, tinereii aceia care se tot plimbau pe strada lor se răriseră, până dispăruseră aproape definitiv. Însă **într-**o seară un GAZ oprise la poarta lor şi câţiva indivizi căraseră în curte o mulţime de lăzi şi lădiţe, pe care le depozitaseră la familia Hobeanu, deasupra lor. Cu toate că operaţiune se petrecuse pe întuneric, Manole bănuise ceva şi-şi confirmase imediat suspiciunile, observând că pe acoperişul clădirii apăruseră nişte antene noi de radio, mai lungi decât toate cele existente deja acolo. Poate nu le-ar fi băgat în seamă, dar urcase **într-**o zi pe acoperiş ca să mai umble la antena lor de televizor, aparatul dând semne de oboseală şi sperând el că vina o purta antena, poate o răsucise vântul cumva.

Gica aflase repede cine erau necunoscuţii aceia care se schimbau la ore fixe şi în permanenţă şedeau câte doi la familia de la etaj şi, **într-**o discuţie cu Oprea, scăpase câteva cuvinte din care Manole dedusese cine anume erau aceia: securişti. Nu aveau treabă cu el, ci cu Cazacu, fost deţinut politic atâta amar de vreme, pe care probabil îl bănuiau de încercări de contactare a vechilor duşmani de clasă. Şi băiatul se amuza copios pe seama urmăritorilor vecinului lor de peste două case, cum încercau ei să-şi păstreze anonimatul, să nu iasă în evidenţă absolut deloc, dar nu reuşeau niciodată, până şi un orb şi-ar fi dat seama ce-i cu ei pe-acolo.

Nu peste mult timp, oamenii aceia aveau să dispară, cu aparatele lor cu tot, lăsâ**ndu-**i nedumeriţi pe toţi cei care le bănuiseră identitatea. Ce rost o fi avut urmărirea lui Cazacu? Dăduse ea vreun rezultat, sau nu?

Manole aflase răspunsul fără să-l caute dinadins. **Într-**o seară, Oprea cu Gica vorbeau în bucătărie chiar despre subiectul acela şi băiatul trăsese cu urechea. Aflase astfel că în urmă cu vreo două săptămâni, cei mai periculoşi foşti deţinuţi politici fuseseră îmbarcaţi în câteva autobuze şi-i plimbaseră prin toată regiunea, arătâ**ndu-**le, pe

viu, realizările de după ’48. Îi puseseră astfel faţă în faţă cu lucrurile realizate fără ei, case noi, magazine, marfă peste tot, oamenii îmbrăcaţi bine. „Iată, asta am făcut noi de când am luat puterea. Voi aţi putea face în douăzeci de ani ce am făcut noi?” fuseseră întrebaţi, şi niciunul nu era sigur că ar fi putut răspunde afirmativ. „Acum întrebaţi-i şi pe oamenii aceştia, pe care aţi sperat voi cândva că veţi putea să vă bazaţi, dacă vă mai vor sau nu!” Nimeni nu întrebase aşa ceva. Lucrurile erau prea clare.

13.

În anul acela, Manole dăduse gata un roman, cu subiectul plasat în vestul american. O imaginaţie bogată şi o uşurinţ bogată şi o uşurinţă a scrisului îl ajutaseră să umple vreo două sute de pagini în mai puţin de o lună, pe un caiet gros de matematică. Atât de drag îi era acel roman, că-l recitise de câteva ori, pentru a sesiza eventualele inadvertenţe sau greşeli de ortografie, ce-i mai scăpau uneori, din cauza grabei cu care scria. Sfârşitul romanului îl lăsase cam în coadă de peşte, pentru a-l putea folosi mai târziu, scriind un al doilea volum, la care gândea încă de pe atunci.

Sandu Treanţă, vărul lui, dăduse peste caietul acela, când se **afla** într-o vizită pe la ei, şi-l rugase să i-l împrumute, ca să-l citească şi el. Manole i-l dăduse, bucuros, şi Sandu îl luase cu el la cămin, unde locuia pe timpul şcolii. La vizita următoare îl întrebase de soarta caietului.

— Mă, ştii ce bătaie e pe el? zâmbise Sandu. L-a văzut un coleg şi mi-a zis să i-l dau şi lui, că mă văzuse pe mine cum citeam pe nerăsuflate. Nu l-a mai lăsat din mână până nu l-a dat gata. Apoi au aflat şi alţii şi acum circulă de la unul la altul, dar nu pe gratis, că m-am prins că de-aici pot să am şi eu un beneficiu. Mai dau şi ei ceva, ba un chil de vin, ba o friptură, că doar nu găsesc ei aşa ceva prin biblioteci... Auzi? Da’ mă întreabă mai toţi, de unde-ai copiat tu ce-ai scris acolo, în caiet?

Manole mai să-l pocnească.

— Cum, mă, aşa mă cunoşti tu pe mine?

Şi i-a scos repede toate manuscrisele pe care le avea, trântin**du-**i-le în faţă, pe masă.

— Na şi citeşte, dacă şi tu crezi că aş fi copiat!

— Stai, mă, Manole, că eu nu am zis că chiar ai fi copiat! Dar dacă ăştia zic că nu cred să scrie un om la şaişpe ani aşa ceva...

— Dă-i încolo de analfabeţi! Le place?

— Cum să nu le placă? Mi-a zis unul că-mi dă o sută de lei dacă-i dau lui caietul.

— Mă, să nu-l dai, că o-ncurci cu mine!

— Nu-l dau, Manole, nu-l dau. Mă şi gândeam, că poate mi-l dai mie…

— Chiar atât de mult ţi-a plăcut?!

— Nici nu pot să-ţi spun. Sunt încântat de el, mai ales că n-am prea avut ocazia să citesc chestii de-astea, cu cowboy.

— Bine, Sandule. Atunci ai grijă de caiet, să nu se piardă, şi păstrează-l tu.

Nici nu ştia Sandu ce mare bucurie îi produsese lui Manole! Era primul succes literar, dacă se putea spune aşa. Chiar dacă Manole înţelegea că, de fapt, romanul lui plăcea numai unei anumite categorii de cititori, tot era o realizare. El era conştient că nicio editură nu i-ar fi acceptat manuscrisul pentru tipărire, dar tot era bine dacă fie şi măcar aşa, în manuscris, opera lui circula şi era apreciată.

Succesul îl stimulase şi începuse alte două romane, cu subiecte diferite, scria la amândouă concomitent, ca să nu se plictisească, dar curând avea să le părăsească pe amândouă, simţind că scria degeaba, că ambele romane n-ar fi avut succes, nici măcar printre colegii lui Sandu, elevi la şcoală profesională. Altceva se cerea acum, simţea acest lucru şi ar fi dorit să scrie şi el ceva mai deosebit, ceva ce-ar fi mers pe piaţă fără doar şi poate.

Idei avea suficiente, dar toate erau numai în linii generale. Când era să le pună pe hârtie, totul mergea excelent câteva pagini, după care, de obicei, ajungea **într-**un impas, de unde nu mai reuşea să scoată acţiunea cu faţa curată.

Plasase două personaje **într-**o aventură prin Amazonia, închipuind aventuri moderne, cu avioane, pe un fond de existenţă a unor monştri, relicve ale mileniilor îndepărtate, dar, cu toate că terminase romanul, nu fusese mulţumit de cum îl scrisese. Remarcase din**tr-**odată că se cam uita la „cantitatea” scriiturii, nu şi la calitate, şi-şi făcuse imediat autocritica. Păi cum, dorea să reediteze un anumit soi de succes al romanelor de 15 lei de dinainte de război? Era prea puţin, el tindea la mai mult.

Considera că descoperise totuşi o modalitate insolită de a scrie un roman de aventuri, prin intermediul unor scrisori adresate unui prieten din ţară de cel care era **într-**o călătorie prin mlaştinile de pe

cursul superior al fluviului Ubangui, afluent al Congo-ului. Şi scrisese la repezeală vreo treizeci de scrisori lungi, condusese cu abilitate acţiunea, în stilul idolului său din adolescenţă, Jules Verne, după care descoperise că ortografiase complet greşit denumirea acelui râu, Ubangui. Eroarea se datorase acelui atlas geografic sovietic, editat prin ’54, pe care-l consultase cu încredere, dar citise greşit prima literă, păcălit de terminaţia specific franţuzească şi considerând că „y” din rusă este identic cu cel din franceză. După ce descoperise greşeala aceea, îi pierise cheful, pur şi simplu, de a mai continua romanul epistolar.

Între timp mai avusese câteva ciocniri cu Oprea, pe cele mai diverse teme şi asta îl nemulţumea complet. Tata nu era în stare să-i înţeleagă dorinţa de a fi mai liber şi de a avea şi el părerile lui, de care eventual să se ţină seama în problemele importante care priveau viaţa familiei lor.

Oprea Măgură se închisese în el parcă mai mult decât înainte, devenind tăcut şi permanent preocupat de vreo problemă foarte importantă. Pentru Manole era un adevărat exerciţiu presupunerea de fiecare zi a zodiei în care venea Oprea acasă, la prânz şi seara. De obicei, dacă nu venea acasă la prânz, însemna că se descurcase să mănânce prin oraş, pe seama vreunui client, şi-atunci cu siguranţă pe seară venea turtit de băutură. Nu mai ţinea cont ce bea, dacă un an de zile tot se simţise bine, se convinsese singur că boala nu mai avea să revină niciodată.

Şi totuşi, boala nu trecuse. Prin vară, după o beţie în care se amestecaseră licorile, îl încercase din nou o durere de cap cruntă. După ce se trezise din aburii beţiei, se sculase imediat din pat, de teamă că aşa, culcat, îl va găsi moartea mai uşor, îşi înfăşurase pe cap un prosop ud, ca pe un turban, şi pornise să cutreiere camerele, gemând şi sforăind întruna. În general, evita să se manifeste astfel în faţa copiilor, pentru a nu le arăta că, în fond, şi el era un om, slab în faţa bolii, dar atunci îşi călcase pe inimă, durerea era prea intensă pentru a se mai gândi la aspecte de adevărată politică internă. Manole îl privise cu milă, ştia şi el ce însemna o durere de cap, din când în când şi el mai avea, nu ştia de la ce, dar pe Oprea îl privea şi cu dezgust, ştiind bine că, dacă n-ar fi băut atâta alcool în ziua aceea, n-ar fi ajuns poate să nu mai reziste la durere şi să-şi strângă ţeasta cu mâinile ca **într-**o menghină, în speranţa că-i va trece.

— Vezi dacă nu respecţi prescripţiile medicului? aruncase Manole, încercând să-l facă să uite de durere, sau măcar să-i reamintească de unde provenea.

— Mai taci, mă, din gura aia! se oţărâse Oprea la el. Ştii tu de ce mă doare pe mine!

— Păi cum să nu ştiu? îl zgândărise limba pe băiat. Nu ai spus matale că doctorii ţi-au interzis să mai consumi alcool?

— Bă! Tu vezi-ţi de-ale tale şi lasă-mă pe mine!

— Dar de ce nu vrei să asculţi şi de sfatul doctorilor? nu se lăsase Manole. Că doar ai stat câteva luni fără să bei nimic şi n-ai murit. Acum nu te mai poţi abţine?

— Taci mă, că te ia mama dracului! se răstise deodată Oprea, atins în punctul sensibil.

Manole se uitase buimac la el. Nu era obişnuit să fie drăcuit sau înjurat, la ei în familie nu se pomenise aşa ceva. I se pusese deodată o pată pe creier şi, privind în ochii tatii, rostise apăsat:

— Dacă mai bei, o să mori. Şi asta o faci intenţionat. Şi la moarte ai să fii singur. Să nu zici că nu ţi-am spus!

Şi ieşise liniştit din cameră, lăsându-l pe Oprea aiurit, uitând că-l durea capul.

Seara, Gica îl întrebase pe băiat ce se întâmplase mai înainte şi Manole recunoscuse liniştit că aruncase vorbe grele, pe care acum le regreta, căci fuseseră spuse la supărare.

— Mamă, fă-i ceva, lămureşte-l că nu e bine ce face! se rugase el, sperând că ea va reuşi să-l facă pe Oprea să nu mai bea. Mamă, dacă mai bea tot aşa, o să moară, că boala asta nu iartă, şi ne lasă pe toţi pe drumuri! De ce nu s-o gândi el şi la noi, dacă de el însuşi nu-i pasă?! De-aş avea o putere, aş scoate băutura de pe piaţă, numai ca să nu mai aibă de unde să bea. Ah, cât regret că Burebista n-a reuşit să scoată toate viile din ţara asta, sau măcar să fi dat o filoxeră mai puternică!

— Mă, mamă, zicea Gica, încercând să se apere şi să-şi explice neputinţa, tu nu ai crescut în sat, să vezi că toţi sunt aşa, nişte beţivi. Dacă ei de mici se obişnuiesc cu băutura, cum crezi că s-ar mai putea schimba la bătrâneţe? Uite, de douăzeci şi ceva de ani îl rabd aşa cum îl vezi, cu băutura în nas. Ce şi-o pune atâta băutură în cap, nu ştiu, că eu nu înţeleg ce foloseşte bând atâta. Crezi că eu nu i-am spus de atâtea ori, s-o lase naibii odată, că nu mai poate s-o ducă aşa, dar el – nimic! să bea întruna, dacă ar avea un butoi, şi pe-ăla l-ar termina în câteva

zile. Şi să zici măcar că-i place, dar ai văzut ce se strâmbă când bea coniac? I-am zis şi eu, ai văzut doar de câte ori ne-am certat, dar n-am cu cine să mă înţeleg... Aşa am fost sortită eu, să sufăr toată viaţa. Acasă am suferit din cauza mamei, că ea a fost rea şi nu ne-a înţeles niciodată, nici pe mine, nici pe surorile mele, am zis că dacă mă mărit cu Opriţă scap şi eu de suferinţe. Da' de unde! Cu el am trăit bine, nu zic nu, dar numai până a început să bea ca un apucat. Şi după ce s-a obişnuit aşa, ce să-i mai fac? Nu mai am cum să mă înţeleg cu el. Că l-am luat şi cu vorbă bună, ne-am şi certat, dar el nu vrea să înţeleagă de niciun fel, nu se gândeşte nici la el, că-şi face rău cu mâna lui, dar nu se gândeşte nici la noi, că poate să... şi ne lasă pe drumuri, nearanjaţi niciunul... O să încerc să mai vorbesc cu el, dar nici nu ştiu cum să-l mai iau, ca să-l fac să înţeleagă odată că nu e bine ce face.

Oprea nu-l mai băgase în seamă câteva zile pe Manole. Era supărat pe el, mai ales că băiatul avea dreptate să-i facă observaţie. Ştia şi el că băutura nu-i făcea bine, văzuse doar ce dureri atroce avea adesea, dar plăcerea era atât de mare încât nu suporta să treacă pe lângă o ocazie şi să nu golească o sticlă, două de băutură. Cel mai mult însă îl nedumerise curajul băiatului de a-i spune în faţă ce credea despre el şi despre patima asta a lui. Deodată descoperise că Manole crescuse, nu mai era un copil, putea să aibă şi el judecata lui proprie, de care voia să se ţină seama, era om mare de-acum. E adevărat, nu făcuse încă armata, ori un flăcău fără armată făcută nu era copt la minte, dar vedea şi el că tinerii nu mai erau ca pe vremea lui, parcă ăştia de-acum se maturizau mai repede şi luptau să-şi impună preceptele lor morale şi sociale la o vârstă mult mai fragedă. Auzise şi el despre acei hippy, tineri debusolaţi, a căror modă ajunsese şi pe la noi, importată de prin America, unde hippyoţii aceia aveau un anume rost, erau nişte protestatari, dar la noi pătrunsese numai partea estetică, de suprafaţă, a curentului: plete lungi şi haine soioase. Li se explicase, la lecţiile politice, ce anume voiau hippyoţii din America, cu exemplificări din filmele de actualităţi şi li se desluşise şi cum acea mişcare, oarecum progresistă la origine, trecuse oceanul, în Europa, dezgolită de esenţă – protestul faţă de societatea materialistă şi bazată pe consum pe care o construiseră părinţii lor – pentru a ajunge şi la noi, la marginea universului, doar ca o modă vestimentară.

Îi văzuse şi el pe acei pletoşi care nu se spălau cu lunile, că prea le era părul slinos, îmbrăcaţi în haine peticite sau frecate cu cărămida,

ca să pară cât mai vechi, tineri care deveniseră stâlpii cafenelelor şi barurilor ce proliferaseră deodată în oraş, aşteptând nici ei nu ştiau ce, închipuindu-şi că pierzând vremea de pomană îşi demonstrau superioritatea faţă de generaţia părinţilor lor şi aşteptând poate să le fie servită pe tavă sarcina conducerii societăţii. În moda vestimentară – lucruri trecătoare, ca orice modă – se scurtaseră rochiile şi fustele, fiind de bun gust să se vadă culoarea chiloţilor când se aşezau pe scaun, iar la băieţi manşetele dispăruseră de la pantaloni, aceştia evazându-se deodată de sub genunchi, ca o fustanelă, cu cât mai mult, cu atât fiind mai şic. Bunul simţ dispăruse aproape complet şi damele trecute de o anumită vârstă reveneau la stadiul de „tinere” scurtându-şi mult fustele, de sub care lăsau să fie admirate nişte picioare osoase, strâmbe, sau dimpotrivă, nişte butuci care l-ar fi speriat şi pe Rubens. După moda dinainte, cu rochiile-sac, pe care Măgură nu prea le înghiţea, afirmând în mai multe ocazii că „dacă una din astea ar ieşi pe stradă cu rochia băgată din greşeală la spate în chiloţi, multe s-ar lua după ea, crezând că aşa e moda”, noile apariţii – sau, mai apropiat de realitate, dispariţii – de fustiţe îl derutaseră complet. Dacă ar fi fost după el, ar fi dat o lege prin care să se îngrădească şi aceste excese vestimentare, căci prea erau atrăgătoare peticele acelea ce se numeau fuste şi puteau să scoată din minţi chiar şi pe oamenii mai în vârstă, aşa ca el.

Cu Manole încă nu avusese probleme pentru îmbrăcăminte modernă. Băiatul avea mult bun simţ în privinţa aceasta şi nu dorea să exceleze, evazându-şi prea mult pantalonii, mai ales că singur observase că moda fusese adoptată îndeosebi de ţiganii care se plimbau fără nicio treabă în fiecare seară pe Unirii, căutându-şi cunoştinţe sau vreun fraier pe care să-l uşureze de bani. Manole era mulţumit să aibă haine curate şi nimic altceva. El simţea mult mai bine care era curentul în modă şi prefera cămăşile înflorate, celor simple, lucru foarte greu de obţinut, pentru că piaţa noastră, ca de obicei, era în urmă cu zece ani faţă de cea occidentală. Şi nu avea preferinţe deosebite numai din spirit de frondă, ca alţii, ci pentru că se simţea un om al epocii sale, ba chiar oarecum în avangardă. Excesele nu-i plăcuseră, fiind convins că poate ieşi în evidenţă mult mai bine adoptând nota obişnuită decât înrolându-se în armata ţiganilor fără căpătâi.

Noua generaţie avea alte concepte asupra vieţii, ca întotdeauna

de-a lungul istoriei şi încerca să şi le impună peste tot şi cu orice preţ. Se deschiseseră noi orizonturi, în toate domeniile, iar tineretul devenise deodată o valoare deosebită, o anumită pătură socială căreia i se deschideau cele mai minunate perspective. Peste tot erau promovaţi cu încredere. Prima acum numai valoarea personală, nu se mai ţinea cont de ceea ce făcuseră cei bătrâni mai înainte. Era bătălia dintre două epoci şi şansele cele mai multe aparţineau tinerimii.

Toate acestea îi erau evidente şi lui Oprea Măgură, vedea şi el că vremea lui cam trecuse şi-i era tare necaz, nu pentru că ar fi fost înlocuit, asta înţelegea, să fie înlocuit de unul mai bun, dar părerea lui despre tineret nu era deloc bună. Mai toată vremea îl bârfea pe ajutorul lui stagiar:

— Ce dracu' să ştie ăsta? Nu ştie nimic! El crede că problemele astea se rezolvă aşa, bătând din palme… Ce să ştie ăsta! La şcoală – şi zicea „şcoală" ca şi când se referea la vreo şcoală de duminică de pe vremuri – o fi învăţat el ceva, dar ce înveţi acolo nu se potriveşte cu ce e pe teren. Mă şi mir că a trecut anul la facultate, că nu l-am auzit să se omoare cu învăţătura. Aleargă ca un bezmetic, aiurea-n tramvai, se dă mare, că ştie el ce ştie, că tot noi, ăştia mai vechi, descurcăm problemele. Dacă n-am fi noi, ăştia ar duce totul de râpă!

Când i se ceruse o nouă autobiografie, se speriase de-a binelea. Aşa ceva nu-i mai ceruseră de ani de zile, se părea că în privinţa lui totul era clar, nu mai avea ce să declare în plus faţă de ceea ce declarase de-atâtea ori şi tot adăugise deşi mai multe ori. Şi totuşi, omul de la cadre îi ceruse să-şi scrie o nouă autobiografie, cât mai amănunţită, chiar şi de zece pagini, dacă era nevoie, în care să relateze cu lux de amănunte toată activitatea lui – mai ales activitatea de după 1949. I se dăduse termen o săptămână. Cadristul era vesel nevoie mare şi părea îngăduitor cu el, înţelegea că nu-i va fi uşor să mai scrie o autobiografie după atâtea altele, scrise în urmă cu mulţi ani, dar îi explicase că era mare nevoie de aceste date, că dosarele se refac, conform noilor cerinţe şi, la legi noi, e normal să fie şi dosare noi.

Măgură îşi propusese să scrie autobiografia în duminica din intervalul acordat de tovarăşul Bojincă, şeful cadrelor, ca să aibă la dispoziţie o zi întreagă, să nu se grăbească, să nu fie nevoit să şteargă. Pe vremuri, când mai făcea câte o completare pentru dosar, în faţa cadristului, nu-şi putea pune în ordine ideile şi declaraţiile lui erau pline de ştersături, dar mai totdeauna avusese probleme cu

ştersăturile acelea, deoarece tovarăşul Bojincă, sau cum l-o mai fi chemat pe cel care fusese înainte, şi mai înainte, că doar la cadre se schimbaseră cam mulţi, mereu le găsise cineva câte o vină, ba că nu sunt prea insistenţi, ba că prea sunt, ba că sunt stângişti, ba, după ’56, că nu intră în fondul sufletesc al omului, lăsând ascunse şi necercetate zone întregi, care pot fi periculoase cauzei şi poporului, şi tovarăşul acela îl întreba imediat de ce a şters, nu cumva acolo, sub ştersătură, se afla de fapt cuvântul care exprima cel mai bine adevărul? De ce îl ştersese el, ca să îl poată înlocui cu altul, mai general, mai ambiguu, mai…? Păi bine, tovarăşe, dumneata ai impresia că noi ne jucăm de-a revoluţia? Noi trebuie să fim sinceri, să spunem tot, când e vorba de cauză, altfel unde am ajunge?

De ce-o fi trebuind să ştie „cauza” cât pământ avusese moş Gheorghe, acum mort, înainte de Eliberare, asta nu mai înţelegea Oprea Măgură cu ce o ajută. Văzuse el că în vechile declaraţii nu se prea mai uita nimeni, şi nici măcar nu se verificase dacă era adevărat sau nu că ei nu avuseseră decât vreo şase pogoane cu totul, din care trebuia moş Gheorghe să facă parte dreaptă şi lui, lui Oprea, şi lui Stan, cu care rămăsese în casă.

Adevărul era cu totul altul, pământurile rămase lui moş Gheorghe imediat după război erau mai multe, vreo patruzeci de pogoane, dar imediat îl împărţise între copiii care se căsătoreau rând pe rând, rămânând cu zece pogoane de pământ, mai mult sterp, fiind în marginea clasei de ţărani mijlocaşi, la marginea superioară însă, un singur pogon cumpărat sau primit prin moştenire l-ar fi săltat imediat în clasa chiaburilor şi istoria neamului lor cu totul altfel **s**-ar fi scris.

Duminica fiind de obicei o zi de sărbătoare, în care nu se făcea prea mare lucru nici la ei în casă, imediat după prânz Oprea Măgură se instală la masa din camera mare, cu un teanc de foi albe în faţă şi cu stiloul lui Manole, stilou chinezesc, pe care i-l cumpărase băiatului cu doi ani în urmă, odată cu ceasul de mână *Pobeda*, al doilea ceas din familie, să se laude şi Manole că are aşa ceva. Băiatul se dusese la film, aşa obişnuia el în fiecare duminică, pentru că în timpul săptămânii, chiar dacă era în vacanţă, avea prea multe altele de făcut.

După ce aşternu frumos, în mijlocul paginii, „Autobiografie”, îşi suflă în degete, care se umeziseră brusc de transpiraţie, nefiind obişnuit nici cu stiloul acela, nici cu scrisul prea îngrijit – cu toate că avea o scriitură estetică şi lizibilă. Gica stătea lângă el, pe latura din

dreapta a mesei, gata să-i dea ajutor de îndată ce el şi-ar fi manifestat nevoia, dar fără să scoată o vorbă, de teamă ca el să nu o acuze că din cauza ei a greşit cine ştie ce.

O luă metodic, punându-şi datele personale, data şi locul naşterii, după care începură amândoi să facă socotelile anilor, ca să scrie între ce ani a făcut şcoala de şapte clase. Scriitura mergea destul de uşor, întâmplările venea parcă singure, numai că mereu trebuia să aibă grijă de modul cum se exprima, să nu lase niciodată loc pentru interpretări, să spună tot, dar să lase de-o parte lucruri care erau numai ale lui, şi nu înţelegea să le expună în public. După o oră şi jumătate aşternuse deja cinci pagini, cu un scris cam mare, dar, oricum, erau cinci pagini pline. Nu uitase să reliefeze cele două decoraţii şi avansările peste rând, dovezi ale devotamentului său nemărginit acordat cauzei.

Trecând la rude, începu – evident – cu părinţii. Acum, când Gheorghe era mort, nu-i mai era teamă că s-ar fi putut interpreta opoziţia lui la intrarea în gospodăria colectivă, acestea erau lucruri trecute şi căzute în desuetudine. Acum avea cu ce să se laude, Stan era doar un vechi activist şi sufletul colectivizării, iar, mai nou, preşedinte de GAC, cu rezultate deosebite. Îi purecase pe rând pe toţi fraţii, reliefând la fiecare cum fuseseră printre primii care se înscriseseră în colectivă, numai când trecu la rudele Gicăi avu din nou un moment de ezitare, din cauza fratelui ei. Trecu însă repede peste problemă, scriind scurt: „mort pe front, în 1941”. Să nu mai fie nevoit să dea amănunte, unde anume, cu ce ocazie, de parcă mai avea importanţă cum murise bietul om în urmă cu un sfert de veac.

Îşi amintea perfect că, pe undeva pe la sfârşitul autobiografiei, de obicei se cereau scrise problemele referitoare la rudele din străinătate (cu amănunte), limbile străine cunoscute, la relaţiile stabilite cu străinii, când, cu ce prilej, stadiul actual al legăturilor cu aceştia, eventuala corespondenţă, dacă este membru de partid sau nu, dacă a fost – şi nu mai este – de ce nu mai este, ce politică au făcut rudele lui până la 23 August şi după (aici îi veni să scrie cum mai spusese el odată, cuiva de la cadre, unul care nu apucase să-şi încălzească bine scaunul, că şi fusese zburat, dovedindu-se că fusese pe vremuri chiar legionar, că politica lui şi a părinţilor, ca de altfel a tuturor înaintaşilor, fusese politica pământului, dar nu scrise aşa, pentru că s-ar fi putut interpreta ca o rămăşiţă a gândirii vechiului

regim, dragostea pentru pământ a ţăranului român nemaifiind înţeleasă ca atare, ci ca o dorinţă de închiaburire, aşa că renunţă la idee şi scrise altceva, că ai lui n-au făcut şi nici nu fac politică, cu excepţia lui Stan, care era membru PMR) şi, ca încheiere, fraza aceea ce părea a fi totul, însăşi raţiunea de a fi a autobiografiei: „aceasta este declaraţia mea, pe care o semnez şi o menţin”, după care urma semnătura şi data.

Era nemulţumit de cum îi ieşiseră cele opt pagini, care conţineau prea multe ştersături şi ezitări. De comun acord cu Gica, hotărî că acele pagini reprezentau numai ciorna autobiografiei şi trebuia **s-**o treacă pe curat, ca să scrie mai frumos şi fără nicio ştersătură. Numai că treaba aceasta îi luă încă vreo două ore şi când termină de transcris, era şi el terminat.

14.

În toiul verii, bătuse de multe ori drumul la OCLPP, mai mult aşa, **într-**o doară, să vadă ce preţuri se mai afişaseră pentru apartamentele proprietate personală ce se asigurau prin grija statului. Observase că din**tr-**odată dispăruseră conforturile inferioare, mai întâi trei şi patru, chichineţele acelea fără uşi şi de-a dreptul fără niciun confort. Pe plan naţional se hotărâse desfiinţarea acestor construcţii, nefiind nici rentabile, şi nici căutate de populaţie.

— Păi şi normal să nu vrea nimeni să locuiască în ele! zicea Mircea Strâmbeanu, când deschiseseră odată vorba. Cum naiba să dai atâţia bani **–** căci costă şi astea ceva, oricât **s-**ar zice **–** şi să trăieşti o viaţă întreagă **într-**un apartament fără uşi, unde nu poţi să tragi un pârţ, ca omul în casa lui, că te aud copiii din camera cealaltă? Era o adevărată ruşine chestia asta cu conforturile inferioare. Adică cum, dacă omul poate să obţină un apartament cu chirie, la stat, de confort unu, este el superior celui care nu poate obţine, tot de la stat, un apartament, ci îl cumpără, din banii lui, şi banii nu-i ajung decât pentru unul de confort patru? Şi, mai e o chestie. Un director să zicem că poate să-şi cumpere un apartament de confort unu, dar un meseriaş cu cinci copii nu poate. Atunci unde este egalitatea socială pentru care **s-**a zbătut lumea, dacă din start îi tranşezi net după posibilităţi? Fă, domnule, apartamentele toate la fel, gândeşte-te la majoritatea populaţiei, care nu are multe posibilităţi, deci fă-le un favor, să dai casele cu preţ mai mic şi atunci, măcar pe planul acesta, tot reuşeşti să faci un pic de egalizare socială. Şi mai sunt şi alte aspecte. Blocurile astea se garantează un secol. Păi n-o să ne apucăm peste o sută de ani

să le dărâmăm că, gata! le-am pierdut garanţia. Unele pot să dureze două sute, trei sute de ani şi de ce să nu trăiască toate generaţiile următoare în spaţii mari, normale? De ce să ne gândim numai la rezolvarea cerinţelor de moment? Nu asta am urmărit noi! Destul s-a acţionat în grabă, fără să ne gândim mai departe de ziua de azi. Gata! Ne-am hotărât să dăm fiecărei familii o casă ca lumea, apoi s-o rezolvăm şi gândindu-ne la cei care vor veni după noi!

Lui Măgură îi plăcea cum vorbea ajutorul lui, acum titular de post, însă făcând grupă comună în continuare cu el. Avea băiatul ăsta ceva stofă, vorbea frumos, convingător, numai că prea dădea cu barda în cei dinainte, toată vremea îi critica fără milă. Sigur, lui îi convenea să vorbească astfel, doar nu apucase vremurile acelea de început de revoluţie. Că-l mai şi dojenea uneori, prea îl scotea din sărite:

— Bă, Mirceo! Ţie îţi vine uşor să vorbeşti aşa, să ne critici mereu pe noi, ăi mai bătrâni. Tu ai crescut în societatea pe care noi cu greu o construiam, luptându-ne cu toţi „foştii” care ne puneau beţe în roate. Noi am luptat, bă, şi am muncit, să ştii şi tu, ca să aveţi voi acum de toate! Voi, tinerii ăştia, nu ştiţi decât să vă legaţi de noi, că am greşit. Păi cine nu greşeşte? Numai cine nu munceşte! Voi mai bine aţi pune mâna şi-aţi munci, decât să staţi mereu cu ochii pe noi şi pe ce-am făcut noi! Generaţia astra a voastră…

— Ce e cu generaţia noastră? îi cam sărise ţandăra tânărului, văzând că Măgură se opreşte.

— Ce e? păi tu nu vezi, mă, că majoritatea infractorilor din ultimii ani sunt numai tineri? Păi de ce nu se duc ei la muncă, în loc să fure sau să omoare? Doar pentru asta am luptat noi, să aibă toţi un loc de muncă şi să trăiască mai bine.

— Nene, poate că ai şi matale dreptate. Dar oare e numai vina noastră? Voi nu aveţi nicio vină?

— Ce vină, mă?

— Că nu i-aţi învăţat.

— Cum nu i-am învăţat, mă? Cum nu i-am învăţat? Păi era timp să stăm la fundul fiecăruia?

Tânărul locotenent o lăsase mai moale dintr-odată, dar tot nu se lăsase de tot:

— Nea Oprică, hai să nu ne mai certăm degeaba. Ce naiba, de la o chestie de nimic… Că dacă stau să mă gândesc bine, voi ce-aţi făcut? Numai un război. Atât! Păi ce, e puţin lucru? Vezi? Voi aţi rămas cu

imboldul distrugerii, de-aia aţi făcut şi războiul şi tot ce-a mai urmat. Ori noi acum venim să construim, parcă voi nu puteaţi **s**-o faceţi.

— Stai, mă, ce-ai! Păi eu am făcut războiul? Vorbeşti aiurea, fi-ţi-ar capu-al naibii să-ţi fie! De unde o scoseşi pe-asta?

— Nu zic de matale personal, că doar ştiu că n-ai făcut nicio zi de război, dar cei de vârsta matale şi cei dinainte. Vezi? Şi-acum vrei să ne judeci pe noi, ăi tineri, că vrem să facem altfel, să construim lumea după principiile noastre?

O lăsaseră moartă amândoi, ca să nu se mai certe. După discuţie, Oprea Măgură îşi amintise că Manole îi prezisese încă din urmă cu vreo doi ani dispariţia acelor conforturi reduse din construcţia de apartamente. Fusese **într**-una din puţinele zile în care băiatul se băgase în vorbă cu el, de atunci evitând reciproc să mai discute probleme cât de cât serioase.

După ce-i vizitase Reta alţi Ierma, sfătui**ndu**-se cu ei asupra soluţiei privind cumpărarea unui apartament la bloc, discuţia fusese comentată după plecarea Retei, între Oprea şi Gica. El înclina să depună avansul pentru un apartament de confort trei sau cel mult doi, acestea costând mai puţin şi fiind astfel sigur că ar fi putut să-l plătească cumva în douăzeci de ani. Atunci se băgase în vorbă Manole, spu**nându**-le că e păcat să-şi mai facă planuri cu conforturile inferioare, deoarece nu peste mult timp acestea aveau să dispară complet. Oprea îl flituise imediat, „ce te bagi tu? ştii tu!", dar Manole îi atrăsese atenţia să ţină minte că aşa va fi. Şi uite, acum prevederea băiatului se împlinise, fapt care-l duse pe Oprea la o concluzie neliniştitoare: după ce că Manole părea foarte copt la minte, ştia să gândească şi în viitor. Asta nu-i convenea deloc. Dacă băiatul devenea conştient de puterile proprii, nu era bine, Oprea îşi pierdea ascendentul asupra lui, nu mai rămânea „buricul pământului" în familie, singurul în stare să gândească şi pentru alţii, să prevadă câte ceva, să ia o hotărâre importantă.

Ce n-ar fi dat să mai fi trăit Marin Grosu! El i-ar fi dat un sfat competent, pe care l-ar fi urmat cu siguranţă. Ce frumos ştia să îmbine faptele şi să tragă o concluzie, să prevadă ce se va întâmpla în viitorul nu prea îndepărtat. Nu era ghicitor, departe de acest gând, dar ştia să privească lucrurile în totalitate, extrăgând direcţia cea mai probabilă în care vor evolua. Dar Marin Grosu se dusese demult şi nu-l mai putea ajuta!

Încercase şi cu Stelian Pârvănescu să se sfătuiască, însă îl găsise complet schimbat şi renunţase la intenţie. Fostul locotenent de pe vremuri, acum cu o burtică ce ameninţa să devină respectabilă, se transformase într-un adevărat burghez, trăind dintr-un salariu destul de mare şi învârtind o mulţime de afaceri, unele chiar în marginea legii, după cum îi mărturisise singur fostului său soldat. Schimbase maşina, susţinând că de cealaltă se plictisise, îşi investise ceva bani în bibelouri de preţ, inoxuri, bijuterii, începuse să achiziţioneze tablouri, păcălindu-i pe copiii foştilor colecţionari scăpătaţi, aceştia – copiii – nemaicunoscând valoarea pânzelor. Şi, culmea culmilor, avea de gând să intre şi în partid, deoarece, susţinea el, nu se poate ajunge undeva mai sus dacă nu eşti membru.

— Da' parcă tu nu-i aveai prea mult la inimă pe comunişti, remarcase Măgură, mirându-se de unde dragostea asta a lui Pârvănescu, aşa, deodată, pentru partid.

Prietenul lui se ofensase şi începuse să-i explice pe un ton didactic, ca unul cu mai multă experienţă:

— Greşeşti profund, prietene! Eu nu i-am urât niciodată pe comunişti. Şi poate nici ei pe mine. Chiar dacă am suferit din cauza lor… Eu, dacă am urât pe cineva, aceia au fost nişte indivizi, care nu aveau comun cu partidul decât faptul că îi erau membri, atât! Şi din cauza unor oameni, deci a unor indivizi izolaţi, nu pot denigra un partid. Partidul nu erau acei oameni. Înţelegi? Iar eu am acceptat dintotdeauna tezele partidului. Cred că-ţi mai aminteşti că în armată eram de partea lor… Vremurile tulburi ne-au despărţit. Nişte oameni care se credeau sufletul şi cuvântul partidului, interpretându-i principiile după mintea lor depăşită de sarcinile ce le fuseseră puse în faţă, prea repede şi prea multe. Acum, ce să mai reproşez eu partidului? Bani mi-a dat cu ghiotura, meserie m-a ajutat să învăţ, să fiu cel mai bun dintre ăi mai buni în branşa mea, vezi bine ce avere am făcut – nu în sensul burghez, ci cel nou, comunist. Aşa că eu sunt pe deplin recunoscător partidului.

Aici parcă devenise din nou cel de pe vremuri, ajungând la o oarecare sinceritate:

— Bă, Oprică, şi-apoi vreau să intru în partid, căci numai aşa am şanse să mai avansez şi eu. La serviciu sunt bine apreciat, m-au trimis şi în străinătate, şi-or să mă mai trimită, dar m-ar înălţa la salariu şi n-au cum, căci pentru posturi de conducere trebuie să fiu şi membru

de partid. Acum, că **s-**au mai schimbat timpurile, e păcat să nu profit şi eu de posibilitatea asta. Înţelegi? Ajung un fel de tartor peste o mână de oameni şi nimeni nu mă mai dă jos. Şi-o să fiu poate mult mai important decât directorul meu. Că ce? vine el să repare aparatura? Nici gând! Tot eu cu băieţii mei o reparăm… Dacă ai vreun gând vreodată să te laşi de miliţie, te iau la mine în echipă. În doi ani te fac să câştigi dublu decât câştigi acum. Să nu uiţi!

Nici prin gând nu i-ar fi trecut să plece din miliţie. În fond, altceva nici că mai ştia să facă. Plecat de la coarnele plugului, numai cariera armelor o putuse urma, iar acum, dacă **s-**ar fi trezit deodată tras pe dreapta, n-ar fi avut altceva de făcut decât să se întoarcă în agricultură. Cum să muncească el în echipa lui Pârvănescu? Ce-ar fi ştiut el să facă?… Dar parcă în agricultură ar mai fi ştiut să facă ceva!

Plecase de la Pârvănescu nemulţumit că nu găsise sprijinul necesar, dar problema cu casa tot n-o rezolvase şi nu prea mai ştia ce să facă.

De la Dăbuleni, prin nişte cunoscuţi, venise vestea că şi Niculiţa ale Văruci era pe moarte. Gica îşi luase două zile libere şi plecase la ţară, singură, ca să vadă cum stau treburile. Venise înapoi cu vestea că într-adevăr mama ei era tare bolnavă şi nu credea **s-**o mai ducă mult. Umblase câteva zile foarte supărată, căci mama ei, chiar dacă o viaţă întreagă o chinuise cu răutatea, rămânea totuşi mama care-i dăduse viaţă. Iar când îi mai trecuse supărarea, aflând că Niculiţa se simţea din nou mai bine, avusese un adevărat şoc când i se spusese că postul ei urma să fie militarizat şi înarmat, pentru paznici înfiinţâ**ndu-**se o instituţie specializată, care urma să-i preia pe cei ce ar fi fost interesaţi, în uniformă şi cu armă.

Era ceva de neaşteptat şi de neconceput pentru ea. Avea o frică bolnăvicioasă de arme, cu toate că-şi văzuse bărbatul de atâtea ori umblând cu pistolul, pe care îl aducea acasă, îl demonta, îl curăţa, îl ungea şi-l punea bine în şifonier, de unde Manole îl luase de câteva ori, să se joace cu el, şi-şi prinsese degeţel în cocoş de fiecare dată, uitând cum se manevrează. Gicăi îi era şi mai frică de armă mai ales după accidentul lui Ion Găină, când se împuşcase lângă nevastă şi copii, şi de atunci îl rugase pe Oprea să nu-şi mai aducă pistolul acasă decât numai când altfel nu se putea.

Acum, când era vorba **s-**o înarmeze şi pe ea, înţelegea că nu mai avea nicio şansă, trebuia să se lase de serviciu. Sub niciun motiv nu

avea de gând să îmbrace uniforma şi să poarte pistol la şold. Căci dacă de pistol îi era frică, de uniformă îi era ruşine. Îmbrăcată astfel, toată lumea ar fi văzut că nu era nicidecum laborantă, ci un biet paznic la o poartă. Ori aşa ceva nu era de conceput!

Tot sperând că momentul militarizării postului ar întârzia, mai rămăsese în serviciu, până **intr-**o zi, când fusese anunţată că în ziua următoare trebuie să hotărască o dată pentru totdeauna. Pusă în faţa a doua posibilităţi – rămânerea în post, dar cu uniformă şi armă, sau renunţarea la serviciu – o alesese pe cea din urmă.

Între timp, se gândise şi ea că n-ar strica o pensie, mai ales că boala lui Oprea nu părea de bun augur, şi mai vorbise şi ea cu fetele care erau cu adevărat laborante la Grădina botanică, fete care erau mai isteţe şi mai pricepute la diverse probleme ale vieţii. Ele o învăţaseră cum ar putea să mai facă rost de câţiva ani de muncă, necesari pentru pensie: angajâ**ndu-**se îngrijitoare la copilul minor al uneia dintre ele. Mama copilului ar fi trebuit să plătească lunar o sumă la Asigurările Sociale, în contul Gicăi, şi anii respectivi se luau în calcul ca ani de muncă. Evident, ea nu avea de gând să îngrijească de un copil străin, numai formele le-a făcut, precum că ar fi fost angajata unei laborante şi îşi plătea singură taxa la Asigurări. De-acum nu-şi mai făcea probleme pentru viitorul îndepărtat, era asigurată la pensie.

Ieşirea ei din serviciu le încurcase totuşi multe socoteli. Oprea Măgură îi propusese să mai încerce să o angajeze în altă parte, poate ar fi găsit el un post pentru care nu era nevoie de carte multă, dar ea renunţase complet la ideea unui nou serviciu, nu se mai simţea în stare **s-**o ia de la început, nu era omul adaptabil schimbărilor rapide, iar, pe de altă parte, ştia şi ea că oamenii fără carte multă nu mai erau angajaţi decât la munci necalificate, ori aşa ceva nu mai era pentru ea. Nu munca o speria, o viaţă întreagă muncise, numai asta făcuse, dar condiţia ei socială îi interzicea, în credinţa ei, să pună mâna pe lopată, după ce douăzeci de ani şi mai bine trăise mai cu uşurica.

— De, mă, femeie! făcea Oprea, oftând – dacă pe vremea noastră nu era vorba să fie nevoie de atâta carte... Că doar Nache avea bani să te dea şi pe tine la şcoală şi poate te-ar fi dat, dar dacă nu erau timpurile, dacă erau de-aşa natură... (Şi nu spunea de ce natură ar fi fost, crezând că expresia aceea, în trei cuvinte lămurea totul).

— Aşa e, omule, că tata zicea să mă dea la şcoală, că mi-o prinde bine, dar când a auzit mama, nici n-a vrut să stea de vorbă, a dat salba

de aur pe pământ, să-mi facă zestre, ce-mi trebuia mie învăţătură! De-aia le spun eu la copiii ăştia, să înveţe, că numai aşa or să facă şi ei ceva în viaţă. Acum se cere carte, nu glumă, nu mai e ca pe timpul nostru… Lasă, nu mă mai angajez nicăieri, plătesc la asigurări şi-mi fac anii de pensie. Şi cu salariu, şi fără el, la mine pensia se ia tot pe baza anilor de muncă.

Oprea acceptase cu greu, dar acceptase, n-avea ce face. Dacă Gica nu se mai simţea în stare **s**-o ia de la capăt, n-avea ce-i face. Se gândea că nici el n-ar mai fi ştiut cum să o ia de la început dacă-Doamne fereşte! – ar fi fost nevoit să-şi părăsească serviciul.

Hotărârea de a-şi depune banii pentru un apartament la bloc o luaseră împreună cu Victor, înainte de a pleca el din nou la facultate, după vacanţă. Pe Manole tot nu-l băgaseră în seamă, considerâ**ndu**-l încă un puştan fără minte. Victor însă avea de acum douăzeci şi doi de ani, la vârsta lui, ei îl aveau deja pe el, era deci om cu mintea coaptă, iar faptul că trăise câţiva ani în Bucureşti, îi dădea un ascendent asupra lor. Era evident pentru ei că traiul departe de casă îl obligase să deschidă bine ochii şi să fie în stare să trăiască aproape pe propriile-i picioare.

Făcuseră tot felul de calcule asupra avansului care trebuia dat la OCLPP, astfel încât dobânda pentru împrumutul asigurat de stat să fie cât mai mică. Hotărând că aveau nevoie de cel puţin trei camere, luaseră preţul de la oficiul specializat şi învârtiseră calculele, pornind de la un avans minim. Victor se cam supărase **într**-un târziu, pentru că-l puneau să refacă socotelile de nenumărate ori, pornind de la premize diferite.

— Tată, dar spune odată de câţi bani dispui pentru avans, ce mă freci atâta! izbucnise el **într**-un târziu.

Ca şi când n-ar fi auzit, Oprea privea hârtia cu socoteli şi-i ceruse să mai facă una.

— Lasă, mă, ce te interesează pe tine câţi bani avem! Tu scrie acolo, că ştiu eu ce trebuie să fac!

Aşa aflase şi Victor că, de fapt, el îl luase în vorbă nu ca să-i dea lui sfaturi, cum să facă mai bine, ci pentru că avea mai multă încredere în el la calcularea dobânzilor la diferitele împărţeli ale sumei totale, avans şi rest de plată. Pentru aşa ceva l-ar fi putut lua şi pe Manole, dar nu, ăla ce ştia! Ce dacă participa în fiecare an la olimpiadele de matematică? Asta nu însemna că putea să se descurce şi în hăţişul

dobânzilor pe care urmau să le plătească cu orice chip statului.

Până la urmă se hotărâseră la o anumită împărţeală, Oprea Măgură luase banii şi se dusese cu ei la CEC, deschizându-şi un cont personal, aşa cum se obişnuia în domeniu, iar a doua zi porniseră tuspatru spre OCLPP, să facă contractul pentru construirea apartamentului.

Plecaseră aşa cum se duceau şi la votare, o dată la patru ani sau când mai era ceva de votat, de parcă se duceau la o petrecere, îmbrăcaţi în hainele bune, plini de importanţa gestului pe care urmau să-l facă. Oprea parcă ştiuse de ce-i luase şi pe băieţi cu el, nu neapărat ca să fie şi ei martori la un act care, în fond, privea şi viitorul lor, ci mai mult din teama că nu se va descurca acolo cu hârtiile, şi avusese dreptate, funcţionarul de la ghişeu le înmânase un teanc de formulare, să le completeze cu mare atenţie, cu litere mari, iar rubricile foloseau nişte texte atât de neclare, de parcă dinadins erau făcute aşa, să nu înţeleagă omul bine ce trebuie să scrie. Obişnuit cu stilul studenţilor, Victor se apucase mai întâi să citească formularele de la cap la coadă, nebăgându-l în seamă pe Oprea, care ar fi vrut să le completeze de îndată. Până la urmă tot Victor avea să câştige „bătălia”, căci se dovedise înţelept, unele rubrici de la început fiind formulate cam ambiguu, trebuind explicitate ulterior, fapt de care nu-ţi dădeai seama decât după ce completai aproape tot formularul şi trebuia atunci să mai ceri unul de la ghişeu. Când se hotărâse Victor să scrie, în sfârşit, Oprea stătea atent în dreapta lui, oprindu-l când i se părea lui că rubrica ar trebui rumegată un pic, chiar dacă acolo necesitau înscrise lucruri clare, cum ar fi fost numărul de persoane din familia lor sau ceva asemănător.

După semnarea actelor, Oprea Măgură îi lăsase să plece singuri acasă, el susţinând că are treabă în oraş. Seara venise beat cui, dând naştere din nou la scandal în familie.

Băutura devenise pentru el parcă mai atrăgătoare în ultima vreme. Din cele şapte zile ale săptămânii, în aproape toate cele lucrătoare venea acasă pe două cărări. Duminica nu se simţea bine stând acasă şi îşi făcea de lucru prin oraş, adesea ajungând tocmai pe la prietenul lui, Caragiale, care ţinea deschisă dugheana şi în ziua aceea de odihnă. Acolo se întindeau la câteva pahare de vin, iar dacă mai apărea vreun prieten – căci Caragiale avea o mulţime – treceau direct la sticle, ţinându-şi-o fiecare pe a lui şi nelăsând-o din mână până n-o

termina.

Gica suferea în continuare din cauza patimii lui pentru băutură, căci vedea bine că el devenise aproape alcoolic, sau cel puţin aşa îşi închipuia ea un alcoolic, omul care nu putea să rabde fără să bea ceva tare. Dar şi mai mult suferea Oprea însuşi, de data aceasta fără să mai lase să iasă la iveală durerile atroce de cap care-l apucaseră din nou, mai întâi rar, o dată la săptămână, apoi din ce în ce mai des, până ce deveniseră ceva obişnuit. Observase că durerile apăreau după ce se trezea din beţie, şi dispăreau de obicei imediat ce bea un pahar, două, de vin. Alcoolul devenise pentru el de-a dreptul un drog, de care nu se mai putea desprinde cu niciun chip.

Manole era disperat din cauza lui. Mai văzuse că şi altora le plăcea băutura, dar aceia erau oameni sănătoşi, care nu sufereau de pe urma alcoolului şi nici nu-şi făceau probleme dacă nu beau o zi, două. Bunăoară, Stan Măgură, un om renumit pentru posibilităţile lui de a ingera o cantitate enormă de alcool, fără să dea semne că ar fi suferit ceva din cauza lui!

În vară, când fusese pe la ţară vreo trei săptămâni, Manole putuse să-l vadă pe Stan de aproape, atât acasă, cât şi la câmp, unde-l luase cu el de câteva ori. Dimineaţa, odată cu lumina zilei, Stan mânca ceva, îi era indiferent ce, dar alături avea o jumătate de ţuică şi un litru de vin, pe care le dădea gata odată cu mâncarea. După aceea cutreiera câmpul, cu şareta la care avea înhămată o iapă rea, Stela, un animal cu stomacul veşnic deranjat, care trăgea vânturi permanent, rea, dar foarte ascultătoare faţă de preşedintele gospodăriei, parcă ştia că el taie şi spânzură acolo. Inspecţia câmpului se termina de regulă târziu, pe la chindie, şi totdeauna la vreo stâna sau la o casă de pădurar, unde Stan Măgură era invitat la masă, indiferent dacă gazdele fuseseră pregătite sau nu pentru musafiri. Dacă nimerea la stână, nu mânca altceva decât produse lactate, brânză, jântiţă, caş, totul cu mămăligă, dar în cantităţi pantagruelice, udând totul cu doi, trei litri de vin, scos din vreun puţ cu apa ca gheaţa. La pădurari se delecta cu alte bunătăţi, demne de foste case domnitoare, iar băutura era şi ea mai aleasă, căci pădurarii învârteau şi ei afaceri şi oamenii le mai aduceau vinuri de prin alte părţi, nu de pe-acolo, de unde le cunoşteau atât de bine şi erau sătui de ele.

Dar Stan Măgură bea şi el cu măsură, chiar dacă măsura lui era cam mare, nu ca frate-său. Nu se îmbăta decât rareori, mai mult când

avea vreo inspecţie de pe la regiune, căci bea cot la cot cu inspectorii, şi inspectorii ăia beau pe rupte, profitând de situaţie, că beau pe gratis, şi băgau în ei cât puteau, sperând probabil că astfel vor avea rezerve şi pentru zilele următoare, când n-ar mai fi fost pe-acolo. Şi ce mai chiolhanuri se încingeau cu inspectorii, toţi făcuţi după acelaşi calapod, să mănânce şi să bea până cădeau laţi! Că parcă tagma asta, a inspectorilor, numai pentru aşa ceva fusese făcută, să vină în control, să găsească ceva nereguli, pe baza cărora să dea de înţeles apoi că ar fi bine ca cei controlaţi ar lua ceva măsuri să se organizeze o masă ca lumea, să mai uite şi ei de problemele de serviciu…

Manole îl auzise de-atâtea ori pe Stan Măgură cum îi blestema pe inspectorii aceia, că se umpluse ţara de ei, toate organele cu un pic de putere de control îşi trimiteau oamenii pe teren, să inspecteze ba una, ba alta. Parcă pe vremuri nu erau atâtea inspectorate, o mulţime de oameni care controlau cum lucraseră cei care… lucraseră!

— Hei, naşule – îi zicea Stan, nepotului – să-mi fi intrat mie pe mână toţi inspectoraşii ăştia! Ce le-aş mai fi făcut eu!

Nu uitase că pe vremuri şi el fusese un fel de inspector, dar pe atunci altfel se punea problema, aparatul de control era redus, nu ca acum, şi era şi vremea când orice activitate trebuia controlată în amănunt, epoca de început, când lipsa unui control eficient putea duce la o deviere sau, şi mai rău, la ruperea de linie.

Încet, încet, boala lui Oprea Măgură începea să-şi arate din nou colţii, iar el nu făcea nimic ca să o contracareze, dimpotrivă, o ajuta să iasă din nou la iveală, profitând de fiecare ocazie ce i se oferea de a bea. Pe gratis, însă, nici n-ar fi conceput să bea pe banii lui! Găsea mereu fraieri care-i dădeau de băut, pentru că redescoperise sistemul vechi de cointeresare a oamenilor, asigurându-le un mic serviciu pe care, de cele mai multe ori, şi oamenii aceia înşişi ar fi putut să-l rezolve singuri, dar de obicei nu ştiau unde să se adreseze şi ce formalităţi trebuie să îndeplinească, iar Măgură se dovedea priceput şi dornic să le sară în ajutor, lăsând pe seama lui rezolvarea tuturor problemelor. Dar nu mergea aşa uşor, Măgură găsea oricând motive care le împiedica acţiunile, ba trebuia să-l ungă pe vreunul, ca să treacă cu vederea peste un mic viciu de formă, ba trebuia să dea o ciocolată unei funcţionare ce avea să impulsioneze treaba ca să meargă mai repede, tot felul de mici atenţii şi relaţii care erau îndeplinite sau cultivate cu grijă, şi toate astea costau. Evident, toate cheltuielile erau

asigurate de petenţi, doar era în joc interesul lor. Criteriile de apreciere a cheltuielilor necesitate de diversele servicii erau aleatorii, în mâna lui Măgură, singurul în măsură să ştie cui şi cât trebuia să i se dea. Regula era însă ca la încheierea afacerii, sau în momentul în care era inevitabil să se încheie favorabil, toţi să meargă la cârciumă, pentru a sărbători evenimentul. Şi tot aşa, în funcţie de importanţa afacerii, Măgură aştepta ca oamenii să se ameţească un pic şi propunea să mai ia o ladă de bere, pentru acasă, „să avem ce bea şi noi mai târziu”, prin *noi* înţelegându-se toţi cei de faţă, dar, în fapt, numai el, pentru că după ce trimitea lada acasă, îi lăsa pe fraieri în cârciumă, beţi turtă, iar el o ştergea... olteneşte, nemaiamintindu-şi de ideea de a bea berea de acasă tot împreună.

15.

În clasele a noua şi a zecea, Manole fusese ales secretarul UTM pe clasă, funcţie la care aspirase abia spre sfârşitul primei clase de liceu, când era cel mai bun matematician, printre colegi şi profesori fiind la modă credinţa că elevul bun la matematică este şi cel mai nimerit pentru postul de conducător al grupului, chiar dacă la nivelul lor a fi conducător nu însemna decât a fi omul care primeşte numai sarcini – pe care de obicei trebuie să le rezolve singur – şi nicidecum să primească recompense.

La început, într-a noua, Manole fusese încântat de funcţia pe care o primise din partea colectivului, dar foarte curând realizase ce însemna ea în fapt şi-şi schimbase oarecum opinia iniţială. La nivelul lor, calitatea de utemist implica destul de puţine lucruri, cea mai importantă sarcină fiind aceea de a învăţa cât mai bine. Ori asta era un fel de tautologie, nu era normal ca oricare elev ce se zbătuse să intre în liceu, să înveţe? Păi asta şi făceau, că de-aia veniseră la şcoală. Atunci? Care era diferenţa între Manole Măgură, secretar de organizaţie de bază şi Ştefan I. Gheorghe (că mai era unul, cu altă iniţială), un elev foarte slab, pe care nu-l ducea mintea mai deloc, dar era copil de ţaran colectivist şi intrase la liceu pe baza unui examen mai mult formal?

Manole începea să-şi pună iar probleme. El, când se dedica unei activităţi sau misiuni noi, se dedica pe de-a-ntregul, fără jumătăţi de măsură! După lovitura (sub centură) din prima clasă de liceu, când fusese primit în UTM al doilea, şi nu primul, acum nu mai dorea să aibă un nou eşec şi se dedicase activităţii de organizaţie cu trup şi suflet.

Un coleg dintr-a zecea, Vasile Sârbu, cu mai multă experienţă,

membru în comitetul pe şcoală, care avea sarcina de a se ocupa şi de organizaţia lor, îl chemase de mai multe ori la instructaj, la sediul comitetului, Manole mirându-se că Sârbu acela nu prea era la ore, mai mult pe la sediu îl găsea, şi vorbiseră liber, ca de la om la om, Vasile Sârbu ştiind cum să se adreseze unuia mai tânăr decât el. Se apropiaseră sufleteşte oarecum, Sârbu fiind un băiat sărac, se vedea după luciul căpătat de pantalonii uniformei în genunchi, dar şi un şmecher, se prinsese din primul an de liceu de şansa pe care i-ar fi asigurat-o activitatea politică şi se lansase pe această linie. Oltean de pe lângă Pleniţa, avea totuşi o vorbă molcomă şi-i desluşise multe probleme mai tânărului Manole Măgură.

— Măi, Manole, zicea el, ce sarcini are organizaţia noastră? Nu sunt multe şi eu sunt convins că tu poţi face faţă. În primul rând, utemiştii trebuie să înveţe bine, asta este sarcina lor de bază, la nivelul la care suntem acum. O să mă întrebi cum poţi tu să-i faci pe toţi să înveţe bine. Nu e greu. Urmăreşte-le notele, de bine, de rău îi cunoşti mai pe toţi. Dacă eşti convins că pot să înveţe, dar nu vor, ţine-te cu critica pe ei, la fiecare şedinţă. Se vor plictisi şi ei să fie mereu calul de bătaie şi vor face totul ca să scape de gura voastră. Cu disciplina e mai uşor, ai în clasă destui oameni de la ţară şi ăştia au mai mult bun simţ. În rest, ce ţi se mai cere? Mai nimic. Vezi ce simplu e? La fiecare adunare faceţi o analiză a activităţii la învăţătură, ca să vadă lumea că nu i-ai scăpat din ochi.

Manole îi urmase sfaturile şi se descurcase mulţumitor, clasa a noua îşi ridicase constant nivelul rezultatelor. Într-a zecea, însă, clasa se restructurase, de aici se despărţeau cele două secţii, real şi uman, apăruseră şi alţi elevi, de la alte serii, dar aceştia, majoritatea, erau foarte buni şi nu avusese prea mari probleme cu ei. Mai greu îi fusese să împace cele două nuclee, provenite din cele două foste clase, cei nou veniţi fiind mai mulţi şi numai băieţi de oraş. Concurenţa devenise deodată acerbă, toţi având ambiţii mari. Crescuseră şi ei, era normal să fie aşa, se apropiau examenele şi fiecare se gândea la viitorul său.

Vasile Sârbu ţinea aproape de Manole, nu numai pentru că avea această sarcină, ci şi pentru că se împrieteniseră oarecum. Odată îi povestise ce viaţă grea avusese în copilărie, silit să umble mai mult cu vacile, pe câmp, decât să se ducă la şcoală. Învăţase mai mult singur, avusese noroc şi de nişte profesori înţelegători, mai ales că de câte ori îl ascultau, dădea răspunsuri foarte bune. Intrase în UTM înainte de

liceu, hotărât să devină unul dintre cei mai buni elevi. **Într-**un moment de sinceritate, recunoscuse că faptul de a fi fost ales în comitetul pe liceu îl ajutase foarte mult, profesorii ţinând cont şi de această calitate a lui.

Acum el era în ultimul an de liceu şi trebuia să se pregătească de examene, fapt ce-l împiedica să se ocupe mai atent de Manole Măgură. Acesta simţise imediat momentul şi o lăsase şi el mai moale cu şedinţele. Credea că nimeni n-o să observe, dar când începură şi ei clasa a unsprezecea, avu surpriza să constate că organizaţia propuse şi alese un alt secretar în locul lui, o colegă brunetă, botoasă şi înfiptă.

Manole suferi în tăcere, n-avea cui să se plângă, gândind că totuşi nu era cum credea el, odată ajuns în fruntea clasei să-i poată ţine în mână pe toţi. Colectivul îşi putea impune punctul de vedere şi el n-avea altceva de făcut decât să se supună.

Ani de zile fusese unul dintre puţinele vârfuri ale colectivului în care trăia. Pionier, fusese ales preşedinte de detaşament. Acum, la liceu, fusese secretar UTM. Fusese întotdeauna preferat altora, poate mai buni, el având cu siguranţă şi alte calităţi decât aceea că era bun la carte, pentru care fusese ales mereu în frunte, reprezentantul clasei. Ceva intervenise între timp, pierduse ceva, nu ştia încă ce anume, ceva din cauza căruia fusese ales altul în locul lui. Îşi făcuse autocritica, sincer, numai pentru sine şi găsise explicaţia, pe care abia îndrăznea să și-o mărturisească: se lenevise, nu-l mai interesa cartea. Asta era! Şi trebuia să-şi revadă şi să-şi schimbe cu orice preţ atitudinea!

Cu gândul la examenele din vara următoare, ce aveau să-i hotărască destinul, îşi revizui total atitudinea faţă de şcoală. N-avea să mai înveţe decât la cele trei materii care se cereau pentru examenul de maturitate – română, matematică, fizică – dintre care ultimele două îi erau necesare şi pentru admiterea la facultate. Şi începu o muncă asiduă, rezolvând zilnic o grămadă de probleme, şi de matematică şi de fizică.

Oprea Măgură era mulţumit de cum muncea băiatul. O rărise cu filmele, nu-l mai vedea nici cu romane în braţe, toată ziua îl găsea la masă, cu două, trei culegeri de probleme. Nu-l deranja, ştiind că are nevoie de linişte şi, pe de altă parte, având un respect deosebit pentru oamenii care învăţau. Chiar când venea ameţit acasă, se retrăgea în cămăruţa din spate, să doarmă, având grijă să închidă uşa dintre încăperi, ca să nu-l deranjeze pe băiat cu sforăitul lui.

Se simţea din ce în ce mai rău şi, chiar dacă încercase o săptămână să nu mai bea nimic, durerile de cap nu-l mai lăsaseră, apărând în fiecare dimineaţă, chiar dacă pe seară dispăreau. Îşi luase inima în dinţi şi se hotărâse să mai meargă o dată la un control medical.

Doctorul la care se prezentă îi aduse fişa, completată pe mai multe feţe, o citi îndelung, apoi, lămurit de antecedentele bolii, îl luă la întrebări:

— Deci dumneata te plângi din nou de dureri de cap?

— Da, tovarăşe doctor.

— Mai bei?

— Eh! Ca omul…

— De ce nu recunoşti că bei mai mult decât ţi-a fost indicat? îl întrebă medicul, calm.

— Dar nu beau mult! se revoltă Măgură, roşind.

— Tovarăşe locotenent major, dumneata trebuie să spui medicului tot, ca la spovedanie, la biserică. Ai impresia că eu nu mă pricep deloc în meserie?

— N-am vrut să…

— N-ai vrut, dar încerci să mă păcăleşti! Îţi spun eu, dumneata bei cât poţi, şi asta în fiecare zi, altfel n-ar fi recidivat boala! Cât crezi că ai s-o mai duci aşa?

Măgură nu mai avu replică, învins. De unde ştia doctorul acela cât bea el?

— Aş putea să-ţi fac trimitere la dezalcoolizare! continuă medicul. Dar nu ţi-o fac, ar fi o lovitură pentru dumneata şi pentru familie. Mă bazez pe înţelegerea dumitale, pe conştiinţă, şi-ţi dau un singur sfat: răreşte-o cu băutura, altfel nu-ţi mai dau nici cinci ani de viaţă! Înţelegi? Ai devenit alcoolic, bei ca să-ţi treacă durerile, dar a doua zi ele reapar şi trebuie din nou să bei. Un cerc vicios. E greu să te laşi, ştiu şi eu acest lucru, dar dacă vrei să redevii un om normal şi să mai trăieşti încă pe-atât, trebuie să te laşi de băutură. Ai înţeles?

— Am înţeles!

— Sper că ai înţeles… Beţi ca nebunii şi veniţi aici să vă reparăm noi…

Îi dăduse o reţetă, procurase medicamentele gratuit, de la farmacia spitalului militar, dar nu le luase decât vreo trei zile. Imediat ce se simţise mai bine, renunţase la medicamente, având oroare de ele.

Nici alcool nu mai bea, pentru că medicul îl avertizase că, în combinaţie cu medicamentele, ar fi dat reacţii periculoase.

Totul părea să meargă bine, durerile îl mai lăsaseră, acasă nu se mai certa zilnic cu Gica, la serviciu devenise mai calm şi mai atent. Dar timpul mergea înainte şi nu-l băga în seamă.

Auzi **într-**o zi că apăruse o lege nouă, privitoare la studiile necesare ofiţerilor. Vestea i-o şopti un căpitan ajuns ca şi el, ofiţer, speriat că acea lege cerea studii superioare pentru gradele lor.

— Cum să fie aşa? se miră Măgură, neveni**ndu-**i să creadă ce auzise.

— Dacă-ţi spun eu! şuieră căpitanul, trăgând cu coada ochiului la celelalte mese, erau la bufet şi beau amândoi câte un suc. Să vezi ce necazuri o să avem…

— Hai, mă, las-o-ncolo! De unde-ai scos-o şi pe-asta acum?

— Întreabă-ţi ajutorul, dacă nu mă crezi. Păi tu nu vezi că toţi tinerii ăştia au studii, sau sunt pe cale a le termina? Aia e! Noi am rămas cam în urmă, ne-a cam trecut timpul.

— Păi până acum am fost buni? Acum de ce nu mai suntem?

— Nu vezi, mă, ce de tinerei au apărut? Păi ăştia trebuie să-şi facă şi ei un loc… Aşa cum am înlocuit noi, la începuturi, pe cei care nu mai corespundeau, tot aşa o să fim şi noi înlocuiţi. Numai motivele diferă. La noi a fost vorba despre motive politice, acum e chestie de studii… Mă, ce rău îmi pare că nu am învăţat carte! Şi erau timpuri în care puteam **s-**o fac liniştit, dar dacă nu m-am gândit! Cine şi-ar fi închipuit că o să vină o zi când se vor cere şcoli înalte? Parcă poţi să dai cu piciorul la douăzeci de ani de experienţă, numai pentru că acum se cere şi carte multă!

Oprea Măgură tot nu crezuse vestea. Îl pusese pe Mircea Strâmbeanu să facă investigaţii directe şi tânărul locotenent îi confirmase zvonul.

— Dar nu te speria, completase el, nu e vorba de toţi. Rămân buni în post cei care au vechime mare în grad.

Mai avea deci o speranţă, tânărul lui ajutor insista că nu era cazul să-şi facă probleme. Acasă nu spusese nimic, să nu-i mai amărască şi pe ei. Îşi ţinea teama în suflet, singur, să nu mai ştie nimeni ce necaz planează asupra sorţii lui.

Cu toate că pericolul părea încă departe, se interesase prin interpuşi de şansele lui de a fi angajat în altă parte, dacă va fi trecut

cumva în rezervă. Evitase însă cunoscuţii care îl ştiau de multă vreme, nu cumva să se afle că el, marele Oprea Măgură, era la ananghie şi risca să fie trecut pe tuşă. Se interesase de un serviciu ca şi când ar fi fost vorba despre altcineva, de un coleg de-al său, care ar fi fost nevoit să părăsească postul de ofiţer, din motive neexplicate. Găsise câteva soluţii, dar nu prea-i conveneau. Cele mai interesante i se păruseră două: pontator la un şantier de construcţii şi administrator la o asociaţie de locatari, la blocurile cele noi din Brazda lui Novac. Făcuse investigaţii, să afle cu ce s-ar fi ocupat un pontator la şantier, se prefăcuse că are treabă cu unul dintre ei şi profitând de legitimaţia pe care o avea, îl trecuse pe bietul om printr-un interogatoriu jenant. Măgură simţise că omul acela era speriat, şi asta din cauză că avea ceva de ascuns, dar nu insistase decât atât cât să afle ce-l interesa pe el. Peste trei săptămâni avea să-l vadă pe acel pontator la o anchetă, la sediu, dar nu-l mai interesau motivele pentru care se afla acolo; era de domeniul economicului toată afacerea.

Munca şi-o făcea la fel ca mai înainte, cam în dorul lelii, şi ajutorul lui remarcase imediat că el iarăşi era bântuit de gânduri şi de griji. Era indiferent la tot ce se întâmpla în jur, nu participa la nicio discuţie, se ferea de colegi, de parcă ei ar fi fost vinovaţi că se aşteptau schimbări şi mai mari.

— Nea Oprică, îi zisese Strâmbeanu într-o zi, vezi că şeful nu prea e mulţumit de modul cum îţi rezolvi problemele.

— Zău, mă?

— Îmi pare rău că trebuie să ţi-o spun, dar aşa este. Şi mai bineţ i-o spun eu, măcar te avertizez, să ştii la ce poţi să te aştepţi. L-am auzit eu pe colonel că nu-i mai place cum lucrezi. Acum ce să-ţi spun, ai văzut şi matale că eu încerc să rezolv cât mai multe dosare, să nu se bage de seamă, dar nu pot să fac treabă pentru doi oameni. Înţeleg că eşti îngrijorat, dar serviciul este serviciu, n-ai ce să-i faci, trebuie să-ţi îndeplineşti sarcinile. Şi nu mai fi supărat, o să treacă şi asta şi-ai să vezi, tot colegi rămânem.

— Ce colegi, mă? Păi tu mai ai doi ani şi termini facultatea şi o să te pună şeful meu. Şi-o să uiţi cum te-am ajutat eu la început, că aşa e omul, binele îl uită cel mai repede.

— De ce vorbeşti aşa, nene? Eu alt şef n-am cunoscut în afară de matale. Şi niciodată nu te-ai purtat urât cu mine, ba dimpotrivă, m-ai ajutat întotdeauna. Tot ce ştiu eu din meserie, de la matale am învăţat.

Cum pot eu să uit asta? Aş fi cel mai mare măgar dacă aş uita! Dar nu vezi cum e acum? Tinerii trebuie să-şi facă şi ei un rost. E perioada în care se pune bază pe tineret. Voi, bătrânii, aţi avut o datorie, să instalaţi noua societate în ţară. E meritul vostru că aţi reuşit. Acum, gata! trecem la altă perioadă, la alte cerinţe, să întărim societatea. Înţelegi? De-aia se pune acum atâta bază pe tineret. Noi o să ne facem datoria, la rândul nostru, încă douăzeci şi ceva de ani. Aşa a fost peste tot de-a lungul istoriei şi nu mai putem să schimbăm acum cursul ei. Ştiu, îţi pare rău să dai în primire, dar nu te poţi împotrivi. Istoria are legile ei, pe care nu le poate schimba nimeni.

— Aşa o fi, Mirceo, că doar văd şi eu. Dar mi-e greu să dau în primire tocmai acum, când am ajuns şi eu să cunosc toate secretele meseriei.

— Mai bine să te retragi în plină glorie, decât să fii dat de-o parte pe motive de ramolisment! Parcă eu nu mă gândesc ce-aş simţi dacă aş fi în situaţia matale? Când mi-o veni şi mie timpul, cred că voi regreta şi mai mult retragerea.

— Crezi că am îmbătrânit?

— Nu neapărat. Din câte te cunosc, ştiu că te simţi încă tânăr şi în formă. Dar să ştii că de când te-ai dat la băutură te-ai cam schimbat, iartă-mă că sunt sincer şi te supăr.

— Nu mă supăr, mă, de ce să mă supăr? Văd şi eu că e ceva care nu merge, dar nu înţeleg unde-am greşit.

— N-ai greşit nicăieri. Uite, cu toate că nu accept să se dea vina pe împrejurări, în cazul matale sunt obligat să dau vina pe timp, aşa au fost vremurile! CE? parcă dacă ştiai ce-o să vină, n-ai fi făcut şi matale ceva şcoală? Ai fi făcut, chiar dacă mai greu, tot ai fi terminat-o. Dar dacă nu se cerea, la ce **s**-o mai faci?

— O nimerişi, Mirceo! Asta e. Că bine zici, aş fi făcut eu cumva şi o facultate, dacă se punea problema, dar aşa, dacă nu **s**-a pus... Şi acum sunt prea bătrân pentru a mai încerca **s**-o fac. Ce? **S**-o fac odată cu fiu-meu? Bine de tine, că te-ai trezit la timp...

O vreme ascultase de sfatul ajutorului său şi se pusese iar pe lucru, mai mult de frică, să nu se mai ia şefii de el. Şi se descurcase mulţumitor, experienţa îşi spunea cuvântul.

Într-o dimineaţă, Mircea Strâmbeanu intră cam brutal în birou, îl salută cu un gest al mâinii şi-i spuse repede:

— Nene, ai primit un caz de milioane! Ştii cine vine acum la

matale? Stratulat! Îţi spune ceva numele?

— Ce vrea? întrebă Măgură repede.

— Păi, şeful ţi l-a repartizat. Uite, am aici dosarul. Este reclamant într-un caz de bătaie.

— Şi de ce mi l-a dat mie?

— Habar n-am. Cred că…

N-avu timp să termine, pentru că cel anunţat deschisese uşa şi intrase. Era bandajat la cap, feşele îi alcătuiau un fel de turban, pe deasupra căruia pusese o pălărie.

Când dădu cu ochii de Măgură, tresări şi faţa îi căpătă o rigiditate de nemulţumire.

— Luaţi loc! îl invită Măgură, indicându-i scaunul din colţ, rezervat de obicei pentru infractori. Cu ce problemă pe la noi?

— Ştiţi, azi-noapte… m-au bătut unii…

— Relataţi cum s-a întâmplat, îi ceru Măgură, apucându-se să răsfoiască dosarul înmânat de ajutorul lui, dosar care nu cuprindea decât o declaraţie a lui Stratulat, dată în faţa sectoristului şi adresa acestuia din urmă către regională.

— De ce să mai povestesc?! se miră petentul. Aveţi declaraţia la dosar…

Măgură ridică încet capul, privind pe lângă bătrân.

— Cetăţene! (Evitase intenţionat să-i zică „tovarăşe” sau „domnule”, Stratulat nu era niciuna, nici alta). Aici eu hotărăsc – şi accentuase pronumele personal – ce se face şi cum se face. E clar? Dacă vreţi să vă dau ajutor, e mai bine să faceţi cum vă spun eu! Iar părerile despre oportunitatea anumitor acţiuni ale mele ar fi bine să le păstraţi pentru dumneavoastră.

Stratulat se uită la Strâmbeanu, apoi se aşeză mai bine pe scaun, temător şi acceptă stins:

— Am înţeles… Aseară, pe la orele douăzeci şi două, am plecat de la şantier spre casă. Fiind sfârşit de lună, am stat mai mult la serviciu, ca să termin deschiderea bonurilor de lucru. De azi aveam de gând să pornim la calcule, dar acum nu mai pot şi parcă văd că rămân oamenii fără bani. Căci eu, tovarăşe locotenent major, eu întotdeauna am avut grijă de oameni, să-şi ia banii la timp, asta e misiune…

— La obiect, cetăţene! îl întrerupse Măgură, calm.

— Da, aveţi dreptate… Deci am plecat spre casă cu încă doi colegi, au stat şi ei mai mult… Eu locuiesc înspre parc. Când am ajuns

lângă grădina de vară a cinematografului „Patria”, m-am pomenit că cineva îmi pune un sac pe cap, apoi m-au târât **într**-un gang, unde m-am trezit eu mai târziu şi m-au bătut cu pumnii şi cu picioarele. Când **s**-au săturat de bătaie, unul din ei mi-a şoptit la ureche: „Asta e numai începutul!” şi după aia m-a lovit cu ceva tare în cap de m-a ameţit şi au dispărut. Până m-am descotorosit eu de sac, a mai trecut un timp. Eram **într**-un gang, cum v-am spus. Am ieşit în stradă şi am oprit un taxi, ca să mă ducă la spital. De acolo am mers la sectorist şi mi-a spus că trebuie să vin aici… Asta e.

— Câţi oameni au fost?

— Doi sau trei. Cred că trei, dar n-aş putea să fiu sigur.

— Nu i-aţi recunoscut?

— Nu. Nici n-am bănuit că voi fi atacat. M-am trezit cu sacul pe cap şi n-am mai putut să reacţionez în niciun fel. Am scos şi certificat de la medicul legist, să ştiţi!

— Bănuiţi pe cineva?

— Cum să vă spun, eu aş bănui pe cineva, dar mi-e teamă să nu greşesc… Vedeţi, munca mea de normator este foarte dificilă, lucrez cu banii oamenilor şi din atâţia, este aproape imposibil să nu se găsească vreunul nemulţumit. Dar eu nu cred că de la bani mi se trage… Ştiţi, eu am continuat să am legături cu organele de ordine… Aşa am considerat eu că e bine, când aflam despre ceva care nu era în concordanţă cu legile ţării, informam unde trebuie, să se ştie, să se ia măsuri dacă e cazul…

— Turnător?

— Vai, dar cum puteţi spune aşa ceva? Informator, dar şi aşa pare ceva urât. Consider că nu mi-am făcut decât datoria, eu toată viaţa nu mi-am făcut decât datoria, *alţii* au fost cei care n-au zis la fel. Să sesizezi încălcări ale legii nu e de condamnat, aşa cred eu şi sper că şi dumneavoastră sunteţi de acord.

— Şi, dacă nu sunt indiscret, cu cine aţi lucrat? Tot cu noi?

— Oh, nu! Mi-am schimbat domeniul de activitate. De sectorul dumneavoastră mă leagă amintiri prea neplăcute ca să mai conlucrăm… Ştiţi bine…

— De-a… Şi pe cine bănuiţi totuşi?

— Pe fraţii Călmăţuiu, Ion şi Pavel. Lucrează amândoi la mine la şantier şi am avut mereu necazuri cu ei. Sunt nişte oameni dificili, mereu sar cu gura, se leagă de funcţionari, au păreri retrograde… Au

fost criticaţi şi prin şedinţe, dar degeaba, ei continuă la fel. Şi-i ţine cineva în spate, n-am depistat cine, şi tare mi-e teamă să nu-şi găsească şi alţi adepţi. Vă spun eu, ăştia sunt oameni periculoşi. Mă mir că tovarăşii nu iau măsuri împotriva lor.

— Pe cel care v-a vorbit nu l-aţi recunoscut?

— Nu. Mi s-a părut a fi Pavel Călmăţuiu, dar nu pot să bag mâna în foc. Vedeţi, eu ştiu că nu e bine să iau drept bun ceea ce sunt înclinat eu să cred. Trebuie să mă bazez numai pe fapte şi realităţi, nu pe impresii.

— Bine, cetăţene Stratulat. Altceva mai aveţi?

— Nu mai am. Am scris în declaraţie absolut totul. De acum urmează să vă faceţi dumneavoastră treaba.

— Simplu de zis. Ce să facem cu atât de puţine elemente?

— Asta ştiţi mai bine dumneavoastră, nu degeaba aţi rămas în miliţie de atâţia ani, pe când alţii au fost înlăturaţi…

Îl expediase imediat, înciudat.

— Auzi, al dracului, că eu sunt mai capabil! pufnise Măgură. Păi e şi normal să fiu mai capabil! El s-a ajuns şef din întâmplare, că era criză de cadre, dar eu am ajuns unde am ajuns numai prin muncă. Ce-mi pare rău, e că nu l-au bătut ăia mai bine. Ai văzut, nu părea prea turtit în bătaie.

Ca niciodată, îi ceruse lui Mircea Strâmbeanu să le facă celor doi fraţi bănuiţi de bătaie invitaţii la sediu şi să le trimită prin poştă la şantier.

— Nu le trimit prin curier? Ajung mai repede…

— De ce? zâmbise Măgură. Ce rost are să ne grăbim? Ori mâine, ori poimâine, ori peste o săptămână, tot aia este!

16.

Fraţii Călmăţuiu nu recunoscuseră nimic. Adeveriseră că aveau amândoi necaz pe Stratulat, dar de aici până la a-l pândi să-l bată era o cale lungă. Ei preferau amândoi să lovească cu vorba, „e mai uşor, tovarăşe, cu vorba convingi o mulţime de oameni, dacă ai argumente, dar cu bătaia nu faci nimic”. Aveau şi alibi, în seara respectivă fuseseră la un prieten de-al lor, vizita era confirmată şi de acesta, şi de soţia sa.

Măgură era convins că cei doi fraţi îl bătuseră pe Stratulat, căci în declaraţiile lor verbale depistase câteva nepotriviri, dar când fusese să le scrie, îi ajutase, astfel încât neconcordanţele ori fuseseră trecute sub tăcere, ori fuseseră aranjate ca să nu mai bată la ochi. Pavel

Călmăţuiu, un tip înalt şi masiv, care ar fi ucis şi un bou cu pumnul lui mare, nu se pricepea să tragă sforile şi să alăture cuvintele, de la el putea să iasă dandanaua. Trimiţându-l afară, Măgură îi recomandase celuilalt frate să-l sfătuiască cum să scrie, mai atent, căci el n-avea de gând să piardă vremea cu ei, să descopere fapte pe care ei nu le-au comis. Ion Călmăţuiu roşise, semn că înţelesese, şi-i mulţumise discret pentru mâna de ajutor.

Colonelul Szosz se interesase peste o săptămână de rezultatele anchetei. Când auzise că nu descoperiseră făptaşii, îl chemase pe Măgură la el.

— Tovarăşe Măgură, ţi-am repartizat dosarul privind pe Stratulat convins că vei face lumină. Acum, după două săptămâni, aflu că n-ai fost în stare. De ce?

— Tovarăşe colonel, vă raportez că bănuielile reclamantului sunt neîntemeiate. Cei doi fraţi Călmăţuiu au martori că în data şi la ora incidentului erau în partea cealaltă a oraşului. Nu sunt ei făptaşii.

— Atunci cine sunt?

— Asta nu pot să ştiu. Avem atât de puţine elemente de care să profităm…

— Trebuie să faci ceva în cazul de faţă! Am primit un telefon de undeva, se insistă pentru rezolvarea cazului.

— Cred că ştiu cine v-a telefonat. Dumneavoastră cunoaşteţi cine a fost Stratulat?

— Nu. Numele mi-e oarecum cunoscut, dar nu ştiu de unde să-l iau.

— A fost comandantul miliţiei pe vremuri.

— Ah! Acum îmi amintesc. Am văzut doar atâtea dosare cu semnătura lui. Şi acum e normator? Phii! Ce se-ntoarce roata!… Oricum, trebuie să scoţi făptaşii. Ce naiba, ştiam că ai o mulţime de metode de a stoarce adevărul de la oameni!

— Tovarăşe colonel, dacă vă amintiţi, chiar dumneavoastră mi-aţi spus că vremurile s-au schimbat… Nu-mi mai permit să folosesc metode brutale, iar atâta timp cât n-am motive să bănuiesc pe cineva de executarea unor acţiuni contrare legilor, nu am voie să-l chem mereu la anchetă. Înţelegeţi? Nu mai e ca înainte. Acum e altfel.

— Ai dreptate, dar asta nu ne împiedică să ne facem treaba! Misiunea dumitale este să depistezi făptaşii, iar deocamdată nu am aflat că i-ai descoperit. Ce aştepţi?

— Tovarăşe colonel, vă raportez că am făcut tot ce a depins de mine ca să dau de cap acestui caz.

— Nu cred. Uite, îţi mai dau o săptămână ca să rezolvi afacerea! La capătul ei, îmi aduci ori numele bătăuşilor, ori demisia. Ai înţeles?

— Am înţeles!

Ieşise de la colonel ca din puşcă şi se dusese în biroul lor, peste Mircea Strâmbeanu.

— Nea Oprică, îi zisese tânărul, după ce aflase de la el cum decursese discuţia, eu cred că şeful e în stare să-ţi facă bucata. Ce te-ai apucat şi matale să-l iei aşa, cu exemplificări din propriile-i texte?

— Ete, bă, mă luă gura pe dinainte! făcui pe dracu' ghem! Acum ce mă fac?

— Păi eu zic să-i mai aducem o dată pe alde Călmăţuiu, să scoatem untul din ei.

— Nu, băiete! Nu aşa trebuie procedat. N-ai văzut declaraţiile lor? Au şi martori că au fost în altă parte… Altceva trebuie făcut.

Rămăsese pe gânduri un timp. Abia **într-**un târziu îndrăznise Strâmbeanu să-l trezească la realitate:

— Nea Oprică, eu zic că matale ai acceptat prea uşor explicaţiile Călmăţuilor. Nu ştiu ce mă face să cred că dinadins n-ai insistat mai mult, cum m-aş fi aşteptat să fi făcut, ca să-i scoţi din cauză. Nu te supăra, dar eu nu cred că ei şi-au făcut singuri declaraţiile. Tare mi-e teamă că ai dat şi matale o mână de ajutor…

— Mă! Tu-ţi dai seama ce vorbeşti?

— Îmi dau, nene. Dar ia spune sincer, aşa e?

— Ce să fie, mă?

— Matale ai necaz pe Stratulat, pentru chestiile alea vechi. Şi acum, când ţi-a venit la mână, faci în aşa fel încât să nu-i rezolvi problema. Prin urmare nu te răzbuni, că ai zis doar că ţi-a mai trecut focul în atâţia ani, dar nici nu faci nimic ca să-l ajuţi.

— De ce să-l ajut? Cum să-l ajut! Păi dacă descoperim bătăuşii, noi ce folosim? Sau el? Ce? îi iese bătaia din corp? Nu mai iese. Atunci de ce să ne mai zbatem atâta ca să găsim făptaşii? Ai văzut şi tu că sunt atâţia muncitori pe-acolo, pe la şantier, care i-ar frânge oasele lui Stratulat. Oare degeaba au ei ce au cu el? Dacă legea nu e în stare să-l pedepsească, lasă-i pe ei **s-**o facă!

— Omul nu se poate substitui legii! îl înfruntase ajutorul.

— Ştiu şi eu asta. Uneori însă e mai bine aşa, legea e câteodată

neputincioasă…

— Trebuie însă s-o rezolvăm într-un fel. Colonelul nu glumeşte, de data asta cred că te aşteaptă la cotitură.

— Aici e buba…

Fusese supărat toată ziua, mai avusese doi găinari la anchetă şi se răstise la ei de-i băgase în sperieţi, făcându-i să scoată din ei tot ce făcuseră, fără insistenţe prea multe. Acasă fusese tăcut toată vremea, iar noaptea oftase întruna, perpelindu-se în pat până spre ziuă, când reuşise să aţipească.

A doua zi, Mircea Strâmbeanu îl anunţă că făcuse deja invitaţiile pentru cei doi fraţi Călmăţuiu, pentru ziua următoare, şi le trimisese deja prin curier. Şi-i mai dădu o veste, care aproape îl năuci: apăruseră noile instrucţiuni privitoare la menţinerea în funcţie a ofiţerilor. Conform prevederilor acestora, Măgură ar fi fost trecut în rezervă imediat.

— Când intră în vigoare? întrebă Măgură, după ce-şi reveni din surpriză.

— De la întâi ianuarie viitor.

— Mai am timp… Vrei tu să te ocupi de problemele curente? M-aş duce să mă plimb un pic, mi-ai dat o veste nenorocită…

— Du-te, nea Oprică! Mă descurc eu.

Se plimbă mult, fără să aleagă străzile, lăsându-şi picooarele să-l poarte aşa, fără ţintă. Se simţea zdrobit. La patruzeci şi doi de ani se trezea deodată fără niciun rost în viaţă, cu doi copii mari, care nu erau puşi pe picioarele lor…

După prânz găsi brusc soluţia. Cum de nu-i venise în minte mai devreme?!

În dimineaţa următoare aşteptă liniştit să vină cei doi fraţi Călmăţuiu la un nou interogatoriu şi îi anchetă el însuşi, de faţă cu Strâmbeanu. Cei doi repetară declaraţiile, de data asta fără a se mai încurca, şi Mircea Strâmbeanu se declară mulţumit de felul cum răspunseseră. Chiar şi la întrebările lui, strecurate printre ale lui Măgură, dorite încuietoare, cei doi Călmăţuiu se descurcaseră de minune. Le mulţumiră pentru sprijin şi-i lăsară să plece.

— Dacă întreabă cineva de mine, îi spui că sunt prin Sineasca, îi zise imediat Măgură ajutorului său, fără să comenteze în vreun fel declaraţiile bănuiţilor.

Se duse glonţ la Spitalul militar, îl căută pe doctorul care-l

consultase de două ori şi, când îi veni rândul, intră la el cu o figură de om suferind.

— Iarăşi dumneata?! se miră medicul, recunoscându-l. Ai probleme din nou?

— Da, tovarăşe doctor. Cu toate că de la ultima vizită la dumneavoastră n-am mai pus nicio picătură de alcool pe limbă, am dureri de cap zilnic. Nu mai ştiu ce să mă fac! Nici serviciul nu mi-l mai pot face cum trebuie, am dat chix în câteva cazuri relativ uşoare…

— De, tovarăşe Măgură, când ţi-am spus eu să nu mai bei, nu m-ai ascultat! Acum suferi, şi o să mai suferi mult timp… Trebuie să faci nişte analize. Te duci imediat să le faci, tot eşti aici, să nu mai pierzi timpul. Îţi notez pe hârtia asta ce analize îţi trebuie şi-ţi dau bilet de trimitere pentru toate. Poimâine te întorci la mine şi-ţi dau verdictul. Dar îţi spun de acum, poate e cazul să te pensionez!

— Cum să mă pensionaţi? Păi n-am decât patruzeci şi doi de ani!

— Nu contează! Dumneata nu mai poţi munci ca înainte. Să te ţin în serviciu, ar însemna să fac un deserviciu statului. În sfârşit, numai după analize voi şti ceva mai sigur, şi nu hotărăsc singur, mai sunt şi alţii care trebuie să-şi dea avizul. Dar ţi-am spus la ce te poţi aştepta ca să nu te iau prin surprindere. Deci, pe poimâine!

Peste două zile, când ajunse din nou în cabinetul doctorului, acesta îl anunţă cu o figură încurcată că nu poate face altfel decât să-l scoată la pensie. Analizele arătau clar că el este bolnav şi se presupunea că boala se va agrava în timp.

— Vezi dumneata, nu că boala este foarte gravă, nu, ea se poate vindeca prin medicaţie şi un regim de viaţă mai îngrijit. Dar munca dumitale se face cu capul şi consumul nervos va duce încet, dar sigur, la crearea unei anumite incapacităţi de muncă. Să ştii, raportul de pensionare l-am întocmit deja, comisia a fost de acord, mergem acum să te mai consulte alţi medici, pentru a stabili definitiv regimul de viaţă pe care ar trebui să-l urmezi de acum încolo.

Îl cără după el la vreo patru medici, care îl palpară, îl ciocăniră peste tot, citiră şi ei rezultatele analizelor şi fiecare completă ceva în fişa personală a lui Oprea Măgură. La sfârşit ajunseră la directorul spitalului, care era şi şeful comisiei pentru pensii, după cum îi spusese însoţitorul. Omul învârti fişa pe toate părţile, puse câteva întrebări, unde anume lucra, cu ce se ocupa, dacă are probleme familiale, dacă la serviciu se înţelege bine cu colegii şi altele, după care scrise ceva pe

fişă, semnă, îşi puse parafa şi le dădu liber.

— Gata, tovarăşe Măgură! De la întâi decembrie eşti pensionar! Până atunci ai timp să-ţi predai lucrările. Ne pare rău că nu mai putem să te menţinem în serviciu…

Înainte de a părăsi spitalul primi câteva formulare, completate la maşina de scris, cu care trebuia să se prezinte la farmacie, pentru medicamente, iar pe unul din ele scria regimul alimentar pe care ar fi trebuit să-l urmeze tot restul vieţii.

Când îl chemă la el colonelul Szosz, era sigur că va avea o discuţie aprinsă cu el. Spre surpriza lui, colonelul îl primi senin şi zâmbitor.

— Bine, tovarăşe Măgură, de ce nu mi-ai spus până acum?

— Ce anume, tovarăşe colonel?

— Că eşti bolnav. Am primit azi dimineaţă, în corespondenţă, o notă medicală prin care ni se recomandă să-ţi asigurăm o muncă mai uşoară până la pensionare. Dar eu n-am ştiut nimic…

— Tovarăşe colonel, să vă spun sincer, mi-a fost greu să recunosc că sunt bolnav, căci boala m-a împiedicat să lucrez eficient, iar dacă se ştia de ea, aş fi fost privit ca un neputincios. Ori eu nu am dorit să fac greutăţi aici, la serviciu.

— Bine, dar puteam să-ţi asigurăm o muncă mai uşoară…

— Cred, dar de ce să nu muncesc şi eu cum trebuie, ca să pot avansa, aşa cum **s**-a şi întâmplat de fapt? Dacă am suferit, am suferit singur, asta nu m-a împiedicat să-mi rezolv problemele.

— Îmi pare rău că n-am ştiut totuşi de boala dumitale. Măcar de acum înainte o să te las mai liber. Mai ai trei săptămâni până la data pensionării. Până atunci ai tot timpul să predai toate lucrările tovarăşului Strâmbeanu.

Niciun cuvânt despre dosarul Stratulat! Când îl întrebă pe ajutorul lui ce se aude cu acel dosar, tânărul se întristă:

— N-am făcut nimic, nea Oprică. Cu toate că i-am mai chemat o dată pe alde Călmăţuiu, n-am scos nimic de la ei. Eu ştiu bine că matale i-ai montat, să ştie ce şi cum să spună, dar nici n-am insistat prea mult, pentru că ei **s**-au cam supărat şi au zis că mă reclamă la comandant dacă îi mai chem şi nu-i las în pace. Am închis dosarul. A.N! Autor necunoscut!

— Foarte bine. Ce, crezi că e primul dosar pe care nu l-am rezolvat? Ehei! Să fiu eu sănătos câte n-am rezolvat! Şi nu din astea, cu

bătaie, ci altele, mult mai grele.

Predarea dosarelor era o treabă foarte simplă. După doi ani şi jumătate, de când Mircea Strâmbeanu îi fusese ajutor, era la curent cu toate cazurile. Nu avea decât să întocmească lista dosarelor pe care le mai aveau încă în cercetare, pentru a încheia o formalitate.

Acasă fusese o surpriză să afle toţi că de la începutul lunii următoare avea să fie pensionar. Gica îl bănuise la început că minte, ştiind tot de la el că apăruseră noile instrucţiuni privitoare la menţinerea în funcţie a ofiţerilor şi-l întrebase neliniştită dacă nu cumva era vorba despre trecerea lui în rezervă şi nicidecum de pensionare.

— Ba mă pensionează, stai liniştită! Dacă tot n-am avut altă scăpare, mai bine ies la pensie decât să mă trezesc dat afară, că ăştia nu ştiu multe şi odată mă treceau în rezervă, fără să am nimic pregătit. Lasă, că ne descurcăm noi!

— Dar apartamentul, de unde-l mai plătim?

— Din pensie! E suficient de mare ca să avem din ce trăi, iar pentru rată e totuşi mică, mai mult de trei sute de lei pe lună nu-mi pun rată, ai să vezi. Nu duce tu grija, nu stau eu mult acasă. Mă descurc eu cumva, să mă angajez pe undeva unde nu-i muncă multă şi mai ies şi alte beneficii. Ai să vezi!

— Da, omule, dar Victor mai are doi ani până iese pe banii lui, iar Manole dă şi el examen la vară. Cum ne descurcăm cu ei?

— Să mai strângă şi ei cureaua, n-am ce le face. Cum o strâng eu, s-o strângă şi ei!

Câteva zile mai târziu veni Stan Măgură pe la ei, trecând prin oraş pentru o şedinţă la regională. Lui nu-i spuseseră nimic despre pensionare, conform principiului secretului absolut asupra serviciului lor. Stan se apucă să povestească despre cei din sat, despre activitatea lui, despre micile şi marile probleme pe care le avea cu colectiva. Era vorba să facă o singură gospodărie în sat, din cele trei care existau, zvonul era mai demult, dar marea problemă a contopirii era cea a preşedintelui ei, deoarece din trei existenţi, doi urmau să dispară.

— Am primit şi doi ingineri tineri, se destăinuia Stan, bucuros, acum am specialişti pe care pot să mă bazez, cu toate că sunt şi ei la început. Numai că trebuie să mă orientez şi eu spre un liceu de specialitate, că am auzit că acum se cer studii şi nu vreau să mă prindă pe picior greşit. La toamnă mă înscriu la liceu, să văd unde-l găsesc mai

aproape. Dacă-mi mai completez şi studiile, nu mă mai dă nimeni jos. Of, dacă nu m-am gândit mai devreme să fac şi eu liceul! Îmi zicea mie un prieten, când eram la regiune, să continui şcoala, dar atunci aveam alte gânduri, nu-mi ardea mie de şcoală. Erau alte timpuri, se punea bază pe calităţile personale, nu pe şcoala omului!

Pe Oprea Măgură îl interesau mai puţin problemele satului şi ale fratelui său. I se păreau atât de îndepărtate, încât nici nu prea fusese atent la ce povestea Stan. Satul se depărtase foarte mult de sufletul lui. Ce-l mai lega pe el de sat? Mai nimic. De Leana nici nu-şi mai amintea, în sinea lui o considera deja moartă, un obiect care încă se mai mişca prin casă, undeva departe de el şi de interesele lui. Iar ceilalţi, rude şi prieteni, pluteau vag undeva la marginea amintirilor sale.

Timpul trecea repede, mai repede decât ar fi vrut el. Oraşul parcă se posomorâse. Era toamnă, o ninsoare rarefiată dăduse cu câtva timp înainte. Iar în prima zi de decembrie, se treziră cu un strat gros de zăpadă.

Venise iarna.

Ostrovul Mare, *1986* – *Slatina*, *2008*